

**GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETİMİNE
YÖNELİK SOSYAL AĞ ODAKLI GÖRSEL
KÜLTÜR UYGULAMALARININ İNCELENMESİ**

Doktora Tezi

Ebru ÇIĞIR

Eskişehir, 2016

**GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETİMİNE YÖNELİK
SOSYAL AĞ ODAKLI GÖRSEL KÜLTÜR
UYGULAMALARININ İNCELENMESİ**

Ebru ÇIĞIR

DOKTORA TEZİ

**Resim İş Öğretmenliği Programı
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. S. Duygu BEDİR ERİŞTİ**

**Eskişehir
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Aralık, 2016**

Bu Tez Çalışması BAP Komisyonunca kabul edilen 1503E126 no.lu proje kapsamında desteklenmiştir.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Ebru ÇIĞIR'ın "Görsel Sanatlar Öğretimine Yönelik Sosyal Ağ Odaklı Görsel Kültür Uygulamalarının İncelenmesi" başlıklı tezi 12.12.2016 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Programında, Doktora tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Unvanı-Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Doç.Dr. S.Duygu ERİŞTİ

Üye : Doç. Necla COŞKUN

Üye : Doç.Dr. Ali ERSOY

Üye : Doç.Dr. Orhan TAŞKESEN

Üye : Doç.Dr. Ali TOMAK

Prof.Dr. Esra CEYHAN
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürü

ÖZET

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETİMİNE YÖNELİK SOSYAL AĞ ODAKLI GÖRSEL KÜLTÜR UYGULAMALARININ İNCELENMESİ

Ebru ÇIĞIR

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Aralık, 2016

Danışman: Doç. Dr., S. Duygu BEDİR ERİŞTİ

Teknolojik gelişmelere paralel olarak iletişim araç ve ortamlarının hızla geliştiği, çevremizde çok çeşitli, karmaşık ve sayısız imgenin yer aldığı bir dünyadan bahsetmek mümkündür. Bireyin bu dünyayı anlama, yargılama ve değiştirmesinde çevresindeki imgelerin ussal-duyumsal-kavramsal yapısını anlama gereksinimi bulunmaktadır. Bu gereksinim doğrultusunda, görsel kültüre vurgu yapılan bir sanat eğitimi anlayışı ile bireyin eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi ve sorgulayıcı tavır edinmesi önem kazanmaktadır. Bu kapsamda araştırmanın amacı, güzel sanatlar liselerinin öğretim programlarında yer alan atölye derslerinde sosyal ağ odaklı görsel kültür uygulamalarının nasıl geliştirilebileceğini ve yürütülebileceğini incelemektir. Eylem araştırması ile desenlenen bu araştırma, güzel sanatlar lisesinde 2015-2016 eğitim öğretim yılı birinci döneminin ilk 4 haftası desen dersi kapsamında, son 10 haftası ise İki Boyutlu Sanat Atölye dersi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri 8 Ekim 2015 - 18 Ocak 2016 tarihleri arasında 14 haftalık bir sürede toplanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını sosyal ağ odaklı görsel kültür çalışmalarına katılan dokuz 11. sınıf öğrencisi ve bu çalışmalarının yürütücüsü olarak araştırmacının kendisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı günlüğü, ders video kayıtları, öğrenci günlükleri, yarı-yapılandırılmış görüşmeler, dokümanlar ve sosyal ağlardan WhatsApp kullanılmıştır. Araştırmanın verileri içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş ve NVivo Pro 11 programından yararlanılmıştır. Araştırmanın bulguları kapsamında “Görsel Kültür Algısı”, “Görsel Kültür Uygulama Geliştirme Süreci”, “Sosyal Ağ Kullanımı”, “Görsel Kültür Kazanımları” ve “Görsel Kültür Uygulamalarına İlişkin Görüşler” olmak üzere beş ana temaya ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Görsel kültür, Sosyal ağ, Görsel sanatlar eğitimi, Eleştirel pedagoji.

ABSTRACT

THE INVESTIGATION OF VISUAL CULTURE PRACTICES FOCUSED ON SOCIAL NETWORK ON VISUAL ART TEACHING

Ebru ÇİĞİR

Department of Fine Arts Education

Anadolu University, Institute of Educational Sciences, December, 2016

Supervisor: Assoc. Prof. Dr., S. Duygu BEDİR ERİŞTİ

It is possible to mention a world that various, complex and innumerable images take place in where communication mediums and environments rapidly advanced in paralel with technologic developments. Individuals need to understand the surrounding images and their rational, sensual, and conceptual structures to be able to understand, judge and change this world. In accordance with this necessity, the development of critical thinking skills and interpretive attitude become more important provided by and art education approach focused on of visual culture. Within this scope, the purpose of this research is to determine how social network-focused visual culture studies can be developed and implemented in studio courses in the curriculum of Fine Arts High Schools. This research was designed as an action research and implemented in Drawing course in the first 4 weeks of Fall semester in 2015-2016 academic year, and 2D Fine Arts Studio course in the following 10 weeks. The data of the research were collected in a period of 14 weeks, between the dates of October 8, 2015 and January 18, 2016. The participants of the study were nine 11th grade students who attended the social network oriented visual culture practices in these two courses and the researcher herself as the instructor the activities. The data of the research were collected through the researcher's reflective journals, video recordings of the course sessions, students' reflective journals, semi-structured interviews, document reviews and WhatsApp. Research data were analyzed in content analysis through using NVivo Pro 11. There are five themes attained in the context of the research findings; 'The Perception of Visual Culture', 'The Process of Development of Visual Culture Practices', 'The Usage of Social Network', 'The Learning Outcomes of Visual Culture', and 'Opinions Related to Visual Culture Practices'.

Keywords: Visual culture, Social network, Visual arts education, Critical pedagogy.

12/12/2016.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilemeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığımı ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

(İmza)

Ebru ÇİÇİR

ÖNSÖZ

Bir fikrin ürüne dönüşmesiyle ortaya çıkan “Görsel Sanatlar Eğitime Yönelik Sosyal Ağ Odaklı Görsel Kültür Uygulamalarının İncelenmesi” isimli doktora tezimin, görsel kültür alanında çalışacak olan tüm araştırmacılara kaynak oluşturmasını, yapacakları uygulamalarında ve araştırmalarında fikir vermesini temenni ederim.

Bu tezin ortaya çıkmasında, her anlamda kendisinden çok şey öğrendiğim, akademik hayatımda deneyimlerinden, bilgisinden yararlandığım ve akademik duruşunu her daim örnek aldığım, emeğini, desteğini ve güler yüzünü esirgemeyen değerli hocam ve danışmanım Doç. Dr. S. Duygu BEDİR ERİŞTİ’ye teşekkür ederim. Tez izleme komitemde yer alan, yoğun çalışmalarını arasında çalışmama zaman ayıran, her daim çalışmamla ilgili sorularımı yanıtlayan, fikirlerini ve değerli görüşlerini paylaşan, kendisiyle paylaştığım süreden güzel anılar biriktirdiğim sevgili hocam Doç. Necla COŞKUN’a çok teşekkür ederim. Sanat eğitiminde hep bir problem olarak karşımıza çıkan ya da öyle olduğunu düşündüğümüz “Araştırma nasıl yapılır?” sorusunun cevaplarına ilişkin her soruya cevap bulduğumuz bir ders imkânı sağlayan, fikirleri ve değerli görüşleriyle tezime önemli katkılarda bulunan değerli hocam Doç. Dr. Ali ERSOY’a sonsuz teşekkür ederim. Gerek geçerlilik komitelerinde gerek gün içerisinde her daim fikrini aldığım, akademik bilgisini ve manevi desteğini esirgemeyen, içtenliği ve samimiyetiyle çok sevdiğim hem hocam hem arkadaşım olan Dr. Elif AVCI’ya çok teşekkür ederim. Akademik kariyerime başladığım ilk zamanlardan bu yana kendisinden çok şey öğrendiğim değerli hocam Doç. Dr. Orhan TAŞKESEN’e, zaman ayırıp değerli görüşlerini paylaşan değerli hocam Doç. Dr. Ali TOMAK’a teşekkür ederim. Doktora çalışmalarımız sırasında her zaman birlikte olduğumuz, birlikte yola çıktığımız bu süreçte fikir paylaşımlarımız ve birbirimize verdiğimiz destekler için sevgili arkadaşlarım Arş. Gör. Mine KÜÇÜK’e, Arş. Gör. Gülden MAVİOĞLU’na ve çok değer verdiğim dostlarım Arş. Gör. Yurdagül KILIÇ ve Görsel Sanatlar Öğretmeni Halime ÖZTÜRK’e teşekkür ederim.

Tezimin uygulama aşamasında birlikte olduğum desteğini esirgemeyen Güzel Sanatlar Lisesi Görsel Sanatlar Öğretmenleri Günsel Ceyla UYAR’a, Sevda MANT ŞEN’e, Serkan ŞEN’e ve Ahmet AVCI’ya verdikleri destekten dolayı teşekkür ederim.

Tezimin uygulama aşamasını birlikte yürüttüğümüz ve öğretmenlik deneyimim adına çok şey öğrenmeye katkı sağlayan, benim için hep yerleri ayrı olacak, Güzel Sanatlar Lisesi 11. sınıf öğrencilerine sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bugüne kadar her zaman maddi ve manevi olarak yanımda olan, nazımı çeken annem Nermin ÇIĞIR ve babam K. Uğur ÇIĞIR'a, kardeşim Esra ÇIĞIR'a, hâlam Yıldız ÇIĞIR'a sonsuz teşekkür ederim.

Hayatımın her aşamasında her zaman destek olan, sevgisini, anlayışını esirgemeyen, hayat arkadaşım ve sevgili eşim Onur GÜLER'e sonsuz teşekkür ederim.

Son olarak, araştırma sürecimde verdikleri destekten dolayı Anadolu Üniversitesi ve TÜBİTAK'a teşekkürlerimi sunarım.

Ebru ÇIĞIR

Eskişehir, 2016

İÇİNDEKİLER

BAŞLIK SAYFASI.....	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAY SAYFASI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar DİZİNİ	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xv
GÖRSELLER DİZİNİ.....	xvi
SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ	xx
1.GİRİŞ.....	21
1.1.Problem Durumu.....	21
1.2.Araştırmanın Amacı.....	24
1.3. Araştırmanın Önemi	25
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	27
1.5. Görsel Kültür	27
1.6. Sanat Eğitimi ve Görsel Kültür	32
1.7. Web 2.0 Teknolojileri.....	34
1.7.1. Görsel kültür ve teknoloji ilişkisi.....	36
1.8. Sosyal Ağ ve Görsel Kültür	38
1.9. Kuramsal Altyapı	39
1.9.1. Yapılandırmacı öğrenme	39

1.9.2. Disiplinlerarası sanat eğitimi.....	42
1.9.3. Eleştirel pedagoji.....	43
1.10. İlgili Araştırmalar	45
1.10.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar	45
1.10.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar	49
2. YÖNTEM.....	53
2.1. Araştırmanın Modeli.....	53
2.2. Ortam.....	58
2.3. Katılımcılar.	58
2.4. Araştırmacının Rolü.....	58
2.5. Verilerin Toplanması	61
2.6. Veri Türü ve Veri Toplama Tarihleri	65
2.7. Verilerin Analizi ve Yorumlanması	66
2.8. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği.....	68
3. BULGULAR VE YORUMLAR	70
3.1. Araştırmada Uygulama Öncesi Süreç: Uygulamaya Dönük Beklentiler ve Gereksinimleri Belirleme Çalışmaları.....	73
3.2. Ders İçeriğinin Oluşturulması.....	73
3.3. Ders İzencesinin Oluşturulması	105
3.4. Araştırma Gönüllü Katılım Formu	106
3.5. Ödev Yönergesi.....	107
3.6. Ders Ortamının Hazırlanması.....	107
3.7. Araştırma Uygulama Süreci.....	108
3.8. Uygulama Sürecinde Elde Edilen Bulgular	112
3.8.1. Birinci haftaya öğretim etkinlikleri ve ders işleniş sürecine ilişkin bulgular	113

3.8.1.1. Görsel kültür nedir?.....	114
3.8.2. İkinci hafta öğretim etkinlikleri ve ders sürecine ilişkin bulgular	118
3.8.2.1. Görme ve görsellik	119
3.8.3. Üçüncü hafta öğretim etkinlikleri ve ders sürecine ilişkin bulgular ..	122
3.8.3.1. İmgeleri anlamak ve analiz etmek	123
3.8.4. Dördüncü hafta öğretim etkinlikleri ve ‘görsel kültür uygulamaları’ ders sürecine ilişkin bulgular	126
3.8.4.1.Sanat ve görsel kültür	127
3.8.5. Beşinci hafta öğretim etkinlikleri ve ‘sanat ve görsel kültür’ ders sürecine ilişkin bulgular	141
3.8.5.1. Sanat ve görsel kültür	142
3.8.6. Altıncı hafta öğretim etkinlikleri ve ‘teknoloji ve görsel kültür: dijital imgenin yapısı’ ders sürecine ilişkin bulgular.....	153
3.8.6.1. Teknoloji ve görsel kültür: dijital imgenin yapısı	154
3.8.7. Yedinci hafta öğretim etkinlikleri ve ‘dijital sanat ve görsel kültür’ ders sürecine ilişkin bulgular	156
3.8.7.1. Dijital sanat ve görsel kültür	157
3.8.8. Sekizinci hafta öğretim etkinlikleri ve ‘günümüz dünya zevkleri bahçesi’ kolaj uygulamasına ilişkin bulgular	160
3.8.8.1. Görsel kültür ve sosyal medya	161
3.8.9. Dokuzuncu hafta öğretim etkinlikleri ve ‘günümüz dünya zevkleri bahçesi’ kolaj uygulamasına ilişkin bulgular	162
3.8.9.1. Görsel kültür ve sosyal ağlar.....	163
3.8.10. Onuncu hafta öğretim etkinlikleri ve ‘günümüz dünya zevkleri bahçesi’ kolaj uygulamasına ilişkin bulgular	180
3.8.10.1. Görsel kültür ve sosyal ağlar.....	180
3.8.11. On Birinci hafta öğretim etkinlikleri ve ‘bir imge de sen yarat (graffiti çalışması)’ uygulama sürecine ilişkin bulgular.....	183
3.8.11.1. Görsel kültür: bir imge de sen yarat (graffiti çalışması)	184
3.8.12. On ikinci hafta öğretim etkinlikleri ve ‘bir imge de sen yarat (graffiti çalışması)’ uygulama sürecine ilişkin bulgular.....	187
3.8.12.1. Görsel kültür: bir imge de sen yarat (graffiti çalışması)	187

3.8.13. On üçüncü hafta öğretim etkinlikleri ve ‘görsel kültür, gündelik hayat ve görsel kamu alanları (video art)’ uygulama sürecine ilişkin bulgular	190
3.8.13.1. Sosyal ağ: görsel kültür, gündelik hayat ve görsel kamu alanları	191
3.8.14. On dördüncü hafta öğretim etkinlikleri ve 'mail art' proje geliştirme-uygulama sürecine ilişkin bulgular	202
3.8.14.1. Mail art / posta sanatı	202
3.9. Etkinlik Sonrası Sergi Düzenlenmesi ve Sergiye İlişkin Öğrenci Görüşleri	211
3.10. Sosyal Ağ Odaklı Görsel Kültür Uygulamalarına İlişkin Bulgular	214
3.10.1. Öğrencilerin görsel kültür uygulamaları öncesinde ve sonrasında görsel kültür algılarına ilişkin bulgular	214
3.10.2. Görsel kültür uygulama geliştirme sürecine ilişkin bulgular	221
3.10.3. Sosyal ağ kullanımına ilişkin bulgular	255
3.10.4. Görsel kültür kazanımlarına ilişkin bulgular	273
3.10.5. Görsel kültür uygulamalarına ilişkin öğrenci görüşlerine dayalı bulgular	283
4.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	295
4.1. Sonuç	295
4.2. Tartışma	299
4.3. Öneriler	303
KAYNAKÇA	305
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümü Öğretmenlerinin Görsel Kültür Algılarına İlişkin Görüşleri	76
Tablo 2. Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümü Öğretmenlerinin Görsel Kültür Uygulamalarındaki Sınırlılıklara İlişkin Görüşleri.....	80
Tablo 3. Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümü Öğretmenlerinin Görsel Kültür Beklentilerine Yönelik Görüşleri	83
Tablo 4. Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümü Öğretmenlerinin Görsel Kültüre İlişkin Önerileri.....	86
Tablo 5. Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümü Öğretmenlerinin Görsel Kültür Çalışmaları Ders Önerisine İlişkin Görüşleri	89
Tablo 6. Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümü 11. Sınıf Öğrencilerinin Görsel Kültür Algılarına İlişkin Görüşleri.....	95
Tablo 7. Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümü 11. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Medya Algılarına İlişkin Görüşleri	96
Tablo 8. Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümü 11. Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Değişim ve Dönüşüme İlişkin Eleştirel Görüşleri	98
Tablo 9. Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümü 11. Sınıf Öğrencilerinin İlgi Alanlarına, Farkındalıklarına, Beklentilerine ve Kendilerini İfade Ediş Biçimlerine İlişkin Görüşleri.....	100
Tablo 10. Eylem Planındaki Değişikliklere Göre Düzenlenen Ders Programı ..	106
Tablo 11. Birinci Haftaya İlişkin Ders Süreci	114
Tablo 12. Öğrencilerin Birinci Haftaya İlişkin Seçtikleri Konular	116
Tablo 13. İkinci Haftaya İlişkin Ders Süreci	119
Tablo 14. Üçüncü Haftaya İlişkin Ders Süreci.....	123
Tablo 15. Dördüncü Haftaya İlişkin Ders Süreci	127
Tablo 16. Beşinci Haftaya İlişkin Ders Süreci	142

Tablo 17. Altıncı Haftaya İlişkin Ders Süreci	154
Tablo 18. Yedinci Haftaya İlişkin Ders Süreci.....	157
Tablo 19. Sekizinci Haftaya İlişkin Ders Süreci	161
Tablo 20. Dokuzuncu Haftaya İlişkin Ders Süreci	163
Tablo 21. Onuncu Haftaya İlişkin Ders Süreci.....	180
Tablo 22. “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi” Çalışmasına İlişkin Analiz	182
Tablo 23. On Birinci Haftaya İlişkin Ders Süreci	184
Tablo 24. On İkinci Haftaya İlişkin Ders Süreci	187
Tablo 25. ‘Neden’ İsimli Graffiti Çalışmasına İlişkin Görsel Kültür Analizi ve Görsel Kültürel Bağlamları	189
Tablo 26. On Üçüncü Haftaya İlişkin Ders Süreci	191
Tablo 27. Video-Art Çalışmalarına İlişkin Görsel Kültür Analizi ve Görsel Kültürel Bağlamları	201
Tablo 28. On Dördüncü Haftaya İlişkin Ders Süreci	202
Tablo 29. Öğrencilerin Görsel Kültür Algılarına İlişkin Bulgu ve Yorumlar	216
Tablo 30. Görsel Kültür Uygulama Geliştirme Sürecine İlişkin Bulgu ve Yorumlar	222
Tablo 31. Dijital Sanat ve Görsel Kültür Haftasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar	231
Tablo 32. “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi” İsimli Kolaj Çalışmasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	237
Tablo 33. Mail Art Projesine İlişkin Kullanılan Görsel Kültürel İmgeler.....	250
Tablo 34. Öğrencilerin Görsel Kültür Çalışmalarında Sosyal Ağların Kullanımına İlişkin Bulgu ve Yorumlar	258
Tablo 35. Görsel Kültür Kazanımlarına İlişkin Bulgu ve Yorumlar	274

Tablo 36. Görsel Kültür Uygulamalarına İlişkin Öğrenci Görüşlerine Dayalı Bulgu ve Yorumlar	283
---	-----

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Görsel Sanatlar Öğretimine Yönelik Sosyal Ağ Odaklı Görsel Kültür Çalışmalarına İlişkin Ana Temalar	72
Şekil 2. Güzel Sanatlar Lisesi Öğretmenlerinin Görsel Kültür Algısı	75
Şekil 3. ‘Görsel Kültür Uygulama Sınırlılıkları’ Ana Temasına Dayalı Alt Temalararası İlişki.....	79
Şekil 4. ‘Görsel Kültür Uygulamasına İlişkin Beklentiler’ Ana Temasına Dayalı Alt Temalararası İlişki.....	82
Şekil 5. ‘Görsel Kültür Uygulamalarına İlişkin Öneriler’ Ana Temasına Dayalı Alt Temalararası İlişki.....	85
Şekil 6. ‘Görsel Kültür Uygulamalarına İlişkin Öneriler’ Ana Temasına Dayalı Alt Temalararası İlişki.....	88
Şekil 7. Görsel Kültür Çalışmaları Kapsamında Yapılan Etkinlikler	110
Şekil 8. Öğrencilerin ‘Görsel Kültür Uygulamaları’ İle İlişkili Metafor Bağlamları	209
Şekil 9. Öğrencilerin Görsel Kültür Algısına İlişkin Görüşleri	215
Şekil 10. Öğrencilerin Görsel Kültür Uygulama Geliştirme Sürecine İlişkin Görüşleri	221
Şekil 11. Öğrencilerin Sosyal Ağ Kullanımına İlişkin Görüşleri	255
Şekil 12. Sosyal Ağların Görsel Kültür Çalışmalarına Yansımaları.....	257
Şekil 13. Görsel Kültür Kazanımlara İlişkin Etkileşimler	273
Şekil 14. Öğrencilerin Görsel Kültür Uygulamalarına İlişkin Görüşleri	284

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel 1. Güzel Sanatlar Lisesi Atölye Planı	107
Görsel 2. Didem'in hayvan hakları çalışması "Birleşim,Photoshop çalışması .	129
Görsel 3. Betül'ün kadına şiddet çalışması "Asit", Üç boyutlu çalışma	131
Görsel 4. Betül'ün kadına şiddet çalışması "Asit", (Ayrıntı)	132
Görsel 5. Betül'ün kadına şiddet çalışması "Asit" (Ayrıntı)	133
Görsel 6. Betül'ün kadına şiddet çalışması "Asit, (Ayrıntı)	133
Görsel 7. Damla'nın kadına şiddet çalışması "Toplumsal Cinayet"	134
Görsel 8. Mehmet'in spora bakış açısı çalışması "Faaliyet Etkisi", Asamblaj Çalışması	136
Görsel 9. Mehmet'in spora bakış açısı çalışması "Faaliyet Etkisi"	137
Görsel 10. Furkan'ın heykel çalışması "Bakış Açısı"	139
Görsel 11. Furkan'ın heykel çalışması "Güç"	140
Görsel 12. Murat'ın heykel çalışması "Kaba"	144
Görsel 13. Murat'ın heykel çalışması "Dik"	144
Görsel 14. Eylül ve Ayşegül'ün üç boyutlu çalışması, "Sosyal Ağaç"	146
Görsel 15. Eylül ve Ayşegül'ün üç boyutlu çalışması, "Sosyal Ağaç"	147
Görsel 16. Eylül ve Ayşegül'ün üç boyutlu çalışması, "Sosyal Ağaç"	148
Görsel 17. Eren'in Karikatür Çalışması, "Toplum"	149
Görsel 18. Eren'in Karikatür Çalışması, "Toplum"	150
Görsel 19. Eren'in Karikatür Çalışması, "Toplum"	151
Görsel 20. Eren'in Karikatür Çalışması, "Toplum"	151
Görsel 21. Eren'in Karikatür Çalışması, "Toplum"	152
Görsel 22. Hieronymus Bosch, "Dünya Zevkleri Bahçesi"	166

Görsel 23. “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi” Kolaj Çalışması, Grup Çalışması.....	167
Görsel 24. “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi (Cennet) ” Kolaj Çalışması, Grup Çalışması, (Detay).....	168
Görsel 25. “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi (Dünya)” Kolaj Çalışması, Grup Çalışması, (Detay).....	170
Görsel 26. “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi (Dünya)” Kolaj Çalışması, Grup Çalışması, (Detay).....	171
Görsel 27. “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi (Dünya)” Kolaj Çalışması, Grup Çalışması, (Detay).....	172
Görsel 28. “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi (Dünya)” Kolaj Çalışması, Grup Çalışması, (Detay).....	172
Görsel 29. “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi (Dünya)” Kolaj Çalışması, Grup Çalışması, (Detay).....	174
Görsel 30. “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi (Dünya)” Kolaj Çalışması, Grup Çalışması, (Detay).....	175
Görsel 31. “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi (Dünya)” Kolaj Çalışması, Grup Çalışması, (Detay).....	175
Görsel 32. “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi (Dünya)” Kolaj Çalışması, Grup Çalışması, (Detay).....	176
Görsel 33. Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi (Dünya)” Kolaj Çalışması, Grup Çalışması, (Detay).....	176
Görsel 34. “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi (Cehennem)” Kolaj Çalışması,Grup Çalışması, (Detay).....	177
Görsel 35. “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi (Cehennem)” Kolaj Çalışması,Grup Çalışması, (Detay).....	178
Görsel 36. Graffiti Çalışması, Öğrenci Eskizleri.....	186
Görsel 37. Graffiti Çalışması, “Neden?”, Grup Çalışması	188
Görsel 38. Didem’in video çalışması, (Hayvan Hakları) “Bahçıvan”, Adobe Premiere programı	193
Görsel 39. Betül’ün video çalışması, (Kadına Şiddet) “Dönüşüm”, Movie Maker	194
Görsel 40. Betül’ün video çalışması, (Kadına Şiddet) “Dönüşüm 2”, Movie Maker	195
Görsel 41. Damla’nın video çalışması, (Kadına Şiddet) “Toplumsal Cinayet” ,Mobil Uygulama Flipagram	196
Görsel 42. Eylül’ün video çalışması, (Çevre Bilinci) “Yaşanabilir Dünya”, Movie Maker	197

Görsel 43. Furkan'ın video çalışması, (Toplumsal Kurallar) “Olması Gereken”, Mobil Kamera	198
Görsel 44. Ayşegül'ün video çalışması, (Tüketim) “Moda Rutini”, Mobil Uygulama-VideoShow Programı	200
Görsel 45. Eylül'ün Mail Art Çalışması, Zarf Tasarımı	204
Görsel 46. Eylül'ün Mail Art Çalışması, Zarf İçerisi Tasarımı	204
Görsel 47. Ayşegül'ün Mail Art Çalışması, Zarf Tasarımı	204
Görsel 48. Ayşegül'ün Mail Art Çalışması, Zarf İçerisi Tasarımı	204
Görsel 49. Betül'ün Mail Art Çalışması, Zarf Tasarımı	206
Görsel 50. Betül'ün Mail Art Çalışması, Zarf İçerisi Tasarımı	206
Görsel 51. Mehmet'in Mail Art Çalışması Zarf Tasarımı	207
Görsel 52. Didem'in Mail Art Çalışması Zarf Tasarımı	207
Görsel 53. Sergi Afiş ve Davetiyesi	211
Görsel 54. Sergiye İlişkin ‘Anadolu Haber’ Gazetesi Haber Detayı	213
Görsel 55. Mehmet'in sosyal medyadan seçtiği görsel	340
Görsel 56. Furkan'ın sosyal medyadan seçtiği görsel	341
Görsel 57. Didem'in sosyal medyadan seçtiği görsel	341
Görsel 58. Damla'nın sosyal medyadan seçtiği görsel	342
Görsel 59. Murat'ın sosyal medyadan seçtiği görsel	342
Görsel 60. Ayşegül ve Eylül'ün sosyal medyadan seçtiği görsel	343
Görsel 61. Betül'ün sosyal medyadan seçtiği görsel	343
Görsel 62. Eren'in sosyal medyadan seçtiği görsel	344
Görsel 63. Furkan 'ın çektiği fotoğraf	352
Görsel 64. Ayşegül ve Eylül'ün çektiği fotoğraf	353
Görsel 65. Didem'in çektiği fotoğraf	354
Görsel 66. Didem'in sosyal medya görseli	354

Görsel 67. Betül'ün sosyal medya görseli	355
Görsel 68. Eren'in sosyal medya görseli	355
Görsel 69. Damla'nın sosyal medya görseli	356
Görsel 70. Murat'ın sosyal medya görseli	357
Görsel 71. Mehmet'in sosyal medya görseli	357
Görsel 72. Abraham Van Der Schoor, "Vanitas"	358
Görsel 73. Jan Weenix, "Ölü Kuğu"	360
Görsel 74. William Blake, "Merhamet"	364
Görsel 75. Johan Zoffany, "Garrick and Pritchard in Macbeth"	365
Görsel 76. Grayson Perry, "Ağıt"	377
Görsel 77. Gökçe Hiçyılmaz, "Modern Kölelik".	383
Görsel 78. Eadweard Muybridge fotoğraf çalışması	386
Görsel 79. Öğretim Elemanının atölyede öğrencilerle paylaştığı görsel	391
Görsel 80. Öğretim elemanının atölyede öğrencilerle paylaştığı görsel, Kiasma	393
Görsel 81. Öğretim elemanının atölyede öğrencilerle paylaştığı görsel, Telegarden	394
Görsel 82. Nerdworking, "Under An Alias"	395
Görsel 83. Eva- Franco Mattes, "Plug In", Basel	397
Görsel 84. Eva- Franco Mattes, "Özgürlük".	398

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

AG	: Araştırmacı Günlüğü
Akt.	: Aktaran
Bkz.	: Bakınız
2BSA	: İki Boyutlu Sanat Atölye
3BSA	: Üç Boyutlu Sanat Atölye
ÇASEY	: Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yöntemi
Çev.	: Çevirmen
Ed.	: Editör
G1	: Birinci Görüşme
G2	: İkinci Görüşme
G3	: Üçüncü Görüşme
GK	: Geçerlilik Komitesi
KEA	: Katılımcı Eylem Araştırması
ÖG	: Öğrenci Günlüğü
Vb.	: Ve benzeri

1. GİRİŞ

Teknolojik gelişmelere paralel olarak iletişim araç ve ortamlarının hızla geliştiği, çevremizde çok çeşitli, karmaşık ve sayısız imgenin yer aldığı bir dünyadan bahsetmek mümkündür. Bireyin bu dünyayı anlama, yargılama ve değiştirmesinde çevresindeki imgelerin ussal-duyumsal-kavramsal yapısını anlama gereksinimi bulunmaktadır. Bu gereksinim doğrultusunda, görsel kültür kavramına vurgu yapılan bir sanat eğitimi anlayışı ile bireyin eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi ve sorgulayıcı tavır edinmesi önem kazanmaktadır. Bu sorgulayıcı tavır ise sanat eğitiminin kişiye sağladığı niteliksel ayrımsamaya yönelik eleştirel düşünme ile gerçekleşmektedir. Eleştirel düşünmenin geliştirilmesi görsel kültür eğitiminin okul izlencelerinde yer alması göz önünde bulundurulduğunda gelecek nesillerin görsel kültür edinimlerine sahip olmaları bağlamında önem taşımaktadır. Görsel kültürün bileşenleriyle sanat eğitimi programları içerisinde yer alması, öğrencilere çevrelerinde gördükleri imgeleri derinlemesine ve bağlamlarıyla yorumlama yeterliği kazanma şansı sunacaktır. Öğrenciler, ayrıca, sanat eğitimi yoluyla eleştirel bakış açısına, yorumlamaya, ilişkilendirmeye, çözümlenmeye analiz ve sentez yapabilmeye ilişkin görsel farkındalık kazanma olanağına sahip olacaklardır.

1.1. Problem Durumu

Duyuların işleyişini gerektiği gibi yorumlayabilmek için, duyuların sırf bilme yetisi araçları olarak oluşmadıkları, aksine hayatta kalmayı sağlayan biyolojik destekler olarak yavaş yavaş geliştikleri bilinmektedir. Duyular, daha en başında çevrelerindeki hayatın güçlenerek sürdürülmesi ile engellenmesi arasındaki farkı belirleyen özelliklere yönelmiş ve yoğunlaşmıştır. Bu da algılarımızın seçici ve amaçlı olduğu anlamına gelmektedir. Görme duyusu, bu anlamda etkin bir uğraş olarak deneyim sunmaktadır (Arnheim, 2012, s. 35). Edindiğimiz bu deneyimler imgelerin hızla akıp geçtiği bu görsel dünyada yaşayan insanlar için, yaşadığımız evreni algılamada “görme duyusu” diğer duyularımıza göre her zaman önde olmuştur. Bu olgu Antik Yunan’dan bu yana zihinlere yerleşmiştir. Aristoteles; “tüm duyuların sadece görme duyusuna güvendiğini” ve diğer tüm duyular içinde önceliği görmeye verdiğini belirtmiştir (Bkz. Chandler, 2001). John Berger’in kitabının ilk satırlarında görmenin sözcüklerden önce geldiği, bir çocuğun henüz konuşmaya başlamadan önce bakıp tanımayı öğrendiği belirtilmiştir

(2009, s. 7). Görme edinimi, düşünme ve hissetme süreçleriyle varolan yaratıcı bir şekilde bağlanan bir etkinlikse, “Görüleni” anlamak için gerekli olan görme ediminin oluşması gerekmektedir (Bkz. Burnett, 2012). Görme ediminin oluşması için birey imge ve sembollerle bürünmüş gerçek’in derinliklerini, çok yanlılığını, ayrıntılanmışlığını ancak imgelemlerle açıklayabilir. Böylece birey aradığını algılar, görür ve gördüğünü derinlemesine irdelemek isteyebilir (Bülbul, 2005, s. 47). Günümüzde sayısız görsel bildirişim öğeleri aynı anda kavranırken, insanlar yaşadıkları görsel algı deneyimleri ile bir düzen ve anlam yükleme eğilimi içinde bulunmuşlardır. Teknolojinin hızlı gelişimiyle, kitle iletişim araçları ve kişisel bilgisayarların gelişimi sonucunda caddelerde, televizyonlarda, basılı yayınlarda resim ve fotoğraf gibi hareketli hareketsiz imgelerin yoğun bombardımanı altında kuşatılmaktayız. Hem modern toplumlarda hem de gelişmekte olan ülkelerde kitle iletişim araçlarının sürekli olarak etrafa yaydığı iletilerin ekonomik, kültürel, toplumsal yaşam içinde önemli bir rolü olduğu kabul edilen bir görüştür. Bu araçların yaydığı iletilerin eleştirel gözle algılanması, değerlendirilmesi ve anlamlandırılması gerekmektedir (Parsa, 2007, s. 1). Leppert (2009, s. 15) kendimiz ve çevremiz hakkında bilinçli ve bilinçdışı anlayışlarımızın temel çerçevesinin yazılı ve görsel medyadaki imgelerin oluşturduğunu, bu imgelerin bize ne tür bedenlere sahip olmamızı, benlik duygumuzu, inanç sistemlerimizi, bireyselliğimizi ve toplumsal varlıklar olarak statümüzü etkilediğini hayatımızda karar verici bir organ olarak yer aldığını belirtmiştir. Duncum (Bkz. 2001) ise gelişmiş ülkelerin ekonomisinin nesnelere biçimleri ve imgeleri üzerine yapıldığını belirtmiştir (Akt. Kırıçoğlu, 2009, s. 45). Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde bireyler bir ürünün kendisinden çok görüntüsünün etkisi altında kalarak tüketime yönelmektedirler. Böyle bir ortamda günümüzde özellikle çocukları ve gençleri önemli bir şekilde etkileyen popüler imajlar, bilişim teknolojileri, çağdaş reklam tasarımları ve çağdaş sanat uygulamalarının programda dikkate değer bir şekilde yer bulması gerektiğine inanılmaktadır. Günümüzde görsel odaklı bir egemenlik söz konusudur. Çevremizdeki bu görüntü egemenliği bireyleri, görüntüleri sorgulamak ve yönetmekten uzaklaştırmaktadır. Çünkü bireylerin görüntüyü görme ve yansıtma biçimleri arasında bir ilişkisizlik, yorumlayıcılık, eleştirel sorgulayıcılık gibi sıralanabilecek boşluklar yer almaktadır (Bkz. Duncum, 2003). Görüntü ve bilgi üretiminin çok hızlı olduğu günümüzde eğitim programlarının ve öğretmenin bilgilerini sürekli güncelleştirmesi, bu

boşluğun doldurulmasında önem taşımaktadır. Bu bağlamda ülkemizde her eğitim düzeyinde görsel kültür uygulamalarının yaygınlaştırılması ve görsel kültür incelemelerinin bir ders olarak eğitim sürecine katılması gerekmektedir (Bkz. Kuru, 2011). Sanat eğitiminde görsel kültüre dayalı günlük estetik deneyimlerimize yer verilmesi ile öğrenme süreçlerinde eleştirel düşünme becerisinin kazanılmasında önemli bir rol oynayacaktır.

Eğitim programlarında bilişsellik, farkındalık ve yeniden üretimin temelleri üzerine inşa edilen görsel kültürün eğitim içerisinde yer alması bireyin yansıtıcı, deneysel ve düşünsel bakış açısını geliştirecektir. Alanyazına bakıldığında Türkiye’de görsel kültür, ders ve uygulama olarak lisansüstü eğitim düzeyinde ve üniversitelerin iletişim fakültelerinde öğretim müfredatında yer almaktadır. Ancak, güzel sanatlar liselerinde ders içeriklerinde görsel kültür çalışmaları bulunmamaktadır. Kırıçoğlu (2009, s. 44) görsel kültürün sanat eğitimi programlarında yer almasının gerekliliğini şöyle sıralamıştır:

- Görsel kültür çocuklarımızın ve gençlerimizin çevresini saran görsel imgelerin oluşturduğu estetiksel, iletişimsel ve işlevsel amacı olan herşeydir. Bu bağlamda görsel kültürün kültürel kimlik oluşturmada etkin rolü vardır.
- İnsanlar müze ve galerilerde izledikleri sanat yapıtlarından daha çok bu kültürel imgelerin etkisi altındadır.
- Görsel kültür sınırları kolayca geçebilir, içinde yaşanılan kültürü etkileyerek karmaşık ve melez bir kültür oluşturur. Bu durum ulusal kültürü olumsuz yönde etkiler.
- Görsel kültür, görsel sanatlar ve alt kültür nesnelere arasındaki sınırların erimesine, bütün bunlara ek olarak kültür alanının genişlemesi ve çeşitlenmesine yol açar.
- Görsel kültürde dikkatler nesnenin bağlamsal ilişkilerine çekilir, görsel kültür nesnelere estetik tüketimi arttırmaya yönelik yeni anlamlar ve işlevler üstlenir.
- Görsel kültür alanının yoğunluğu, yaygınlığı ve seçkin sanatın yaşamdaki baskın konumunu zayıflatır, seçkin sanat, popüler sanat ve alt kültür ürünleri arasındaki sınırlar kimi yerde erir.
- Ulusal kültürün, tarihsel, geleneksel, çağdaş ürünleri ile öteki kültürlerin, tarihsel, geleneksel, çağdaş kültür ürünlerinin etkileşim içinde olmaları görsel kültürün kapsamının daha geniş ve karmaşık hale gelmesine neden olur.

Görsel kültür eğitiminin sanat eğitimi programlarında yer alması gerekliliği, yaşadığımız 21. yüzyıl bilişim çağında iletişim araçlarının hayatımızın büyük bir

bölümünü kapsadığı ve oluşturduğu düşünüldüğünde görsel kültür eğitiminin eleştirel sorgulama, analiz ve çözümlenmeye dayalı farkındalıklar geliştirme amacını taşıması beklenmektedir. Bu beklenti ile ilintili olarak bireylerin imgesel okuma ve sorgulamalarının doğruluğu ve anlamlandırmaların niteliği artmaktadır. Leppert'e göre her imge belli bir görme tarzını somutlar. Yani her imge tarihsel, toplumsal ve kültürel açıdan kendilerine özgü olan ve birbirleriyle çekişen ve çelişen görme tarzlarını somutlar. Bundan dolayı imgelerin içerikleri sözcüklerin basit bir ikamesi değil, sözcüklerden daha fazlasıdır (Leppert, 2009, s. 20). Bu bağlamda imgelerin çözümlenmesi için görsel kültüre dair öğrenme biçimlerinin Türkiye'de sistemli bir şekilde her düzeyde sanat eğitimi öğretim müfredatında yer alması ile mümkündür (Mamur, 2014, s. 118). Bu çerçevede görsel kültür nesne ve imgelerinin çözümlenmesinde görsel kültür eğitimi içeriklerinin öğretim programlarında yer alması önem taşımaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, güzel sanatlar liselerinin öğretim programlarında yer alan atölye derslerinde sosyal ağ odaklı görsel kültür uygulamalarının nasıl geliştirilebileceğini ve yürütülebileceğini belirlemektir. Bu bağlamda araştırma kapsamında öğrencilerin eleştirel bakış açılarını geliştirmeye, içinde buldukları teknoloji çağında teknoloji okuryazarlık yeterliklerini görsel okuryazarlık yeterlikleri ile ilişkilendirmeye ve görsel farkındalıklarını desteklemeye yönelik görsel kültür uygulamaları işe koşulacaktır. Belirlenen bu temel amaç doğrultusunda araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Güzel sanatlar lisesi öğretmenlerinin görsel kültür çalışmalarının öğretim amaçlı kullanımına ilişkin beklentileri nelerdir?
2. Güzel sanatlar lisesi öğrencilerinin görsel kültür çalışmalarının öğretim amaçlı kullanımına ilişkin gereksinimleri nelerdir?
3. Görsel sanatlar atölye derslerinde sosyal ağ odaklı görsel kültür çalışmaları nasıl geliştirilebilir?
4. Görsel sanatlar atölye derslerinde geliştirilen sosyal ağ odaklı görsel kültür çalışmaları üzerinde değişiklik yapmaya gereksinim var mıdır?

5. Öğrenciler görsel sanatlar atölye derslerinde sosyal ağ odaklı görsel kültür çalışmalarına ilişkin edinimleri sanatsal ürünlerine nasıl yansımaktadır?
6. Öğrencilerin sosyal ağ odaklı görsel kültür çalışmaları ile gerçekleştirilen görsel sanatlar atölye derslerine ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Alanyazına bakıldığında görsel kültür ile ilgili araştırma ve kaynakların yetersizliğinden dolayı bu araştırma pek çok açıdan önem taşımaktadır. Görsel sanatlar eğitimi veren güzel sanatlar liselerinde görsel kültür kuramı içerikli görsel kültür çalışmaları bulunmamaktadır. Ayrıca yurt içinde yapılan görsel kültür eğitimi temelli araştırmalarda, ortaöğretim düzeyinde görsel kültür araştırmaları bulunmamaktadır. İletişim teknolojilerinin hızla gelişmesi, bilgisayarların ve internetin hayatımıza girmesi ile içinde bulunduğumuz 21. yüzyıl kültürü içerisinde yer alan görme, bakma, izleme, gözetleme gibi eylemler, kültürün bir devamı olarak ortaya çıkmış, içinde bulunduğumuz bu çağda temelde kelimelere ve sayılara dayanan “bilgi çağından” çok daha kapsamlı görseller, görüntüler ve semboller içeren bir görsel çağı ifade etmektedir (Bkz. Orhon, 2013). Bu görsel çağda özellikle internete dayalı olarak gelişen sosyal ağlar etkileşimli ve katılımcı bir görsel dünya oluşturmuştur. Bu bağlamda sosyal ağın oluşturduğu gündelik görsel deneyimleri içeren, sosyal ağın oluşturduğu imge bombardımanında, öğrencilerin eleştirel çözümler yapabileceği ve görsel farkındalıklarının oluşacağı, anlamlar ve doğru okumalar yapabileceği görsel kültür çalışmaları bulunmamaktadır.

Teknolojik gelişmelerle birlikte daha etkileşimli, öğrenci açısından daha çok içselleştirilmiş ve özümsemiş bir takım öğrenme olanaklarının ön plana çıktığı öğrenme içerik sistemleri ve bu sistemlere entegre edilen sosyal ağ etkileşimleri dikkati çekmektedir. Özellikle öğrencilerin sosyal ağ sistemlerine aktif katılımları göz önünde bulundurulduğunda bu sistemlerin öğretim ortamlarında kullanılmasının kişiselleştirilebilir öğrenme deneyimlerine katkı sağlaması kaçınılmaz bir durumdur (Bkz. McLoughlin ve Lee, 2007). Etkileşimli bir iletişim süreci, aktif katılım, içerik paylaşımı ve eleştirel yaklaşımların bu sistemler içinde etkin kullanımı öğretim sürecindeki gereksinimleri daha etkili bir biçimde karşılama olanağı sunmaktadır (Bkz. Lenhart ve Madden, 2007). Sosyal ağların görsel sanatlar alanı çerçevesinde birtakım

görsel kültür çalışmalarının yapılandırılmasında kullanımı hem hedef kitle olan öğrencilerin yabancı olmadıkları bir ortamı öğretim sürecine etkili bir şekilde entegre etme olanağı sunmakta, hem de görsel kültürün konusu olan imge ve eleştirel bakış açısına ilişkin çok yönlü birtakım etkileşimleri de işe koşabilmeyi sağlamaktadır. Bu bağlamda sosyal ağların işe koşulduğu görsel kültür çalışmaları son derece önem taşımaktadır.

Ayrıca araştırma çerçevesinde, görsel sanatlar eğitimi veren kurumlarda görsel kültür eğitiminin yer alması ile oluşacak görsel farkındalığın sosyal ağ etkileşimlerine dayalı olarak ortaya konulması, teknolojik, kültürel, toplumsal ve sanatsal bir etkileşime zemin oluşturması bağlamında da önem taşımaktadır. Bu araştırma öğretmen, öğrenci, veli ve politika yapıcıları açısından da önem taşımaktadır:

- Öğretmen açısından geleneksel bir sanat eğitimi yerine kültürel, çağdaş sanat uygulamaları yapabileceği, eleştirel çözümlene, görsel farkındalık, çoklu bakış açısı kazanımlarını edindirebileceği bir eğitim fırsatı tanınması, öğretmenlerin yeni deneyimler elde etmesi, öğrencilerini görsel kültür çalışmaları ile daha iyi tanıyabileceği ve keşfedebileceği,
- Öğrenci açısından ise kendi günlük deneyimlerini aktarabileceği, sosyal duyarlılık, yorumlama, eleştirel düşünme, farkındalık gibi kazanımları edindiği bir ortam oluşturması,
- Veli açısından ise görsel kültür çalışmalarında günlük deneyimlerinden ve sorunlarından yola çıkan çocuklarını daha iyi tanıyabileceği,
- Politika yapıcıları açısından ise toplumsal, ekonomik ve siyasal anlamda aktarılan görsel iletilerin okunmasında, görsel okuryazarlık açısından, medya ve iletişim araçlarının yaydığı mesajların sorgulanması ve eleştiren bir toplumun yetişmesi açısından araştırma önem taşımaktadır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma katılımcılar, konum, ortam, yöntem ve zaman gibi konularda aşağıdaki açıklanan sınırlılıklara sahiptir.

- Araştırma, 2015-2016 öğretim yılı birinci yarıyıl güzel sanatlar lisesi görsel sanatlar atölye derslerine devam eden öğrenciler ve bu dersi yürütülecek olan öğretmenden elde edilecek verilerle sınırlanmıştır.
- Araştırma verileri amaca uygun olarak alanyazın taraması, dokümanlar, video kayıtları, sosyal ağ paylaşımları, araştırmacı günlüğü, öğrenci günlükleri, gözlemler ve yarı-yapılandırılmış görüşmeler yoluyla elde edilmiştir.
- Araştırmanın uygulama aşamasında katılımcılardan toplanacak veriler 2015-2016 öğretim yılında Ekim ve Ocak ayları arasındaki 14 haftalık sürede elde edilmiştir.
- Araştırma, Türkiye’de güzel sanatlar lisesinde sosyal ağ odaklı görsel kültür çalışmaları üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu çalışmanın katılımcıları, diğer ülkelerdeki ya da Türkiye’de bulunan güzel sanatlar lisesi öğrencilerini temsil etmemektedir.

1.5. Görsel Kültür

Eğitim bir kimlik oluşturma sürecidir. Öğrendikçe değişiriz. Bu açıdan görsel kültür eğitiminin en önemli noktalarından biri kişisel kimlik oluşturma üzerindeki etkisidir. Etrafımızdaki görüntüler kişiliğimizi ve bilincimizi etkileyip şekil vermektedir. Bu nedenle etrafımızdaki görüntüler etik olmayan bir biçimde bizleri manipüle etmektedir. Baudrillard, Harvey ve diğer postmodern düşünürler, teknolojiye gelişmenin, gelişmiş endüstriyel kapitalizmin ve toplu iletişim araçlarının, olumsuz toplum koşullarının oluşmasına neden olduklarını ifade etmektedirler. Görsel kültür nesne ve imgeleri sürekli görülmekte, yorumlanmakta ve böylece yeni bir bilgi, yeni bir çevre ve yeni bir kimlik oluşturmaktadır (Freedman, 2003, ss. 2-3). Toplu üretilmiş metinler, imgeler ve nesnelere ilk olarak 18. ve 19. yüzyıllardaki Endüstri Devrimi ile ortaya çıkmıştır. İlk defa kitleler, çeşitli görsel kültür ürünlerine erişebilmiş ve daha da önemlisi ucuz maliyetle onlara sahip olabilmişlerdir. Farklı görsel kültür çeşitlerine yol açan şey, seçim yapma şansına erişen farklı toplumsal grupların, farklı

görsel kültür ürünlerini kullanarak kendilerini toplumsal gruplar olarak oluşturma ve tanımlamalarıdır. Bu gelişmeler modernizm ve ardından postmodernizm olgusunu beraberinde getirmiştir (Barnard, 2010, ss. 147-148). Bu çerçevede çağdaş metin, imge ve nesnelerin görünüşleri görsel kültürün üretim ve tüketiminde kullanılan tekniklerin ve estetiğin endüstriyelleşmesinin bir sonucu olarak bilinmektedir.

Jessica Evans ve Stuart Hall'e göre görsel kültür son yirmi yılda kültürel çalışmalardaki ve medya çalışmalarındaki hızlı değişim nedeniyle ortaya çıkmıştır. Görsel kültür ile ilgilenen M. Foucault, G. Deleuze, S. Freud, J. Lacan, W. Benjamin, J. Derrida, R. Barthes, G. Debord, J. Baudrillard ve F. Fanon gibi birçok felsefeci, kuramcı ve eleştirmen görüntü ve görsellikle ilgilenmiştir (Rogoff'dan akt. Saybaşı, 2007, s. 18). Kültürel çalışmalar kapsamında görsel kültürün değişmeyen konuları, görsel metaforlar, görme ve bakma süreçleri olmuştur. Bu çalışmalarda seyreden toplum, gösterim, temsil politikaları, eril bakış, feminist bakış, ayna evresi, fetişizm ve röntgencilik, imgenin yeniden üretimi, "öteki" kavramı gibi konular işlenmektedir. 1970'lerden sonra kültür ve medya çalışmaları görsel kültür konusu olmuştur. John Berger, Arthur Asa Berger, John Morgan, Peter Welton, W.J. T. Mitchell, Nicholas Mirzoeff, Mitchel Stephens, Jean Westcott, Irit Rogoff, Jennifer Landa, D.N. Rodowick gibi birçok bilim insanı görsel kültür ile ilgilenmiştir. Dolayısıyla, görsel kültüre olan bu ilgi hızla artmış ve bu alanda birçok ülkede görsel kültür ile ilgilenilmiştir. Lisans dalları arasına dahil edilen olarak ilk üniversite İngiltere'de açılan Derby Üniversitesi olup ABD'de bu alanda fakülteler artmıştır (Çakır, 2014, s. 161).

Disiplinlerarası bir alan olarak görsel kültür, görsel olanı çözümlmek ve açıklamakla ilgilenen diğer alanlar açısından "karmaşık ve çok şeyi etkileyebilen" birçok iddiada bulunur (Barnard, 2010, s. 80). Barnard (2010, s. 28), görsel kültür tanımını yaparken önce "görsel olan" sonra da "kültürel olan" kavramlarını açıklamak gerektiğini belirtir. Geniş anlamda "görsel olan" görülebilen her şeydir. Dar anlamda ise, güzel sanatlar, resimler ya da imgelerdir. "Kültürel olan" ise, seçkin kültürden folk kültürüne, çok boyutlu kültürden tek boyutlu kültüre uzanan geniş bir yelpazede tanımlanmaktadır.

Görsel olanın en geniş tanımı görülebilen her şeydir; ancak, "görülebilen her şey" kavramı içine doğayı, doğa olaylarını ve hayvanları da aldığı için belli bir sınırlama

getirmek gerekmektedir. Kültürel ürünler doğanın değiştirilmesiyle başlamaktadır. Bir manzara, hayvan ya da bitkiyi; manzara, hayvan olarak görmek, onu bir şekilde anlamlı kılmadan mümkün değildir (Barnard, 2010, s. 27). Duncum (Bkz. 2001) ise “görsel kültür; televizyonda, filmlerde, kitaplarda, dergilerde, reklamlarda, ev ve giysi tasarımında, alışveriş merkezi ve eğlence parkı tasarımında, gösteri sanatlarında ve diğer görsel ürün ve iletişim şekillerinde olduğu gibi günlük hayatımızda karşılaştığımız nesnelere ve imgelerdir” şeklinde bir tanım yapar. Freedman’a (Bkz. 2003) göre görsel kültür disiplinlerarası bir alandır ve özellikle sosyoloji, psikoanaliz, sanat tarihi, feminist ve medya çalışmalarından uyarlanmış eleştirel teorilerin ağırlıklı olduğu bir yaklaşımdır. Mirzoeff’a (Bkz. 1999) göre görsel kültür görsel ve görselleşmiş olan insan deneyimlerini içeren oldukça kapsamlı bir alandır. Mitchell (1995, s. 209) ise görsel kültürü disiplinlerarası olarak görmekte ve “görsel deneyimin sosyal ve kültürel olarak incelenmesi” şeklinde ele almaktadır. Mieke Bal’a (Bkz. 2003) göre, görsel kültür nesne alanı, bizim görebildiğimiz ya da var oldukları görünürlüklerinden kaynaklanan şeyleri, onlarla etkileşim içinde olan toplumsal öğelere göndermede bulunan belli bir görselliğe ya da görsel niteliğe sahip şeyleri içerir (Akt. Saybaşı, 2007, s. 19). Irit Rogoff’un tanımına göre görsel kültür, karşılaştığımız her türlü görsel imge karşısında verilen tepki ve anlamların çoğalan katmanlarını, sesli, imgesel ya da mekânsal tasvirlerin birbirine açılan metinlerini, bir metinlerarasılık içinde okur (Saybaşı, 2007, s. 18). Tavin (Bkz. 2009) ise görsel kültürün birbiriyle ilişkili üç tanımı üzerinde durur. Ona göre görsel kültür; yeni teknolojiler tarafından üretilen görüntülerin, imgelerin, insan deneyimlerini derinden etkilemesi ve çeşitli görme pratiklerine yönelen bir durumdur; çeşitli nesne ve görüntüler setinden oluşan her şeydir; görsel bulguların, deneyimlerin ve kültürün farklı yönlerini yorumlayan eleştirel bir çalışma alanıdır. Balkır (2011, s. 116) görsel kültürü “sanat tarihi, kültürel çalışmalar, sanat eğitimi, antropoloji ve eleştirel teoriyi içeren bir eğitim alanı” olarak değerlendirir. Kırıçoğlu (Bkz. 2009) ise görsel kültürü içinde yaşadığımız çağın iletişim ağı içinde görsel imgelerin etkin gücünün ve bu gücün insanlar üzerinde yarattığı etkinin ve birimin adı olarak tanımlar. Çevremizi saran görüntüler bireysel kimlikleri oluşumunda önemli derecede etkilemektedir. İnsanların duygularını, etnik köken, ırk, milliyet, cinsellik, arkadaşlık, aile yaşamı, bağımsızlık, vatandaşlık gibi konularda harekete geçirebilmektedir.

Duncum'a (Bkz. 2003) göre bu konuda görsel kültür çalışmaları felsefi estetik alanından çok az farkla ayrılır. Bu fark, çok sayıda yöntemleri içermesi ve geniş anlamda insan üretimi ürünleri içermesidir. Ancak burada aranılan şey problematik koşullar ve sorunlardır. Burada görüntülerin kültürler, kimlikler veya bireyler hakkında söylediği şey belirlenmeye çalışılır. Dolayısıyla görsel kültür, bilgi ve medya teknolojilerinin yoğun olduğu bir dönemde bireylerin karşı karşıya geldiği görsel uyarıcıların çözümlenmesine ve anlamlandırılmasına yarayan ve postmodernizmin ortaya çıkması ile gündeme gelen bir kavramdır. Çünkü kültür ve kitle iletişim araçlarının yaşamsal deneyimlerde önem kazandığı bir dönemi ifade eden postmodernist düşüncenin, kültürün görsel formdaki deneyimlerine ve gerçeklik ile temsilleri arasındaki bağın çözümlenmesine yaptığı vurgu, görsel kültürün bir çalışma alanı olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur (Bkz. Türkkkan, 2008). Görüldüğü üzere görsel kültür, postmodernizmin etkileriyle daha belirgin bir duruma gelmiştir. İlk olarak, postmodernizmin başladığı 1980'li yıllarda pek çok sanatçı kitle iletişim araçlarından yayılan imgeler bombardımanının gizlediği toplumsal düzenin stratejilerini açığa çıkaran yapıtlar üretmişler, belgesel, dram, popüler müzik, komedi gibi farklı ifade biçimlerini harmanlayarak gerçeklikle kurgunun iç içe geçtiği kültürel ürünlerin gündelik yaşam üzerindeki etkisini sorgulamışlardır (Antmen, 2010, s. 279). Görsel kültür, sanat eğitiminin ve görsel sanatların tarih ve kültürle ilişkisini anlamada ve çağdaş sanat formlarının eleştirel yapısının çözümlenmesinde önem taşımaktadır.

Duncum'a (Bkz. 2002) göre bugünün dünyasında anlam, görsel alanlar, görsel ve popüler objeler, müzik, ses efektleri, resimler vb. olgularla etkileşim halinde üretilmektedir. Görsel imgelerin etkin gücü, söz ve yardımcı unsurlar (diğer resimler) dışında zamanımızda teknolojinin de gelişmesiyle artmıştır. Durağan imgelerde içerik, renk, ışık, yazı ve uzamsal öğeler önemliken, hareketli imgelerde, sahne, kurgu, ses öğeleri imgenin anlamını kuvvetlendirmede kullanılmaktadır. İmgenin anlamlandırılabilmesi için ise belli kodlarla kültürel olarak anlamlandırılmış olması gerekmektedir.

Görsel kültür kapsamında olan görsel kültür çalışmalarını Duncum (2003, s. 19-22) kültürel çalışmalar, maddi kültür çalışmaları ve çağdaş sanat uygulamaları olarak kategorize etmektedir. Kültürel çalışmalar film, fotoğraf, televizyon ya da resimlerdeki

görüntüye dayalı anlamları; izleyici ve izlenen arasındaki ilişkiyi sorgular. Maddi kültür ise nesne odaklı anlam sorgulama ile nesnenin yapısı arasındaki ilişkiyi sorgular. Bu sorgulama sürecinde bireylerin ya da toplumların düşünme biçimi sorgulamayı etkiler. Çağdaş sanat uygulamaları ise görsel kültüre dayalı sanat uygulamalarını içermektedir (Akt. Bülbül, 2010). Görsel kültür, görsel yollarla ifade bulan televizyon, heykel, fotoğraf, filmler, yağlıboya resimler, bahçeler, binalar, zanaat ürünleri, oyuncaklar, reklam, mücevher, haritalar, grafikler, web sayfaları, şehir manzaraları ve benzerlerinin içine girdiği kapsamlı bir alanı ifade eder. Bu yüzden, görsel kültür, hiç olmadığı kadar ve gittikçe artan bir şekilde görsel ve görselleşmiş olan bir insan deneyimidir ve son derece kapsamlıdır (Bkz. Mirzoeff, 2002). Akay'a (2007) göre "Oldukça uzun zamandan beri görsellik dünyanın politikası olduğu kadar, sanatların ve sosyolojisinin de önemli bir parçası hâline gelmiştir" (s. 18). Yenedünya düzeninde güncel sistemin yapısı görsel kültürle analogik bir ilişki içindedir, hatta neredeyse ona eş değerdir. Yirmi birinci yüzyıl küresel kültürü yazı temelli iletişimden görsel iletişim çağına hızla geçmekte ve kültürel kodları güncel sistemle birleştirerek toplumda etkisini daha da fazla göstermekte ve her alana yayılmaktadır (Aykut, 2013, s. 707). Bu anlamda, insanlar, görsel ve işitsel kitle iletişim araçlarının sunduğu dünyada sürekli bir anlam çıkarma, oluşan görsel kodların ötesine gitmek ve gözlemlemek için bir anlam yükleme eğilimi göstermektedirler.

Görsel kültür araştırmacıları çoğunlukla önceden belirlenen bir yöntemi uyarlamayı kabul etmese de görsellik etrafında oluşturulan soruların merkezinde tüm disiplinlere yayılan yöntemlerin bulunduğu görülebilir. Örneğin, sorular geçmişteki görseller yoluyla kimliklerin nasıl biçimlendiği ve bugün onların nasıl yeniden biçimleniyor olduğu etrafında dönebilir (Mirzoeff, 2002, s. 3). Diğerleri ise görmenin sosyal tabakaları, göz atmak, izlemek ve göz gezdirmek yoluyla kurulan kimlik politikalarıyla meşguldür. Ayrıca, bakmanın, görmenin, görememenin ya da görünmez olmanın anlamlarını sorgulayabilir (Rogoff, 1998 ve Tavin 2003: Akt. Aykut, 2013, s. 709). Ayrıca görsel kültür çalışmalarının sağladığı bakmak ve görmek arasındaki bu fark görsel kültür'ün bireye kazandırdığı bir görme edinimidir denilebilir.

Görsel kültür kuramının sanat eğitimi alanında yarattığı yeni perspektif özellikle modernizm sonrasında değişen paradigmalarda eşliğinde sanatı anlamaya yönelik çabaları estetik değer, estetik beğeni ve yargı temeli ötesindeki ilişkilerle keşfetmeye yöneltir.

Görsel kültür kuramcılarını postmodern eğitim yöntemlerine özgü bir anlayışla kaybettiğimizi düşündüğümüz bilgi ile bilgeliği arar, göstergeler arasındaki örüntüleri yani kendi yarattığı androidin anatomisini anlamaya çalışır. Bu yüzyılda sanat eğitiminin estetiğe yüklediği görev ikonlar, simgeler ve göstergeler showunun çağdaş tüketim ekonomisiyle ilişkisini yadsımadan sanat disiplinlerine yüklenen yeni anlamları çözmektir (Aykut, 2013, s. 712).

Görsel kültür kuramı sanat eğitimi yoluyla güncel sistemdeki medya araçlarının dillerini anlamak ve üzerimizdeki etkilerini okumanın yolunu; tasarımılaşan sanatı, sanatlaşan tasarımın aktüelleştiği ortamda yaratılan estetik tarzlar yerine “estetikleşen” yaşam tarzlarına yönelmeyi önerir. Görsel kültür vasıtasıyla oluşturulan görsel politikalar öncelikle sanat eğitiminin yeniden tanımlanmasının önemi adına anlamlı bir görsel kültür de önerir. Bu sanat programındaki uygulamaların görsel kültürün öğrenme yöntemleri açısından dikkate alınmasındansa görsel politikaları öğrenme yollarının araştırılması ve geliştirilmesi anlamındadır (Tavin, 2003, s. 73, Akt. Aykut, 2013, s. 712). Bu bağlamda görsel kültür eğitimi toplumlar tarafından üretilen ve oluşturulan görsel politikaların çözümlenmesinde ve anlaşılmasında bir öğrenme yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.6. Sanat Eğitimi ve Görsel Kültür

Sanat eğitimcileri sanat eğitimi alanının genişlemesi, sanat müfredatında süreçlerin ve amaçların yeni yaklaşımlar gerektirmesi ile son zamanlarda görsel kültür eğitimi düşüncesini daha fazla dikkate almaktadırlar. Güzel sanatlardan görsel kültüre kayan sanat eğitimi paradigması güzel sanatlar ve popüler kültürün çelişen postmodern pedagoji ve sorunlarını kapsamaktadır (Efland, Freedman, Stuhr, 1996, Wilson, 2002: Akt. Sohn, 2004 s. 35). Postmodernizm, kültürün gelişmesi ve yayılmasında sanatı ve sanat eğitimini önemli araçlardan biri olarak değerlendirmektedir. Görsel imgelerin çokça kullanıldığı görsel sanatlar eğitimi görsel kültür çalışmaları için diğer disiplinlerden daha avantajlı konumdadır (Bolin ve Blandy, 2003, s. 247). Özellikle sanat derslerinin görsel kültür oluşturma, yayma ve benimsetme noktasında görev almasına dair yaklaşımları öne sürülmektedir. Bu nedenle sanat eğitimi süreçlerinin görsel kültür bağlamları ile yapılandırılması önem kazanmaktadır (Bkz. Duncum, 2000).

Freedman'a (Bkz. 2003) göre görsel kültür çalışmaları, öğrencilerin içinde yaşadıkları dünyayı anlamaları için şarttır. Öğrencilerin eleştiri yoluyla görsel kültür ve onun sunduğu ortamları çözümlemesi sağlanmalıdır. Öğrenciler görsel kültürü tanımaya, kültürel kimlikleri üzerindeki etkisini bilmeye, değerlendirmeye ve çözümlemeye doğru eğitilmelidir (Kırışoğlu, 2009, s. 46). Rogoff'a (Bkz. 1998) göre görsel kültür çalışmalarındaki çözümleyici ve eleştirel yaklaşım, görünen, görünmeyen ya da görülmesine izin verilmeyen şeyin anlamı üzerine kurulabilir. Yani sorgulamalar bütünü "görme" kavramı etrafında kurulabilir. Duncum'a (Bkz. 1999) göre sanat eğitiminde eleştirel, tarihsel, politik ve kendine dönüşlü eleştirel bir anlayış doğrultusunda sanat yapma ve sanatsal düşünme ağırlık kazanmaya başlamıştır. Duncum'a (Bkz. 2003) göre, günlük yaşamda sürekli karşılaştığımız görsel imgelere ilişkin etkinlikler planlanmaktadır. Sanat derslerinde ise bugünün kurumsal şirketleri tarafından üretilen günlük görüntülerin kullanıldığı araştırmalar ve uygulamalar bulunmaktadır. Şirketler tarafında üretilen bu görüntü ve imgelerin analiz edilmesinde görsel kültür çalışmaları sanat dersleri için bir merceğe görevi görmektedir.

Barnard'a (Bkz. 2010) göre iletişim sistemi, dil kadar önem taşımaktadır. Çünkü iletişim sistemi insanla ilişkilendirilmiş kültürel dışavurumlardır. Çünkü her çağ kendi yapısına uygun insan tipini, o insanda kendi yapısına uygun kültürü yaratmaktadır (Gençaydın, 1995, s. 60). Çevremiz olabildiğince çeşitli karmaşık görsel imgelerle doludur. Günümüz dünyasında fotoğraf, sinema, televizyon ve internet gibi kitle iletişim araçlarının egemenliği görsel kültürün yükselişine kaynaklık etmektedir (Bkz. Bülbül, 2010). Ortak kültürümüz giderek izlediklerimizin bir ürünü haline gelmektedir (Barnard, 2010, s. 13). Günlük yaşamda hemen hemen tüm köşe başlarında, bina girişlerinde, metrolarda, mağaza ve parklarda optik elektronik gözler yer almakta ve gözetlemektedir. Bu anlamda görme biçimleri farklı bir kültürel yapılanmanın temellerini oluşturmaktadır. Bu farklı kültürel yapılanma içinde görmenin gösterilen ve görünenlerden de etkilendiği söylenebilir (Karadağ, 2004, s. 13). Bu çerçevede görüneni nasıl yorumladığımız, görüntüyü nasıl anlamlandırdığımız, nasıl gördüğümüz ne gördüğümüz, ne görmediğimiz ya da görmemize izin verilmeyenin ne olduğunu anlamamız önem taşımaktadır. Nitekim son zamanlarda araştırmalar bu konuya ilişkin yeni kuram ve yöntemlere odaklanmıştır. Eğitimsel araştırmalarda "görsel kültür eğitimi", "görsel kültür kuramı" ya da "görsel kültür pedagojisi" olarak adlandırılan bu

yaklaşımlar, görsel deneyimin sosyal ve kültürel incelemesi olup insanın gördüğünü nasıl gördüğü ve gördüğü şeyi nasıl yorumladığı ile ilgilenmektedir (Mamur, 2012, s. 2150). Bu anlamda görsel kültür çalışmalarının sanat eğitimi süreçlerine entegre edilmesi ile öğrencilerin imgesel edinimlerini yorumlama ve ortaya koyma süreçleri dinamiği anlam kazanacaktır. Duncum (Bkz. 2002) görsel kültür sorgulamalarını sanat eğitiminde günlük estetik deneyimlerden yararlanma olarak ifade eder. Özellikle günlük estetik deneyimlerin kimliğin inşasındaki rolünün yadsınamayacağını belirtir.

Günümüzde çağdaş kültürel bağlam ve görsel kültürün yükselişi sanat eğitiminde değişim için bir koşul olarak öne sürülmektedir. Bugün sanat eğitiminde günlük yaşam ve çağdaş dünyadaki görsel formların gücüne daha fazla dikkat çekilmektedir. Bunun iki temel nedeni vardır. Birincisi postmodern sanatın getirisi olan kültür ve sanatın tüketimle kurduğu ilişkidir. Tüketim, postmodern kültür ve postmodern sanatı eğitsel açıdan problematik olarak görebilecek bir özellikte birleştirmektedir. Tüketim estetiği hem tüketilen unsurları estetikleştirmekte hem de estetik unsurları (ürünleri, malları) tüketilebilirlik olanakları açısından ticarileştirmektedir (Sarup, 1997; Akt. Eker ve Seylan 2005). Sanat eğitiminin de çağın toplumsal, kültürel, teknolojik ve sanatsal değişimlerine göre şekillenmesi kaçınılmazdır. Bugün uluslararası bağlamda çağdaş sanat eğitimi uygulamaları görsel kültüre meyillidir. Görsel kültür eğitimi geleneksel sanat eğitiminden farklı bir öğretim anlayışını gerektirmektedir. Alanın kapsamı, içeriği ve öğretim amaçları farklıdır (Mamur, 2014, s. 71). Her görüntü, bireyin yaşama bakışını etkileyen ve düşüncelerine yeni açılımlar ile öneriler getiren birer anlam taşımaktadır. Görsel kültürde ele alınan görselin kendisi değil, bu görselin birey, toplum ve dünya için ifade ettiği anlamlardır. Sanat eğitimi ile çocukların sanatsal düşünmelerine ve becerilerine katkı sağladığı gibi, çocukların imge yaratma sürecinde çeşitli yargılara ulaşması ve kimi imgelerin görsel bir biçimde dışa vurulabildiğinin farkına varmasında önemli rol oynamaktadır (Türkcan ve Yaşar, 2011, s. 1550).

1.7. Web 2.0 Teknolojileri

Modernleşme ile başlayan sosyal değişim, gelenek, toplumsal kültür ve inanç gibi değer yargılarımızı etkilemiş ve bu değerlerin işlevselliklerinin kaybolmasına neden olmuştur. Modernlik, işlevlerini kaybeden değerlerin yerine yeni kurumlar ve değerler inşa etmiş, toplumun yaşam tarzını değiştirmiştir (Geçer, 2013, s. 45). Modernleşme

süreci içerisinde kitle iletişim araçları ya da medya giderek kitleleşmiş, yaygınlaşmış, çeşitlenmiş ve buna paralel olarak da medyanın etkilediği alanlar çoğalmıştır. Endüstriyel ve teknolojik alanda yaşanan değişimler özellikle sanat yapıtlarını, dağıtım ve algılama süreçlerini etkilemiştir. Endüstriyel ve teknolojik bu değişim süreci sadece gündelik hayatın sıradan üretimini değil, kültür ürünlerini, üretimini de etkilemiştir (Bkz. Çakır, 2013). Bu kültürel üretim alanlarından biri de Web 2.0 teknolojileridir.

Web 2.0 terim olarak 2004 yılında düzenlenen bir konferansta Tim O'Reilly tarafından dile getirilmiştir. O'Reilly'e göre Web 2.0 bilgisayar teknolojisinde bir devrim niteliğindedir çünkü bakış açısındaki değişimi ifade eder. İnternet, evrensel boyutlarda bilgiye her zaman erişim sağlanabilecek bir yapıdadır. İnternetin dünya çapında yaygınlaşması, artan kullanıcı sayısı ile birlikte daha fazla ve farklı bilginin talebine de neden olmaktadır. Bilginin yalnızca yayıncısının tekelinde olması, içeriklerin oluşturulmasında kullanıcıların daha aktif ve katılımcı olması fikrini beraberinde getirmiştir. Bilginin üretilmesinde, internet ortamında bilgiyi arayanların deneyim ve birikimleri önem kazanmıştır. Web 2.0'ın ortaya çıkmasına neden olan O'Reilly'nin bahsettiği farklı bakış açısı artık kullanıcılarının web içeriklerini üretebilir, geliştirebilir ve paylaşabilir hâle gelmesinden kaynaklanmaktadır (Okur, 2013, s. 132). Web 2.0 teknolojileri, internet kullanıcılarının katılımlarına, bilgi paylaşımlarına ve çevrimiçi yeni hizmet ve içerikler oluşturmalarına olanak tanınması anlamında çevrimiçi sosyal ağ siteleri, dünyada en çok kullanılan Web 2.0 hizmetlerinden birini teşkil etmekle birlikte, günümüzde en önemli iletişim araçları hâline gelmişlerdir (Bkz. Ada ve diğerleri, 2013). Web 2.0 sayesinde kullanıcılar, internette yer alan içeriği sadece okumakla kalmıyor; ayrıca kendi ürettiği içeriği kolayca yayınlatabiliyor, mevcut içerik hakkındaki görüşlerini açıklayabiliyorlar. Böylece gerçek hayattaki sosyalleşmenin temellerinden olan "paylaşım" Web 2.0 sayesinde, internette de değer kazanmaktadır. Web 2.0 ile beğenilen, takip edilmek istenen hatta tepki duyulan sayfaların, çevrimiçi içeriklerin diğer kullanıcılar ile paylaşılması sitelerde bulunan "paylaş" butonları sayesinde kolaylaşmıştır (Genç, 2010, s. 612). Web 2.0 araçları internet kullanıcılarına herhangi bir program dilini bilmeden web siteleri yapma ve bilgi paylaşımında bulunmalarına olanak sağlamıştır. Kullanıcılar kendi kurdukları web sitelerinde yönetici olmuşlar, kendi sitelerini istedikleri gibi geliştirmişlerdir. Web 2.0'ın temel özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Kullanıcının aktif rolü/kontrolü
- Dinamik yapı
- Etiketleme
- İçerik Dağıtımı

Web 2.0 içeriği kullanıcılar tarafında oluşturulduğu için bireyler videolarını, fotoğraflarını, anılarını, günlüklerini dünyayla paylaşabilir duruma gelmişlerdir. Ayrıca, Web 2.0 ile kullanıcılar tarafından yayınlanan içerikler sosyal etkileşimi ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle Web 2.0 araçlarına sosyal medya da denilmektedir. Web 2.0 ile bireyler sosyal medyada farklı alanlardaki insanlarla farklı gruplar oluşturabilir, bireysel etkileşimde aktif rol alabilirler. Web 2.0 ortamı kullanıcılara geniş kitlelere ulaşma, anında hızlı ulaşım ve maliyetsiz biçimde ulaşım olanağı sağlamaktadır. Web 2.0 araçları web günlüğü (Blog), Wiki, RSS, Mashup, Sosyal ağlar (Facebook, Twitter, Myspace, İnstgram, vb) paylaşım araçları olarak sıralanabilir (Bkz. Okur, 2013).

1.7.1. Görsel kültür ve teknoloji ilişkisi

Son yıllarda kültür içindeki imgelerin, görselliğin ve gösterisel olanın yaygınlaşması bağlamında, bu konularda yapılan çalışmaları artırmış, çalışmalar medya, kültür ve sanat alanları ile de ilgili olmuş, yani interdisipliner bir nitelik kazanmıştır. Görsellik, kültür ile birlikte düşünüldüğünde, basit ve doğrusal bir süreçte ilerlememektedir. Özellikle iletişim araçlarının, fotoğrafın, filmlerin, televizyonun, sanat alanının ve internetin görsel olan her şeyi çok fazla kullanması, görselliğe yaslanarak varlıklarını sürdürmeleri, bu alanların çoklu perspektiflerle incelemelerini gerekli kılmıştır (Çakır, 2014, s. 158). Çağdaş kültürlerde, görsel olarak edinilen bilgilerin sağlığı ve bir çalışma alanı olarak gereksinim duyulan görsel kültürün incelenme yetisi arasında büyük bir ayrılık vardır. Görsel kültür, görsel teknoloji ile yüz yüze olan tüketici tarafından anlamlandırılacak ya da haz duyulacak bilgiyle, görsel olayla ilgilidir. Görsel teknoloji ise, yağlı boya tablodan televizyona, internete zengin bir doğal vizyon oluşturmak ya da görmek için kullanılan bir tasarım aracıdır. Verilen görüntü bileşenlerinin, kültürel kabullenme yoluyla bütünleşerek oluşturduğu görüntü, çoğu zaman eleştiri almaktadır (Mirzoeff, 1998, s. 3).

Walter Ong' a (Bkz. 2003) göre, yazı ve matbaa kavramlarının varlığını bilmeyen, iletişimin yalnız konuşma dilinden oluştuğu kültürler “birincil sözlü kültür” olarak tanımlanmaktadır. Yine Ong'a (Bkz. 2003) göre günümüzdeki ileri teknoloji odaklı telefon, radyo, tv ve diğer yeni medya teknolojilerinin “sözlü” iletişimi önce yazı ve metin odaklı farklı bir platforma taşıyıp sonra da yazı ve metinden çıkararak konuşma diline dönüştürmesi ile “ikincil sözlü kültür” oluşmuştur. Bu bağlamda günümüzde toplumların teknolojik gelişmeleri ile etkileşimleri düşünüldüğünde görsel kültürün temel odağının ikincil sözlü kültüre kaydığı söylenebilir (ss. 23-24). Sözel anlatımın dijital dönüşümü, hem kelimenin yazıyla başlayıp matbaayla yaygınlaşan mekân bağlarını güçlendirmiş, hem de bilincimizi ikincil sözlü kültür çağına sokmuştur. İkincil sözlü kültürün katılımcılığa dayalı çekiciliği, aslında “birincil” sözlü kültürle benzeşmektedir. İkincil kültürün tek farkı katılımcılığa dayalı sınırsızlığı ve olanakları ile farklı amaç ve yönelimleri ortaya koyabilmesidir. İkincil sözlü kültür çerçevesinde katılımcıların amaçları nettir ve katılımları bilinçlidir ve aynı zamanda en önemli özelliği etkileşimdir. Etkileşim çerçevesinde ise ikincil sözlü kültür aracılığı ile bir araya gelen kitle çok daha geniştir. McLuhan deyiimiyle bu geniş kitle “dünya köyü”nü oluşturmaktadır. (Ong, 2003, ss. 161-162). Bu bağlamda da görüntüler, artık, dijital görüntülerin, yani, internet ve cep telefonu ağları gibi çağdaş iletişim yollarının sahip olduğu geniş alanda hızlı ve anonim bir şekilde, herhangi küratoryal bir kontrol olmaksızın kendilerini oluşturabilme, çoğaltabilme ve dağıtabilme becerisine sahiptir. Bu bağlamda dijital görüntülerden, gerçek güçlü görüntüler, sadece kendi yaşamsallığına ve gücüne bağlı olan, doğasına göre kendini gösterme becerisine sahip görseller şeklinde bahsedebiliriz (Groys, 2013, s. 86).

Teknoloji ve imge arasındaki ilişki ekonomik, politik ve kültürel anlamlarda değişik bağlantılar hâlinde işlemektedir. Teknolojilerin sözü ve imgeyi kullanım biçimi bu bağlantılar dahilinde olmaktadır. İletişim teknolojilerinin yaygınlığı ve hayatın her alanını istila eden konumları bu işleyişte üstlenmiş oldukları önemli rollerle ilgilidir. Bu rol toplumsal hayatta bireylerin algılama biçimlerini, yaşam tarzlarını, konuşma biçimlerini, davranış kalıplarını, gelecek planlarını, hayallerini, amaçlarını, kültürü yaşama şekillerini etkilemekte ve yönlendirmektedir. Günümüzde imgeler, teknolojinin elindedir, onlar tarafından üretilmekte, yayılmakta, sunulmakta ve kültür içinde içselleşmeleri sağlanmaktadır (Çakır, 2014, s. 187). Görseleliğe dayalı kültür

modernleşme sürecinden beri artarak hayatın her alanını ve en çok da gündelik hayatı etkisi altına almaktadır. İnsan, sesli, yazılı, işitsel ve görsel yollarla iletişim kurabilir ve tüm bu formlar kültürlerin ve sanatın içinde işler. Böylece binlerce yıl sadece sözlü kültür odaklı bir iletişim ortamında varlığını sürdüren insan, yazının icadından itibaren, ama asıl olarak çizimin, resmin ve görsel ifadelerin yaygınlaşmasından itibaren yaygın bir görsel kültürün içine girmiş, iletişim sürecindeki görsel nitelik, çağlar ilerledikçe artmış ve ilerlemiştir (Çakır, 2014, s. 21). Dolayısıyla sanatsal yaratım sürecindeki sanatçı bugün, sonsuz gelecek tasarlayan teknoloji devleri ile de iş birliği yapmak durumunda kalmaktan kendini kurtaramadığı gibi, isterse bir düğmeye basıp teknolojinin olanakları ile izleyiciyi çok daha fazla şaşırtabilecek duruma da gelmiştir. Teknoloji, sanatsal yaratım sürecindeki sanatçıya kuşkusuz sonsuz imgeler ve anlamlar yakalamasında yardımcı olmaktadır. Sanatın teknolojik gelişmelerden etkilenmesi üretim aşamasında hıza dayalı toplumsal yaşamın dinamikleri, sanatçının el becerisinin önüne de geçmiş, düşünsel tematik bir etkinin gün ile ilişkisinin kurulduğu yeni çağdaş ifade biçimlerinin doğmasını sağlamıştır (Coşkun, 2015, s. 9-10).

1.8. Sosyal Ağ ve Görsel Kültür

Sosyalleşme internetin yaygın olarak kullanılması ile kullanım imkanı bulan ve Web 2.0 paradigmasının geliştirilmesi sonucunda uygulamaya geçirilmiş bir kavramdır. Web sayfaları içerisinde kendine ait bir uzay oluşturan ziyaretçiler, kendi aralarında ilişkiler tanımlayarak ve iletişim kurarak sosyalleşme kavramını gerçekleştirirler. Sosyal ağlar, bir topluluk içerisindeki ilişkilerin ziyaretçiler tarafından oluşturulması sonucunda oluşan ağlardır (Bkz. Bursa ve Ünalır, 2010). Web 2.0 temel olarak insanların aktif katılım sağladığı ortamların oluşmasını sağlamıştır. Bu noktada kullanıcılar arasında etkileşimlerin oluşturulmasında ağ yapısı ön plana çıkmaktadır. Sosyal ağlar farklı topluluklara ait insanların bir araya gelebilmeleri ve iletişim kurabilmelerini sağlamaktadır. İnsanların bilgiye ulaşmaları, bilgiyi paylaşmalarını ve diğer kullanıcılar ile etkileşime girmelerini sağlar. Sosyal ağ, kişinin kendi yaşantısını web ortamına aktarabildiği ve kendine göre düzenlediği bir ortamdır. Sosyal ağlar kullanıcıların kendine özgü profillerini oluşturabileceği, beğenileri, ilgi alanları gibi çok boyutlu bir alan olarak insanların profillere göre etkileşim kurabilecekleri bir yapı

sunar. Sosyal ağlar, bir alana özgü etkinlik, haber ya da olayın büyük kitlelere duyurulmasında da etkilidir (Okur, 2013, s. 141).

Sosyal ağ gibi iletişim teknolojileri insanları, yoğun bir iletişimsel ve görsel bombardımana maruz bırakmaktadır. Bu yoğunluğun insanları etkisi altına almasının yanısıra aynı zamanda insanlar yeni arayışlara, yeni iletişim ortamlarına yönlendirmektedir (Çetinöz, 2013, s. 151). Mutlu'nun (2005) "imge hakimiyetinde olan impartorluk" diye tanımladığı günümüz toplumunun ve özellikle toplumdaki görsellik kavramının, görüntü üreten sistemler ve teknolojik araçlar sayesinde sürekli değişime uğradığını ifade etmektedir. Bunu sağlayan en etkili unsurlar medya ve ona ait teknolojilerdir. Görsel kültürün büyük ölçüde medya üretimlerine bağlı olması sanat eğitimini medya üretimleri ile birlikte düşünme, ele alma gereğini ortaya koymaktadır. Medya okuryazarlığı, görsel kültürü tüm sanatsal potansiyelleri anlama, yorumlama, değerlendirme, yansıtma ve alımlama süreçleri ile ele alınması gereken, bütünleştiren bir pedagojik konuma taşımaktadır. Sanat eğitiminin kamusal açılımını sağlayan önemli bir faktör olarak dikkatleri çeken medya ve medya üretimleri, kitle kültürü eğilimleri açısından sanatsal isteği etkileyebilecek potansiyele sahiptir. Bu bağlamda, görsel kültür eğitimi ve yaşamın içinde sanat eğitimi gibi pedagojik sahaların birbirleriyle etkileşimi çağdaş sanat eğitimin yeni doğrultularını oluşturur (Tavin, K. M. ve Housman, J. 2004, s. 211). Bu kapsamda görsel kültür, ele alınan medya değerlerinin yorumu ve analizini yapar ve bir görsel kültür pratiğini yani izleyiciyle bir ekran kültürü olarak ima edilen görüntü arasındaki ilişkiyi ele alır (Bkz. Mitchell, 2002). Günümüz görsel çağında imgelerin medya araçları ile üretildiğini ve tüketildiğini düşündüğümüzde görsel kültür eğitiminin bu kapsamda önem taşıdığı görülmektedir.

1.9. Kuramsal Altyapı

1.9.1. Yapılandırmacı öğrenme

Öğretim programlarını hazırlama ve geliştirmede, öğretimi planlayıp uygulamada ve değerlendirmede insanın gelişim özellikleri, insanda öğrenmenin nasıl oluştuğunu anlamak için yaşamsal bir öneme sahiptir. Çünkü bireyin doğasına aykırı bir öğretimi gerçekleştirmek mümkün değildir (Bkz. Senemoğlu, 2005). Bu nedenle öğretim

süreçlerinin etkili bir şekilde sürdürülmesi için öğrenmenin niteliği ve nasıl gerçekleştiğinin bilinmesi gerekmektedir.

Bilgi çağı olarak adlandırılan yirmi birinci yüzyıl, geride bırakılan yüzyılın ortalarında başlayan paradigmatik dönüşüm etkilerinin sürdüğü bir dönemdir. Yirminci yüzyılın kültürel ve eğitsel bunalımlarına çözüm aramak amacıyla ortaya çıkan görüşler, insanın evrenin ve içinde yetiştiği kültürel değerlerin yeniden yorumlanması ve kendi özünde olan niteliklerin ortaya çıkmasına yönelik bir eğitim düzeninin oluşmasını amaçlamaktadır. Bilginin değeri ve eğitimdeki yerini pozitivism anlayışının aksine, pozitivismötesi anlayışına bırakmıştır (Bkz. Özsoy, 2007). Yapılandırmacılık, pozitivist anlayışı reddetmekte, bilgi ve öğrenmeyi Kant ve Wittgenstein'nın ileri sürdüğü gibi öznelerarası etkileşimlere dayandırmaktadır. Yapılandırmacılıkta bilgi, kişiden bağımsız değil, duruma özgü, bağlamsal ve bireysel anlamlara dayanmaktadır (Akınoğlu, 2004, s. 75).

Eğitimi etkileyen felsefi görüşler idealizm, realizm, pragmatizm ve varoluşçuluktur. Yapılandırmacı yaklaşım bu felsefelerden varoluşçu felsefeye dayanmaktadır (Bkz. Demirel, 2000). Varoluşçuluk görüşüne göre insan kendi özünü kendisi yaratmaktadır. Eğitimin amacı da, insanın kendi özünü tanıması ve oluşturmasına ortam hazırlamak ve insanı özgürlüğe ulaştırmak olmalıdır. Bu nedenle insan tüm yeteneklerini özellikle zekâsını ve kişiliğini bir bütün olarak geliştirmelidir. Dolayısıyla öğrencinin kendi özünü bulması için öğretmenin uygun ortamı hazırlaması gerekmektedir (Başaran, 1978, s. 60-61, Akt. Özsoy, 2007).

Yapılandırmacılık, bilginin doğası ile ilgili bir kavram olarak ortaya çıkmıştır. Bu kuram öğretimle ilgili bir kuram değil, bilgi ve öğrenme ile ilgili bir kuramdır. Öncelikle öğrenenlerin bilgiyi nasıl öğrendiklerine ilişkin bir kuram olarak gelişmiş sonra öğrenenlerin bilgiyi nasıl yapılandırdıklarına ilişkin bir yaklaşım hâline dönüşmüştür (Demirel, 2000, s. 233). Bu durumda yapılandırmacı yaklaşımda bilginin transferi, yeniden yapılanması ve uygulanabilmesi önemli olmaktadır. Brooks ve Brooks'a (Bkz. 1993) göre yapılandırmacı yaklaşımın hâkim olduğu sınıf ortamlarında öğrencilere sınırsız olanaklar tanınmaktadır.

Öğretmenler, öğrencilerini önceden belirlenmiş eğitim programlarının sıkıcılığından arındırır ve büyük düşünceler üzerine odaklanmalarını sağlar.

- Fikirlerini yeniden formüle etmeleri, ilişkiler kurmaları ve belirli sonuçlara ulaşmaları için öğrenci ilgilerini merkeze alır.
- Dünyanın karmaşık bir yer olduğunu, gerçeğin ise bir yorum sorunu olduğunu öğrencilere sunar.
- Öğrenmenin ve öğrenmeyi değerlendirme sürecinin güç ve karmaşık bir çaba olduğunu bildirir (Akt. Demirel, 2000, ss. 234-235).

Yapılandırmacı öğrenme, bilginin keşfedilmek yerine yorumlandığını, ortaya çıkarıldığı savunur. Buna göre bilgi, kişinin dışında, nesnel değildir, aksine onun kendi deneyimleri, gözlemleri, yorumları ve mantıksal düşünceleri ile oluşan öznel bir yapıya sahiptir (Kılıç, 2001, s. 9). Özden'e (Bkz. 1999) göre, yapılandırmacı öğrenme, öğrencilerin hazırbulunuşlukları çerçevesindeki bilgilerini yönetmeleri ve yeni karşılaşılmış koşullar ve ortamlarda bilgilerini kullanmaları, üretmeleri ve yorumlamaları ile ilişkili bir süreçtir. Öğretme ve öğrenmede bireyselliği öne çıkaran bu öğrenme yaklaşımı öğretimin sadece bilimsel değil aynı zamanda sanatsal, estetik ve toplumsal açıdan da değer taşımasına önem vermektedir.

Yapılandırmacı öğrenme kuramında öğretmenler sınıf ortamında deneyim oluşturmak için odaklanırlar ve genellikle öğrenci-öğrenci, öğretmen-öğrenci arasındaki etkileşimde, öğrencilerin zihinsel iç süreçlerini geliştirmelerinde etkili olacağını düşünülmektedir. Yapılandırmacılıkta, öğrenciler yeni bilgilerin inşasında ve diğer öğrencilerle etkileşimi sonucunda ağırlıklı olarak öğrencilerin bilgileri değişime uğramaktadır (Stephenson, 2008, s. 118, Akt. Aubusson ve Schuck, 2008, ss. 117-130). Brooks ve Brooks (Bkz. 1993), yapılandırmacı sınıf tasarımını bir ders formatından ziyade deneysel öğrenmelere dayalı doğal bir etkileşim tasarımı olarak tanımlar (Akt. Shapiro, 2003, s. 34). Yapılandırmacı öğrenmede öğrenen, öğretme-öğrenme sürecinde etkin bir role sahiptir. Bu nedenle yapılandırmacı sınıf ortamı bilginin aktarıldığı bir yer değil, öğrencinin etkin katılımının sağlandığı, sorgulama ve araştırmaların yapıldığı, problemlerin çözüldüğü bir yerdir. Sınıf içi etkinliklerin öğrenciler açısından zengin öğrenme deneyimleri içermesi bir gerekliliktir (Bkz. Demirel, 2000). Bu nedenle öğrenme aktif katılımıcılık odaklı anlamlandırmalar içermelidir. Aktif katılımıcılık öğrenmenin bireyselleştirilmesini de olanaklı hâle getirmektedir. Kavramsal edinim, değişim, dönüşüm, öğrenci beklentilerine karşılık verme odaklı duyuşsal yönelim ve

öğrenci merkezlilik, günümüz eğitim-öğretim süreçlerinin kaçınılmaz gereklilikleri arasında yer almaktadır (Bkz. Özden, 2003). olarak anlam oluşturma sürecidir. Öğrenme birey tarafından olduğu için öznedir. Zihinsel süreçlerden geçtiği için kavramsal değişmeyi içerir. Bireyin beklentilerinde olduğu için duyuşaldır.

1.9.2. Disiplinlerarası sanat eğitimi

1990'lı yıllarda görsel sanatlar ve tasarım alanlarında yaşanan gelişmelerle birlikte sanat eğitiminde video, bilgisayar, iletişim kaynaklarıyla bilişim teknolojilerinin özellikle de internet'in etkili olduğu görülmüştür. Buna paralel olarak “çok kültürlü ve kültürlerarası sanat eğitimi”, “disiplinlerarası sanat eğitimi”, “postmodern sanat eğitimi” gibi akımlar birer eğitsel yenilik olarak ortaya çıkmaktadır (Özsoy, 2007, s. 73). Öğretimde disiplinlerarası anlayış yeni bir yaklaşım olmamakla birlikte, son yıllarda üzerinde önemle durulan bir yaklaşım hâline gelmiştir. Disiplinlerarası öğretimde belirli bir kavram (problem, konu) temel alınarak, bu kavrama değişik yönlerden ışık tutabilecek bilgi ve beceriler ilgili alanlardan alınarak bütünleştirilir. Burada amaç dersin konusunu teşkil eden kavramın incelenmesi olmakla birlikte, bu süreçte rol alan değişik konu alanlarının kavramla ilgili bilgi ve becerilerinin öğrenilmesi de önemlidir. Disiplinlerarası bir organizasyon sayesinde öğretim süreci, hem belirli disiplinlere ait bilgi ve becerilerin öğrenilmesine, hem de bunların anlamlı bir biçimde bir araya getirilerek kullanılmasına yardımcı olmaktadır (Yıldırım, 1996, s. 89). Disiplinlerarası yaklaşım 1920'li ve 1930'lu yıllarda öğretimi pekiştirmek amacıyla kullanılmaya başlanmıştır. Disiplinlerarası sanat eğitimi yaklaşımı çocukların ussal, duygusal, toplumsal, sanatsal anlamda bir bütünlük içinde gelişmelerine olanak sağlamaktadır. Bu yaklaşımda her konu alanını kendi sınırları içinde ayrı ayrı öğretmek yerine öğretimi güçlendirmek için konu alanlarını birleştirerek öğretmek eğitimde yeni bir yol olarak önerilmiştir. Genel anlamda sanat bağlayıcı, pekiştirici bir öge olarak ele alınarak, ifadelerin, duyguların, imgelerin görselleştirilmesi, yani resimle anlatılması anlamı taşımaktadır. Bu şekilde çocukların başka konu alanlarında öğrendiklerinin somut olarak iki ya da üç boyutlu anlatım gereçleri ile öğrenimi pekişmiş ve bütüncül öğretim gerçekleşmiş olacaktır. Disiplinlerarası sanat eğitimi yaklaşımı, sanatlar arasındaki sınırların erimesi, modernizm sonrası bireysel, toplumsal ve kültürel ilişkilerin sanat eğitimi konuları içinde yer alması, görsel kültürün sanat eğitiminde disiplinlerarasını

gerekli kılan büyük etkenlerden biri olması ve bireysel, toplumsal ve kültürel değerlerin disiplinlerarası yaklaşımla öğrenciye doğrudan ve daha kolay kazandırılabilmesinden dolayı disiplinlerarası sanatt eğitiminin, sanat eğitiminde yer alması gerektiği ortaya çıkmaktadır (Kırıçoğlu, 2009, ss. 42-43).

1.9.3. Eleştirel pedagoji

Eleştirel pedagojinin düşünsel kökenleri, disiplinlerarası katkılarla gelişmiştir. Kuzey ve Güney Amerika kıtasında 1980'lerden itibaren Paul Freire, Henry A. Giroux, Stanley Aronowitz, Michael W. Apple, Maxine Fine, Jean Anyon gibi farklı disiplinlerden araştırmacılar eleştirel pedagoji çalışmalarına katkıda bulunmuşlardır. Kültürel çalışmalar, feminizm, postyapısalcılık ve postmodernist kuram eleştirel pedagojiyle sürekli bir alışveriş içinde olmuştur. "Eleştirel Pedagoji" kavramı ilk olarak, Henry A. Giroux'un "Theory and Resistance in Education" adlı yapıtında kullanılmıştır. Fakat eleştirel pedagoji ile ilgili çalışmaların tarihi daha eskilere dayanmaktadır. Frankfurt Okulu ve John Dewey'in eleştirel kurama ilişkin yönelimleri ve çalışmaları eleştirel pedagojiye kaynaklık etmektedir. Dewey 1900'lerin başında demokratik bir toplumda eğitimin verimli ve belirli rolünü sorgulayarak, bir toplumda demokrasinin gelişmesine eğitimin nasıl katkıda sağlayacağını tartışmıştır. Giroux, "Critical Theory and Education Practise" adlı yazısında eğitim biliminde eleştirel kuramların izini sürerken, en önemli katkının Frankfurt Okulu'nun eleştirel kuramı tarafından yapıldığını saptar. Frankfurt Okulu ise eleştirel pedagojinin gelişmesine, Marksist bir izlek çerçevesinde, endüstriyel, teknolojik, kapitalist toplumsal düzende ortaya çıkan değişimleri çözümleyebilmek için yeni bir bağlam oluşturmuştur (Sholle, 1994, s. 13; Marshall, 2005, s. 149; Darder vd. 2003, s. 3; Akt. Binark ve G. Bek, 2010, s. 24). Pedagoji genel anlamda, bireyin eğitimini, sosyalleşmesini, kültürlenmesini, bilinçlenmesini ve bilgilenmesini içermektedir. Giroux'a (Bkz. 2007) göre pedagoji ise, mücadelelerin doğal sonucu olarak görülen, hangi bilgilerin ve kimliklerin belli sosyal ilişkiler aracılığıyla nasıl üretileceğini etkilemek için üstlendiği kasıtlı girişim rolünün öz bilinçle kavranmasını sağlayarak, iktidar, bilgi ve ideoloji arasındaki ilişkiyi açığa çıkarır. Eleştirel pedagojinin ortaya çıkmasında, pedagojinin mevcut uygulamaları, toplumsal etkileri ve ideolojik düşünce yansımaları ve insanları sömüren nesne hâline gelmesi etken olmuştur. Eleştirel pedagoji, eleştirel teorilerin çekirdeğinden beslenen

çeşitli yolları tanımlamaktadır ve öğrencilerin belirli bir bilgi biçimlerinin ‘toplumsal işlevini’ anlamalarına yardımcı olan bilginin peşindedir (Mc Laren, 2003, s. 71). Giroux’a (Bkz. 2000) göre eleştirel pedagojinin başlangıç noktası, öğrencinin yaşantısı, kendi sorunları ve gereksinimleridir. Bu bağlamda eleştirel pedagoji ile görsel kültürle arasında kurduğu bağ ilişkilendirilebilir. Çünkü sanat eğitiminin konu alanı çocukların ve gençlerin her an her yerde gördüğü görsel imgeler yoluyla genişlemiştir (Duncum, 2002; Freedman, 2003; Tavin, 2000). Çünkü insanlar zamanlarının çoğunu kişisel sayfalarında, sosyal ağlarda, web günlüklerinde, video depolarında ya da görsel dünyanın farklı alanlarında geçirmektedirler. Bu yeni dünya düzeninin eğitim ile dönüştürülme eğilimi ya da yaratıcı sanatsal etkinliklerle sorgulanması görsel kültür uygulamaları için önemlidir.

Giroux’a (Bkz. 1992) göre eleştirel pedagojinin en temel kavramı diyalogdur. Çağdaş sanat eserlerindeki sosyal konular, popüler kültür ve öğrencilerin yaşamsal deneyimleri diyalogu derinleştirebilir. Ona göre etkin diyaloglar, demokratik bir toplumsal düzen ideallerine hizmet edebilir. Sanat eğitiminde görsel kültür kuramı 1980’lerin romantik ve dışavurumcu söylemlerinin getirisi olan eleştirel teoriyle varolmuştur. Eğitime eleştirel pedagoji olarak yansıyan bu görüş, eleştirel bilinç ve farkındalığın geliştirilmesini amaçlamakta ve eğitimi sosyal gerçekliğin geniş bağlamı içinde değerlendirmektedir (Bkz. Ünal, 2010). Eleştirel pedagoji esnekliklere açık bir yaklaşım özelliği taşımaktadır. Sanat eğitimini toplumsal değişimlere bağlı olarak sürekli değişime açık ve genişleyen bir alan hâline gelmiştir. Görsel kültür; kültürel çalışmalar, materyal kültürü, eleştirel teori, yeni sanat uygulamaları ve psikanaliz gibi çağdaş söylemleri içine almıştır (Bkz. Gude, 2007). Bu bağlamda, sanat eğitiminde sorgulayıcı tavır, imgelerin kültürel ve sosyal konularla ilişkisini keşfetmede, kişisel, politik ve kültürel farkındalık geliştirmeyi gerektirmektedir. Freire’e (Bkz. 1997) göre, eleştirel eğitim pratiğinin en önemli görevi, öğrenenlere başkalarıyla ve öğretmenleriyle, tarihsel, yaratıcı, düşünen, iletişime geçen, dönüştürücü vb. yetileri olanaklı kılmaya çalışmalıdır. Bu kapsamda eğitim, bireylerin nesne konumundan özne konumuna geçmesini sağlayan bir farkındalığı sağlamalıdır. Freire, okulun kültürel çalışmalara bağlanmasını ve etkisinin ona göre değerlendirilmesinin gerektiğini savunur. Bu kültürel çalışmalar eğitimi doğrudan ya da dolaylı olarak ilgilendiren her türlü faaliyettir (Bkz. Yıldırım, 2013). Taylor’a (Bkz. 2000) göre, eleştirel pedagojinin amacı,

öğrencilerin arzularını, hayal güçlerini ve entellektüel yapılarını harekete geçirebilmek ve yaşamlarına tüm ağırlığıyla etki eden sosyal, politik ve ekonomik güçleri sorgulayabilmelerini sağlamaktır. Bilgiye erişimin ötesinde bilginin üretimi, dönüşümü, öğretimi ya da yeniden üretilmesi gibi süreçlerin sorgulanması, eleştirel pedagojinin merkezinde yer almaktadır. Bu bağlamda eleştirel pedagoji, öğrencilere sorgulayıcı bir bakış açısı da kazandırmaktadır.

1.10. İlgili Araştırmalar

1.10.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar

İlgili alanyazın incelendiğinde, Türkiye’de görsel kültür ile ilgili yapılmış çalışmalar yeni olmakla birlikte araştırmalar şöyledir:

Türkkan (2008) *“İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Bağlamında Görsel Kültür Çalışmaları: Bir Eylem Araştırması”* başlıklı doktora tezinin amacı ilköğretim okullarındaki görsel sanatlar dersinde uygulanacak olan görsel kültür çalışmalarının nasıl yürütülebileceğini belirlemektir. Araştırma nitel araştırma desenlerinden biri olan eylem araştırması ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın uygulaması Eskişehir Cumhuriyet İlköğretim Okulunda 2007-2008 öğretim yılı güz döneminde gerçekleştirilmiştir. Öğretim boyutu 3/B sınıfında yer alan 30 öğrencinin tümü üzerinde uygulanmış; ancak, araştırmanın katılımcıları olarak dördü kız, üçü erkek olmak üzere toplam yedi odak öğrenci belirlenmiştir. Araştırmada görsel kültür çalışmaları 17.10.2007-12.12.2007 tarihleri arasındaki görsel sanatlar dersinin toplam 22 ders saatinde uygulanmıştır. Araştırmanın verileri sosyal ağ kullanım bilgi formu, video kayıtları, yarı-yapılandırılmış görüşme, doküman incelemesi, araştırmacı günlüğü ve öğrenci günlükleri olmak üzere farklı veri toplama araçlarıyla toplanmıştır. Araştırmanın verileri betimsel analiz yoluyla çözümlenmiş ve elde edilen bulgular araştırma sorularına bağlı kalınarak yorumlanmıştır. Araştırmanın görsel kültür uygulamasında bir çizgi film izletilmiş ve çizgi film üzerine yapılan sorgulamalar öğrenciler tarafından “Cinsiyet Roller”, “İçimdeki Şarkıyı Çiziyorum” ve “Çevreci Yaşam Sergisi” olmak üzere üç etkinlikte sunulmuştur. Etkinlikler sonucunda öğrencilerin günlük yaşamlarını ders ortamına taşıyarak, eleştirel sorgulamalar gerçekleştirebildikleri görülmüştür. Etkinlikler süresince öğrencilerin aktif katılım

gösterdikleri ve sanatsal çalışmalarını gerçekleştirirken istekli oldukları belirlenmiştir. Sonuç olarak, görsel kültür çalışmalarının, öğrencilerin grup çalışması yapma, araştırma yapma, eleştirel düşünme, derse ilişkin beceri kazanma ve iletişim kurabilme yönlerinden etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Balkır (2009) “*Visual culture in the context of Turkey: Perceptions of visual culture in Turkish pre-service art teacher preparation*” (Türkiye Bağlamında Görsel Kültür: Hizmet Öncesi Türk Resim Öğretmenlerinin Görsel Kültür Algıları) başlıklı doktora tezinde, Türkiye’deki hizmet öncesi sanat eğitimi bölümlerinde durum belirleme çalışması yoluyla, görsel kültür çalışmalarının Türkiye’deki hizmet öncesi sanat eğitimine dahil edilebilme potansiyeli araştırılmıştır. Öğretmenlerin görsel kültür ve popüler kültür ile ilgili fikirleri, Türkiye bağlamında uygulamalara ve içeriğe olabilecek etkisi incelenmiştir. Görsel kültür, sanat eğitimi açısından, popüler kültür, günlük yaşam deneyimleri, bilgisayar oyunları, internet siteleri, reklamlar, televizyon programlarında içinde olduğu medya analizini, algısını ve eleştirisini vurgulayan bir pedagojik yaklaşımla irdelenmiştir. Katılımcılar tarafından deneyimlendiği şekliyle Türkiye’de hizmet öncesi sanat eğitiminde görsel kültür algısına yönelik bir tanım geliştirmek için fenomenoloji açısından bir insan bilimi yaklaşımı uygulanmıştır. Araştırma kapsamında devlet üniversitesi sanat eğitiminde, dört yıl lisans ve lisansüstü programlarında, pedagoji, sanat tarihi ve atölye dersleri yürütmekte olan sekiz üniversite çalışanı ile amaca yönelik örnek veri toplamak için yüz yüze ve yarı-yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde kullanılan açık uçlu sorular ile katılımcıların; eğitim ve mesleki geçmişleri, sanat eğitimi ve sanat eğitmeni yetiştirmeye dair görüşleri, hizmet öncesi sanat eğitimi vermenin onlar için ne anlama geldiği, Türkiye’deki eğitim sistemine dair eleştirileri, görsel kültür ve popüler kültür algıları ve son olarak da sanat eğitimine bireysel yaklaşımlarının ne olduğuna dair bilgi toplanmaya çalışılmıştır. Bu çalışma, genelden özele Türkiye’de hizmet öncesi sanat öğretmeni eğitiminde yararlanılması amacıyla hazırlanmış ve çalışmada sanat eğitiminin iyileştirilmesi adına görsel kültürün potansiyel katkısı araştırılmıştır.

Aslan (2009) “*Medya Okuryazarlığının Görsel Kültür ve Sanat Eğitimi Ekseninde Çözümlemesi*” başlıklı yüksek lisans tezinde araştırmacı, literatür taramasına dayalı olarak medya okuryazarlığı kavramını görsel kültür ile ilişkilendirmiştir. Bu

ilişkilendirme sürecinde sanat eğitiminin gerekliliğini ve nedenlerini sorgulamıştır. Medya odaklı üretim süreçlerinde “görsel içeriğin türü”nü ve “niteliği”ni sorgulayan araştırmacı, görsel kültürün sürece yansımalarını sorgulamıştır. Araştırmada tasarım süreçlerinde medya odaklı görsel kültür yapılanmalarının görüntü çokluğuna dayalı bir hegomanya altında olduğu ortaya konulmakta ve görsel kültürün medya ve sanat etkileşimi ile nitelik kazanmasının mümkün olduğu vurgulanmaktadır. Araştırmada görsel kültürün tasarım ve estetik bağlamlarının medya ve medya teknolojileri içerisindeki uzantılarının görsel kültür edinimine ilişkin farkındalık oluşturacağı da eleştirel bir bakış açısı ile sorgulanmaktadır. Bu nedenle görsel okuryazarlık, medya okuryazarlığı, görsel kültür eğitimi, yaşam için sanat eğitimi ve medya eğitimi gibi birbiri ile etkileşim içerisinde olan süreçler sanat eğitimi sürecinin yeni dinamiklerini de oluşturmaktadır.

Dilli (2013), “*Görsel kültür kuramının ilköğretim 4. sınıf görsel sanatlar dersinde uygulanması*” başlıklı doktora tezinde, ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin resimsel anlatımlarını ve bunlara anlatımlarına dayalı yazılı ifadelerinde popüler kültür öğeleri incelemektedir. Araştırma deseni olarak karma yöntemin kullanıldığı araştırmanın nicel boyutunda yarı-deneme modeli seçilmiş, nitel boyutunda ise nicel araştırma yöntemiyle elde edilen verilere dayalı bir eylem araştırması deseni işe koşulmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu, 2012-2013 öğretim yılında Ankara ilinde MEB’na bağlı özel bir ilköğretim okulunun 4. sınıfları içinden görsel sanatlar dersine kayıtlı seçkisiz örnekleme ile belirlenen katılımcılar oluşturmaktadır. Araştırmacı tarafından planlanan görsel kültür etkinlikleri beş hafta boyunca sürdürülmüştür. Etkinlik, görsel kültür kuramı ile bağlantılı reklam ve çizgi film incelemeyi, düşünmeyi popüler kültürü tanımayı ve eleştirel olarak düşünme yaklaşımlarını içermektedir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin görsel medyada yer alan popüler kültür nesnelere etkiledikleri ve bu bağlamda beğeni ve istekler ortaya koydukları belirlenmiştir. Görsel kültür tabanlı öğretim yönteminin, öğrencilerde eleştirel düşünme becerisi kazandırması sürecine ilişkin bulgular çerçevesinde ise öğretim etkinliklerinin sonucunda öğrencilerin çevreye ve doğaya daha duyarlı oldukları ve çevrelerinde yer alan görüntülere karşı eleştirel bir bakış açısı geliştirdikleri ortaya konulmuştur. Görsel kültür tabanlı öğretim yönteminin öğrencilerin görsel okuryazarlık kazanması çerçevesinde ise görsel medyada yer alan

olayların ve durumların, gerçek ya da hayal ürünü olup olmadığı ayrımının öğrenciler tarafından yapılamadığı belirlenmiştir.

Karaaslan (2014) “*Görsel Sanatlar Öğretmeni Yetiştirmede Görsel Kültür Eğitime Yönelik Bir Eylem Araştırması*” başlıklı doktora tezinde eğitim fakültelerinin güzel sanatlar eğitimi bölümü resim-iş eğitimi anabilim dallarında öğrenim gören öğrencilerin sosyo-kültürel sorunlara ilişkin farkındalıklarının görsel kültür odaklı sanat etkinlikleri yolu ile yapılandırma amacı taşımaktadır. Araştırmacı sanat eğitiminin bu amaca dayalı olarak öğrencilerin sosyal bağlarını güçlendirecek bağlamlar içermesi ve dönüştürülmesinde, bir yöntem olarak görsel kültür çalışmalarından nasıl yararlanılabileceğine ilişkin etkinlikler planlamıştır. Görsel kültür çalışmalarının sanat eğitime nasıl dahil edilebileceğini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada, eylem araştırması deseni kullanılmıştır. Araştırmacının Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü’nde araştırma görevlisi olmasından dolayı araştırmanın ortamını Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim Anasanat Atölye dersinde oluşmuştur. Araştırmanın katılımcılarını 2012-2013 öğretim yılı Güz ve Bahar Döneminde, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü’nde Resim Anasanat Atölye dersini alan dördüncü sınıf olan 12 öğrenci ve bu dersi yürüten öğretim elemanı oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, 1 Ekim 2012 – 4 Nisan 2013 tarihleri arasındaki 11 haftalık sürede 44 ders saatinde yapılandırılmıştır. Araştırmada, dersin video kayıtları, araştırmacı günlüğü, öğrenci günlükleri, yarı-yapılandırılmış görüşmeler, öğrencilerin sanatsal çalışmalarını içeren doküman incelemeleri kullanılmıştır. Araştırmanın verileri içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiş, elde edilen bulgular araştırma soruları çerçevesinde yorumlanmıştır. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin görsel kültür çalışmaları ile, imajların sosyal ve kültürel işlevlerine karşı farkındalık geliştirdikleri, eleştirel yorumlarda buldukları ve bu bağlamda günlük deneyimlerinden faydalandıkları görülmüştür. Bu araştırma ile öğrencilerin sosyal içerikli konuları sanatsal bir bakış açısıyla sorguladıkları ve bu anlamda hem çağdaş sanat üretimine, hem de sosyal konulara karşı farkındalık kazandıkları, öğrencilerin okuma ve araştırma yapmaya karşı olan önyargılarının zamanla kırıldığı görülmüştür.

Sengir (2014), “*Kültürel dönüşümler ve postmodern pedagoji ekseninde görsel kültür eğitimi / Visual culture education in the axis of cultural transformations and postmodern pedagogy*” başlıklı doktora tezinde görsel kültür eğitiminin gerekliliğini, kültürel dönüşümler ve postmodern pedagoji ekseninde değerlendirerek ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu amaçla araştırmacı, kitle iletişim araçları ve görüntü üreten teknoloji vasıtasıyla, günümüzdeki kültürel çeşitliliklerin, değişkenliklerin, görsel temsillerin yerinin ve öneminin giderek arttığını belirtmiştir. Görsel kültürün sanatsal, kültürel ve pedagojik çıktılarının postmodernizme dayanması ve görselliğin kültürel çerçevesinde eleştirel yorum doğrultularına yer vermesi bu unsurları postmodernizmle beraber edinmesi sonucundadır. Günümüzde sanat eğitimcisi, günlük yaşam deneyimleri içerisindeki sosyal, kültürel, sanatsal, ekonomik ve politik dönüşümleri analiz ederken, bugünün sanat eğitimi anlayışını karakterize edeceğini düşündüğü bir yapı olarak görsel kültür eğitimi incelemiş ve geleceğin sanat eğitim modellerine katkısı bakımından da zemin oluşturabileceği görüşünü benimsemiştir. Toplumsal yapının değişmesiyle meydana gelen sosyal yeniden yapılanma, kültürel değişimleri ve sanatsal üretimleri yani kültürel üretimlerin sosyal hayata yansımaları durumunu gündeme getirmiştir. Sanat eğitimi ne kadar kültürel kılınırsa o kadar sosyal yapılandırmaya katkılı olur denilebilir. Böylece görselliğin sosyal açıdan kültürel oluşumları betimler nitelikte olması, sanat eğitiminin görsel kültür eğitimiyle paydaş tutumlarına katkı sağlamasıyla birlikte görsel kültür eğitiminin, geleneksel sanat eğitiminin yeni bağlam ve kapsamı niteliğinde olduğunu özetler durumdadır.

1.10.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar

Tavin (2003), “*A critical pedagogy of visual culture as art education: Toward a performative inter/hypertextual practice*” (*Sanat eğitimi olarak görsel kültürün eleştirel pedagojisi: Performatif Hipermetinlerarası uygulamaya doğru*) başlıklı doktora tezinde, sanat eğitiminde eleştirel pedagoji yaklaşımını kullanan aday ilköğretim öğretmenleri için görsel kültür içerik, konu ve hipermetinleri anlamalarını ortaya çıkarmada ve keşfetmede bir yol sağlar. Bu araştırmada araştırmacı, 1997 yılında öğrendiği sanat eğitimi derslerinde araştırılan iki eski aday ilköğretim eğitimi öğrencisinin ürünlerini ve deneyimlerini eleştirel olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Her iki öğrenci sınıf içinde son sınavın bir parçası olarak popüler kültür kapsamında

hipermetin oluşturmuştur. Araştırmacı eleştirel sosyal teori kullanarak, öğrencilerin ürettikleri hipermetinlerin temel esaslarını ve söylemlerini tanımlamış ve yorumlamıştır. Bu analiz sürecinde araştırmacı popüler kültür metinlerini, öğrencilerin bu metinlerden çıkardıkları anlamları, öğrencilerin hipermetinler ile kendi anlamlarını tekrar nasıl yazdığını değerlendirmiştir. Araştırma sonucunda her iki öğrencinin sanat ile ilgili algılarını değiştirmede eleştirel pedagoji, görsel kültür ve hipermetinler öğrencilerin çalışmalarını etkilemiştir. Öğrencilerin imgeleri, hayal güçleri, öznel ve toplumsal yaşantıları arasında metinlerarası bağlantı kurmalarını sağlamıştır. Bu tez ile ilköğretim öğrencilerinin sanat eğitimi uygulamalarında, görsel kültür ve eleştirel pedagojiyle giderek değişen postmodern dünyada, öğrencilerin gerçek yapıyı ve kendilerini anlamayı ve bilinçlenmeyi görsel kültür ve eleştirel pedagojinin ortaya çıkaracağı görülmüştür. Ayrıca araştırmacı bu tez çalışması ile, görsel kültür eleştirisini, yorumlanmasını ve analizini görülmüştür. Öğrencilerin görsel kültür içinde parçalanmış güç ağlarını, direniş ve mücadele formlarında görülen dayanak ve araçları daha iyi anlamalarını sağlayacağı düşünülmektedir.

Darts (2004), “*Visual Culture Jam: Art, Pedagogy and Creative Resistance*” (Görsel Kültür Karmaşası: Sanat, Pedagoji ve Yaratıcı Direnme) başlıklı doktora tezinde sanat eğitiminin öğrencilerin sosyal gelişimlerinde nasıl rol oynadığını anlamayı amaçlamaktadır. Ayrıca, sosyal konuların araştırılması ve sanat üretimi bağlamında görsel kültürün, öğrencilerin bu konulara karşı anlayışı ve farkındalığını nasıl etkilediğini keşfetmeyi, sanat ve görsel kültür arasındaki etkileşimi incelemeyi amaçlamıştır. Bu araştırma özellikle Kanada’da lise düzeyinde 11/12. sınıfların görsel sanatlar dersi kapsamında, sosyal konular, eğitim, görsel kültür ve sanat arasındaki kavramsal ilişkileri destekleyen araştırmaların azlığına, eğitim literatürdeki eksiklere değinmektedir. 3 ay süren süren sanatçı/araştırmacı/öğretmen çalışmasında, eylem araştırması, görsel etnografya, yorumlama ve a/r/t/ography tarafından şekillenmiş bir ilişkiyel yaklaşım benimsenmiştir. Uygulama kapsamında öğrencilerin de katılımıyla dijital video kayıtları ve fotoğraflar elde edilmiştir. Veri toplama araçları olarak ise öğrencilerle gerçekleştirilen görüşmeler, öğrenci günlükleri ve araştırmacı günlüğü kullanılmıştır. Aynı zamanda veri toplama aracı olarak, öğrencilerin araştırma kapsamında ürettikleri sanatsal çalışmalar anlam üretme sürecinin önemli bir bileşeni olarak değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, sanat ve görsel kültür yoluyla sosyal

konular öğrencilerin daha iyi anlamlandırdıkları ve bu sosyal konulara karşı farkındalıklarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, sosyo-kültürel alan ve sanat görsel kültür arasındaki bağın anlaşılmasını, sanat ve görsel kültürün kullanımıyla öğrencilerin sosyal sorumluluklara karşı daha duyarlı bireyler olarak yetiştirilmesini sağlayacağını vurgulamış ve bu anlamda daha fazla araştırma yapılması gerektiğini ifade etmiştir.

Sohn, (2004) *“Web-Enhanced Art Education: Constructing Critical Interpretations of Visual Culture in Preservice Art Education”* (Web Tabanlı Sanat Eğitimi: Sanat Eğitimi Öğretmen Adaylarının Görsel Kültüre İlişkin Eleştirel Yansımaları) başlıklı doktora tezinde hizmet öncesi sanat eğitiminde Web tabanlı görsel kültürün eleştirel yorumunu araştırmak amaçlanmaktadır. Bu çalışma ile Dr. Karen Keifer-Boyd ile araştırmacının birlikte tasarladığı web tabanlı öğrenme ortamında öğretmen adaylarının görsel kültürü nasıl yorumladıklarını ortaya koymak amaçlanmaktadır. Araştırmada, Dr. Karen Keifer-Boyd’un geliştirdiği bir sanat eleştirisi yaklaşımı kullanılarak, antropoloji, sosyoloji, feminizm, sanat ve ekoloji gibi disiplinler aracılığıyla görsellerin eleştirel teori kapsamında yorumlanması amaçlanmıştır. Bu çalışmada, sanat sınıfına dahil edilen web tabanlı ortam aracılığıyla öğretmen adaylarının sosyal bağlamda görsel kültüre dair eleştirel yorumlarını incelemeyi hedeflemiştir. Öğretmen adayları sanatsal üretimler üzerinden çevrimiçi tartışmalar gerçekleştirmişlerdir. Öğretmen adaylarının soyut kavramları çağrışımsal şekilde görsel metafor kullanarak çağdaş sanat çalışmalarını yorumladıkları görülmüştür. Bu çalışma, birçok toplumsal bağlam ile metinlerarası bağıntılar arasında içeriksel yorumlamanın önemini göstermektedir. Araştırmada görsel kültür çalışmalarının öğretmen adaylarının sorgulama yeteneklerini geliştirerek, farklı bakış açıları kazanmalarını sağlarken, günlük yaşamlarındaki görsel kültür deneyimlerini sorunsallaştırdıkları ve anlamlandırabildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Theriault, (2009) *“A New Age of Art” The Effects of Visual Culture and Technology on Student Attitudes About Art and Aesthetics* (“Sanatın Yeni Çağı” Görsel Kültür ve Teknolojinin Öğrencilerin Sanat ve Estetik Hakkındaki Tutumlarına Etkileri) başlıklı yüksek lisans tezinde, son zamanlarda önemli bir konu olarak sanat eğitimi alanındaki teorik tartışmaların görsel kültür üzerinde olduğunu belirtmiştir.

Görsel Kültür çalışmalarının, öğrencilerin deneyimlemeleri üzerine önemli bir etkisinin olduğu, bu etkinin çoğu zaman sanatın öğretiminde, yaratımında ve değerlendirilmesinde, teknoloji ve kitle iletişimin oynadığı rol ile tanımlanabileceğini belirtilmektedir. Ancak, teorisyenler görsel kültür kavramını öğrenciler gibi deneyimlediklerinden bu araştırma gençlerin bakış açılarını araştırmaktadır. Araştırmada yöntemi olarak öğrencilerin tutum ve deneyimlerini incelemek üzere görsel kültürün, sanat, estetik ve teknolojik gelişmelerden kaynaklanan sınırları göz önünde bulundurularak bir dizi görüşme yapılmıştır.

Reardon, (2012) “*Personal photography, mobile media, and postmodernity: Analyzing space, time, and the visual culture of Social Networking Sites (Kişisel fotoğraflar, mobil medya ve postmodernite: Sosyal ağ sitelerinin görsel kültür, zaman ve yer olarak analizi)*” başlıklı yüksek lisans tezinde, çağdaş toplumun görüntüler içinde kaldığına ve kişisel fotoğrafların son zamanlarda teknoloji ve uygulama bakımında önemli bir değişime sürüklendiğine araştırmasında yer vermiştir. Üretim, yayılma ve tanıtım biçimlerindeki geleneksel formlar yerine yenilerinin gelmesiyle değiştirmektedir. Bu değişimin bir nedeni olarak sosyal ağ teknolojileri ve multimedia mesaj servisleri gibi yeni teknolojilerin ortaya çıkmasıdır. Bu teknolojiler kişisel fotoğrafların mekânsal özelliklerini ve geleneksel yönünü bozmaktadır. Mevcut teknolojilerin ve uygulamaların postmodernite ile ayrı bir ilişkisi vardır. Bu araştırma, bu değişikliklerin epistemolojik olarak etkilerini incelemektedir. Araştırmada, fotoğraf tarihi ve teorisinde, eleştirel ve tarihsel bir inceleme kullanılmıştır. Bu uygulamaların nasıl olduğunu, geleneksel kitle iletişim araçlarının başlangıcından bugüne kadar aynı epistemolojik gerçeği devam ettiren değişiklikleri açıklamak için Jean Baudrillard’ın simülasyon teorisi kullanılmıştır.

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın süreci, ortam, katılımcılar, verilerin toplanması, çözümlenmesi ve yorumlanmasına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Eğitim, kurumları, olayları, olguları, sorunları, kişileri ve süreçleri içeren geniş ve etkin bir çalışma ve araştırma alanıdır. Sanatın öznel ve bireysel yapısı, yaratım özellikleri, bireysel, toplumsal ve kültürel işlevleriyle bir başka araştırma alanıdır. Sanat eğitimi ise her iki alanın özelliklerini, soru ve sorunlarını içeren önemli araştırma alanlarından biridir. Sanat eğitiminde öğretim-öğrenme durumlarında bireyin sahip olduğu bilgi ve deneyim öznedir. Sanatsal anlatımlarda simgesel anlam, ayrıntı ve yorum önemli olduğundan araştırmacı, gerek sanatsal süreçte, gerekse bir sanat yapıtını çözümlenmede kendisi de bu sürecin bir parçası olur. Bu bağlamda sanat eğitimi nitel araştırma yöntemleri ile bağdaşmaktadır (Kırıçoğlu , 2009, ss. 157-158). Güzel sanatlar liselerinin öğretim programlarında yer alan atölye derslerinde sosyal ağ odaklı görsel kültür uygulamalarının nasıl geliştirilebileceğini ve yürütülebileceğini incelemeyi amaçlayan bu araştırma eylem araştırması ile desenlenmiştir. Araştırma eylem araştırması türlerinden katılımcı eylem araştırması olarak planlanmıştır.

Toplumsal değişim ve gelişime odaklanılarak gerçekleştirilen eylem araştırması, ilk yıllarda öncelikle ABD’de yaygınlaşmıştır. Ancak daha sonra eylem araştırması dünyanın farklı yerlerinde farklı bir şekilde kabul görmüştür. İlk yıllarda sosyal bilimciler arasında yaygınlaşan bu yöntem sonraki yıllarda eğitim, sağlık, kültürel ve sosyal organizasyonlar veya kurumlarda da kullanılmıştır. Bu bağlamda eylem araştırmasının eğitim bilimleri alanında ilk kez İngiltere’de Lawrence Stenhouse ve arkadaşları tarafından 1967-1972 yılları arasında *Beşeri Bilimler Eğitim Projesi* kapsamında kullanıldığı belirtilmektedir (Ferrance, 2000; McNiff, 1996; Mertler, 2014; Mills, 2011, Akt. Gürgür, 2016, s. 5).

Eylem araştırması, bilimsel araştırmalar ile okul ve sınıf gibi yerel seviyelerde değişimin ve buna bağlı olarak gelişimin oluşturulabilmesinde en güçlü araştırma yöntemlerinden birisidir. Sosyal dünyada olanları, eğitim dünyasında ortaya çıkan gerçekleri sistematik olarak anlamak ve onu geliştirmeye çalışmak eylem araştırmasının önemli amaçlarından (Ekiz, 2013, s. 179).

Eylem araştırması eleştirel kuram çerçevesinde incelenmektedir. Eleştirel kuram

yaklaşımının en belirgin özelliği etkilenen kişilerin etkilemeye de katılmalarıdır. Eleştirel kuram filozof ve sosyolog Habermas'ın çalışmalarına dayanmaktadır. Kuramın temel amacı, sosyal bilimlere pozitivist ve yorumlayıcı yaklaşımların eleştirileri ışığında kuram ve uygulama arasındaki ilişkinin yeniden değerlendirilmektedir (Carr ve Kemmis, 1986, s. 131, Akt. Ekiz, 2013, s. 177). Eleştirel kuram, sadece araştırılan kişilerin düşüncelerini, anlamlarını ve davranışlarını anlamak değil, aynı zamanda bunları değiştirmektir. Kuramın temelinde “değişim”, “değiştirme” ve “geliştirme” bulunmaktadır (Ekiz, 2013, s. 178). Dolayısıyla anlamının süreçte tek başına yeterli olmadığı, değiştirmenin ve geliştirmenin de olması gerektiği vurgulanmaktadır.

Susman ve Evered'e (1978) göre eylem araştırması beş farklı felsefik akımdan faydalanmaktadır. Uygulama (praxis), yorumsama (hermeneutics), varoluşçuluk (existentialism), faydacılık (pragmaticism) ve fenemolojidir. Kişilerin subjektif değerlendirmeleri önemli olduğundan eylem araştırmacısı araştırma yaptığı kişilerin ve grupların davranışlarını anlamada bu felsefi akımlardan faydalanır (Akt. Güler, Halıcıoğlu ve Taşğın, 2013, s. 261).

Eylem araştırması temel felsefe olarak insanların günlük hayatındaki karmaşık sosyal süreçlerin ancak bu süreçlerde yapılacak değişimle ve bu değişimin etkilerinin gözlemlenip analiz edilmesiyle anlaşılacağını savunur. Bu açıdan eylem araştırmacısı, araştırdığı konunun hem gözlemcisi hem de uygulayıcısı durumundadır (Bakersville, 1999; Akt. Güler, Halıcıoğlu ve Taşğın, 2013, s. 260). Eylem araştırması, uygulayıcının bizzat kendisi ya da dışarıdan bir araştırmacı tarafından yapılabilir. Araştırmacı dışarıdan bile olsa eylem araştırması uygulamayı olumlu yönde etkiler. Katılımcı gözlemci konumundaki araştırmacı, araştırma sürecinde uygulayıcılarla işbirliği yapar ve gerektiğinde uzmanlık alanı gereği uygulamaya katılabilir. Böylece araştırmacı ile uygulayıcı arasında yoğun bir etkileşim ve paylaşım söz konusu olmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 295). Eylem araştırmasının anahtar özelliklerini Johnson (2014, ss. 20-22) şöyle sıralamıştır:

- Eylem araştırması sistematiktir.
- Eylem araştırmasına bir yanıt ile başlanılmaz.
- Bir eylem araştırmasının kesin veya etkili olması için karmaşık ve ayrıntılı

olması gerekmez.

- Veri toplamaya başlamadan önce araştırma yeterince planlanmalıdır.
- Eylem araştırması projeleri çeşitli uzunluktadır.
- Gözlemler düzenli olmalıdır, fakat uzun olmak zorunda değildir.
- Eylem araştırma projeleri basit ve resmi olmayandan, ayrıntılı ve resmi olana kadar bir aralıkta yer alır.
- Eylem araştırması bazen kurama gömüktür.
- Eylem araştırması nicel araştırma değildir.
- Sayısal eylem araştırması projelerinin bulguları sınırlıdır.

Alanyazında eylem araştırmaları farklı biçimlerde sınıflandırılmaktadır. Berg ve Lune sınıflamayı Teknik / Bilimsel / İşbirlikli Eylem araştırması, Uygulamalı / Karşılıklı / İşbirlikli / Tartışma Odaklı Eylem Araştırması, Özgürlükçü / Geliştirici / Eleştirel Eylem araştırması olarak sınıflamıştır. Hendricks ise eylem araştırması türlerini İşbirlikli Eylem Araştırması, Eleştirel Eylem Araştırması, Sınıf İçi Eylem Araştırması ve Katılımcı Eylem Araştırması olmak üzere dört tür olarak sınıflamıştır (Berg ve Lune, 2015, ss. 297-299, Hendricks, 2012, Akt: Ersoy ve Avcı, 2016, s. 115). Bu bağlamda araştırma süreci, amacı ve katılımçılık düşünüldüğünde araştırma, katılımcı eylem araştırması olarak şekillenmiştir. Katılımcı eylem araştırması (KEA), bir organizasyon ya da program içerisinde çalışan doğal katılımçıların bir araya gelerek, değişim ve gelişimi gerçekleştirmek için önerilerde bulunmak amacıyla bir araştırma tasarlayarak yürütmeleri biçiminde tanımlanmaktadır (Ferrance, 2000, Mills, 2011, Akt. Gürgür, 2016, s. 13). KEA toplumsal ve dayanışmacı bir süreçtir. Amacı ise eğitimi de içeren daha büyük toplumsal bağlamda herhangi bir konudaki gerçeği işbirliğine dayalı olarak araştırmaktır. KEA özgürlükçü, eleştirel ve dönüştürücü olarakta nitelendirilebilir. KEA en basit tanımıyla problemleri bir durumu ya da eylemi daha iyi yönde değiştirmek için birlikte çalışan araştırmacıları ve katılımçıları içeren, işbirlikli ve yansıtıcı araştırmalardır (Ersoy ve Avcı, 2016, ss. 117-128).

Sanat temelli yaklaşımlar kullanılarak yapılan KEA, özellikle olanı değil de orada olmayanı, ihmal edileni, görünenden daha çok görülmeyeni araştırmaya yoğunlaşmaktadır. Bu durumda katılımcı ve araştırmacıların, yaşantılarını,

deneyimlerini, araştırmacı ve m¼cadeleci kimliklerini ortaya koyarak çalışmaları gerekmektedir. KEA, bilgi ve anlam ¼retilebilecek durumların yaratılması ile ilgilenmektedir (Ersoy ve Avcı, 2016, s. 128). Bu bağlamda araştırmada KEA ile sanatsal uygulamalar birlikte y¼r¼t¼lm¼ř ve anlamların ortaya çıkmasında sanat KEA ile desteklenmiştir. KEA'nın başlıca karakteristik ¼zellikleri (Kemmis ve McTaggart, 2000; Berridge, 2007; Kindon, Pain ve Kesby, 2007, Akt. Ersoy ve Avcı, 2016, ss. 129-131) ise şoyle sıralanabilir:

- KEA sosyal bir s¼reçtir.
- KEA, katılımcılarını sosyal yapıları içinde sorgulayan bir incelemedir.
- KEA, uygulamalı ve işbirliklidir.
- KEA, ¼zg¼rleřtiricidir.
- KEA, gerçek yaşam problemlerine değinir ve eleştireldir.
- KEA, d¼n¼ř¼msel, tekrarlı ve diyalektiktir.
- KEA, d¼n¼řt¼r¼c¼d¼r.

Araştırmada KEA, g¼zel sanatlar lisesi at¼lye derslerinde ¼ęretim programı ve işleyişini değiştirme, d¼n¼řt¼rme ve geliştirme açısından sosyal ağ odaklı g¼rsel k¼lt¼r uygulamaları 2BSA'de işe koşulmuştur. Katılımcı bir araştırmacı olarak g¼rsel sanatlar eğitiminde ağdaş sanat eğitimi yaklaşımlarından olan g¼rsel k¼lt¼r uygulamalarının nasıl geliştirilebileceği, nasıl uygulanacağı, karşılaşılan sorunlar ve öz¼m ¼nerilerinin sunulduğu KEA'nın araştırmacıya ve ¼ęrencilere ¼nemli deneyimler kazandırdığı ortaya çıkmıştır.

Araştırma s¼recinde eylem d¼ng¼s¼n¼n nasıl ilerlediğine ilişkin eylem araştırması basamaklarına ve aşağıda yer verilmiştir. Ayrıca, eylem araştırması s¼recinin infografik g¼sterimi EK-43'te ¼zetlenmiřtir.

EYLEM ARAŞTIRMASI BASAMAKLARI

Konu Belirleme

Alanyazın Taraması

Problemin Belirlenmesi

Araştırma Sorularını Oluşturma

Gereksinim Çalışmalarının Uygulanması

Etkinliklerin Planlanması

Odak Öğrencilerin Belirlenmesi

Uygulama Sürecinin Başlatılması

Uygulama Okulu Müdür ve Öğretmenler ile Görüşme

Araştırma İzininin Alınması

Etkinliklerin Başlaması

Veri Toplama Araçları

Veri Analiz Süreci

Süreç İçerisinde Makro Düzeyde Analizlerin Yapılması

Veri Setinin Derinlemesine İncelenmesi, Anlamlara Ulaşma, İçerik Analizi Süreci

Temaların Bulunması

Bulguları Yorumlama

Araştırma Sonuçları ve Raporlaştırma

Video Kayıtlar

Yarı -yapılandırılmış Görüşmeler

Araştırmacı Günlüğü ve Notları

Öğrenci Günlükleri

Sanatsal Çalışmalar

Dokümanlar

Sosyal Ağ Paylaşımları

2.2. Ortam

Araştırmanın uygulama süreci 2015-2016 eğitim öğretim yılının birinci döneminde güzel sanatlar lisesi görsel sanatlar atölye dersliğinde ‘Desen’ ve ‘İki Boyutlu Sanat Atölye (2BSA)’ derslerinde okul yönetimi ve ders öğretmenlerinin izni alınarak planlanmıştır. Uygulama süreci ‘Desen’ ve ‘İki Boyutlu Sanat Atölye (2BSA)’ dersi kapsamında toplam 14 hafta olarak planlanmış ve 11. sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Atölye ortamı ve öğrenme ortamı için Görsel 1’e bakınız.

2.3. Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını güzel sanatlar lisesinde 2015-2016 öğretim yılı birinci yarıyılıda 11. sınıf öğrencisi olan ve 2BSA dersini alan toplam 9 öğrenci oluşturmuştur. Katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örneklemede araştırma amacına yönelik belirlenen ölçütleri karşılayan katılımcılar araştırma sürecine dahil edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 134). Bu bağlamda örneklemin belirlenmesindeki ölçüt, katılımcıların 11. sınıf öğrencileri olmaları, daha önce iki ve üç boyutlu sanat atölye derslerinden en az birer ders almış olmaları ve aldıkları dersler kapsamında kazanımlarını ortaya koyabilmeye ilişkin sanatsal yeterlik kazanmaya ilişkin beklentilere karşılık verebilmeleridir. Araştırma süreci eylem araştırması olarak planlandığı için katılımcılık, ders yürütücülüğü ve ders kapsamındaki uygulamaların geliştirilmesine ilişkin ortam ve koşulları hazırlama sorumlulukları çerçevesinde araştırmacı da uygulama sürecinin katılımcıları arasında yer almaktadır. Araştırmayı 2BSA dersini alan ve devam eden 9 öğrenciden 4’ü erkek 5’i kız öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada etik nedenlerden dolayı özellikle sürece ilişkin görüşme, gözlem, yansıtma gibi verilerin koşulmasında öğrencilerin asıl isimleri yerine araştırmacı tarafından belirlenen, kendi isimleri bağlamında kültürel nitelikler taşıyan kod isimler kullanılmıştır.

2.4. Araştırmacının Rolü

Araştırma eylem araştırması türlerinde katılımcı eylem araştırması (KEA) ile biçimlenmiştir. KEA öğretmenlerin, öğrencilerin ve yöneticilerin kendilerini, öğrenmelerini, öğrenme ortamlarını ve okullarını, değiştirme ve geliştirme amacıyla kullanılabilmektedir (Ersoy ve Avcı, 2016, s. 133). Bu anlamda eylem araştırmasında

katılımcı araştırmacı olarak ders yürütücüsünün eğitim anlayışı, hayata bakış açısı, sanatsal ve mesleki yeterlilikleri, iletişim ve etkileşime ilişkin yeterlilikleri, gözlem ve deneyimleri gibi birçok ögenin çalışma sürecini etkilediği düşünülmektedir. Araştırmacının yüksek lisans ve doktora eğitimi süresince imge, eser analizi gibi konularda yaptığı araştırmalar, çağdaş sanat eğitimi yaklaşımlarından görsel kültür'ün günümüzde öne çıkması ile araştırmacıyı bu alanda çalışmalar ve araştırmalar yapmaya yönlendirmiştir. Araştırmacının görsel kültür ile ilgili araştırmalarına nasıl başladığına ve araştırma sürecini nasıl yapılandırdığına ilişkin aktarımların katılımcı eylem araştırması süreci açısından önem taşıdığı düşünülmektedir. Bu bağlamda yapılan aktarımlarda araştırmacının öznel deneyim ve yaşantıları olduğu için birinci tekil zamiri kullanılmıştır.

2009 yılında başlayan lisanüstü eğitimimde “Bir eser nasıl incelenir?” sorusu ve düşüncesiyle başlayan araştırmalarım ve okumalarım ile sanatçıların eserleri üzerinde çözümlemeler yapmaya başlamıştım. Sevdiğim sanatçıların eserlerini inceledim. Biçimsel özelliklerden daha çok “Sanatçı ne anlatıyordu? , “Sanatçılar hayatlarında ne yaşamışlardı?”, “Neden bu imgeyi kullanmıştı?” gibi sorularla analizler yapmıştım. Bu doğrultuda yüksek lisans tezimde Henri de Toulouse-Lautrec'in eserlerini üslup özellikleri açısından inceleyerek bir tez ortaya koydum. Ama hala eksik olan bir şeyler vardı. Doktora sürecine başladığımda bu eksikliklerin zamanla tamamlandığını gördüm. Çünkü aldığım (göstergebilim, eser analizi, sanat kuramları gibi) birçok ders aklımdaki soru işaretlerini tek tek yok ediyordu. Daha fazla bilgiye ve rehberliğe ihtiyacım olduğunu gördüm. Doktora tez çalışma konumu netleştirmek bir hayli zor oldu. Çünkü yaptığımız onca okuma, makale, araştırma ve dersler bir şekilde aklımı karıştırıyordu. Bu sebeple günlük tutmaya başladım. Her gün aklıma gelen konuları ya da düşünceleri yazıyordum. 4 Aralık 2013 tarihinden itibaren aldığım notlarda hep bir soru üzerine odaklandığımı gördüm. “Ne çalışmak istiyorum?” her defasında bunu yazmış ve araştırma yapmıştım. Galiba bu, beni çok zorlayan bir süreç olmuştu. Doktora sürecinde arkadaşarımla yaptığım sohbetlerde hepimiz konu belirlemede yaşadığımız sıkıntıları ifade eden cümleler kuruyorduk. “Hangi konu?”, “Neden?”, “Ne çalışmalıyım?”, “Niçin?”, “Nasıl?” gibi sayısız soru vardı akıllarımızda. Evet, konu belirlemek çok önemliydi. Araştıracığımız tez çalışmasının konusu sevdiğimiz, ilgi duyduğumuz bir konu olmalıydı. Eğer sevmeyerek ele aldığımız bir konuyu çalışırsam başarılı olacağımı

düşünmüyordum. Üstün yeteneklilerin eğitimi ve yaratıcılık ile ilgili bir konu düşünmüştüm. Yaklaşık üç ay gibi bir süre araştırma yaptım. Ancak, araştırma yaptıkça bu konuyu çalışmak istemediğimi farkettim. Araştırma yaptıkça konudan uzaklaştım ve çalışmak istemediğimi anladım. Doktora eğitimi süresince eminim ki bu durumu birçok kişi yaşamıştır. Araştırma sürecinde önemli olan şey mutlaka düşündüğünüz konuları kısa süreli araştırmalar yaparak çalışmak isteyip istemediğinizi kendinize keşfettirmek olacaktır. Bu sayede ben düşündüğüm konuları araştırdım ve günlüğüme yansıtım. Bu süreçte günlüğe yazdıklarım aslında kendimle olan bir konuşma gibiydi.

2014 yılında tez önerisini vermem gerekiyordu. Ancak hala netleşmeyen düşünceler vardı. Evet, bir yolcu gibi yoldaydım ve çantama, yolda bulduğum değerli her şeyi alıyordum. Ama artık çanta dolmuş, ağırlaşmıştı. Bazılarını çıkarmam ve tek bir değerli şeyi çantamda taşımam gerekiyordu. Bunun için bir akşam en çok okumaktan zevk aldığım kitapları salonun ortasına çıkardım. Yere serdim. Asıl büyük resmi görmem gerekiyordu. Salonda yerde John Berger “Görme Biçimleri”, Richard Leppert “Sanatta Anlamın Görüntüsü”, Maurizio Ferraris “İmgelem”, Göstergebilim üzerine kitaplar vardı. Düşündüm, karşılaştırdım ve kendimle bir muhakeme yaparak hepsini kapsayıcı olarak Görsel Kültür çalışmaya karar verdim. Artık araştırmaya ve literatüre başlayabilirdim. Bu süreci danışman hocamla paylaştım. Tez danışmanımla görsel kültür üzerine konuşmalar yaparak süreci planladık. Araştırmaya başladıktan sonra konumu daha da sevdiğimin farkına vardım.

Görsel kültür geniş kapsamlı bir konu olduğu için sınırlamalar yapmam gerekiyordu. Araştırmanın uygulama aşamasında sınırlılıklar koymam önemliydi. Yapılan yurt içi ve yurt dışı tezleri ve araştırmaları inceledim. Araştırma sürecinde alanyazını incelediğimde yurt içinde ortaöğretim düzeyinde görsel kültür uygulamaları ve eğitimi verilmediğini sonucuna ulaştım. Bu bağlamda çalışılacak hedef kitle netleşmişti. Artık başlayabilirdim. Bir yandan okuduğum makale ve kitaplar, diğer taraftan süreç içerisinde uyguladığımız gereksinim çalışmaları sonucunda, ortaöğretim düzeyinde yapacağım görsel kültür etkinliklerinin içeriği ve sınırları ortaya çıkmıştı. Aslında bu aşamada eylem araştırmasının döngüsel süreci başlamıştı. Katılımcı bir araştırmacı olarak oldukça heyecanlıydım. Çünkü eylem araştırmasında araştırmacının teorik bilgileri tek başına bilmesi yeterli değildi aynı zamanda katılımcı olarak

araştırmacının deneyimi, süreci planlaması, yürütmesi, verileri toplaması ve analiz etmesi de çok önemliydi. Bu benim daha da sistematik ve planlı bir biçimde sürece devam etmemi sağladı. Bu süreçte daha önce eylem araştırması yapan araştırmacıların deneyimlerinden de yararlanmam gerekiyordu. Eylem araştırması yapan araştırmacılarla, araştırma süreci içerisinde sürekli olarak iletişim halinde oldum. Onların deneyimlerinden ve bilgilerinden edindiğim öğrenmelere göre kendi çalışmama yansıtığım alanlar oldu.

Eylem araştırması sürecinde uygulama aşamasında, öğrencilerle olan iletişim ve etkileşim oldukça önemliydi. Atölye ortamını ve dersleri, öğrencilerin rahat davranabileceği ortam olarak düzenledim. Süreç içerisinde etkileşimi güçlendirmek adına ders dışı etkinlikler planladım. Sürekli olarak etkinlikler devam ederken kendime “Nasıl?” sorusunu sordum. Araştırma sürecinde eylem döngüsünün devam etmesinde “Nasıl?” sorusunun yansımaları uygulama aşamasında oldukça etkili oldu. Etkinliklerin işlenişinde birçok şeye birlikte öğrencilerle birlikte karar verdik. Onların ilgi ve ihtiyaçlarına göre süreci şekillendirdim. Öğrenciler görsel kültür çalışmalarını oluştururken sınırlama koymadım, çalışmalarını istedikleri şekilde ele aldılar. Bu sayede öğrenciler düşünsel sınırlılıklarını aşabildiler. Eylem araştırması süreci içerisinde elde ettiğim verileri sistematik bir biçimde düzenleyerek analiz etmeye çalıştım. Glesne'nin (Bkz. 2013) dediği gibi kod madenine girmiştım ve değerli madenleri çıkarmam gerekiyordu.

Görsel kültür uygulamaları süresince hiç unutmayacağım deneyimler edindim. Katılımcı bir araştırmacı olarak eylem araştırması sürecini, kendimi, görsel kültür çalışmalarını, öğretmenliği bir kâşif gibi keşfettim. Yeni şeyler keşfedip, öğrendikçe mutlu oldum ve bu durumun tez çalışmama yansımalarının olumlu yönde olduğunu gördüm. Katılımcı bir eylem araştırmacısı olarak bu süreçte belirli düzeyde bir deneyim edindiğimi ve yapmayı planladığım çalışmalar için ise önemli deneyimler kazandığımı söyleyebilirim.

2.5. Verilerin Toplanması

Eylem araştırması dinamik bir süreç olduğundan araştırma planlanırken belli kalıplar içerisinde yer alan ve esnekliği olmayan veri toplama teknikleri ile birlikte

alternatif ve araştırmanın doğası ile ilişkilendirerek şekillenen veri toplama tekniklerini de işe koşmak kaçınılmazdır. Bu nedenle araştırmada olanaklar çerçevesinde veri çeşitlenmesine gidilmiş ve veri çeşitlenmesine yönelik yöntemler işe koşulmuştur. Eylem araştırmasında 13 veri toplama türünden bahsedilmektedir. Bunlar, kayıt defteri veya araştırma günlüğü, saha notları, kontrol listesi, rubrikler, video ve ses kayıtları, veri düzenleme çizelgeleri, ürünler, arşiv verileri, anketler, tutum ve düzey belirleme ölçekleri, çevrimiçi anket ve düzey belirleme ölçekleri, çevrimiçi ortamlar, sınıf günlükleri ve görüşme olarak sıralanmaktadır. Ancak eylem araştırmasını, odaklanmış ve sistematik yürütmek gerektiğinden iki ya da dört veri toplama yöntemini kullanmak önerilmektedir (Johnson, 2014, s. 81). Bu çerçevede araştırmada kullanılan veri toplama araçları şöyle sıralanabilir:

Araştırmacı notları: Araştırmacının kendi gözlemlerini ve tepkilerini yansıtan notlardır. Bu notların yoruma açık bir biçimde tutulmamasına ve olabildiğince betimsel olmasına özen gösterilmiştir. Araştırmacının ulaşacağı sonuçların geçerliğini olumsuz yönde etkileyebileceğinden, not tutarken yapabileceği çıkarım ya da tepkiler ayrı olarak kayıt altına alınmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 301). Araştırmacı bu kapsamda ses kayıt cihazı ile uygulamalar sonrası görüşlerini kaydetmiş ve daha sonra görüşlerini dijital ortama aktarmıştır. Araştırmacı, alan notlarını dijital ortamda 55 sayfalık word belgesi halinde kaydetmiştir.

Araştırmacı günlüğü: Araştırmanın tüm bölümleriyle ilişkili gözlemleri ve düşünceleri kayıt etmek için kullanılan bir defterdir. Araştırmanın kronolojik olarak parçalarını bir araya getirmeye çalıştığımız önemli bir kaynaktır (Johnson, 2014, s. 81). Bu eylem araştırmasında araştırmacı, temel veri kaynağı durumunda olacağından, derslerin öncesinde ve sonrasında, yarı-yapılandırılmış görüşmelerden önce ve sonra sürecin tüm boyutlarını kapsayan yansıtıcı günlükler tutmuştur. Araştırmacı günlük olarak A4 boyutundaki deftere yansıtıcı görüşlerini yazmış ve daha sonrasında dijital ortama günlüğünü aktarmıştır. Araştırmacı, günlüğünü 51 sayfalık word belgesin halinde kaydetmiştir.

Sosyal Ağ kullanım bilgi formu: Araştırmaya katılan öğrencileri daha iyi tanımak amacıyla ve sosyal ağ kullanım durumlarını öğrenmek amacıyla sosyal ağ kullanım

bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmanın uygulama aşamasına başlamadan önce araştırmacı sosyal ağ kullanım bilgi formunu kullanmıştır (EK-4).

Video ve ses kayıtları: Video kayıtları (videoteyp ve dijital), öğrencilerin sözel olmayan davranışları, ders boyunca oldukları yer ve hareketleri, araştırmacının pedagojik teknikleri ve performansı hakkında genel bir bilgi sağlar. Ses kaydı ise daha hızlı, daha kolay, daha az rahatsız edici, doğal ve dinlemesi kolay bir araçtır (Johnson, 2014, s. 96). Araştırmanın uygulama aşamasında, görsel kültür çalışmalarında araştırmacının kendi uygulamasını gözlemleyebilmesi amacıyla video kayıt altına alınmıştır. Verilerin video kayıtları, araştırma ortamında iki dijital video kamera ile yapılmış, kayıtlar tarih sırasına göre, araştırmacının bilgisayarına, taşınabilir hard diske ve DVD ortamına aktarılıp kaydedilmiştir. 14 haftalık ders sürecinde her bir hafta video kayıt olarak 2 DVD'ye kayıt edilmiştir. Bu süreç sonucunda toplamda 28 video kayıt oluşmuştur. Her bir ders etkinliği süresi uygulamanın ve dersin içeriğine göre ortalama 100-120 dk. kadar sürmüştür.

Yarı-yapılandırılmış görüşmeler: Yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğinin araştırmacıya sunduğu en önemli kolaylık görüşmenin önceden hazırlanmış görüşme protokolüne bağlı olarak sürdürülmesi nedeniyle daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi sunmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2004, s. 283). Araştırmada görsel kültür çalışmaları kapsamında öğrencilerle yarı-yapılandırılmış görüşmeler yapılmış, bu görüşmeler katılımcıların izni ile ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır (EK-9). Öğrencilerle araştırma sürecinde üç yarı-yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Bir görüşmede her bir öğrenci ile ortalama 20-35 dakikalık görüşmeler yapılmıştır.

Dokümanlar: Eylem araştırmalarında farklı türdeki dokümanlar veri kaynağı olarak kullanılabilir. Dokümanlar, araştırılması hedeflenen olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin, film, video ve fotoğrafların analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2011, ss. 187-189). Ders kapsamında hazırlanan ödevler, öğrencilerin yansıtmasına ve yorumlarına yer vereceğinden, derse ilişkin tutumların, motivasyonun, algıların ve tepkilerin anlaşılması konusunda önemli veri kaynakları olabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s. 301). Bu çerçevede, araştırmanın uygulama aşamasında görsel kültür çalışmaları kapsamında öğrencilerin hazırlayacağı ödev ve projeler,

sanatsal çalışmalar, araştırmacının notları, günlüğü ve kayıt altına aldığı görüntüler de dokümanlar kapsamında kullanılmıştır.

Öğrencilerin WhatsApp Gönderim Paylaşımları: Görsel sanatlar eğitimine yönelik sosyal ağ odaklı görsel kültür çalışmalarının yürütülmesi ve paylaşımların gerçekleştirilmesi için öğrenciler ortak bir karar çerçevesinde sosyal ağ ortamı olan WhatsApp'ta 'Atölye 93' başlıklı grubu oluşturmuşlardır. Bu grup üzerinden araştırmacı her hafta öğrencilere o haftaya ilişkin sorular yönelterek, öğrencilerin görüşlerini almıştır. Kullanılan sosyal ağ etkinliklerin işlenmesinde, uygulamaların oluşturulmasında ve öğrencilerin görüşlerinin alınmasında oldukça faydalı bir veri toplama aracı olmuştur. Öğrencilerin araştırma sürecinin başından itibaren, hatta araştırma bittikten sonra da 'Atölye 93' grubundan ayrılmadıkları ve etkileşimlerine bu ortamda devam ettikleri görülmüştür. WhatsApp yazışmaları dijital ortama aktarılmış ve doğrudan alıntılar yapılarak veri olarak kullanılmıştır.

Geçerlilik Komitesi Toplantı Kayıtları: 2015 ve 2016 yılı öğretim yılı içerisinde araştırma sürecinde yapılan uygulamalar geçerlilik komitesi toplantıları eşliğinde yürütülmüştür. Geçerlilik komitesi Doç. Dr. S. Duygu BEDİR ERİŞTİ, Doç. Necla COŞKUN ve Dr. Elif AVCI'dan oluşmaktadır. Doç. Necla COŞKUN ağırlıklı olarak görsel kültür çalışmaları ve uygulamalarına ilişkin katkıda bulunmuştur. Dr. Elif AVCI ağırlıklı olarak eylem araştırmasına ilişkin bilgi ve deneyimlerini paylaşmıştır. Doç. Dr. S. Duygu BEDİR ERİŞTİ ise eylem araştırması süreci ve görsel kültüre ilişkin bilgi ve deneyimlerini geçerlilik komitesi toplantılarında paylaşmıştır. Alan uzmanları belirli aralıklarla toplanmış ve toplantılar sonucunda araştırma sürecine ilişkin eylem planları geliştirilmiştir. İlk toplantı, ilk uygulama sonrası 9 Ekim 2015 tarihinde yapılmıştır. İkinci toplantı ise 10 Kasım 2015 tarihinde, üçüncü toplantı 17 Aralık 2015 tarihinde ve uygulama sonrası görsel kültür ürün değerlendirme toplantısı 23 Mart 2016 tarihinde yapılmıştır. Formal toplantılar dışında araştırmacı informal olarak da alan uzmanlarının araştırma süreciyle ilgili konularda fikirlerini almıştır. Toplantılarda ses kayıt cihazı kullanılmış ve daha sonra araştırmada veri olarak kullanılmıştır. Araştırmacı, alınan eylem planlarını, uygulama sürecine yansıtmıştır. Eylem döngüleri s. 66'da gösterilmiş ve geçerlilik komitesinde alınan kararlar ile verilen eylem planlarına ilgili haftalarda gerçekleştirilen etkinlikler içerisinde yer verilmiştir.

2.6. Veri Türü ve Veri Toplama Tarihleri

EYLEM DÖNGÜLERİ	DERS DIŞI ETKİNLİKLER	SANATSAL ÇALIŞMALAR	ARAŞTIRMACI GEÇERLİLİK GÜNLÜĞÜ	GEÇERLİLİK KOMİTELERİ	WHATSAPP GRUP PAYLAŞIMLARI	WHATSAPP BİREYSEL PAYLAŞIMLARI	VİDEO KAYDI	SES KAYDI	HAFTA
		☑	☑	☑		8 Ekim/Damla 8 Ekim/Eylül 8 Ekim/Didem	8 Ekim		1. HAFTA
☑		☑	☑		13-14-16-18 Ekim	13 Ekim/Ayşegül 13-16-17 Ekim/Didem 13 Ekim/Eylül 13 Ekim/Betül	13 Ekim		2. HAFTA
		☑	☑		19-20-22 Ekim	18 Ekim/Furkan 19 Ekim/Eylül 19 Ekim/Betül	20 Ekim		3. HAFTA
☑		☑	☑		26-27-28-29-30 Ekim	31 Ekim/Eren 30 Ekim/Ayşegül 31 Ekim/Eylül	27 Ekim		4. HAFTA
☑	4-9-11 Kasım Katılımcılar araştırmada ders dışı etkinlik olarak planlanan 'sosyal etkinlikler' çerçevesinde görüşme için üniversiteye geldiler	☑	☑	☑	1-3-4 Kasım	4 Kasım/Furkan 6-7-8 Kasım/Eren 3 Kasım/Didem 4 Kasım/Betül			5. HAFTA
☑	18 Kasım Katılımcılar araştırmada ders dışı etkinlik olarak planlanan 'sosyal etkinlikler' çerçevesinde görüşme için üniversiteye geldiler	☑	☑		9-10-11-12 Kasım	12 Kasım/Damla 11 Kasım/Didem 11 Kasım/Eylül 11 Kasım/Betül	9 Kasım		6. HAFTA
	25 Kasım Katılımcılar araştırmada ders dışı etkinlik olarak planlanan 'sosyal etkinlikler' çerçevesinde görüşme için üniversiteye geldiler	☑	☑		16-17-18-19-20-21 Kasım	19-20 Kasım/Damla 18 Kasım/Betül 22 Kasım/Mehmet	16 Kasım		7. HAFTA
		☑	☑		23-24-25-30 Kasım	24 Kasım/Damla 29 Kasım/Furkan 29 Kasım/Didem 29 Kasım/Eylül 25-29 Kasım/Betül	23-30 Kasım		8. HAFTA
	3 Aralık Katılımcılar araştırmada ders dışı etkinlik olarak planlanan 'sosyal etkinlikler' çerçevesinde görüşme için üniversiteye geldiler	☑	☑		2-3-5-6 Aralık	6 Aralık/Ebrar 6 Aralık/Furkan 6 Aralık/Ayşegül 3-6 Aralık/Didem 30 Kasım-3 Aralık/İpek	7 Aralık	9-10-11 Aralık	9. HAFTA
☑	9-11 Aralık Katılımcılar araştırmada ders dışı etkinlik olarak planlanan 'sosyal etkinlikler' çerçevesinde görüşme için üniversiteye geldiler	☑	☑	☑	8-9-10-11 Aralık	5 Aralık/Betül 6-9 Aralık/Mehmet	14 Aralık	14 Aralık	10. HAFTA
	18 Aralık Okulda yetiőtirme kursları olduğu için ortak bir gün ayarlanamamıőtır.	☑	☑		18-20 Aralık	12 Aralık/Furkan 16-18 Aralık/Eren 19 Aralık/Ayşegül 20 Aralık/Eylül	21 Aralık		11. HAFTA
		☑	☑		23-25-27-30 Aralık	25 Aralık/Mehmet 23 Aralık/Eren 27 Aralık/Didem 25 Aralık/Betül	28 Aralık		12. HAFTA
		☑	☑		4-5 Ocak	31 Aralık/Eylül 2 Ocak/Ayşegül 2-3 Ocak/Didem 2-3 Ocak/Eylül	4 Ocak	4-6-7-8 Ocak	13. HAFTA
☑		☑	☑				11-18 Ocak	11-12 Ocak	14. HAFTA

23 Mart 2016

24 - 29 Şubat 2016 "Sergi"

2.7. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Eylem araştırmalarının esas amacı etkili değişimler ya da seçimler yapmak için bulguların kullanımınıdır. Bu amaçla, verilerin toplanması ve analizi doğru ve inandırıcı olmalıdır. Eylem araştırmasında doğruluk, topladığımız verinin, gözlemediğimiz küçük bir gerçeğin oldukça gerçek resmini oluşturması anlamına gelmektedir (Johnson, 2014, s. 109). Veri analizi, verilerin düzenlenmesi, araştırma soruları çerçevesinde betimlenmesi ve yorumlanması aşamalarından oluşmaktadır. Eylem araştırmalarında analiz genellikle süreklilik göstermekte ve veri toplama ile eş zamanlı yürütölmektedir (Yıldırım ve şimşek, 2011, s. 303). Bu araştırmada gözlemler, araştırmacı günlüğü, öğrenci günlükleri, sosyal ağ paylaşımları, dokümanlar, video kayıtları ve yarı-yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanan veriler, içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizi, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (Yıldırım ve şimşek, 2011, s. 227).

Bu araştırmada verilerin analizi ve yorumlanmasında içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde NVivo PRO 11 programından yararlanılmıştır. Yıldırım ve şimşek'e (2011, s. 257) göre içerik analizinde temel amaç toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde toplanan veriler derin bir işleme tabi tutulur ve farkedilmeyen kavram, temalar içerik analizi ile keşfedilebilir. İçerik analizi yönteminde verileri tanımlamaya, verilerin içinde saklanan gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışırız. İçerik analizinde elde edilen veriler dört aşamada gerçekleşir: verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların yorumlanması olarak karşımıza çıkar. İçerik analizinde elde edilen bulgular ve yorumlar okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenlenerek yorumlanmaktadır. Merriam'a (2013, s. 195) göre ise bütün nitel veri analizleri içerik analizidir. Çünkü görüşmelerin, alan notlarının, belgelerin içeriği analiz edilir. İçerik analizi "olayların, mekânların, imajların, anlamların ve nüansların anahtar kelime olarak yer aldığı" iç görünün peşindedir. NVivo programı nitel verileri analiz etmeye, yönetmeye ve şekillendirmeye yardım etmektedir. NVivo, veri tabanı ve dosyaları tek bir dosyada bir arada saklayarak güvenliği sağlar, araştırmacıya birçok dilde kullanım kolaylığı sağlar.

Araştırmacının verileri kolayca idare etmesini ve yönlendirmesini sağlar (Creswell, 2013, s. 203). Bu çerçevede NVivo programını araştırmacı kodlamaların oluşturulmasında, saklanmasında ve verilerin yönetilmesinde kullanmıştır.

Araştırmada verilerin analizinde araştırmacı uygulamaya başladığı andan itibaren verileri toplama sürecinde verileri, sistemli ve makro düzeyde analiz etmiştir. Makro düzeyde yapılan analizde araştırmanın uygulama aşamasında haftalara göre araştırmacı günlüğü, öğrenci günlükleri, video kayıtları, öğrencilerin sanatsal ürünlerine ilişkin dokümleri değerlendirilmiştir. Veriler toplandıktan sonra ise mikro düzeyde analizler gerçekleşmiştir. Araştırmada, görsel kültür çalışmaları kapsamında hazırlanan yarı-yapılandırılmış görüşme soruları, alan uzmanıyla birlikte üç gruba ayrılmıştır. Birinci görüşme soruları görsel kültür uygulamalarına ilişkin, ikinci görüşme soruları sosyal ağlara ilişkin ve üçüncü görüşme soruları ise 2BSA dersi kapsamında yürütölen görsel kültür çalışmalarına (görsel kültür dersine) ilişkin genel görüşleri kapsamaktadır.

Yarı-yapılandırılmış görüşme soruları önce el ile kodlanmış ve tekrar okumalar yapılarak NVivo programına aktarılmıştır. Veriler programa aktarıldıktan sonra dört alan uzmanıyla birlikte kontrol kodlaması yapılmıştır. Kontrol kodlaması, aynı veri kümesini kodlayarak kodların ne anlama geldiğine, hangi veri bloklarının hangi koda en iyi uyduğuna ilişkin ortak bir fikir sunar. Kontrol kodlaması sadece tanımsal netliğe yardımcı olmaz, aynı zamanda da iyi bir güvenilirlik kontrolüne yardımcı olur (Miles ve Huberman, 2015, s. 64). NVivo programından yararlanarak kontrol kodlaması ile tekrar düzenlenen kodlardan kategoriler belirlenmiş ve temalara ulaşılmıştır. Tümdengelim yöntemi kullanılarak tema, alt tema ve kategoriler tekrar düzenlenerek alan uzmanlarıyla fikir birliğine varılmıştır. Öğrencilerin sanatsal üretimlerini, alan uzmanları ürün değerlendirme formu ile değerlendirmiştir.

Araştırmada tüm veriler araştırma sorularına bağlı olarak ele alınmış ve analizleri yapılan tüm verilere gerekli göröldüğü yerlerde yer verilmiştir. Bulguların yazılmasında ve yorumlanmasında diğer veri toplama araçlarından elde edilen verilerden doğrudan alıntılar yapılarak bağlantılı bir biçimde veriler sunulmuştur. Araştırmada elde edilen bulgulara göre araştırmacı kendi görüşlerini de yansıtmıştır.

2.8. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Bir araştırmada doğruluk ve güvenirliğin oluşturulmasındaki üç esas bileşen; geçerlik, güvenirlik ve çeşitlemedir. Eylem araştırmasında bu durum geleneksel deneysel araştırmalardakinden farklı bir yapıdadır (Johnson, 2014, s. 110). Geçerlik, bir şeyin, ölçmek istenileni ne derece ölçtüğüdür. Çeşitleme, bir şeye birden fazla bakış açısıyla bakmak demektir. Eylem araştırmalarında çeşitleme, farklı türlerde veri toplama, farklı veri kaynakları kullanma, verileri değişik zamanlarda toplama ve araştırmayı okuyan diğer kişilerin bulgularını doğrulaması ve düzeltilmesi amacıyla tekrardan gözden geçirmesi ile gerçekleşir. Bu kapsamda araştırmada öğrenci günlüğü, yarı-yapılandırılmış görüşmeler, video kayıtları, dokümanlar ve sosyal ağ paylaşımları kullanılmıştır. Ayrıca araştırmanın inandırıcılığını sağlamak için bu veri toplama araçları birlikte kullanılmıştır. Güvenirlik ise bir çalışmanın veya deneyin benzer sonuçlar ile tekrarlanabilirliğinin derecesidir. Eylem araştırmacıları, bireylerin yaşantılarındaki olayları gözlemler. Tekrarlanabilirlik, ulaştığımız durum verilerimizden ortaya çıkan tekrarlı unsurları, temaları ve örüntüleri fark edişimizle gerçekleşmektedir. Bundan dolayı eylem araştırması sonuçları geniş çaplı genellenemez, özel durumları anlamaya yardımcı olmanın yanısıra, benzer durumlara bilgi vermede kullanılır (Johnson, 2014, ss. 111-112). Araştırmada elde edilen verilerin tekrarlamaya başlaması ve alan uzmanlarıyla belirli aralıklarla toplanılan geçerlilik komitesi kararları sonucunda eylem araştırması bir dönem boyu devam etmiştir. Geçerlilik komitesinin her hafta işlenen görsel kültür uygulamaların ardından belirli aralıklarla düzenli olarak toplanmıştır. Geçerlilik komitelerinde uygulamaya ilişkin videolar izlenmiş, uygulamalara ve karşılaşılan problemlere ilişkin görüş ve öneriler sunulmuştur. Geçerlilik komitesinde alınan kararlar eylem döngüsü olarak araştırma sürecine yansıtılmıştır. Etkinliklerin işlenişinde birinci haftaya ilişkin geçerlilik komitesinin aldığı kararlar ve eylem planına aşağıda örnek gösterilmiştir.

Geçerlilik komitesinde alınan kararlar doğrultusunda alınan eylem planına örnek bir eylem döngüsü (Birinci hafta alınan eylem planları)

Alan uzmanlarıyla ilk haftaya ilişkin yapılan geçerlilik komitesinde ikinci haftaya ilişkin alınan eylem planları aşağıda belirtilmiştir:

- Uygulamalar konusunda öğrencileri uygulama öncesi belli bir süre serbest bırakmak,
- Öğrencilerin kendi hazırbulunuşlukları ile ilgili örnekleri çoğaltmasını sağlamak ve bu çerçevede ekstra önlemler almak,
- Öğrencilerin seçtikleri imajla ilgili iki adet fotoğraf bulmalarına ilişkin sınırlama vermek,
- İlk haftaya ilişkin seçtikleri görselleri ve ikinci hafta için seçecekleri görsel ve fotoğrafları powerpointe yerleştirmek ve sorgulayıcı sorular yönelterek öğrencilerin yakaladıkları noktaları vurgulamak. Böylece kendi imajları üzerinden 2. haftaya ilişkin konularının anlatımının yapılması ve öğrenciler eğer eleştirel sorgulama ve yorumlamaya açıklarsa onları teşvik edici yönlendirmelerde bulunarak onların görüşlerini almaya yönelik eylem planlarına karar verilmiştir (I. GK, 9 Ekim 2015).

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır. Araştırma sürecinin içerik analizi için görüşmeler, video kayıtları, günlükler, sosyal ağ (WhatsApp) paylaşımları ve öğrenci çalışmaları araştırma soruları kapsamında incelenmiştir. Alan uzmanlarının görüşlerinden de yararlanılarak elde edilen bulgular araştırma sorularıyla ilişkilendirilerek yorumlanmıştır. Araştırmada bulguların yorumlanmasında uygulama sürecindeki etkinlikler göz önüne alınmıştır.

Araştırmanın ilk sorusu olan “*Güzel sanatlar lisesi öğretmenlerinin görsel kültür çalışmalarının öğretim amaçlı kullanımına ilişkin beklentileri nelerdir?*” sorusu ile araştırmanın ikinci sorusu olan “*Güzel sanatlar lisesi öğrencilerinin görsel kültür çalışmalarının öğretim amaçlı kullanımına ilişkin gereksinimleri nelerdir?*” sorusuna ilişkin öğretmen ve öğrencilerin görüşleri alınarak ders içeriğinin oluşmasına yönelik bulgu ve yorumları kapsamaktadır.

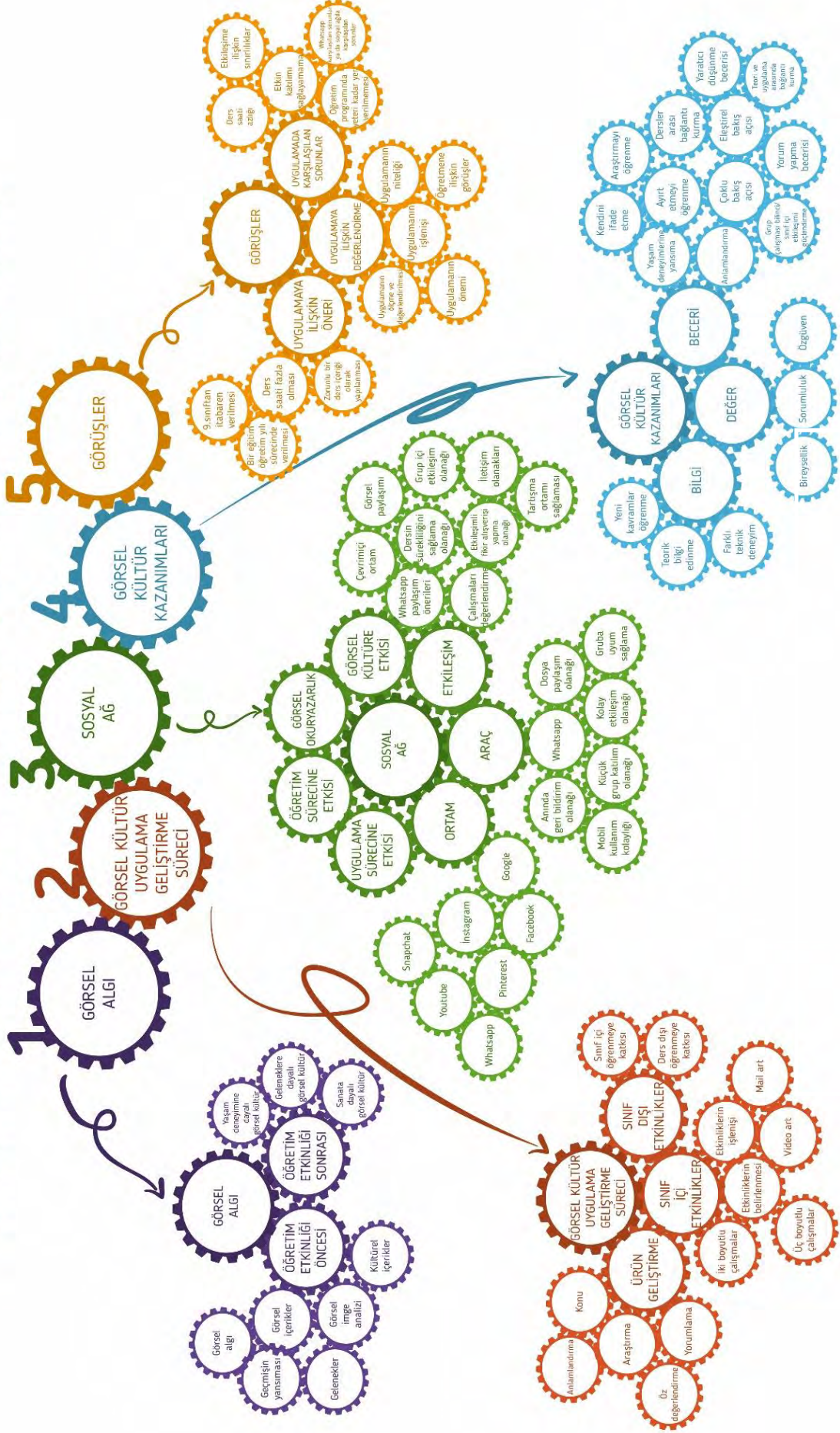
Araştırma uygulama süreci etkinlikleri görsel kültür konularına göre iki başlık altında ‘Görsel Kültürü Keşfetmek’ ve ‘Görsel Kültür Uygulamaları’ olarak etkinlikler gruplandırılmıştır. Araştırmanın üçüncü sorusu olan “*Görsel sanatlar atölye derslerinde sosyal ağ odaklı görsel kültür çalışmaları nasıl geliştirilebilir?*” sorusu ile “*Görsel sanatlar atölye derslerinde geliştirilen sosyal ağ odaklı görsel kültür çalışmaları üzerinde değişiklik yapmaya gereksinim var mıdır?*” sorusunun yanıtı için araştırmanın iki basamağında da yanıt aranmaya çalışılmıştır. “*Öğrenciler görsel sanatlar atölye derslerinde sosyal ağ odaklı görsel kültür çalışmalarına ilişkin edinimlerini sanatsal ürünlerine nasıl yansımaktadır?*” sorusunun yanıtı ise “*Görsel Kültür Uygulamaları*” etkinlikleri boyutunda yanıt aranmaya çalışılmıştır. Bu çerçevede araştırma soruları dikkate alınarak belirlenmiş olan hedefler doğrultusunda hazırlanan ürün değerlendirme formu üç uzmanın görüşüne sunulmuş ve yorumlanmıştır. Araştırmanın son sorusu olan “*Öğrencilerin sosyal ağ odaklı görsel kültür çalışmalarını ile gerçekleştirilen görsel sanatlar atölye derslerine ilişkin görüşleri nelerdir?*” sorusuna ise araştırmanın her iki aşamasında da yanıt aranmıştır.

Görsel sanatlar eğitiminde sosyal ağ odaklı görsel kültür çalışmalarının geliştirilmesine ilişkin etkinliklerin planlanması ve uygulama sürecine yönelik yapılan

içerik analizi ile araştırma soruları dikkate alınarak “Görsel Kültür Algısı”, “Görsel Kültür Uygulama Geliştirme Süreci”, “Sosyal Ağ Kullanımı”, “Görsel Kültür Kazanımları” ve “Görsel Kültür Uygulamalarına İlişkin Görüşler” olmak üzere 5 ana tema belirlenmiştir. Bulguların sunumunda ders planına göre hafta hafta ders süreçleri anlatılmış, genel bir etkinlik planı verilmiş ve tüm etkinliklerin bitiminde ana temalara ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Araştırma sorularından yola çıkılarak yapılandırılan temalar ve bu temalara ilişkin alt temalar aşağıdaki Şekil 1’de gösterilmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen bulgulara dayalı olarak oluşturulan temaları görselleştirmede araştırmacı, araştırma sürecinde uygulanan etkinlikleri, makro ve mikro düzeydeki eylem planlarının her birinin, birbiriyle olan etkileşiminde ‘çark’ imgesini kullanmayı tercih etmiştir.

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETİMİNE YÖNELİK SOSYAL AĞ ODAKLI GÖRSEL KÜLTÜR ÇALIŞMALARINA İLİŞKİN TEMALAR

Şekil 1. Görsel Sanatlar Öğretimine Yönelik Sosyal Ağ Odaklı Görsel Kültür Çalışmalarına İlişkin Ana Temalar

3.1. Araştırmada Uygulama Öncesi Süreç: Uygulamaya Dönük Beklentiler ve Gereksinimleri Belirleme Çalışmaları

Araştırmada uygulama öncesi süreçte görsel kültür ders içeriğinin oluşturulması ve güzel sanatlar lisesinde görsel kültür çalışmalarının planlanma aşamasından oluşmaktadır. Bu çerçevede içeriğin oluşturulmasına ilişkin bir gereksinim belirleme çalışması gerçekleştirilmiştir. Gereksinim belirleme çalışmasının ilk aşamasını öğretmen beklentilerini ve uygulamaya dönük önerilerini öğretmen görüşlerine göre ortaya koyma çalışmaları; ikinci aşamasını ise öğrencilerin gereksinimleri ve uygulamaya dönük beklentilerini belirleme çalışmaları oluşturmuştur.

3.2. Ders İçeriğinin Oluşturulması

Görsel kültür çalışmalarının planlanmasında ve uygulanacak olan ders içeriğinin ne şekilde ele alınması gerektiğine dair güzel sanatlar lisesinde uygulama öncesi 2014-2015 eğitim öğretim yılı içerisinde resim bölümü öğretmenleri ile yarı-yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Aynı şekilde 2014-2015 eğitim öğretim yılı içerisinde 11. sınıf öğrencileriyle de odak grup görüşmesi yapılmıştır. Öğretmenlerle yapılan görüşme sonucu ortaya çıkan “Güzel Sanatlar Lisesinde Görsel Kültür Çalışmalarının Entegrasyonuna İlişkin Öğretmen Görüşlerine Dayalı Gereksinim Belirleme Çalışması” araştırmanın 1. sorusu olan “*Güzel sanatlar lisesi öğretmenlerinin görsel kültür çalışmalarının öğretim amaçlı kullanımına ilişkin beklentileri nelerdir?*” sorusuna ilişkin bulguları; öğrencilerle yapılan odak grup çalışması “Güzel Sanatlar Lisesi 11. sınıf Öğrencilerinin Görsel Kültür ve Sosyal Medyaya İlişkin görüşlerini belirleme Çalışması” araştırmanın 2. sorusu olan “*Güzel sanatlar lisesi öğrencilerinin görsel kültür çalışmalarının öğretim amaçlı kullanımına ilişkin gereksinimleri nelerdir?*” sorusuna ilişkin bulguları kapsamaktadır. Yapılan bu çalışmalar bağlamında taslak ders içeriği oluşturulmuştur.

“Güzel Sanatlar Lisesinde Görsel Kültür Çalışmalarının Entegrasyonuna İlişkin Öğretmen Görüşlerine Dayalı Gereksinim Belirleme Çalışması”

Görsel kültürün güzel sanatlar liselerinde öğretim programı içinde yer almasına ilişkin öğretmen görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma nitel araştırma yöntemi ile şekillenmiştir. Araştırmanın örneklem belirleme sürecinde amaçlı

örnekleme yöntemlerinden tipik durum örnekleme kullanılmıştır. Tipik durum örnekleme, araştırma problemi ile ilgili olarak evrende yer alan çok sayıdaki durumdan tipik olan bir durumun belirlenerek bu örnek üzerinden bilgi toplanmasını gerektirir. Araştırmacı tipik bir durumu seçebilmek amacıyla konuya ilişkin bilgisi olan kişilerle iş birliği yapar, durumlar hakkında ön bilgi toplar ve çalışacağı tipik durum örneğine karar verir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2011, s. 90). Bu araştırmanın katılımcıları güzel sanatlar lisesinde 2014-2015 öğretim yılında birinci yarıyıl eğitim veren 6 resim öğretmeninden oluşmaktadır.

Araştırma verileri yarı-yapılandırılmış görüşme yoluyla toplanmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşme hem sabit seçenekli cevaplama hem de ilgili alanda derinlemesine bilgi edinebilmeyi birleştirir. Bu nedenle, bu tür görüşme yapılandırılmış ve yapılandırılmamış avantajlarını ve dezavantajlarını içerir. Analizlerin kolaylığı, görüşülene kendini ifade etme imkânı, gerektiğinde derinlemesine bilgi sağlama gibi avantajları ve kontrolün kaybedilmesi, önemsiz konularda fazla zaman harcanması, görüşme yapılanlara belli standartlarda yaklaşılmadığından güvenilirliğin azalması gibi de dezavantajları bulunur (Büyüköztürk ve diğerleri, 2011, s. 163).

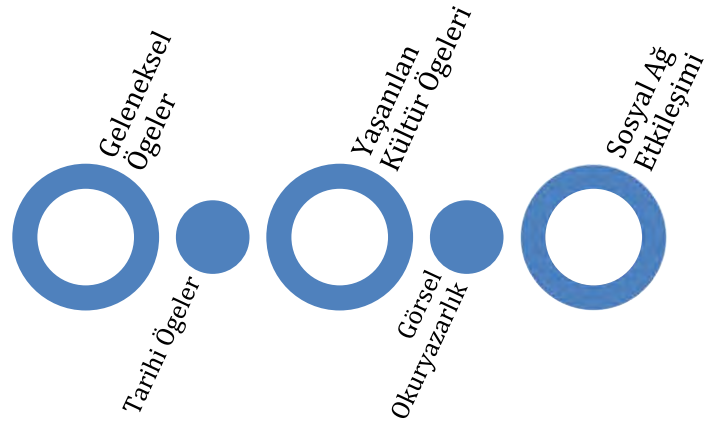
Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde nitel araştırma yöntemine dayalı betimsel analizden yararlanılmıştır. Betimsel analize göre elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Betimsel analizde görüşülen ve gözlenen bireylerin görüşlerinin çarpıcı bir biçimde yansıtma amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilebilir. Bu amaçla elde edilen veriler önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Sonrasına bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 224). Bu bağlamda, araştırma soruları ve araştırmanın kavramsal çerçevesi doğrultusunda araştırma verilerinin çözümlenmesi üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada öğretmenlerle gerçekleştirilmiş yarı-yapılandırılmış görüşmelerin verilerinin dökümü yapılmış ve çözümlenmiştir. İkinci aşamada araştırmanın kuramsal çerçevesi bağlamında belirlenen temalar temel alınarak öğretmenlerin görüşleri analiz edilmiştir. Üçüncü aşamada ise elde edilen bulgular analiz edildikten sonra yorumlanmıştır.

1. “Güzel Sanatlar Lisesinde Görsel Kültür Çalışmalarının Entegrasyonuna İlişkin Öğretmen Görüşlerine Dayalı Gereksinim Belirleme Çalışması” Dayalı Bulgular ve Yorumlar:

Araştırma sonucunda öğretmen görüşlerine dayalı olarak elde edilen bulgular ‘Güzel sanatlar lisesi resim bölümü öğretmenlerinin görsel kültür algılarına ilişkin görüşleri’ ana teması; ‘Güzel sanatlar lisesi resim bölümü öğretmenlerinin görsel kültür uygulamalarındaki sınırlılıklara ilişkin görüşleri’ ana teması; ‘Güzel sanatlar lisesi resim bölümü öğretmenlerinin görsel kültür beklentilerine yönelik görüşleri’ ana teması; ‘Güzel sanatlar lisesi resim bölümü öğretmenlerinin görsel kültüre ilişkin önerileri’ ana teması; ‘Güzel sanatlar lisesi resim bölümü öğretmenlerinin görsel kültür çalışmaları ders önerisine ilişkin görüşleri’ ana teması altında toplanmıştır. Bulgular tablolaştırılmış ve araştırmaya katılanların görüşlerin doğrudan alıntılar yapılarak özetlenmiştir.

Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümü Öğretmenlerinin Görsel Kültür Algılarına İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin görsel kültüre ilişkin algılarını ortaya koymak amacıyla görsel kültürün onlar için ne anlama geldiğine ilişkin görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Öğretmenlerin görsel kültüre ilişkin algıları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Şekil 2. Güzel Sanatlar Lisesi Öğretmenlerinin Görsel Kültür Algısı

Öğretmenlerin görsel kültür algısına ilişkin görüşleri temel olarak;

- Geleneksel olarak tanımlanan davranışlar, etkileşimler, paylaşımlar ve ortak değerlere ilişkin farkındalık,
- Geçmişten günümüze gelen tarih birlikteliğine dayalı etkileşimlere ilişkin farkındalık,
- Tarih ve geleneksel değerler ile beslenen, günümüzde etkileri süren ve hâlen varlığını sürdüren kültürel anlamda öne çıkmış, yaşanılan kültür öğelerine ilişkin farkındalık,
- Kültürün toplumsal ve sosyolojik bağlamda teknoloji etkileşimi çerçevesinde yapılan görsel okuryazarlık yeterlikleri,
- Teknolojinin bir getirisi olan; kültür, toplumsal ve sosyal bağlamları ile katılımı gerektiren; sosyal ağlar üzerindeki imge dünyasının öne çıkmasına dayalı görsel iletileri ayımsama, analiz etme, eleştirel bakış açısı ile yorumlama boyutlarına ilişkin yeterlikler çerçevesinde oluşmaktadır (Şekil 2). Bu görüşler Tablo 1’de yer alan temaları oluşturmaktadır.

Tablo 1. *Güzel sanatlar lisesi resim bölümü öğretmenlerinin görsel kültür algularına ilişkin görüşleri*

Temalar

Geleneksel Temalar

Sosyal Ağ Odaklılık

Tarihi Temalar

Yaşanılan Kültür

Görsel Okuryazarlık

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenler için görsel kültürün ne anlama geldiğine ilişkin ‘Görsel Kültür Algısı’ ana temasına ilişkin alt temalar farklılık göstermektedir. “Geleneksel Temalar” alt temasına dayalı olarak görüş ifade eden Caner öğretmen “Görsel kültürün daha geleneksel olması gerektiğini düşünüyorum. Yaşayış

tarzımıza uygun şeyleri gördüğümüzü ve onları yansıtmamız gerektiğini düşünüyorum” demektedir.

“Sosyal Ağ Odaklılık” alt temasına dayalı olarak görüşlerini ifade eden Murat öğretmen, “...Kültür var toplumda, evet. Bunun görsel yansımaları evet. Ama bunun bireylere yansımada sancılar var. Dünyaları çok dar. Kültürel iletişim yok. Kültürel iletişim, sosyal medya üzerinden yürüyen bir iletişim ve kimle iletişim kuruyor? Benimle kurmuyor ya da bir yozlaşma var. Kültür düzeyi sınırlı bir kişinin kültür düzeyi sabit bir kişiyle görüşmesi ne kazandırır. Bir de sorgulama, araştırmacı bir mantık hiç yok. İşte bir sosyal medyada karşılaştırmada görüyorum...” ifadesiyle görsel kültürün günümüzde sosyal medyaya bağlı olarak oluştuğunu ifade etmektedir. Aynı tema altında Caner öğretmen “Çocukların şu anda görsel kültürleri internet, bilgisayar, cep telefonları sadece. Başka bir kültür yok. Ondan ne görüyorsa, onda da zaten belirli arkadaş çevresiyle konuştuklarından veya belli yerlere girdiklerinden çok sınırlı ve kısır bir döngüde. Böyle olduğu zaman çocukların hiçbir şekilde düşünme yetisi yok.” şeklinde ifade etmiştir. Caner öğretmen bu görüşüyle günümüzde internet, cep telefonu ve bilgisayarın günümüz kültürünü oluşturduğunu sosyal ağ üzerinde edinilen konuşmaların kültürü sınırladıklarını belirtmiştir.

“Tarihi Temalar” alt temasına dayalı olarak görüşlerini ifade eden Gülümser öğretmen “...Bizim okullarımızda zorunlu olarak astığımız şeyler var. Türk büyükleri resimleri gibi veya ona benzer şeyler. Bunlar hem resimsel açıdan çok kötüydü, hem de gönderileri çok mantıklı değildi işin doğrusu. Görsel kültür için kendi kültürümüzden çıkmış iyi şeyler, iyi işler çok az var diye düşünüyorum... Kendimize ait Türk ressamlarının resimlerini bile bilmiyor çocuklar.” şeklinde ifade etmektedir. Bu bağlamda görsel kültür eğitiminde öncelikle, kendi kültürümüzün bilinmesi gerektiğini belirtmiştir.

“Yaşanılan Kültür” alt temasına göre görüşlerini ifade eden Feride öğretmen “Şu an ben 12. sınıflara giriyorum. 12. sınıflara göre planlarsak, çocukların imgesel ve desen derslerinden sonra, “Acaba imgeseli yeterince başarabildiler mi?”, “Çağımıza uydurabildiler mi?”, “Çağımızdaki kültürü algılayıp da mı o konuyu nasıl yaptılar ya da üretim tüketim aşamasında neler var neler yok, neyi düzgün algıladılar, algılamaları

doğru oldu mu?” ifadesiyle belirtmiştir. Aynı tema altında Gülümser öğretmen görsel kültür ilişkin görüşlerinde yaşanan toplumdaki görsel öğelerin önemini açıklamıştır:

“...Türk toplumunda duvar resminin çok önemli bir yeri olduğunu görüyoruz. Özellikle Anadolu'nun bazı yerlerinde geleneksel olarak duvar resimlerinin yapıldığı görülmüyor. Yani şahmeranlardan farklı olarak. Şimdi baktığımız zaman öyle bir şey olmadığını görüyoruz... Görsel anlamda sanatsal içerikli şeyler çok az ve nedense hep kıyıya köşeye saklanmış. Mesela hamam yoluna giderken bir pasaj vardır. İçeriye girdiğinizde pişmiş topraktan çok güzel seramik panolar görürsünüz. Yani biraz böyle şeylerden korkuluyor mu ya da estetik daha mı farklı? Düz boyanmış, temiz boyanmış badanalı bir duvarı, daha üstünde bir şeyler ifade eden duvara tercih ediyoruz herhâlde. Bir de o var.”

Murat öğretmen aynı tema altında “...Yaşadığı kültürle ilgili zaten verdiği konu. Toplumun içinde var olan bir şey. Onunla bir bağ kurabiliriz” ifadesiyle derslerde görsel kültürle ilgili olarak yaşanan kültürle ilgili konuların ele alınabileceğini belirtmiştir.

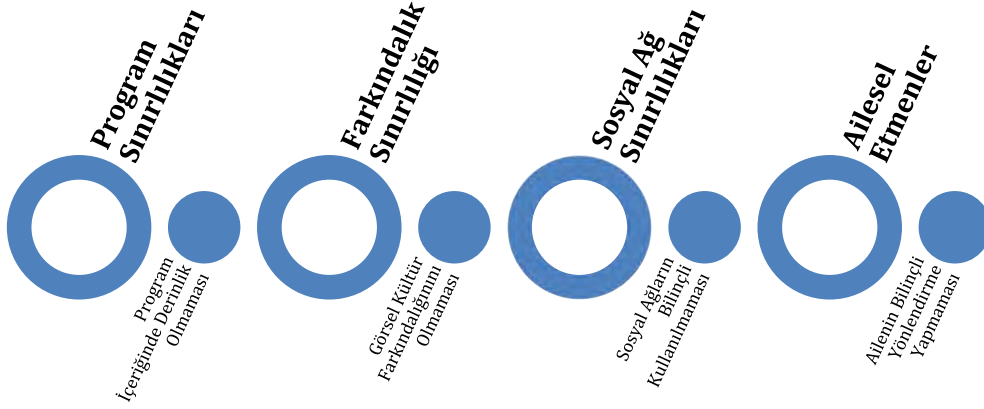
“Görsel Okuryazarlık” alt temasına ilişkin görüşünü Gülümser öğretmen şu şekilde ifade etmiştir:

“... Okuryazarlık olarak da bizim toplumumuzun görsel okuryazarlığının daha yüksek olduğunu düşünüyorum ve bu dilin de çok etkili bir dil olduğunu düşünüyorum. O yüzden bu dilin doğru kullanılması bilinçli kullanılması, bilinçli bir kitlenin olması çok önemli diye düşünüyorum. Çünkü çok da tehlikeli bir silah hâline gelebilir bu. Bu tür bir propagandayla toplumun bütün davranış, yaşam, yeme, içme, konuşma, düşünme tarzını bile değiştirebilirsiniz.” ifadesiyle Gülümser öğretmen, günümüzde çevremizi saran çok sayıda imgelerin olduğunu, düşündüğümüzde görsel okuryazarlığın oluşmasında görsel kültürün etkili bir dil olduğunu belirtmiştir.

Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümü Öğretmenlerinin Görsel Kültür Uygulamalarındaki Sınırlılıklara İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin görsel kültüre ilişkin var olan durum betimlemelerine ilişkin görüşlerinin temalar çerçevesinde ortaya konulması amacı, öğretmenlerin görüşlerinde ortaya

koydukları temalar arasındaki ilişki, Şekil 3'te vurgulanmış, daha sonra ise temalar Tablo 2'de gösterilmiştir.

Şekil 3. 'Görsel Kültür Uygulama Sınırlılıkları' Ana Temasına Dayalı Alt Temalararası İlişki

'Görsel Kültür Uygulama Sınırlılıkları' ana teması temel olarak, öğretmenlerin görsel kültüre ilişkin var olan durumu tanımlamalarına dayalı görüşleri ile şekillenmiştir. Öğretmenlerin görüşlerinin sınırlılıklar odaklı olarak ortaya çıkması, temanın sınırlılıklarla ilişkilendirilmesini gerektirmiştir. Bu çerçevede sınırlılıklar ile ilişkili görüşler ortaya konulurken yine öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak birbirleri ile belirli bağlarla ilişkilendirmiş ve görsel kültür uygulamalarına ilişkin var olan durum, sınırlılıklara dayalı olarak ortaya konulmuştur:

- Program sınırlılıkları çerçevesinde görsel sanatlar uygulamalarının öğretim programı içerisinde var olan durumuna ilişkin eleştirel bakış; program niteliğinin derinliğinin olmaması, öğrencilere yönelik görsel kültür öğelerini okumaya ilişkin okuryazarlık yeterlikleri çerçevesindeki kazanımların yeterince ortaya konulamaması,
- Farkındalık sınırlılığı çerçevesinde öğrencilerin görsel kültür farkındalıklarının olmaması; program sınırlılıkları kaynaklı farkındalığın geliştirilememesi,
- Sosyal ağ sınırlılıkları çerçevesinde öğrencilerde görsel kültür farkındalıklarının geliştirilememesine ve görsel okuryazarlık yeterliğinin öne çıkarılamamasına dayalı sosyal ağ odaklı imgeler dünyasının doğru analiz edilememesi, seçiciliğin geliştirilememesi, eleştirel bakış açısının sergilenememesi,
- Ailesel etkenlere ilişkin sınırlılıklar çerçevesinde ise ailelerin teknolojik, kültürel, sosyal bağlar ile görsel kültür farkındalıklarının yeterli olmaması sebebi doğru

yönlendirme, rehber olma, denetleme, yoğun görsel iletilerin olumsuz etkilerinden koruma bağlamalarını bir araya getirememesi boyutları öne çıkmaktadır. Bu ilişkiyel sınırlılıklara dayalı olarak oluşun alt temalar, Tablo 2’de gösterilmiştir:

Tablo 2. *Güzel sanatlar lisesi resim bölümü öğretmenlerinin görsel kültür uygulamalarındaki sınırlılıklara ilişkin görüşleri*

Temalar

Program Sınırlılıkları

Farkındalık Sınırlılıkları

Sosyal Medyanın Sınırlılıkları

Ailesel Etmeler

‘Görsel Kültür Uygulama Sınırlılıkları’ ana temasına dayalı alt temalardan “Program Sınırlılıkları” çerçevesinde Murat öğretmen; “...Bakanlığa bağlı bizim okullar bakanlığın oluşturduğu müfredat var. Önümüze bu konuyor, planlarımız bu yönde yürüyor. Öğretmen olarak esnetme şansımız var tabii. Görsel sanatlar eğitimi veren bir okul, temel eğitimimiz bu alanda. “Resim-işte verilen görsel materyaller ya da görsel konular neler, bunları nasıl ifade ederiz?” Bunların üzerine çalışıyoruz. Ama kültürü nasıl katıyorsunuz dersin? Zaten bu kültürün bir parçası sonuçta, verdiğimiz konular. Daha önce karşılaşmadığı kültürel parçayı zaten araştırıp bulmak zor olduğu için ister istemez yer ediyor...” ifadesiyle müfredat dahilinde çalışmalara yer verdiklerini belirtmiştir. Aynı tema altında Hasan öğretmen, “...Güzel sanatlar lisesi daha çok uygulama olarak ön plana çıkıyor. Bu da normaldir bir yerde. Çünkü kurum olarak görevimiz öğrencinin bir üst kuruma yerleşmesi. Başarının ölçütü, kaç mezun verdik. “Bunların içinde kaç tanesini bir üst kuruma yerleştirdik?” dolayısıyla öncelikli hedefimiz çocukları bir üst kuruma yerleştirmek. Böyle olunca da bu görsel kültürle ilgili çalışmalar daha geride kalıyor...” ifadesiyle programdan kaynaklanan sınırlılıkların olduğunu belirtmiştir.

“Farkındalık Sınırlılıkları” alt temasına ilişkin Murat öğretmen; “...Mesela kilim deseni çalışması yapmak. Çiz desen, çizilir, ama en azından bu bir araştırma süreci. Bu

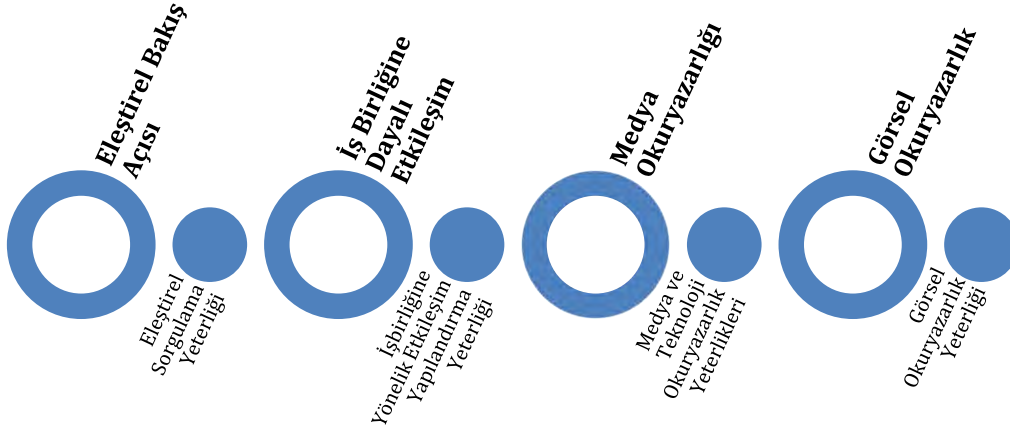
şekilde ders müfredatı içinde geçen konular içinde varsa bunu alıyor. Teorik ders olarak Türk heykel sanatı dersimiz var. Bunun dışında müze dersimiz var.” ifadesiyle görsel kültür çalışmalarına dersler içerisinde bazı konularda yer verdiklerini belirtmiştir. Gülümser öğretmen ise; “...Okulun bahçe duvarlarını gördüyseniz eğer, orada nedense dışarıya dönük değil içeriye dönük bir düzenleme var. Grafikselle çalışmalar var. Birkaç tane böyle okul duvarlarında görüyorum çalışmalar. Onun dışında çok fazla yok...” ifadesinde bulunmuştur.

“Sosyal Medyanın Sınırlılıkları” alt temasına bağlı olarak Murat öğretmen “...İnternette her gördükleri doğru değil. Çoğunluğu birileri tarafından ortaya atılmış ama sorgulama süreci eksik bir nesil doğruluğunu sorgulamadığı için her bilgi doğru mantığıyla yaklaşıyorlar. Buda sancıyı beraberinde getiriyor. Türk kültürü bizim kendi kültürümüze ait bir şeyi farklı görüp farklı da öğrenebiliyor ve bunun doğruluğuna inanıyor. Onun için sosyal medya üzerindeki bazı şeyler kontrol altında olmalı, denetlenmeli belki... Fantastik tarafı da çok, komplo tarafı da çok. Bunu çok zenginleştirebiliriz. Bir kısım uygulamalı şeyler verirken, toplumu dejenere etmeye çalışan başka güçler de olabilir. Bunlar sosyal medya üzerinde var.” ifadesiyle sosyal medyanın amaçsız kullanımı ile öğrencilerin görsel kültüre ilişkin algılarında bilinçsiz bir öğrenme gerçekleştiğini belirtmiştir. Aynı tema altında Caner öğretmen; “...Bizim kültürümüz diye bir şey kalmadı. İnternet ortada... Şimdiki, çocuğun internette gördüğü, kendi kültürümüzle alakalı hiçbir şey yok. Sadece onları eğlendiren şeyler var, o kadar.” diye belirterek sosyal medya ve internetin, kültürü olumsuz etkilediğini ifade etmiştir.

“Ailesel Etmenler” alt temasına bağlı olarak Caner öğretmen; “Aile kültürü nasıl geliyorsa, görsel kültür de öyle geliyor.” diye belirtmiştir. Bu bağlamda görsel kültürün oluşmasında ailenin önemli olduğunu ve aile kültürüyle paralel olarak ilerlediğini ifade etmiştir. Serdar öğretmen aile ve görsel kültüre ilişkin; “...Kültürel yapıyla da çok alakalı. Aileden gelen yapı, çevresel faktörler, kurumlardaki eğitim bakımından da aynı şekilde yetersiz Türkiye’de tabii ki. O anlamda zorunlu ders olarak verilmesi gerekiyor. Onlara yön vermesi açısından çok daha iyi olacağını düşünüyorum ben.” ifadesiyle ailenin de görsel kültürün oluşmasında etkili olduğunu belirtmiştir.

Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümü Öğretmenlerinin Görsel Kültüre İlişkin Beklentilerine Yönelik Görüşleri

Güzel sanatlar lisesi resim bölümü öğretmenlerinin görsel kültüre ilişkin beklentilerine yönelik görüşleri arasındaki ilişki, Şekil 4'te gösterilmiştir.

Şekil 4. 'Görsel Kültür Uygulamasına İlişkin Beklentiler' ana temasına dayalı alt temalararası ilişki

Öğretmenlerin 'Görsel Kültür Uygulamasına İlişkin Beklentiler' ana teması çerçevesindeki görüşleri temelde öğrencilerin kazanması gereken yeterliklerle ilişkilendirilmiştir. Temelde öğrencilerin nitelikli bir görsel kültür ediniminin, bu edinim sürecine ilişkin yeterliklerle sağlanabileceğine ilişkin görüşleri öne çıkmıştır. Bu bağlamda uygulamaya dönük beklentiler şu şekilde öne çıkmıştır:

- Eleştirel bakış açısı çerçevesinde öğrencileri sorgulama, analiz, yorumlama gibi yeterliklerin edindirilmesi yoluyla hem geleneksel, hem de yeni medya odaklı görsel kültür iletilerini, günlük yaşama nitelikli bileşenler ile dahil etmelerine ilişkin farkındalık oluşturma,
- İşbirliğine dayalı etkileşim yapılandırma yeterliğine dayalı nitelikli görsel kültür etkileşimleri yapılandırabilme, tartışabilme, ürün olarak ortaya koyabilme,
- Medya okuryazarlığına dayalı yeterlikler çerçevesinde, görsel kültür iletilerini algısal seçicilik, ayrımsama ve dikkat ile yorumlama; teknoloji okuryazarlığına ilişkin yeterlikler çerçevesinde, yeni medyadaki katılımcı teknolojileri nitelikli görsel kültür bileşenleri oluşturma, geliştirme, paylaşma ve yorumlama bağlamında kullanabilme,

- Görsel okuryazarlığa yönelik yeterlikler çerçevesinde, görsel iletileri görsel kültür bağlamları ile nitelikli okuyabilme, yorumlayabilme ve günlük yaşama aktarabilme. Öğretmen görüşlerine dayalı beklentiler temelinde, öğrencilerin kazanması gereken yeterliklerle ilişkilendirilmiştir. Bu çerçevede alt temalar, Tablo 3’te verilmiştir. Devamında ise alt temalara ilişkin doğrudan aktarımlarla beklentilere ilişkin bulgular ortaya konulmuştur.

Tablo 3. *Güzel sanatlar lisesi resim bölümü öğretmenlerinin görsel kültür beklentilerine yönelik görüşleri*

Temalar

Eleştirel Bakış Açısı

İş Birliğine Dayalı Etkileşim

Medya Okuryazarlığı

Görsel Okuryazarlık

“*Eleştirel Bakış Açısı*” alt temasına dayalı olarak Serdar öğretmen, “...*Böyle bir ders olması taraftarıyım ben. Seçmeliden ziyade zorunlu bir ders olarak verilmesi taraftarıyım. Çünkü gerçekten çağımızda ihtiyaç var. Öğrenciler gerçekten bilmiyorlar. Yani “neyi ne kadar izlemesi lazım; neyi ne şekilde eleştirmesi lazım;, nasıl bakması lazım?”*, bu anlamda kısırlar maalesef.” demektedir. Aynı tema altında Gülümser öğretmen “...*Bakmakla görmek arasındaki farklılık ya da gördükleri şeylerin aslında alt bilince nasıl yerleştiği anlatılabilir. Bu da aslında biraz bilinçli tüketici olmalarını sağlar. Mevcutta düşündüklerinin, eğilimlerinin aslında ne kadar yönlendirilebilir ya da yönlendirilmiş olduğunu görürler böylece. Bilinçli olarak tercihlerde bulunmaları ve seçmeleri sağlanır... Bir şeyler satmak amacıyla belirli bir görsel hafıza oluşturmak için, bazı moda akımlarını oluşturmak için, pazar piyasalarının oluşması için görsel bir alanın çok büyük ve çok sıkı kullanıldığını görüyorsunuz. Ama onun dışında sanatsal, görsel ifadeler yok...*” ifadesiyle görsel kültürün, öğrencilerin eleştirel bakış açılarını geliştireceğini ve bu yollar, sorgulamalarda bulunacaklarını vurgulamıştır. Bu görüşlere dayalı olarak görsel kültür uygulamalarına ilişkin beklentiler çerçevesinde, eleştirel çözümleme ve görsel farkındalığın oluşumuna katkısı öne çıkmaktadır.

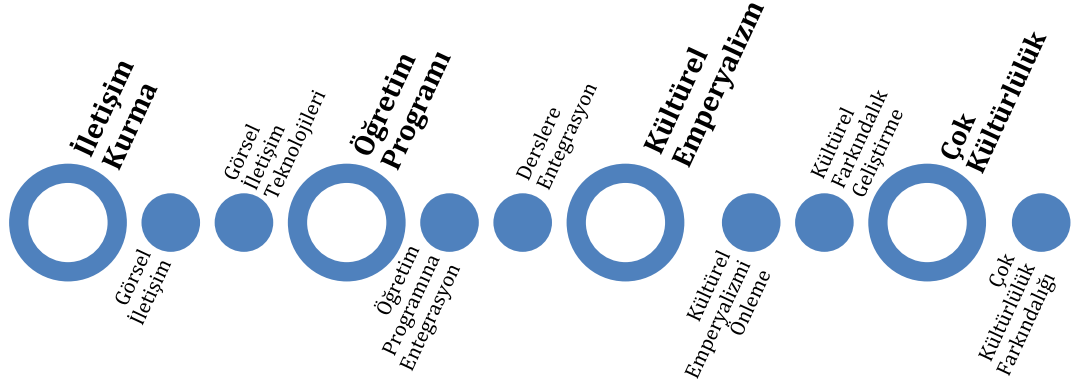
“İş Birliğine Dayalı Etkileşim” alt temasında Caner öğretmen “İlk başta farklı disiplinleri birlikte görmeyi öğrenmesi gerekiyor... İşbirliğinin çok iyi olması gereken bir ders... Siyaset, kültür, tarih, ekonomi de görsel kültür ile birebir alakalı.” ifadesiyle görsel kültürün disiplinlerarası bir yaklaşım olduğunu belirtmiştir. Toplumsal, kültürel, tarihsel, politik ve ekonomik konuların da görsel kültür kapsamı içerisinde yer aldığı ve bu bağlamda disiplinlerarası eğitimin göz önünde bulundurulması gerektiğine vurgu yapmaktadır.

“Medya Okuryazarlığı” alt temasına dayalı olarak Feride öğretmen; “...Görsel kültür dersi olursa, en azından çocukların daha çok yaratıcı olacağına ve sosyal ağları daha yaratıcı kullanacaklarına inanıyorum. Bireyselliklerini sosyal ağlarda daha bilinçli ortaya dökerler diye düşünüyorum.” belirtmiştir. Bu bağlamda, görsel kültür dersinin öğrencilere çoklu bakış açısı getireceği, yaratıcılıklarını geliştireceği ve öğrencilerin medya teknolojilerini kullanımlarına yönelik olarak ifade edilmiştir.

“Görsel Okuryazarlık” alt temasında Gülümser öğretmen; “...Medya okuryazarlığı diye bir ders var. Bence bu derste görsel kültürde verilebilir. Çünkü aslında bu çok sosyolojik de bir olaydır. Bakmakla görmek arasındaki farklılığı ya da gördükleri şeylerin aslında alt bilince nasıl yerleştiği anlatılabilir...” diye görsel kültürü sosyolojik bağlamda düşünerek, medya okuryazarlığını da desteklediğini ifade etmiştir. Bu çerçevede görsel kültür ile öğrenciler görsel imgeleri doğru okuyabilecekler ve değerlendirmeler yapabileceklerdir.

Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümü Öğretmenlerinin Görsel Kültür Uygulamalarına İlişkin Önerileri

Güzel sanatlar lisesi resim bölümü öğretmenlerinin görsel kültüre ilişkin önerileri, Şekil 5’te ilişkilendirilmiş ve Tablo 4’te tema olarak gösterilmiştir.

Şekil 5. 'Görsel Kültür Uygulamalarına İlişkin Öneriler' ana temasına dayalı alt temalararası ilişki

Öğretmenlerin görsel kültür etkinlikleri ile ilişkili önerileri 'Görsel Kültür Uygulamalarına İlişkin Öneriler' ana temasını oluşturmuştur. Bu çerçevede öneriler birbiri ile ilişkili olarak yapılmıştır. Öneriler çerçevesinde öne çıkan boyutlar:

- Görsel kültür uygulamaları ile öğrencilerin, iletişim kurlmaları yönünde yönlendirilmeli; iletişim, görsel iletişim ve görsel iletişim teknolojilerini amaca uygun kullanım boyutları ile ele alınmalı; görsel iletişim boyutunda görsellere ilişkin farkındalık geliştirme, görsel iletleri bilinçli ve eleştirel bakış açıları ile sorgulama yeterlikleri kazandırılmalı; görsel iletişim teknolojileri boyutunda ise, sosyal medya odaklı görsel iletişim süreçlerinde etkin ve bilinçli teknoloji kullanımı yeterlikleri kazandırılmalıdır.
- Görsel kültür uygulamaları öğretim programlarına entegre edilmeli ve bir parçasını oluşturmalı yakın gelecekte bu tür bir yapılanma söz konusu değilse dersler içerisindeki etkinliklerin yapılandırılması sürecine entegrasyonu sağlanmalı,
- Görsel kültür uygulamaları özellikle içinde bulunulan kültüre ilişkin farkındalık geliştirmeli ve teknoloji odaklı ortamlardaki kültürel emperyalizmi önleyici eleştirel bakış açısı kazandırılmalıdır.
- Çok kültürlülüğe ilişkin hem yerel hem de evrensel değerler bağlamında farkındalık sağlanmalı ve bu farkındalığın görsel iletlerin yorumlanmasında işe koşulmasına

zemin hazırlanmalı, şeklinde sıralanmaktadır. Bu boyutlara ilişkin alt temalar, Tablo 4’te verilmiş ve devamında doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

Tablo 4. *Güzel sanatlar lisesi resim bölümü öğretmenlerinin görsel kültüre ilişkin önerileri*

Temalar

İletişim Kurma

Öğretim Programına Entegrasyon

Kültürel Emperyalizm

Kültürlerarası Etkileşim

Çok Kültürlülük

“İletişim Kurma” alt temasına bağlı olarak Gülümser öğretmen; “...Görsel iletişimin çok çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bizim toplumumuzda çok kuvvetli çünkü tv izleme oranı çok yüksek. Biz, otobüse binerken bile numarasına bakmadan, bu nereye gidiyor diye şoföre soran bir milletiz. Okuyup yazmaktan çok, konuşmak ve bakmak üzerine bir iletişimimiz var. O yüzden çok önemli bir şey olduğunu düşünüyorum...” şeklinde görüşlerini belirtmiştir. Murat öğretmen ise “...Kültür sonuçta toplumun bir ögesi, içinde var. Onu geçmişe dönüp değiştirme şansın da yok. Burada kaygımız ne? Kültür geliyor. Kültür ve kültürün devamlılığını sağlayan iletişim ve etkileşimin sürekliliği ya da üstüne bir şey konarak yürümesi. Ama ne yazık ki bu süreç zarar görmüştür. Gittikçe kötüye gittiğini düşünüyorum. Özellikle genç nesille çalıştığımız için biliyorum. Kendi çocuklarım ve daha alt gruplarda da var. Yozlaşıyor gittikçe. Sahip olduğumuz değerler azalarak geçiyor süreç. Üstüne bir şey ekleyebilmemiz lazım.” ifadesi ile görüşlerini belirtmiştir. Aynı tema altında Feride öğretmen “...En azından çocukların kullandığı malzemeler, iletişim araçlarını da daha doğru kullanmalarını sağlayabilirsiniz. Oyun amaçlı değil de o iletişim araçlarını kültürel anlamda nasıl kullanabileceklerini de öğretebilirsiniz.” diye belirtmiştir. Bu anlamda görsel kültürün, iletişim ve kültürün devamlılığı açısından önemli olduğunu vurgulamışlar ve bu yönde çalışmaların yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

“Öğretim Programına Entegrasyon” alt temasına ilişkin Murat öğretmen; “... Var olan konuyu hazırlamak anlamında görsel kültür çalışmaları yapabiliriz... Mesela resim dersinde, görsel öge üzerinden konuşup, tartışıp, fikir alışverişinde bulunup uygulamaya başlayabiliriz.” ifadesiyle görsel kültür çalışmalarının var olan ders içerisine entegre edilebileceğini vurgulamıştır.

“Kültürel Emperyalizm” alt temasına bağlı olarak Gülümser öğretmen görüşlerini “...Görsel kültür için kendi kültürümüzden çıkmış iyi şeyler, iyi işler çok az var diye düşünüyorum. O yüzden de bir kültür emperyalizminin içinde olduğumuzu ver buna yenik düştüğümüzü düşünüyorum. Çünkü o kadar katı ve fazla kısıtlamalarla, engellemelerle karşılaşıyorsunuz ki, size ait olanı değil, size ait olmayanı bir anda kabullenmiş oluyorsunuz. Çünkü o boşluğu gelip onlar dolduruyor. Bu anlamda ben görsel kültür çalışmalarının bilinçli bir şekilde hem kitlesel, hem de okullarda uygulanmasını istiyorum. Kendimize ait Türk ressamlarının resimlerini bile bilmiyor çocuklar.” cümleleri ile ifade etmiştir. Bu bağlamda, her türlü görsel imgenin hemen her yerde olduğunu ve insanları etkilediğini düşündüğümüzde görsel kültürün kültürel yayılmacılık anlamında ulusal kültürleri olumsuz etkilediğini ve kültürel kimlikleri olumsuz etkilemesi anlamında görsel kültür eğitiminin olmasına ilişkin görüşünü ifade etmiştir.

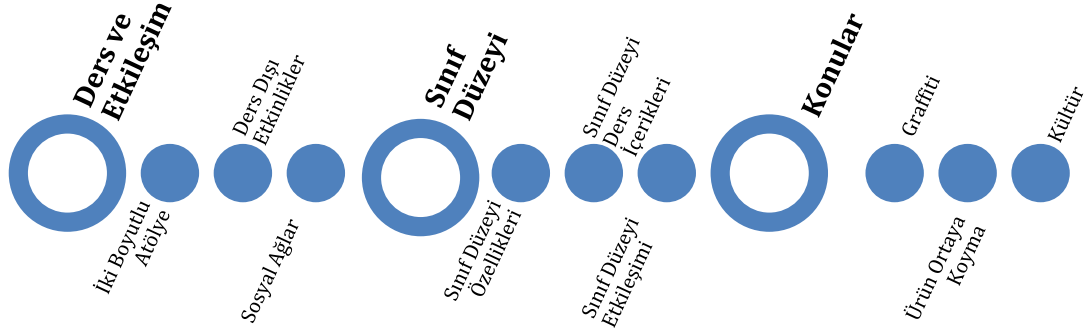
“Kültürlerarası Etkileşim” alt temasına dayalı olarak Caner öğretmen; “...Türkiye’de Doğu çok farklı bir görsel kültüre sahip, Batı çok farklı, İç Anadolu çok farklı. Hepsinin kültürü çok farklı, görselliği de farklı.” şeklinde fikrini savunarak farklı kültürlerin bir araya gelmesiyle kültürlerarası etkileşimin görsel çeşitliliği oluşturduğunu ifade etmiştir. Aynı alt tema altında Murat öğretmen ise; “...Bizim kültürümüz bu değil, kültürüne sahip çık, ya da kültürünü bil...” ifadesiyle kültürlerarası etkileşimde öncelikle, kendi kültürümüzün bilinmesi gerektiğini, görsel kültür ile bu bilincin oluşturulacağını düşünmektedir.

“Çok Kültürlülük” alt temasına dayalı olarak Murat öğretmen; “...Urfa’da ayrı bir kültür var, Mardin’de ayrı. Bina görselinden tutun, yaşamdaki görsel yansımaya kadar her şey farklı. Batı kültüründe atıyorum İstanbul’da, İzmir’de her şey daha başka... Bu zenginlikten faydalanarak görsel kültür çalışmaları zenginleştirilebilir.” ifadesiyle çok kültürlü yapının görsel kültürü zenginleştirdiğini ifade etmiştir. Caner

öğretmen ise aynı alt temaya ilişkin görüşünü “... Artık öyle bizim kültürümüz diye bir şey kalmadı. İnternet ortada. Çok fazla kültür var, dünya kültürü. Evrensel bir kültür var. Bu farklı kültürlerden beslenmek görsel kültür çalışmalarına dahil edilebilir” şeklinde ifade etmiştir.

Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümü Öğretmenlerinin Görsel Kültür Çalışmaları İçin Ders Önerisine İlişkin Görüşleri

Güzel sanatlar lisesi resim bölümü öğretmenlerinin görsel kültür çalışmaları için ders önerisine ilişkin görüşleri çerçevesinde, çok fazla ders, içerik ve uygulama önerisi yer olmasına rağmen bu önerilerin bir kısmı öne çıkmaktadır. Tablo 5’te uygulamaya dönük önerilerin tamamı verilmiş, öne çıkan boyutları ise, Şekil 6’da gösterilmiştir.

Şekil 6. 'Görsel Kültür Uygulamalarına İlişkin Öneriler' ana temasına dayalı alt temalararası ilişki

Tablo 5. *Güzel sanatlar lisesi resim bölümü öğretmenlerinin görsel kültür çalışmaları ders önerisine ilişkin görüşleri*

Temalar
<i>Ders Önerileri</i>
<ul style="list-style-type: none">
• İki boyutlu sanat atölye
• Grafik dersi
• Desen dersi
• Branş dersleri
<i>Sınıf Düzeyi Önerileri</i>
<ul style="list-style-type: none">
• 10.sınıf
• 11. sınıf
• 9., 10., 11 ve 12. sınıf
<i>Ders İçeriğine İlişkin Öneriler</i>
<ul style="list-style-type: none">
• Graffiti ve Fotoğraf
• Geleneksel kültür konuları
• Kültürlerarası etkileşim konuları
• Sinema
• Konu-Ürün

Öğretmenler görsel kültür çalışmaları için “*Ders Önerileri*” alt temasına dayalı olarak “iki boyutlu sanat atölye, grafik dersi, desen dersi ve branş dersleri” kategorilerine bağlı olarak, “*İki Boyutlu Sanat Atölye*” kategorisine ilişkin Feride öğretmen “*İmgesel son sınıfların 2BSA dersinde verilebilir. Genelde 2 boyutlu derslerde verilebilir bütün sınıflarda.*” ifadesiyle görsel kültür eğitiminin ve çalışmalarının iki boyutlu dersler için uygun olduğunu belirtmiştir.

Aynı kategoriye ilişkin Serdar öğretmen; “*Atölye derslerinde yer verilebilir. Yalnız belki iki boyutlu anlamında faydası olabilir. Çünkü 2 boyutlu dersler içerisinde yer alabilir...2 boyutlular daha uygundur muhtemelen.*” diye belirtmiştir.

“*Grafik Dersi*” kategorisine ilişkin Gülümser öğretmen “*...Grafikte işte reklam gibi, pano hazırlamak gibi bunun gibi şeyler var ama bütün derslerin içinde az buçuk var aslında, yok değil. Ama kasıtlı olarak bu görsel iletişim dersiye diye koyabileceğimiz bir ders yok. Ama içinde fark etmeden azar azar var... Grafik dersi için*

çok uygun diye düşünüyorum.” şeklinde görsel kültür çalışmalarının grafik dersi içerisinde entegre edilebileceğinin belirtmiştir.

“Desen Dersi” kategorisine ilişkin Murat öğretmen; “...İki boyutlu dersimiz var, resim dersi diyebileceğimiz. Onda daha fazla manevra yapma şansımız var. Desen dersinde model üzerinde daha çok çalıştığımız için destekleyebilirsin belki, ama iki boyutlu ders daha mantıklı. Verilen konu resim olarak ifade edilebileceği için görsel bir materyal olarak renk kullanılacak bir sürü öge var. İki boyutlu dersler biraz önce söylediğimiz teorik dersler, bu kültürün parçalarını içlerine koyarak ifade edilebilir.” şeklinde; Caner öğretmen ise *“Branş Dersleri”* kategorisine ilişkin *“...Bütün branş derslerinde bence bu olabilir. Hepsinde uygulanabilir bu şekilde düşünüldüğünde... Düşünmeyi ve görmeyi öğrenmesi gerekiyor... Özellikle resim dersinde, iki boyutlu...”* ifadesiyle görsel kültür çalışmalarının branş derslerinde uygulanmasının daha uygun olacağını belirtmiştir. Aynı kategori altında Murat öğretmen *“... Bir derse bağlayarak, belki de pek çok derse bağlayarak parçalar hâlinde vermek de mantıklı olabilir. Sanki böylesi daha doğru gibi. Tek başına verilirse ayrı bir şeymiş gibi gelecek. Sıkıntılı gibi geliyor çocuk gözüyle bakarsan. Ama herhangi bir ders içinde bu parçayı kaynaştırmak daha kolay.”* sözleriyle bir ders içerisine entegre olmuş görsel kültür eğitiminin etkili olacağını düşünmektedir.

“Sınıf Düzey Önerileri” alt temasına ilişkin *“10. Sınıf”* kategorisinde Gülümser öğretmen; *“Bence 12’ye gelmeden uygulanmasında fayda var. Özellikle 10. sınıfta uygulanabilir.”* diye belirtmiştir. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu da görsel kültür çalışmalarının 10. sınıflarda daha iyi uygulanabileceğini ifade etmişlerdir.

“11.sınıf” kategorisine ilişkin Feride öğretmen; *“11. sınıfta yapılırsa eğer... 12’ye geldiğinde zaten yapılmasına gerek kalmayacak... 11. sınıfta da hedefini belirleyeceği için görsel kültürün yorumunu yapmaya başlayacak. Yani “Acaba bu ürettiğimiz, üretilen malzeme benim için, tüketiciyim tüketiyorum, bana faydalı olabilir mi?” kendisi bir şeyler üretmeye çalışacak, tasarım yapmaya çalışacak.”* diye belirtmiştir.

“9., 10., 11. ve 12. sınıf” kategorisine ilişkin Hasan öğretmen ise *“...Pratikte daha çok içli dışlı oluyoruz. İşin teorik boyutunu özellikle de insanın doğrudan kişiliğine, davranışlarına yönelik bir çalışmayı, kültürel birikimini etkileyecek bir çalışmayı es geçiyoruz... Ne kadar erken verilmeye başlanırsa, yıllık değil bence 4 yıl*

boyunca verilmesi gereken bir ders olabilir, olmalı da.” ifadesiyle tüm sınıflarda verilmesi gerektiğini düşünmektedir.

“Ders İçeriğine İlişkin Öneriler” alt temasına dayalı olarak “Graffiti ve Fotoğraf” kategorisine ilişkin Gülümser öğretmen; “...Görsel kültür de verilebilir. Çünkü aslında bu çok sosyolojik de bir olaydır. Öğrencilere fotoğraf makinası verilebilir. Çocukların dışarıda, dış ortamda fotoğraf çekmeleri sağlanabilir. Genel görüş ve yapının değişmesi lazım... Bizim çocuklarda graffiti sanatına karşı özel bir ilgi var ama nedense bu ilgiyi bastıran bir de sistem var. Okuldaki öğretmenler olsun, diğer branşlarda veya belediye olsun. Yani çocukların graffiti yapabileceği alanlar yok... Görsel sanatlar dersi aslında içeriği çok güzel doldurulabilecek bir ders...” ifadesiyle görsel kültüre ilişkin ders ve uygulama önerisinde görsel kültürün ders olarak yer alması gerektiğini ve uygulamalarda graffiti ve fotoğraf kullanarak çalışmaların olması gerektiğini belirtmiştir. “Geleneksel Kültür Konuları” kategorisine ilişkin Gülümser öğretmen “...Türkiye’deki bütün müzelerden ve içindeki bütün eserlerden öğrencilerin haberdar olması ve bilmesi gerekiyor. En başta görsel sanat eğitimi almış bir öğrencinin, ilkokuldan başlayarak liseye kadar devam eden uzun bir süreç... Bu anlamda bir şeyler öğretilir.” ifadesiyle görsel kültür çalışmaları için kendi kültürümüze ait sanat ve sanat eserlerinin öğretilmesinde etkili olacağını düşündüğünü dile getirmiştir.

“Kültürlerarası Etkileşim Konuları” kategorisine ilişkin Serdar öğretmen; “...Böyle bir ders olması taraftarıyım ben. Seçmeliden ziyade zorunlu bir ders olarak verilmesi taraftarıyım. Çünkü gerçekten çağımızda ihtiyaç var... Kültür dersi dediğimiz, çağdaş dünya sanatı, sanat tarihi dediğimiz dersler var, estetik dersi var. Bu derslerin içinde de yer alabilir...” ifadesiyle kültürlerarası etkileşiminden bahsedilen kültür konuları ile görsel kültür kuramı içerikli bir ders ya da diğer derslerle entegre olmuş bir görsel kültür eğitimi verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

“Sinema” kategorisine ilişkin Caner öğretmen; “...Çocukların en çok kullandığı görsel eğitim sinemayla oluyor. Sinemaya gitmeyen çocuk yok. Bir tek ondan kazanıyorlar bence. Hayal güçleri bir tek oradan geçiyor gibi geliyor bana. Kesinlikle sinema.” diye belirtmiştir. Aynı kategori altında Serdar öğretmen; “...Daha çok günümüzde olan reklamlar üzerine olabiliyor. Filmler üzerine olabiliyor. Daha çok dizi

filmler hatta. Yani seçici olmalarını istiyoruz tabii ki sanat eğitimi veren bireyler olarak. Öğrencilerimizin daha seçici, daha sanatsal içerikli çalışmaları izlemelerini istiyoruz...” ifadesiyle film izlemenin görsel kültür etkinliklerine dahil olabileceğini ifade etmiştir.

“Konu-Ürün” kategorisine ilişkin Feride öğretmen ise “...Bir ders olarak verilirse, çocuklarında katılımının sağlandığı, bence drama gibi bir ders olması lazım ... Popüler kültür nedir diye bir konu verip, çocuklara popüler kültüre dair bir malzeme söyleyin bana denilebilir. O malzemeyi o anda üretmeleri beklenebilir, her an üretilebilir.” ifadesiyle görsel kültüre ilişkin uygulama önerisinde bulunmuştur.

Öğretmenlerin derse ilişkin önerileri uygulamaya dönük değerlendirildiğinde;

- Ders etkileşimlerinin özellikle iki boyutlu sanat atölye derslerinde çok yönlü öne çıkabileceği, ders dışı etkinlikler ile öğrenci motivasyonu ve ilgisinin sağlanabileceği, sosyal ağların etkin kullanımı ile hedef kitle olan öğrencilerin derse aktif katılımının sağlanabileceği,
- Sınıf düzeyinin, öğrencilerin belirli bir hazırbulunuşlukta olmaları, sınıf içi etkileşimlerin daha yoğun olması, ders içeriklerinin görsel kültür uygulamalarına daha uygun olması çerçevesinde 11. sınıflar ile yürütülmesinin daha iyi olabileceği,
- Konular bağlamında özellikle öğrencilerin ilgisini çekebilecek graffiti gibi popüler kültür içerikli konular, ürün ortaya koymaya dayalı uygulamalar ve kültürel farkındalık sağlama amaçlı kültürel konular odaklı olmasının tercih edilebileceği şeklinde sıralanan öneriler öne çıkmıştır.

Araştırmanın gereksinim belirleme çalışmasının ilk aşaması olan öğretmen beklentilerini belirlemeye dayalı elde edilen bulgular çerçevesinde, güzel sanatlar lisesi öğretim programı içerisindeki derslerde, görsel kültür uygulamalarının geliştirilmesine ilişkin öğretmen görüşleri sonucunda;

- Öğrencilerin eleştirel bakış açılarını, yaratıcılıklarını, görsel okuryazarlıklarını, iletişimlerini destekleyeceği ve daha bilinçli bireyler yetiştirmede görsel kültür eğitiminin önemli olduğu ortaya çıkmıştır.
- Özellikle teknolojinin gelişmesiyle yoğun imge bombardımanına maruz kaldığımız bu çağda öğrencilerin sosyal medyayı fazla kullanımları sonucunda

sosyal medyada gördükleri her şeyi doğru olarak kabul edip, sorgulamadan benimsediklerini bunun için görsel kültür eğitiminin iletişim, eleştirel düşünce, yaratıcılık, kültürel devamlılık, kendi ifade etme gibi becerilerin kazanımında etkili olacağı sonucuna varılmıştır.

- Güzel sanatlar lisesinde görsel kültür eğitiminin yer alması gerektiği, özellikle ders saati ve uygulama açısından iki boyutlu sanat atölye derslerinde görsel kültür çalışmalarının uygulanabileceği sonucuna varılmıştır. Öğretmenler, görsel kültür çalışmalarının her sınıfta olması gerektiğini ancak hazır bulunuşlukları açısından 11. sınıflarda uygulanmasının daha iyi olacağını düşünmektedir.
- Öğretmenler, öğrencilerin sosyal medyayı yoğun olarak kullandıklarını, bundan dolayı eleştirel düşünme ve görsel farkındalık yaratmada sosyal medya kullanımının ele alınması gerektiğini ve görsel kültür çalışmalarına sosyal medyanın da dahil edilmesi gerektiği önerilerinde bulunmuşlardır.

“Güzel sanatlar lisesi öğrencilerinin görsel kültür çalışmalarının öğretim amaçlı kullanımına ilişkin gereksinimleri nelerdir?” sorusuna ilişkin bulguların ortaya konulması amacı ile öğretmenlerle yapılan görüşmelerde üzerinde durulan ve uygulama sürecinde çalışılmasına karar verilen 11. sınıf düzeyindeki öğrencilerle odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda güzel sanatlar lisesi öğrencilerinin görsel kültür ve sosyal medyaya ilişkin görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma nitel araştırma yöntemi ile şekillenmiştir. Araştırmanın katılımcılarını, güzel sanatlar lisesi 11. sınıf öğrencilerinden 4 kişi oluşturmaktadır. Veri analizinde araştırmaya katılan öğrencilerin isimleri, kendi bağlamlarından çıkmadan kod isimler verilerek kullanılmıştır.

Araştırma verileri, odak grup görüşmesi yoluyla toplanmıştır. Odak grup görüşmesi, bireysel deneyimden ziyade sistematik bir şekilde bir konu üzerinde odaklaşılarak grupta yürütülen görüşmedir. Diğer bir ifadeyle, sohbet havası içerisinde üzerinde yoğunlaşmış bir konuda, katılımcıların da soru yöneltmesiyle ilerleyen görüşmenin yapılmasıdır. Odak grup araştırmasının temel amacı, başka teknikler kullanarak ortaya çıkması mümkün olmayan tutumların, hislerin, inançların, deneyimlerin ve tepkilerin tespit edilmesidir. Etkileşimle birlikte grup içerisindeki katılımcılar birbirlerinin düşüncelerini soru sorarak öğrenme, anladıklarını tekrar

düşünme gibi olanaklar elde ederler. Dolayısıyla grup içerisindeki bireyler birbirlerinden etkilenerek, zaman zaman da olsa, paylaşılmış, ortak anlamlara ulaşırlar (Ekiz, 2013, s. 64-66).

Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde nitel araştırma yöntemine dayalı betimsel analizden yararlanılmıştır. Bu bağlamda araştırmadan elde edilen bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

“Güzel Sanatlar Lisesi 11. Sınıf Öğrencilerinin Görsel Kültür ve Sosyal Medyaya İlişkin Görüşlerini Belirleme Çalışması” İlişkin Bulgular ve Yorumlar:

Araştırma sonucunda öğrenci görüşlerine dayalı olarak elde edilen bulgular ‘Güzel sanatlar lisesi resim bölümü 11. sınıf öğrencilerinin görsel kültür algılarına ilişkin görüşleri’ ana teması; ‘Güzel sanatlar lisesi resim bölümü 11. sınıf öğrencilerinin sosyal medya algılarına ilişkin görüşleri’ ana teması; ‘Güzel sanatlar lisesi resim bölümü 11. sınıf öğrencilerinin toplumsal değişim ve dönüşüme ilişkin eleştirel görüşleri’ ana teması; ‘Güzel sanatlar lisesi resim bölümü 11. sınıf öğrencilerinin kendilerine ve çevrelerine yönelik farkındalıklarına ilişkin görüşleri’ ana teması altında toplanmıştır. Bulgular tablolandırılmış ve araştırmaya katılanların görüşleri doğrudan alıntılar yapılarak özetlenmiştir.

Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümü 11. Sınıf Öğrencilerinin Görsel Kültür Algılarına İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin görsel kültüre ilişkin algılarını ortaya koymak amacıyla, görsel kültürün onlar için ne anlama geldiğine ilişkin görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Öğrencilerin görsel kültüre ilişkin algıları, Tablo 6’de gösterilmiştir.

Tablo 6. *Güzel sanatlar lisesi resim bölümü 11. sınıf öğrencilerinin görsel kültür algılarına ilişkin görüşleri*

<i>Temalar</i>
<i>Görsel Kültür</i>
<i>Görsel Olan</i>
<i>Kültür</i>
<i>Kültürel Değerler</i>

Tablo 6’da görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrenciler için görsel kültürün ne anlama geldiğine ilişkin alt temalar farklılık göstermektedir. ‘*Görsel Kültür*’ ana teması çerçevesinde “*Görsel Olan*” alt temasına ilişkin görüşlerini ifade eden Duygu, “*Görsel kültür kelimesinden görsel olanı anlıyorum*” ifadesiyle görsel olan her şeyin görsel kültür içine girdiğinden bahsetmiştir. “*Kültür*” alt temasına dayalı olarak Anıl, görsel kültürü tanımlarken, “*Görsel bir şeyin kültürel olarak algılanması.*” ifadesiyle görsel olanın kültür içinde algılanmasından söz etmektedir. “*Kültürel Değerler*” alt temasına ilişkin Özgür, “*Görsel kültür dediğimizde geçmiş kültür ve değerler mesela minyatür için içine giriyor... Minyatür mesela.*” ifadesiyle geleneksel kültürel öğelerin ve geleneksel sanatların görsel kültür içinde olduğunu vurgulamıştır. Öğrenciler, ile görsel kültür kavramına ilişkin farkındalıklarına dayalı olarak gerçekleştirilen görüşmelerde, ‘*Görsel Kültür*’ kavramının sınırlı bağlamlar ile açıklandığı söylenebilir. Bu nedenle öğrenciler arasında popüler olan, görsel ileti zenginliğine sahip olan sosyal medya bağlamı ile görsel kültür kavramını ilişkilendirebilecekleri öngörülmüş; bu öngörüye dayalı olarak da sosyal medya kullanımlarına ilişkin eğilimleri, düzeyleri, hazırbulunuşlukları ve paylaşım tercihlerinin belirlenmesine karar verilmiştir.

Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümü 11. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Medya Algılarına İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin ‘*Sosyal Medya Algısı*’ ana temasına ilişkin görüşleri Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. *Güzel sanatlar lisesi resim bölümü 11. sınıf öğrencilerinin sosyal medya algılarına ilişkin görüşleri*

<i>Temalar</i>
<i>Sosyal Medya Algısı</i>
<i>Sosyal Ağ</i>
<i>Sosyal Ağ Kullanımı</i>
<i>Sosyal Ağ Odaklı</i>
<i>Algı Yönetimi</i>
<i>Sosyal İçerik</i>

“*Sosyal Medya Algısı*” ana teması çerçevesindeki “*Sosyal Ağ*” alt temasına ilişkin tercih ettikleri sosyal ağları belirtmişlerdir. Duygu, “*Twitter, Instagram.*”; Özgür ise “*Benim twitter ve instagram hesabım var. Onları kullanıyorum şu an sosyal medyada... Ben eskiden twitter’i, instagram’ı, facebook’u aktif bir şekilde kullanıyordum ama sonradan kapatmayı tercih ettim. Şu an kullanmıyorum.*”; Anıl ise “*Ben herkesin kullandığı sosyal ağ olan facebooku kullanıyorum.*”; Orkun ise “*Aklınıza gelebilecek her türlü sosyal ağı kullanıyorum.*” demektedir. Öğrencilerin en çok kullandıkları sosyal ağlar olarak facebook, twitter, instagram öne çıkmıştır. “*Sosyal ağ kullanımı*” alt temasına ilişkin görüş belirten Özgür “*Çok fazla vakit kaybetme durumunu ben sosyal medyada yaşıyordum. Böyle bir 15 dakika twitter da dolaşayım diye giriyordum. Bir bakıyordum işte 1 saat geçmiş. Böyle derslerimi yapamıyordum, resimlerimi yetiştiremiyordum. Artık yeter dedim. İşte şifreleri değiştirdim. Sonra hesabı dondurdum. Böyle şifreyi de random bir şeyler atmıştım, istesem de giremeyeyim diye. Bir daha da giremiyorum.*” şeklinde ifade etmiştir.

“*Sosyal Ağ Odaklı*” alt temasına ilişkin Duygu, “*Sosyal ağlarda her şey oluyor ama katliamların paylaşılması hoşumuza gitmiyor. Gerçekler bunlar. Bir şekilde görüntüleniyor...Katliam, köpek, hayvan cinayetleri olabiliyor. Bence en azından insanların farketmesi ve düşünmesi için iyi bir şey olabilir*” ifadesinde sosyal içerikli konularda paylaşımda bulunduğunu, bunların paylaşılmasının farkındalık oluşturduğunu belirtmiştir. Özgür, “*Genelde, yani genel olarak paylaştığım bir konu yoktu da her*

konudan paylaşmaya çalışıyordum... Genelde twitter da sıkıntılarımı paylaşıyorum. Psikolojik ya da kendi güncel sıkıntılarımı” şeklinde ifade etmiştir. Anıl “Instagramda resim paylaşıyorsun işte... Resmin içeriği ne olabilir? ... Ben facebookta genelde müzik paylaşıyorum... Arada sırada böyle kendi kafamdan birkaç tane bir şeyler yazıyorum. Sıkıntıları paylaşmak tarzı bir şey. Tepki gösterdiğim işte en fazla güncel olaylar olabilir. Ne bileyim siyaset olsun, bilmem ne olsun pek onlara karışmıyorum...” ifadesiyle, güncel olaylar ve tepki duydukları olaylar hakkında sık olmasa da paylaşımda bulduklarını belirtmiştir. Orkun “Sanat, genelde sanat eseri, selfie paylaşıyorum, fotoğraf. Mesela artı foto galeri diye bir sanat sayfası var. Orada ne görsem paylaşıyorum. Genelde sanatı takip etmek için kullanıyorum. Bir de iletişim için...” ifadesiyle sanat ve iletişim amaçlı paylaşımlarda bulunduğunu belirtmiştir.

“Algı yönetimi” alt temasına ilişkin Duygu, “Sürekli bizim beğendiğimiz konular yok ki. Mesela bir düşünce ya da farklı gördüğümüz bir görüntü bizim fikrimizi değiştirebiliyor. Sürekli değişiyor.” ifadesiyle etraflarında gördükleri görüntülerin algılarını sürekli değiştirdiğinden yani sosyal medyanın algı yönetimine ilişkin etkisinden bahsetmektedir. Orkun, “Sosyal medyada görsellerde bir şeyler görebiliyorum. Bu gördüğüm şeyler benim yapacağım resme etki ediyor. Böyle bir şey görmüştüm sanki bunu burada kullanabilirim veya herhangi bir soyut gölge, herhangi bir soyut şekil, bir şey mutlaka çıkıyor” ifadesiyle sosyal medyanın görsel algıya etkisine ve algıyı değiştirmesine işaret etmektedir.

“Sosyal İçerik” alt temasına dayalı olarak Anıl “Şu an çalışmak istesem herhâlde ben, facebookta sosyal olarak öne çıkan bir konuyu çalışmak isterdim” ifadesiyle sosyal medyanın sosyal içeriğinin kendisine olan etkisinden bahsetmektedir. Duygu aynı alt temaya dayalı olarak “Mesela hayatla ilgili çalışırdım. İnsanların hayat çıkarlarını, insan davranışlarını resme aktarırdım... Mesela aldanış diye bir şey olabilir.” ifadesiyle resimsel kurgusunda sosyal hayata ve insan davranışlarına odaklandığını vurgulamaktadır. Sosyal ağ, kullanımı, paylaşımı ve etkileşimlerine ilişkin fikirleri alınan öğrencilerin hem günlük yaşamda hem de sosyal ağlar odaklı olarak eleştirel bakış açısına ilişkin hazırbulunuşluklarını belirlemek amacı ile toplumsal değişim ve dönüşüm çerçevesindeki görüşleri belirlenmiştir.

Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümü 11. Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Değişim ve Dönüşüme İlişkin Eleştirel Görüşleri

'Görsel Kültüre Dayalı Değişim ve Dönüşüm' ana teması çerçevesinde öğrencilerin çevrelerinden ve sosyal ağlar yolu ile kendilerine yansıyan görsel iletilere dayalı hazırbulunuşlukları belirlenmiştir. Bu çerçevede çevrelerinden ve sosyal medyadan kendilerine dönük görsel iletiler ve uyaranlar aracılığı ile kendilerini rahatsız eden ve eleştirel bakış sergiledikleri konular, Tablo 8'de görülmektedir:

Tablo 8. *Güzel sanatlar lisesi resim bölümü 11. sınıf öğrencilerinin toplumsal değişim ve dönüşüme ilişkin eleştirel görüşleri*

Temalar

Anlayışsızlık

Dünya sınırları

Teknoloji

Üretim –tüketim

Ayrımcılık

"*Anlayışsızlık*" alt temasına ilişkin Duygu; "*İnsan gibi yaşamıyoruz bence. Robot gibi yaşıyoruz. Yani kendimizden çok fazla uzaklaştık, anlayışsız olduk. İnsanlar anlayışsız. Birbirini anlamaya çalışmıyorlar. Nezaketsiz birbirlerine*" ifadesiyle günümüzdeki anlayışsızlığı bir sorunsal olarak belirtmiştir. Özgün ise aynı alt temaya dayalı olarak "*Hep bir mücadele içerisindeyiz. Bir yere yetişme çabamızdayız. Bence bir durup etrafa bakmak lazım. Neler oluyor, neler bitiyor?*" ifadesinde bulunmuştur.

"*Dünya sınırları*" alt temasına ilişkin Anıl; "*Ben olsam dünya sınırlarını ve parayı yok ederdim.*" ifadesiyle günümüzdeki materyalist bakış açısına dikkati çekmektedir. "*Teknoloji*" alt temasına ilişkin Duygu; "*Ben de her şeyi değiştirmek isterdim. Başta teknoloji olmak üzere... Şu an onun esiriyiz. Mesela araştırmak için kimse şu an ansiklopediyi araştırmaz. İnternette araştırır. Biraz mecbur bırakılıyor. Hepimizin mecburen girdiği, zorunlu bırakıldığı bir sanal ortam var. Onun dışında keyfi olarak da çok bağlandığımız şeyler var. Mesela kantinde oturup sohbet etmek yerine, hepimizin elinde bir telefon... Arkadaşlık bağlarımızı bile etkiliyor... Ya da fazla kullanıyoruz, hayatımıza fazla sokuyoruz.*" ifadesiyle teknoloji başta olmak üzere her şeyi değiştirmek istediğini, eleştirel bir bakış açısı ile vurgulamış ve özellikle teknolojinin günlük yaşam alanına müdahalesi üzerinde durmuştur. Aynı alt temaya

ilişkin Özgür “*Aslında teknoloji iyi bir şey de yani biz bunu kullanamıyoruz belki de. Evet, yanlış kullanıyoruz.*” ifadesiyle Duygu’nun düşüncesini desteklemiştir. Anıl bu düşünce üzerine “*Bana kalırsa teknoloji sürekli değişen bir şey ve insanı çok fazla tüketmeye iten bir şey. Zaten etrafımızdaki her şey bizim tüketmemiz için yaratılıyor. Böyle olunca işte her şeyin bir üst modeli var. Beş kuruş parası olmayan insanlar teknoloji için yaşıyorlar.*” ifadeleri ile tüketim toplumuna dikkati çekmektedir.

“*Üretim –Tüketim*” alt temasına ilişkin Özgür “*Ben minimalizmden yanayım. Az üretip, az tüketmek. Bence bunun çaresi budur yani.*” ifadesiyle az üretip az tüketmek ile günümüzde değişim ve dönüşümün olabileceğini belirtmiştir.

“*Ayrımcılık*” alt temasına ilişkin Orkun “*Her şeyin ayrımcılığını yapıyor olabilirsiniz. Mesela insan egosundan kaynaklıdır bu. Sizin telefonunuz ya da arabanız benimkinin bir üst modelidir. Bu bile bir ego sebebidir... Gruplaşmayı oluşturur. Mesela doğduğun ülkede sen şanslı bir çocuksun. Ama Afrika’daki çocuk üç gün içinde ölüyor. Bu çok kötü bir şey, ayrımcılığın sonucu. “Neden küçük şeylere takıp aslında büyük olan sorunları görmezden gelem ki?”, “Bu kadar mı gözümüz kapalı?”, “Siyaset değil, din değil anlamak önemli” ifadeleriyle günümüzde ayrımcılığı öne çıkaran bakış açısından ve bu bakış açısının değişmesi ve dönüşmesine yönelik isteğinden bahsetmiştir.*

Öğrencilerin görüşlerine dayalı olarak hazırbulunuşluk düzeyleri değerlendirildiğinde eleştirel bir bakış açısına sahip oldukları söylenebilir. Özellikle sosyal ağ odaklılık, teknolojinin olumsuz etkisi, tüketim toplumu, ayrımcılığın sonucu olan sınırların artması gibi konular çerçevesinde eleştirel bakış açısına sahip oldukları söylenebilir. Bu durum, 11. sınıf öğrencileri ile görsel kültür çalışmaları geliştirme konusunda öğrencilerdeki eleştirel bakış açısını öne çıkarmaya ilişkin göstergeler içerdiği için önem taşımaktadır. Çünkü öğrencilerin eleştirel bakış açısını özellikle görsel okuma, yorumlama ve değerlendirme boyutlarında işe koşabilmeleri, araştırma kapsamında görsel kültür çalışmaları yoluyla farkındalıklar geliştirme, vizyon edindirme ve bilinçli bağlamlar ile eleştirel bakış açısı kazandırılabilmesi gibi boyutlar içeren bir öğretim deneyiminin yapılandırılabilmesi için zemin hazırlamaktadır.

Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümü 11. Sınıf Öğrencilerinin Kendilerine ve Çevrelerine Yönelik Farkındalıklarına İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin kendilerini ifade etmelerinde ne tür yöntemler seçeceklerini belirlemek aslında görsel kültür uygulamalarında öne çıkabilecek ifade biçimlerine ilişkin etkinlikleri belirleme amacını taşımaktadır.

Öğrencilerin eleştirel bakış açılarına dayalı kendilerine ve çevrelerine yönelik farkındalıklarına ilişkin görüşleri, Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. *Güzel sanatlar lisesi resim bölümü 11. sınıf öğrencilerinin ilgi alanlarına, farkındalıklarına, beklentilerine ve kendilerini ifade ediş biçimlerine ilişkin görüşleri*

<i>Temalar</i>
<i>Sanat ile kendini ifade etme</i>
<i>Kısa Film</i>
<i>Resim</i>
<i>Sanat</i>
<i>Tepkide bulunma</i>
<i>Sosyal medya</i>
<i>Bencillik</i>
<i>Eleştirel Düşünme</i>
<i>Üretmek</i>
<i>Beklentiler</i>
<i>Teknolojinin kullanımı</i>
<i>Yardımlaşma</i>
<i>İlgi Alanı</i>
<i>Radyo ve Tv</i>
<i>Tiyatro ve Resim</i>
<i>Grafik ve Animasyon</i>

Öğrencilerin kendilerini nasıl gördükleri, duyarlı oldukları ya da tepkide buldukları konuları sanat yoluyla ne şekilde ifade etmek istediklerine ilişkin “*Sanat ile kendini ifade etme*” teması çerçevesinde öğrencilerden Anıl; “*Aklıma kısa film geldi... Kendimi en iyi kısa filme anlatırdım. Bence filmde benimle özdeşleşecek nesne ve yer olurdu ama ben olmazdım*” ifadesiyle kendisini tanımladığı bir nesne ve yeri kısa film olarak anlatmak istediğini vurgulamıştır. Duygu ise kendisini bir kurgu içinde şöyle ifade etmiştir: “*Ben kendimi resim ile anlatırdım. Kendimi denizin ve ormanın*

olduğu bir yerde, ormanın bittiği, denizin başladığı bir yerde yapardım...". Aynı alt tema altında Özgür; "Bende kısa film ile kendimi anlatırdım" ifadesiyle kısa film kullanarak fikirlerini ortaya koyabileceğini belirtmiştir. Orkun ise, "Güzel sanatlar öğrencisiyiz. Sanat ile her şekilde kendimi anlatırdım" ifadesiyle sanatın her alanı ile düşüncelerini açıklama eğiliminden bahsetmiştir.

Öğrencilerin kendilerini ifade etme sürecinde üzerinde durdukları anlatı biçimleri kendilerini ifade biçimleri video kurgulama, resim yapma, sanatsal uygulamaya dayalı yollar olarak öne çıkmıştır. Elde edilen bulguların 'Görsel Kültür' uygulamalarında işe koşulmasına karar verilmiş ve bu çerçevede kesinlikle bir video-art projesi geliştirilmesine, sanatın farklı kollarını içeren ve grup çalışması gerektiren uygulamalı çalışmalar yapılandırılmasına ve bireysel bakış açısına yönelik sanatsal pratikler ortaya koymalarına karar verilmiştir.

"Tepkide bulunma ve farkındalık" alt temasına dayalı olarak Anıl; "Ya aslına bakarsanız sosyal medya hakkında çok fazla düşünce var. İnsanlar daha lise çağına gelmişken birbiriyle yaşadıkları acayip deneyimleri sosyal medyada paylaşıyor oldular. İnsanların eğitimini bırakın, herhangi bir kavram hakkında bile hiçbir kültüre veya algıya sahip olamadılar. Ama yani ben değiştirmek istesem bile değiştiremem. Çoktan buraya gelmişler, bu raddeye. İpin ucu kaçmış gibi...Biz de bir şey yapmıyoruz ki. Sadece tepkide bulunuyoruz o kadar. Zaten olay o...Herkes tv'nin başında olup, bir şeyin farkında olmak hiçbir şeye yaramıyor. Hatta bu devirde tv'nin başında değil, sokakta olup bir şeyin farkında bile olsan yine de hiçbir işe yaramıyor." demektedir.

Duygu aynı alt tema altında *"İşte insanlar uzaklaştı. Herkes kendini düşünüyor. Gerçekten kendini düşünüyor"* diye ifade etmiştir. Orkun ise yaşadığı bir olaydan örnek vererek ve hikâye anlatarak bireylerin temelde nitelikli yaşam alanları yaratmaya yönelik çok eleştirileri olduğunu ama hiçbir şey yapmadıklarını; bu durumun çekirdek aileler için dahi sorun olduğunu vurgulamaktadır.

Herkes kendini kurtarmanın derdinde. Bir de şöyle bir şey var, köy kahvelerine gidin, herkes dünyayı kurtarır. Ben olsam böyle yapardım... Bizim çok sevdiğimiz bir İngilizce öğretmenimiz vardı... Bize okula geldiğimiz ilk gün bir şey anlatmıştı, hikâye. Hatırlıyor musunuz? Bir baba, şişman, tembel, çocuğuyla ilgilenmek istemeyen, sürekli gazete okuyan, asosyal bir baba ve

küçük bir kız çocuğu. Kız çocuğu bir gün parka gitmek istiyor ve babasının yanına gidip, baba parka gidelim mi diyor. Günlerden pazar, tembellik vakti. Adam eline gazetesini almış, kahvesini koymuş, tembellik yapıyor. Ve gazetede bir sayfa görüyor. Sayfada bir insan anatomisi var. Yırtıyor, paramparça ediyor ve kızının önüne koyuyor. Diyor ki sen bunu yaptığın zaman biz parka gideceğiz. Kız yarım saat, bir saat uğraşiyor. Hemen getiriyor babasına. Diyor, baba bak yaptım. Adam bakıyor, nasıl yaptın diyor. Çocukta dönüyor diyor ki, resmin arkasında dünya vardı. Ben dünyayı düzelttim, insanlar düzeldi. Pardon tam tersi, ben insanı düzelttim, dünya düzeldi diyor.

Anıl ise bu düşünceyi “Ya aslında bu alıp biçmenin sebebi ne biliyor musun? Adam şey, üretici değil. Mesela o fırçayı görüyorsunuz ya, bu fırçanın acaba ucu neyle yapılmıştır. Umurunda değil abi bir şey üretmek veya nasıl var olduğunu çözmek, hiç umurunda değil. Zaten Amerika’dan alıyorsun, bilmem nereden getirtiyorsun sen. Ekonomin yok, bir şeyin yok. Yok oda yok doğru söylüyorsun oda yok. Onu nasıl üretiyorlar? Onu da anlamadım. Doğal şartlar işte.” ifadesiyle görüşünü belirtmiştir.

“Tepkide bulunma ve farkındalık” alt temasına dayalı görüşler incelendiğinde eleştirel düşünme ve bakış açısına yönelik eğilimler belirgin bir biçimde öne çıkmaktadır. Bu görüşler çerçevesinde görsel kültür uygulamalarının gerçekleştirilmesine ilişkin uygulama sürecinde belirlenecek konuların öğrencilerin farkındalıklarından beslenmesine karar verilmiştir. Çünkü öğrencilerin var olan durumlarının belirlenmesinin amaçlandığı görüşmeler esnasında kendilerini ve eleştirel sorgulamalarını sanat yolu ile ifade etmeleri için ortam hazırlamanın, görsel kültür çalışmalarına yönelik ilgi ve motivasyonu canlı tutacağı öngörülmüştür.

‘Beklenti’ ve ‘İlgi Alanı’ temalarını oluşturan sorular araştırmada öğrencilerin uygulama süreci ile ilişkilendirilebilecek beklentilerini ve ilgi alanlarını belirleme amacı taşımaktadır. Bu bağlamda ‘Beklenti’ temasına dayalı olarak görüş belirten Özgür ;“Teknolojinin bizi yönetmesine izin vermeyelim.” İfadesi ile teknoloji odaklılıktan uzak olmaya ilişkin beklentisini özetlemiştir. Orkun aynı alt temada “Ara ara gruplaşmayı bırakıp, yardıma muhtaç insanlara yardım etmeyi ve sanata değer vermeyi bilmeliyiz ilk önce.” ifadesinde bulunarak yardımlaşmaya dayalı bir farkındalık yaratma konusunu öne çıkarmıştır.

‘İlgi Alanı’ alt temasına dayalı olarak öğrenciler farklı ilgilerini öne çıkarmışlardır. Anıl, “*Radyo ve tv ile ilgiliyim... Resim istemiyorum ben ya... Sinemayla ilgileniyorum... Takip ettiğim çoğu film yönetmenlerinin filmografisini bitirdim zaten.*”; Duygu “*Ben tiyatro ve resim seviyorum.*”; Özgür ise “*Grafik ve animasyon ile ilgiliyim*”; Orkun “*Robotlar üzerinden, elektronik robotlar üzerinden animasyon ile ilgiliyim*” demektedirler. Öğrencilerin ilgileri aslında kendilerini ifade etme yolları ile de örtüşmektedir. Bu bağlamda animasyon, film, video gibi ilgilerin görsel kültür uygulamalarının ve ders içeriklerinin yapılandırılmasında öne çıkarılmasına karar verilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak güzel sanatlar lisesi 11. sınıf öğrencilerinin görsel kültür ve sosyal medyaya ilişkin görüşleri sonucunda;

- Öğrenciler görsel kültürü tanımlarken “*görsel kültür*” kavramından yola çıkarak tahminlerde bulunmuşlardır. Öğrenciler görsel kültürü *görsel olan her şey* olarak tanımlamışlar ve daha çok geleneksel sanatların görsel kültür olduğu düşüncesine varmışlardır. Öğrencilerin görsel kültüre ilişkin düşüncelerinin sınırlı olduğu ortaya çıkmıştır.
- Öğrenciler genel olarak sosyal ağların hepsini kullandıklarını, en fazla tercih ettikleri sosyal ağları ise paylaşım amaçlarına göre ifade ettiklerinde günlük sıkıntılarını paylaştıkları twitter, kendilerini ve resim çalışmalarını paylaştıkları instagram ve facebook olduğu sonucuna varılmıştır.
- Sosyal ağlarda paylaşılan konularda öğrenciler günlük yaşam deneyimlerini, sıkıntılarını, tepkilerini, sanatsal çalışmalarını, düşüncelerini ve güncel olaylara ilişkin paylaşımlara yer verdikleri sonucuna varılmıştır.
- Öğrenciler sosyal içerikli konularda hassas oldukları ve paylaşılan içeriklerde katliam, güncel siyasi olaylara tepkide buldukları sonucuna varılmıştır. Aynı zamanda öğrenciler bu paylaşımların insanların düşünmesi için de önemli olduklarını düşünmektedirler.

- Sosyal ağlardaki bir görüntünün ya da görselin algılarını değiştirdiğini ve bunun öğrencilerin resimlerine etkide bulunduğu sonucuna varılmıştır.
- Öğrenciler atölye çalışmaları dışında çalışmak istedikleri konuları sosyal algıyı değiştiren absürd bir konu, tepki uyandıracak bir konu, güncel olaylara tepki niteliğinde bir konu ya da insan davranışları ile ilgili bir konu çalışmak istedikleri ortaya çıkmıştır.
- Öğrenciler ifadelerinde toplumsal değişim ve dönüşüm konusunda değiştirmek ve dönüştürmek istedikleri konular arasında ayrımcılık, anlayışsızlık, teknoloji ve tüketim konularını çalışmak istedikleri ortaya çıkmıştır.
- Öğrenciler sanat yoluyla kendilerini anlatmak istediklerinde bu anlatımı kısa film ile yapmak istedikleri ortaya çıkmıştır. Resimsel bir kurgu içinde kendilerini ifade etmek istediklerinde ise ilgi alanlarına ve kişiliklerine göre bir konu seçerek kendilerini anlatmanın öğrencilerin ilgisini çektiği sonucuna varılmıştır.
- Öğrenciler içinde buldukları çağda tepki duydukları ve farkındalık sağlamak istedikleri konuları tüketim, teknoloji, üretmemek, ego, bencillik, eleştirel bakış olarak ifade etmişler ve bu konuların günümüz toplumunun sorunsalı olduğunu düşündükleri ortaya çıkmıştır.

Araştırmada uygulama öncesi yapılan bu çalışmalar ile hem öğretmenlerin ihtiyaç ve gereksinimleri doğrultusunda hem de öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda görsel kültür ders içeriği oluşturulmuştur. Literatürdeki ilgili kaynaklar ve yurt içi ve yurt dışında uygulanan görsel kültür ders içerikleri incelenmiştir. Ayrıca genel olarak yurt dışında uygulanan görsel kültür ders içeriklerine bakıldığında *Marita Sturken and Lisa Cartwright (2001). Practices of Looking an Introduction to Visual Culture* kitabı referans alınarak oluşturulmuştur. Bu bağlamda görsel kültür ders içeriğini oluşturulurken yapılan gereksinim çalışmaları, uygulanan görsel kültür ders içerikleri, alan uzmanlarının görüşleri ve ilgili referans kitap temel alınmıştır.

Ders içeriği oluşturulurken günümüz ağ toplumunda öğrencilerin sosyal ve kültürel sistemler içinde gömülü olan görsel imgeleri nasıl anlayacakları konusunda eleştirel bir çerçeve oluşturacakları ve görselleri anlamaya, çözümlenmeye yönelik uygulamalara yer verilmiştir. Öğrencilerin aktif katılım sağlayacakları, eleştirel düşünme, kendilerini ifade etme, analiz etme ve yorumlama becerilerinin gelişeceği yapılandırıcı eğitim anlayışı benimsenmiştir.

3.3. Ders İzlenesinin Oluşturulması

Görsel kültür ders izlenesinde araştırmacının ve öğrencilerin derste uygulayacağı içerik ilgili literatür göz önünde bulundurularak; öğretmenlerin beklentileri ve öğrencilerin gereksinimlerine dayalı görüşler de dikkate alınarak genel hatlarıyla belirlenmiştir. Eylem araştırması gereği ders izlenesi araştırmacı ve öğrenciler için esnek ve değişebilir bir biçimde hazırlanmıştır.

Ders izlenesinde dersin süreci, hedefleri, hedeflere ulaşmada izlenilecek süreç ve yöneme ilişkin 14 haftalık taslak bir programı içermektedir. Haftalara göre belirlenen konu ve etkinlikler genel hatlarıyla belirlenerek taslak oluşturulmuştur. Gerektiğinde ise eylem planındaki değişikliklere, öğrencilerin gereksinim ve önerilerine göre değişebilecek bir şekilde hazırlanmıştır. Araştırma süresince elde edilen yeni kaynaklar, bilgiler, etkinlikler, karşılaşılan sorunlara getirilen çözümler gereği yeni eylem planları ile ders izlenesi değişiklik göstermiştir. Bu bağlamda araştırmada uygulama aşamasına ilişkin haftalık programlar Tablo 10'daki şeklini almıştır.

Tablo 10. Eylem Planındaki Değişikliklere Göre Düzenlenen Ders Programı

Ders Adı: Görsel Kültür Okul: Güzel Sanatlar Lisesi 2015-2016 Eğitim Öğretim Yılı		
	Taslak İçerik	Uygulanan İçerik
1. Hafta	Görsel Kültür Nedir?	Görsel Kültür Nedir?
2. Hafta	Görme ve Görsellik	Görme ve Görsellik
3. Hafta	İmgeleri Anlamak ve Analiz Etmek	İmgeleri Anlamak ve Analiz Etmek
4. Hafta	Sanat ve Görsel Kültür	Sanat ve Görsel Kültür
5. Hafta	Sanat ve Görsel Kültür	Sanat ve Görsel Kültür
6. Hafta	Teknoloji ve Görsel Kültür: Dijital İmgenin Yapısı	Teknoloji ve Görsel Kültür: Dijital İmgenin Yapısı
7. Hafta	Teknoloji ve Görsel Kültür: Dijital İmgenin Yapısı	Dijital Sanat ve Görsel Kültür
8. Hafta	Görsel Kültür ve Sosyal Medya	Görsel Kültür ve Sosyal Medya
9. Hafta	Görsel Kültür ve Sosyal Ağlar	Görsel Kültür ve Sosyal Ağlar
10. Hafta	Sosyal Ağ-Görsel Kültür, Gündelik Hayat ve Görsel Kamu Alanları	Görsel Kültür ve Sosyal Ağlar
11. Hafta	Görsel Kültür: Bir İmge de Sen Yarat (Asamblaj Uygulama)	Görsel Kültür: Bir İmge de Sen Yarat (Graffiti Çalışması)
12. Hafta	Sosyal Ağ ve Tüketim Kültürü: Reklam Ve Haz	Sosyal Ağ-Görsel Kültür, Gündelik Hayat ve Görsel Kamu Alanları
13. Hafta	Görsel Kültür ve Gelenek	Görsel Kültür ve Gelenek: 'Mail Art' Project Biennial
14. Hafta	Görsel Kültür ve Gelenek	Görsel Kültür ve Gelenek: 'Mail Art' Project Biennial

3.4. Araştırma Gönüllü Katılım Formu

Araştırma süresince 2BSA dersinde uygulanacak olan görsel kültür uygulamaların atölye ortamında video kayıtlardan, yapacakları etkinliklerden ve kendilerinin verecekleri her dönütün araştırmada kullanılacağından bilgilerinin olması ve izin vermeleri, araştırmannın etik ilkeler doğrultusunda olması açısından önem taşımaktadır.

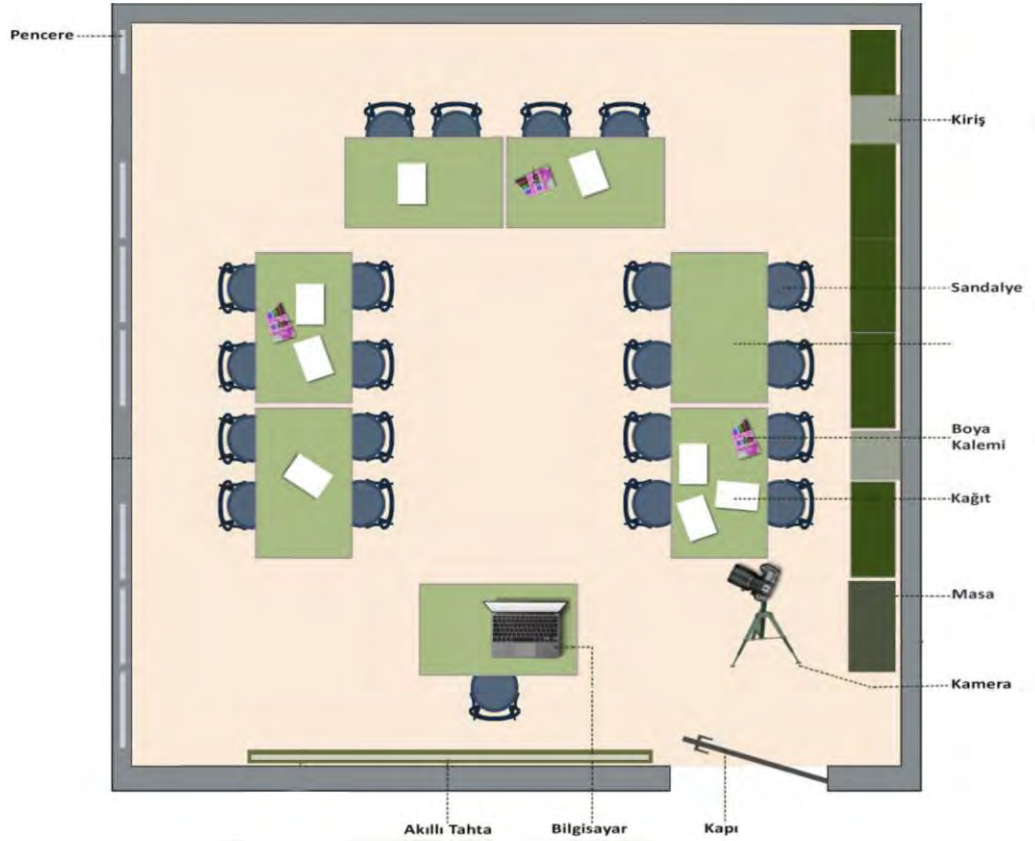
Bu bağlamda araştırma gönüllü katılım formu ile araştırmaya ilişkin açıklamaların olduğu katılım formu (EK-3) ilk ders öğrencilere verilmek üzere hazırlanmıştır.

3.5. Ödev Yönergesi

Araştırmada her etkinlik sonrası öğrencilere verilmek üzere ödev yönergeleri hazır hâle getirilmiştir (EK-5).

3.6. Ders Ortamının Hazırlanması

Uygulama yapılan sınıfın atölye ve öğretmen değişikliğinden dolayı dersin ilk 4 haftası desen dersi kapsamında 10 haftası ise 2BSA dersi kapsamında “Görsel Kültürü Keşfetmek” adı altında güzel sanatlar lisesi resim bölümünde yürütülmüştür. Ders işlenişi sırasında atölye ortamının fiziki ortamında bulunan akıllı tahta ve internet kullanılmıştır. Ayrıca araştırmacının atölye ortamına getirdiği bilgisayar, video kamera, projeksiyon, fotoğraf makinesi, ses kayıt cihazı, cep telefonu ve tablet kullanılmıştır.

Görsel 1. Güzel Sanatlar Lisesi Atölye Planı

Güzel sanatlar lisesinde gerçekleştirilen etkinliklerin gerçekleştirildiği atölyenin planı Resim 1’de verilmiştir. Öğrencilerin çalışabileceği masalar, sandalyeler şeklindeki gibi ‘U’ düzeni ile konumlandırılmıştır. Bu düzen çerçevesinde öğrencilerle daha nitelikli iletişim kurulabileceği öngörülmüştür. Ayrıca ders kapsamında atölyenin mevcut teçhizatı olan akıllı tahta sıklıkla işe koşulmuştur. Uygulama ortamında kullanılan bilgisayar, kamera, ses kayıt cihazı ve projektör araştırmacı tarafından ortama getirilmiştir. Ayrıca 14 haftalık uygulamalar esnasında öğrencilerin kullandığı tüm malzemeler öğrencilere araştırmacı tarafından sağlanmıştır.

Ders süresince araştırmacının getirdiği araçların hem araştırmacı hem de öğrenciler tarafından etkin kullanımı sağlanmıştır.

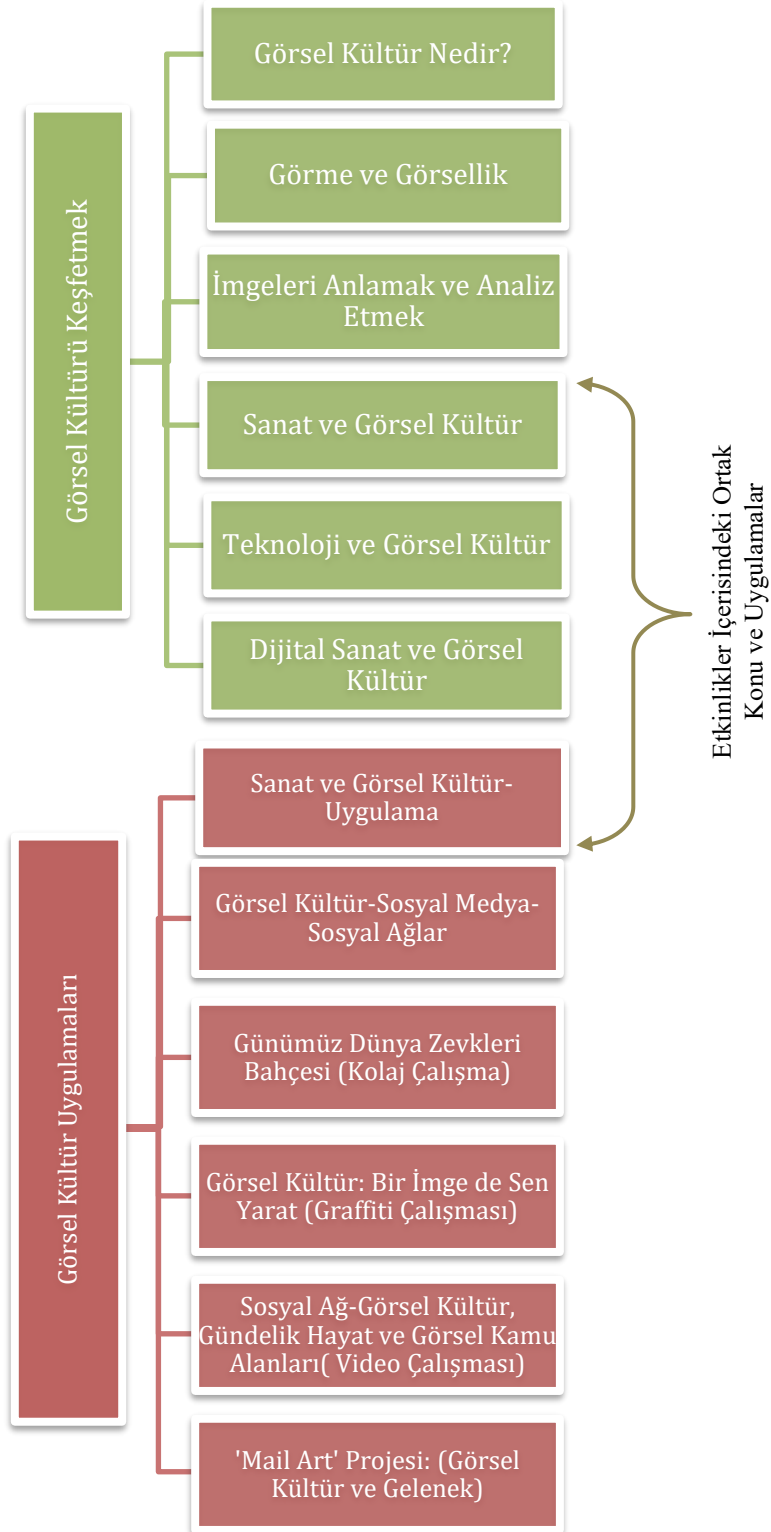
Güzel sanatlar lisesine uygulama yapacağım tarihin netleşmesi için gittiğimde atölye öğretmeni yapacağım çalışma üzerine konuştuğumuzda dersi olumlu yönde etkileyeceğini belirtti. Bu uygulamanın Desen, 2BSA ya da 3BSA derslerinde uygulayabileceğimi, ders saati anlamında esnek davranabileceğini, uygulamaların dikkatini çektiğini ve konuya dahil olmak istediğini belirtti. Ders süreci üzerine konuştuktan sonra atölyenin fiziki ortamını kontrol ettim. Özellikle internet bağlantısının olması uygulamalar açısından önemliydi. Atölyelerde akıllı tahta vardı ve her ihtimale karşı kullanarak denedim. Bir sonraki ders için kontrol etmem önemliydi. Sonra öğrenciler ile kısa bir tanışma oldu. Kendimi tanıttım, kısaca ders hakkında bilgi verdim. Öğrenciler hem merak etti hemde ne yapacakları konusunda biraz tedirgin yaklaştılar. Çünkü benle ve böyle bir ders ile ilk defa karşılaşıyorlardı. Özellikle kendi konularını seçmeleri konusunda ilgi uyandırdı. Fakat biraz şüphe ettiler (5 Ekim 2015, AG).

3.7. Araştırma Uygulama Süreci

Araştırmanın uygulama süreci güzel sanatlar lisesi resim bölümünde gerçekleştirilmiştir. Araştırma uygulama aşamasında ilk 4 haftası desen dersi kapsamında 4 saat olarak sonra ise 10 haftası 2BSA dersi kapsamında 4 saat olarak entegre bir şekilde yürütülmüştür. Bu süreç 8 Ekim 2015-18 Ocak 2016 tarihleri arasındaki haftayı kapsamaktadır. Araştırma uygulama sürecinde güzel sanatlar lisesi 11. sınıf öğrencileri için ilk 7 haftası “Görsel Kültürü Keşfetmek” ve son 7 haftası ise

“Görsel Kültür Uygulamaları” başlığı altında yürütölen etkinliklerin oluşturduğu bir ders izlencesi takip edilmiştir.

Araştırma uygulama süreci ilk 4 hafta görsel kültüre ilişkin teorik konular ele alınmıştır. 4. haftadan sonra ise geçerlilik komitelerinde alınan kararlara göre teori ve uygulama birlikte devam etmiştir. 21. yy görsel kültürünü oluşturan teknolojinin sosyal medya ve sosyal ağlara yansıyan yüzünü oluşturan imgeler, dijital imgeler, imajların odak noktada yer aldığı çağdaş sanat üretimlerinin de yer aldığı etkinlikler düzenlenmiştir. Bu aşamada yer alan etkinlikler Şekil 7’de gösterilmiştir.

Şekil 7. Görsel Kültür Çalışmaları Kapsamında Yapılan Etkinlikler

Araştırmada her hafta için düzenlenen etkinliklerin her biri veya birkaçı araştırma sorularına cevap arayacak nitelikte düzenlenmiştir. Araştırmada belirlenen etkinlikler teorik ve uygulamalı konular olarak “Görsel Kültürü Keşfetmek” ve “Görsel Kültür Uygulamaları” başlığı altında iki gruba ayrılarak bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. “Görsel Kültürü Keşfetmek” etkinliği süreci 8 Ekim 2015-23 Kasım 2015 tarihleri arasında 7 haftalık bir sürede uygulanmıştır. “Görsel Kültür Uygulamaları” etkinliği ise 7. haftadan itibaren 7 Aralık 2015-18 Ocak 2016 tarihleri arasında işlenen görsel kültür konularının uygulamalarını oluşturmaktadır. Ancak “Sanat ve Görsel Kültür” kapsamında yapılan görsel kültür çalışmaları da Görsel Kültür Uygulamaları etkinliklerinin içerisinde yer aldığı için dördüncü haftadan itibaren yapılan etkinlikler her iki başlık içerisinde de yer verilmiştir. Görsel Kültür Uygulamaları etkinlikleri içerisinde “Teknoloji ve Görsel Kültür: Dijital İmgenin Yapısı”, “Dijital Sanat ve Görsel Kültür”, “Görsel Kültür ve Sosyal Medya”, “Görsel Kültür ve Sosyal Ağlar”, “Görsel Kültür: Bir İmge De Sen Yarat”, “Sosyal Ağ-Görsel Kültür: Gündelik Hayat ve Görsel Kamu Alanları”, “Görsel Kültür ve Gelenek: ‘Mail Art’ Project Biennial” etkinlikleri yer almaktadır.

Araştırmanın üçüncü sorusuna yönelik “*Görsel sanatlar atölye derslerinde sosyal ağ odaklı görsel kültür çalışmaları nasıl geliştirilebilir?*” sorusuna ilişkin olarak etkinlikler kapsamında sunulan ilk aşama kullandıkları sosyal ağı belirlemek ve işe koşmak olmuştur. Sunulan ders içerikleri ve ders içerisindeki uygulamalar, örnekler, araştırma ve tartışma süreçleri sosyal ağ odaklı devam edecek şekilde planlanmıştır. “*Öğrencilerin görsel kültüre ilişkin algısı nedir?*” sorusuna ilişkin olarak video kayıtlar, görüşmeler, öğrenci günlükleri, dokümanlar ve WhatsApp gönderimleri veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmanın 4. sorusuna yönelik “*Görsel sanatlar atölye derslerinde geliştirilen sosyal ağ odaklı görsel kültür çalışmaları üzerinde değişiklik yapmaya gereksinim var mıdır?*” sorusu etkinlik süresince karşılaşılan problemler ve geliştirilen eylem planları açıklanmıştır.

Araştırmada etkinlikler çerçevesinde uygulanan görsel kültür çalışmaları 14 haftalık tüm eylem araştırması sürecine yayılarak devam etmiştir.

3.8. Uygulama Sürecinde Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın uygulama süreci 14 haftayı içermektedir. Araştırmanın uygulamasının ilk 4 haftası ‘Desen’ dersi kapsamında geri kalan 10 haftası ise ‘2BSA’ dersi kapsamında görsel kültür çalışmaları bir ders olarak işlenmiştir. Bu süreç hem yüz yüze işlenen dersleri hem de WhatsApp gönderimlerini içeren çevrimiçi ortamı kapsamaktadır. Görsel kültür çalışmalarını içeren haftalara göre belirlenmiş konular için özetleyici bir tablo verilmiş, sonrasında ders işleniş süreci ve WhatsApp gönderimleri, öğrenci günlüğü, araştırmacı günlüğü, öğrencilerin sanatsal çalışmaların, video dökümlere ilişkin alıntılara Ek’ler bölümünde yer verilmiş; yarı-yapılandırılmış görüşmeler içerik analizine göre analiz edilmiş, bulgu ve yorumlarda yer verilmiştir.

Görsel Kültür Öğretim Etkinlikleri ve Ders İşleniş Süreçleri

3.8.1. Birinci haftaya öğretim etkinlikleri ve ders işleniş sürecine ilişkin bulgular

Birinci hafta etkinliğinde araştırmacı öğrenciler ile tanışmış ve araştırmaya ilişkin öğrencileri bilgilendirmiştir. Araştırmacı sunum öncesinde görsel kültür kapsamında öğrencilere sorular yönelterek düşüncelerini almıştır. Sosyal ağ odaklı görsel kültür etkinliklerinin planlanmasında öğrenciler istedikleri bir konuyu ele almışlardır. Öğrenciler sosyal ağlara yönelik imajlarını yansıtmasında turist bir bakış açısı ile uyguladıkları sosyal medya görsellerini bulmuşlardır. Görsel kültür çalışmalarında bakış ya da bakış açısı bireylerin görsellere nasıl baktıklarını, hangi koşullar altında baktıklarını ile ilgilenir. Duncum (2016, s. 19) söylediği gibi bu bakış açısı bireylerin görsellere yüklediği anlamlarla, bireylerin kim olduklarıyla, konu ile ilgili ilişkileriyle, görselin var olduğu çevre hakkında ip ucu verir. Bu bağlamda öğrenciler kısa süreli, göz gezdirerek ve hızlı bir şekilde turist bir bakış açısı ile görsellerini seçmişlerdir. Böylece öğrencilerin hangi sosyal medyayı nasıl, ne amaçla kullandıkları hakkında araştırmacıya bir fikir sağlamıştır. Ayrıca bu uygulama öğrencilere sosyal medya görselleri üzerinden günlük görsel yaşam deneyimlerini ortaya koyabilecekleri bir ortam sağlamıştır. Bu bağlamda öğrenciler konularını belirlemiş ve sonrasında yapacakları görsel kültür çalışmalarını tasarlamışlardır. Etkinliğin planlanmasına ilişkin süreç Tablo 11’de verilmiştir:

GÖRSEL KÜLTÜRÜ KEŞFETMEK ETKİNLİĞİ

3.8.1.1. Görsel kültür nedir?

Tablo 11. Birinci Haftaya İlişkin Ders Süreci

GÖRSEL KÜLTÜRÜ KEŞFETMEK 1. HAFTA: 8 EKİM 2015- GÖRSEL KÜLTÜR NEDİR?	
1.Ders: Tanışma ve Derse Giriş Araştırmacı kendini tanıtır. Öğrenciler kendini tanıtır. Araştırmacı dersin nasıl ve ne şekilde işleneceği ile ilgili bilgilendirme ve sunum yapar. Araştırmacı öğrencilere Görsel Kültür nedir, ne olabilir? sorusunu yönlendirerek tartışma ortamı yaratır. Öğrencilerden fikirlerini paylaşmaları istenir. Öğrencilerin kavramı keşfetmeleri için sorular yönlendirir.	
2.Ders: Görsel Kültürü Keşfetmek Araştırmacı öğrencilerden bir kavram ya da konu seçmelerini ister. Araştırmacı öğrencilere seçtikleri kavram ya da konuyu bireysel ya da grup olarak çalışabileceklerini belirtir. Araştırmacı öğrencilerden sosyal medyadan bir imgeyi seçmelerini ve yorumlamalarını ister. Öğrenciler imgelerini seçer ve günlüklerine seçtikleri konular ile ilgili not alırlar. Öğrenciler yorum yapmaya ve fikirlerini paylaşmaya devam ederler.	
3. Ders: Görsel Kültürü Keşfetmek Öğrenciler yorum yapmaya ve fikirlerini arkadaşlarıyla paylaşmaya devam ederler. Araştırmacı öğrencilerden genel olarak dersi değerlendirmelerini ve fikirlerinin paylaşmalarını ister.	
4. Ders: Görsel Kültürü Keşfetmek Araştırmacı konularını seçmeyen öğrencilerden bir sonraki derse kadar hangi konuyu çalışmak istediklerini belirlemelerini, konuları hakkında araştırma yapmalarını ve hangi sosyal ağda paylaşmak istediklerini, bilgilendirme, tartışma, sunum konusunda hangi ortak sosyal ağı kullanmak istedikleri belirlemeleri açısından sosyal ağ kullanım formunu dağıtır.	
Dersin Genel Amaçları <ul style="list-style-type: none"> • Görsel kültür ve görsel kültür çalışmalarını tanımlayabilme. • Resim, fotoğraf, tv, film, yeni medyadaki kullanım örnekleri ile sanat, reklam, kitle iletişim araçlarında kullanılan imgeleri anlama yollarını kavrayabilme. • İmge, sembol, ikon ve görsel imgeleri yerel tarih ve küresel etkileri ile nasıl ilişkilendireceklerini analiz edebilme. • Sosyal ve kültürel sistemler içinde gömülü olan görsel imgeleri nasıl anlayacakları konusunda eleştirel bir çerçeve oluşturacakları görsel okumaları ve uygulamaları sentezleyebilme. • Görsel kültür öğelerini değerlendirebilme ve bu doğrultuda uygulamalar geliştirebilme.	
Yöntem: Sunum, tartışma, beyin fırtınası, soru-cevap.	
Ödev: Öğrenciler görsel kültür çalışmaları için belirleyecekleri konu ya da kavram ile ilgili Sosyal Ağ üzerinde araştırma yapmaları, günlüklerine not almalarını ve bir sonraki derse kadar bir fotoğraf çekerek sınıfta bu görselleri sunmaları istenir.	

Birinci derste araştırmacı öğrencilere kendini tanıtmıştır. Araştırmacı yapacağı çalışma için araştırma gönüllü katılım formunu öğrencilere dağıtır ve öğrenciler formu okuyarak gönüllü olarak araştırmaya katılmak istediklerini belirttikten sonra video kayıt başlatmıştır. Birinci derste araştırmacı öğrencilere tezin konusundan, etkinliklerden, sürecin nasıl işleyeceğinden, günlüklerden, video kayıttan, yapacakları görsel kültür çalışmalarının içeriğini anlatmıştır. Araştırmacı ğrencilere günlükler için defter dağıttığında bu durumun onların hoşuna gittiğini gözlemlemiştir. Birinci derse ilişkin öğrenciler görsel kültür uygulamalarını yaşadıkları alanda kendi seçtikleri (bilboardlarda ya da reklamlardaki imgeler, yapılar, müzelerdeki objeler gibi akıllarına gelebilecek her türlü imgeyi) ya da belirlenen konular içinden en az bir konu altında görselleştirmişlerdir. Derste uygulama yapacakları konu, imge ya da yapıyı seçip yorumlayacakları ve bu bağlamalarda görsel kültür uygulamalarını oluşturacakları belirtilmiştir. Bu çerçevede öğrencilere görsel kültür uygulamalarını ortak olarak belirledikleri Sosyal ağ üzerinde, sunumlarını, analizlerini, tartışmalarını ve elde ettikleri bilgileri belirledikleri sosyal ağa ekleyecekleri ifade edilmiştir.

“Araştırmacı ğrencilere ikinci derste görsel kültür ne olabilir? Size göre görsel kültür nedir?” diye sorduğunda öğrencilerin bir süre sessiz kaldığını ve fikirlerini söylemekten çekindikleri gözlemlemiştir. Bu konuya ilişkin araştırmacı günlüğüne aşağıdaki görüşleri yansıtmıştır:

Öğrenciler dersin ilk saatlerinde çekingen davrandılar. Her bir öğrenciyi fikirlerini almak için cesaretlendirmeye ve fikirlerini söylemeleri için teşvik ettim. Ayrıca her durumda soru sorabileceklerini, bu dersin onların ihtiyaçları, nerileri doğrultusunda ilerleyeceğini ve fikirlerini çekinmeden söylemeleri gerektiğini belirttim. Dersin sonuna doğru öğrenciler kendilerini daha iyi ifade ettiler. Görsel kültür ne olabilir? diye sorduğumda önce düşündüler sınıfta sessizlik hâkim oldu. Kelimelerden yola çıkabileceklerini ifade ettim. Görsel kültürle ilgili daha önce bir fikirleri olmadığını gözlemledim (AG, 8 Ekim 2015).

Ayrıca ders süresince video kayıt dökümlerinde öğrencilerin görsel kültürü tanımlamalarında “kültür, kültürel aktarım, geçmişin yansıması” gibi ifadelerde bulunmuşlardır (EK-10).

İkinci derste sürecinde araştırmacı öğrencilerden kullandıkları sosyal ağdan ya da sosyal medyadan 15 dk içerisinde bir görsel bulmalarını bu görselleri bulurken istedikleri her türlü görseli seebileceklerini belirtmiştir. Öğrenciler buldukları

görselleri bluetooth ve WhatsApp kullanarak araştırmacıya görselleri göndermiştir. Görselini bulan öğrenciler konularına ilişkin günlüklerine not almıştır. Araştırmacının ilk haftaya ilişkin seçtikleri görseller ve konulara ilişkin gözlemlerini (EK-11) yansıtmıştır.

Tablo 12. Öğrencilerin Birinci Haftaya İlişkin Seçtikleri Konular

<i>Öğrenci</i>	<i>Öğrencilerin görsel kültür çalışmaları için sosyal medyadan ilk hafta seçtikleri konu</i>
Mehmet	Trafik/ Toplumsal kurallar
Furkan	Bisiklet/Toplumsal kurallar
Ayşegül	Doğa/Orman yangını
Eylül	Doğa/Orman yangını
Didem	Hayvan Hakları
Damla	Kadına şiddet
Betül	Kadına şiddet
Murat	Kalabalık/yığın
Eren	(ilk hafta uygulamada konu seçiminde kararsız kaldığını ve konuları arasında sistem, hayvanlara işkence gibi konular olduğunu ifade etmiştir.)

Öğrenciler ilk hafta sosyal medyadan kendi yaşam deneyimlerine ilişkin seçtikleri konular Tablo 12’de verilmiştir. Buna ilişkin görseller (EK-12) yer almaktadır. Üçüncü derste öğrenciler atölyede seçtikleri konular üzerine fikirlerini paylaşmaya devam etmiştir. Her bir konu için öğrenciler kendi deneyimlerinden ve yaşantılarından yola çıktığı gözlemlenmiştir. Video kayıtlardaki yansımada öğrenciler konularıyla ilgili düşüncelerini (EK-13) açıklamışlardır. Araştırmacı öğrencilere akıllarına gelebilecek her türlü görseli kullanabileceklerini ve bu konuda öğrencileri serbest bıraktığını belirterek görsellerini bulmak için süre vermiştir. Öğrenciler cep telefonlarından görsellere bakmaya devam etmiştir. Araştırmacı sorular yönlere ele aldıkları konuyu açıklamalarını istemiştir. Öğrenciler konularına ilişkin günlüklerine yansıtıcı yorumlar yapmışlardır (EK-14). Birinci haftaya ilişkin öğrencilerin dersin sonunda yorumları ise “aydınlatmak, bilgilendirmek, daha çok açık düşünmek, bilinçlenmek ve bilinçlendirmek, farkına varmak” olarak vurgulamışlardır (EK-15).

Araştırmacının ilk haftayla ilgili gözlemleri ve yorumlarına günlüğünde yansıtmıştır (EK-16).

Araştırmacı dersin sonunda öğrencilere sosyal ağ kullanım bilgi formunu (EK-4) dağıtarak bir sonraki derse kadar gerekli yerleri doldurup getirmelerini isteyerek derisi bitirmiştir.

Alan uzmanlarıyla ilk haftaya ilişkin yapılan geçerlilik komitesinde ikinci haftaya ilişkin alınan eylem planları aşağıda belirtilmiştir:

- Uygulamalar konusunda öğrencileri uygulama öncesi belli bir süre serbest bırakmak,
- Öğrencilerin kendi hazırbuluşlukları ile ilgili örnekleri çoğaltmasını sağlamak ve bu çerçevede ekstra önlemler almak,
- Öğrencilerin seçtikleri imajla ilgili iki adet fotoğraf bulmalarına ilişkin sınırlama vermek,
- İlk haftaya ilişkin seçtikleri görselleri ve ikinci hafta için seçecekleri görsel ve fotoğrafları powerpointe yerleştirmek ve sorgulayıcı sorular yönelterek öğrencilerin yakaladıkları noktaları vurgulamak. Böylece kendi imajları üzerinden 2. haftaya ilişkin konularının anlatımının yapılması ve öğrenciler eğer eleştirel sorgulama ve yorumlamaya açıklarsa onları teşvik edici yönlendirmelerde bulunarak onların görüşlerini almaya yönelik eylem planlarına karar verilmiştir (I. GK, 9 Ekim 2015).

3.8.2. İkinci hafta öğretim etkinlikleri ve ders sürecine ilişkin bulgular

Geçerlilik komitesi kapsamında alınan kararlar doğrultusunda araştırmacı öğrencilerin seçtikleri görselleri sunumunda yer vererek kendi imajları üzerinden anlatımını gerçekleştirmiştir. Böylece öğrencilerin konularını ve sosyal medya imajlarını sorgulayabilecekleri, çoklu bakış açısı kazanacakları görsel kültür ders etkinliği oluşturulmuştur. Öğrenciler bu etkinlik kapsamında kendi imajlarını neden, niçin ele aldıklarını arkadaşlarıyla paylaşmışlardır. Ayrıca ders kapsamında simge/sembol ve imgeyi kendi görsellerinde ifade etmişlerdir. Öğrenciler sosyal medya görsellerini incelerken fiziksel ve sosyal yapılanmış görme arasındaki ayrımı yapabilmişler, simge/sembol ve imge ile ilgili fikir edinebilmişlerdir. Görsel kültür uygulamalarının sosyal ağ odaklı devam etmesi konusunda araştırmacının öğrenciler verdiği sosyal ağ kullanım bilgi formu incelendiğinde ve sınıf içerisinde tartışıldığında öğrencilerin görsel kültür dersi için kullanmak istedikleri sosyal ağ WhatsApp uygulaması olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin sosyal ağ olarak WhatsApp uygulamasını tercih etmelerinde etkileşim ve iletişim kolaylığı ön plana çıktığı görülmüştür. Görsel kültüre ilişkin oluşturulan WhatsApp grubunun ismini belirlemede öğrencilerin yaratıcı fikirler sergilediği gözlemlenmiştir. Etkinliğin planlanmasına ilişkin süreç Tablo 13'te verilmiştir.

3.8.2.1. Görme ve görsellik

Tablo 13. İkinci Haftaya İlişkin Ders Süreci

GÖRSEL KÜLTÜRÜ KEŞFETMEK 2. HAFTA: 13 EKİM 2015 – GÖRME VE GÖRSELLİK	
1.Ders: Derse Hazırlık Öğrencilere seçtikleri kavramlar ile ilgili buldukları çektikleri fotoğrafları sınıfta paylaşmaları istenir. Araştırmacı ders içeriğinden bahseder. Derse hazırlık için süre verilir.	
2.Ders: Görsel Okuma ve Görsel kültür çalışmaları hakkında bilgilendirme Araştırmacı seçtikleri kavram ya da konuyu ne şekilde ele alacaklarını ne tür görsel kültür uygulama yapacakları konusunda bilgilendirme yapar. Araştırmacı görme ve görsellik ile ilgili bilgilendirici sunumu gerçekleştirir. Öğrenciler seçtikleri kavramlar ile ilgili ilk hafta seçtikleri görselleri sınıfta paylaşır ve öğrenciler seçtikleri görsellerde simge, sembol ve imge ile ilgili fikirlerini söyler.	
3. Ders: Görsel okuma Araştırmacı sunumda öğrencilere gördükleri resimleri simge/sembol ve imge bağlamında yorumlamalarını ister. Öğrenciler görseller ile ilgili fikirlerini söylemeye devam eder ve görseller ile ilgili tartışma ortamı oluşturulur.	
4.Ders: Sosyal Ağ Kullanımı Araştırmacı ders süresince öğrencilerle birlikte kullanacağı sosyal ağ belirlemek için fikirlerini paylaşmalarını ister. Öğrenciler fikirlerini söylemeye devam eder ve ortak kullanılacak sosyal ağ belirlenir. Araştırmacı sosyal ağda (WhatsApp) grubu oluşturur. Öğrenciler oluşturacakları sosyal ağ için grup ismi belirlerler. Araştırmacı öğrencilere bir sonraki ders için uygulamaların başlayacağını ve seçtikleri konu ya da kavram hakkında ilgili görselleri (afiş, kitap, reklam, broşür, gazete vb. hertürlü görseli) sosyal ağda paylaşmaları ve sosyal ağda birbirlerinin görselleri ile ilgili yorum yapmalarını belirtir. Araştırmacı sonraki hafta için öğrencilere ödev yönergelerini dağıtır.	
Dersin Genel Amaçları <ul style="list-style-type: none"> • Fiziksel görme ve sosyal yapılanmış görsel arasında ayrımı anlayabilme. • Simge / sembol ve imge ile ilgili fikir edinebilme. • Görselleri okuma ve imgeleri çözümlemede fikir yürütebilme. • İmgeleri toplumsal, ekonomik ve siyasi bağlamlarda anlamlandırabilme. • Fikir üretme, yorum yapabilme ve eleştirel yaklaşım geliştirebilme.	
Yöntem: Sunum, tartışma, beyin fırtınası, soru-cevap.	
Ödev: Öğrencilerden görsel kültür uygulamalarını yaşadıkları alanda kendi seçtikleri (bilboardlarda ya da reklamlardaki imgeler, yapılar, müzelerdeki objeler gibi akıllarına gelebilecek her türlü imgeyi) konu ya da kavramı ile ilgili fotoğraf çekmeleri ve oluşturulan sosyal ağda fotoğrafları paylaşmaları istenir. Eylem Döngüsü: Geçerlik komitesindeki fikirlere dayalı olarak öğrencilerin ilk hafta sosyal medyadan seçtikleri görseller üzerinden imge, sembol ve simge üzerine sınıfta konularına ilişkin sunum yapmaları istenmiştir.	

13 Ekim 2015 tarihindeki ikinci hafta birinci derste araştırmacı bir önceki hafta verilen ödevi öğrencilerden sınıfta sunmalarını istemiştir. Öğrencilerden 6 kişi konuları ile ilgili fotoğraf ve görseli bulmuştur. Araştırmacı geçerlilik komitesindeki önerilerden

de yola çıkarak seçtikleri görseller üzerinde sembol / simge ve imge ile ilgili konuşmalarını fikirlerini söylemelerini istemiştir. Ayrıca bu durumun olacağını düşünerek ilk hafta öğrencilerin sosyal medyadan buldukları görsellerin çıktısını alarak sınıfa dağıtmıştır. İkinci ve üçüncü derste araştırmacı görme ve görsellik ile ilgili sunumu gerçekleştirmiştir. Araştırmacı derste örnek görseller üzerinden soru cevap yaparak simge / sembol ve imge üzerine öğrencilerin yorumda bulunmalarını sağlamıştır. Dersin sonunda araştırmacının verdiği sosyal ağ kullanım formunu öğrenciler doldurup vermiştir. Araştırmacı öğrencilere sosyal ağların kullanımı ile ilgili sorular yönelttiğinde öğrencilerin sosyal ağ kullanımı konusunda kararsız kaldıklarını gözlemlenmiştir. Öğrenciler ortak bir sosyal ağ olarak WhatsApp tercih etmişlerdir. Öğrenciler WhatsApp grubunun ismini ‘bakış açısı, görsel keşif, ölü tavşan, başharflerimiz, görsel kültür’ gibi birçok öneride bulunmuşlardır. Öğrenciler müzik gruplarının isimlerinden yola çıkarak grubun ismini ‘Atölye 93’ olarak belirlemişlerdir. Araştırmacının buna ilişkin gözlemlerini günlüğüne yansıtmıştır (EK-17).

İkinci haftaya ilişkin görsel kültür çalışmaları kapsamında öğrenciler çektikleri fotoğraflar ve sosyal medyadan buldukları görseller üzerinde simge, sembol ve imge üzerine yorumlarda bulunmuşlardır. Araştırmacı WhatsApp grubundaki nick’i “*Görsel Kültürü Keşfetmek*” olarak belirlemiştir. Öğrencilerin WhatsApp grubu üzerinden çektiği fotoğraflar ve fotoğrafa ilişkin yorumlarına (EK-18) yer verilmiştir.

Araştırmacı geçerlilik komitesinde alınan kararlar doğrultusunda teorik konuları doğrudan vermeyerek öğrencilerin bilgiyi kendilerinin keşfedebileceği sorular yönelterek ve örnekler göstererek bir ders sürecini takip etmiştir. Öğrenciler ilk hafta seçtikleri görsellerde simge / sembol ve imgeyi tanımlamada güçlük çekmişler sunum sırasında araştırmacının yönelttiği sorular ile öğrenciler dersin sonunda kavramları daha iyi kavrar duruma gelmişlerdir.

Araştırmacı öğrencilere sunum sırasında verdiği örnekler ve öğrenciler ile geçen diyalogun video kayıtlara yansımada öğrencilerin görselleri çözümlemede yeterli olmadıklarını gözlemlenmiştir (EK-19). İkinci haftaya ilişkin öğrenciler günlüklerine “*bir bakış açısı, araştırma, sorgulamaya başlama, farkındalık edinme, bilgiyi yapılandırma*” gibi ifadeler kullanarak fikirlerini yansıtmışlardır (EK-20).

Araştırmacının bu haftaya ilişkin gözlemleri günlüğüne şöyle yansımıştır:

Bu derste öğrencilerin akıllarında soru işaretleri olduğunu gözlemledim. İmge, sembol / simge ve sunumdaki görseller onların zihinlerinde soru işaretleri oluşturmaya başlamıştı. Ödevlerini unuttukları için bu hafta ödev yönergesi hazırlayarak öğrencilere dağıttım ve atölyede ortak bir karar olarak WhatsApp grubunu oluşturduk. Atölye hocası da kendisinin katılmamızı istediğimiz yerde duruma göre derse katılacağını belirtti. Öğrencileri motivasyon anlamında desteklediğini söyledi. Güzel sanatlar lisesinde 11. sınıf öğrencilerinin sanat tarihi dersini, eser analizi dersini 12. sınıfta aldığını öğretmenlerin bu dersler için çok geç olduğunu söylediler. Görsel sanatlar eğitimi veren bir kurumda bu derslerin son sınıfa bırakılması ve ders içeriklerinin sürekli değişmesi, her sene programın değişmesi öğretmenlerin özellikle şikâyet ettikleri konulardan biriydi. Öğrenciler 11. sınıfta olmalarına rağmen çoğunun sanat akımları, sanatçılar hakkında bilgileri yoktu. “Bir resim nasıl incelenir?” İle ilgili fikirleri yoktu. Bundan dolayı sonraki haftalarda sanat akımlarından ve sanatçılardan kısa kısa bahsederek örneklerle gitmem gerektiğini farkettim (AG, 13 Ekim 2015).

3.8.3. Üçüncü hafta öğretim etkinlikleri ve ders sürecine ilişkin bulgular

Üçüncü hafta etkinliğinde araştırmacı görsel kültür konusu olarak ‘İmgeleri anlamak ve analiz etmek’ sunumunu gerçekleştirmiştir. İkinci hafta ders işleniş sürecinde öğretim programının yetersizliği ve güzel sanatlar liselerinde derslerin işlenişindeki değişikliklerden dolayı öğrencilerin eser incelemeye ilişkin bilgi ve deneyimlerinin yeterli olmadıkları gözlemlenmiştir. Bu çerçevede üçüncü hafta görsel kültür imgelerinin ve nesnelere ilişkin incelenmesinde konuyu ve anlamı merkeze alan inceleme yöntemi olarak E. Panofsky’in *İkonografi ve İkonoloji* yöntemi benimsenmiştir. Araştırmacı öğrencilerin görsel içeriklerini daha iyi yorumlayabilecekleri, anlayabilecekleri ve ikonolojik olarak daha somut göstergelere sahip olan görselleri seçerek öğrencilerle birlikte eser analizini gerçekleştirmiştir. Etkinlik sonrası öğrencilerin günlüklerinde anlamlandırma, yeni bilgiler öğrenme, sorgulama ve görsel kültüre ilişkin bilgiyi yapılandırma süreçleri yapılan bu etkinliğin öne çıkan yönleri olmuştur. Etkinliğin planlanmasına ilişkin süreç Tablo 14’te verilmiştir.

3.8.3.1. İmgeleri anlamak ve analiz etmek

Tablo 14. Üçüncü Haftaya İlişkin Ders Süreci

GÖRSEL KÜLTÜRÜ KEŞFETMEK	
3. HAFTA: 20 Ekim 2015 – İMGELERİ ANLAMAK VE ANALİZ ETMEK	
1.Ders: Öğrencilere derse hazırlanmaları için süre verilir. Öğrenciler çektikleri fotoğrafları sınıfta sunmaları istenir.	
2.Ders: Araştırmacı imgelerin analizi ile ilgili sunumunu gerçekleştirir. Araştırmacı sanatçı- eser incelemesi için öğrencilere 3 resim dağıtır ve öğrencilerin seçtiği resim üzerinden analiz yapılacağını belirtir.	
3.Ders: Araştırmacı öğrencilerden ikonografik analize göre eseri incelemelerini istenir. Öğrencilerden fikir üretmelerini ve fikirlerini sunmaları istenir.	
4.Ders: Araştırmacı sosyal medyadan seçtiği çağdaş sanat üretimlerinden örnekler gösterir ve fikirlerini belirtmelerini ister. Araştırmacı öğrencilerden imge analizi dersi için fikirlerini paylaşmalarını ister.	
Dersin Genel Amaçları	
<ul style="list-style-type: none"> • İmgeleri analiz edebilme. • Biçimsel analiz ve İkonografik analize göre imgeleri yorumlayabilme. • Görsel kültür çalışmaları kapsamında seçtikleri konu ya da kavramı yansıtabilme. • Yaşadıkları çevreye karşı farkındalık oluşturabilme ve eleştirel yaklaşabilme.	
Yöntem: Tartışma, beyin fırtınası, soru-cevap, gösterme.	
Ödev: Öğrenciler sosyal ağlarda gördüğü bir görseli (konu ve kavramlarıyla ilgili Gazete, afiş, dergi, fotoğraflar, film ve video gibi sosyal ağlarda yer alan her türlü görseli) seçmelerini ve sonra derste yapılan imge analizine göre eseri incelemeleri, sosyal ağda paylaşmalarını ve yorumlamaları istenir.	

Araştırmacı dersin ilk saatinde öğrencilerden bir önceki haftaya ilişkin çektikleri fotoğrafları atölyede sunmalarını istemiştir. Daha sonra öğrenciler hem kendi fotoğrafları hakkında hemde arkadaşlarının fotoğrafları hakkında yorum yaparak fikirlerini paylaşmışlardır. İkinci derste araştırmacı imge ile ilgili sunumunu gerçekteştirerek ‘İmge, imge çeşitleri, imge analiz yöntemleri’ üzerinde durmuştur. Araştırmacı eser analizini anlatırken öğrencilerin içinde buldukları yaş dönemi özellikleri ve hazırbulunuşluklarını da göz önünde bulundurarak görsel içeriklerini daha iyi yorumlayabilecekleri, anlayabilecekleri ve ikonolojik olarak daha somut göstergelere sahip olan görselleri seçmiştir. Bu bağlamda romantizm döneminden William Blake’in çalışmaları ele alınmıştır. Daha sonra araştırmacı William Blake’in eserlerinden 3 çalışmanın renkli çıktısını öğrencilere vermiş; içlerinden bir tanesini seçmelerini istemiştir. Öğrenciler araştırmacının verdiği görseller içerisinden William Blake’in “Merhamet” çalışmasını seçmişlerdir. Belirlenen sanat eserlerini inceleme yöntemi olarak ikonografi ve ikonoloji yöntemini tercih ederek imge analizi ile ilgili uygulamaya başlanmıştır. İkonografi ve ikonolojinin tercih edilmesinin nedeni ise görsel kültür imgelerinin/nesnelerinin incelenmesinde amaç, imgenin anlamının yani bağlamının keşfedilmesidir. Bu açıdan biçimci eleştiri ya da inceleme yöntemleri anlamın çözümlenmesinde yeterli olmayabilir (Türkcan ve Coşkun, 2016, s. 89). Sonuç olarak araştırmacı hem konu hem de anlamı merkeze alan inceleme yöntemi olarak Erwin Panofsky yöntemini benimsemiştir.

Araştırmacı bu çalışmayı projeksiyondan akıllı tahtaya yansıtmiştır. Eser analizine başlamadan önce öğrencilere sorular yönelterek öğrencilerin bir eseri nasıl incelediğini sorgulamıştır. Buna ilişkin video kayıtlardaki yansımada (EK-21) öğrencilerin eser inceleme konusunda bilgilerinin olmadıklarını ve sadece biçimsel olarak eserleri yorumladıkları görölmüştür.

Öğrencilerin eser analizi konusunda sınırlı bilgilere sahip olduklarını ve bir eseri incelerken ya da görsel kültürel bir imgeyi sorgularken biçimsel özelliklere göre incelemeleri bir sorunsal olarak araştırmacının karşısına çıkmıştır. Bu noktada araştırmacı ‘İkonolojik olarak bir eser nasıl incelenir?’ sorusu üzerinde durarak İkonografik ve ikonolojik yöntemden bahsederek öğrencilerin katılımının gerçekteştiği

bir ders süreci yapılandırmıştır. E. Panofsky'nin bu yöntemi ön ikonografik inceleme, ikonografik tanımlama, ikonolojik yorum olarak üç aşamadan oluşmaktadır. Her bir aşama kendi içlerinde tümevarımsal olarak önce parçadan bütüne gitmekte, sonra tündengelimsel olarak tekrar bütünden parçaya dönmektedir. Ön-İkonografik incelemede izleyici günlük yaşam deneyimlerinden yola çıkarak sanat eserindeki şekilleri, renkleri, dokuları, çizgileri vb. adlandırmakta, bunlar arasındaki ilişkiyi de belli eylemler olarak tanımlamaktadır. İkonografik tanımlamada ise, resimdeki nesne, figür, mekân vb. şeylerin bir konuya işaret etmesi farklı bir deneyimi gerekli kılmaktadır. İkonolojik yorumda ise belirli bir içeriği ifade etmeye yararlı olabilecek verilerin sunumudur (Türkcan ve Coşkun, 2016, ss. 89-90). Araştırmacının derste paylaştığı görseller ve buna ilişkin öğrenci yorumları (EK- 22) yer verilmiştir.

Araştırmacı ders sürecinde derse katılımı az olan öğrencilere sorular yönelterek ve fırsatlar vererek derse katılımlarını sağlamaya çalışmıştır. Ayrıca ikonografik tanımlamada ve ikonolojik yorumda aynı konuyu ele alan başka sanatçılardan örnekler vererek Tipler tarihi ve Simgeler tarihi ile düzeltici ilkeler kullanılmıştır. Araştırmacı öğrencilere kuramsal bilgileri doğrudan vermek yerine dolaylı olarak ders işlenişinde aktarımlarda bulunmuştur.

Öğrenciler üçüncü haftaya ilişkin günlüklerinde “*Görsel kültür ve sanat hakkında bilgi edinme, imge analizini öğrenme, resim yorumlamayı öğrenme, görsel kültür konuları arasında bağlantı kurma*” ifadelerde bulunarak düşüncelerine yer vermişlerdir (EK-23). Araştırmacı öğrencilerin konulara ve değişen ders ortamına alıştığını gözlemlemiştir. Ayrıca öğrencilerin yapacakları çalışmalarını sergilemek istemeleri, öğrencileri motive edecek bir öğe olarak araştırmacı tarafından ‘Sergi Düzenlenmesi’ olarak eylem planı olarak sürece dahil edilmiştir.

3.8.4. Dördüncü hafta öğretim etkinlikleri ve ‘görsel kültür uygulamaları’ ders sürecine ilişkin bulgular

Öğrenciler araştırma kapsamında dördüncü ve beşinci hafta, yaşam deneyimlerine dayalı olarak sosyal medyadan seçtikleri imajlar ile ilgili görsel kültür çalışmalarını tasarlamaya başlamışlardır. İki hafta süren ‘Sanat ve Görsel Kültür’ etkinliğinde öğrencilerin görsel konularını bir ürün hâline nasıl getirdikleri ile ilgili fikirleri sürece yansımıştır. Öğrenciler görsel kültür çalışmalarını planlamada konu-araştırma-yorumlama basamaklarını takip etmişlerdir. Öğrenciler çalışmalarını tasarlariken sosyal ağları çalışmalarının her aşamasında etkin bir biçimde kullandıkları gözlemlenmiştir. Bu etkinlik öğrencilerin günlük görsel deneyimlerine ilişkin edindikleri görsel deneyimleri, etraflarını saran görsel bombardımanda imge/imaj ve görüntüleri tarihsel, toplumsal ve ideolojik işleyiş biçimlerini analiz edebilmelerini, kendilerini sanat yoluyla ifade edebilmelerini, çağdaş sanat uygulamaları oluşturabilmeleri açısından öne çıkan bir etkinlik olmuştur. Öğrencilerin görsel kültür yoluyla toplumsal konuları daha iyi anlamlandırdıkları ve bu toplumsal konulara karşı farkındalıklarının arttığı gözlemlenmiştir. Bu etkinlikte sosyo-kültürel alan, sanat- görsel kültür arasındaki bağlantı, sanat ve görsel kültürün kullanımıyla öğrencilerin toplumsal duyarlılıklara karşı daha duyarlı bireyler olarak yetiştirilmesini sağlayacağını göstermiştir. Öğrencilerin teknik olarak serbest bırakıldığında çağdaş sanat uygulamalarını da işe koştukları görülmüştür. Öğrenciler iki boyutlu çalışmalarda ve üç boyutlu çalışmalarda asamblaj, dekolaj, karikatür, heykel çalışmaları yapmışlardır. Öğrenciler bu etkinlikler sırasında fikirlerini ve düşüncelerini paylaşırken sanat tarihindeki yetersizlikleri araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir. Bu nedenle araştırmacı eylem döngüsünün devam etmesi için ayrı bir etkinlik olarak öğrencilerin öğrenme ortamlarını değiştirmiş ve üniversite ortamında ders dışı etkinlikler planlamıştır. Ders dışı etkinlikler öğrencilerin ilgisini ve motivasyonun olumlu yönde etkilemiş, ders içi öğrenmelere katkı sağladığı görülmüştür. Ayrıca görsel kültür çalışmaları devam ederken araştırmacı ve öğrenciler belirlenen konular ile ilgili WhatsApp paylaşımlarının devam ettiği görülmüştür. Etkinliğin planlanmasına ilişkin süreç Tablo 15 ve Tablo 16’da verilmiştir:

3.8.4.1. Sanat ve görsel kültür

Tablo 15. Dördüncü Haftaya İlişkin Ders Süreci

GÖRSEL KÜLTÜRÜ KEŞFETMEK/GÖRSEL KÜLTÜR UYGULAMARI 4.HAFTA: 27 Ekim 2015 – SANAT VE GÖRSEL KÜLTÜR	
1.Ders: Öğrencilere derse hazırlık için süre verilir. Seçtikleri konu ya da kavrama ilişkin ne gibi sanat uygulamaları yapmak istedikleri ile ilgili düşünmeleri ve fikir üretmeleri için süre verilir.	
2.Ders: Araştırmacı öğrencilere sanat ve görsel kültürler ilgili bilgilendirici sunum yapar ve örnekler gösterir. Öğrenciler çalışmalarını oluşturmak için süre verilir. Öğrencilere eskizlerine çalışmalarına devam eder. Araştırmacı her bir öğrencinin çalışmasına bakar ve öğrenciler yapacakları uygulama için fikirlerini paylaşır.	
3.Ders: Öğrenciler ne tür görsel kültür çalışmaları yapacakları ile ilgili fikirlerini söylemeleri istenir. Araştırmacı Öğrencilerin fikir üretmeleri için ortam oluşturur. Öğrenciler çalışmaları ilişkin fikirlerini arkadaşlarıyla paylaşır. Fikir alışverişi yapılarak yeni fikirler üretilir.	
4.Ders: Araştırmacı derse ilişkin ödev yönergesini dağıtır. Araştırmacı derse ilişkin öğrencilerin fikirlerini paylaşmalarını ister. Araştırmacı bir sonraki ders için öğrencilerden görsel kültür çalışmalarına ilişkin araştırma yapmalarını ve gerekli malzemeleri getirmelerini ister.	
Dersin Genel Amaçları	
	<ul style="list-style-type: none"> • Sanat ve tasarım alanı dahil olmak üzere tüm imgelerin tarihsel, toplumsal ve ideolojik işleyiş biçimlerini analiz edebilme. • Çağdaş sanat uygulamalarını anlamlandırabilme. • Kendini ve yaşadığı çevreyi sanat yoluyla ifade edebilme. • Seçtikleri konu ya da kavrama ilişkin çağdaş sanat uygulamaları üretebilme (Kavramsal sanat, video, performans, enstalasyon v.b.). • Öğrencilerin günlük görsel deneyimleri ile sanat uygulamaları arasında bağlantı kurabilmelerini ve teori ile pratik arasında sentez yapabilme.
Yöntem: Sunum, tartışma, beyin fırtınası, soru-cevap.	
Ödev: Öğrencilerden yapacakları çalışma hakkında metin yazmaları ve sonraki derse uygulamalarına başlamaları ve sınıfa getirmeleri istenir.	
Eylem Döngüsü: Eylem planı olarak öğrencilerin konuları ve yapacakları çalışmaları ilişkin sınıf içinde tartışma ortamı oluşturulmuştur. Sanat tarihi ile ilgili kaynak olarak cd dağıtılmış ve eğitim programının yetersizliği, sanat tarihi ve eser analizi derslerinin işlenişinden dolayı sanat tarihi ve kavramları ile ilgili hafta içi ders dışı etkinlik planlaması yapılmasına karar verilmiştir.	

Araştırmacı dersin ilk saatinde öğrencilerin kendi yaşantularından ve deneyimlerin yola çıkarak seçtikleri konular üzerinde ne tür çalışmalar yapmak istedikleri konusunda düşünmeleri için süre vererek eskizlerini oluşturmalarını istemiştir. İkinci derste araştırmacı öğrencilere sanat ve görsel kültür ile hazırladığı sunuyu öğrencilere cd ortamında dağıtarak sunumu yapmıştır. Araştırmacı sunumunda geçmişten günümüze

yapılan, sanat uygulamalarından örnekler göstermiştir. Yapılan bu sunumda araştırmacı öğrencilerin sanat tarihi ile ilgili bilgilerinin yetersizliğini farketmiştir. Öğrenciler ikinci dersin sonunda eskiz çalışmalarını oluştırmaya devam etmişlerdir.

Üçüncü derste öğrenciler konu ve düşündükleri çalışmaları sınıfta arkadaşlarıyla paylaşmışlardır. Her öğrenci çalışmalar hakkında fikirlerini sınıf arkadaşlarıyla paylaşmıştır. Atölye öğretmenide sınıfta oluşturulan paylaşım ortamına katılarak fikirlerini sunmuştur. Öğrenci, öğretmen ve araştırmacı etkileşimi video kayıtlara yansımaya (EK-24) yer verilmiştir.

Dördüncü haftaya ilişkin öğrencilerin “Sanat ve Görsel Kültür” konusu kapsamında yaptıkları çalışmalar

“Sanat ve Görsel kültür” etkinliği kapsamında öğrencilerin yaptığı çalışmalar ders haftası olarak 2 hafta sürmüştür. Çalışmaları tasarlama sürecinde günlüklerine yansıttıkları düşüncelerine yer verilmiştir. Ayrıca 6 öğrenci kendilerini tanıtan bir yazıyı WhatsApp’ta araştırmacı ile paylaşmıştır. 3 öğrenci ise araştırmacının gözlemlerine dayalı olarak tanıtılmıştır. Öğrencilerin genel özelliklerini ve karakterlerini yansıtan infografik figürler kullanılmıştır. Öğrencilerin görsel kültür çalışmaları araştırmacı ve üç alan uzmanı ile birlikte oluşturulan Uzman Ürün Değerlendirme Formuna (EK-6) göre değerlendirilmiştir.

Görsel 2. *Didem'in hayvan hakları çalışması "Birleşim", 35x50 cm, Photoshop Çalışması*

Didem'in kendini anlatımı: "Merhaba! Ben resmi olarak Didem Üşçetin, kendi sanal kişiliğim olarak ise Josaline. Bu yıl 11. sınıfı çok severek okuduğum resim bölümü ile bitirdim. Sanal kişiliğim olarak ise bütün yaratıcılığımın doğurduğu her yerde yaşıyorum. Bilim kurgu, fantastik ögeler içeren bütün oyunlara, dizi ve filmlere ilgim oldukça büyük. Aslında aynı konu kitaplar içinde geçerli. Kağıda döktüklerim, hayatıma bilinç kazandığımdan itibaren verdiğim yön, çalışmalarım, başarı veya başarısızlıklarım

hep düşüncelerim ve hayal gücümünden ibaret. Son sınıfa geçmiş biri olarak üniversitede endüstriyel tasarım ya da animasyon okumak istiyorum. Hobi olarak polymer clay'den esinlenerek evde oluşturduğum un,tuz, su birleşimi ile yaptığım hamurla, kolyeler, süs eşyaları yapmak farklı içerikte defterler hazırlamak. Örneğin, okuduğum kitaplar, izlediğim filmler hakkında eleştiri ve yorum defteri, rüyalarımın oluşturduğu bir defter ve kendi yazdığım hikâye defteri. Kurbağalardan ve bütün böcek türlerinden korkarım, yani onlara karşı bir fobim var. Cosplay'e ve roleplay'e ilgim var. En sevdiğim kitap "Küçük Prens", en etkilendiğim kitap ise "Satranç". Ve şuan Sims'ten Josaline olarak, bunu yazan Didem'e selam! (WhatsApp Gönderimi 3 Temmuz 2016) .

Didem çalışmasını tasarlama sürecinde günlüğüne şunları yansıtmıştır:

Bu hafta uygulamalar için ilk adımlarımız attık. Benim konum en başından beri hayvan haklarıydı. Aslında başta sokak hayvanları üzerinden ilerliyordum. Sonra düşündüm ve “Dedim ki neden sadece hayvanların açlığı ve susuzluğu üzerinden ilerliyorum?”bunu düşündükçe her alanda dikkat çekmek için bir karar aldım... Hayvan hakları denilince sadece kediler ve köpekler mi gelir insanın aklına? Sirk gösterileri için yapılan eziyetler, biz insanların boş zevkleri için hayvanlar üzerinde yapılan deneyler, hayvanat bahçeleri, petshoplar, hayvan katliamları... Bunların yaşanmasının tek sebebi insanlar. Hâlbuki sadece insanlar düşünebiliyordu değil mi? İnsanlar o kadar canavarlaştıkları asıl olması gerekeni bilinmeze sürükleniyor âdeta. Siyaset, ekonomi, ırkçılık, insan... O kadar kaptrılmış hızla ilerliyor ki her şey canlıya değer vermeyi unutuyoruz, aldığımız bir kaleme bile değer verirken. Görsel kültür etkinliklerinin bana kattığı en iyi şeylerden birisi her zaman her konuya önem vermiş olsamda hiç bir zaman kağıda dökmemiştim.

Yaptığım uygulamaya gelirse, aslında maket şeklinde yapmayı planlamış olsamda photoshop kullanarak gerçekleştirdim çalışmamı. Belli bir hayvanı ele almamak için farklı hayvanların belirli yerlerini alarak bir araya getirdim. Bir kuştan gaga, kediden vücut, boynuzlar, kulaklar vb. Bir diğer yandan da üzerine yapılan bir iğne, kürkü alınmış kısım (ÖG, 27 Ekim 2015).

Ayrıca öğrenci görsel kültüre ilişkin algısını ve yapacağı video art ile ilgili fikirlerini de yansıtmıştır (EK-25).

Alan uzmanlarının görüşlerine dayalı olarak Didem'in çalışmasında mesaj kaygılarının yüksek olduğu ve birden fazla mesajı barındırdığı; görsel kültür çalışması olarak konusunu derinlemesine incelediği, araştırdığı, sosyal medya görüntü/imge/ımaajlarını sosyal bağlamlarına göre analiz edebildiği, eleştirel bakış açısı gösterdiği, görsel olarak ifade etme becerisinin yüksek olduğu, yaratıcı özellikler sergilediği, kompozisyona ilkelerine göre çalışmasını oluşturduğu, gereken teknik bilgi ve beceriyi sergilediği ortaya çıkmıştır. Araştırmacının gözlemlerine dayalı olarak ise öğrencinin yaşantısında edindiği bilgi ve deneyimi çalışmasına aktarımında başarılı olduğu, ilgi alanlarına göre çalışmasında yaratıcı özellikler sergilediği, araştırma konusunda meraklı olduğu ve tüm çalışma sürecinde planlı gittiğini gözlemlemiştir. Ayrıca araştırmacı öğrencinin okul başarısının, farkındalığının aile ekonomik, kültürel yapısından kaynaklı olduğunu ve olumlu yönde etkilediğini gözlemlemiştir.

Görsel 3. *Betül'ün kadına şiddet çalışması "Asit", Üç boyutlu çalışma*

Betül kendini şu şekilde anlatmıştır: “İlk kez tanıştığım insanlara karşı çekingenimdir ve konuşkan değilimdir. İnsanlara karşı çabuk açılmam. Genelde konuşmak yerine dinlemeyi seçerim. İnatçıyım. İnatçı olduğum kadar da zora gelemem. Kimi zaman neşeli kimi zaman da sakin olabiliyorum.” (WhatsApp gönderimi 3 Temmuz 2016).

Araştırmacı genel olarak Betül'ün kendini ifade etmede ve atölye içerisinde konuşmalarında çekingen ve sessiz olduğunu gözlemlemiştir. Bundan dolayı araştırmacı her derste Betül'e söz hakkı vererek kendini ifade edebileceği ortamlar oluşturmaya çalışmıştır. Betül'ün çalışmasına ilişkin ders sürecinde araştırmacı ile arasında geçen diyalog video kayıtlara yansımaları (EK-26) gösterilmiştir.

Görsel 4. *Betül'ün kadına şiddet çalışması "Asit", (Ayrıntı)*

Öğrenci çalışmasında internette karşılaştığı bir haberi ele almış ve vitrin mankenini kullanarak üç boyutlu çalışmasını oluşturmuştur. Bununla ilgili sergide şu şekilde bir yazı yazmıştır:

“Yaptığım heykel çalışmamda diğer ülkelerde yaşanan şiddeti ele aldım. Kadınlar tecavüze uğradığında, evlilik teklifini kabul etmediği zamanlarda yüzlerine asit dökülüyor. Hindistan’da, İran’da ve birkaç ülkede bu acıyı kadınlara yapıyorlar. Ne acı bir şey ki Hindistan’da bu saldırılarla ilgili bir yasa bulunmuyor.”

Alan uzmanlarının görüşlerine dayalı olarak Betül görsel kültür çalışmasını derinlemesine incelemiş, imge, görüntü ve imajları sosyal bağlamlarına göre analiz edebilmiş, sosyal medya görüntü/imge/imajlarını sosyal bağlamlarına göre analiz edebilmiş ve yansıtmış, eleştirel bakış açısı göstermiş, konusuna ilişkin görsel iletiler kullanmış, görsel olarak ifade edebilmiş, yaratıcı özellikler sergilemiş, estetik kaygı göstermiştir. Ancak çalışmanın gerektirdiği teknik bilgi ve beceriyi, kompozisyon ilkelerini çalışmasında kısmen sergilemiştir. Araştırmacının gözlemlerine dayalı olarak ise öğrenci konusunu kendi yaşam deneyimi ve sosyal medyada karşılaştığı bir haber üzerinden ele alması görsel kültür çalışmaları açısından önemlidir. Bu konuda Türkcan ve Coşkun’un (2016, s. 80) belirttiği gibi, görsel kültürün günlük yaşam deneyimlerinde karşılaşılan görsellerin anlamsal analizlerinin yapılmasına olanak vermesi, yaşamı doğru biçimde değerlendirmeye katkı sağlaması bakımından önemlidir.

Öğrenci sosyal medyada karşılaştığı bir görsel- haber üzerinden çalışmasını oluşturması kavrama ilişkin sorgulamalar gerçekleştirmesini sağlamıştır.

Görsel 5. *Betül'ün kadına şiddet çalışması "Asit" (Ayrıntı)*

Görsel 6. *Betül'ün kadına şiddet çalışması "Asit" (Ayrıntı)*

Betül'ün "Asit" isimli çalışması bir görsel kültür imgesi olarak önce nesne temelli bir yaklaşım ile sonra ise toplumsal sınıf, cinsiyet, yaş ve ırk kavramları çerçevesinde incelendiğinde şunlar söylenebilir: üç boyutlu çalışmada siyah rengin ağırlığı ve kompozisyonu bir ip ile bölmesi anlatımı vurgulamıştır. Çalışmanın baş kısmında dönebilen küp bir form tercih edilmiş ve üzerine sosyal medyada karşılaştığı haber doğrultusunda bu duruma maruz kalan kişilerin portreleri küpün beş yüzeyine yapıştırılmıştır. Şiddeti anlatmak için kalın bir hâlat ip kullanılmıştır. Ancak çalışmanın geneline baktığımızda teknik anlamda beklenen beceriyi kısmen görebilmekteyiz. Çalışmada "kadına şiddet" konusunu toplumsal sınıf ve cinsiyet teması içinde görsellertirmiş diyebiliriz. Figürün baş kısmında kullanılan görsellerde farklı kültürlerle ait kadın fotoğraflarının yer alması şiddet kavramının toplumdan topluma benzer özellikler gösterdiğini ve kadının toplum içerisindeki yerini gösteren bir anlam ifade edebilir.

Araştırmacının gözlemlerine dayalı olarak Damla neşeli, dışa dönük, konuşkan, sorgulayan ve araştıran bir öğrencidir. Bireysel sorumluluklarını yerine getiren ancak ders konusunda sorumluluklarını yerine getirme konusunda zorluk yaşayan bir öğrencidir. Ancak okul yaşantısı dışında toplumsal konularda duyarlı bir kişiliğe sahiptir. Kadına şiddet konularında aktif olan bir dernekle iletişim hâlinindedir.

Kendi yaşantısında edindiği ya da dernekte karşılaştığı olayları çalışmalarına aktarma konusunda araştıran bir kimliğe sahiptir.

Damla çalışmasını tasarlama sürecinde atölye ortamında tasarımını nasıl yapacağını arkadaşlarıyla paylaşmıştır (EK-27). Damla derste konusuna ilişkin yazdığı kompozisyonda güncel olaylar üzerinden kadına şiddeti ele alarak sorgulamalar yapmıştır (EK-28).

Alan uzmanlarının görüşlerine dayalı olarak Damla “Toplumsal Cinayet” isimli görsel kültür çalışmasında görsel kültür konusunu anlamış, incelemiş, çalışmasına yansıtmıştır. Görüntü/imge/imağları sosyal bağlamlarına göre analiz edebilmiş, sosyal medya görsellerini sosyal bağlamlara göre analiz edebilmiş, eleştirel bakış açısı göstermiş, konusunu görsel iletiler kullanarak yansıtabilmiş, estetik kaygı göstermiş, yaratıcı özellikler sergilemiştir. Ancak çalışmasını kompozisyon ilkelerine göre kısmen oluşturmuş ve gerekli teknik bilgi-beceriyi kısmen sergilemiştir. Damla çalışmasını oluşturma sürecinde ve araştırma boyutunda sosyal medya haberlerinden yararlanmış. Ayrıca Damla üye olduğunu ifade ettiği kadına şiddet derneğinde karşılaştığı olayları da çalışmasına yansıtmıştır.

Araştırmacının gözlemlerine dayalı olarak ise, öğrencilerin iki boyutlu çalışmalarda kompozisyon oluşturma ve gereken teknik bilgi-becerileri sergileme konusunda problemler yaşadığı gözlemlenmiştir.

Görsel 8. Mehmet'in spora bakış açısı çalışması "Faaliyet Etkisi", Asamblaj Çalışması

Mehmet kendini tanıttı: Koç burcu olduğumu belli eden birisiyim aslında genellikle olumlu olmayı seçsem de sabrımın aşırı zorlanmaması gerek, yoksa çok farklı birisi oluyorum. Aslında herkesin gördüğü benim içinde başka bir ben var. İnsanların gaflarını görüp onlara nasıl düzeltmeleri gerekirse ona göre tavrımı alırım. Yani özetle karakterimle tavrımın arasındaki farkını karşımdaki insanın anlaması gerekir. Bunun dışında her şeyden üstün tuttuğum spor alanım boks ve beni yapısıyla âdetâ büyüleyen motocross sürmesi ve izlemesi beni mutlu ediyor. Bunların yanısıra insanların hatalarını görmeden diğer insanlara değer vermeden sergiledikleri davranışlarda uyarmana rağmen hâlâ doğruyu aksettirememek beni sinir ediyor ve bu nefreti müziğe döküyorum müzik tarzım metal. Ruh hâlimin normal olmadığında tek kalıp son ses metal müzik açıp resim yapıyorum. Kendimi egolu olarak tanımlayabilirim ama egodan kastım genellikle herkesin anladığı gibi değil. Yani kendimi diğer insanlardan üstün tutmak değil de herkesin en düzgün, en layıkıyla yaşamasını isterim. Mesela kimse kimseye oyun dümen yapmasın, yalan söylemesin, saygısız olmasın, argo ve pis kelimeler kullanmasın vesayireler... gibi olabildiğince düzgün temiz insana yakışır şekilde yaşayabileceğimiz bir çevre olsun isterim... Olumsuzluklardan uzak.

Görsel 9. Mehmet'in spora bakış açısı çalışması "Faaliyet Etkisi", (Ayrıntı)

Mehmet'in günlüğüne çalışmasıyla ilgili aktarımı şu şekilde olmuştur:

Ben konumda insanın gözünden spor anlayışı ile ilgili bir çalışma yapıyorum. Amacım ise insanların spora bakış açılarının nasıl olduğudur. Bunu anlatmak için de siyah beyaz çokgenli bir futbol topunun yüzeyine sporla ilgili fotoğrafları yapıştırarak bir kolaj yapmayı düşünüyorum. Altın bir kupa hâlinde bilgilendirici bir yazı ile birlikte sunmayı düşünüyorum (ÖG, 9 Ekim 2016).

Mehmet çalışmasını tasarlama sürecinde atölye içerisinde fikirlerini paylaşmıştır (EK-29). Araştırmacı ve öğrenci arasında geçen diyalogda öğrencinin görselleri bulmada ve araştırma sürecinde interneti yoğun bir şekilde kullandığını görülmüştür. Araştırmacı, araştırma sürecinde öğrencilerin çalışmalarını oluştururken gerekli olan malzemeyi temin etmesinde WhatsApp uygulamasından yararlanmıştır.

Mehmet'in çalışması görsel kültür imgesi olarak nesne temelli bir yaklaşım ile incelediğimizde Mehmet çalışmasında farklı spor dallarından görseller kullanarak spor topu üzerinde fotoğrafları yapıştırmıştır. Topu kupa şeklinde bir altlık kullanarak sabitleyerek üç boyutlu çalışmasını oluşturmuştur. Topun yüzeyindeki fotoğraflarda sosyal medyada yer alan her türlü görseli kullanmıştır. Seçtiği görsellerde magazin, popüler dergi kapakları üzerinde bulunan spor ile ilgili görselleri, güzelliğin öne çıktığı fotoğrafları, engelli spor fotoğraflarını ya da güç gösterisi olarak nitelendirdiği

yarışlardan fotoğraflar kullanarak kolaj yapmayı tercih etmiştir. Toplumsal sınıf, cinsiyet, yaş ve ırk kavramları çerçevesinde incelediğimizde ise cinsiyete göre insanların farklı bakış açıları olduğunu spor yapmanın altında para, güç gösterisi, hayranlık uyandırma, sağlık, güzellik gibi farklı amaçlarla ile yapıldığını vurgulamıştır.

Bu çerçevede Mehmet çalışmasıyla ilgili yazdığı bir yazıda konusuna ilişkin sorgulamalar yaparak şunları ifade etmiştir:

İnsan yaşantısı kısıtlandırılmayan belirli bir kavramda incelenmeyen çok tuhaf bir biçimdedir. Dünyada insan aklının yetmeyeceği kadar birçok şey vardır. Mesela bir paket pirinçteki pirinç tanelerinin adet sayısını tahmin edebilir misiniz? Tabii ki bilmek imkânsızdır. Bize 1000 tane olarak gözükebilir. Ama gerçekte bu sayının kaç katıdır, bilemeyiz. Ama şunu bilebiliriz, pirinç tanelerinin hepsinin tek bir düzlemi vardır. Hepsi aynıdır. Ama insan buna uymaz hiçkimsenin hiçkimse ile fikirleri birebir örtüşmez. Herkesin bir konuda fikirleri farklıdır. Benim bu çalışmam için bir isim koyamıyorum. Benim konum insanların bir konuya olan fikirlerindeki farklılıklardır. Spor ile ilgili bütün spor çeşitlerine insanların yaklaşımı, bakış açıları, fikirleri, öngörülüklerinden kaynaklıdır.

Mehmet çalışmasında konusuna ilişkin görme eylemini ve kullandığı fotoğrafların yan anlamlarını keşfetmeye başlamıştır. Bu bağlamda Türkcan ve Coşkun (2016, s. 106), görsel kültür çalışmalarının eğitimde kullanılmasında yaratıcılığı ve eleştirel bakış açısı ile sorgulama becerilerinin gelişmesine yardımcı olacağını belirtmiştir. Ayrıca, görsel kültür çalışmalarında bir nesneye ilişkin görme eyleminin incelenmesi, nesnenin dış görüntüsü ile içsel düşünce süreçleri arasındaki ilişkiler çok boyutlu olarak ele alınması öğrencilerin çalışmalarında var olan bakış açılarını sorgulamalarını sağlamaya olanak verdiğini ifade etmişlerdir.

Alan uzman görüşlerine dayalı olarak Mehmet'in "Faaliyet Etkisi" görsel kültür çalışmasının konusunu kavramış ve derinlemesine incelemiş, çalışmasına yansıtmıştır. Görüntü /imge /imajları sosyal bağlamlarına göre analiz edebilmiş, sosyal medya görüntü imge/ imajlarını sosyal bağlamlarına göre analiz edebilmiş ve yansıtmış, eleştirel bakış açısı göstermiş, konusuna ilişkin fikirlerini görsel iletiler kullanarak yansıtabilmiş, görsel olarak ifade edebilmiş, yaratıcı özellikler sergilemiş, kompozisyon ilkelerine göre çalışmasını oluşturmuş, ancak çalışmanın gerektirdiği teknik bilgi-beceriyi ve estetik kaygıyı kısmen sergilemiştir.

Görsel 10. Furkan'ın heykel çalışması "Bakış Açısı"

Furkan kendini tanımlaması: Eğer kendimden bahsetmem isteniyorsa şu yaşıma kadar genelde mantığımla hareket etmiş bir insan olmaya çalıştım . Elbette büyük hatalar ve zamanında mantıklı gelen mantıksızlıklarım oldu. Bana Furkan'ı sorarsanız eğer: Hayatının en mutlu anlarını yaşamış ve bununla beraber gelen şaşkınlığın, şokun, ona çok büyük bir tecrübe ve acı bir ders verdiğini söyleyebilirim. Ona 2 kere 2 yi sorduğunuzda zamanında cevabını 4 olarak alırdınız. Şimdi sorsanız alacağınız cevap bilmiyorum olur. Çünkü yeri geldiğinde doğruların yanlış, yanlışların doğru olduğu bir dünyada olduğumun farkına vardım. İnsanların 1 gün içinde bambaşka biri olarak karşıma çıktığını farkettim. Çabuk değişen insanları, ve böyle bir şeyin mümkün olduğunu kabullenmek fazlasıyla zamanımı aldı. İnsanların değer kavramını ikinci plana atmalarını görmek gayet mantıklıydı. Bu sayede kendileri hiçbir rahatsızlık duymayıp bencil dünyalarında mutlu mesut yaşayabiliyorlardı. Hayatlarındaki değer bekleyen insanları ellerinin tersiyle itmeleri, gayet kolaylaşıyordu. Bana sorarsanız eğer, hayat farkında olmadan daha güzel gibiydi sanki. Şimdi ise büyük resim netleşti. Kararmış bulutlar, karmaşa...

Atölye ortamında araştırmacı-öğrenci-atölye öğretmeni arasında geçen diyaloglarda çalışmaya ilişkin fikirlerini paylaşırken Furkan 'Güç, Ezen -Ezilen' kavramları üzerinden çalışmasını açıklamıştır (EK-30). Ayrıca atölye öğretmeni ve sınıf

arkadaşları Furkan'ın görsel kültür çalışmasını yorumlamışlardır.

Araştırmacı Furkan'ın görsel kültür çalışmasını tasarlariken heykel dersiyle ilişki kurarak çalışmasını oluşturduğunu gözlemlemiştir. Furkan seçtiği konuyu derinlemesine incelerken daha önce yaptığı çalışmalara da anlamlar yüklemeye başlamış ve çalışmalarına yansıtmıştır. Furkan kendi yaşantısından yola çıkarak ilk hafta seçtiği konu “bisiklet, toplumsal kurallar” iken konusuna dair yaptığı incelemeler ve gözlemleri sonucunda “güç” kavramına ulaşmıştır. Güç kavramını “ezen-ezilen, güçlü-güçsüz” olarak ele almıştır.

Görsel 11. Furkan'ın heykel çalışması “Güç”

Furkan'ın “Güç” çalışmasına ilişkin “9Algı” sergisinde ifade ettiği yazıda şunları belirtmiştir:

Yonttuğum her ağaç parçasında, hedefim insan gücü olmuştur. Bu kavramı simgelemek için seçtiğim ağaç gürgen ağacı oldu. Peki neden mi gürgen ağacı? Çünkü gürgen, yapısı açısından diğer ağaçlara göre zor yontulur, daha zor şekil alır. Ama sonunda ortaya çıkan eser, etkisini, ağırlığını hiçbir olumsuzluğu dikkate almadan koyar ortaya. İşte bence insan da böyledir. Eğitmek, öğretmek, erdemli bir birey yapmak o kadar da kolay değildir. Ama ağaç yontulduğunda, insan bilinçli bir birey olduğunda hangi güç önünde durabilir.

Alan uzmanlarının görüşlerine dayalı olarak Furkan'ın "Bakış Açısı" ve "Güç" isimli çalışmasında estetik kaygılar gösterdiği, görsel kültürün ne olduğunu anlamada kendi yaşamında yola çıkarak fotoğraf üzerinden yaptığı çalışmalarda görsel kültüre ilişkin anlam yarattığını, konusunu kavradığını, eleştirel bakış açısı gösterdiği, konusuna ilişkin görsel iletiler kullandığı, yaratıcı özellikler sergilediği, kompozisyon, teknik bilgi ve beceriyi göstermiştir. Ancak konu ve teknik birleşiminde görsel kültürün ürüne yansımada minimalist bir yaklaşımla oluşturduğu heykel çalışması, görsel kültüre ilişkin bir konuyu soyut bir şekilde yansıtmada görüntü/imge/imaajları sosyal bağlamlara göre analiz edebilmesi ve sosyal medya görüntü/imge/imaajlarını sosyal bağlamlara göre analiz etmesi ve yansımada kısmen görülmüştür.

Araştırmacı gezdiği bir sergi sonrası sergiye ait görselleri öğrenilerle WhatsApp ortamında paylaşmıştır. Araştırmacı eserlere yönelik sorular yönelterek öğrencilerin eserler üzerine ne düşündüklerini sorgulamıştır (EK-31).

3.8.5. Beşinci hafta öğretim etkinlikleri ve 'sanat ve görsel kültür' ders sürecine ilişkin bulgular

Öğrenciler beşinci hafta etkinliğinde görsel kültür çalışmalarını tasarlamaya devam etmişlerdir. Öğrenciler farklı teknik deneyimleri edinmesi anlamında bu etkinlik öğrencilere günlük yaşantılarında karşılaştıkları her bir nesnenin sanat ürünü olarak kullanılabilirliklerini fark edebilmelerini sağlamıştır. Öğrenciler toplumsal konular üzerinden ele aldıkları konuları görsel kültür ve sanat yoluyla ifade ettiklerinde teknoloji, sosyal ağ kullanımı, güncel olayalar, siyaset, ırk, toplumsal roller, din, eleştirel birtakım sorgulamalar yaptıkları gözlemlenmiştir. Öğrencilerin görsel kültür nesne ve imgelerini inceleyen, sorgulayan, anlamlar oluşturan bir birey olmalarında öne çıkan bir etkinlik olmuştur. Araştırmacı ve atölye öğretmeni araştırma sürecinde birlikte hareket ederek eylem planı olarak öğrencilerin çalışmalarının değerlendirilmesinde not sistemine dahil edilmesine karar verilmiştir. 2BSA dersinin notunun birinci dönem yapılan görsel kültür çalışmalarından verilecek olması görsel kültür'ün bir ders olarak işleyişini önemli hâle getirmiştir. Değerlendirmenin sürece dahil edilmesi 2BSA atölye dersi programını değiştirmeye ve geliştirmeye yönelik birtakım programa yönelik planlamalar olmuştur. Etkinliğin planlanmasına ilişkin süreç Tablo 16'da verilmiştir.

3.8.5.1. Sanat ve görsel kültür

Tablo 16. Beşinci Haftaya İlişkin Ders Süreci

GÖRSEL KÜLTÜRÜ KEŞFETMEK/GÖRSEL KÜLTÜR UYGULAMALARI 5. HAFTA: 9 KASIM 2015 -SANAT VE GÖRSEL KÜLTÜR
<p>1.Ders: Öğrencilere derse hazırlık için süre verilir. Seçtikleri konu ya da kavrama ilişkin fikirlerini söylemeleri istenir.</p> <p>2.Ders: Araştırmacı sınıfta her bir öğrencinin çalışması için yorum yapar.</p> <p>3.Ders: Öğrenciler görsel kültür çalışmalarını yapmaya devam ederler. Öğrencilerin fikir üretmeleri ve çalışmalara eleştirel yaklaşımları için araştırmacı tartışma ortamı oluşturur. Araştırmacı ve öğrenciler Sosyal ağa katılım ile ilgili konuşur. Araştırmacı ve atölye öğretmeni dersin değerlendirilmesi ile ilgili bilgi verir.</p> <p>4.Ders: Öğrenciler görsel kültür çalışmaları için fikirlerini sunar. Araştırmacı ve atölye öğretmeni öğrencilerin çalışmaları ile ilgili yorumda bulunur. Araştırmacı ve öğrenciler arasında fikir alışverişi gerçekleşir. Araştırmacı ve öğrencilerle ödevlere ilişkin konuşur.</p>
<p>Dersin Genel Amaçları</p> <ul style="list-style-type: none">
• Çağdaş sanat uygulamalarını anlamlandırabilme.
• Kendini ve yaşadığı çevreyi sanat ile ifade edebilme.
• Sanat ve tasarım alanı dahil olmak üzere tüm imgelerin tarihsel, toplumsal ve ideolojik işleyiş biçimlerini analiz edebilme.
• Seçtikleri konu ya da kavrama ilişkin çağdaş sanat uygulamaları üretebilme (Kavramsal sanat, video, performans, enstalasyon v. b.)
• Öğrencilerin günlük görsel deneyimleri ile sanat uygulamaları arasında bağlantı kurabilme ve teori ile pratik arasında sentez yapabilme.
• Günlük yaşantılarında karşılaştıkları her bir nesnenin sanat ürünü olarak kullanılabileceklerini fark edebilme.
<p>Yöntem: Tartışma, beyin fırtınası, soru-cevap, gösterme.</p>
<p>Ödev: Öğrencilerden yaptıkları çalışmalara devam etmeleri ve oluşturulan sosyal ağda paylaşımları istenir.</p> <p>Eylem Döngüsü: 2BSA dersi kapsamında yürütülen görsel kültür çalışmalarını not değerlendirme sistemine dahil edilmesine karar verilmiştir. Görsel kültür çalışmalarının performans notu ve 2BSA dersinin notu olarak değerlendirilmesi yönünde atölye öğretmeni ile görüşülmüştür.</p>

Birinci derste araştırmacı öğrencilerden seçtikleri konular hakkında ne yapmak istediklerini sınıfta sunmalarını istemiştir. Araştırmacı ve öğrenciler tasarladıkları çalışmalar üzerine yorum yapmışlardır. İkinci ve üçüncü derste öğrenciler görsel kültür tasarımlarını oluşturmaya devam etmişlerdir. Araştırmacı bu haftaya ait derse ilişkin

gözleminde öğrencilerin çalışmalarını ve ödevleri neden yapmadıklarını sorgulamıştır. Buna ilişkin gözlemleri araştırmacı günlüğüne şöyle yansımıştır:

Ders sürecinde okuldaki bazı nedenlerden dolayı ders sürecinin olumsuz etkilendiğini görüyorum. Bu benide kimi zaman olumsuz etkiliyor. Öğrencilerin ödev yapmamasının nedenlerini yoğun olduklarını ve unuttuklarını bahsediyorlar. Çoğu derste ödevleri son gün getirdiklerini ifade ediyorlar. Ders sürecinde öğrencilerin nasıl ilgisini çekebilirim ve motivasyonlarını nasıl artırabilirim diye düşünüyorum. Atölye hocasıyla durumu değerlendirdiğimizde bu dersin değerlendirmesinde yapılacak olan görsel kültür çalışmalarını 2BSA dersinin notunun bu çalışmalardan verileceğini ve ayrıca performans notu olarak da yine görsel kültür çalışmaları üzerinden değerlendirilebileceğini konuştuk ve öğrencilere bunu açıkladık. Öğrencilerin bu durumdan memnun olduklarını gözlemledim (9 Kasım 2015, AG).

Bu bağlamda gereksinim doğrultusunda 2BSA dersinin değerlendirilmesinde görsel kültür çalışmalarının dahil edilmesine yönelik eylem planı neticesinde güzel sanatlar lisesindeki 2BSA atölye dersi programını değiştirmeye ve geliştirmeye yönelik birtakım programa yönelik planlamalar yapılmıştır. Bu kapsamda görsel kültür çalışmalarının değerlendirilmesi araştırmacının başlangıçta hedeflediğinden farklı bir noktaya gitmiştir.

Gereksinim doğrultusunda ortaya çıkan eylem planı olarak sürece dahil edilen ders dışı etkinliklere ilişkin araştırmacı günlüğünde öğrencilerin ilgili olduklarını, öğretmen-öğrenci arası diyalogu olumlu yönde etkilediğini ve öğrencinin motivasyonunu artırdığı yansımıştır (EK-32).

Görsel 12. *Murat'ın heykel çalışması "Kaba"*

Öğrencilerden Murat günlük yaşam deneyiminde yola çıkarak "Kalabalık" konusunu ele almıştır. Şehir içindeki ulaşım sıkıntısından, kalabalıktan "Kaba" kavramına ulaşarak çalışmalarında insan davranışlarını ele almıştır.

Görsel 13. *Murat'ın heykel çalışması "Dik"*

Araştırmacının gözlemlerine dayalı olarak Murat sessiz, içe dönük bir kişiliğe sahiptir. Heykel çalışmayı ve heykel ile ilgili incelemeler yapmayı çok sevmektedir.

Bulunduğu yaş ve gelişimsel özelliklere göre Murat asabi bir tavır sergilemektedir. Ele aldığı görsel kültür konusuna ilişkin yazdığı kompozisyonda düşüncelerini şöyle yansıtmıştır:

Çalışmamda seçtiğim konu “kaba” olmuştur. Konuyu seçerken insanların davranışları üzerine odaklandım. İnsanların aşırı şekilde kaba ve saldırgan olduğunu fark ettim. Konum hakkında nasıl bir şey yapacağım konusunda arkadaş ve öğretmenlerimle tartıştım. Ahşap ile uğraşmayı seviyordum, ona yönelik tasarımlar yaptım sonunda çıkardığım işten çok hoşnut olmasam da üstünde düşünülecek ve yorumlanacak bir iş yaptım. Genel olarak iyi bir çalışma süreci geçirdim. Şimdi yeni tasarımlar içindeyim bu çalışmaların serisini yapmayı düşünüyorum.

Alan uzmanlarının ortak görüşünde görsel kültür çalışmalarında soyut heykel çalışmaları, imge/görüntü ve görsellerin kullanılmasında anlatım açısından sınırlı kalmaktadır. Bu açıdan bakıldığında araştırmacının gözlemlerine dayalı olarak görsel kültür konusunu araştırması, sosyal medyadaki çalışmalardan yararlanması, atölye içerisindeki diyaloglar düşünüldüğünde Murat görsel kültür konusunu kavramış ve incelemiştir. Görüntü/imge/imaşları sosyal bağlamlarına göre kısmen analiz edebilmiş, eleştirel bakış açısı göstermiş, konusuna ilişkin fikirlerini görsel iletiler kullanarak yansıtabilmiş, görsel kültür konusunu görsel olarak ifade edebilmiş, yaratıcı özellikler sergilemiş, çalışmanın gerektirdiği kompozisyon, teknik bilgi –beceri ve estetik kaygıyı göstermiştir. Murat’ın heykel çalışmaları alan uzmanları tarafından değerlendirildiğinde estetik kaygının yüksek olduğu ifade edilmiştir.

Araştırmacı öğrencilerin görsel kültür konuları çalışmak için teknik konusunda serbest bırakmıştır. Bu durumda öğrencilerin diğer dersler ile bağlantı kurduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmada başlangıçta bu bağlantı planlanmasa da öğrencilerin heykel, grafik çalışmalarıyla bağlantı kurduğu gözlenmiştir. Görsel kültür çalışmalarında diğer derslerde yorumlanarak farklı şekilde öğrencilerin düşüncelerini yeniden yapılandığı, farklı bakış açıları sunduğu araştırmacının gözlemlerine yansımıştır.

Görsel 14. Eylül ve Ayşegül'ün üç boyutlu çalışması, "Sosyal Ağaç"

Ayşegül ve Eylül görsel kültür çalışması olarak ortak bir çalışma tasarlamışlardır. Ayşegül ve Eylül'ün WhatsApp gönderimlerinde kendilerini şöyle anlatmışlardır.

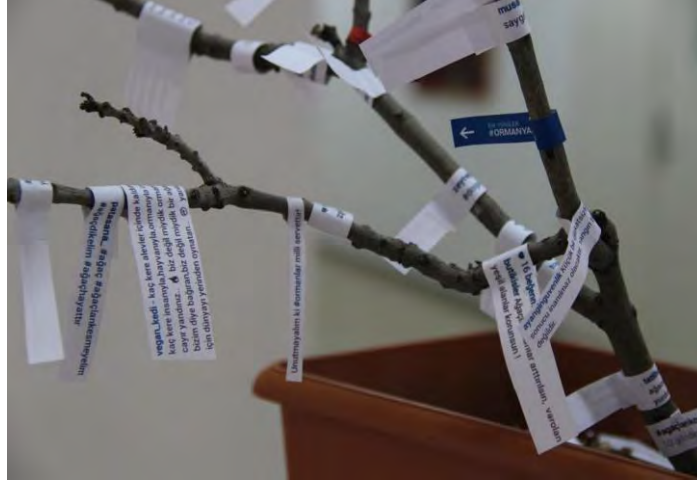
Ayşegül'ün kendini anlatımı: Ben Ayşe Nur. Biraz kendimi tanıttığım olursam, insanlara karşı sıcakkanlı bir kişiliğe sahibim. Dışarıdan baktıklarında durum öyle değil tabii. Samimi olduğum kişilerle daha rahat bir iletişim hâlindeyim. Pek girişken değilimdir ve bazen bu huyumu gerçekten hiç sevmiyorum. Genel olarak çekingen biriyim. İnsanlar konusunda seçiciyim, herkesle samimi bir bağ kuramam ve bu kimi zaman bir avantaj. Ortamlara göre uyum sağlayabilirim. Görevler ve ödevler konusunda titizim. Bir şeyi bir defa yapmakla kalmam birkaç defa yaparım

beğenmediysen. Buradan da inatçı bir yapıya sahip olduğumu anlayabilirsiniz. İnsanlara kolay güvenmem çünkü bana göre 'İnsanlar güvene layık bir varlık değil'. Tabii ki bu herkesin öyle olduğunu göstermez ama birine güvenmem için bir süre geçmesi gerekiyor ve bu gerçekleşirse zaten samimiyetim artıyor. Türk ve yabancı dizi izlemeyi, paten sürmeyi, kitap okumayı, farklı ortamlarda bulunmayı, çizim yapmayı ve sohbet etmeyi seviyorum. Genelde insanlar bana ilk adımı atar ve samimi bulursam içim ısınır. Genelde basite kaçmamaya çalışırım çalışmalarda, ayrıntılara önem veririm. Başkaları tarafından zor bulunsa da eğer ben bir şeyi çok sevdiysem o zor olan şeyi kimin ne dediğine bakmadan yaparım. Yani kendi dediklerimi yapmayı daha çok severim. Tabii ki eleştiri, fikir almaya açık olmadığım anlamına gelmiyor bu. Emek vermenin sonunda herkesin başarılı olacağına inanıyorum. Sevgi ve barışın yanındayım. Kimseye bir hatası sonucunda kötü davranmam daha çok konuşarak anlaşmaya çalışırım.

Dürüstlük ise, bir insanda olmasını isteyeceğim en önemli özellik. Bir cümleyle kısaca özetleyecek olursam dediklerimi, ‘sevgi emektir, dostluktur, güvendir, başarıdır ve bu yüzden emek vermek her şeyin başında gelmelidir’.

Eylül ise kendini şöyle ifade etmektedir: Ben Eylül biraz kendimden bahsedeceğim. Ben dışardan sessiz biri olarak görünüyorum. Yani samimi olmadığım insanlara karşı öyleyim rahat edemediğim ortamda fazla konuşamam. Beni yakınlarım bilir. Sevdiğim insanları yanında çok konuşkanım bence. Aniden sinirlenen biriyim ama fazla gösteremem sinirimi. Sinirli olduğumda ağlarım kendimi öyle sakinleştiririm. Mutlu olduğumda enerjik olurum ama üşengeçliği seven biriyim, uyku benim vazgeçilmezim. Çok kitap okuyan biri değilim ama elimden geldikçe okumaya çalışıyorum. Uçaklara karşı ilgim var pilotluk çok müthiş bir meslek gibi geliyor bana. Karanlıkta yalnız oturmayı severim tabii güvenli bir ortamsa. Emrivakiden hiç hoşlanmam. İstemediğim bir şey için ısrar edilmesinden nefret ederim. Saygısızlığı sevmem. Uzlaşmak varken kavgadan nefret ederim. Kalabalık ortamları sevmem. Az insan ve öz insan kafasındayım. Ben böyle biriyim kime göre iyi kime göre kötü biriyim insanların düşüncelerine karışamam saygı gösteririm.

Görsel 15. Eylül ve Ayşegül’ün üç boyutlu çalışması, “Sosyal Ağaç”, (Ayrıntı)

Ayşegül ve Eylül’ün görsel kültür konularına ilişkin yazdıkları kompozisyonda düşüncelerini şöyle ifade etmişlerdir:

Eylül, “Seçmiş olduğumuz konu çevremdeki olan olaylardan çok etkilendiğim, rahatsız olduğum içindir. Konum doğa, orman yangınları. Bizim dünyamız bizler

yaşıyoruz...Biz insanlar doğa konusunda çok duyarsız davranıyoruz. Duyarlı olmalıyız.” ifade etmiştir. Ayşegül ise, “Çevreye karşı olan duyarsızlıkların ciddi derecede olumsuzluk yarattığını düşünüyorum. Bu olumsuzlukların yaşanıp yaşanmaması sadece bizim elimizde. Dünya insanlar sayesinde giderek yaşlanıyor ve zarar görüyor. Orman yangınlarının oluşma sebebi insanların duyarsızlığı ve tutumsuzluğundan kaynaklanıyor. Cam kırıklarının yerlere atılması büyük facialar ortaya çıkarabiliyor. Yaşadığımız dünyayı hayalimizdeki gibi olması için çabalamamız ve çevreyi korumamız gerekir. Genel olarak tek biz insanlar için değil tüm canlılar yani hayvanlar ve yaşamımızı sağlayan bitkiler için çevreyi korumalıyız. Bu yüzden bu çalışmayı planladık.” görüşlerini ifade etmiştir.

Alan uzmanlarının görüşüne dayalı olarak “Sosyal Ağaç” görsel kültür çalışmasında öğrenciler görsel kültür konularını kavramış ancak çalışmalarında kısmen yansıtılmıştır. Sosyal medya görüntü/imege/imaajlarını sosyal bağlamlarına göre kısmen analiz etmişlerdir. Çalışmalarında eleştirel bakış açısı sergilemişlerdir. Konu ve kavramına ilişkin fikirlerini görsel iletler kullanarak yansıtma, görsel kültür konusunu görsel olarak ifade edebilme, yaratıcı özellikler sergileme, çalışmanın gerektirdiği kompozisyon, teknik bilgi-beceri ve estetik kaygıyı kısmen göstermişlerdir.

Görsel 16. Eylül ve Ayşegül'ün üç boyutlu çalışması, “Sosyal Ağaç”, (Ayrıntı)

Araştırmacının gözlemlerine dayalı olarak ise Ayşegül ve Eylül çalışmalarında sosyal ağlardan sıklıkla yararlanmışlardır. Sergi sırasında Eylül çalışmalarına ilişkin şunları söylemiştir: “Sosyal medyayı eleştirmek için sosyal ağlardaki konuları,

yorumları, beğenileri çalışmamıza ekledik. Günümüzde sosyal medya yoğunlukla kullanılıyor. Bunu anlatmak istedik” (DVD 15, 24 Şubat 2016, Sergi Videosu).

Görsel 17. Eren'in Karikatür Çalışması, "Toplum"

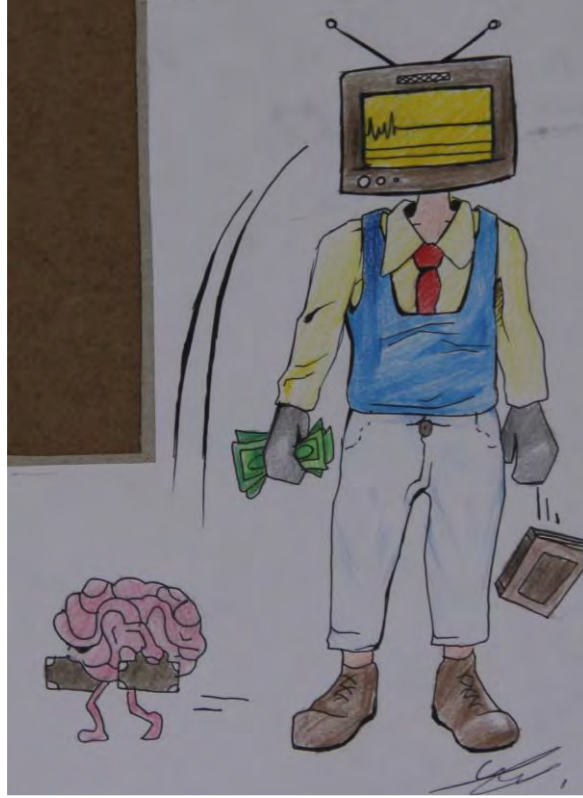

Araştırmacın gözlemlerine dayalı olarak Eren yaşlılarına göre belirli konular üzerinde daha çok düşünen, düşündüklerini ifade edebilen, sorgulamalar yapan bir öğrencidir. Araştırmacıya göre sınıfın artisti olarak nitelendirilebilir. Kendini, düşündüklerini, okudukları şeyleri sınıfındaki arkadaşlarına göre daha ileride gören Eren, araştırmacı ile yaptıkları sohbetlerde ve kişisel bilgi formunda bunu yansıtmıştır. Uzay bilim, zaman, din, ırkçılık gibi konularda araştırma yaptığını belirten Eren gerek çalışmalarında gerek konuşmalarında bu ilgisini yansıtmıştır.

Eren'in görsel kültür konusuyla ilgili yazdığı metinde şunları yansıtmıştır:

Kendi konum olarak toplumu seçtim. Sebebi ise günümüzdeki nerden baksanız her konu biz insanlardan oluşmasıdır. Tecavüzler, çalıntılar, yalanlar, cinayetler, savaşlar... Hepsi bizlerin yeteri kadar bilinçli olmadığımız için oluşur. Sadece toplum olarak bilinçlenebilirsek bir şeyler değişebilir. Tabii bunu uygulamak fazlasıyla zor çünkü kimse

kafasını kaldırıp bir şeyleri sorgulayıp, kendisinin üzerine gidip geliştikense nasıl zevk alabilirim? Sorusunun cevabının peşine düşmekte... Pek bir şeyleri fark ettirip değıştirebilirim demiyorum fakat sadece sorunlardan başlayacaksa bununla başlanabilir.

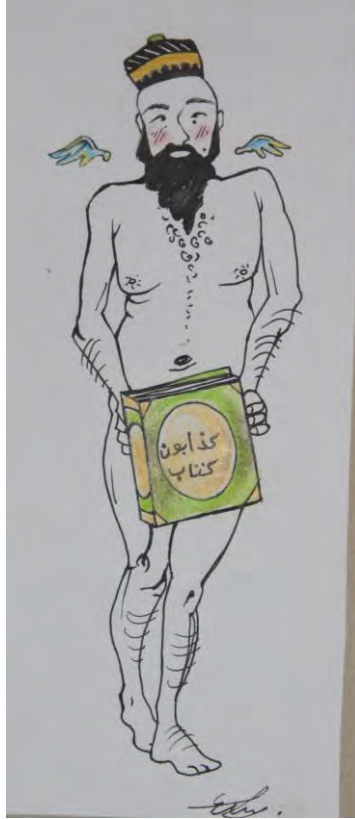

Görsel 18. Eren'in Karikatür Çalışması, "Toplum"

Eren bu karikatür çalışmalarında teknolojinin insanı nasıl etkilediğini, para ve hırsın insanı ne hâle getirdiğini, savaşların insanları nasıl etkilediğini, inançların nasıl kullanıldığını, ırkçılık kavramı ve özgürlüklerin kısıtlanmasını anlatmak istemiştir. Alan uzmanlarına göre Eren karikatür çalışmalarında farkındalığı yakalamış, toplumsal konuları eleştirel bir bakış açısıyla ele almıştır. Bu yönde Eren'in yaptığı çalışmalar görsel kültürün eleştirel bakış açısını oluşturmaya yönelik farkındalığa katkısı olarak değerlendirilebilir. Ayrıca alan uzmanları değerlendirmede karikatür çalışmalarında görsel kültür konusunu anladığı ve incelediği, görüntü/imge/imaıları sosyal bağlamlarına göre analiz edebildiği, sosyal medya görüntü/imge/imaılarını sosyal bağlamlara göre analiz edebildiği, eleştirel bakış açısı gösterdiği, görsel kültür konusunu görsel iletiler kullanarak yansıtabildiği, yaratıcı özellikler sergilediği, çalışmanın gerektirdiği kompozisyon, teknik bilgi- beceriyi ve estetik kaygıyı gösterdiği görülmüştür.

Görsel 19. Eren'in Karikatür Çalışması, "Toplum"

Görsel 20. Eren'in Karikatür Çalışması, "Toplum"

Görsel 21. Eren'in Karikatür Çalışması, "Toplum"

Eren karikatür çalışmalarında dini inançlar, barış, savaş, toplumsal farklılıklar, siyaset gibi birçok konuyu ele almıştır. Genel başlık altında 'Toplum' konusunu ele alan Eren toplumları etkileyen düşünce sistemlerini ve hâkim olan güç ilişkilerini karikatürlerinde sorgulamıştır.

Yapılan ders dışı etkinliklere öğrencilerin çoğu katılmıştır. Öğrenciler her hafta üniversiteye gelerek merak ettikleri konular üzerine araştırmacıyla sohbet etmişlerdir. Öğrenciler ders dışı etkinliklere hafta içi ders çıkışı gelerek ilgilerini göstermişlerdir. Ayrıca devam eden etkinliklerde WhatsApp grubunda iletişim sağlanmıştır. Etkinlik sonrası yine WhatsApp grubunda konular konuşulmaya devam edilmiştir. Öğrencilerin bu etkinlik sonrası arkadaşlarıyla paylaşımlarda bulunmaları sonucunda gruba dahil olmayan öğrencilerde ders dışı etkinliğe katılmaya başlamışlardır. Bununla ilgili WhatsApp yazışmasından örnek bir diyaloga (EK-33) yer verilmiştir. Öğrenciler ders dışı etkinliğe ilişkin düşüncelerini günlüğüne yansıtırken 'okulun basıklığından kurtulma, yeni bilgiler öğrenme' üzerine düşüncelerini ifade etmişlerdir (EK-34).

3.8.6. Altıncı hafta öğretim etkinlikleri ve ‘teknoloji ve görsel kültür: dijital imgenin yapısı’ ders sürecine ilişkin bulgular

Araştırmacı altıncı hafta etkinliğinde öğrencilerin teknoloji ve görsel kültür arasında bağlantı kurabilecekleri bir ders süreci gerçekleştirmiştir. Teknolojinin sanat, kültür ve toplumu nasıl etkilediğine yönelik soru-cevap ve tartışma ortamı sağlayarak öğrencilerin fikirlerini söyleyecekleri ortam oluşturulmuştur. Bu etkinlikte öğrencilerin teknolojik gelişmelerin sanatı, toplumu ve kültürün yapısında ne gibi değişikliklere yol açtığını anlayabilme, yeni teknolojilerin yaşam tarzlarımızı nasıl etkilediğini fark edebilme, dijital araçların güncel sanat yaratımındaki yerini anlayabilmelerini amaçlanmıştır. Bu etkinlik öğrencilerde görsel çağda teknolojik imkânlarla çoğaltılabilen, üretilebilen dijital imge ve imajların toplumları nasıl ve ne şekilde yönlendirdiği anlamaya yönelik farkındalık oluşturmuştur. Sunumda verilen örnek görsellerde öğrenciler dijital imgelerin internet ortamında paylaşılabilir olması ile sanat etkileşimli estetiğe dayanması sonucu oluşan görselleri anlamlandırabilme, yorumlayabilme farkındalıkları olmuştur. Ancak öğrencilerin teknoloji ve sanat arasında bağlantı kuramamaları, teknolojinin sanatı olumsuz etkilediği, özgünlüğü yok ettiği, sanatı kolaylaştırdığı görüşünün ortaya çıkması sonucu eylem planı olarak Dijital Sanat ve Görsel Kültür ile ilgili misafir öğretim elemanının bir sonraki hafta için derse konuk edilmesine karar verilmiştir. Etkinliğin planlanmasına ilişkin süreç Tablo 17’de verilmiştir.

3.8.6.1. Teknoloji ve görsel kültür: dijital imgenin yapısı

Tablo 17. *Altıncı Haftaya İlişkin Ders Süreci*

GÖRSEL KÜLTÜRÜ KEŞFETMEK/GÖRSEL KÜLTÜR UYGULAMALARI 6. HAFTA: 16 KASIM 2015 TEKNOLOJİ VE GÖRSEL KÜLTÜR: DİJİTAL İMGENİN YAPISI	
1.Ders: Öğrencilere derse hazırlık için süre verilir. Araştırmacı öğrencilere araştırma süreci ile ilgili bilgi verir. Araştırmacı derse ilişkin ilk 4. haftanın ödev yönergesini tekrar dağıtır. Araştırmacı görsel kültür ve teknoloji ile ilgili bilgilendirici sunum yapar.	
2.Ders: Araştırmacı görsel ültür ve teknoloji ile ilgili sunuma devam eder. Araştırmacı öğrencilerin teknoloji, kültür, toplum ve sanat ile ilgili düşüncelerini paylaşımları için tartışma ortamı oluşturur. Öğrenciler ve araştırmacı ile birlikte fikir üretir ve devam ederler.	
3.Ders: Öğrencilerin fikir üretmeleri ve eleştirel yaklaşımları için araştırmacı tartışma ortamı oluşturur. Araştırmacı “teknoloji sanatı nasıl etkiledi?” sorusu üzerine öğrenciler fikirlerini paylaşmaya devam ederler. Araştırmacı tartışma ortamı oluşturur. Araştırmacı dijital sanat, dijital imge ile ilgili örnek video ve görseller gösterir. Araştırmacı dijital sanat ve dijital ortamlarla ilgili görselleri paylaşır.	
4.Ders: Araştırmacı bir sonraki ders ve uygulamalara ilişkin öğrencilere bilgi verir. Öğrenciler çalışmalar için fikirlerini paylaşmaya devam ederler.	
Dersin Genel Amaçları <ul style="list-style-type: none"> • Teknolojik gelişmelerin temsilin doğasında ne gibi değişikliklere yol açtığını anlayabilme. • Teknolojinin toplumu, kültürü ve sanatı nasıl etkilediğini fark edebilme. • Yeni teknolojilerin yaşam tarzlarımızı nasıl etkilediğini fark edebilme. • Dijital araçların güncel sanat yaratımındaki yerini anlayabilme. • Dijital imgelerin internet ortamında paylaşılabilir ve sanat etkileşimli estetiğe dayanması sonucu oluşan görselleri anlayabilme, yorumlayabilme.	
Yöntem: Sunum, tartışma, beyin fırtınası, soru-cevap, gösterme, örnek gösterme.	
Eylem Döngüsü: Öğrencilerin ders süresince teknoloji ve sanat arasındaki ilişkiye yönelik farkındalıklarının olmamasının uygulama sürecine yönelik motivasyonu olumsuz yönde etkilemesine ilişkin eylem planı belirlenmiştir. Bu çerçevede Dijital Sanat ve Görsel Kültür ile ilgili misafir öğretim elemanının bir sonraki hafta için derse konuk edilmesine karar verilmiştir.	

Dersin ilk saatinde araştırmacı öğrencilerin ödev yapma konusunda problemleri olduğunu fark ederek hatırlatma adına bir önceki haftalara ait ödev yönergelerini (EK-5) tekrar öğrencilere dağıtmıştır. Araştırmacı Teknoloji ve Görsel Kültür ile ilgili

sunumunu soru cevap yaparak işlemiştir. Araştırmacı, öğrencilerin teknoloji ve sanat arasında kurdukları bağlantıda olumsuz bir bakış açısı sergilediklerini gözlemlemiştir. Bu gözlemin araştırmacının günlüğüne yansımaları şöyledir:

Bu hafta bir önceki haftalara göre öğrencilerin daha dikkatli dinlediklerini ve katıldıklarını gözlemledim. Ders sürecinde öğrencilerin anlatıma yönelik derslerden belli bir noktada sıkıldıklarını gördüm. Uygulama yapmayı daha çok seviyorlardı. Öğrenciler teknolojinin toplumu, sanatı ve kültürü nasıl etkilediği üzerine konuşmalarını istediğimde genel olarak ulaşım, kolaylık, zaman ve yaratıcılık/özgünlük üzerine daha çok durdular. Teknolojinin günümüzde sanatı kolaylaştırdığını özgünlüğü etkilediğini olumlu ve olumsuz yönden değerlendirdiler. Öğrencilerin teknolojiye bakış açıları genel olarak olumsuz olduğunu ve görsel kültürle ilişki kurmakta zorlandıklarını gördüm. Teknolojik gelişmelerin özgünlüğü etkilediğini, yaratıcılığı zorlaştırdığını herşeye hazır ulaşıldığını, yaşamlarımızı da etkilediğini ve tuval çalışmalarının yağlıboya tekniklerini olumsuz etkilediği gibi düşünceleri vardı. Teknoloji ve sanat arasında nasıl bağlantı kuracaklarını bilemiyorlardı. Aldıkları görsel sanatlar eğitimi program yetersizliği ve programın sürekli değişmesi öğrencilerin bilgi düzeylerini olumsuz etkilediği açık bir şekilde ortadaydı. Sanat tarihi dersi son sınıfa bırakılması, atölye dersleriyle birlikte teorik bazı kavramların bilgilerin verilmemesi bunun nedenleri arasında olduğunu gözlemledim. Bu derste öğrenciler çarşamba günü yapacağımız ders dışı etkinliğe birkaç arkadaşının gelmesinin sakıncası olup olmadığını sordular. Ders dışı etkinliğe ilginin arttığını hatta başka sınıflardan da öğrencilerin katılmak istemesi olumlu yönde bir gelişmeydi. Ders dışı etkinliklerde kamera kullanmadım çünkü kendilerini daha rahat hissetsinler ve öğrencilerle aramızdaki iletişim günlük hayatlarında olduğu gibi ya da arkadaşlarıyla olduğu gibi ilerlemesi için kamera kullanmamaya karar verdim. Bu şekilde oluşan iletişimin dersleri de olumlu etkileyeceğini düşündüm (16 Kasım 2015, AG).

Araştırmacı her ders ve etkinlik sonrası öğrencilere WhatsApp grubu üzerinden sorular yönelterek fikirlerini paylaşmalarını istemiştir. Ancak bazı haftalarda öğrencilerin dönüt vermediği gözlemlenmiştir (EK-35). Ayrıca araştırmacı Eskişehir’de gezdiği sergiden bazı görseller göndererek WhatsApp grubunda öğrencilerin tartışma yapabilecekleri bir ortam yaratmaya çalışmıştır. ‘Modern Kölelik’ kavramından yola çıkarak öğrenciler görüşlerini ifade etmişlerdir (EK-36).

3.8.7. Yedinci hafta öğretim etkinlikleri ve ‘dijital sanat ve görsel kültür’ ders sürecine ilişkin bulgular

Yedinci hafta etkinliğinde eylem planı çerçevesinde karar verilen konuk öğretim elemanı derse katılmıştır. Dijital sanat ve görsel kültür ile ilgili sunumunu gerçekleştirmiştir. Konuk öğretim elemanı sunumunda öğrencilerin daha önce görmedikleri görselleri paylaşmış, teknoloji ve sanat ile bağlantı kurabilecekleri noktaları vurgulamıştır. Konuk öğretim elemanı kendi deneyimlerinden yola çıkarak dijital sanatı anlatımında “Sanatın dijitali olur mu?”, “Bilgisayar oyunları sanat mıdır?”, teknoloji ve görsel kültür ilişkisi, teknolojinin ortaya çıkışı ve günümüzde kullanılması, dijital sanat uygulamaları başlıkları altında öğrencilerin farklı açılardan bakmalarını sağlayacak bir ders işlemiştir. Bu etkinlik ile öğrencilerin dijital araçların güncel sanat yaratımındaki yerini anlayabilmeleri, dijital sanat ile ilgili temel bilgileri edinebilmeleri ve dijital sanat ve görsel kültür arasında ilişki kurabilmeleri amaçlanmıştır. Altıncı ve yedinci hafta etkinlik sürecinde öğrencilerin teknoloji ve sanat arasında kurdukları bağlantının farklı olduğu görüşlerine yansımıştır. Etkinliğin planlanmasına ilişkin süreç Tablo 18’de verilmiştir:

GÖRSEL KÜLTÜR UYGULAMALARI ETKİNLİĞİ

3.8.7.1. Dijital sanat ve görsel kültür

Tablo 18. Yedinci Haftaya İlişkin Ders Süreci

GÖRSEL KÜLTÜRÜ KEŞFETMEK/GÖRSEL KÜLTÜR UYGULAMALARI 7. HAFTA: 23 KASIM 2015 DİJİTAL SANAT VE GÖRSEL KÜLTÜR	
1.Ders: Öğrencilere derse hazırlanmaları için süre verilir. Araştırmacı konuk öğretim elemanını tanıtır. Konuk öğretim elemanı öğrencilerle tanışır ve dijital sanat ve görsel kültür ile ilgili sunumuna geçer. Konuk öğretim elemanı öğrencilerin katılımı için sorular yönelir. Konuk öğretim elemanı dijital sanatı tanımlar. Konuk öğretim elemanı öğrencilerden teknoloji ile ilgili fikirlerini paylaşmalarını ister. Konuk öğretim elemanı müze ve sergi deneyimlerine ilişkin örnekler verir.	
2.Ders: Konuk öğretim elemanı öğrencilere sorular yöneltir. Sanat tarihinden örnekler vererek teknolojinin sanatı, toplumu nasıl etkilediğine ilişkin örnekler verir. Dijital sanat ile ilgili örnekler verir.	
3.Ders: Konuk öğretim elemanı öğrencilere soru yöneltir ve fikirlerini söylemelerini ister. Öğrenciler konu hakkında fikirlerini paylaşır.	
4.Ders: Öğrenciler konuk öğretim elemanına sorular yöneltir.	
Dersin Genel Amaçları <ul style="list-style-type: none"> • Teknolojik gelişmelerin temsilin doğasında ne gibi değişikliklere yol açtığını anlayabilme. • Teknolojinin toplumu, kültürü ve sanatı nasıl etkilediğini fark edebilme. • Yeni teknolojilerin yaşam tarzlarımızı nasıl etkilediğini fark edebilme. • Dijital araçların güncel sanat yaratımındaki yerini anlayabilme. • Dijital imgelerin internet ortamında paylaşılabilir ve sanat etkileşimli estetiğe dayanması sonucu oluşan görselleri anlayabilme, yorumlayabilme. • Dijital sanat ile ilgili temel bilgileri edinebilme. • Dijital sanat ve görsel kültür arasında ilişki kurabilme. • Teknoloji ve sanat arasındaki ilişkiyi anlayabilme.	
Yöntem: Sunum, tartışma, örnek gösterme.	

Altıncı haftaya ilişkin öğrencilerin teknoloji ve sanat arasında bağlantı kuramamaları ve olumsuz yaklaşımları sonucunda eylem planı araştırmacı dijital sanat ve dijital teknolojilerin güzel sanatlar eğitimine entegrasyonu üzerine çalışmaları

bulunan öğretim elemanı'nı derse konuk etmiştir. Öğretim elemanı dijital sanat ve görsel kültür ile ilgili bağlantılı sunumunu dört ders saatinde gerçekleştirmiştir. Araştırmacı bu derse ilişkin bilgileri bir hafta önce konuk öğretim elemanı ile paylaşmıştır. Araştırmacı öğretim elemanına bir önceki haftaya ilişkin öğrencilerin teknolojiye bakış açılarını ve teknolojiye ilişkin düşüncelerinde bahsetmiştir. Konuk öğretim elemanı sunumunu öğrencilerin ihtiyaçlarına göre tekrar şekillendirmiştir. Konuk öğretim elemanı ilk ders öğrencilere kendini tanıtarak derse giriş yapmıştır. Öğretim elemanı bir önceki hafta öğrencilerin sanat ve teknoloji arasında bağlantı kuramamaları, olumsuz yaklaşım sergilemeleri üzerinde durarak anlatımını gerçekleştirmiştir. Konuk öğretim elemanı sanat tarihinde örnekler vererek bir anlatım yapmıştır. Öğretim elemanı sunumunda 'Eadweard Muybridge, fütürizm, teknoloji, dijital sanat, sanatın dijitali olur mu? kendi deneyimlerinden bahsederek dijital sanat ve görsel kültür arasındaki bağlantıya sunumunda yer vermiştir. Öğretim elemanı sunumunda gösterdiği görseller üzerinden öğrencilere dijital sanat ve görsel kültür, sanat olarak teknolojinin kullanımı, çağdaş sanat uygulamalarından bahsetmiştir (EK-37).

Konuk öğretim elemanı öğrencilere dijital sanat ve teknoloji ile ilgili sunumunda kendi deneyimlerinden bahsederek dijital sanat ve görsel kültür arasındaki bağlantıyı kurmalarına yardımcı olmuştur (EK-38).

Konuk öğretim elemanı öğrencilere second life, sanal müze, oyun sanatı gibi birçok dijital sanat ile bağlantılı olan güncel sanattan örnekler sunmuştur. Öğrenciler dersin sonunda teknoloji ve sanat ile ilgili fikirlerini ifade ederken teknoloji ve sanat arasındaki olumsuz düşüncelerinin değiştiği gözlemlenmiştir (EK-39). Konuk öğretim elemanı sunumunu bitirdikten sonra öğrencilere sunumdaki belirttiği kaynakları tekrar paylaşmış ve ilgilenenler için üniversiteye gelebileceklerini ifade etmiştir. "Dijital sanat ve görsel kültür" dersinin araştırmacının günlüğüne yansımaları şöyle olmuştur:

Teknoloji ve görsel kültür dersinde konuk öğretim elemanı dijital sanat ve görsel kültür üzerine sunumu gerçekleştirdi. Teknolojinin sanatı nasıl etkilediğini dijital sanat örneklerini geçmişten günümüze getirerek öğrencilere örnekler vermesi, öğrencilerin ilgisini çekti. Öğrenciler daha önce görmedikleri, bağlantı kurmadıkları noktalarda örneklerin sunulması onları düşündürdü. Bir önceki derste öğrencilerin teknolojinin sanatı olumsuz etkilediği genel kanısı bu derste bazı noktalarda değişti. Video oyunlarının sanat

olup olmayacağı vb. sorgulamalarda bulundular. Bu ders bir önceki dersin açılımını yaparak öğrencilere bakmadıkları bir noktadan bakmalarını sağladı (23 Kasım 2015, AG)

Konuk öğretim elemanı kendi deneyimlerini anlatması, teknoloji ve sanat ile ilgili bağlantı kurabilecekleri çalışmalar göstermesi, “Bilgisayar oyunlarının sanat olup olmayacağı”, “Sanatın dijitali olur mu?” gibi sorularla derste sorgulamalar yapabilecekleri bir ortam oluşturmuştur. Bu ders ilişkin öğrenciler WhatsApp grubundaki paylaşımlarında düşüncelerini yansıtırken ilgilerini çeken görseller üzerinden yorum yapmışlardır (EK-40).

3.8.8. Sekizinci hafta öğretim etkinlikleri ve ‘günümüz dünya zevkleri bahçesi’ kolaj uygulamasına ilişkin bulgular

Öğrenciler araştırma kapsamında 8, 9 ve 10. haftalarda ‘Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi’ kolaj çalışmasını oluşturmuşlardır. Alan uzmanlarına göre ‘Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi’ eleştirel pedagoji temelli görsel kültür çalışmaları kapsamında yapılan en önemli etkinlik olarak ortaya çıkmıştır. Hieronymus Bosch’un ‘Dünya Zevkleri Bahçesi’ çalışmasını günümüze göre yorumlayan öğrenciler geçmiş ve günümüz arasında bağlantı kurabildikleri, görsel kültür nesne ve imgelerini ekonomik, toplumsal ve siyasal bağlamalarına göre çözümleyebildikleri, toplumda politik ve güç dengelerini sorguladıkları, popüler kültür üretimlerini anladıkları; değişen kültür biçimlerini, teknoloji, medya, sosyal medya, kitle iletişimi araçları, bilgisayar oyunları, film, moda, tüketim, sanallık-gerçeklik ilişkisi ve diğer kültürel ürünleri anlama, çözümlenme, sorgulamada eleştirel bir yaklaşım sergiledikleri görülmüştür. Bu etkinlikte öğrenciler kolaj çalışmasını din, dil, ırk, cinsiyet, güç, ekonomi, siyasi ve politik olayları bireysel bakış açıları ile oluşturmuşlar ve içinde buldukları çağı çözümlenmeye, anlamaya çalışmışlardır. Öğrencilerin kolaj çalışmasında teknoloji ve sosyal ağları sıklıkla kullandıkları görülmüştür. Günümüz görsel kültürünü oluşturan imge ve nesnelerin teknoloji ile üretildiğini düşündüğümüzde, öğrenciler iletişim teknolojilerini de sorguladıkları gözlemlenmiştir. Öğrenciler çalışmayı oluştururken görselleri yorumlamada, sorgulamada, eleştirel bakış açılarını ortaya koyarken eleştirel pedagojiye ilişkin göndermelerde bulunan ifadelerde bulunmuşlardır. Öğrenciler bu etkinlikte daha önce edinmiş oldukları bilgi, inanç, değer gibi birçok şeyi eleştirdikleri, dönüştürdükleri ve değiştirdikleri görülmüştür. Bu değişim ve dönüşüm ‘Günümüz Dünya Zevkleri’ çalışmasının eleştirel pedagoji ve görsel kültür ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Hieronymus Bosch’un ‘Dünya Zevkleri Bahçesi’ isimli çalışmasından uyarlanan ‘Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi’ araştırma ve geliştirme süreciyle üç hafta süren bir etkinlik olmuştur. Etkinliğin planlanmasına ilişkin süreç Tablo 19, Tablo 20 ve Tablo 21’de verilmiştir.

3.8.8.1. Görsel kültür ve sosyal medya

Tablo 19. Sekizinci Haftaya İlişkin Ders Süreci

GÖRSEL KÜLTÜR UYGULAMALARI 8. HAFTA: 30 KASIM 2016 GÖRSEL KÜLTÜR VE SOSYAL MEDYA	
1.Ders: Öğrencilere derse hazırlanmaları için süre verilir. Araştırmacı öğrencilerin sosyal medyadan seçtikleri görselleri öğrencilere verir. Araştırmacı ve öğrenciler Hieronymus Bosch'un "Dünya Zevkleri Bahçesi" eser incelemesi yapar ve eserde bulunan imgeler üzerinden seçtikleri görseller ile kompozisyon oluşturmaya başlarlar.	
2.Ders: Öğrenciler eseri incelemeye devam eder. Öğrenciler sosyal medyadan buldukları görsellere ilişkin fikirlerini paylaşır. Öğrenciler sanatçının eseri ve günümüz arasında bağlantı kurarak kolaja devam ederler.	
3.Ders: Öğrenciler çalışmaya ilişkin fikir üretirler. Öğrenciler fikirlerini paylaşmaya devam eder. Öğrenciler kolaj çalışmasına devam ederler.	
4.Ders: Araştırmacı öğrencilerin çalışma için belirledikleri görseller için iş bölümü yapar.	
Dersin Genel Amaçları <ul style="list-style-type: none"> • Sosyal medyada yer alan görselleri anlamlandırabilme. • Medya ve görsel kültür arasındaki ilişkiyi kurabilme. • Günlük görsel deneyimlerini anlamlı hâle getirebilme. • Günlük görsel deneyimlerini toplumsal ve kültürel olarak analiz edebilme. • Sanat eğitimini medya üretimleri ile birlikte düşünme, ele alabilme. • Sosyal medyada yer alan görselleri anlama, imajları okuyabilme.	
Yöntem: Beyin fırtınası, soru-cevap.	
Ödev: Öğrencilerden derste belirttikleri görselleri bulmaları ve sosyal ağda paylaşmaları istenir.	

3.8.9. Dokuzuncu hafta öğretim etkinlikleri ve ‘günümüz dünya zevkleri bahçesi’ kolaj uygulamasına ilişkin bulgular

Dokuzuncu hafta etkinliğinde de devam edilen ‘Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi’ kolaj çalışmasına öğrenciler kullandıkları görsellerde sosyağ ağlardan yararlanmışlardır. Sosyal ağlarda sürekli karşılaştıkları imge ve görüntülere çalışmada sıklıkla yer vermişlerdir. Mona Lisa tablosu, dönemin siyasal olayları, ünlü markalar, moda, sosyal ağlardaki yorum ve görüşler, instagram, twitter, facebook yorumları, ikonlara yer vermişlerdir. Ayrıca öğrenciler ilgi alanlarına ve yaşam deneyimlerine dayalı olarak bilgisayar oyunu ve filmleri eserin imgesel çözümlemesine göre anlamlı bir bütünlük oluşturacak şekilde kolajı yapmışlardır. Bu etkinlikte öğrenciler sosyal ağda gördükleri imgeleri analiz edebilmiş, sosyal ağ da bulunan imgeleri içinde buldukları toplumsal, kültürel bağlamda değerlendirebilmiş, eleştirel anlayış geliştirebilmiş ve teknolojik okuryazarlık ile görsel okuryazarlık ile ilişkilendirebilmişlerdir. Etkinliğin planlanmasına ilişkin süreç Tablo 20’de verilmiştir:

3.8.9.1. Görsel kültür ve sosyal ağlar

Tablo 20. Dokuzuncu Haftaya İlişkin Ders Süreci

GÖRSEL KÜLTÜR UYGULAMALARI	
9.HAFTA: 7 ARALIK 2015 GÖRSEL KÜLTÜR VE SOSYAL AĞLAR	
1.Ders: Öğrencilere derse hazırlanmaları için süre verilir. Araştırmacı öğrencilerin sosyal ağdan seçtikleri görselleri öğrencilere verir. Araştırmacı ve öğrenciler Hieronymus Bosch'un "Dünya Zevkleri Bahçesi" eser incelemesi yapar ve eserde bulunan imgeler üzerinden seçtikleri görseller ile kompozisyon oluşturmaya başlarlar.	
2.Ders: Öğrenciler eseri incelemeye devam eder. Öğrenciler sosyal ağda buldukları görsellere ilişkin fikirlerini paylaşır. Öğrenciler sanatçının eseri ve günümüz arasında bağlantı kurarak kolaja devam ederler.	
3.Ders: Öğrenciler çalışmaya ilişkin fikir üretirler. Öğrenciler fikirlerini paylaşmaya devam eder. Öğrenciler kolaja devam ederler.	
4.Ders: Araştırmacı 1. Yarı-yapılandırılmış görüşme için öğrencilerle gün belirler. Araştırmacı bir sonraki uygulamaya ilişkin bilgi verir.	
Dersin Genel Amaçları	
<ul style="list-style-type: none"> • Sosyal ağda gördükleri imgeleri analiz edebilme. • Sosyal ağ da bulunan imgeleri içinde buldukları toplumsal, kültürel bağlamda değerlendirebilme. • Eleştirel anlayış geliştirebilme. • Teknolojik okuryazarlık ile görsel okuryazarlık ile ilişkilendirebilme. • Medya okuryazarlığı, görsel kültürü tüm sanatsal potansiyelleri anlama, yorumlama, değerlendirebilme.	
Yöntem: beyin fırtınası, soru-cevap.	
Ödev: Öğrencilerden bir sonraki ders için günlük hayatlarında ve görsel kamu alanlarında (mimari mekânlar, parklar, kalabalık arasında bireysellik, çarşı v.b.) karşılaştıkları imgeleri video ile kayıt altına almaları ve sınıfta sunmaları istenir. Ayrıca öğrencilerden bir sonraki hafta için seçtikleri konu ya da konulara ilişkin video çekmeleri ve kullandıkları bir sosyal ağda paylaşımları istenir.	

Günümüz dünya zevkleri bahçesi grup çalışması alan uzmanlarının görüşlerine dayalı olarak görsel kültür çalışması olarak oldukça başarılı bir çalışma olarak görülmüştür. Öğrencilerin bireysel yaptıkları çalışmalar dışında grup çalışmasında görsel kültüre ilişkin imgeleri ve sorgulamaları daha iyi anladıkları ve kavradıkları görülmüştür. Alan uzmanlarının değerlendirmelerine göre günümüz dünya zevkleri bahçesi çalışmasında öğrenciler görsel kültür konularını kavramış ve çalışmaya yansıtılmışlardır. Görsel kültürü derinlemesine incelemişler, görüntü / imge / imajları

sosyal bağlamlara göre analiz edebilmişler, sosyal medya görüntü/imge/imaajlarını sosyal bağlamlarına göre analiz edebilmiş kategorilere ayırarak çalışmaya yansıtabilmişler, eleştirel bakış açısı göstermişler, konu ve kavramlara ilişkin fikirlerini görsel iletiler kullanarak yansıtabilmişler, yaratıcı özellikler sergilemişler, çalışmanın gerektirdiği kompozisyon, teknik bilgi-beceri ve estetik kaygıyı çalışmada sergilemişlerdir.

Araştırmacının gözlemlerine dayalı olarak ise, öğrencilerin en zevk aldıkları ve eğlenerek yaptığı çalışmalardan birisidir. Üç haftalık bir çalışma sürecinde öğrenciler günümüze ilişkin görselleri ve sosyal ağlarda karşılaştıkları görüntüleri eleştirel bir tavır sergileyerek Bosch'un çalışmasında bir anlatım yakalamışlardır. Araştırmacı çalışma için öncelikle öğrencilerle birlikte ders dışı görüşmelerde ve derste Bosch'un çalışmasını analiz etmişlerdir. Öğrenciler eser üzerinde günümüzle bağlantılar kurarak beyin fırtınası yaparak fikirlerini söylemiş ve her öğrenci ortaya attığı fikri araştırarak sosyal ağ görsellerini konularına göre kategorize ederek çalışma için araştırmacıya WhatsApp üzerinden görseller yollamışlardır. Öğrenciler seçtiği görselleri rastgele değil çalışmaya uyacak ve eleştiri getirecekleri kavrama ilişkin görseli seçerek kolajı oluşturmuşlardır. Öğrenciler çalışma üzerinde fikirlerini ifade ederken her biri birbiriyle diyalog hâlinde bulunmuş ve tartışarak görselleri belirlemişlerdir. 'Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi' öğrencilerin sosyal ağda karşılaştıkları görselleri anlama, analiz etme, eleştirel bakış açısı geliştirme gibi birçok anlamda görsel kültür kazanımlarını edinmede etkili olduğu düşünülmektedir. Araştırmacının etkinliğe ilişkin gözlemleri ve yorumları günlüğüne şöyle yansımıştır:

Pazartesi günü yapacağımız çalışmayla ilgili ön bir çalışma yapmayı planladım. Bosch'un 'Dünya Zevkleri Bahçesi' isimli çalışmasını imge analizi yaparak öğrencilerle üzerine konuştuk. Çalışma oldukça ilgilerini çekti. Merak ettiler. Her bir imgenin ne anlama geldiğini üzerine yorumlar yaptılar. Öğrenciler politik ve toplumsal yaklaşımlarda bulundu. Çalışmanın 190x 100 cm boyutunda çıktısını alarak üniversite atölyesine getirmem onları oldukça heveslendirdi. Öğrencilerin her ders sonrasında bana ve derse olan yaklaşımlarının daha da arttığını görmem beni mutlu etti. Öğrenciler bu dersin onlar üzerinde ne gibi etkileri olduğundan bahsettiler. Öğrenciler bu konuda yorumlarında, her şeyin altında birşey arıyorum, reklamlarda tv gördüğüm şeyleri sorguluyorum, araştırıyorum, birçok konuda fikir sahibi oldum, bakış açım değişti, olanları sorguluyorum gibi ifadeleri önemliydi. Ayrıca öğrenciler yaptıkları çalışmalar dışında alternatif fikirleride paylaşıyorlardı. Sergi için video kolaj, ses kolajı gibi uygulamalar yapılabileceğini söylediler (AG, 25 Kasım 2015).

Görsel 22. Hieronymus Bosch, "Dünya Zevkleri Bahçesi", 1503-1504, Ağışap Üzerine Yağılıboya, 220x389cm, Prado Müzesi Madrid

Görsele 23. "Gümmümüz Dünya Zevkleri Bahçesi" Kolaj Çalışması, Grup Çalışması, 220x380, (Hieronymus Bosch, "Dünya Zevkleri Bahçesi" eserinden uyarılama)

Görsel 24. “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi (Cennet) ” Kolaj Çalışması, Grup Çalışması, (Detay)

Hieronymus Bosch'un ‘Dünya Zevkleri Bahçesi’ isimli çalışması 16. Yy’da yaptığı triptik bir tablodur. Schirato ve Webb’ (2004, s. 72) göre, Bosch çalışmasında Hristiyan çağında önemli bir konuyu ele almıştır. Tanrının sırrı ve Hristiyanlığa ait görsel betimlemeler önemlidir. Tanrı ve sembolü, kuşlar, balıklar, pelikanlar, kuzular gibi sayısız imgelerin sadece ilk anlamalarına sahip değildir, aynı zamanda Hristiyanlığa ilişkin sembolleri ve anlamları içermektedir. Dini alegorik hikayeler eserde oldukça yer almaktadır. Hieronymus Bosch eseri incelendiğinde kronolojik olarak tablonun sol panelinde cennet, orta panelinde dünya, sağ panelinde ise cehennem resmetmiştir. Figürlere baktığımızda Tanrı, Adem ve Havva betimlenmiştir. Orta kısımda yer alan Tanrı, Havva’yı diğer tarafta yeni uyanmış olan Adem’e takdim etmektedir. Havva utangaç ve masum bir şekilde betimlenmiştir. Havva’nın arkasında duran tavşan doğurganlığı simgelerken, Adem’in arkasında duran ağaç ise sonsuz yaşamı temsil etmektedir. Cennet bölümünde zürafa, fil, aslan, hayal ürünü hayvanlar ve bunun gibi farklı görünümde yaratıklar betimlenmiştir. Ayrıca sanatçı Adem ve Havva’nın cennetten kovuluş sahnesine de gönderme yapmıştır. Öğrenciler bu panelde inanç, değer ve dini sorgulamışlardır. Bunu yaparken günümüzde bir din olarak görülen ve hatta kutsal bir kitabı olan ‘Spagetti canavarını’ tanrı ikonunun yerine koymuşlardır. Cennete altın ağacı, mücevherler yerleştirmişlerdir. Bu yerleştirmeleri dini inançlara bir

gönderme niteliğinde yapmışlardır. Sims oyununun sim'lerini yine eleştirel sorgulamalar eşliğinde sanal ve gerçek hayat, geçmiş ve günümüz arasında bağlantı kurarak çalışmaya eklemişlerdir. (*Sims oyunu, Will Wright tarafından tasarlanan bir strateji-hayat simülasyonu bilgisayar oyunudur. "Sim" denen sanal insanların SimCity yakınlarında bir banliyöde geçen günlük aktivitelerinin ve yaşam tarzlarının birebir simülasyonudur*). Bu çalışmaya ilişkin kullandığı görseller ve simgeler ile ilgili Didem günlüğüne şunları yansıtmıştır:

Günümüz Dünya Zevkleri bahçesi en sevdiğim çalışma olabilir. Bu çalışma günümüzü çok iyi yansıtan belki insanların durup düşünmesini sağlayacak boyutta bir çalışma. İnsanlar o kadar bencil ve tutarsızki ne dünyanın ne hâle geldiğinin farkında değiller. Kendi dünyalarından başka dünya olmadıklarını sanıyorlar. Bu çalışmada Sims, s4 League, Hobbit, Tv, solaryum vb. şeyler ekledim. Genelde popüler hâle gelmiş nesnelere ekledim. Sims oyunu tamamen içinde olduğumuz durum. Yönetiliyoruz, hepimiz birey olamamıza rağmen toplu hareket ediyoruz, belli şeyler bizi peşinde sürüklüyor. Sim işaret [yeşil olan simgeler] ne kadar bizi temsil etse de aslında her kişinin yansıttığı bir obje, simge vardır. Belkide herkes sıradanlaştığı için bu simgeyi koydum. Oyunlar, şirketler, marketler, filmler içinde bulundurduğu küçük gizli mesaj veren yerler. Bugün bu yüzden bu durumdayız (ÖG, 8 Aralık 2015).

Görsel 25. “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi (Dünya)” Kolaj Çalışması, Grup Çalışması, (Detay)

‘Dünya Zevkleri Bahçesi’ eserinin orta paneli esere ismini veren alan olmuştur. Bu panelde çok sayıda insan figürü, çeşitli büyüklüklerde hayvan ve meyve türleri bulunmaktadır. İnsan figürlerinde çeşitli kompozisyonlar içinde veilerek, arzu, şehvet ve cinsel konularda betimlemeler bulunmaktadır. Panelde dünyada işlenen tüm günah sayılan davranışlara yer verilmiştir. Panelin birçok yerinde beyaz ve siyah derili

insanlarda yer almaktadır. Bazı araştırmalara göre Bosch'un çalışmasındaki ilek, kiraz ve diğer meyveler arzu, istek ve şehveti simgelemektedir. Sanatçının orta paneldeki anlatımı bir ahlaki yıkım ve kş olarak ele alınabilir. Öğrenciler 'Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi' yorumlamasında ise istek, arzu ve şehveti simgeleyen nesnelerin üzerine günümüzde insanları arzuladıkları, istedikleri ögeleri koymuşlardır. nl markalar, logolar, moda, tüketim ürünleri gibi görselleri ekleyerek günümüz dünyasına göndermede bulunmuşlardır. Buna ilişkin Ayşegül günlüğüne şunları yansıtmuştır:

Eskiye yeni eklemek, günümüz çağının popüler imgelerini kullanarak kendimizi ifade etme fırsatı yakaladık. Bu yüzden bakış açımızı etkilediğini, bakış aımızın genişlediğini düşünüyorum. Çalışmada starbucks kahveleri, özgürlük heykeli, tank, sosyal medya logolarını şehvet ve arzulanan şeyler olarak yerleştirdik. Buğday yerine tabut, kalabalığın önünde sanki bir savaş varmış gibi tankı yerleştirdik. Bu işi yaparken çok eğlenmiştim. Fikirlerimi açıkca söylemekten ekinmedim. Herkesin farklı bakış açıları vardı (G, 8 Aralık 2015).

Görsel 26. "Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi (Dünya)" Kolaj alışması, Grup alışması, (Detay)

Görsel 27. “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi (Dünya)” Kolaj Çalışması, Grup Çalışması, (Detay)

Görsel 28. “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi (Dünya)” Kolaj Çalışması, Grup Çalışması, (Detay)

Öğrenciler kolaj çalışmasının orta panelinin en üst köşesine dünyayı ve toplumları asıl etkileyen olay ve olguların görsellerini kullanmışlardır. Hiyerarşik olarak orta panel yukarıdan aşağıya doğru ele aldıkları genel kavramlar, siyaset, ekonomi ve insanların nasıl yönetildiğidir. Öğrenciler orta panelin en üst kısmına Sims oyununun versiyonlarını eklemiştir. Sims, Sims2, Sims3, Sims4 olarak orta panele

yerleştirmişlerdir. Sims oyununu oynayan kişiler gerçek yaşamın benzerini sanal ortamda yaşamaktadır. En son versiyonunda bu sanal ortam gerçek yaşama daha yakın hâle gelmiştir. Öğrenciler ilkel hayattan günümüz teknoloji çağını anlatmada Simleri kullanarak dünyayı anlatmıştır. şu an dünyada olan herşeyin birer kurgu ve sanal bir ortam olduğuna gönderme yapmışlardır. Panelin orta bölümünde ise öğrenciler buldukları dönemde yaşadıkları siyasi ve güncel olayları ele alarak görselleri kullanmışlardır. Milletvekilleri, cumhurbaşkanı balkon konuşması, Rusya'ya bomba atılması, güncel siyasi olayları, Suriyeli ölen çocuklar, eylemleri yerleştirmişlerdir. Aşağı alanda ise video oyunlar, moda, kıyafet, ünlü markalar, ırklardan görseller, füze, bomba, dergiler, teknolojik araçlar, lüks yaşam gibi birçok görseli eleştirel bir biçimde kolaja eklemişlerdir. Dijital beyin, kodlanmış insan figürü, bilgisayar yazılımı ve birbirinin kopyası olan insanları kolaja eklerken teknolojinin dünyayı nasıl yönettiğini ele almışlardır. Sturken ve Cartwright' a (2001, s. 21) göre imgelerin anlamlarını keşfetmek için sosyal güç ve ideolojilerin dinamiklerini fark etmek gerekmektedir. İdeolojiler bütün kültürler içerisinde varolan inanış sistemleridir. İmgeler ideolojilerin üretilmesinde ve yansıtılmasında önemli bir yere sahiptir. Günlük yaşamımız içerisinde sıklıkla bu imgeler ile karşılaşırız. Özgürlük, değer, doğa gibi belirli değerler üzerine günlük yaşamda ideolojiler yansımaktadır. İmge kültüründe güzellik, tüketim, arzu, istek, sosyal değerler, iyi kötü gibi kavramlar ideolojik yapılanmaların oluşması ile medya aracılığıyla desteklenmektedir. Bu bağlamda öğrenciler sosyal medya/medya araçlarında karşılaştıkları görselleri kullanarak tekrar anlamlar üretmiş ve sunulan ideolojileri yansıtımlardır.

Görsel 29. “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi (Dünya)” Kolaj Çalışması, Grup Çalışması, (Detay)

Öğrenciler bu etkinlikte subliminal mesaj olarak illuminati sembolünü yerleştirmişlerdir. Didem bu konuda günlüğüne “Bu sembolü küçük ama dikkate çekici bir yere yerleştirdik. Aslında yaşadığımız, sahip olduğumuzu sandığımız bu hayat bizim değil!” (ÖG, 7 Aralık 2015) düşüncesini açıklamıştır.

Görsel 30. “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi (Dünya)” Kolaj Çalışması, Grup Çalışması, (Detay)

Görsel 31. “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi (Dünya)” Kolaj Çalışması, Grup Çalışması, (Detay)

Öğrenciler günlüklerinde güncel siyasi olayların çok dikkat çekeceğini belirtmişlerdir. Siyasi ve güncel haberlerin görsellerini kullanan öğrenciler toplumsal olayları izleyenlere sorgulatmaya çalışmıştır. Toplumsal ve siyasi olaylarda insanların sadece tepkilerini sosyal medyada ve sosyal ağlarda yer vermelerini Suriyeli ölen

çocuk görselinin üstüne sosyal ağ ikonlarını kullanarak ya da beğenileri kullanarak göndermelerde bulunmuşlardır.

Görsel 32. “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi (Dünya)” Kolaj Çalışması, Grup Çalışması, (Detay)

Görsel 33. “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi (Dünya)” Kolaj Çalışması, Grup Çalışması, (Detay)

Görsel 34. “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi (Cehennem)” Kolaj Çalışması, Grup Çalışması, (Detay)

Hieronymus Bosch’un ‘Dünya Zevkleri Bahçesi’ sağ panelinde ise cehennemi betimlemiştir. Sol ve orta panelde yer alan ilginç insan figürleri aynı şekilde devam etmiştir bu panelde. Bosch inanların ahlak kurallarına uymazlar ise cehennemde neler olacağına ilişkin fikir vermek amaçlı kurguladığı bu panelde, öğrenciler özellikle film, film karakterleri, savaş sahneleri, füze, yaratıklar, masklar kullanmışlardır. Beyin görselini hem dünya hem de cehennem görselinde kullanarak insanların kararlarının kendi yaşadıkları dünyayı belirlemelerinde ve insanların ilkel duygularının onları hayatta kötü şeylere sürüklediğine yönelik göndermelerde bulunmuşlardır.

Görsel 35. “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi (Cehennem)” Kolaj Çalışması, Grup Çalışması, (Detay)

Kolaj çalışmasına ilişkin Eylül günlüğüne şunları yansıtmıştır: “Bu çalışmada istediğimiz yeri istediğimiz gibi oluşturduk. Eleştiri açısından bunu yapmamız iyi oldu. Çünkü kısıtlama yoktu.” (ÖG, 26 Kasım 2015) ifade etmiştir. Öğrencilerin çalışmalarını serbest bir biçimde oluşturmaları onların eleştirel bakış açılarını ortaya koymaları yönünde etkili olduğu gözlemlenmiştir.

Görsel kültür ve sosyal medya/sosyal ağlara ilişkin ders süreci araştırmacının günlüğündeki gözlemleri ve yansımaları şöyle olmuştur:

Sosyal medya ve görsel kültür dersi kapsamında yaptığımız günümüz dünya zevkleri bahçesi çalışmayı öğrenciler istekli ve eğlenerek yaptılar. Ders süresi boyunca çalışmayı yaparken fikir ürettiler. Bosch’un çalışmasını günümüze uyarlayarak her bir simge ve imge yerine günümüzde kullanılan ve gerçekleşen olayları ele aldılar. Siyasi, sosyal ve ekonomik boyutlarda görselleri bularak kolaj yaptılar. Fikir üretirken siyasi olayları, sosyal ağların sıklıkla kullanımı, sosyal medya ve ağlarda gördükleri olaylardan, haberlerden, popüler imge hâline gelen nesne ve görseller, özgürlük heykeli, Mona Lisa ve bir önceki hafta imgeleri anlamak ve analiz etmek dersinde işlediğimiz simge, sembol dersi bağlamında tabutu ölümü simgeleyecek şekilde kullanılabilirdiğinden bahsettiler. Didem oyunlarla ilgilendiği için Sims oyunundaki Simleri yerleştirdi. Böylece günümüz

dünyasının sanal olduğu, sahte olduğu gönderme yaptı. Didem daha çok oyunlar üzerinden kolaj için fikirlerini sundu. Eylül, Ayşegül ve Betül daha çok siyasi ve sosyal olaylar üzerinden göndermelerde bulundular. Gazete haberleri, sosyal ağlarda karşılaşılan görüntülerden eklediler. Politik olayları öğrenciler günümüz dünyası ve cehennem kısmına eklediler. Tank, savaş görseli ve film karakterlerini eklediler. Ayşegül, teknoloji dersinde gösterilen sayısal insan silüeti gibi insan figürleri işlenebileceğinden bahsetti. Öğrencilerin diğer derslerde kullanılan görsellerden ve konularda yararlandıklarını gözlemledim. Öğrencilerden bu çalışmayı değerlendirmelerini istediğimde farklı bakış açısı sunduğunu eleştirel yaklaşım geliştirdiğini ifade ettiler. Öğrenciler aynı zamanda çarşamba günü olan ders dışı etkinliklerin devam etmesini istiyorlardı ve çarşamba günü kursları olduğu için derslere perşembe devam etmeye karar verik. Bu konuda isteklilerdi. Dersin zevkli olduğunu bana ve dersi benimsediklerini ifade ettiler.

Öğrenciler kolajı yaparken Murat birçok şeyi eleştirdiklerini fakat din konusunu eleştirmediklerini bu bölümle alakalı birşey yapıp yapmayacakları ile fikrini sundu. Bu anlamda öğrenciler birçok şeye farklı bakış açısı getirdiklerinin göstergesi olabilirdi. Cennet kısmında birçok din kitabı, sembolleri kullanılabileceğinden bahsettiler, cennet ve cehenneme beyin görseli kullanılabileceğini, orta kısma ünlü kişilerin yüzünü konulabileceği, şehvet, istek ve arzuyu simgeleyen meyveler yerine markaların konulabileceğinden bahsettiler. Suriyeli mülteciler, güncel siyasi olaylar, politik olaylar, savaş görselleri kullandılar. Tüketim konusunu ele aldılar. Eren cennet kısmını ele aldı ve telefonundan spaghetti canavarın göstererek nasıl ele alacağından bahsetti. Bu derste kolaj için daha farklı fikirleri üreterek, yorumlayarak öğrenciler yapacakları kolajı tasarladılar.

Bu süreçte iletişim, sınıf yönetimi gibi konularda dahada deneyim kazandığımı düşünüyorum. Araştırmacı ve öğretmen olarak 8. hafta boyunca haftalar ilerledikçe öğrencilerle iletişim ve ders konusunda birçok şeyin ilerlediğini fark ediyordum. Derste aksayan bir yer ya da ilerlemediğini düşündüğüm birşey olduğunda öğrencilerin ilgisini ne çekebilir ne motivasyonu sağlar ya da onların ilgisi ne ise özellikle onların ilgi alanları olduğu imajlar üzerinden dersi devam ettirmeye çalıştım. Bu süreçte çalışmalarını oluştururken bu çalışmada kendi ilgi alanları kapsamında görselleri bulmaya ve uygulamaya başladılar. Öğrenciler artık kendileri gelerek ya da ben sormadan onların fikirlerini sunmaları, kendilerini ifade etmeleri, WhatsApp gurubunda kendi çalışmalarlarıyla ilgili sorular sormaları onların derse karşı olan tutumlarının değiştiğini gösteriyordu (25 Kasım 2015, AG).

3.8.10. Onuncu hafta öğretim etkinlikleri ve ‘günümüz dünya zevkleri bahçesi’ kolaj uygulamasına ilişkin bulgular

Öğrenciler onuncu hafta etkinliğinde de ‘Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi’ kolaj çalışmasına devam etmişlerdir. Araştırmacı bu etkinlik bitiminde öğrencilere bir sonraki hafta yapacakları graffiti çalışması ile ilgili bilgi vermiştir. Etkinliğin planlanmasına ilişkin süreç Tablo 21’de verilmiştir.

3.8.10.1. Görsel kültür ve sosyal ağlar

Tablo 21. Onuncu Haftaya İlişkin Ders Süreci

GÖRSEL KÜLTÜR UYGULAMALARI 10. HAFTA: 14 ARALIK 2015- GÖRSEL KÜLTÜR VE SOSYAL AĞLAR	
1.Ders: Öğrencilere derse hazırlanmaları için süre verilir. Öğrenciler Hieronymus Bosch’un “Dünya Zevkleri Bahçesi” eseri üzerinde kolaj çalışmasına devam eder. Araştırmacı ve atölye öğretmeni öğrencilere notlarını görsel kültür çalışmalarından alacaklarını belirtir. Atölye öğretmenide çalışma hakkında fikirlerini paylaşır.	
2.Ders: Öğrenciler Hieronymus Bosch’un “Dünya Zevkleri Bahçesi” eseri üzerinde kolaj çalışmasına devam eder. Araştırmacı bir sonraki uygulama için öğrencilere graffiti hakkında bilgi verir. Araştırmacı graffiti çalışması için örnekler gösterir. Graffiti çalışması için öğrenciler fikirlerini paylaşır	
3.Ders: Öğrenciler Hieronymus Bosch’un “Dünya Zevkleri Bahçesi” eseri üzerinde kolaj çalışmasına devam eder. Araştırmacı ve öğrenciler uygulamalar hakkında fikirlerini paylaşır.	
4.Ders: Araştırmacı ve öğrenciler bir sonraki uygulama hakkında fikirlerini paylaşır.	
Dersin Genel Amaçları	
<ul style="list-style-type: none"> • Sosyal ağda gördükleri imgeleri analiz edebilme. • Sosyal ağ da bulunan imgeleri içinde buldukları toplumsal, kültürel bağlamda değerlendirebilme. • Eleştirel anlayış geliştirebilme. • Teknolojik okuryazarlık ile görselokuryazarlık ile ilişkilendirebilme. • Medya okuryazarlığı, görsel kültürü tüm sanatsal potansiyelleri anlama, yorumlama, değerlendirebilme.	
Yöntem: Tartışma, beyin fırtınası, soru-cevap, gösterme.	
Ödev: Öğrenciler sosyal ağlarda gördüğü bir görseli (konu ve kavramlarıyla ilgili Gazete, afiş, dergi, fotoğraflar, film ve video gibi sosyal ağlarda yer alan her türlü görseli) seçmelerini ve sonra derste yapılan imge analizine göre eseri incelemeleri, sosyal ağda paylaşımlarını ve yorumlamaları istenir.	

Öğrenciler ilk ders kolaj çalışmasını yapamaya devam etmişlerdir. Öğrenciler çalışmalarını oluştururken araştırmacı öğrencilerin çalışmalarının değerlendirilmesi ile

ilgili bilgi vermiştir. İkinci ders araştırmacı bir sonraki yapacakları uygulama Graffiti alışması hakkında bilgi vererek graffitiye ilişkin sanatçılardan örnekler göstermiştir. Graffiti sanatçısı Banksy'in çalışmaları öğrencilerin dikkatini çekmiştir. Üçüncü ve son derste ise öğrenciler kolaj çalışmasını yapmaya devam ederek çalışmayı bitirmişlerdir.

Öğrencilerin 'Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi' kolaj çalışmasında eleştirel sorgulamalar yaptıkları konulara ilişkin seçtikleri görseller ve bu görseller ile ilgili imgelerin görsel kültürel bağlamları Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22. “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi” Çalışmasına İlişkin Görsel İmgelere Yönelik Görsel Kültür Analizi

“Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi” Çalışmasına İlişkin Görsel İmgelere Yönelik Görsel Kültür Analizi		Görsel Kültürel Bağlam/Çağrışım/Anlam
	Teknolojik araçlar	Teknolojik gelişmelerin sorgulanması
	Siyasi olaylara ilişkin görsel imgeler	Siyasi olayların sorgulanması
	Sübliminal mesaj imgesi	Anlamaların sorgulanması
	Savaş görselleri	Haber, güncel olayların sorgulanması
	Ölüm görselleri	Güncel olayların sorgulanması
	Cennet görseli	İnançların sorgulanması
	İnançlara ilişkin görseller	İnançların sorgulanması
	Banka görseli	Güç
Popüler kültür imgeleri	Sosyal medya simgeleri	Popüler kültürün sorgulanması/sosyal medya analizi
	Bilgisayar oyunları simgeleri (Sims)	Popüler kültürün sorgulanması
	Markalara ait logo görselleri	Popüler kültürün sorgulanması
	Film afişi ve sahlenelerine ilişkin görseller	Popüler kültürün sorgulanması
	Disneyland karakteri	Popüler kültürün sorgulanması
	Moda imgeleri	Tüketim
	Sosyal medya simgeleri	Sosyal medya analizi
		Sosyal medya analizi

“Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi” çalışmasında kullanılan imgelerin görsel kültürel bağlamları öğrencilerle gerçekleştirilen görüşmelere dayalı olarak Tablo 22’de gösterilmiştir. Bu çerçevede görsel kültürel bağlamların eleştirel ve sorgulayıcı bir bakış açısı ile ortaya konulduğunu söylemek mümkündür.

3.8.11. On Birinci hafta öğretim etkinlikleri ve ‘bir imge de sen yarat (graffiti çalışması)’ uygulama sürecine ilişkin bulgular

Öğrenciler araştırma kapsamında onbirinci ve onikinci hafta etkinliğinde ‘Bir İmge de Sen Yarat’ (Graffiti Çalışması) çalışmasını uygulamışlardır. Graffiti çalışmasının görsel kültür çalışmaları içinde yer alması konusunda öğrenciler gereksinim belirleme çalışmasında düşüncelerini ifade etmişlerdir. Ayrıca araştırma sürecinin ilk haftasında araştırmacı ve öğrenciler arasında geçen diyalogda öğrencilerin yapmayı en çok istedikleri teknik çalışma olmuştur. Graffiti çalışması genellikle kamusal bir alanda olan bir duvar ya da yüzeye çizilmiş, kazınmış veya püskürtülmüş çizimlerdir. Sokak sanatçıları tarafından çoğunlukla illegal olarak yapılan graffitiler toplumsal, siyasal veya ekonomik konularda propaganda amaçlı yapılmaktadır. Bu çerçevede öğrenciler stencil tekniği ile kendi konu ve kavramlarına ilişkin şablonlarını oluşturmuşlardır. Bu etkinlik öğrenciler için imgelerin gündelik hayatımızı nasıl etkilediğini, seçtikleri konu ya da kavramı sanat ile ifade edebilme, düşüncelerini yansıtabilme becerilerini, ele aldıkları konu ve kavramları eleştirel bir yaklaşımla incelemeleri açısından öne çıkan bir çalışma olmuştur. Öğrenciler görsel kültür çalışmalarının değerlendirilmesi için değerlendirme kriterleri için fikirlerini söylemiştir. Bu çerçevede değerlendirme kriterleri oluşturulurken öğrencilerin görüşleri dikkate alınmıştır (EK-41). Etkinliğin planlanmasına ilişkin süreç Tablo 23’te verilmiştir.

3.8.11.1. Görsel kültür: bir imge de sen yarat (graffiti çalışması)

Tablo 23. On Birinci Haftaya İlişkin Ders Süreci

GÖRSEL KÜLTÜR UYGULAMALARI	
11. HAFTA: 21 ARALIK 2015- GÖRSEL KÜLTÜR: BİR İMGE DE SEN YARAT (GRAFFİTİ ÇALIŞMASI)	
1. Ders:	Öğrenciler derse hazırlanır. Öğrenciler graffiti çalışması için şablonların eskizlerini hazırlarlar Araştırmacı ve öğrenciler şablonlar hakkında fikir alışverişi yaparlar. Öğrenciler sorular sorar.
2. Ders:	Öğrenciler şablonları oluşturmaya devam eder. Araştırmacı şablonlar üzerinde yorum yapar. Araştırmacı şablonları fotoğraflar. Öğrenciler şablonları çıkarmaya başlar Öğrenciler sorular sorar.
3. Ders	Öğrenciler çalışmaya devam eder. Araştırmacı ve atölye öğretmeni çalışmalar üzerinde yorum yapar.
4. Ders	Öğrenciler çalışmalara devam eder. Öğrenciler graffiti için ilk denemeleri yaparlar. Araştırmacı bir sonraki ders için bilgilendirme ve hatırlatmalarda bulunur. Öğrenciler sorular sorar. Öğrenciler denemeler yapmaya devam eder. Araştırmacı ve öğrenciler graffiti çalışması için kompozisyon ile ilgili fikir sunarlar. Araştırmacı ders değerlendirmesi için öğrencilerden değerlendirme kriterleriyle ilgili fikir alır.
Dersin Genel Amaçları	
<ul style="list-style-type: none"> • İmgelerin gündelik hayatımızı nasıl sarmaladığı fark edebilme. • Öğrencilerin imgeleri karşılaştıkları bağlam içinde analiz edebilme. • Günlük görsel deneyimleri ile sanatı ilişkilendirebilme. • Karşılaştıkları her bir nesne ya da objenin sanat nesnesi olarak kullanabileceklerini fark edebilme, sorgulayabilme. • Öğrencilerin seçtikleri konu ya da kavramı sanat ile ifade edebilme, düşüncelerini yansıtabilme. • Öğrencilerin eleştirel sorgulamalar oluşturabilme. • Öğrencilere günlük hayatta karşılaştıkları görselleri sorgulama, irdeleme ve eleştirmeyi geliştirebilme. • Öğrencilere çoklu bakış açısı geliştirebilme.	
Yöntem: Tartışma, beyin fırtınası, soru-cevap, gösterme.	
Eylem Döngüsü: Atölye öğretmeni ile birlikte 2BSA dersinin notunun görsel kültür çalışmaları üzerinden hem ürün hem de performans notu olarak verilmesine karar verilmesi. Öğrencilerin değerlendirme kriterlerini kendilerinin belirlemesi.	

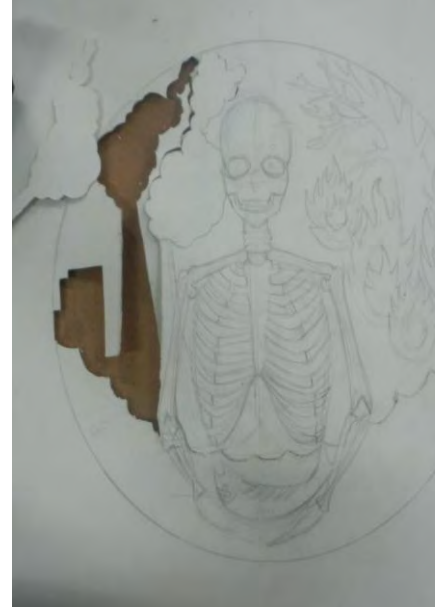
Alan uzmanlarının görüşlerine dayalı olarak “Neden” isimli graffiti çalışmasında, öğrenciler görsel kültür konusunu anlamış, kavramış ve çalışmalarına yansıtmışlardır. Görüntü/imge/imaajları sosyal bağlamalara göre analiz edebilmişler ancak sosyal medya görüntü/imge/imaajlarını sosyal bağlamlara göre kısmen analiz edebilmişler ve yansıtabilmişlerdir. Eleştirel bir bakış göstermişler, konularına ilişkin fikirlerini görsel

iletiler kullanarak yansıtabilmişler ancak grup çalışması olarak yaratıcı özellikler sergileme, kompozisyon, teknik bilgi-beceri ve estetik kaygıyı kısmen göstermişlerdir.

Araştırmacının gözlemlerine ve yapılan görüşmelere dayalı olarak graffiti çalışması öğrencilerin merakla bekledikleri bir çalışma olmuştur. İlk defa graffiti çalışması yapacakları olması ve araştırmacının kompozisyonu oluşturmalarında öğrencileri serbest bırakması sonucu öğrenciler çalışmanın gerektirdiği kompozisyon – teknik bilgi ve beceri konusunda orta düzey bir başarı yakalamışlardır. Öğrenciler graffiti şablonlarını oluştururken kendi konularını ele alan şablonlar hazırlamışlardır. Her bir şablonda bir konuyu eleştirmişler ve sorgulamışlardır. Teknik olarak yeterli düzeyde olmasa da çalışma içerik bakımından başarılı olduğu düşünülmektedir. Öğrenciler bireysel olarak ele aldıkları kavramları tek bir başlık altında “Neden?” olarak isimlendirmişlerdir. “Bu olanlar neden?”, “Yaşananlar neden?” sorguladıkları kavramlar bağlamında “Olanlar neden?” şeklinde bir anlayış sergilemişlerdir. Araştırmacıya göre yapılan tüm çalışmalarda öğrenciler kompozisyon ve teknik konusunda sıkıntı yaşadıkları görülmüştür. Bunun temel nedenleri olarak öğretim programında yaşanan değişiklikler olduğu gözlemlenmiştir. Bu çalışma atölye öğretmenlerinin öğrencileri tanıması ve öğrencilerin kendilerini keşfetme konusunda yardımcı olmuştur. Graffiti çalışmasına ilişkin gözlemler araştırmacının günlüğüne yansımaları şöyle olmuştur.

Öğrencilerle graffiti çalışması için şablonları üzerine konuştuk ve her öğrenci kendi özgün şablonunu oluşturmaya başladı. Graffiti çalışması için şablonunu oluşturan öğrencilerle gazete üzerine denemeler yaptık bu öğrencilerin çok ilgisini çekti. Furkan, Eylül, Mehmet bir an önce şablonlarını bitirmek için sabırsızlandıklarını ve denemek istediklerini gördüm... Öğrenciler çalışmayı yaparken başka sınıflardan öğrencilerde gelerek çalışmayı izledi. Öğrenciler çalışmada şablonlarını basarken farklı şeylerde denediler. Damla yazısını oluştururken kaydırarak “neden” yazısını yazdı ve diğer öğrencilerde aynı şekilde yazısını denedi. Hem yazı hem de şablonlarını yapmaya devam ettiler. Öğrenciler şablonlarına ilişkin olarak fikirlerini söylediler. Eren daha çok savaş temalı olduğunu; Betül siyasi olaylar üzerinden göndermelerde bulunduğunu ifade ettiler. 12. hafta boyunca öğrencilerin bireysel çalışmalar dışında grup çalışmalarında daha zevk alarak ve katılımlarının daha fazla olduğunu gözlemlerim (21-28 Aralık 2015, AG).

Öğrencilerin graffiti çalışması için oluşturdukları şablonlardan örnekler

Görsel 36. *Graffiti Çalışması, Öğrenci Eskizleri*

3.8.12. On ikinci hafta öğretim etkinlikleri ve ‘bir imge de sen yarat (graffiti çalışması)’ uygulama sürecine ilişkin bulgular

Öğrenciler on ikinci hafta etkinliğinde de graffiti çalışmasına devam etmiştir. Şablonlarını oluşturan öğrenciler deneysel bir yol izleyerek kompozisyonu oluşturmuşlardır. Etkinlik ile öğrencilerin kompozisyona ilişkin sorunları ortaya çıkmıştır. Bu etkinlikte araştırmacının karşılaştığı problemlerin uygulanan öğretim programının içeriği ile ilgili olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca bu etkinlik ile uygulanan programın değişime ve dönüşüme ihtiyacı olduğunu ortaya çıkararak bir boyutu olmuştur. Etkinliğin planlanmasına ilişkin süreç Tablo 24’te verilmiştir.

3.8.12.1. Görsel kültür: bir imge de sen yarat (graffiti çalışması)

Tablo 24. On İkinci Haftaya İlişkin Ders Süreci

GÖRSEL KÜLTÜR UYGULAMALARI	
12. HAFTA: 28 ARALIK 2015- GÖRSEL KÜLTÜR: BİR İMGE DE SEN YARAT (GRAFFİTİ ÇALIŞMASI)	
1. Ders: Öğrenciler ve araştırmacı graffiti çalışması için ortamı hazırlarlar. Öğrenciler şablonlarını hazırlar. Öğrenciler kompozisyon için fikirlerini söyler. Atölye öğretmeni fikirlerini paylaşır. Öğrenciler, araştırmacı ve atölye öğretmeni arasında fikir alışverişi yapılıır. Öğrenciler şablonları basmaya başlar.	
2. Ders: Öğrenciler graffiti çalışmasına devam ederler. Öğrenciler kompozisyonu deneysel olarak kurgular ve baskılara devam ederler. Araştırmacı ve atölye öğretmeni farklı baskı teknikleri gösterir.	
3. Ders Öğrenciler baskı yapmaya devam ederler. Öğrenciler kompozisyon ile ilgili fikirlerini paylaşır. Öğrenciler oluşturdukları kompozisyona göre yeni şablonlar çıkarır.	
4. Ders: Öğrenciler çalışmaya devam ederler. Öğrenciler oluşturdukları graffiti çalışması ile ilgili değerlendirmede bulunurlar. Araştırmacı bir sonraki ders ile ilgili bilgi verir.	
Dersin Genel Amaçları	
<ul style="list-style-type: none"> • İmgelerin gündelik hayatımızı nasıl sarmaladığı fark edebilme. • Öğrencilerin imgeleri karşılaştıkları bağlam içinde analiz edebilme. • Günlük görsel deneyimleri ile sanatı ilişkilendirebilme. • Karşılaştıkları her bir nesne ya da objenin sanat nesnesi olarak kullanabileceklerini fark edebilme, sorgulayabilme. • Öğrencilerin seçtikleri konu ya da kavramı sanat ile ifade edebilme, düşüncelerini yansıtabilme. • Öğrencilerin eleştirel sorgulamalar oluşturabilme. • Öğrencilere günlük hayatta karşılaştıkları görselleri sorgulama, irdeleme ve eleştirmeyi geliştirebilme. • Öğrencilere çoklu bakış açısı geliştirebilme.	
Yöntem: Tartışma, beyin fırtınası, soru-cevap, gösterme	

Görsel 37. Graffiti Çalışması, "Neden?", Grup Çalışması

Tablo 25. *'NEDEN' İsimli Graffiti Çalışmasına İlişkin Görsel Kültür Analizi ve Görsel Kültürel Bağlamları*

Graffiti Çalışmasına İlişkin Görsel Kültür Analizi	Görsel Kültürel Bağlam / Çağrışım / Anlam
'Neden' yazısının kavramsal bağlamı	Sosyolojik olayların eleştirel bağlamda sorgulanması
'Kaba' yazısının kavramsal bağlamı	Toplumsal kuralların eleştirel bağlamda sorgulanması
Yaşlı figür imgesi	Tüketim
Panda imgesi	Popüler kültür göstergesi
İskelet imgesi	Ölüm ve yaşam sirkülasyonu
Gaz maskeli figür imgesi	Siyasi ve toplumsal bağlam
El imgesi	Çok kültürlülük bağlamı
Barış imgesi	Evrensellik bağlamı Ayrımcılık bağlamı
Basket imgesi	Popüler kültür bağımlılığı
Ağaç imgesi	Doğaya saygı, doğa sevgisi, doğayı koruma

Graffiti çalışmasında kullanılan imgelerin görsel kültürel bağlamları öğrencilerle gerçekleştirilen görüşmelere dayalı olarak Tablo 25'te gösterilmiştir. Bu çerçevede görsel kültürel bağlamların eleştirel ve sorgulayıcı bir bakış açısı ile ortaya konulduğunu söylemek olanaklıdır.

3.8.13. On üçüncü hafta öğretim etkinlikleri ve ‘görsel kültür, gündelik hayat ve görsel kamu alanları (video art)’ uygulama sürecine ilişkin bulgular

Öğrenciler onüçüncü hafta etkinliğinde seçtikleri konu ve kavramlara ilişkin video çalışması oluşturmuşlardır. Öğrenciler video çalışmalarında sosyal ağ uygulamaları (Flipagram, VideoShow), mobil uygulamalar, movie maker, Adobe Premiere kullanarak videolarını oluşturmuşlardır. Video çalışmalarda öğrenciler teknoloji nasıl kullanacaklarını öğrenmişler, teknoloji kullanımlarını geliştirmişler, günlük görsel deneyimlerinde karşılaştıkları görüntü /imge ve imajları öne çıkaran görsel kültür imgelerini incelemiş ve yorumlamışlardır. Öğrencilerin bazıları cep telefonlarının kameralarını kullanarak anlık bakış açısı ile etrafında gördüğü her görseli görüntülemiştir. Her bir öğrenci çektiği video çalışmada imaj ile arasında nasıl bir ilişki kurduğunu, nasıl bir bakış açısı gösterdiğini izleyenlere sunmuştur. Bakış açılarını sergilerken öğrencilerin kullandığı kamera açısı, kullandıkları efektler, müzik, odaklama ve ses eklentilerinin kavramlarını yorumlamada etkili olduğu görülmüştür. Video çalışmalarda öğrencilerin hazırbulunuşlukları, ailelerin kültürel ve ekonomik durumları, yaratıcılıkları gibi birçok özellik etkili olmuştur. Araştırmacı da öğrencilerin çalışmalarının sergide düzenlenmesinde movie makeri yardımcı bir materyal olarak kullanmıştır. Etkinliğin planlanmasına ilişkin süreç Tablo 26’da verilmiştir.

3.8.13.1. Sosyal ağ: görsel kültür, gündelik hayat ve görsel kamu alanları

Tablo 26. On Üçüncü Haftaya İlişkin Ders Süreci

GÖRSEL KÜLTÜRÜ KEŞFETMEK	
13. HAFTA: 4 Ocak 2016 SOSYAL AĞ: GÖRSEL KÜLTÜR, GÜNDELİK HAYAT VE GÖRSEL KAMU ALANLARI (VİDEO ART)	
1.	Ders: Öğrenciler derse hazırlık yapar. Araştırmacı kendisinin ve öğrencilerin belirledikleri kriterler göre hazırladığı değerlendirme formunu öğrencilerle paylaşır. Araştırmacı çalışmaların değerlendirilmesi için akıllı tahtada sunuyu açar. Araştırmacı ve atölye öğretmeni her çalışmaya yorum yapar ve ayrı ayrı notlandırır.
2.	Ders: Graffiti çalışmasında eksik olan alanlar tamamlanır. Öğrenciler sınıfta çalışmalarını sunar. Öğrenciler birbirlerinin çalışmalarını değerlendirir.
3.	Ders: Öğrenciler konularını ve yaptıkları çalışmaları sınıfa sunmaya devam eder. Araştırmacı ve atölye öğretmeni değerlendirmeye devam eder.
4.	Ders: Öğrenciler çalışmalarını sınıfa sunmaya devam eder. Öğrenciler grup çalışmaları için yorum yaparlar. Öğrencilerden video art çalışmasını yapanlar sınıfta sunar ve değerlendirme yapılır. Araştırmacı eksik olan çalışmaların değerlendirilmesi için tarih belirtir. Araştırmacı bir sonraki ders için bilgilendirme yapar.
Yöntem: Sunum, tartışma, beyin fırtınası, soru-cevap.	

Dersin ilk saatinde araştırmacı öğrenciler ile belirlediği kriterlere göre oluşturduğu değerlendirme ölçütlerini sınıfta okumuştur. Değerlendirme için araştırmacı ve atölye öğretmeni birlikte çalışmaları değerlendirmiştir. İkinci derste graffiti çalışmasının eksik olan alanlarını tamamlamak için öğrenciler çalışmıştır. Üçüncü derste öğrenciler yaptıkları çalışmaları sınıfta sunmaya devam etmiştir. Son derste öğrenciler yaptıkları video çalışmaları atölyede sunmaya başlamıştır. Video çalışmalarda öğrenciler araştırmacının ilk haftasında seçtikleri konuları ele alarak videolarını kurgulamıştır. Video çalışmalarda öğrenciler Adobe Premiere, movie maker,

flipagram, telefon kayıt cihazı ve sosyal medya programlarını kullanarak videoları oluşturmuşlardır. Öğrencilerin bazıları videosunda yer alan kişi, mekân, ses gibi öğeleri kendi kurgularken bazı öğrenciler doğal bir ortamda konularına ele almıştır. Doğal ortamda çalışmalarını ele alan öğrenciler kayıt altına aldıkları kişilerden izin almışlardır. Araştırmacı bu konuda öğrencileri video çalışma öncesi bilgilendirmiştir. Görsel kültür çalışmalarında bimgelerin anlamlarını keşfetmeye yönelik olarak farklı bir görsel deneyime açık olmaları gerekmektedir. Görsel deneyim yaşayarak metinlerin ve görsellerin çokanlamlılığını fark edilebilir (Türkcan ve Coşkun, 2016, s. 105). Bu anlamda öğrenciler konularına ilişkin görsel deneyimlerini kendileri oluşturmuş ve anlamlar üretmişlerdir. Böylece öğrenciler konularını sorgulayabilmiş ve farklı bakış açıları edinmişlerdir.

Didem “Bahçıvan” isimli video çalışmasında hayvan haklarına yönelik bir kurgu planlamıştır. Adobe Premiere programı ile oluşturduğu çalışmada, hamurdan kendi yaptığı figürü, arka mekânda yer alan oyuncakları biraraya getirerek videosunun sahnesini tamamlamıştır. Didem kendi hikayesini seslendirmede babasından yardım almıştır. Hikayesinde yalnız yaşayan bir adamın en iyi arkadaşlarının hayvanlar olduğunu anlatan bahçıvan hayvanlara zarar verildiğini, hayvanlarında insanlar kadar yaşama hakkı olduğunu izleyenlere anlatmıştır. Arka mekânda yer alan eşyalar aslında Didem’in kültürel değerlerini, Türk kültürünü yansıtan ev ile ilgili görsel deneyimi ile ilgili ipuçları vermektedir. Ev ortamında bir tv, lamba, çay, çini bir porselen, sandık bulunmaktadır. Ayrıca Türk aile yapısında ev ortamı ile ilgili görseller sunmuştur. Didem video metninde TV için ‘parlak kutu’ ifadesini kullanmıştır. Parlak kutunun hayvanlar ile ilgili tüm kötü haberleri topluma yaydığını ifade etmiştir.

Görsel 38. *Didem'in video çalışması, (Hayvan Hakları) "Bahçıvan", Adobe Premiere programı*

Alan uzmanlarının görüşlerine dayalı olarak Didem "Bahçıvan" isimli video çalışmasında görsel kültür konusunu kavramış ve çalışmasına yansıtmıştır. Görüntü/ İmge ve imajları sosyal bağlamlarına göre analiz edebilmiş, sosyal medya görüntü / imge ve imajlarını sosyal bağlamlarına göre analiz edebilmiş ve yansıtmıştır. Çalışmasında eleştirel bakış açısı göstermiştir. Konusuna ilişkin fikirlerini görsel iletiler kullanarak kısmen yansıtabilmiştir. Didem çalışmasında yaratıcı özellikler sergilemiş ve çalışmanın gerektirdiği kompozisyon, teknik bilgi ve beceriyi kısmen göstermiştir. Çalışmasında estetik kaygı göstermiştir.

Görsel 39. *Betül'ün video çalışması, (Kadına Şiddet) "Dönüşüm", Movie Maker*

Betül video çalışmasında yüksek ses efekti, odaklanma ve soluk geçiş kamera görüntüleri ile izleyenlerin imajla kurdukları ilişkiyi anlamlandırmalarını güçlendirmiştir. Kadına şiddeti ele alan Betül yüz ifadelerini kullanmış ve bakışlarda anlamlar yakalayarak şiddeti vurgulamıştır. Video çalışmasında Betül arkadaşları ile iş birliği yaparak videosunu oluşturmuş ve oynayan oyuncu arkadaşından izin almıştır. Betül ikinci video çalışmasında da ses, hareket ve yüz ifadesine odaklanmıştır.

Görsel 40. *Betül'ün video çalışması, (Kadına Şiddet) "Dönüşüm 2", Movie Maker*

Alan uzmanlarının görüşlerine dayalı olarak Betül "Dönüşüm 2" isimli video çalışmasında görsel kültür konusunu kavramış ve çalışmasına yansıtmıştır. Görüntü/imge ve imajları sosyal bağlamlarına göre analiz edebilmiş, sosyal medya görüntü/imge ve imajlarını sosyal bağlamlarına göre analiz edebilmiş ve yansıtmıştır. Çalışmasında eleştirel bakış açısı göstermiştir. Konusuna ilişkin fikirlerini görsel iletiler kullanarak yansıtabilmiştir. Betül çalışmasında yaratıcı özellikler sergilemiş ve

çalışmanın gerektirdiği kompozisyon, teknik bilgi ve beceriyi göstermiştir. Çalışmasında estetik kaygı göstermiştir.

Görsel 41. Damla'nın video çalışması, (Kadına Şiddet) "Toplumsal Cinayet", Mobil Uygulama Flipagram

Damla 'Toplumsal Cinayet' isimli video çalışmasında kadına şiddeti fiziksel bir şiddet yerine toplumsal bir şiddeti anlatmıştır. Kadına yönelik şiddete ilişkin bakış açısını, kadınların haklarının ihlalini ve kadını cinsel bir obje olarak görünüşünü

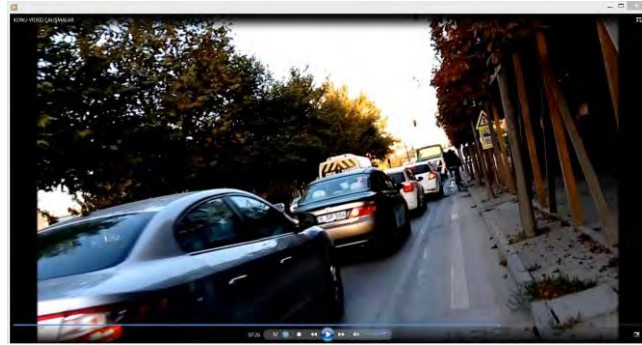
izleyicilere göstermek istemiştir. Ayrıca öz-kimliğin sergilenmesinde günümüzdeki sosyal ağların oluşturduğu ‘Selfie’ öz çekimini çalışmasına ekleyerekte bir anlatımında bulunmuştur. “Toplumsal Cinayet” isimli video çalışması alan uzmanlarının görüşlerine göre değerlendirildiğinde Duygu çalışmasında görsel kültür konusunu kavramış ve çalışmasına yansıtmıştır. Görüntü/imge ve imajları sosyal bağlamlarına göre analiz edebilmiş, sosyal medya görüntü/imge ve imajlarını sosyal bağlamlarına göre analiz edebilmiş ve yansıtmıştır. Çalışmasında eleştirel bakış açısı göstermiştir. Konusuna ilişkin fikirlerini görsel iletiler kullanarak yansıtabilmiştir. Çalışmasında yaratıcı özellikler sergilemiştir. Ayrıca, çalışmasını kompozisyon ilkelerine göre oluşturmuş ve çalışmasında estetik kaygı göstermiştir. Alan uzmanlarına göre Damla, video çalışmasında gerekli teknik bilgi ve beceriyi kısmen göstermiştir.

Görsel 42. Eylül'ün video çalışması, (Çevre Bilinci) “Yaşanabilir Dünya”, Movie Maker

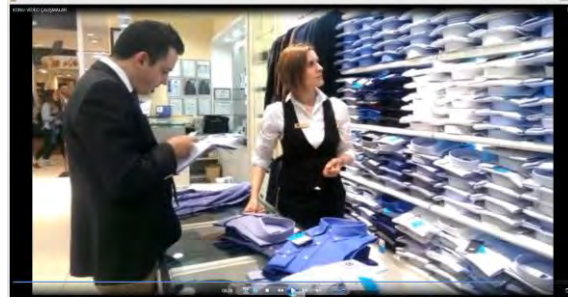
Eylül video çalışmasında kendi kurguladığı bir mekânda çevre bilincini izleyicilerde oluşturmak istemiştir. Videoda birinci sahnede boş ve temiz olan alan

giderek kirlenerek kirlilik yaratmıştır. Tüketilen eşyaların ve yiyeceklerin çevreyi nasıl kirlettiğini her bir sahnede adım adım göstermiştir. Ses efekti ve hareket ile anlatımı güçlendirmiştir. Alan uzmanlarının görüşlerine dayalı olarak Eylül “Yaşanabilir Dünya” isimli video çalışmasında görsel kültür konusunu kavramış ve çalışmasına yansıtmıştır. Görüntü/imge ve imajları sosyal bağlamlarına göre analiz edebilmiş, sosyal medya görüntü/imge ve imajlarını sosyal bağlamlarına göre analiz edebilmiş ve yansıtmıştır. Çalışmasında eleştirel bakış açısı göstermiştir. Konusuna ilişkin fikirlerini görsel iletiler kullanarak yansıtabilmiştir. Eylül çalışmasında yaratıcı özellikleri kısmen sergilemiş ve çalışmanın gerektirdiği kompozisyon, teknik bilgi-beceri ve estetik kaygıyı kısmen göstermiştir.

Görsel 43. Furkan 'ın video çalışması, (Toplumsal Kurallar) “Olmaması Gereken”, Mobil Kamera

Furkan video çalışmasında hareket halindeyken kullandığı mobil kamerası ile günlük yaşantısına ait görsel deneyimlerini izleyenlere aktarmıştır. Anlık bir bakış açısı ile yakaladığı görüntüleri kaydederek toplumsal kuralların ‘olması gerekeni’ yakaladığı bir anda videosunda izleyenlere görüntülemiştir. Seyir halinde giden Furkan ayrıca kendi bakış açısı ile odaklandığı görsel alanlarda billboard, afiş ve trafik levhâlarına da baktığını izleyiciye sunmuştur. Alan uzmanlarının görüşlerine dayalı olarak Furkan “Olması Gereken” isimli video çalışmasında görsel kültür konusunu kavramış ve çalışmasına yansıtmıştır. Görüntü / İmge ve imajları sosyal bağlamlarına göre analiz edebilmiş, sosyal medya görüntü / imge ve imajlarını sosyal bağlamlarına göre kısmen analiz edebilmiştir. Çalışmasında eleştirel bakış açısı göstermiştir. Konusuna ilişkin fikirlerini görsel iletiler kullanarak yansıtabilmiştir. Furkan çalışmasında yaratıcı özellikler sergilemiş ve çalışmanın gerektirdiği kompozisyon, teknik bilgi-beceriye ve estetik kaygıyı kısmen göstermiştir.

Görsel 44. Ayşegül'ün video çalışması, (Tüketim) “Moda Rutini”, Mobil Uygulama-VideoShow Programı

Ayşegül video çalışmasında tüketim odaklı bir bakış açısını izleyenlere görüntülemiştir. Babasının çalıştığı mağazada çalışanlardan izin alarak video çalışmasını oluşturan Ayşegül, bir kişinin günlük yaşantısında alışveriş anını izleyenlere aktarmıştır. Görüntüleme anında fiyat ve indirim yazılarına odaklanarak (Zoom kullanarak) vurgu yapmıştır. Alan uzmanlarının görüşlerine dayalı olarak Ayşegül “Moda Rutini” isimli video çalışmasında görsel kültür konusunu kavramış ve çalışmasına yansıtmıştır. Görüntü/İmge ve imajları sosyal bağlamlarına göre analiz edebilmiş, sosyal medya görüntü/imge ve imajlarını sosyal bağlamlarına göre kısmen analiz edebilmiştir. Çalışmasında eleştirel bakış açısı kısmen göstermiştir. Konusuna ilişkin fikirlerini görsel iletiler kullanarak yansıtabilmiştir. Kendini görsel olarak ifade

edebilmiştir. Ayşegül çalışmasında yaratıcı özellikleri kısmen sergilemiş ve çalışmanın gerektirdiği kompozisyon, teknik bilgi -beceri ve estetik kaygıyı kısmen göstermiştir.

Tablo 27. *Video-Art Çalışmalarına İlişkin Görsel Kültür Analizi ve Görsel Kültürel Bağlamları*

Video-art Çalışmalarına İlişkin Görsel Kültür Analizi	Görsel Kültürel Bağlam /Çağrışım /Anlam
Moda	Tüketim
Kadına şiddet	Toplumsal cinsiyet
Hayvan hakları	Yaşam Hakkı
Toplumsal kurallar	İnsan Hakları, Güç Kavramı
Çevre kirliliği	Toplumsal Duyarlılık

Öğrenciler görsel kültür uygulamalarında gündelik hayat veya kamusal alanlarda görsel kültür konularına ilişkin çektikleri videolarda eleştirel sorgulamalar yapmışlardır. Bu çerçevede öğrencilerle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara göre Tablo 27’de video çalışmalarına ilişkin görsel kültürel bağlamları ortaya çıkmıştır. Öğrenciler video çalışmalarında kamera bakış açıları, ses, hareket, müzik gibi birçok öğeyi anlatımlarını güçlendirici bir etmen olarak kullanmışlardır. ‘Bahçıvan’ video çalışmasında Didem canlıların yaşam hakkını; ‘Toplumsal Cinayet’ video çalışmasında Damla toplumdaki cinsiyet ayrımcılığını; ‘Yaşanabilir Dünya’ video çalışmasında Eylül çevre bilinci ile toplumsal duyarlılığı; ‘Olması Gereken’ video çalışması ile Furkan insan hakları ve toplumdaki güç dengesini; ‘Moda Rutini’ video çalışması ile Ayşegül tüketimi ele almıştır. Alan uzmanlarının ortak görüşü olarak öğrenciler video çalışmalarında görsel kültür konularının anlatımında teknik bilgi ve beceriyi yeteri düzeyde gösterememişlerdir. Bunun nedeni olarak ise video tekniğini ilk defa kullanıyor olmalarından kaynaklı olduğu düşünülmüştür.

3.8.14. On dördüncü hafta öğretim etkinlikleri ve 'mail art' proje geliştirme-uygulama sürecine ilişkin bulgular

Öğrenciler araştırma kapsamındaki 14. hafta etkinliğinde 'Mail Art' projesi geliştirmişler ve sanat içerikli bir yarışmaya katılmışlardır. 'Mail Art', 'Posta Sanatı' olarak da anılmaktadır. Mektup ile sanat nesnesi paylaşımına dayalı bir uygulama süreci içeren bir sanat uygulaması olan 'Mail Art' kapsamında sürece dahil olan sanatçılar el yapımı kartlar, dijital çalışmalar, kolajlar, çizimler vb. birçok sanat nesnesini sürece dahil edebilirler. Mail Art ile bir araya gelen tüm yapıtlar sergilenir, paylaşılır ve sanal dünyaya tepki olan bir yaklaşımla geleneksel bir iletişim ve etkileşim ağı oluşturmayı hedefler. Öğrencilerin hem sosyal ağlara yönelik eleştirel bakış açısı hem de bu bakış açısını görsel kültür öğelerini sosyal ağa alternatif bir ortamdan paylaşma eğilimi göstermeleri bu etkinlik ile yaşama geçirilmiştir. Araştırma kapsamındaki 'Mail Art' projesi yine aynı sanat alanı ile ilişkili olarak belirlenmiş olan bir Bienal kapsamındaki yarışmaya ürün oluşturma amacını taşımaktadır. Bu nedenle yarışmaya hazırlık sürecini de içeren bu etkinlik iki hafta olarak planlanmıştır. Etkinliğin planlanmasına ilişkin süreç Tablo 28'de verilmiştir.

3.8.14.1. Mail art / posta sanatı

Tablo 28. On Dördüncü Haftaya İlişkin Ders Süreci

14. Hafta (11 Ocak 2016- 18 Ocak 2016) Konu: Görsel Kültür ve Gelenek Tema: Gelenek
Dersin Genel Amaçları <ul style="list-style-type: none">
• Öğrencileri sanat yarışmaları için teşvik etme.
• Görsel kültür nesnelere kullanabilme.
• Kültür içinde var olan öğeleri sanatsal çalışmalarında kullanabilme.
• İçinde buldukları kültüre ait hikâyeleri, görselleri, objeleri, yaşam biçimlerini vb. irdeleyebilme, anlama ve sanatsal yolla ifade edebilme.
Yöntem: Tartışma, beyin fırtınası, soru-cevap.
Eylem Döngüsü: 2BSA dersinde görsel kültür çalışmalarının değerlendirilmeye dahil edildiğinden dolayı güzel sanatlar lisesindeki not sistemine göre öğrenciler ürün ve performans notu olarak notlarını almaktadır. Bu kapsamda mail art çalışması performans notu olarak değerlendirilmiştir.

Dersin ilk saatinde araştırmacı öğrencilere mail art ile ilgili malzemeleri dağıtarak çalışmaya başlamıştır. İkinci derste araştırmacı öğrenci ve veliler için hazırladığı izin formunu öğrencilere dağıtarak hem ortaya çıkan ürünlerin araştırma sürecinde kullanımı hem de yarışmaya katılım için izin ile ilgili açıklamayı yapmıştır. Dersin devamında öğrenciler “gelenek” üzerine fikirlerini söyleyerek eskizlerini oluşturmaya başlamıştır. Gelenek konusunda öğrencilerin ilk akıllarına gelen “Kahve, Nasrettin Hoca, Nazar Boncuğu, Deve, Mevlâna, Hacivat Karagöz, Dilek Ağacı, Kilim Desenleri, Türkü, Atasözleri, Mani” gibi kültürümüze ait ögeler olmuştur.

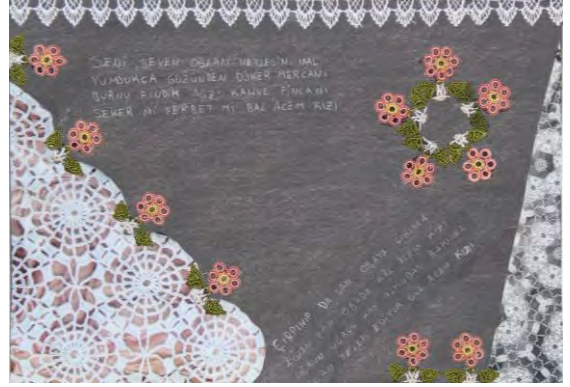
Araştırmacı görsel kültür çalışmalarını planlarken görsel kültür ile bağlantılı olduğunu düşündüğu ve alan uzmanlarının görüşünü alarak belirlediği Mail Art Biennial yarışmasına ilişkin öğrencilere bilgi vermiştir. ‘Mail Art’ projesine ilişkin ‘Gelenek’ temasına dayalı olarak geliştirecekleri ürün üzerine araştırmacı ile fikir alışverişi yapan öğrenciler özellikle sürecin yürütülmesine ilişkin geleneksel bakış açısını öne çıkarılmışlardır. Yarışma sürecine katılımın sosyal ağlara tepki içeren geleneksel postalama yöntemini içermesi ise öğrencilerin ilgisini çekmiştir. Araştırmacının son hafta uygulamasına ve derse katılıma ilişkin gözlemler de yapmıştır. Bu çerçeve de araştırmacı bu haftaya ilişkin gözlemlerini günlüğüne şöyle yansıtılmıştır:

Bugünkü derste mail art projesi ile ilgili çalışma yapacaktık. Öğrenciler dönem sonuna yaklaşıldığı için biraz daha rahat davranmaya başladı. Bu süreçte herkesten eskiz çizmesini ne yapacakları konusunda fikirlerini söylemelerini istedim. Öğrenciler malzemelerini getirmemişlerdi. Bunu tahmin ettiğim için zarf ve kâğıt götürmüştüm. Malzemeleri dağıttım ve haftaya kadar yapacakları çalışmalar üzerine eskizler oluşturabileceklerini söyledim. Mail art’a ilişkin belirlenen gelenek konusunda öğrencilerin ilk akıllarına gelen temalar yemek, kıyafet gibi ögeler oldu. Eylül halı kilim desenleri ile türkülerden sözler kullanarak çalışmasını oluşturacağını ve zarfın dışında Osmanlı dönemi turası ve halılarda kullanılan sembollerini kullanacağım ve kolaj ve baskı yapacağını söyledi. Furkan deve resmi çizmeye karar verdi ve “gelin alma” geleneğinden yola ıktı, Didem ise kahve ve lokum gibi kültürel ögeleri kullanacağından bahsetti (11 Ocak 2016, AG).

Etkinliğin uygulama aşaması 11 Ocak 2016- 18 Ocak 2016 tarihleri arasında iki haftada gerekleştirilmıştir. Süreç sonunda çalışmalarını “Mail Art” içerikli bir yarışmaya katılım için değerlendirmişlerdir.

Görsel 45. Eylül'ün Mail Art Çalışması, Zarf Tasarımı

Görsel 46. Eylül'ün Mail Art Çalışması, Zarf İçi Tasarımı

Alan uzmanlarının görüşlerine dayalı olarak Eylül mail art çalışmasında görsel kültür konusunu kavramış ve çalışmasına yansıtmıştır. Görüntü / İmge ve imajları sosyal bağlamlarına göre analiz edebilmiş, ancak sosyal medya görüntü/imge ve imajlarını sosyal bağlamlarına göre analiz etmemiş ve yansıtamamıştır. Çalışmasında sosyal ağları ürünü oluşturma sürecinde kullanmıştır. Konusuna ilişkin fikirlerini görsel iletiler kullanarak yansıtabilmiştir. Eylül çalışmasında yaratıcı özellikler sergilemiştir. Çalışmanın gerektirdiği kompozisyon, teknik bilgi-beceri ve estetik kaygıyı kısmen göstermiştir.

Görsel 47. Ayşegül'ün Mail Art Çalışması, Zarf Tasarımı

Görsel 48. Ayşegül'ün Mail Art Çalışması, Zarf İçi Tasarımı

Alan uzmanlarının görüşlerine dayalı olarak Ayşegül mail art çalışmasında görsel kültür konusunu kavramış ve çalışmasına yansıtmıştır. Görüntü/İmge ve imajları sosyal bağlamlarına göre analiz edebilmiş, ancak sosyal medya görüntü/imge ve imajlarını sosyal bağlamlarına göre analiz etmemiş ve yansıtmamıştır. Çalışmasında sosyal ağları ürünü oluşturma sürecinde kullanmıştır. Konusuna ilişkin fikirlerini görsel iletiler kullanarak yansıtabilmiştir. Ayşegül çalışmasında yaratıcı özellikler sergilemiştir. Çalışmanın gerektirdiği kompozisyon, teknik bilgi-beceri ve estetik kaygıyı kısmen göstermiştir.

Araştırmada 'Mail Art' çalışması öğrencilerin görsel kültürün bir teması olan gelenek ve geleneksel kültür temalarını algılayış biçimlerini nasıl ürüne dönüştürdüklerini ortaya koymak amacını taşımaktadır. Bu nedenle süreçte ürünlerin görsel kültür bağlamlarına dayalı geleneksel, yerel ve yöresel olarak tanımlanan öğelerle nasıl bir araya getirildiği ve nasıl görsel iletiler oluşturulduğu üzerinde durulmuştur. Öğrencilerin görsel kültür iletileri yapılandırırken bir mesaj kaygısı taşımaları, geleneksel temaları detaylı bir şekilde sorgulamaları ve temalarla ilişkili uyarıları öne çıkarıcı eğilimler göstermeleri tema ile görsel kültürel bağlamı yapılandırırken nitelikli bir analiz-sentez deneyimi yaşadıklarını göstermektedir.

'Mail Art' çalışmada geleneksel kültürel öğelere dayalı olarak yapılandırılmıştır. Yaratıcı bakış açılarını ortaya koymalarına ilişkin özgür bir alan yaratan 'Mail Art' etkinliği öğrencilere teknolojinin ablukasına karşı bir tepki koyabilecekleri bir alan da yaratmıştır. Ortada bir ağ var ancak bu mekânîk değil tamamen insan duygularına hitap eden bir ağ görüşü öğrencilerin benimsediği ve dahil olmak istedikleri bir bakış açısını ortaya koymuştur.

Sanatsal uygulama yöntemine ilişkin özgürlük, sosyolojik ve kültürel etkileşimlerin bir yolu olması bağlamları ile 'Mail Art' oldukça etkin bir yeni medyaya başkaldırı yöntemidir. Bu nedenle de bu yönü ile görsel kültürün eleştirel bağlamını beslemektedir. Öğrenciler geleneksel kültürel öğeler üzerine odaklanırken sadece yaşadıkları kültüre değil aynı zamanda ilgi duydukları kültürlerle de odaklanmışlardır. Örneğin öğrencilerden Betül, Uzakdoğu temalı bir takım kültürel öğelere yönelmiştir.

Görsel 49. Betül'ün Mail Art Çalışması, Zarf Tasarımı

Görsel 50. Betül'ün Mail Art Çalışması, Zarf İçü Tasarımı

Alan uzmanlarının görüşlerine dayalı olarak Betül mail art çalışmasında görsel kültür konusunu kavramış ve çalışmasına yansıtmıştır. Görüntü/İmge ve imajları sosyal bağlamlarına göre analiz edebilmiş, ancak sosyal medya görüntü/ımge ve imajlarını sosyal bağlamlarına göre analiz etmemiş ve yansıtmemiştir. Çalışmasında sosyal ağları ürünün oluşturma boyutunda kullanmıştır. Konusuna ilişkin fikirlerini görsel iletiler kullanarak yansıtabilmiştir. Eylül çalışmasında yaratıcı özellikleri sergilemiştir. Çalışmanın gerektirdiği kompozisyon, teknik bilgi-beceri ve estetik kaygıyı kısmen sergilemiştir.

Görsel 51. Mehmet'in Mail Art Çalışması Zarf Tasarımı

Görsel 52. Didem'in Mail Art Çalışması Zarf Tasarımı

Öğrenciler mail art çalışmalarında görsel kültür içerisinde geleneksel ürün ve öğeleri ilişkilendirebilmişlerdir. Öğrencilerden bazıları görsel kültür konularını yönelik yapılandırdıkları ürünlerde sınırlılıklar koyulduğunda kompozisyona ilişkin sıkıntılar yaşadığı görülmüştür. Alan uzmanlarının görüşlerine dayalı olarak mail art çalışmalarında koyulan sınırlılıkların öğrencilerin çalışmalarını etkilediği ifade edilmiştir. Mehmet ve Didem'in mail art çalışmasında bu sınırlılıklar yansımıştır. Öğrenciler görsel kültür konusunu kavramış ve çalışmasına kısmen yansıtmıştır. Öğrenciler görüntü/imge ve imajları sosyal bağlamlarına göre analiz edebilmiş, ancak sosyal medya görüntü/imge ve imajlarını sosyal bağlamlarına göre analiz etmemiş ve yansıtmamışlardır. Çalışmaların da sosyal ağları ürünü oluşturma sürecinde kullanmışlardır. Konularına ilişkin fikirlerini görsel iletiler kullanarak kısmen yansıtabilmişlerdir. Öğrenciler çalışmasında yaratıcı özellikleri kısmen sergilemişler ve çalışmanın gerektirdiği kompozisyon, teknik bilgi-beceri ve estetik kaygıyı kısmen göstermişlerdir.

14. haftaya ilişkin ders sürecinde araştırmacı öğrencilerin ilgisini ve motivasyonunu görsel kültür odaklı artırmak için farklı bir uygulama daha

gerçekleştirmiştir. Bu çerçevede geçerlik komitesinin önerileri ile yapılanan eylem döngüsüne dayalı olarak öğrencilerin aktif katılımcı olduğu bir metafor-video çalışması gerçekleştirilmiştir. Öğrenciler “*Bu ders benim için ... gibiydi. Çünkü ...*” olarak kendilerine verilen bir cümle çerçevesinde boşlukları doldurmak yolu ile görüşlerini videoya kaydederek görsel kültür çalışmaları ve işlenen dersler ile ilgili fikirlerini ortaya koymuşlardır. Öğrenciler bu uygulamada hem eğlenmiş hem de kendilerini ifade etmeye yönelik olumlu eğilim göstermişlerdir. Araştırmacı bu süreçte önce birçok öğrencinin çekindiğini ama sonra daha rahat davrandıklarını gözlemlemiştir.

Bu uygulamada öğrencilerin metaforları ve metaforlar ile ifade etmek istedikleri boyutlar şu şekildedir:

Eylül: Bu çalışma benim için **TURUNCU** bir renk gibiydi. Çünkü turuncu yeni bir başlangıcın simge rengidir. Bu derste yeni bilgilerin başlangıcıydı.

Mehmet: bu ders benim için **MOTOSİKLETE BİNMEK** gibiydi. Çünkü motosikleti yöneten biziz ve trafikte takılma derdi yok, istediğimiz yere çekebiliriz. Bu çalışmalarda aynı öyleydi. Kendimiz istediğimiz şeyleri yaptık. O yüzden gayet güzeldi.

Didem: Bu ders benim için bir **OYUN** gibiydi. İlk başta tanıtımına bakarım ama içeriği hakkında bir fikrimiz olmaz bu derste bu bakış açımı geliştirdi. Oyuna başladığımızda ilk başta asıl şeyleri öğrenmeye başlarız ve daha sonra içeriğine girdikçe düşünlerimiz ve oyun hakkında bilgimiz artar daha çok ne yapacağımızı biliriz bu derste de aynı bu şekilde oldu önce dersin temeli olarak bilgileri öğrendik daha sonra birşeyleri oturttuk ve en son oyunda da olduğu gibi oyunu daha iyi kavrayıp dersi de daha iyi kavrayıp daha iyi sonuçlar çıktı.

Murat: Bu ders benim için bir **GEZİ** gibiydi. Çünkü araştırma yaptım ve birçok şeyi farkettim.

Ayşegül: Bu ders benim için **DEĞERLİ BİR TABLO** gibiydi. Çünkü etrafımda olanlara farklı bakış açılarıyla bakmayı öğretti.

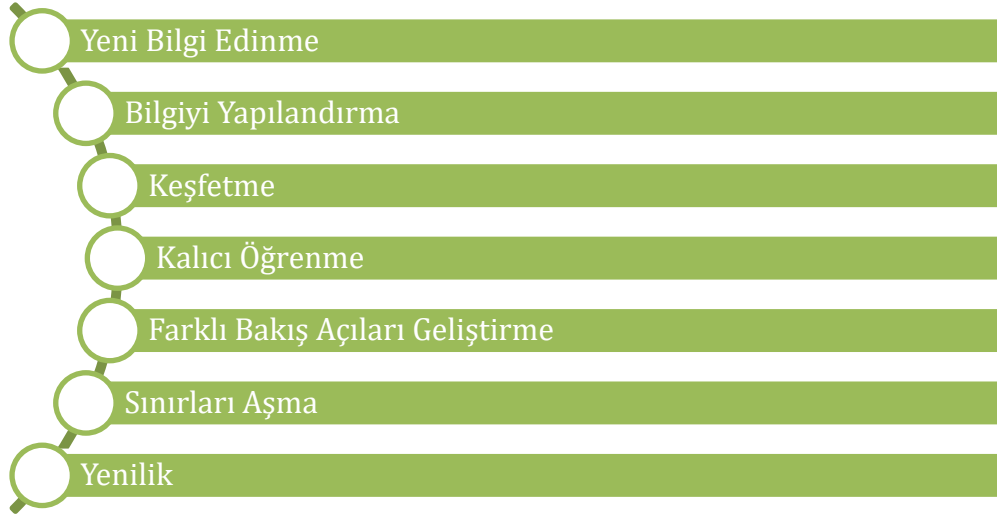
Eren: bu ders benim için **PORTAKAL** gibiydi. Tatlı mı tatlı güzel bir portakal. Başlangıçta ekşi tadı biraz damağımızı kurutuyordu. Fakat ardından gelen o şekerli tat ise oldukça güzeldi. Sanırım bu iş bittiğinde tadı hâla damağımızda kalacak.

Damla: bu ders benim için **TUVALE ATILAN İLK FIRÇA DARBESİ** gibiydi. Çünkü ilk fırça darbemimiz her zaman korkarak olur nasıl bitecek acaba diye. Başta korkarak başladık ama eğlenceli ve kolay olarak devam etti.

Furkan: bu ders benim için bir **ÖDÜL** gibiydi. Çünkü bana kattığı şeyler paha biçilemez.

Betül: bu ders benim için **UZAY BOŞLUĞU** gibiydi. Çünkü her ders farklı şeyler öğrendik ve ilginçti.

2BSA dersi kapsamında işlenen görsel kültür çalışmalarına ilişkin öğrencilerin ortaya koydukları metaforlarda turuncu renk- yeni bilgi edinme, motosiklete binmek- özgürlük, oyun-bilgiyi yapılandırma, gezi-keşfetmek-araştırma yapmak, değerli bir tablo- farklı bakış açısı sunma, portakal- korkuları yenme-kalıcı öğrenme, tuvale atılan ilk fırça darbesi-korkuları yenme-sınırları aşma, ödül-deneyim edinme- yenilik, uzay boşluğu- yeni bilgiler ile özdeşleştirmişlerdir.

Şekil 8. Öğrencilerin 'Görsel Kültür Uygulamaları' ile ilişkili Metafor Bağlımları

Öğrencilerin uygulama sürecine ilişkin 'Görsel Kültür Kavramı' metaforlarının bağlamları incelendiğinde uygulama sürecinin kendileri adına verimli geçtikleri söylenebilir. Uygulamaların kendilerine yeni bilgi edinme yollarını ve bilgiyi yapılandırmaya ilişkin bakış açısı sunduğu ve bu bağmada keşfetme ve kalıcı öğrenme için zemin hazırladığı; eleştirel sorgulama edinimleri çerçevesinde farklı bakış açıları geliştirme, sınırları aşma ve yenilik için yönlendirdiği söylenebilir.

Araştırmacı için ise bu araştırma süreci **MACERA** metaforu ile örtüşen deneyimleri içermektedir. Çünkü hergün yeni şeyler öğrenmiş, hiç bilmediği yollara sapmış, yeni kişiler ile tanışmış, yeni beklenmedik şeylerle karşılaşmıştır. Bu macerada araştırmacı hem kendini hem de araştırma sürecini keşfetmeye çalışmıştır. Araştırmacı bu macerada edindiği deneyimlerini günlüğüne şöyle yansıtmıştır:

Tüm eylem araştırması sürecinde sistemli bir şekilde eylem planları geliştirmek ve çalışma takvimini belirlemek gerekiyor. Süreçte araştırmanız planladığınız gibi gitmeyebiliyor. Nasıl sorusunu her süreçte kendinize sorarak tekrar ve tekrar planlar oluşturunuz. Eylem araştırması esnekliği bu anlamda araştırmacıya kolaylık sağlıyor ve döngünün devam etmesine olanak veriyor. Bu süreçte sistematik olarak verileri toplamanın ve analiz edilmesi gerektiğini, süreçte aksayan ve işlemeyen şeyleri çarkı döndürmek için eylem planları geliştirmenin işe koşulmasının önemli olduğunu gördüm. Uygulamanın 5. haftasından sonra bir kırılma noktası oldu benim için. Çünkü öğrencilerin ilgisini çekmek ve katılımlarını artırmak için ders dışı etkinlikler oluşturarak ve her bir öğrenciyi ilgisi doğrultusunda çalışmalarını oluşturmalarını sağlayarak süreci devam ettirdim. İlk yaptığım görüşme ve ikinci yaptığım görüşme arasında bile farklı ifadeler vardı. Öğrenciler eğlendiklerini daha fazla vurguladılar ve birçok şey öğrendiklerini ifade ettiler. Araştırma sürecinin sonuna geldiğimde 14 haftalık bu süreçte birçok deneyim edindim. Hem öğrenciler hem de ben araştırma sürecinde birer keşifçi gibi dersi keşfettik. Bir araştırmacı olarak araştırma sürecini planlama, uygulama ve devam ettirme süreçlerinde kimi zaman karşılaştığım olumsuz durumlarda eylem planları geliştirme için özellikle geceleri uyuyamadığım ve “Ne gibi etkinlikler yapılabilir?” sorusu ile aklıma gelen çalışmalar, motivasyonu artırmak için öğrencilerle birebir sohbetlerim ve tüm süreçte karşılaştığım durum çok şey öğretti. Araştırma sürecinde “Nasıl?” Sorusu kendime en çok sorduğum soruydu. “Nasıl yapabilirim?”, “Nasıl sağlayabilirim?”, “Nasıl olabilir?” gibi birçok soru. Her dersten sonra “nasıl” sorusunu kendime sormadığım bir hafta olmadı. Ayrıca, Eylem araştırma süreci keyifliydi de. Çünkü kendi öğretmenlik deneyimim ve kendimi daha iyi tanımak adına eksikliklerimi, ne gibi durumlarda nasıl davranacağımı ve daha birçok şeyin farkına vardım. Deneyimlerimden yola çıkarak eylem araştırması yapmayı düşünen araştırmacılar için araştırma sürecinde sabırlı, istekli ve severek çalışacakları bir konuyu ele almalarını söyleyebilirim (19 Ocak 2016, AG).

3.9. Etkinlik Sonrası Sergi Düzenlenmesi ve Sergiye İlişkin Öğrenci Görüşleri

Uygulama süreci sonuçlandırıldıktan sonra bu sürecin çıktılarının öğrenciler adına anlamlı bir etkinliğe dönüşmesi çerçevesinde sergi düzenlenmesine karar verilmiştir. Bu karar alındıktan sonra öğrenciler ile gerçekleştirilen görüşmeler ve gözlemlere dayalı olarak sergi teması ve genel çerçevesi belirlenmiştir.

Görsel 53. Sergi Afiş ve Davetiyesi

Öğrenciler ile sergi teması ve sergi tanıtım içeriklerinin tasarlanması çerçevesinde fikir alışverişinde bulunulmasına ve süreçteki gözlemlerine dayalı olarak günlük tutan araştırmacının tespitleri şu şekilde oluşmuştur:

Bugün güzel sanatlar lisesine gittiğimde öğrenciler ile açacağımız serginin planlamasını yaptık. 24 Şubat'ta açacağımız serginin ismi ne olacaktı? Ayrıca davetiyeyi kimler tasarlayacaktı? Sergiyi hangi tema ile açacaktık, sergimizin ismi ne olacaktı? Bir önceki dönem iş bölümü yapmıştık ama öğrencilerin kafasında soru işareti kalmaması adına bu konuyu tekrar konuşmaya karar verdim. Öncelikle serginin adı ya da temasını belirlememiz gerekiyordu, bu konu ile ilgili herkes fikrini söyledi. Mehmet "...Yaşamın ritmi olabilir, çünkü hepimizin konusu toplumsal konular ve yaşamdan parçaları..." dedi. Furkan "Etik belki olabilir" dedi. Ama etik konusunun sergi içeriğini tam olarak karşılamadığına karar verdik. Birlikte fikir yürütmeye devam ettik. Mehmet "sosyolojik bir şeyler olabilir" diye yeni bir fikir ortaya attı. Daha sonra WhatsApp grubunun ismi olabilir dediler. Atölye hocası da fikirlerini söyledi. "Güzel sanatlar lisesi karma sergisi olabilir hatta güzel sanatlar lisesinin etkinliği olduğu mutlaka belirtilmeli" dedi ve "11 B grubu şeklinde" grubu da yazılmalı diyerek fikrini söyledi. Bu konuda "Güzel Sanatlar Lisesi Karma Sergisi"

ifadesinde fikir birliğine vardık. Öğrencilerden Didem bir anda ‘algı kelimesi olabilir mi?’ şeklinde bir soru sordu arkadaşlarına. Ancak öğrenciler tek başına ‘algı’ kelimesini yetersiz buldular ve 9 kişi oldukları için ve her birinin ele aldıkları konu ve algılama biçimleri farklı olduğu için serginin isminin dokuz algı olabileceği önerisi öne çıktı. Böylece hem serginin dokuz öğrencinin farklı algısını ortaya koymaya dayalı tematik ismi olan ‘9 Algı’ temasında karar kılındı hem de serginin Güzel Sanatlar Lisesi’nin etkinliği olduğunun vurgulanması konusunda anlaşıldı. Son aşamada ise afiş ve davetiyede “9 Algı Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Karma Sergisi” yazılmasına karar verildi. Öğrencilere, atölye hocası ile birlikte belirlenen temaya dayalı afiş ve davetiye için herkesin tasarım yapmasını istedik. Yapılan tasarımları WhatsApp grubuna göndermelerini de ekledik. Daha sonra grup üzerinden paylaşılan tasarımlar içerisinde herkesin fikir birliğine vardığı görseli seçtik (15 Şubat 2016, AG).

Öğrenciler sergi ile ilgili tanıtım süreçlerini tamamladıktan sonra sergi günü sabahında daha önce sergi mekânı olarak belirlenen ve bu çerçevede yazışmalarla izni alınan Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Sanat Galeri’sinde bir araya gelmiştir. Sergi saatine kadar hazırlık aşamaları tamamlanmış ve hazırlık aşamasında öğrencilerle daha öncesinde belirlenen iş bölümüne göre hazırlıklar yapılmıştır. Bu iş bölümüne göre sergi kokteyli hazırlama Murat ve Furkan, afiş ve davetiye dağıtımını Damla, Eren ve Betül, sergi alanı düzenlemede ise tüm öğrenciler görev almıştır. Sergi süresince öğrenciler sergiyi izlemeye gelen Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü öğretim üyeleri ile etkileşim kurdular, çalışmalarını üzerine konuşmuşlar ve bilgi vermişlerdir. Öğrenciler sergiye ilişkin görsel ve davetiyeleri arkadaşları ve aileleri ile Instagram, facebook ve WhatsApp’tan paylaşmışlardır. Sergi ile ilgili haber yapmak isteyen Anadolu Üniversitesi haftalık gazetesi Anadolu Haber muhabiri de etkinliğe katılarak, öğrencilerle söyleşi yapmış ve ilerleyen günler içinde serginin haberini gazetede yayımlanmıştır. Söz konusu haber öğrencilerle paylaşılmış ve öğretim üyelerinin sergiye ilişkin görüşleri kendilerine aktarılmıştır.

Kültür Sanat

Anasayfa > Kültür Sanat

Volkan Dinler
(Haber Merkezi)

Beğen

Yazdır

Paylaş

Tweet

Halk Bilim Araştırmaları Merkezi'nden Adnan Menderes Üniversitesi'nde konser

Tiyatro Poetika Lysistrata'yı sahneledi

"Yeşil Papağan" Sinema Anadolu'da sanatseverlerle buluştu

9 farklı algı bu sergide buluştu

25 Şubat 2016 / Perşembe

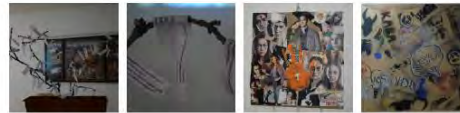
Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğretim Elemanlarından Öğr. Gör. Ebru Çığır'ın, tez ve bilimsel araştırma projesi kapsamında düzenlenen "9 Algı" sergisi, 24 Şubat Çarşamba günü Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Galerisi 1-2'de sanatseverlerle buluştu.

Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Suzan Duygu Bedir Erişti'nin tez hocasını yürüttüğü çalışmada, Atatürk Güzel Sanatlar Lisesinden 9 öğrencinin karma eserleri de sergide yer aldı. Sergi hakkındaki görüşlerini dile getiren Doç. Dr. Erişti, "Sergide, Atatürk Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin toplumsal konular üzerine yaptığı çalışmalar bulunuyor. Sergide ayrıca görsel kültür öğelerinin ön plana çıktığı eserler fazlalıkta bulunuyor. Biz de bu çalışmaları Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü'ndeki öğretim elemanları ve öğrencilerle buluşturmak istedik." dedi.

Atatürk Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinden 9 kişilik bir ekibin (Ahmet Bilal Özcan, Alpay Akın, Ayşe Nur Tunç, Dilay Üçşetin, Duygu Günaydın, Ebrar Yıldız, Elif Yıldırım, İpek Ünlü, Mustafa Gökbayır) oluşturduğu serginin ortaya çıkış sürecini anlatan Öğr. Gör. Ebru Çığır şunları söyledi: "Öğrencilerin her biri, kendi seçtiği konu ve kavramlar dâhilinde çalışmalarını oluşturdu. Konu ve teknik anlamda da serbesttiler. Genel olarak toplum üzerine eleştirel sorgulamalar yaptılar. Bu noktada kadın cinayetleri, toplumsal cinsiyet ve güç kavramları ön plana çıktı. Video, tablo üzerine grafiti ile çizim teknikleri, 2D ve 3D görsel efektli çalışmalar sergiye son hâlini veren öğeler oldu."

Kişilerin algısal sorgulamasını ele alan sergi 29 Şubat tarihine kadar sanatseverleri ağırlayacak.

FOTOĞRAF GALERİSİ

Görsel 54. Sergiye İlişkin 'Anadolu Haber' Gazetesi Haber Detayı (Öğrencilerin görsel kültür etkinlikleri çerçevesinde yaptıkları tüm sanatsal çalışmaların araştırma sürecinde kullanılması için araştırma sonunda öğrenci ve velilerden tekrar izin alınmıştır (EK-7).

3.10. Sosyal Ağ Odaklı Görsel Kültür Uygulamalarına İlişkin Bulgular

Uygulama aşamasında öğrencilerle alan uzmanlarının görüşlerine dayalı olarak üç yarı-yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. İlk yarı-yapılandırılmış görüşme uygulamalara ilişkin, ikinci yarı-yapılandırılmış görüşme sosyal ağa ilişkin, üçüncü yarı-yapılandırılmış görüşme ise görsel kültür dersine ilişkin görüşleri içermektedir. Elde edilen bulgulara dayalı olarak “*Görsel Kültür Algısı*”, “*Görsel Kültür Uygulama Geliştirme Süreci*”, “*Sosyal Ağ Kullanımı*”, “*Görsel Kültür Kazanımları*” ve “*Görsel Kültür Uygulamalarına İlişkin Görüşler*” beş ana tema belirlenmiştir.

3.10.1. Öğrencilerin görsel kültür uygulamaları öncesinde ve sonrasında görsel kültür algılarına ilişkin bulgular

Öğrencilerin süreç başındaki ve süreç sonundaki görsel kültür algılarının değişimine ilişkin bulguların eylem araştırması görsel kültür çalışmalarına yansıtılması amacı ile dokuzuncu hafta gerçekleştirilen ‘Görsel Kültür’ kavramı çerçevesindeki görüşme bulgularına dayalı olarak ikinci bir görüşme onüçüncü hafta gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerle gerçekleştirilen ikinci yarı-yapılandırılmış görüşmeye dayalı olarak görsel kültür kavramına yönelik algılarının nasıl bir yönelim gösterdiği belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda ‘*Görsel Kültür Algısı*’ ana temasına ilişkin alt temalar Şekil 9’da şemalaştırılmış ve Tablo 29’da gösterilmiştir.

Görsel Kültür Algıları

Şekil 9. Öğrencilerin Görsel Kültür Algısına İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin görsel kültür algılarına ilişkin görüşleri şemalaştırıldığında görsel kültür etkinlikleri öncesinde ve sonrasında edindikleri bilgi, deneyim ve yaptıkları görsel kültür uygulamalarının görsel kültür algısını değiştirdiği somut bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin görsel kültür uygulamaları öncesinde 'Görsel Kültür' kavramının sözlük anlamından yararlanarak fikirlerini belirttikleri gözlemlenmiştir. Öğretim etkinliği sonrasında ise yaşam deneyimlerinden yola çıkarak görsel kültürü 'Gelenek, Sanat ve Yaşam' ile ilişki kurarak ifade etmişlerdir.

Tablo 29. Öğrencilerin Görsel Kültür Algılarına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

GÖRSEL KÜLTÜR ALGISI

Öğretim etkinliği öncesi

- Gelenekler
- Geçmişin yansıması
- Görsel algı
- Görsel içerikler
- Görsel imge analizi

Öğretim etkinliği sonrası

- Geleneklere dayalı görsel kültür
- Yaşam deneyimine dayalı görsel kültür
- Sanata dayalı görsel kültür

Görsel kültür çalışmaları kapsamında uygulamalar öncesi ve sonrasında yapılan görüşmelerde öğrencilere yöneltilen “Size göre görsel kültür nedir?” sorusuna ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. Bu kapsamda görsel kültür uygulamaları öncesinde görsel kültürü öğrenciler “ gelenek, geçmişin yansıması, görsel algı, görsel içerikler, görsel imge analizi ve kültürel içerik” ile bağlantı kurarak açıklamışlardır. **Öğretim etkinliği öncesi** alt temasına dayalı Gelenek boyutunda görsel kültürü gelenek ile açıklayan Ayşegül görüşünü şu sözlerle açıklamıştır.

“Etrafımızda olan kültürel faaliyetler, kültürel faaliyetlerin sanata aktarılması diye düşünüyorum. Yani etrafımızda onca şey oluyor düğünlerdir veya kültürü belleyen şeyler Türklerin işte at vb. şeylerin sanata aktarılması... Böyle düşünüyorum, insanlar tarafından sanata aktarılması kültürün.” (G 1).

Görsel kültürü geçmiş kültürlerle ilişkilendiren ve geçmişte yer alan herşeyin görsel kültür olarak karşımıza çıktığını belirten Damla **Öğretim etkinliği öncesi** alt temasında **Geçmişin Yansıması** boyutuna ilişkin görüşlerini şu sözlerle ifade etmiştir.

Mesela şu anda biz bir çalışma yapıyoruz ve biz onu geçmiş başka bir sanatçıya aitse eğer onun bir geçmişi oluyor. Şu anda baktığımızda bir eser çıkarsam ileride bu görsel kültür olarak gözükecek bence. Araştırılan, araştırılırsa eğer geçmişi çıkar neden böyle bir şey çıktı, neden böyle bir resim yapıldı ve hatta o dönemde neler oldu. Her gördüğümüz şeyin geçmişe dair dayanaşı ve kültür o dönemdeki toplumsal yaklaşımlar (G 1).

Görsel kültür, algı ve sanat arasında bağlantı kuran Didem'in **Öğretim etkinliği öncesi alt** temasına dayalı **Görsel Algı** boyutunda görsel kültür algısını şöyle ifade etmiştir.

Bana göre görsel kültür, görebildiğimiz ya da sanatın tamamını oluşturan bir etken bence. Sanat zaten daha önceki derslerde de belirtmişim, gördüğümüz, hissedebildiğimiz, anladığımız her şey sanatı oluşturuyor. Görsel kültür de buna artı katıyor mesela kültür deyince aklımıza ilk olarak tiyatro, sinema gelir. Bunu kültür olarak görürler ama sanat aslında zaten bunların başlıcası olduğu için görsel kültürde bu algımıza yönelik şey oluşturuyor (G 1).

Görsel içerikli herşeyin görsel kültür olduğunu ifade eden Eren, Eylül ve Betül'ün **Öğretim etkinliği öncesi** alt temasına dayalı **Görsel İçerikler** boyutunda görsel kültür algıları benzerlik göstermiştir.

Bence görsel kültür şu ana kadar görüp sokakta gördüğümüz afişler, panolar bunu gibi bileyim birçok şey görsel kültüre girer. Görsel olan her şey aslında bu zaten ülkeden ülkeye bazı kavramlardan kavramlara değişiyor. Toplumlara göre bunu gibi (G 1). Eylül ise, "Görsel kültür çevremizden, sosyal medyalardan bize yansıtılmak istenen görmemizi işte yansıtılmak istenen şeylerdir. Onun dışında görsel kültür görsel amaçlı olarak görsel olarak yansıtılarak insanları bilgilendirmek istenen dikkat çekmesini sağlayan şeylerdir yani." olarak ifade etmiştir (G 1). Betül ise benzer bir bir ifadeyle "Benim için gördüğümüz ve şu ana kadar olan her eser bir görsel kültürdür (G 1) görüşünü paylaşmıştır.

Görsel kültürü görsel imge analizi olarak algılayan Furkan ve Mehmet'in *Öğretim etkinliği öncesi* alt temasına dayalı *Görsel İmge Analizi* boyutunda görüşleri benzerlik göstermektedir.

Furkan, "Görsel kültür açık bir yerde bir mesaj bir imge ya da onun gibi bir işaret gördüğümde onun hakkında ön yargılı olmayıp daha derin düşünüp en doğru düşünceyi bulmaktır benim için." (G 1). Benzer düşünceyle Mehmet ise, "Görsel kültür sanata yatkın daha çok çevremizdeki olayları inceleme biçimine görsel kültür denir." (G 1) olarak ifade etmiştir.

Öğretim etkinliği sonrası öğrencilerin görsel kültür algıları, görsel kültür çalışmaları sonrasında edindikleri deneyimlere göre değişmiştir. Öğrenciler görsel kültürü yaptıkları çalışmalardan anlamlar üreterek ifade etmişlerdir. *Geleneklere dayalı görsel kültür* boyutunda öğrenciler görsel kültürü gelenek ile ilişkilendirmişler ve tanımlamışlardır. Geleneklere dayalı olarak görsel kültürü tanımlayan Eylül "Görsel kültür, çevremizde popüler olarak öne çıkmış, herkesin bildiği gelenek hâline gelen şeylerdir" (G 3) ifade etmiştir. Öğrenciler görsel kültür algılarını yaşam deneyimlerine dayalı olarak tanımlamışlardır. Furkan, Damla ve Eren'in görüşleri benzerlik göstermektedir.

Furkan, "Hayatın her yerinde var ki görsel kültür tek bir şeyle kıyaslanamaz. Her şekilde buna ders verilebilir kısıtlayıcı bir şey yok. Yani her şeyin üzerinden görsel kültürü bir öğrenciye anlatabilirsin aslında bunun çok iyi bir yanı var bence." (G 3) sözleriyle Furkan ilk görüşmede görsel kültürü imgeleri analiz edebilmek olarak tanımlarken, deneyimlerine bağlı olarak hayatın içinde yer alan herşeyin görsel kültür içine girebileceğini hatta karşılaşılan her türlü şeyden görsel kültürün anlatılabileceğini kavramıştır. Aynı fikirde olan Damla, "Görsel kültür şu an da baktığımız, duyduğumuz ve hatta gördüğümüz her şey görsel kültürün içerisine giriyor bence. Ne bileyim bu ağacın buraya dikilme sebebi bile bir nedeni var." (G 3) ifadesiyle öğrencileri aynı zamanda etrafında gördükleri her şeye karşı sorgulayıcı bir bakış açısı geliştirdikleri görülmüştür. Eren ise sorgulayıcı tavrını "Bence görsel kültür, etrafımızda gördüğümüz her şeydir kendimize dair her şey. Aslında her şey de bir anlam var. Bu şekilde zaten

bir şey türetebiliyoruz. Bu hava, gökyüzünden, yeryüzüne kadar her şey ile ilgili. Mesela görsel kültür her şey, her şeyi içine alan bir şey ve bu yüzden bunun, bunun olması zaten çok işimize yarıyor açıkçası insanlar üzerinde çünkü çok şey geliştirebiliyoruz zaten birçok fikir de bu şekilde çıkıyor. Benim için görsel kültür etrafımdaki her şey. Belli bir afiş ya da bir, bir şeyin yapılmasına gerek yok olan bir şey de yeter.” (G 3) sözleriyle açıklamıştır.

Öğretim etkinliği sonrası öğrencilerin görsel kültür algıları yaşam deneyimlerine göre değişmiştir. **Yaşam deneyimine dayalı görsel kültür** algıları boyutunda öğrenciler sosyal yaşam deneyimlerinden yola çıkarak görsel kültürü günlük görsel yaşantılarına bağlı olarak tanımlamışlardır.

Murat, “Sürekli bir reklam gördüğümde daha dikkatli bakıyorum, anlamaya çalışıyorum ya da bize ne anlatmaya çalıştıklarını anlamaya çalışıyorum ya da mesela bir sergi gezdiğimizde bir işi ya da resmi nasıl bize aktarmaya çalıştığını ya da niye böyle yaptığını anlamaya çalışıyorum. Onu da günlük yaşantımda insanlara bakıyorum da böyle...” (G 3) ifadesiyle günlük hayatında karşılaştığı imge ve imajları sorguladığını söylemiştir.

Eylül, “Tabelalar oluyor, pankart yani şeyler yolda geçerken ön planda olan şeyler oluyor afişler oluyor, ya bir şey anlatmak istiyor bize orada herkes yazıları okuyup geçiyor ne olduğunu ne anlatmak istediğini düşünüyorum ben” (G 3) görüşünü belirtmiştir.

Eylül ve Murat görsel kültür etkinlikleri sonrasında günlük görsel yaşantılarında etraflarında olan herşeyi anlamaya ve sorgulamaya başladığını ifade etmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin günlük görsel yaşantıları dışında okul deneyimlerinde de bunu yansıttıkları görülmüştür.

Damla bu konuda “Kültür derslerine girdiğimde bile orada bir şey öğrendiğimde günlük hayatımda aklıma geliyor. Ben bunu böyle öğrenmişim bu yüzden diye. Şu anda bile öyle bir şey görünce bu yüzden bunu biliyorum gibisinden aklıma geliyorlar yani.” sözleriyle ifade etmiştir. Murat ise okul yaşantısında yansımaları şöyle ifade etmiştir:

“İnsanların yaptığı hareketlere de bakmaya başladım hem bu benim konumla alakalı olarak ilgili. O şekilde baya bir şey çekti yani dikkat. Bana bu şekilde yansıdı ve sürekli dikkat etmeye başladı. Mesela okulda bakıyorum insanlara onlar işte öyle öyle konuşuyor sohbet, onlardan yola çıkarak bir şeyler yapmaya çalıştım. Bundan sonra bana bu şekilde yansıdı dikkat ve anlama.” (G 3).

Öğretim etkinliği sonrası öğrenciler görsel kültürü sanat ile ilişkilendirmişlerdir. **Sanata dayalı olarak görsel kültür** algıları boyutunda öğrencilerin görüşlerini ifade etmişlerdir. Sanata dayalı olarak görsel kültürü tanımlayan Didem’in görüşleri ise şu şekildedir:

Görsel kültür, aslında en başından beri bunu söylüyorum gördüğümüz her şeydir. Sanatın çoğu kısmını oluşturduğunu düşünüyorum bu yaptığımız bütün çalışmalarda. Sanatta görsel kültür, sanat görmek ile başlıyor görmeden çoğu şeyi yapamayız hiçbir şey yapamayız. Ondan sonra düşünme geliyor. Görsel kültürde kültürümüzü oluşturan ya da bizim oluşturduğumuz yeni öğeler ile beraber yeni şeyler ortaya çıkıyor buna görsel kültür deniliyor (G 3).

Ayşegül ise “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi” kolaj çalışmasından yola çıkarak görsel kültür ile ilgili şunları ifade etmiştir:

Bence görsel kültür, bu şu an ki zamanımızda olan kültürün sanatımıza aktarılmasıdır. Bu da bence bir görsel kültür. Çünkü bununla da bir yani bir şekilde insanları etkilemeye çalışıyoruz ve bu daha çok etkiliyor. Çünkü sosyal ağ günümüzde çok kullanılıyor popüler olduğu için popüler şeyleri kullanmak günümüzdeki görsel kültürü oluyor, kültürün içerisine giriyor. Öyle düşünüyorum (G 3).

Ayşegül bu görüşüyle kültür içinde var olan herşeyin sanata bir şekilde yansıdığını ve insanların bundan etkilendiğini, ortaya çıkan ürünlerin ise bir kültür ürünü ya da görsel kültür ürünü olduğunu ifade etmiştir.

3.10.2. Görsel kültür uygulama geliştirme sürecine ilişkin bulgular

Şekil 10. Öğrencilerin Görsel Kültür Uygulama Geliştirme Sürecine İlişkin Görüşleri

Görsel kültür uygulama geliştirme süreci ana temasına ilişkin ‘Ürün Geliştirme’ alt temasında öğrenciler seçtikleri görsel kültür konularını nasıl belirledikleri, niçin bu konuları ele aldıkları, konularını nasıl yorumladıkları ve nasıl araştırdıklarına ilişkin görüşleri Şekil 10’da şemalaştırılmış, Tablo 30’da verilmiştir. ‘Sınıf Dışı Etkinlikler’ alt temasına ilişkin öğrenme ortamının değiştirilmesi sonucunda edindikleri bilgi ve deneyimler öğrencilere hem sınıf içi öğrenmeye hem de ders dışı öğrenmeye katkı sağladığı görülmüştür. ‘Sınıf İçi Etkinlikler’ alt temasında araştırmanın uygulama sürecinde öğrencilerin görsel kültür çalışmalarına ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Öğrencilerin görsel kültür çalışmalarını nasıl ve niçin tasarladıklarını, çalışmalarında kullandıkları görüntü/imge ve imajları nasıl analiz ettiklerini ifade eden görüşlerine yönelik bulgu ve yorumlar yer almaktadır.

Tablo 30. *Görsel Kültür Uygulama Geliştirme Sürecine İlişkin Bulgu ve Yorumlar*

GÖRSEL KÜLTÜR UYGULAMA GELİŞTİRME SÜRECİ

Ürün geliştirme

- Konu
- Anlamlandırma
- Araştırma
- Yorumlama
- Öz değerlendirme

Sınıf dışı etkinlikler

- Sınıf içi öğrenmeye katkısı
- Ders dışı öğrenmeye katkısı

Sınıf içi etkinlikler

- Etkinliklerin belirlenmesi
- Etkinliklerin işlenişi
- İki boyutlu çalışmalar
- Üç boyutlu çalışmalar
- Mail art
- Video art

Araştırma kapsamında “*Görsel sanatlar atölye derslerinde sosyal ağ odaklı görsel kültür çalışmaları nasıl geliştirilebilir?*” sorusuna yönelik “*Ürün geliştirme*” alt temasında yanıt aranmıştır. “*Görsel sanatlar atölye derslerinde geliştirilen sosyal ağ odaklı görsel kültür çalışmaları üzerinde değişiklik yapmaya gereksinim var mıdır?*” sorusu ile “*Öğrenciler görsel sanatlar atölye derslerinde sosyal ağ odaklı görsel kültür çalışmalarına ilişkin edinimlerini sanatsal ürünlerine nasıl yansımaktadır?*” sorularına “*sınıf dışı etkinlikler*” ve “*sınıf içi etkinlikler*” alt temasında yanıt aranmıştır.

Görsel kültür uygulama geliştirme süreci ana temasına ilişkin ‘*Ürün Geliştirme*’ alt temasında öğrenciler konu, anlamlandırma, araştırma, yorumlama boyutunda görüşlerini açıklamışlardır. **Ürün geliştirme** alt temasına ilişkin **Konu** belirleme boyutunda doğa konusunu ele alan Ayşegül ve Eylül’ün konusuna ilişkin görüşleri şöyledir:

Doğayı ele aldık ve doğanın insanlar tarafından katledilmesi, insanın ihlalleri, ihmalleri sonucunda yangınlar çıkması ve ormandaki canlıların zarar görmesi bunlara dikkati çekmeye çalıştık. İnsanların sorumsuzca davranışlarını göz önünde bulundurmak istedik mesela plastik bazı şeyler veya piller mesela uzun süre boyunca çevrede uzun süre

boyunca kalıyor onların geri dönüştürülmesi uzun sürebiliyor. Biz bunlara dikkat çekmek istedik (G 1) sözleriyle doğa konusunu niçin ele aldıklarını açıklamıştır.

Öğrenciler görsel kültürü toplumsal duyarlılık gösterecekleri konular ile ilişkilendirmişlerdir. Ayşegül ve Eylül aynı konu üzerinde grup çalışması yapmışlardır. Eylül konusuyla ilgili “Bizim çalışmamız, doğadaki atıklar veya orman yangınlarını vurgulamak.” (G 1) sözleriyle görüşünü ifade etmiştir. Ayşegül ve Eylül görsel kültür uygulamalarında seçtikleri konuyu güncel haber detaylarından yola çıkarak sosyal medyadan gördükleri bir görsel üzerinden belirlemişlerdir.

Furkan ise görsel kültür konusunu belirlerken kendi yaşantısından yola çıkarak trafikte bisiklet kullanım kurallarını seçmiştir. Bisiklet ve toplumsal kurallar üzerinden güç kavramını ele alan Furkan’ın konusuna ilişkin görüşü “Ben hayatımın her yerinde bunu yaşadım. Kimi insanlar bir ortamda hemen güçleri eline alırlar kurnaz olanlar ve bunları diğer kişilere karşı kullanırlar. Esprisi olsun, muhabbeti olsun sonuçta hep birilerine karşı kullanılır birileri üzülürken birileri güler. İnsanların duyarsızlığı da bu şekilde benim için ve bunu anlatmak istedim.” (G 1) görüşüyle toplumda güç ilişkilerini vurgulamıştır.

Görsel kültür çalışma konusu olarak “Hayvan hakları” ele alan Didem:

Hayvanları konu almıştım. Başta sadece hayvan hakları olarak sokak hayvanlarıydı. Sonra daha farklı boyutlarda daha büyük düşünmeye karar verdim. Aslında maket olarak yapmayı düşünüyordum başta sonradan Photoshop kullanarak yaptım. Tek bir hayvanı ele almak ayırım gibi geldi. Hepsini ya da birçoğunu en azından belli etmek için bir kedinin vücudu, bir kuşun gagası hepsini birleştirerek onda bir şey vurgu yapmak istedim daha sonra hayvanlar üzerinde yapılan deneylerin sonucu olan ölümleri, yaşama hakkı ya da alınan kürkleri vs. onlara dikkat çekmek için öyle bir şey yaptım. Sonrasında da slow motion olarak bir fotoğraf uygulaması yapmayı düşünüyorum, onu devam ettireceğim. (G 1) görüşüyle yapacağı uygulamadan bahsetmiştir.

Mehmet görsel kültür konusu olarak insanların spora bakış açısını ele almıştır. Mehmet’in görsel kültür konusuna yüklediği anlamı şöyle açıklamıştır:

“Benim ilk başta seçtiğim konu motosikletler ile ilgiliydi. Motosikletlerin trafikte çok bisiklet varımsı kullanıldığı hakkındaydı. Ama ben sonradan bu konunun çok ters, yanlış bir konu olarak algılandığını gördüm. Tam tersine kendimden bizzat biliyorum

çok değer veriliyor daha üstüne düşülüyor. O yüzden ben konumu değiştirmeye karar vermişim, insandaki spor anlayışı. Kimisi güçlü olarak görünmek için yapar.”(G 1)

Görsel kültür konusu olarak kadına şiddeti ele alan Damla:

Ben kadına şiddeti seçtim çünkü toplumumuzda yürürken mesela sokakta yürüyoruz tek başımıza yanımızda bir erkek olsa dahi tacize uğruyoruz sözlü taciz, laf atıyorlar onu yapıyorlar burada da. Büyükşehirlerde daha çok karşılaşılan bir şey bence bunun olmaması gerekiyor. İnsanlar artık tedirgin yürümeye başlıyor bu ne olacak acaba yanlarında biber gazı taşıyorlar başka şeyler taşıyorlar birde cidden bunlar kötü şeyler şu ana günümüze bakılınca baya berbat durumdayız. Erkekler bir egemenlik kurmuş durumda ve kadınlarda bir alçaklık seviyede bunun değişmesini istiyorum ve bu konuya ilgi çekiyorum. (G 1)

Aynı konu üzerinde çalışan Betül ise, “Her kültürde ve dünya çevresinde kadına şiddet uygulanıyor. Aslında Türkiye’de olan olayları ele alacaktım ama hangi ülkeydi tam hatırlamıyorum kadınların yüzlerine asit dökülüyor ve daha sonra güzellik salonlarında çalıştırıyorlar. O haberi gördükten sonra ben kötü oldum... Ben bunları yaşadığım için daha çok ilgi gösteriyorum o yüzden bunu seçmek istedim” (G 1) ifade etmiştir. Damla ise kadına şiddet ile ilgili bir derneğe genellikle gittiğini belirtmiştir. Dernekte duyduğu haberleri atölyede bazen anlatarak bu konuda araştırma yaptığını belirtmiştir. Betül ise görsel kültür konusunu seçerken yaşamışlıklarından yola çıktığını söylemiştir.

Eren’in ise görsel kültür konusu toplumdur. Bu konu ile ilgili Eren’in düşünceleri şunlardır:

Ben toplumu seçmişim çünkü toplumun nereden baksanız tecavüzler, cinayetler, savaşlar ve bunun gibi bir ton şey aslında insanlara anlatmaya çalıştığı, grubumuzdaki diğerlerinin anlatmaya çalıştığı sorunların hepsi aslında tek bir yerden geliyor. O toplumdan geliyor çünkü bizden geliyor. Bizim ilk önce sorunlardan önce neden olduğunu kavramamız lazım. Bir şekilde topluma bir şeyler empoze edilmeli bu şey gibi zamanında aslında ilk bakarsak bir, birkaç din bunu empoze etmeye çalışmış dinsel kavramlarla korkutma gibi bir şeylerle ama bunu daha insancıl bir şekilde inandırarak değil bir şeyler anlatarak doğru olduğunu gösterebilirsek en fazla bir şeylerin değişeceğini düşünüyorum. Bu yüzden toplumu seçmişim belki bir şeyleri değiştirebiliriz diye hâlâ bir şans var ama yine de insanların pek fazla okuyacaklarını düşünmüyorum yaptığım şeylerle çünkü eğer okuyacak insanlar varsa da bunlar genelde zaten bir şeyleri düşünmüş insanlar olacaktır. Sonuçta üniversite de yapacağız.” (G 1) ifade etmiştir.

Toplumsal kurallar üzerine çalışan Murat kalabalık konusundan “kaba” insan davranışlarını ele almıştır. Bu konuda Murat “Benim konum ilk önce kalabalıktı. Ya şöyle olmuştu. Bir sorundan yola çıkarak yapmışım o zamanlar, benim sorunum da kalabalık ve o insanların kaba olmasıydı. Sonra kalabalıktan kabaya döndüm.” (G 1) ifade etmiştir.

Görsel kültür konusunu *Anlamlandırma* boyutuna yönelik öğrenciler konularına hangi anlamları yüklediklerini ifade etmişlerdir. Ayşegül, “Bence insanların biraz daha doğaya önem vermesi gerekir. Herşeyin bizim elimizde olduğunu düşünüyorum. Dünyayı bu hâle getiren de biziz, daha iyi yapabilecek de biziz, her şey bizim elimizde” (G 1) ifade etmiştir. Didem ise konusu üzerine “İnsanlar bu dünyada hep kendi dertlerine yönelik yaşamaya başladılar ki hayvanlar bu dünyada insanlar kadar yer kaplayan canlılar yasalarda onlara da değer verilmesi gerekiyor. Eski zamanlarda belki daha çok değer veriliyordu. Ama şu an mesela yediğimiz bir ete, tavuğa hayvan olarak bakıyoruz ama hiç diğer hayvanları düşünmüyoruz. Onlarında yaşamaya hakkı var ve bizim onlara zarar verme hakkımız yok. Onlara yatma yeri, barınma, yemek hiçbir ihtiyaçları yok ve insanlar bir tepki çekebilmek için bunu seçtim aslında” (G1) görüşünü söylemiştir.

Görsel kültür konusunu *Yorumlama* boyutunda öğrenciler seçtikleri konularda hangi mesajları iletmek istediklerini ifade etmişlerdir.

Eren görsel kültür tasarımından bahsederken çalışmasında karikatürü tercih etmesinin sebebini şöyle açıklamıştır. “Başta yazı üzerine olacaktı tamamen ama sonradan fark ettim insanların toplanıp bir bakalım okuyalım diyeceğini pek ummuyorum. Bunu kimse yapmazdı herhâlde. Bu yüzden karikatüre odaklı bir şey düşünüyordum. Ki hâlâ onun üzerine fikirlerim var. İşte o tarz olacak resimlerle fikirlerimi empoze etmeye çalışacağım. O şekilde daha çok anlaşılır bir dilde olur hem bakmaktan biraz zevk alırlar (G 1).

Damla kadına şiddeti ele alırken yaptığı çalışmada erkek ve kadınları aynı kompozisyon içinde göstererek kadın ve erkeklerin eşitliğini anlatmak istemiştir. Damla bu konuda, “Erkekler ile kadınların aslında eşit olduklarını ve biz sokakta erkeklere laf atsak dönüp bakarlar ben bunu eşitliğini yapmak istiyorum. O yüzden buna mesaj vermek istedim. Kadınların değerinin düşmesine değil artmasını istedim (G 1). Aynı

konu üzerinde çalışan Betül görsel kültür tasarımına ilişkin yorumunda kadınların toplum içerisinde ezildiğini ifade etmiştir. Betül görüşünde “Mankeni siyaha boyadım zaten kafasına bir küp takacağım ve o yüzlere de o asit dökülen kadınların yüzlerini yapıştıracağım. Daha sonra vücuduna da asit görünümü vermek için böyle renk akmış gibi bir şeyler yapmaya çalışacağım birde onların giydiği tarzda bir şey giydirmek istiyorum [okuduğu haber detayındaki kadınların kıyafetlerinden bahsetmektedir] ... daha çok belirtmek istiyorum kadınların ezildiğini, acı çektiğini göstermek istiyorum” (G 1) ifadesiyle haber detayını yorumlamıştır.

Murat heykel çalışmasında insanların kaba davranışlarını anlatmak için nasıl bir çalışma yaptığını görüşlerinde şöyle açıklamıştır:

“...İnsanların çok kaba olduğunu vurgulamak istedim. Çünkü çevremize baktığımızda insanların hepsi kaba ve böyle cani ya da çok iyimser olmayan insanlar. Onu vurgulamak için insanın böyle nasıl bir şey olduğunu anlatmaya çalıştım. O heykelle birlikte yani çalışmam ile birlikte.” (G 1)

Görsel kültür konusunu *Araştırma* boyutunda ise öğrenciler görsel kültür konusunu araştırırken alan uzmanlarından, sosyal ağlardan, yazılı ve görsel materyallerden yararlanmışlardır. Alan uzmanlarına dayalı görsel kültür konusunu araştıran Didem “1. video da bir veteriner ile röportaj yaptım ama burada aslında bilgi amaçlı bir videoydu. Belki çok dikkat çekmez ama an azından insanların belki bir kulağına bilgi gelir belki aklında kalır faydası olur diye çektim.” (G 1) ifadesiyle görsel kültür konusuna ilişkin yapacağı uygulamalarda alan uzmanından görüş aldığını belirtmiştir.

Görsel kültür konusunu sosyal ağlardan takip ederek araştıran Ayşegül “Sonuçta doğa hepimiz için önemli ben internette bir fotoğraf görmüştüm kaç yılında bilmiyorum ama böyle çok eskidendi. 1900’ler de hatırladığım kadarıyla şimdi 2015’deki dünya giderek böyle kararmaya başlamış bu fotoğrafı gördüğümde etkilenmişim hatta yani dünyanın sonumu geliyor.” (G 1) ifade etmiştir. Aynı şekilde Didem ise görsel kültür konusu ile ilgili sosyal ağlarda takip ettiği sayfalardan da araştırdığını ve incelediğini açıklamıştır. Didem, “Benim hayvanlar konusu daha önceden de takip ettiğim bir şeydi pek bir uygulamaya geçirmesem de bunlar hakkında düşünüp bir şeyler araştırıyordum. Beğendiğim sayfalar, takip ettiğim sayfalar vardı oralardan buldum. Oralardan dikkat

çeken şeyleri topladım.” (G 1) sözleriyle açıklamıştır. Betül’de Didem gibi görsel kültür konusunu araştırırken sosyal medyadan yararlandığını “Haberlerden daha çok baktım. Sosyal medyadan yararlandım yani.” (G 1) sözleriyle açıklamıştır.

Yazılı ve görsel materyallere dayalı sorgulama yapan Eren konusuna ilişkin detaylı sorgulamalar yaparak düşünceleri anlatmıştır:

Benim için asıl şey sorunları ortadan kaldırabilmektir. Çünkü sadece bilinçlenmesi gerekiyor toplumun insanların tamamen bu şey gibi sokaktayken tecavüzlerden ya da bunun gibi şeylerden bahsedelim...Ne bileyim topluma söylenen şeyler var ve insanlar buna kör kütük inanıyor. Direk inanıyorlar ve bu zaten dengeyi bozuyor. Kimse kalkıp sorgulamıyor. Diğerini bile sorgulamıyor. Sorgulama olursa zaten büyük ihtimalle kalkar bunun gibi savaş tarzı bir şey olur...Din demiştim. Ya aslında hepsini topluma bağlı. Çünkü ırkçılıkta yapılıyor şu an günümüzde Türkiye de sokakta biri dese bu başka bir inancı var der ise insanlar böyle bakıyorlar. Bir yandan normal bakıyorlar aslında sadece o da bir insan hepsi bu. Sadece bazı şeyleri değişik kültürleri değişik olduğu toplumun kendisine ait kurduğu şeyler değişik farklı çünkü insanların hepsi aynı değil. Biri farklı bir şeye inanıyor diğeri başka bir şeye inanıyor. Kimse zaten bunu seçemez. Ya da ırkçılık sonradan dediğim bu yeterli ... Benim konum toplumdu ben daha önceden söylediğim gibi kısıtlamak istemedim kendimi bu yüzden çalışmayı yaparken ilk önce bir kendime liste oluşturduğum toplum derken de neyi anlatacağım diye. Toplumun ne içerdiğini din, siyaset, şiddet, eğitim sonra adalet ve bunun gibi birçok şey var ilk oluşturduğum listede bunun üzerine çalışmaya başladım. Teker teker eleterek gittim yaptığım çalışmayı. Dinde neyin yanlış olduğunu ya da neyin insanların empoze edilmeye çalışıldığından bahsetmek istedim ya da neyin saklandığını ya da siyasette ne işlendiğini ya da nasıl anlatsam, ne üzerine kurulduğunu, neden şu şekilde kurallar olduğunu anlatmaya çalıştım ve bunun gibi diğer türlü olabildiğince anlatmaya çalıştım (G 1).

Görsel kültür ürünü **Öz Değerlendirme** boyutunda öğrenciler çalışmalarını görsel kültür ürünü olarak değerlendirmelerine ilişkin görüşlerini ifade etmişlerdir. Mehmet “Toplumda bir şeyleri bilinçlendirmek adına yaptığım bir çalışma bu. Proje olarak yapıyorum insanlara bir şeyler kazandırmak için yapılan bir çalışma olduğunu düşünüyorum. Bu yüzden de görsel kültüre girdiğini düşünüyorum” (G 1), ifadesinde ve Didem’in “Diğer video olarak ben bunun daha çok iyi bir şey olarak görüyorum çünkü diğeri biraz zayıf kalsa da insanlar her zaman daha çok fazla şey bekliyor daha fazla beklenti içerisine giriyor o yüzden video da daha etkili olacağını düşünüyorum.” (G 1), sözleri çalışmalarını yönelik öz değerlendirme yapmışlardır. Eren ise çalışmasıyla ilgili

“Yapacağım çalışma üzerinde hangisine odaklanmalıyım hangisine en iyi noktası çıkarmam lazım. Kendi kendime soru cevap yapıyorum aslında. Bunun içinde oturup adam akıllı düşünmek lazım.” (G 1) ifade etmiştir. Betül ise “Yani insanlara bir mesaj yollanacak herkesin yaptığı şeyler, çalışmayla o yüzden de bu da bir görsel kültür ürünü” ifadesinde verilen mesajın görsel kültür çalışması için önemli olduğunu, çalışmasının bir mesaj içerdiğini ve bu açıdan çalışmasının görsel kültür ürünü olduğunu ifade etmiştir.

Öğrenciler için *Sınıf Dışı Etkinlikler* alt temasında yer alan etkinliklerin öğrencilerin yeni bilgiler edinme, derslere katkı sağlama ve motivasyon artırmada etkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Sınıf dışı etkinlikler alt temasına dayalı olan *Sınıf İçi Öğrenmeye Katkısı* boyutunda öğrenciler ders dışı etkinliklerde yürütülen sanat tarihi ile ilgili konuşmalarda yeni bilgiler öğrendiklerini görüşmelerde ifade etmişlerdir. Furkan, “Zaten ilk üniversiteye geldiğimizde üniversiteye gidiyoruz ne olacak acaba hiçbir fikrimiz yok sanat akımları dersi alacağız ya sözde hiç görmedik lisedeyiz hâlâ göremedim bende lise üçü okuyorum. Sanat akımları ile ilgili görmediğimiz için insan merak ediyor sonuçta ben resim alanında okuyan bir sanatçı adayıyım ve sanatı bilmezsem, sanatın tarihini bilmezsem olmaz benim için çok şanslıydı geldim ilk gün zaten bayağı bir etkiledi beni bilmediğim şeyleri duymak onları öğrenmek ve benim alanım ile ilgili olması çok zevkliydi... her Çarşamba geliyorduk burada 1-2 saat konuşuyorduk” (G 3), ifadesi ve Eylül’ün “İşte bu sanat akımlarını anlatmanız çok iyiydi çünkü biz 11. sınıftız ve daha bunları öğrenmiyorduk. 12. sınıfta görüyoruz biz bunları çok eksiklik var. Çünkü biz güzel sanatlar öğrencisiyiz çok çok önceden 10. sınıfta görmemiz gerekiyordu 12. sınıfa hazırlık oldu...Akımların işlenmesi de iyi oluyor çünkü okulda işlenmiyordu bunların hiçbiri. 12. sınıfta göreceğiz ama onda da büyük ihtimalle işlenmeyebilir yani.” (G 3) ifadelerinde öğrenciler ders içeriklerine ilişkin eksikliklerinin olduğunu belirtmişlerdir.

Öğrenciler ders dışı etkinliklerin, sınıf içi öğrenmelerinde diğer derslere de olumlu yansıdığını görüşlerinde ifade etmişlerdir. Ayşegül, “Bilgi edindim. Diğer konularda da bu kolaj uygulamasını açıklamıştınız o zamanlar da yani güzeldi. Ne diyebilirim yani aslında bunların daha önceden belirlenmesi ders dışında katkı sağladı

sonuçta yani dersimizde zaman kısıtlı olduğu için her şey anlatılmıyor bir sonra ki derste bunu yapacağız gibisinden ders dışı etkinliklerde o yüzden faydalı oldu. Daha önceden neler yapacağımızı daha iyi kavradık.” (G 3) sözleriyle, Didem ise “Vaktimiz kalmıyormuş da belki o yüzden geliyorduk üniversiteye. Aslında burada olsakda gelmesekde fark etmezdi aslında ama her türlü yine birçok şey kazandık bilgi konusunda olsun yine sanata, kendi sanatımıza katkı sağladı. Faydalı olduğunu düşünüyorum bunlarında.” (G 3) sözleriyle ders dışı etkinliğin birçok açıdan yararlı olduğunu ifade etmişlerdir.

Ders dışı etkinliklerin motivasyonu olumlu yönde etkilediğini söyleyen Mehmet, “Öncelikle düşüncemi söyleyeyim, bu okulun basıklığından kurtulduk. Örneğin farklı bir çalışma yapıyoruz onun adaptasyonu çok motive sağladı.” (G 3) ifade ederek öğrenme ortamının değişmesinin çalışmalar üzerine etkili olduğunu belirtmiştir.

Sınıf dışı etkinlik alt temasına ilişkin *Ders Dışı Öğrenmeye Katkısı* boyutunda öğrenciler eğlenerek öğrenme deneyimi yaşama ve müze deneyimi yaşamaları, öğrencilere kendini ifade etme olanağı bulacağı bir ortam bulması yönünde ders dışı öğrenmeye katkı sağlamıştır. Eğlenceli bir öğrenme ortamı oluştuğunu söyleyen Ayşegül “eğlenceli geçmişti, bu sanat akımlarında da bilmediğim birçok şey vardı. Yüzeysel olarak biliyordum ama tam olarak ayrıntısına girdik hem de ders akışı da zaten eğlenceli geçiyordu.” (G 3) ifadesiyle görüşünü belirtmiştir. Betül ise “Müze olayında gelmişim ki güzel olmuştu yani.” (G 3), sözleriyle Anadolu Üniversitesi Çağdaş Sanatlar Müzesi deneyiminin iyi bir deneyim olduğunu ifade etmiştir.

Öğrencinin kendini ifade etme olanağı yakaladığı ders dışı etkinlikleri özgür bir ortam olarak gören Eren “Ben önce pek gerekli olduğunu hiç bilmiyordum gitmediğim için zaten ders burada var ama orası da iyiydi çünkü orası daha rahat bir ortam en azından üniversiteyi tanımamız açısından iyi bir rol oynuyordu hem de ayrıyeten güzel bir sohbet ortamı vardı ve zaten benim bir gerçekten bir konuda ya da her hangi bir şey de en büyük takıldığım konu kısıtlamadır. Kısıtlama olursa ben yokum gibi bir şey oluyor. Çok sinirli olurum ve bu çok güzel olmuş kısıtlama yoktu istediğimiz gibi sohbet edebiliyorduk.” (G 3), ifadesiyle rahat ve kısıtlamaların olmadığı bir ortamda öğrenciler kendilerini daha iyi ifade ettiklerini söylemişlerdir. Öğrenme ortamının değişmesiyle araştırmacı ve öğrenciler arasında samimi bir ortam oluşmuştur.

Öğrencilerden Furkan bunu şu şekilde ifade etmiştir. “Kafelere gittik oturduk bu samimiyetimizi arttırdı zaten sorular, ders, çay derken çok güzel oldu.” (G 3).

Sınıf içi etkinliklerin alt temasında *Etkinliklerin Belirlenmesi* boyutunda öğrencilerin konularını bireysel tercihleri doğrultusunda belirlendiğine ilişkin şunları ifade etmişlerdir.

Eren, “Bu derse aslında belli bir konudan çok zaten konuları biz seçtik ne yapacağımız konusunda bu gayet güzeldi, bir kısıtlama yoktu ve rahat bir şekilde, özgür bir şekilde istediğimiz konu konunun üzerine çalıştık” (G 3), Didem ise “Seçtiğimiz konulara ek olarak belki bir tane daha konu seçip onu da yapabiliirdik. Belki bu da güzel olabilirdi benim düşündüğüm birkaç konu daha vardı sonradan bununla ilgili güzel çalışmalar yapılabilirim diye düşünmüştüm bu olsaydı belki sadece daha iyi olabilirdi.” (G 3) ifadesiyle farklı konularında ele alınabileceğini söylemişlerdir. Mehmet ise konu seçiminde “Konuları kendimiz seçtik. Yani hangi konular derken insanların derdi bitmez. Dünyanın bir ton derdi var. Çok fazla şey seçebilirdik. Ama değişebilir, değişiklik gösterebilir.” (G 3), sözleriyle başka konularda ele alınabileceğini ifade etmiştir.

Etkinliklerin belirlenmesinde farklı teknik deneyim kazandıklarını ve konularına ilişkin farklı teknikler deneyebileceklerini ifade eden Eylül günümüz dünya zevkleri kolaj çalışmasına ilişkin “Biz geçen sene kolaj çalışması yapmıştık dergilerden birbirleri ile bağımsız olmayan şeyleri yapmıştık. Bu dersi ondan önce alsaydık belki o kolaj çalışmalarını daha birbirlerine bağdaştırarak ve dikkat çekerek yapardık...Ayrıca video çalışması içinde konularımız var bu konular ile ilgili biz bir skeç gibi bir şey de yapabiliirdik. İşte kısa film gibi bir şey de yapabiliirdik” (G 3) ifadesiyle farklı tekniklere ilişkin fikir edindiğini belirtmiştir.

Etkinliklerin İşlenişini boyutunda öğrenciler ilgilerini çeken ve çekmeyen konularda düşüncelerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin ilgilerini görsel kültür konularından sanat ve görsel kültür konusu kapsamında bireysel çalışma konularını belirlemeleri, dijital sanat ve görsel kültür, imge analizi, sosyal medya ve görsel kültür haftalarında yapılan görsel kültür uygulamaları ilgilerini çeken görsel kültür ders etkinlikleri olmuştur. Öğrenciler bireysel çalışma konuları hakkında şunları söylemişlerdir:

Murat ilgisini çeken etkinlikler olarak birinci hafta etkinliğine ilişkin konu seçiminden bahsetmiştir. “En çok bizim kendi, konu bulmuştuk ya, o çalışma...Çünkü kendimiz düşünüyoruz buluyoruz, artı kendimiz üretiyoruz, artı bir sürü fikir ortaya çıkıyor ve bir iş yapıyoruz. Daha iyi bence. Ya da en iyisi bu.” (G 3), Betül “İlk uygulamaya geçtiğimiz zaman eğlenceliydi benim için düşünme kısmı özellikle” görüşleri ile öğrencilerin konu seçimlerinde düşünme etkinliği ilgilerini çekmiştir.

Öğrencilerin ilgilerini çeken bir diğer görsel kültür konusu ise dijital sanat ve görsel kültür etkinliğidir. Bu etkinliğe ilişkin öğrencilerin görüşleri şunlardır:

Tablo 31. *Dijital Sanat ve Görsel Kültür Haftasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar*

Teknoloji kullanımı	
<ul style="list-style-type: none"> • Teknolojinin olumsuz etkisi • Teknolojinin olumlu etkisi 	
Konuk öğretim elemanı	
<ul style="list-style-type: none"> • Öğretmen yaklaşımı 	
Dijital sanata bakış açısı	
<ul style="list-style-type: none"> • Dijital sanata ilişkin olumsuz bakış açısı • Dijital sanata ilişkin olumlu bakış açısı 	
Ders anlatımı	
Deneyim aktarımı	

Teknolojinin olumlu etkisine ilişkin öğrencilerin görüşleri şöyledir.

Betül, “Genel olarak teknolojiye olumlu baksam da bir yönden de olumsuz bakıyordum çünkü emeğin gittiğini düşünüyorum ama tam tersi olduğunu düşündüm diğer hafta çünkü çok farklı bir şeye geçiş oldu (G 2)” ifadesiyle öğrenciler dijital sanat ve görsel kültür dersinde bakış açılarının olumlu yönde değiştiğini ifade etmişlerdir. Aynı düşünceyle Murat ise şunları ifade etmiştir:

Teknolojinin sanatı kötü etkilemediğini anlattı... Çocuk doğarken teknolojinin içine doğuyor demişti. Gerçekten öyle biz doğduğumuzda o kadar teknoloji yoktu ve çok teknolojiye yönelmedik. Ama şimdi doğar doğmaz mesela çocuk 3 yaşında ya da 2 yaşında bir çocuğun elinde telefon var. Daha dün karşılaştık ufacık bebek telefonu tıkr tıkr kullanıyor. (Gülme) Oyun açıp oynuyor ama onun içine doğduğu için. Yönelmesi gerekiyor çünkü şartlar öyle. Biz o şekilde dünyaya gelseydik çünkü bizde onlara yönelecektik kötü etkilemiyor aslında geliyor gibi diyeyim. Mesela o çocuk büyüyünce teknoloji üzerinden

belki yürüyüp çalışmalar yapabilir. Bu şekilde daha iyi gibi. Tekno dünyaya doğru gidiyoruz galiba (G 2).

Murat bu görüşüyle teknolojinin günümüz yaşantısını nasıl etkilediğini ifade etmiştir. Ayrıca 'tekno dünya' ifadesi ile de teknolojiye olan yaklaşımını belirtmiştir. Teknolojinin olumsuz etkisi boyutunda öğrenciler sanatı olumsuz etkilediğini düşünmektedir. Eren'in görüşü şöyledir:

Elif hoca yokken işte teknolojinin zararları gayet fazla sanat üzerine çok zararı var... Bir önceki hafta daha olumsuz bakmıştık. Çünkü zararları da var. Ama faydaları zaten hani bir dala giriyor. Ama zararı bir noktaya giriyor. Oda normal sanatı etkiliyor. Mesela şu an bir tuval yapmak istediğimde ki normalde şey olması gerekiyor tuvalin eskizini atarken kendi elin ile atman gerekiyor. Onu bu yapabilecek kapasitede olman gerekiyor. Ama hocalar diyor ki işte projeksiyon var onunla çıkartın. Hatta ben bunu baya bir direnmişim özellikle bu yıl işte şu ana kadar hiç projeksiyon kullanmadım...Hani önceki sanatçılara baktığımızda eskiz çizgileri bile çok şey anlatıyor. Ama bize bu kalmıyor. Hani kimse çünkü hani daha basiti varken daha zorunu düşünmüyor... Başka birinin çalışmasını çok rahat bir şekilde çalabiliyorsun. İnsanlar onu güzel noktada kullanacağına nasıl daha kolay bir şekilde bir şeyler kazanabiliriz diye bakıyorlar. Teknolojinin zaten en büyük sıkıntısı bu (G 2).

Konuk öğretim elemanına ilişkin öğrencilerin düşünceleri şöyledir: Mehmet, "Gayet zevkli bir anlatımı var hocanın slaytlarda çok güzel şeylere değindi. Dünyadan haber verdi bize dünyada neler oluyor hiç bilmediğimiz şeyler gördük." (G 2), Furkan ise "biraz ön yargılı davrandım ama sonra anlatımı da gerçekten güzeldi. Bence çok şirin bir insan. Çok dikkat çekti." (G 2) ifadesi ile öğretmene olan tutullarından bahsetmişlerdir.

Dijital sanatın ortaya çıkması ile sanatın olumsuz etkilediğini düşünen öğrencilerden Eren görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

Ben hâlâ teknolojinin pek bir tarafında değilim. Çünkü dijital sanat onlar çok güzel şeyler ama aynı zamanda dijital sanatın körelttiği şeylerde var. Mesela bundan nerden baksanız hani 10 yıl önce sanırım sanatta maddi gelir olsun ya da sanattaki artış olsun birçok şey vardı ve ama teknoloji ilerledikçe insanlar eli bırakıp makinelere geçmeye başladılar mesela herkesin kullandığı tabletler var. Artık atıyorum bir endüstriyel tasarımcı olsanız bir şirkete girseniz sizden elinizle çizdiğiniz kalem yerine tablet isteyecek ve siz karakaleme odaklanmış bir insansınız ve yaptığımız şeyde zanaat olur çünkü şu an ki şirketlerin birçoğu Türkiye'deki şey istiyor bir ürün istiyor ve onu shoplar ile daha önceden yapılmış bir ürünü

kopyalayarak baya zanaat yapmanızı istiyorlar. Bu da çok güzel bir şey değil çünkü kendi ürünün olmuyor sanat olmuyor zanaatçı oluyorsun (G 2).

Eren'in bu görüşünde teknoloji kullanımının sanatı zanaata dönüştürdüğünü, sanatın bir makine üretimi hâline geldiğini ifade etmiştir. Tam tersi bir görüşte dijital sanata ilişkin olumlu bir bakış açısı ile yaklaşan Furkan ise “Dijital sanat gerçekten hani bilmediğim bir şey daha önce dikkat etmedim o kadar umursamamışım hani ne olabilir ki sonuçta emek yatıyor diye bir kafa vardı bende ama sonuçta o olmadan yürümüyor o olmadan o yürümüyordu bence ikisi de birbirini tamamlıyor dijital sanat.” (G 2) ifade etmiştir.

Konuk öğretim elemanını ders anlatımına ilişkin öğrencilerin görüşleri şöyledir:

Mehmet “Dediğim gibi bizim ufkumuzu genişletti ve dünyada neler varmış onları fark ettik. Hâni insanların sadece şey konusunu incelemedik sadece mesela burada bir sergi olmuş bunu anlatmış bunu da işlemedik. İnsanlar burada buna nasıl bakıyor bunu da gözlemledik. Hâni bakabildik, bakabildiğince tepeden bakmaya başladık konuya. Ben bunu fark ettim. Tabi ki de bizim yorumlarımız oldu. Derse katıldık gayet zevkli bir dersti. Güzel bir etkinlik.” (G 2) görüşü ile güzel, verimli ve farkındalık sağlayan bir etkinlik olduğunu ifade etmiştir.

Konuk öğretim elemanının ders işleyişinde verdiği örneklerin öğrencilerin oldukça ilgisini çektiğini öğrenciler görüşlerinde ifade etmişlerdir. Konuk öğretim elemanının yaşadığı deneyimleri öğrencilere anlatımında dikkat çeken örnekler şunlar olmuştur:

Furkan “O zaten dijital sanatı biraz ele almıştı hani ben çok şaşırdım bazı şeylerine özellikle binanın üzerine yansıtılan o mükemmel bir şeydi yani onu canlı canlı görsem daha da etkilenirdim. Çünkü bina çok büyüktü baya da ince düşünülmüştü, gayet de etkileyiciydi” (G 1), Ayşegül ise “Bu slayt gösterisini baktıktan sonra yani olumlu yönleri daha fazla ama bizim elimizde olan bir şey olumlu ya da olumsuz olması. Yani ve işte az öncede demiştim en çok bu çekti çünkü dikkatimi o yani (gülme) karenin içerisinde dans eden insanların çıkması çok baya şaşırtmıştı.” (G 2) ifade etmiştir. Diğer dikkat çeken konu ise oyunların sanat olup olmadığına ilişkin verilen örnekler olmuştur. Didem, “En dikkatimi çeken binaya yansıtılmış olan çalışmaydı. Gerçekten çok güzeldi. Oyunlar ile olan kısmı vardı. Verilmek istenen mesajı o çok

güzeldi. Sonra bir de bir oda da gittiği eve sadece 16 ya geçtiği kısmı vardı. Çok farklı şeyler gördüm aslında ben orada daha önce görmediğim şeyler gördüm. Bunların bana kattığı şeylerde güzel oldu.” (G 2). Ayrıca öğrencilerin bir diğer dikkat çeken ve kalıcı olan örnek ise müze deneyimi olmuştur. Murat “Bir sergi salonuna girmiş böyle yuvarlak bir çember bulduğunu söyledi onun içine etrafında bir dolaşmış ama ne yapacağını bilememiş galiba çünkü Türkiye de öyle ya dokunmayın işte yaklaşmayın vesaire ellemeyin diye o şekilde bu da tabi bizimkiler de böyle alıştığı için ona yaklaşmamış... Ondan sonra güvenliğin birisi sürekli onu izlemeye başlamış. Ondan sonra neden içine girmiyorsun demiş, o görsel benim çok hoşuma gitmişti” (G 2) sözleriyle kalıcı olan örneklerden bahsetmişlerdir.

Mehmet “Teknoloji konusu. Çünkü mesela sandalye bile teknolojik bir şeydir. İnsanlar bunu teknoloji deyince sadece telefon, televizyon bunlar insanın beynini çürütüyor tarzı şeklinde algılıyorlar ve sürekli mesela bir tartışma ortamı oluyor. Teknoloji insanın hayatına zararlı bir şeydir. Bence bu yanlış bir şey. Bence teknoloji gayet de faydalı bir şey. Tartışmaya açık bir konu. Ama zevkli oluyor tartışması.” (G 3), görüşüyle öğrenci bu etkinlikte yaratılan tartışma ortamının ilgisini çekmiştir. Benzer bir görüşte olan Didem “Bir de Elif hoca geldiğinde o görsel olarak teknoloji, o oyunlar orada gördüğüm bir binaya yansıtılmış olan şey vardı o çok ilgimi çekmişti.” (G 3) görüşünü söylemiştir. Bu etkinliğe ilişkin öğretim elemanının yaşadığı deneyimleri öğrencilere aktarımının da dikkat çektiği görülmüştür. Buna ilişkin Damla, “bir sürü şey izlemiştik genel olarak böyle mağarada yürürken insanlar çıkıyor onlar çok dikkatimi çekti. O hafta çok dikkatimi çekti özellikle.” (G 3), benzer bir görüşte olan Eylül ise “derste internet üzerinden çiçek ekıyorlar [Telegarden Çalışması] uygulamalar çok dikkatimi çekti, oyunda. Onlar dikkatimi çekti çünkü mesela bizde oyun oynuyoruz böyle bir şey bu, bu da sanatsal bir çalışma diye hiç düşünmemiştik. O amaç ile dikkatimi çekti” (G 3) görüşünü ifade etmiştir.

İmge analizi etkinliği ile ilgili görüşler ise şöyledir. Mehmet “Konular, resimler çıktı alıyordunuz onları yorumluyorduk, imge, imgeler, simgeler, semboller, resimlerde fotoğraflarda bunları arıyorduk ve ilk haftalarda bir resim bulmuştuk, hepimiz bir konu edindik kendimize onun hakkında, bulduğumuz resimler hakkında burada ne anlatmak istiyor ne vurgulayabilirim bu tarz şekilde kendimize bir konu edindik”, Furkan “Sanat

ve görsel kültürde bir tabloyu nasıl yorumlayacağımızı da gördüğümüz zaman ben ona mesela çok etkilenmişim.”(G 3) görüşünü belirtmiştir.

Damla ise “İncelediğimiz eserler güzeldi. Konusu anlamak. Mesela ilk aklıma gelen ölü tavşan oluyor. Dikkat çeken öğeler mesela bana onları hatırlatmama yardımcı oluyor ya da başka şeyleri çağrıştırmaya yardımcı oluyor.” (G 3) sözleriyle yapılan etkinlikte verilen örneklerin dikkatini çektiğini söylemiştir.

Sosyal medya ve görsel kültür “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi” kolaj çalışmasına ilişkin öğrencilerin görüşleri benzerlik göstermiştir.

Ayşegül, “Bu en son yaptığımız kolaj en çok o dikkatimi çekti aslında. Evet, işte o baya çekmişti ilgimi çünkü her bir işte koyulan işte bir nesnenin bir anlam içerdiğini onu anladım ve herhangi bir resme bakınca hep altında bir şey yattığını anlayabiliyorum ya da bir resmi yorumlayabiliyorum. O açıdan da katkı sağladı. O yüzden en çok sevdiğim bu olmuştu”, Eren ise bu görsel kültür çalışmasına ilişkin “Dikkatimi çeken en çok şey şu an yaptığımız çalışma. Bir şeyleri anlamaya çalışıyoruz eski bir döneme ait yeni şu an eski zamandan çıkartıp onu şu an ki günümüze aktarmaya çalışıyoruz. Bu daha hem daha eğlenceli hem de güzel fikirlerin ortaya atılabilmesini sağlıyor. Bu yüzden daha çok dikkatimi çekmişti.” (G 3) sözleriyle öğrenciler kolaj uygulamasının neden dikkat çektiğini görüşlerinde ifade etmişlerdir.

Öğrenciler görsel kültür *Etkinliklerinin İşlenişinde* ilgilerini çekmeyen konuları teorik konular olduğu görüşlerini ifade etmişlerdir. Bilgiyi yapılandırma süreci, bireysel öğrenme farklılıkları, yeni bilgiler öğrenmeleri öğrencilerin teorik konuları öğrenmelerinde güçlük yaşamalarına neden olduğu ifadelerine yansımıştır. Ayrıca yaşadıkları güçlükler teorik konuların ilgi çekmeyen konular olarak düşünmesinde etkili olmuştur. Bilgiyi yapılandırma sürecinde öğrenciler şunları ifade etmişlerdir:

Didem: “Başta nasıl bir şey olmadığını bilmediğimiz için önyargılı yaklaştık ne işimize yarayacak gibisinden ama sonradan konular ilerledikçe bir şeylerin farkına varmaya başladık ne bileyim bu ağaç niye burada diye sorabiliyoruz kendimize” (G 1) görüşünü söylemiştir. Ayşegül ise bilgiyi yapılandırma sürecinde şu görüşünde açıklamıştır. “Ben ilk hafta anlamadım sonra böyle işledikçe sırayla konular hepsi toparlandı, yerine oturdu öyle anladım “(G 1) ifade etmiştir. Yeni öğrenmeler

konusunda ise Eylül” Daha yeni öğrendiğimiz için ilk ders fazla dikkatimi çekmedi. Ondan sonrası diğer haftalar daha çok dikkatimi çekti.” (G 1) görüşüyle bilmedikleri için konuların ilgilerini çekmediğini ifade etmiştir

Etkinliklerin işlenişinde ilgi çekmeyen uygulamalarda bireysel farklılıkların da etkili olduğu görülmüştür. Murat bu konuda “Kolaj yapmayı sevmiyorum. Ama bu iyi bir çalışma ama benim fazla dikkatimi çekmedi.” (G 1) söylemiştir. Teorik konu anlatımlarında öğrencilerin sıkıldığı görülmüştür. Didem, “Aslında tüm konular güzeldi ama imge konusunu tartışırken biraz sıkılmışım sanırım. Ben böyle çok yazılı şeyler sevmiyorum da. Görsel daha çok ilgimi çekiyor.” (G 1). Benzer bir yaklaşım ile Betül “O ilk haftalarda konu anlatımlarında sıkıldım. Çünkü konu anlatımının yerine uygulamayı daha çok seviyorum” (G 1) görüşünü söylemiştir.

Teorik konularda öğrenciler daha önce görmedikleri konuları ilgi çekici olarak görmemişlerdir. Bununla ilişkili Ayşegül “İlk konular ne yapacağımızı tam olarak anlamamıştık fazla tanımadığımız ve konuyu bilmediğimiz için o yüzden ilk haftalar slaytlar sıkıcı gelmişti ve ne olduğunu ilk hafta anlamadım sonra konuları işledikçe sırayla hepsini toparladım, yerine oturdu öyle anladım.” (G 1) ifade etmiştir.

Sınıf içi etkinlikler alt temasına ilişkin ***İki Boyutlu Çalışmalar*** boyutunda görsel kültür uygulamaları olan graffiti çalışması, “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi” kolaj çalışması ve öğrencilerin kendi konuları kapsamında yaptıkları iki boyutlu çalışmalara ilişkin öğrencilerin görüşleri yer almaktadır. Öğrenciler iki boyutlu çalışmalara ilişkin görsel kültür imge ve nesnelerini nasıl tasarladıklarını, görsel kültür bağlamında nasıl kullandıklarını ve imgelerin anlamları üzerine görüşlerini söylemişlerdir.

Öğrencilerin görsel kültür uygulama geliştirme süreci ana temasına ilişkin ‘İki Boyutlu Çalışmalar’ alt temasına dayalı olarak ‘Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi’ isimli kolaj çalışmasına ilişkin öğrenci görüşleri aşağıda temalaştırılmıştır.

Tablo 32. “Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi” İsimli Kolaj Çalışmasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

---

İmgelerin görsel kültür bağlamları

Eleştirel sorgulama geliştirmeye yönelik kazanım

Sosyal medya görsellerine sorgulamaya yönelik kazanım

Görsel farkındalık oluşturmaya ilişkin kazanım

Görsel okuryazarlık oluşturmaya ilişkin kazanım

Dünya zevkleri bahçesi kolaj çalışmasına ilişkin öğrencilerin görüşleri şöyledir. Öğrenciler kolaj çalışmasında kullandıkları imgelerin görsel kültürel bağlamlarına yönelik görüşleri şöyledir:

Damla Banka görselini günümüzdeki ekonomik şartlara gönderme yapmak için banka imgesini kullanmıştır. “İnsanların acayip ciddi anlamda borçları var ve çöküşe gidiyor çoğu yer. En son hükümet kurulamadığında bayağı ben araştırdım birçok şirket battı, bankalardan para alamadıkları için bu insanlar kötüye gittiği için bankalarda baya sömürme durumunda. O yüzden bence bankalarda da birazcık dikkat çekmek istedim günümüzde çok olduğu için ön planda” (G1) ifade etmiştir.

Cennet görselinde Eren din ve inanç konusunu ele alarak sorgulamalar yapmıştır. Eren cennet panelinde yerleştirdiği imgelere ilişkin şunları ifade etmiştir:

Ağacı para ağacı olarak değiştirmiştım. Yaprakları yerine ondaki asıl amaç şuydu bende insanlar genelde şimdi tablonun geneline bakacak olursak dünya bölümündeki insanları düşünürsek cennet insanların en çok isteyeceği şeylerin cennette olması gerekiyor. Bunu düşünürsek paranın orada olması gerekiyor. Ne bileyim çünkü normalde olması gereken tuvalde cenneti bölümünde. Gayet bolluk ve insanları anlatmış ama benim bunu değiştirmem gerekiyordu. Daha farklı bir şey olması lazımdı. Bu yüzden parayı koydum. Ağaç yaprakları yerine sanki alım satım işi cennet biraz. Biraz ilginç. Kitaplarda yazılışına göre ya da hikâyelere göre ele aldım. Onlar normal elma. Çöp kutusuna normal elmaları koyacağım. Onlar normal olduğu için atılmış ya da asıl istenen orada altın elma. Havva’ya da gönderme oluyor. Asıl istenen altın elma onlar ...Kutsallık anlamında kafasına spagetti canavarını koyacağım o baştaymış gibi görünsün diye (G 1).

Öğrenciler popüler kültür nesnelere de kolaj çalışmasında yer vermiştir. Öğrencilerin popüler kültür nesnelere günümüze dikkat çekmek için kullandıkları görülmüştür. Popüler imgeleri ele alan öğrenciler tüketim ve moda üzerinde durmuşlardır. Ayşegül kullandığı imgelere ilişkin görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Benim starbucks vardı. Starbucks kahveleri vardı. İşte onlar, onlar işte popüler olduğu için seçmişim. İstek arzuyu yansıttığı için bende böyle onu, onun yerine popüler kültür bir şey koymayı tercih ettim...Mona Lisa'nın pop art biçiminde oynanması dijital olarak işte birde onu yapmışım. Özgürlük heykelini düşünmüştüm. Özgürlük heykeli hem çok popüler bir şey olduğu için çalışmanın en başında dursun istedim o bakımdan bir de özgürlük anlamında kullandım. Bundan dolayı dünyanın içerisinde olması gerektiğini düşündüm (G 1) diye ifade etmiştir.

Eylül ise sosyal medyada popüler bir imge hâline gelen Mona Lisayı kolaja eklemesini şöyle ifade etmiştir. “Herkesin şey artık mesela bilmediği bir şey değil yani çünkü sosyal medyadan dolayı herkes öğrenmiş durumda Mona Lisa'nın kimin ne olduğunu işte o yüzden onu ön plana aldık” (G 1) ifade etmiştir. Öğrenciler film kesitlerinden görüntüleri savaşa gönderme yapmak için kullanmışlardır. Eylül, “Filmden karakterler aldık. Dünyada çok savaş ve olaylar oluyor. Bunun dışında küçük bir olay bile olsa insanlar eğitilmiş dahi olsa, böyle davranıp düşünmezdi diye düşünüyorum. O beyinleri o amaçla koydum.” (G 1). Ayşegül ise “Ben tabut olabilir demiştim çünkü ölümlerin çok olduğu bir dünyadayız. Bu dünyada tek zevkler değil ölümünde olduğunu yansıtmak istediğim için tabutu yerleştirdik” (G 1) sözleriyle niçin popüler kültür imgelerini kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Öğrenciler aynı zamanda siyasi olaylara ilişkin haber kesitlerini ve görsellerini kolaj çalışmasında yer vermişlerdir. Siyasi olaylara gönderme yapan öğrenciler görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir:

Ayşegül “Dünyanın çevresinde olan savaşlardan dolayı işte siyasi olaylarını yerleştirdim. İşte oraya da böyle yazılar eklemiştik eylemleri koyduk onlara da önem verilmesini istemiştik” (G 1) ifade etmiştir. Damla da benzer bir görüş ile “Balkon konuşmasından bahsedeyim, daha yeni seçimler oldu ve bütün iller de balkon konuşması yapıldı şehirlerde. Ben Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı seçmişim. Onlarında insanlardan ayıran özelliği yok. Sadece o hoşuma gitti orada çok güzel duracaktı ve günümüzde siyaset çok ön planda olduğu için onu seçtim.” (G 1) sözleriyle ifade etmiştir. Görsel kültür uygulamalarında genellikle siyas olayları ele alan Betül ise

“Türkiye de siyasi olaylar bayağı bir olay yarattığı için bunu da koymak istedim. Çünkü önemli bir şeydi.” (G 1) düşüncesini açıklamıştır. Bu çerçevede öğrenciler etkinliklerin uygulandığı tarihlerde yaşanan siyasi ve sosyal olaylardan bağımsız kalmadıklarını belirterek çalışmalarına yansıtılmışlardır.

Öğrenciler sosyal medya görsellerini günümüzü anlatmak için kullanmışlardır. Sosyal medya ikonlarını, beğeniler, yorumlar, emojiler gibi sosyal medyaya ilişkin görsellere yer vermişlerdir. Sosyal medyaya dikkat çekmek için Ayşegül “genelde sosyal ağlardan yararlanıldı bu yorumlar sosyal ağlarda ön plana çıkarıyor. İşte o yüzden yorumları ekledik insanlar sanki orada konuşuyormuş gibi oldu. Siyasi olayla ilgili kırmızılı kadının üstüne kırmızı güzelmiş mi gibi bir ifade yazıyordu. İşte beğeniler vardı. Bir de emojiler vardı” (G 1) düşüncelerini açıklamıştır. Murat ise “Sürekli internette ya da sosyal medyada en çok kullanılmış olanları Google ele aldık. En çok öne çıkanları göz önünde bulurdum en çok zaten hep aynı şeyleri görüyor genelde insanlar. Mesela bir video vesaire resim paylaşılıyor zaten o birden çok insanın görmesini sağlıyor sürekli herkes aynı şekilde mesela birisi bir kıyafet giyiyor ondan sonra herkes aynı kıyafeti giymeye başlıyor. Bir saçını kestiriyor sonra herkes aynı saç stiline giriyor. Başka bir iş çıkarıyor o işten bin türlü iş çıkıyor. O şekilde değerlendiriyorum. Yani kötü, bence kötü bir şey. Selfie çeken insanlar koymuştuk. Yani günümüze nasıl uyarlarız diye düşündüm.” (G 1) ifadesiyle sosyal medyanın insanları nasıl tek düze hâle getirdiğini, insanların sosyal yaşamları içerisinde etkisinin yoğun olduğunu ifade etmiştir.

Öğrenciler teknolojiyi eleştirmek için dijital kodlanmış insan figürleri, dijital beyin, telefon gibi görseller kullanmışlardır. İnsanların teknoloji ile bütünleştiğini ifade eden düşüncelerini açıklamışlardır. Eylül “Teknoloji çağındayız. Elektrikler kesilse bile telefona bakarız şarjımız bitti mi diye insan bir tereddütte kalır o yüzden teknoloji artık elimiz ayağımız olmuş bir şekilde. O yüzden bunu yansıtmak için o insanları kullandık” (G 1) ifadesiyle teknolojinin insan hayatındaki yerini vurgulamıştır.

Öğrenciler tüketimi eleştiren imgeler kullanmışlardır. Tüketimi ise moda ile ilişkin görseller, marka logolarını kullanmışlardır. Furkan “Moda mesela günümüzde modayı ele almıştım bir figüre kıyafetler giydirmiştim. Nereden nereye geldiğini zaten çalışmaya bakılınca görülüyor ki bence çok güzel bir çalışma” (G 1), Didem ise

modayı insanların ekonomik bir gösterge olarak kullandıklarını ifade etmiştir. Didem, “Modayı çoğunluk ile ben yapmıştım zaten moda da insanların ne bileyim şaşalı giyinmesi ile sokakta mesela çok süslü olursun, gezersin, dolaşırsın erkeklerde de kızlarda yanından geçen bir insan olur böyle ona küçümseyerek bakarlar onlar çok fazla olan şeyler o yüzden. Bir de modaya çok günümüzde çok değer verilen bir şey. Bu yüzden dikkat çektim.” (G 1). Tüketimi eleştiren Murat “insanlar sürekli moda ile uğraşiyor. Sürekli tüketiyoruz, sürekli bir moda alışveriş giyinme çabası o şekilde değerlendiriyorum.” (G 1) düşüncelerini açıklamıştır. Tüketimi eleştiren öğrenciler markaları da bu amaçla kolaj çalışmasında kullanmışlardır.

Marka görselini Mehmet “Evet markalar oyunlar koyduk mesela bu marka oyunlar günümüzde ne hep güzellik bir şey çıkıyor mesela o parayı da kazanmak için çalışıyoruz çok zor bir şey ve nefsimize hakim olamadığımız için bunların hepsi bize cennet gibi gözüküyor.” ifadesi ile Eylül’ün düşüncesi benzerlik göstermiştir. Eylül, “Markaları tüketimi ele almak için kullandık” (G1).

“Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi” kolaj çalışmasında öğrenciler oyun simgelerini de kullanmışlardır. Didem oynadığı Sims oyununu şu amaçla kolaj çalışmasında yerleştirmiştir:

Havva ve Adem’in başına koyduk o cennette. Daha çok zaten en başında onlar oldukları için en dikkat çeken yerde orasıydı. Hepsini kapsayan bir şey olarak o ikisini gördüğüm için oraya koydum...Sims aslında tamamen bizim dünyadaki gerçekliğimizi yansıttığını düşünüyorum. Sims’in kademe kademe çıkan oyunları var ve bu da bizim yeni sürümlerimiz popülaritenin ya da dünyanın ilerledikçe belki yenileşmenin de getirdiği bir şekilde değişen bir süreç var. Mesela Sims 1’de bizim eski çağlarımıza bakarsak ona benzeyen bir şekilde değiştiğini görüyoruz. Orta kısmında sanırım en son çıkan ya da ortak kısım 3. sünü koymuştuk ve altına bir insan ekledik. İnsanın her şeyin başı olduğunu her türlü şeyin onun düşüncelerinden çıktığı için onu oraya koymayı tercih ettim ve Sims yazısını da ekledim ki bire bir birleşsin dünya ile bir olabilsin diye (G1).

Sims oyunu ile günümüz dünyasını eleştiren Eren her şeyin bir oyun olduğunu, insanların kukla gibi olduklarını ifade etmiştir. “Adem ile Havva’nın kafasında simsini o oyuncu anlamına gelen simlerini koydum. Sanki kukla gibiydi. Sen şöyle yap sen şöyle yap, bu böyle olsun gibiydi. Sanki bir oyunmuş gibi sonra zaten altın elmayı koyacağız ama sadece buna dokunmayın. Neden çünkü altın elma tarzında bir anlam olacak” (G 1)

ifadesi ile öğrencilerin oynadıkları oyunlar ile yaşam arasında bağlantı kurdukları görülmüştür.

“Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi” kolaj çalışması öğrencilerde Görme edinimi oluşturma, görsel araştırmalar yapma, İmgenin kişisel ve sosyal bağlamlara göre yorumlama, Eleştirel sorgulamalar geliştirme, Sosyal medya görsellerini sorgulama boyutlarında öğrencilere önemli kazanımları olmuştur. Görme edinimini oluşturma boyutunda, Furkan’ın görüşleri şu şekildedir:

Ben şunu söylemek istiyorum ki bu çalışmayı yaparak görmeye üşendiğimiz şeyleri görmeye başladık bence günümüzü tanıdık farkında olmadan çünkü eski döneme yeni şeyler eklemek zorundaydık ve şuan ki günümüzde ne olup bittiğinin farkında olsak bile tam üzerine düşüp düşünmezsin neden olmadığı sürece bunun için bir nedendi bence böyle olduğunda da mesela balık figürü vardı sanırım ben oraya şeyi koymuştum bir bayanın üzerinden suşi yiyorlar o kültür var mesela Japonya ya da Çin de dikkatimi çekmişti onun mesajını vermeye çalışmıştım (G 1).

Ayşegül ise görsel kültür uygulamasına ilişkin “Her bir işte koyulan nesnenin bir anlam içerdiğini onu anladım ve herhangi bir resime bakınca hep altında bir şey yattığını anlayabiliyorum ya da bir resmi yorumlayabiliyorum. O açıdan da katkı sağladı. Yani o yüzden en çok sevdiğim bu çalışma olmuştur” ifadesiyle Damla’nın ifadesi benzerlik göstermektedir. Öğrenciler görme ve bakma arasındaki ayrımı edinebilmişlerdir. Damla “Ben daha öncesinde mesela gezinirken herkes bunu yapar farklı aslında internette olmasa da belki bir gazete belki bir dergi belki bir kitap ya da önümüze gelen herhangi bir görselde artık daha fazla düşünüyor ve artık bakıp geçmiyorum. Çok saçma bir resim olsa bile acaba burada ne anlatılmak istedi de burada bu ortaya çıktı diye düşünüyorum. Bunun bana kattığı özelliklerden biri bu bunun içinde değişik fikirlerim ortaya çıkmaya başladı. Çünkü daha fazla düşünüyorum daha fazla inceledim.” (G 1) sözleriyle açıklamıştır. Aynı biçimde Betül, “Daha çok fark ediyorum imgeleri, mesajları daha iyi fark ediyorum yani normalde öylesine bakıyordum. Ama şimdi daha iyi anlamaya başladım.” (G 1) ifadesiyle bu uygulamanın öğrencilerde bakma ve görme arasındaki ayrımı ve anlamları ortaya çıkardığı görülmüştür.

Görsel araştırmalar yapmada öğrenciler kolaja uygun görselleri sosyal medyadan buldukları görülmüştür. Mehmet görsellerini bu yol ile bulmuştur. Mehmet “Ben

internetten buldum görselleri. Konu var. O konuya uygun görselleri aradım en uygunlarını buldum” (G 1). İmgenin kişisel ve sosyal bağlamlara göre yorumlamada öğrenciler anlamlandırma, karşılaştırma, eleştirel tavır sergileme gibi konularda görüşlerini ifade etmişlerdir. Didem, “Zevkleri daha çok orta kısma koymayı tercih ettim. Çünkü insanlar hep buna yoğunlaşırlar hiç düşünmezler cennet ve cehennemi. Bu zevklerin ortaya çıkacağını pek zannetmiyorum. Zaten daha fazla buraya dikkat çekildi görsel kültürde. Seçtiğim yerde genellikle hem popülerite olarak hem de insanlara daha dikkat çekebilecek daha çok bakmalarını sağlayacak belki de bir şeyler seçmeye çalıştım.” diye söylemiştir.

Furkan ise “Bazı şeylerin yerlerini değiştirmek günümüze uyarlamak gibi bununda farkındalık yaratacağına inanıyorum ki bence en büyüğü de oydu. Çünkü eskiden olan bir şey ile yeni olan bir şeyi kıyaslayıp koyduğunda insanların daha bir dikkatini çekiyor daha bir anlamlandırma süreci başlıyor bence.” (G1) diye ifade etmiştir.

Eylül “Günümüzdeki ve o resme dayanarak birçok şeyi karşılaştırdık kendi ön yargılarımızı kendi belirtmek istediklerimizi yapıştırdık. Mesela bunları hiç düşünmedim yani tepki gösterebilecek mesela şeyleri bir araya getirmek bence çok güzel bir fikirdi.” (G 1) görüşüyle öğrenciler gördükleri görselleri anlamlandırabildiklerini ifade etmişlerdir. Eleştirel sorgulamalar geliştirme boyutunda öğrenciler birçok farkındalık geliştirmişlerdir. Mehmet bu konudaki düşüncelerini şöyle ifade etmiştir:

Günümüze ait olan şeylerini kullanmamız amblemler, markalar ondan sonra farklı modeller, insanlar bunları bunu yerine yapıştırmak daha modern oluyor ve bir şeyleri kastetmeye çalışıyoruz onunla artık insanlar anlar...Vermek istediğimiz mesaj cennet ve cehennemi konu aldık yine o konudan sapmıyoruz tabii ki de tabloda ki gibi sadece bunu daha çok günümüze çekiyoruz, yansıtıyoruz günümüz de neler kötü neler iyi ya da işte neler bize cennet gibi gösteriliyor gözüküyor yada mesela cehennem mesela neler yaparsak cehenneme düşeriz ama buradaki en önemli vurgulamak istediği şey aban kalırsa cennet kısmı çünkü bütün güzellikler cennet olarak gösteriliyor bu dünyada ve insan nefesine hakim olamıyor...tabii ki de bende başından beri her şeye bir şey gözüyle bakarım. Mesela burada ne anlatmak istemiş bunun konusu ne. Mesela aldığımız he nefesi bile sorgulamamız lazım biz niye nefes alıyoruz. Buradan yola çıkarak her şeyi bilmek insan tabii ki de her şeyi

bilemez ama bilebildiği kadar artışının olması gerekir çünkü hayatta bir yerlere gelmesi için insanda bir azim olması gerekir. Bu da istekle olur (G 1).

Furkan eski ile yeni dünya arasında bağlantılar kurarak günümüze ilişkin birçok şeyi farkettiğini açıklamıştır.

Biraz daha direkt gördüğün ile kalmıyorsun. Acaba altında ne olabilir sorgulayıcı olmaya başladım gerçekten vermek istediği mesaj bu mu? Bu mesajımı vermeye çalışıyor savaş gibi bir şey mi var yoksa ben mi yanlış algılıyorum ne anlatmak istiyor çevremdekilere gösteriyorum ne anlıyorlar diye oradan zaten... kolaj çalışmamızda ben günümüzü gördüm. Günümüzün nasıl bir etki yarattığını gördüm. Eskiden olan bir şeyi günümüzdeki şeylere eklemiz gerekiyordu ve onu eklediğimde acaba ne koyabilirim düşüncesi normalde insanın kafasına gelmez günlük hayatta bence ama böyle bir şey olduğu için insan bir düşündü yani. Buraya ne koyabilirim günümüzdeki mesela son dikkat çeken şeyler neler? Soru soruyu aştı ve istemeden de olsa bazı şeylerin cevaplarını aldım. Bir yönden beni gerçekten etkiledi... Kolaj çalışmasından örnek verebilirim kolaj çalışmasında sanyorum bir figür vardı yere yatan insanlar ona doğru uzanıyordu. Ben onun yerine şimdi o figür üzerine Japonya da bayanların üzerinden yanan suşiyi koymuştum. Eller uzanıyordu yani toplumun ne şekilde ne hâle geldiğini göstermeye çalışmıştık ve bunu da farkında olmadan yapmıştım. Buraya ne gelebilir derken, araştırırken ve birden cidden bazı şeyleri görüyoruz ama algılayamıyoruz ya gerçekten sinir bozucuymuş ama baktığımızda onu görebilmek çok rahatlatıcı bir şey bence (G 1).

Öğrencilerden Damla ise gördüğü her bir nesne ve imgeyi sorguladığını ifade etmiştir.

Bir resim görüyordum bakıyordum a güzel yapmışlar geçiyordum direk şimdi görüyorum, bakıyorum böyle bir anlamaya çalışıyorum ne anlatmaya çalışmış burada ne olmuş diye. Neden böyle bir şey günümüz ile direk bağdaşiyor zaten yeni yapılan resimlerde. Geçmişte olunca birazcık araştırma gerekiyor. Ne bileyim en ufak televizyon izlerken bir reklam çıkıyor onu izliyoruz böyle neden buna değinmiş diye düşündüğümüzde çıkıyor bir sürü şey cidden dikkat çekici şeyler var yani o yüzden (G 1).

Öğrenciler kolaj çalışmasıyla birlikte sosyal medya görsellerini sorgulamaya başladıklarını ifade etmişlerdir:

Furkan “Önceden şöyle bir bakıp geçerdiniz instagramdadır başka bir yerdedir bir afiştir sokağa asılan bir posterdir şimdi şöyle bir bakıp bir daha bakıyorum. Birde Ebru hocanı gözüyle deyip (gülme) öyle bakınca da altından çok fesat şeyler çıkabiliyor bazen” (G 1). Ayşegül ise “Yani daha farklı bakmaya başladım mesela olaylara yani her türlü olaya yani bir resme bakarken de o resmin yani bir anlam ifade ettiğini

anlamaya başladım. Herhangi bir mesele telefonla dolaşıyorum bir resme bakıyorum o resmi farklı olarak yorumlamaya başlıyorum yani bir anlam ifade ediyor benim için yani önceden bu kadar fazla yani düşünmüyordum bir resim hakkında yani ne ifade ettiğini o kadar çok şey yapamıyordum.” (G 1). Eylül ise “Çoğunlukla kullandığım şey teknolojik alet olarak telefon. Burada da sosyal medyalarda gördüğüm fotoğraflar artık, sadece bakıp geçmiyorum. En azından ne anlama, anlatmak istediğini anlıyorum.” (G 1) görüşünü ifade etmiştir.

Murat ise bu görsel kültür uygulaması ile reklam imajlarını çözümlenmeye çalıştığını ifade etmiştir.

Ben bakıyorum mesela reklamda bilgisayar satmaya çalışıyorlar sürekli mesela bilgisayarın belli yerlerini öne çıkarıyorlar. Ondan sonra bakıyorum eskiden öyle düşünmüyordum da şimdi şöyle düşünüyorum mesela bu bilgisayar buna bakıyorum mesela şu düğmesi öne çıkıyor. Ondan sonra genel olarak bakınca diğer özelliklerine bakınca kötü. Ama sadece iyi özelliklerini öne çıkartıyorlar şimdi kötü özelliklerini ortaya çıkarttığım için en çok hangisinin iyi özellikleri varsa ona yöneliyorum yani o şekilde bende diyeyim (G 1).

“Günümüz Dünya Zevkleri Bahçesi” kolaj çalışmasında öğrenciler etkinliği güzel, zevkli olarak nitelendirmişlerdir. Etkinliği güzel bulan Mehmet “Bence bu çok güzel bir çalışma çünkü eskilerden önemli bir resmi Şimdi günümüze uyarlayıp insanlara bir şey anlatmaya çalışıyoruz. Bu da bence gayet çok güzel bir çalışma ve bir proje deyince akla gelebilecek en güzel çalışmalardan birisi, konu olarak” (G 1) ifade etmiştir. Etkinliği zevkli olarak gören Furkan ise “Zaten o yaptığımız kolaj o çok iyiydi ya. Ben çok zevk aldım onda bazı şeylerin yerlerini değiştirmek günümüze uyarlamak gibi bununda farkındalık yaratacağına inanıyorum ki bence en büyüğü de oydu.” (G 1) görüşünü belirtmiştir.

İki boyutlu çalışmalar alt temasına ilişkin **Graffiti Çalışması** boyutunda öğrenciler konularına ilişkin yaptıkları imgeler hakkında şunları ifade etmişlerdir.

“Ağaç imgesi” ile ilgili doğaya saygı anlamında gönderme yapan Eylül “Şablonum ağaçtı aslında daha güzel bir ağaç olabilirdi ama başta birincisi güzeldi bence ama ben yanlış kestiğim için biraz bozuldu. Ama sonradan yazı da eklemem çok iyi oldu. Biraz sanki boş oldu sanki çalışmam daha da dolu olabilirdi. Ortasında saygı yazıyordu. Doğaya saygı anlamında koydum.” görüşünü ifade etmiştir.

Spor imgesini ele alan Mehmet araştırma ve inceleme anlamında basket imgesini kullanmıştır. Bu konuda Mehmet düşüncelerini şöyle açıklamıştır:

Benim şablonumda, bir adam basket potasına kitap atıyor. Bu kitapta da illa böyle eğitim bir mesela illa kitapla olmaz. Mesela tecrübe insana hayatta böyle her yerde kazanabilir tecrübeyi illa mesela okumayan bir insan işte ben cahilim ya da işte mesela bir konuda ben bunu yapamam dememeli bence. Onun üstüne gitmeli ve onu öğrenmeli ve ben şu yüzden onu seçtim kitaplara illa bağlı kalmak yerine diğer mesela bir kitaptan kütüphaneden bir araştırılma yapılması gerekiyor o kitaba bakarız böyle kitapları da araştırırız ondan bir şey buluruz. Sadece kitaba ya da internete bağlı kalmak yerine bence her şeyi dağıtılarak böyle bir planlı, programlı bir şeyi olması lazım, araştırması lazım bir şeyler üzerinden sorgulayarak ben o yüzden kitaba bağlı kalmamak için böyle bir şey yaptım. O çalışmanın dışına çıkalım diye” (G 1).

Siyasi olaylara gönderme yapan Betül Gaz maskeli imgeyi kullanmasını şöyle açıklamıştır: Betül “Aslında kadına şiddet ile alakalı düşünmüştüm ilk başta ama çok o beğenmediğim için her zaman yaptığım boynuzlu figürü kullanmak istedim. Ona da gaz maskesi takarak işte eylemleri mesaj olarak almak istedim.” (G 1) ifade etmiştir. İskelet imgesi ile ölüme gönderme yapan Ayşegül düşünceleri sunlardır:

Ben ilk başta şey yapmıştım yani arkada fabrika vardı. Fabrika vardı ve işte bir tane yani fabrikanın dumanları vardı bir de bir tane iskelet elinde de bir tane ölü bir balık vardı. Çevre kirliliği yani bir de yangın da vardı... Yani bunda simgelediğim şey yani ölüm, tehlike işte yani insanlığın yaptığı bir şey olarak anlatmak istedim. İnsanlık böyle yaparsa sonucu böyle olur diye bunu vurgulamaya çalıştım. O şekilde yani diğerinde de işte yani aslında diğerinde daha kapsamlı tam böyle olayı anlatmış bir şekilde olacaktı yani, yani sadece kendimize değil başka canlılara da zarar veriyoruz diye ama onun kesimi olmayınca.” (G 1) ifadesiyle düşüncelerini açıklamıştır.

Panda imgesini popüler kültür ögesi olarak kullanan Didem, “Panda ve yazı vardı. Onları sev, koru, asla zarar verme diye. Pandayı seçmemin sebebi çok semboliktir panda hem graffiti olduğu için başta daha çok göze hitap etmesi için onu seçtim. Yazıyı da tamamen pandaya yönelik değil bütün hayvanlara yönelik olması için bir mesaj var küçük bir mesaj olsa da onunla bütünleştirmek istedim. Bu yüzden bu şekilde yaptım.” (G1) sözleriyle popüler olarak kullanılan panda imgesini kendi konusuna göre nasıl yansıttığını ifade etmiştir.

Yaşlı figür imgesi ile tüketime gönderme yapan Furkan “Ben çalışmamda insanların tüketimini vurgulamak istedim ve biraz daha geri kafalılığını biraz geçmiş, yaşanan olaylardan etkilenişini göstermek istedim yaptığımda zaten yaşlı bir figür vardı bıyıklı, pipolu figürü ben tasarladım. Tüketimi ele almak istedim çünkü insanlar sürekli tüketiyoruz hepimiz bir şeyler yapıyoruz” düşüncesini açıklamıştır.

Bir sorgulama oluşturmak için tipografiden yararlanan Damla “bütün çalışmalara uyarlayarak yapmıştım...Yani neden, bu olanlar neden, yaşadıklarımız neden, sırf sorgulamak için onu oraya koyduk neden? Sorgulayalım ki öğrenelim diye.” Çalışma genelindeendiği izlenimi yazı ile desteklemiştir.

Barış ve el imgesini çalışmada uygulayan öğrenciler çokkültürlülüğe bir gönderme yapmışlardır. Damla, Barış simgesini kullanmasına ilişkin görüşü şöyledir:

“Barış işareti dünyadan şu an olması gereken bir şey ki şu zaman ki dönemde barışı bir türlü sağlayamıyoruz. Ne bileyim o Suriyeli o Arap diye ayırım çok fazla var ve bunu kaldırmamız lazım çünkü hepimiz Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşız ve bunu yapmamamız gerekiyor ki bir kere bizim atalarımızdan da ne bileyim biz bilmiyoruz belki Suriye’den göçtü onlar çok eskiden bizi de o zamanlar öyle yapıyorlardı. O zaman bizim atalarımız da. Bence yapılmaması gereken bir şey. Hepimiz bence kardeşiz (G 1).

El imgesi ile ırkçılığa gönderme yapan Eren’in görüşü ise şöyledir:

Ben başta şey ırkçılık üzerine düşünmüştüm ki zaten amacım oydu. Ama şablonu yaptıktan sonra birazcık daha farklı bir şey gibi göründü ortaya daha çok şey gibi kalkınma gibi görünüyor şu an. Tekrar ayağa kalkma ya da ilerleme üzerine görünüyor. Yani o şekilde ben başka türlü düşünüyordum ama sonunda apayrı bir şey çıktı ki bu da beni sevindirdi düşündüğümde farklı bir şey çıkması güzeldi. Aslında ben şeyi, ırkçılığın yanlış bir şey olduğunu söylemeye çalıştım çünkü şu an ki insanlar ırkçılık kavramı sadece şundan ibaret sanıyorlar zenci ve beyaz ayrımı, çekik gözlü ve normal beyaz insanın ayrımını kastediyorlar bu düşünüyorlar. Türkiye de bayağı savaş var. Farklı kültürler var, insanlar var ve biz de o farklı kültürlere insan gözü ile bakmıyoruz mesela baya gazetelerde şöyle yazılar çıkıyor çok saçma şu kadar şu kadar şehidimiz, şu kadar şehit verdi... İnanılmaz, karşıdaki kişi de aslında insan ikisi de aynı şey tabii ki de birbirini bizim milletimiz çok doğru ama yine de sevinecek pek bir şey yok ortada... Ama bir şeyleri savunman gerekiyorsa savunursun ama bunda sevinecek pek bir şey yok. Bu şekilde düşünüyorum zaten ben bunu vermek istedim başta bu o kadar kısıtlı da kalmıyor. Bunu en basitinden hepimizin yaptığı bir şey...Bir sınıfta olduğumuzu düşünün ve sınıfta güzel bir insansınız

ve 2-3 tane çirkin insan var. Çirkin dedikleri insan var. Fiziki olarak onlara her zaman bir alt gözü ile bakarlar. Bunun gibi bu. Tamamen, bu da bir ırkçılığa giriyor. Bayağı bir insan ayrımı (G 1).

Öğrenciler graffiti çalışmasını eğlenceli ve zevkli bulmuşlardır. Bu konuda görüşleri ise şöyledir:

Furkan “Graffiti yaptık. Graffiti çok güzeldi. Onda çok eğlendim. Şablonları çıkardık istediğimiz şekilde aslında bizi teşvik eden şeylerdi ve anlamda çok kazanıyordu ben şunu fark ettim. İnsanların çıkardığı şablonlardan ne anlamam gerekiyordu? Herkes bir şeyler yapmıştı ama ne demek istiyordu? Sonra kendiminkine baktım kendiminki neydi acaba öyle çok zevkli bir çalışmaydı” görüşü ile çalışmayı neden zevkli bulduğunu açıklamıştır (G 1). Graffiti çalışmasını zevkli olarak nitelendiren Didem kompozisyonda eksik gördüğü alanları açıklamıştır.

Graffiti çalışması aslında etkili ve güzel bir çalışma oldu. Ama ben yazıların daha fazla olmasını düşünüyordum küçük küçük kelimeler oldu ama yeterli cümleli belki bir şeyler olabilirdi. Daha dikkat çekerdi ve daha çok düşünmeyi sağlardı diye düşünüyorum... Graffiti de diğer çalışmalara bakacak olursak daha pasif kaldığını düşünüyorum ben açıkçası. Çok fazla emek değil de hemen oldu bitti gibi oldu biraz sanki yapılan graffitiler üzerinde biraz daha fazla çalışılabilirdi şablonlar üzerinde biz de yaptık bastık gibi oldu. Onun dışındaki diğer çalışmaların hepsini ben sevdim gayet güzeldi öyle (G1).

Öğrenciler Sınıf içi etkinlikler alt temasına ilişkin Üç Boyutlu çalışmalar boyutuna ilişkin görüşlerini ifade etmişlerdir. Furkan heykel çalışmasında bakış açısı ve güç kavramını ele almıştır. Çalışmasına ilişkin yorumunu şöyle ifade etmiştir:

Neyi ne için ne yapmak için olduğunu bilmiyordum. Yapmak için yapıyordum. Mesaj verme niyetimde yoktu. Yapayım ve görevim malzemeyi tanıyayım diyordum. Sonra siz derslerimize girdiniz ve kafamda şu soru oluştu biri bana bunu neden yaptın dediğinde vereceğim cevap ne olabilir ki dedim.... Görsel kültür çalışması olarak çalışmayı ben kendim gördüğümde çalışmamı biliyorsunuz zaten üst ve alt kısımlarda soyutlanmış ağızları olan figürler var. Ama diğerinde ise ifadesiz bir figür bulunmakta bu bana göre ifade ettiği şey ise bakış açısını yansıtıyor ki o konuşan figürle farklı tarafa bakıyor, o konuşmayan figür farklı bir tarafa bakıyor ve ikisinin arasında kalmış olduğundan dolayı diğer figürlerden etkilendiği söz konusu olabilir (G 1).

Ayşegül görsel kültür konusuna ilişkin tasarımında neden sosyal medya yorumlarına ve beğenilerine yer verdiklerini görüşlerinde şöyle anlatmıştır:

Biz doğayı ele aldık ve doğanın insanlar tarafından katledilmesi insanın ihlalleri, ihmalleri sonucunda işte yangınlar çıkması canlıların ormandaki canlıların zarar görmesi işte... Erozyon oluşması doğaya da zarar vermesi bunları dikkati çekmeye çalıştık sosyal ağlardan da yararlanacağız işte yorumlar için yani canlı öyle daha güzel olur diye düşündük. Başka çalışmalarımızda olacak ama işte ilk bunu yapmayı düşündük...Bizim bunları koyma nedenimiz, sosyal medya bakımından aslında sanata sosyal medyayı da eklemek istedik çünkü insanların dikkatini o şekilde daha çok çeker ve insanlar yalnız sosyal medyada neler demiş, ağacın demek istediklerini diyormuş gibi oldu biraz insanların duyarlı insanların diyeyim. Küller koymuştuk işte bir yangından sonrası gibi tabi daha geliştiririz yani sergiye kadar öyle düşünüyoruz. Onu koymamın sebebi şimdi günlük yaşantımızda daha ilgi çekici olduğu için şu an ki yaşadığımız dönem, döneme göre bu uygun olduğu için bunu kullandık (G 2) ... Bunların da işte yani şu an ki zamanımıza uygun olduğu için yani popüler kültüre uyum sağlasın diye böyle bir, böyle bir şey düşündük, biz bunu mesela oradaki yorumlar ile ağacın ne kadar zarar gördüğünü, sanki ağacın ağaç konuşuyormuşçasına insanların bu şekilde etkilenmesini istedik. Ona göre sorumluluk bilincinde olmalarını istedik, bunu yansıtmaya çalıştık (G3) ... Teknolojiyi kullanıyoruz bu şekilde daha çok dikkat çekeceğini düşündük eğer bunları kullanırsak insanlar mesela burada ne var diye bakar en azından sadece normal kağıtlar yapıştırırsak dikkatlerini çekmeyebilirdi biz yazıp öyle bir şekilde de yapıştırabilirdik. Ama bu şekilde dikkatlerini çekerdi ve işte yani dediğim gibi şu an ki zamanımızdaki kültürün nasıl kullanıldığı bunları anlatmak istedik (G 3).

Aynı çalışmaya ilişkin Eylül ise görüşünü şöyle ifade etmiştir:

“Bir ağaç üzerinde doğayı temsil edecek bir şekilde, orman yangınlarını vurgu yapacağız. Çalışmamızda kenarlara kül yapacağız yangını belli etmek için o amaçla. Ama bu külleri sosyal medyadan yorumlar ile oluşturacağız. Doğa hakkındaki insanların sosyal medya konuşmalarını, beğenileri ekleyeceğiz. Doğayı insanların koruması, insanları bilinçlenmesi için böyle bir çalışma düşündük... İnsanların ihmali...” (G 1).

Murat ise heykel çalışmasına ilişkin düşüncelerini şöyle ifade etmiştir. Murat “Düşündüm nasıl bir iş çıkartabilirim. Bayağı düşündüm sonra bir heykel yapmaya çalıştım insan şeklinde, önü insan arkası canavar şeklinde kabayı öyle tariflendirmeye çalıştım. Yani anlatmaya çalıştım.” (G 1) görüşünde üç boyutlu çalışmasına ilişkin yüklediği anlamı nasıl yansıttığını anlatmıştır.

Mehmet konusuna ilişkin yaptığı asamblaj çalışmasına ilişkin yorumunu şöyle ifade etmiştir:

Yaptığım çalışmada bir küresel şekildeki bir cisim altına plaket kaplattırıp kupa gibi bir şey yapıp üstüne dünyadan spor ile ilgili bu konu ile ilgili tüm fotoğrafları bulabildiğim kadar fazla fotoğrafların hepsini kolajlayıp o yuvarlak cismin üzerine bir kupa gibi bir şeyi sergide sunacağım... İnsana başarıyı tattırmak. İnsan bakınca diyecek ki bunlar dünyanın her yerinde dünyada her türlü şey var bende bunlardan birisini kazanabilirim ve bu kupada ben niye olmayayım diyebilir... Benim konum herkesi kapsıyor bütün insanlığı 7'den 70'e derler ya o tarzda. İnsan yaşlı da olsa, sakat da olsa zaten var fotoğraflarda hiçbir şey insana engel değildir. İnsan istediği zaman istediği her şeyi yapabilir. Böyle bir kabiliyeti vardır...Toplumun daha ileri düzeye yerleşmesi kendini alt tabakada küçümsemeden görmesi, kendini ezik hissetmemesi ve kendine daima ben bunu yapabilirim edasıyla birlik beraberlik içerisinde daha bir ileriki adımlara düşünerek yaptım.... Spor deyince akla zaten ilk güç kavramı geliyor. Ama her şeyin başı güç insanın fiziki bir şeyi olması lazım bir şeyleri yapabilmesi için. Ama sadece güçten yana sadece kavga dövüş olarak değil bu güçten kastım bir sürü spor var. Yani ben dövüş sporlarını sevmeye başlasam bir konu altında mesela dövüş sporlarının altında yetmiş tane dal var. Bunları hepsi kavga dövüş olarak insanları incitmek adına değil spor olsun diye ve bu sporu yapanların hepsi de bunun bilincinde. Ama mesela bisiklet sürerken de güç uygulamak lazım, motor sürerken, basket oynarken, voleybol oynarken de güç kavramı dediğimiz şey hayatın her yerinde zaten bu çalışmamın en üst konusu. O güç haricinde benim başka bir konu aklıma gelmiyor.... Kimisi gösteriş için, kimisi hayranlık duyar keşke bende öyle olsam diye her şey insanın istemesi ile başlar (G 1) ifadesiyle spor konusunu çalışmasında nasıl yorumladığını anlatmıştır.

Öğrenciler *Sınıf içi etkinlikler* alt temasına ilişkin *Mail Art* çalışmasına ilişkin görüşlerini ifade etmişlerdir. Geleneksel kültürel temalar çerçevesinde planlanan 'Mail Art' ilişkin öğrencilerin 'Gelenek ve Görsel Kültür' konusuna ilişkin bulguları Tablo 33'te yer verilmiştir.

Tablo 33. *Mail Art Projesine İlişkin Kullanılan Görsel Kültürel İmgeler*

'Mail Art' Projesi
Gelenek ve görsel kültür ilişkisi
Türküler
Semboller
Nazar boncuğu
Kilim motifleri
Kıyafet
Hacivat ve Karagöz
Farklı kültürler
Düğün adetleri
Dilek ağacı

Gelenek ve görsel kültür arasında öğrenciler bağlantı kurmuşlar ve bunu görüşlerinde şöyle ifade etmişlerdir:

Furkan geleneği görsel kültür ile açıklarken merak ve sorgulama boyutunda toplumlarda uygulanan gelenek-göreneklerin neden süregeldiğini sorgulamıştır. Furkan “Gelenek ile görsel kültür arasında dediğim gibi her şey ile ilişki kurulabilir görsel kültür açısından ama gelenek de bence şu şekilde olabilir, neden böyle bir şey yapılıyor neden gelin devenin üzerine bindirilip gezdirilmiş neden sorusunu doğuruyor ve bu merak uyandıran bir şey insan merak ettiği için öğrenir, araştırır.” diye ifade etmiştir (G 3). Ayşegül ise toplumdan topluma, bireyden bireye değişen gelenekler ile görsel kültürü ilişkilendirmiştir. Ayşegül “bizim yani bir başkası bizim düşündüğümüz daha farklı bir şekilde dile getirebiliyor ya da daha farklı bir şekilde aktarabiliyor. Herkesin burada bakış açısı farklı işte bir konuya mesela konumuz, konumuz gelenek ama herkes yani farklı gelenekleri yani farklı gelenekleri seçiyor. Aynı geleneği seçse bile farklı şeyler yapacağız çünkü herkesin bakış açısı farklı” (G 3) ifade etmiştir.

Didem ise gelenek ve görsel kültür arasındaki bağı geçmişten günümüze aktarılan kültürel yapılanma olarak ifade etmiştir. Didem “Gelenek aslında belki de unutulmuş bir şey olduğu için görsel kültür hem eskiye hem günümüze belki de geleceğe konu

alınarak yapılan çalışmalar üzerine olabilir. Gelenekte de belki şu an ki nesilde çok bilinmeyi öne çıkarmak için, neyi gördüğümüzü algılamak için gördüğümüz şeyi algılayıp onu uygulamaya nasıl geçirdiğimizi anlatmak için olduğunu düşünüyorum özellikle konunun. Bunda da bizim yine vurgulamak istediğimiz noktalarda neyi ifade etmek istediğimiz önemli.” (G 3) diye ifade etmiştir. Damla gelenek ve görsel kültür arasındaki ilişkiyi ise geçmişten günümüze aktarılan nesnelere, imgeler üzerinden açıklamıştır. Damla “Görsel kültürü gelenek ile tam tarihimiz ile geçmişimiz ile şey odakladığım için çoğunlukla o yüzden bence daha mantıklı, çelişkili oluyor biraz ki öğrendiklerimizin üzerinden de gidilince gelenek deyince aklımıza ne geliyorsa benim başka bir şey gelir, bir başkasının başka bir şey ki sizin attığınız resimlerde de annesine mektup yazmış onu koymuş çocuk onlara bakılınca yani değişik değişik fikirler çıkıyor ortaya” (G 3) sözleriyle açıklamıştır.

Eren ise yarışma için gelenek ve görsel kültür arasındaki ilişkiyi sorgulamış ve konuyu ele alırken alışlagelmiş bilinen geleneklerin ele alınması yerine geleneklerin neden, niçin ve ne amaçla ortaya çıktığını sorgulamıştır. Buna ilişkin yorumu şöyledir:

Ben yarışma ile ilgili başta şey düşünüyorum ilk aklıma gelen Hacivat ve Karagöz olmuştu. Yani direk o çarpmıştı zaten küçüklüğümüzden beri empoze edildiği için biliyorduk ama sonra istemedim çünkü birçok kişi bunu yapmaya başladı. En azından vereceksem farklı bir şey vereyim ki göze çarpsın istedim. Şimdi de şeyi düşünüyorum, geleneğin Türkiye’deki olan birçok geleneğin nereden çıktığını az çok biliyorum işte kapılara sarımsak asmalar ve bunun gibi toprağa dilek, ağaçlara dilek takmak bunların hepsinin geldiği kaynağı biliyorum. Bu şekilde ilerlemeyi düşünüyorum şu an geleneğin nereden geldiği üzerine etkisinden çok şu an nereden geldiğini anlasam belki daha çok daha farklı bir şey ortaya çıkartabilirim. Çünkü büyük ihtimal birçok kişi geleneğin ne olduğu hakkında anlatacağı ya da nasıl etkisi var güzel mi kötü mü tarzında anlatacağı. Ama birçok kişi başımı düşünmeyecek (G 3).

Öğrenciler Mail art çalışmasında kullandıkları geleneksel imgelere yönelik düşüncelerini söylemişlerdir. Dilek ağacı imgesini ele alan Mehmet yarışma için yaptığı kompozisyonu şöyle açıklamıştır:

Yarışma. Ben şöyle bir şey kurdum bağlam kurdum. Geçmişten bugüne olan böyle neler yapılmış, neler gelmiş günümüze ya da günümüzden geçmişe neler kalmış. Ben bu tarz da bir şey düşündüm. Ama yaptığım çalışma biraz farklı ben kara sadece gölge, yansımaları tarzında bir şey yaptım. Mesela boğa mesela bir yerin kültürü o boğayı mesela

full siyah içinde yaptım. Ondan sonra işte bir kâğıdı böyle böyle dizdim mesela yöresel kıyafetler giymiş oyun oynayan böyle bir kadın ve erkek bunları işte bir yere gölgeli yaptım. Ondan sonra işte değişik bir müzik aleti çalan böyle bir yöresel kültürlü adamı bu şekilde resmettim. İşte dilek ağacı yaptım. Ama hepsi siyah bir şekilde...Siyahı şu yüzden tercih ettim, geçmişimiz karanlıktır geçmişe dair böyle herkes tam böyle net bir bilgi şeyi değil geçmişte her zaman böyle bilinmeyen noktalar vardır. Bende bu yüzden mesela biraz karanlık geldi bana çünkü gelenek baya geçmişten günümüze doğru geldiği için ben de bunu belli etmek istedim. İnşallah anlarlar (G 3) ifade etmiştir.

Düğün adetlerini ele alan Furkan çalışmasına ilişkin şunları ifade etmiştir:

Eski geleneklerde gelinleri develere bindirirler gezdirirler böyle davul çalar önünde mesela bu bir gelenektir ve bunu aslında nereden aklıma geldi? Şöyle aklıma geldi, haberlerde görmüştüm atın üzerinde gelin vardı şimdi düğün arabası tutulur mesela araba ile yaparlar eski çağlarda bu hayvanmış, deveymiş sonuçta kadınlar bir şeylerin üzerine bindirilir ve bir tören yapılırdı. Bunu farkında değildim öncesinde umursamıyordum, benim için normal bir şeydi bir gelin ile damadı bindirmek konvoy oluşturmak bu bir gelenektir, günümüzün geleneği budur. Eskiden de mesela at vardı, deveye bindirirlermiş, eşeğe bindirirlermiş. Deve dikkatimi çekti çünkü nadir duyuyordum ve değişik bir şey olduğunu gördüm ve bunu neden yapmayayım ki dedim sonuçta bir gelenek benim için. (G 3).

Öğrenciler *Sınıf içi etkinlikler* alt temasına ilişkin *Video Art* çalışmasına ilişkin görüşlerini ifade etmişlerdir. Öğrenciler video çalışmalarında görsel kültür konusu olarak seçtikleri konularını günlük yaşantılarında karşılaştıkları bir anı kurgusal bir düzenleme ya da doğal ortamlarında video ile kayıt altına almışlardır. Video art çalışmalarında çevre kirliliği, duyarlılık, etik unsurlar, spora bakış açısı, hayvan hakları, kadına şiddet ve modayı ele almışlardır.

Mehmet video çalışmasında etik unsurlardan bahsetmiştir. Mehmet “Video çalışmam aslında uygun video var. Ama şimdi emin olamadım. Çünkü kendi ortamımıza göre öylesine çekilmiş bir video. Ama şimdi tam bu iş için uygun mesela aynı şeyi anlatıyor...Aynı o fotoğraf gibi bir şeydi. Hatta kendimde var ya da işte arkadaşta var. Ama şimdi onlara danışmadan böyle bir şey etik olmaz” (G 3) sözleriyle etik konusunda duyarlı davranmıştır. Arkadaşlarından izin alarak onların spora bakış açılarını öğrenen Mehmet video çalışmasına ilişkin görüşü şöyledir:

Ben video çalışmama röportaj yaptım. Yaklaşık 10 kişi vardı. Konum insanların spora bakış açısı olarak işte insanlara sorduğum sorular; Herkes spor yapabilir mi? Sizce işte spor

yapan taraf mı daha zevk alır, izleyen taraf mı? İşte sporun zararları nelerdir, faydaları nelerdir? Bunları sordum insanlara. Video çalışmam tabi ki kameraman gibi bir şey olmadı yönetmenlik böyle açısından öyle ağım sağım bir şey olmadı. Ama olay cidden güzeldi röportajda sadece etik olması açısından ne isim kullandım ne yüzlerini gösterdim sadece ağzı gözüktü ve sadece sorularımı sordum onlarda cevapladı. Böyle bir çerçeveye içinde ilerledim (G3).

Çevre kirliliğini ele alan Eylül'ün video çalışmasına ilişkin görüşü şöyledir:

Video çalışmamda çevre kirliliği konusunu aldım. Video çekim parktaydı önümden insanlar geçiyordu zaten çok insan olmadığı için, çok insan bulamadığım için pek böyle şey çok sağlam bir video olmadı. Tekrar çekeceğim. Geçiyorlardı tam kameranın önünde çöp bırakıyorlardı. 2-3 insan geçince şey oluyordu mesela çöpler birikiyordu. Öyle bir şey yaptım. Çöp her bir insan bile oraya çöp attığında birkaç insan üst üste atınca çöp yığını oluyor. Bunu dikkat çekmek için yapmıştım. Sonunda da başında temiz bir şey vardı fotoğraf vardı. Temiz bir park vardı. Sonunda kirlenmiş çöpler vardı. Birleştirerek öyle bir şey yapmıştım (G 3).

Duyarlılık konusunu video çalışmasında sorgulayan Furkan'ın görüşü ise şöyledir:

Ben insanların duyarlılığını ve duyarsızlığını ele almak istemişim aslında. Şimdi ben günlük hayatımda bisiklet kullanıyorum, kullanırken de çoğunlukla trafiği kullanıyorum. Trafikteyken şerit çizgisini mesela ihlal eden araçlar çok fazla ki ben de kendi şeridimden gidiyorum bisikletler için ayrılmış olan kimisi tekerleğini sokuyor sağa döneceği için kimisi bir şeyini, kaldırıma inip şey yapmak zorunda kalıyorum ama hiçbirinin umurunda değil görmüyorlar o çizgiyi oraya neden koydukları hakkında bence bildiklerini, belki biliyorlardır ama o an için onu bilmiyorlar burada önemsenilen şey çok önemli benim için ve ben o videomda da olması gerekeni çektim. Bir gün şans eseri denk geldi şey diye çekeyim dedim hatta görsünler hatalarını bunu duyurmak istiyordum çünkü bir baktım herkes çok dikkat ediyor yolum açıldı birden çok şaşırdım olması gerekendi videomdakiler(G3).

Hayvan haklarını ele alan Didem iki video çalışması yapmıştır. Birinci video çalışması bilgi amaçlı yaptığı alan uzmanı ile röportajtan oluşmaktadır. İkinci video çalışması ise kendi kurguladığı, yazdığı hikâyeyi yine kendi yaptığı nesne ve figürleri kullanarak bir öyküleyici anlatım gerçekleştirmiştir.

Videom da bir veteriner ile röportaj yaptım ama burada aslında bilgi amaçlı bir videoydu. Belki çok dikkat çekmez ama an azından insanların belki bir, bir kulağına bilgi gelir belki aklında kalır faydası olur diye çektim...Diğer videom ise bir kukla gibi oyun hamurundan yaşlı amcağı kullandım. Bunda da hem göze hitaben belki biraz hoş gözüktüğü için hem de insanların dikkatini küçük bir nebze olsa da çekebilir diye seslendirme ile kendi yazdığım bir hikâyeyi çektim. Hikâyede çok fazla şeylere yer

vermedim daha çok genel bir şey olmasını istedim. Çok fazla da eleştiriye de girmek istemedim. Genel ve sade bir anlatım kullanmak istedim. Hem hikâyeye dönüştürülmüş hem tatlı bir amca tarafından küçük bir anı gibi güzel olabileceği için bu şekilde çekmek istedim (G 3).

Kadına şiddet konusunu video çalışmasında ele alan Damla toplumda kadının bir obje olarak görülmesini, şiddete maruz kalmasını eleştirmiştir. Buna ilişkin düşünceleri şöyledir:

Kadınların erkeklere göre bir alt seviyede bakılmasına hatta iki alt seviye de çocuklarda biraz üstte tutuluyor. Ama yine çocuğa şiddet de fazla günümüzde. Kadınların ve çocukların şiddete maruz kalmasına artı obje olarak kullanılmasını erkeklerin obje olarak kullanılmasını bunlardan şey kesintiler aldım biraz zaten resim de çizdim. Slayt şeklinde geçecek. Bazı yerlerinde şiddet görmüş kadın resimleri olacak zaten kendi üzerimden uygulayıp yaptım onu ama bazılarında da kadının gözünde korku var korkuyor insanlardan biri bir şey mi diyecek, biri bir şey mi yapacak diye, bunlar var yani. Ki size de gösterdim 2008'den 2016'ya kadar böyle sayfa 3-4 sayfa çıkar onlar kadınlar isimleri var kadınların (G 3).

Video art çalışmasında insanların tüketim ve modaya karşı olan durdurulmaz arzu ve isteklerini sorgulayan Ayşegül'ün görüşü şöyledir:

Benim konum moda ve işte modaya olan aşırı düşkünlük ile alakalıydı. Çok kalabalık ortam vardı ve insanlar sürekli bir şeyleri karıştırıyor, bakıyor böyle herkesin modaya karşı bir arzusu var ve bazen bu gerçekten aşırıya kaçabiliyor zaten teknolojiden de yararlanıyoruz moda konusunda internette de bakıyoruz ama aynı zamanda da alışveriş merkezlerinde yani genelde hep dolu oluyor zaten her alışveriş merkezine baktığımda çarşıda (G 3).

3.10.3. Sosyal ağ kullanımına ilişkin bulgular

Şekil 11. Öğrencilerin sosyal ağ kullanımına ilişkin görüşleri

Araştırmada bu tema ile “Görsel sanatlar atölye derslerinde geliştirilen sosyal ağ odaklı görsel kültür çalışmaları üzerinde değişiklik yapmaya gereksinim var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır.

Öğrencilerin sosyal ağ kullanımına ilişkin görüşleri şemalaştırıldığında ortam araç ve etkileşim yönleri daha somut bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Öğrenciler ortam olarak sosyal ağ olanağını çok fazla kullanmaktadırlar. Bu olanaklardan özellikle uygulama sürecine ilişkin araştırma yapmak, görsel kültür edinimi ve farkındalığı amacı ile facebook, instagram ve google öncelikli olarak öne çıkmaktadır. Diğer uygulamalar da kullanılmakla birlikte yaygınlık içermemektedir. Görsel kültür etkileşimleri bağlamında mesaj paylaşımının kolaylığı, geribildirim, yorum ve teknoloji olarak kabul niteliğinin yüksek ve yaygın olması, etkileşim kurmaya ilişkin kolaylık sağlama ve mobil erişime ilişkin sunduğu olanakların kolaylığı çerçevesinde WhatsApp mesajlaşma uygulamasını araç olarak kullanmışlardır. Sosyal ağların sürece yansıyan en önemli etkisi etkileşim boyutudur. Çünkü etkileşim özellikle görsel kültür çalışmalarına ilişkin farkındalık oluşturma, süreklilik ve motivasyon sağlama boyutlarında uygulama sürecinde önem taşımıştır. Tartışmalar, fikir alışverişleri ve bu süreçlerin sürekliliği

sosyal ağ uygulaması olan WhatsApp üzerinden sağlanmış ve öğrenciler bu etkileşimlerin kendilerini sürece katılmak yönünde olumlu etkilediğini vurgulamışlardır.

Sosyal ağların ‘Görsel Kültür Çalışmaları’na yansımaları öğrenci görüşlerine göre değerlendirildiğinde ‘Görsel Kültüre Etkisi’, ‘Öğretim Sürecine Etkisi’, ‘Uygulama Sürecine Etkisi’ boyutları öne çıkmaktadır. Bu boyutlar çerçevesinde görsel okuryazarlık kazanımlarını sorgulamak, kazanımlar çerçevesinde görsellere ilişkin eleştirel bakış açısı sergilemek ve bu bağlamlar ile etkileşimler kurmak için görsel yoğunluğu olan bir ortam olan sosyal ağlar aynı zamanda görsel farkındalık bağlamında ayırmsama, analiz etme ve yorumlama davranışlarının sergilenmesine yönelik olanaklar da sunmuştur. Sosyal ağlar görsel ileti ve uyarılar oluşturulabilirliği bağlamında da sürece katkı sağlamış ve böylece öğrenciler görsel kültür edinimlerini değerlendirme olanaklarını bulmuşlardır.

Sosyal ağların öğretim sürecine etkisi ise özellikle öğretim yardımcısı olarak ders içi ve ders dışı etkinliklerde kullanılması bağlamında öne çıkmıştır. Ayrıca derse yönelik süreklilik sağlamak bağlamında ilgi ve motivasyon sağlamaya yönelik etkileşimler de sürece olumlu bir biçimde yansımıştır. Uygulama sürecinde ise hem ortam hem de etkileşim bağlamları ile işe koşulması hem araştırmacı hem de katılımcılar açısından oldukça nitelikli bir süreç oluşturulmasına katkı sağlamıştır. Görsel Kültür uygulamalarına sosyal ağların katkısı Şekil 12’de verilmiştir.

Şekil 12. Sosyal Ağların Görsel Kültür Çalışmalarına Yansımaları

Öğrencilerin sosyal ağ odaklı görsel kültür çalışmaları ile ilişkili uygulamaların sosyal ağ boyutu incelendiğinde sosyal ağın oram, araç, etkileşim ve uygulama sürecine yansımalarına ilişkin görüşler öne çıkmıştır. Öğrencilerin görsel kültür çalışmalarında sosyal ağların kullanımına ilişkin bulgu ve yorumları Tablo 34’te verilmiştir.

Tablo 34. Öğrencilerin Görsel Kültür Çalışmalarında Sosyal Ağların Kullanımına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Sosyal Ağ

Ortam

- Facebook
- Instagram
- Google
- Pinterest
- Snapchat
- WhatsApp
- Youtube

Araç

- WhatsApp
  - Anında geri bildirim olanağı
  - Dosya paylaşım olanağı
  - Gruba uyum sağlama
  - Kolay etkileşim olanağı
  - Küçük grup katılım olanağı
  - Mobil kullanım kolaylığı

Etkileşim

- Çalışmaları değerlendirme
- Çevrimiçi ortam
- Dersin sürekliliğini sağlama olanağı
- Etkileşimli fikir alışverişi yapma olanağı
- Görsel paylaşımı
- Grup içi etkileşim olanağı
- İletişim olanakları
- Tartışma ortamı sağlanması
- WhatsApp paylaşım önerileri

Görsel kültüre etkisi

Öğretim sürecine etkisi

Uygulama sürecine etkisi

Görsel Okuryazarlık

Sosyal Ağ kullanımı ana temasına ilişkin **Ortam** alt temasında öğrenciler en çok kullandıkları sosyal ağları neden tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Öğrenciler en çok kullandıkları sosyal ağlar ile ilgili şunları söylemiştir.

Facebook'a ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Didem "Facebook'u kullanıyorum en çok sohbet amaçlı, beğendiğim, takip ettiğim yine kendi konumunda olduğu hayvan hakları ile ilgili olan sayfalar var onları da arıyorum takip ediyorum. Ama çoğu zaman eğlence amaçlı." (G 2) diye ifade etmiştir.

Eren "Facebook zaten bir ton haber veriyor ve diğer türlü haber sayfaları bir sürü var. Kendi sayfamızı bile oluşturabiliyoruz aslında o kadar rahat bir şey. O güzel interneti kullanmak güzel bir şey." (G 2). Murat "Facebook.Ben ondan gruplar takip ediyorum bu resimler yaptığım ile alakalı." (G 2).

Instagram'a ilişkin öğrencilerin görüşleri şöyledir:

Ayşegül "Ben genel de işte instagram kullanıyorum" (G 2). Damla ise "İnstagramdan genellikle resimlere bakıyorum insanlar yaptıkları resimleri paylaşıyorlar onlardan yararlanıyorum." (G 2) görüşünü söylemiştir. Eren "İnstagram da arkadaş ortamından çok birçok sanatçının paylaştıkları var onlar çok dikkat çekiyor ve takip etmek gerçekten istiyorsunuz çünkü bir resimci olursanız bunu herkes ister, bu herkes için değişir zaten. En basitinden insanlar benim bir arkadaşım bile butik açtı Instagram'dan. Ya bu çok basit ve güzel bir şey." (G 2) ifade etmiştir. Eylül ise "İnstagram da genellikle fotoğraf oluyor. Ya çizim üzerine onları takip ediyorum. Fotoğrafçılık onları da takip ediyorum. Onun dışında yani ya takip ettiğim şeyler şey olanlar genel de şeyle ilgili oluyor güncel haberler ile ilgili oluyor." (G 2).

Google'a ilişkin öğrencilerin görüşleri şöyledir:

Eren "Google özellikle zaten o tarz araştırma amaçlı kullanıyorum" (G 2) sözleriyle Google'ı araştırma amaçlı kullandığını ifade etmiştir.

Pinterest'e ilişkin öğrencilerin görüşleri şöyledir:

Murat "Mesela bu yeni bir uygulama çıktı pinterest diye onu da çok beğendim. Artı bir de fotoğraf bulmakta kullanıyorum" (G 2).

Snapchat'a ilişkin öğrencilerin görüşleri şöyledir:

Furkan "SnapChati sohbet amaçlı kullanıyoru" (G 2).

WhatsApp'a ilişkin öğrencilerin görüşleri şöyledir:

Mehmet “Yazı resim olarak böyle WhatsApp herkesin tercihidir.” (G 2).

Furkan “Mesajlaşma olarak WhatsApp'tan yararlanıyorum” (G 2).

Damla “WhatsApp'ı sosyalleşmek için kullanıyorum” (G 2).

Youtube'a ilişkin öğrencilerin görüşleri şöyledir:

Murat “Youtube var arada bakıyorum” (G 2) ifadesi ile sosyal medya olarak az kullandığını ifade etmiştir.

Sosyal Ağ kullanımı ana temasına ilişkin *Araç* alt temasında öğrenciler görsel kültür çalışmalarında eğitim aracı olarak WhatsApp kullanmayı tercih etmiştir. Öğrenciler sosyal yaşamlarında diğer sosyal ağları tercih ederken eğitim amaçlı WhatsApp'ı tercih etmişlerdir. Öğrencilerin WhatsApp kullanımını Tercih etme sebeplerini şöyle açıklamışlardır.

Araç alt temasına ilişkin WhatsApp'ın *Anında geri bildirim olanağı* sunması boyutunda öğrencilerin görüşleri şöyledir:

Furkan “WhatsApp da aslında az kişiydik. Çok olsaydık daha büyük sıkıntı çıkabilirdi Facebook ya da herhangi bir şey olsaydı bu kadar verim alınabilir miydi bilemiyorum ama görselleri paylaştık yine bir yerlerden görseller bulduk. Özellikle siz bize araştırmamız ve bakmamız için çok şey gösterdiniz anında konuşabildik” (G 2) ifade etmiştir. Mehmet ise “Fotoğraf, bulunduğu fotoğrafları işte size yönlendirdim. Sizden şey yaptım hem fikir aldım hem siz daha net bir şekilde böyle araştıramama yardımcı oldunuz. Arkadaşlarımda yeri geldi i bir şeyler paylaştık. Bir şeyler yorum yaptık fikirlerimizi paylaştık ve bu konuda WhatsApp büyük nimet.” (G 2) görüşü ile anında geri bildirim imkânı sunması açısından kolaylık sağladığını görüşünde ifade etmiştir.

Araç alt temasına ilişkin WhatsApp'ın *Dosya paylaşım olanağı* sunması boyutunda öğrenciler ders sürecinde görsel ve yazılı paylaşımlar yapmasında kolaylık sağlamıştır.

Mehmet “Ders süresince mesela ben kendimden örnek vereyim ben bir ton fotoğraf çıkarttırmam gerekiyordu onları böyle ben kendi imkanım da olmadığından size, sizinle paylaştım.” (G 2) ifade etmiştir. Furkan ise “WhatsApp grubunda ders süresince bazen kimimiz gelmiyordu kimimiz geliyordu kaçırdığımız şeyleri oradan görüyorduk. Ekstra sizin mesela bazı kaynaklar veriyordunuz oradan hiç değilse bilgi alışverişi yapıyorduk. O yönden bence etkili oldu.” (G 2) ifadesiyle dosya paylaşımının süreç içerisinde etkili olduğunu ifade etmiştir. Betül ise benzer bir görüş ile “Derslerin zamanında ne getirmemiz gerektiğini olarak ve birkaç kere link yollamıştınız akımlarla alakalı onlar iyi oldu onlara bakmamız.” (G 2) biçiminde düşüncelerini açıklamıştır.

Araç alt temasına ilişkin WhatsApp’ın *Gruba uyum sağlama* boyutunda kullanmayı tercih eden öğrencilerin görüşleri şöyledir.

Mehmet “Aslında benim telefonumda yer yoktu ilk hafta da. WhatsApp da pek kullanmıyordum gerçi arkadaşlar herkes WhatsApp da karar kıldı. Bende ne yapıp ne edip bir şekilde o sorunu çözdüm, hallettim yani grubu uyum sağladım.” (G 2) ifadesiyle WhatsApp’a gruba uyum sağlamak için katıldığını ifade etmiştir.

Araç alt temasına ilişkin WhatsApp’ın *Kolay etkileşim olanağı* sunması boyutunda öğrencilerin görüşleri şöyledir:

Mehmet “Oradan sadece yazıp, fotoğraf gönderebiliriz ya da ses atabiliriz. Ama mesela facebook da bir ton şey karışacak. Sayfa açacağız ondan sonra başkaları katılmak isteyecek ... Ama WhatsApp da öyle bir şey olamaz. Sırf kendi içine dönük.” (G 2) ifade etmiştir. Furkan “Çünkü daha kolay iletişim kurmamızı sağlıyor” (G 2) ifade etmiştir. Ayşegül ise “WhatsApp daha hızlı yani facebook’a göre bana göre şimdi mesela herkesin senin yazını okuduğunu görüyorsun onun mesela çevrim içi olup olmadığını ya da o kişinin yazdığını görüyorsun, ona göre cevap veriyorsun daha iyi yani kullanışlı” (G 2) ifade etmiştir. Damla da benzer bir görüş ifade etmiştir. “WhatsApp da daha kolay olacağını düşündüm çünkü görmek açısından özellikle direk bildirim geliyor diğer ağlarda mesela facebook’u ben çok kullanmıyorum. Oradan paylaşmış olsak oradan geç giriyorum twitter daki bildirimleri hiç bakmadan geçiyorum zaten hiçbirine bakmadığım için tek WhatsApp a giriyorum özellikle o yüzden” (G 2) ifade etmiştir.

Eren “WhatsApp grubu çok daha az öğrenci olduğumuz için çok daha az internet açıyordu ve herkesin çok rahat ulaşabileceği bir şeydi. Herkesin, günümüzdeki herkesin nereden baksanız her gençte olan bir şeydi. Zaten sorduğumuzda da herkes topluca evet bende var bende var katılabilirim dediler. Bu yüzden çok rahat oldu ki zaten eski gruplarımızda vardı. Herkesi ekleyerek hızlı bir şekilde yaptık...çok daha rahat ulaşımı olduğu için.” (G 2) ifadesi ile Eylül’ün görüşü “WhatsApp daha bilmiyorum daha kolay geliyor bana” (G 2) benzetmektedir.

Araç alt temasına ilişkin WhatsApp kullanım tercihinde öğrencilerin **Küçük grup katılım olanağı** sunması açısından görüşlerini ifade etmişlerdir.

Eren “WhatsApp grubu çok daha az öğrenci olduğumuz için daha iyi” (G 2) görüşü ile Eylül’ün görüşü bezmektedir. Eylül “Sınıfça bir grubumuz da vardı. Ayriyeten bir atölye grubumuzda oldu. Yani çekindiğim bir şey olmadı yani güzel de oldu. Atölyeye ait bir grup oldu.” (G 2) sözleriyle sosyal ağlarda küçük grup paylaşımlarının daha iyi olduğunu düşünmüşlerdir.

Araç alt temasına ilişkin WhatsApp kullanım tercihinde öğrencilerin **Mobil kullanım kolaylığı** sunması açısından görüşlerini ifade etmişlerdir.

Eylül “Telefonumda sürekli kullanıyorum” (G 2) sözleriyle cep telefonunda sürekli kullandığını ifade etmiştir. Eren “Daha az internet veri kullanımı gidiyor ve herkes çok rahat ulaşabiliyor” (G 2) sözleriyle mobil veri kullanımında kolaylık sağladığını ifade etmiştir.

Sosyal Ağ kullanımı ana temasına ilişkin **Etkileşim** alt temasında öğrenciler WhatsApp’ı görsel kültür uygulama sürecinde nasıl kullandıklarını belirtmişlerdir.

Etkileşim alt temasına ilişkin **Çalışmaları Değerlendirme** boyutunda öğrenciler WhatsApp kullanımları ile ilgili görüşleri şöyledir:

Ayşegül’ün görüşü şöyledir:

WhatsApp videolarımızı da yollayabilirdik yani oradan da herkes izlerdi ona göre mesela yorumlar yapılırdı. Mesela şimdi herkesin tam olurdu ona göre mesela ayarlanırdı benim de eksiklerim olduğu yaptıktan sonra fark etmişim ama belki daha erken farkına varırdım. O yüzden daha kısa süre içerisinde videolarımızı tamamlamış olabilirdik veya çalışmalarımızı da öyle. Eğer mesela çalışmalarımız olursa WhatsApp grubuna

ekleyebiliriz yani ona göre herkes yorum yapar mesela çalışma süresi uzamaz herkes yorum yapar oradan (G 2).

Etkileşim alt temasına ilişkin **Çevrimiçi Ortam** boyutunda öğrencilerin WhatsApp kullanımları ile ilgili görüşleri şöyledir:

Furkan “Genelde hep aktif oluyoruz yazıyoruz, konuşuyoruz her paylaşımı beğendiğim seçemem içinden gayet güzeldi.” (G 2) görüşüyle çevrimiçi bir ortamın paylaşımlarında etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Ayşegül “Düşüncelerimi güzelce aktardım. Zaten yani tek ben yani sınıftaki çoğu kişi yani yazdı. Onlar da hep beraber bir topluca bir konuşmamız oluyor o bakımdan da biraz daha iyi oldu ben çekinmedim.” (G 2) ifadesiyle çevrimiçi ortamda paylaşımlarını rahatlıkla yaptığını ifade etmiştir. Damla “Akımlar ile ilgili konuşurken ya da herhangi bir haber olduğunda bir bizim iş kendimiz en azından sanat ile ilgili değişik görseller olduğunda ya da bir haberler olduğunda bunları paylaşmak ve daha kolay ulaşmak için yararlı oldu.” (G 2) görüşüyle her an iletişim hâlinde bulunmanın paylaşım açısından etkili olduğunu düşünmüştür.

Betül ise aktif katılım göstermese bile çevrimiçi ortamın paylaşımları takip etmesinde etkili olduğunu ifade etmiştir. Betül “Derslerin zamanında ne getirmemiz gerektiğini olarak ve link yollamıştınız akımlarla alakalı onlar iyi oldu onlara bakmamız. Yorum yapıldı, yorumlar iyi oldu. Ben yapmadım ama. Ben bakan taraftım. Hepsine bakmıştım hoşuma gitmişti.” (G 2).

Etkileşim alt temasına ilişkin **Dersin sürekliliğini sağlama** boyutunda öğrencilerin WhatsApp kullanımları ile ilgili görüşleri şöyledir:

Mehmet “Yarışmaların tarihleri, fotoğraflar hakkında yorumları, çalışmamızı hepsini WhatsApp üzerinden güzel bir şekilde sürdürdük. Sosyal ağ lazımdı. Haberdar olmak birbirimizden, ne aşamadayız, ondan sonra çünkü hafta da bir gün ders var. Bir gün görüşebiliyoruz sizinle, mesafede uzak ya ders kapsamı olduğu için gel git böyle olmuyor. Şey piknik gibi. O yüzden birbirimizden haberdar olmamız için böyle aşamaları takip etmek için bu lazım.” (G 2) görüşü ile dersin sürekliliğinin sağlanmasında etkili olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca derse gelemeyenler açısından WhatsApp’ın dersin sürekliliğinde etkili olduğunu Furkan “WhatsApp grubunda ders süresince bazen kimimiz gelmiyordu kimimiz geliyordu kaçırdığımız şeyleri oradan

görüyoruz. Haftada bir defa yapıyorduk aslında bir gün görüşüyoruz altı gün görüşmüyorduk ama bunu sosyal medya aracılığı ile destekliyorduk” (G 2) sözleriyle ifade etmiştir. Didem “Ders saatimizde az. Sadece ders işliyorduk ders saatlerinde sonradan konuşuyorduk WhatsApp üzerinden ki daha mantıklı olur bu şekilde hızlandırmış olduk. WhatsApp bence çok yararlı bir şey oldu çünkü haberleşmemiz açısından yarın şunu şunu yapacağız diyordunuz mesela siz ona göre onun bilincinde geliyorduk bugün bunu yapacaktınız diye.” (G 2) görüşünü ifade etmiştir. Eylül ise yapılan paylaşımların dersi desteklediğini söyle ifade etmiştir. Eylül ise “Kendi aramızda mesela sınıf içerisinde bunu paylaşamazdık fotoğraflar attınız. Onun dışında sizin anlattıklarınız oldu bizim yorumlarımız oldu ders dışında ekstradan. Ya bazı konuları işte ele aldık. Mesela derse gelmediğim hafta WhatsApp’dan konuştuğumuzda bile mesela anlayabiliyorum neler yapmışlar diye bu amaçla iyi bir şey oldu.” (G 2) sözleriyle ifade etmiştir.

Etkileşim alt temasına ilişkin **Etkileşimli fikir alışverişi yapma** boyutunda öğrencilerin WhatsApp kullanımları ile ilgili görüşleri şöyledir:

Didem “Aslında katıldığımızda gerçekten güzel yorumların fikirlerin çıktığını düşünüyorum. Bu konuda iyiydi.” (G 2) görüşü ile fikir alışverişinin etkili olduğunu söylemiştir. Eren “bir konu vermiştiniz bunun üzerinden bir düşünce vermiştiniz okuma yazısı atmıştınız onu hatırlıyorum etkili olmuştu fikir verme anlamında” (G 2) sözleriyle ifade etmiştir.

Etkileşim alt temasına ilişkin **Görsel paylaşımı** boyutunda öğrencilerin WhatsApp kullanımları ile ilgili görüşleri şöyledir:

Mehmet “Sergilerden fotoğraf atıyorduk. Onları yorumluyorduk. Onlar güzeldi. Ekleme istediğim olay şu WhatsApp da şöyle bir şey atmıştınız. Bir resim attınız bir sergiden bunun hakkında yorum konuşmamızı istemişsiniz. O olay benim çok hoşuma gitti. Bunu devam ettirsek güzel olur bence.” (G 2) ifadesiyle öğrenciler görsel paylaşımı ve sonrasında oluşturulan ortamın etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Aynı şekilde Ayşegül’da fikirlerini söylemiştir. Ayşegül” ...Yani siz görseller yollamıştınız bize göstermeden önce ilk başta WhatsApp’dan yollamıştınız. Greyson Perry sergisi, işte onun hakkında yorumlar yapmıştık onun hakkında konuşmuştuk sadece bunun

okulda değil de okul dışında da kullanılması gayet güzeldi” (G 2) görüşünü ifade etmiştir.

Etkileşim alt temasına ilişkin **Grup içi etkileşim olanağı** sunması boyutunda öğrencilerin WhatsApp kullanımları ile ilgili görüşleri şöyledir:

Öğrenciler sosyal ağın sınıf içerisinde de etkileşimi olumlu yönde etkilediğini görüşlerinde söylemişlerdir. Mehmet “Şimdi bizim grup içinde kilitlenme olmamız, kilit olmamız lazımdı. Hep birbirimizden bağlantılı böyle koordineli bir şekilde hareket etmemiz lazımdı. O yüzden WhatsApp grubuna ihtiyacımız vardı.” (G 2) ifade etmiştir. Eylül “Grupta, hepimizin düşüncelerini belirtmemiz hoşuma gitti. Böyle devam ederse de iyi olur.” (G 2) görüşüyle grup içerisindeki paylaşım ortamının oluşmasında öğrencilerin etkilendiği görülmüştür.

Etkileşim alt temasına ilişkin **İletişim olanakları** sunması boyutunda öğrencilerin WhatsApp kullanımları ile ilgili görüşleri şöyledir: Murat “Ben kullanmıyordum ama. Bence o da çok iyi. Sürekli oradan haberdar olduk. Yani biz sürekli Furkan ile haberdar olduk. Bir sıkıntımız, sorumuz olduğunda oradan sorduk. Bu şekilde bence iyi. Ya sürekli iletişim hâlindeydik.” (G 2) görüşüyle sürekli iletişim olanağı bulmalarında sosyal ağın kolaylık sağladığını ifade etmiştir. Mehmet “Mesela en basiti buraya gelmem de bile WhatsApp’tan mesela Mehmet geliyor musun diye biliyorsunuz. Gruba yazıyorsunuz. Mesela toplu bir şey olacak bir yere geleceğiz bu üniversitede ders yapmaya geleceğiz...Kimler geliyor herkes görmüş oluyor. Ama öbür türlü böyle herkese tek tek mesaj atıp arayacak mısınız? Yani bence WhatsApp daha mantıklı.” (G 2) ifade etmiştir. Ayşegül ise “WhatsApp grubu yani iyi oldu mesela haberleşemediğimiz durumlar oluyor bazen o yüzden o bakımdan iyi oldu” (G 2) görüşünü söylemiştir.

Etkileşim alt temasına ilişkin **Tartışma ortamı sağlaması** sunması boyutunda öğrencilerin WhatsApp kullanımları ile ilgili görüşleri şöyledir:

Mehmet “Ben gördüğüm sürece katılıyorum çünkü hoşuma gidiyor böyle bir şeyler bir şeyi tartışmak zaten bir şey hakkında böyle bir bilgi sahibi olmak mesela biz o kadar şey söylüyoruz herkes bir şeyler yazıyor fikirlerini söylüyor böyle ama şunu anlatmak istiyor deyince çok değişik oluyor. Sonucu merak ediyor mesela bir kitap

okursunuz da sonunu çok merakla beklersiniz ya okudukça böyle daha çok meraklanır insan aynı o şekilde gidiyor. Bu da benim cidden dikkatimi çekiyor, ilgimi çekiyor.” (G 2) sözleriyle sosyal ağda yaratılan tartışma ortamının öğrencinin araştırmaya teşvik ettiği görülmüştür.

Etkileşim alt temasına ilişkin **Whastapp paylaşım önerileri** sunması boyutunda öğrencilerin WhatsApp kullanımı ile ilgili önerilerini ifade etmişlerdir. Buna ilişkin öğrenciler önerilerini sunmuşlardır. Eren “Aynen WhatsApp da çok güzel bir şey yapılabilirdi mesela bunu WhatsApp grubu dışından gerçekten güzel bir kafeye gidip oturup çok da rahat bir şekilde de yapabilirdik. O zaman daha eğlenceli olurdu. Ama WhatsApp grubunda şunu yapabiliydik herkesin bir tezi olurdu ve karşı taraftaki kişi mesela bu tezi çürütmeye çalışırdı. Bu çok eğlenceli olurdu. Gerçekten herkesin apayrı düşünceleri olurdu ve bu şekilde çürüte çürüte hepsi daha zenginleşecekti ve herkesin zevk alacağına eminim.” (G 2) sözleriyle tartışma ortamı açısından daha etkili kullanılabilmesine yönelik fikirlerini söylemiştir. Eylül ise “WhatsApp grubuna daha etkili mesela iyi birbirimizi bulduğumuz siteleri paylaşabiliriz orada ...Daha hepimizin faydalanabileceği yerleri o şekilde olunca mesela daha iyi olur öyle.” (G 2) görüşü ile ne yönde paylaşımlar yapılabileceğine ilişkin fikrini söylemiştir. Betül ise “Bence daha fazla bir şey yapılamazdı yani yeterince şey o yönden kullandığımızı düşünüyorum WhatsApp’ı. Her şey yapıldı çünkü orada.” (G 2) görüşü ile paylaşımları yeterli bulmuştur.

Sosyal ağ kullanım ana temasına ilişkin Sosyal ağların **Görsel kültüre etkisi** alt temasına ilişkin öğrencilerin görüşleri şöyledir:

Eren sosyal ağların görsel kültürü her anlamda etkilediğini ifade etmiştir.

Görsel kültürü etkiliyor. İyi yönden de kötü yönden de. Mesela bir insan atıyorum bir kişi internete girdiğinde önüne birçok şey çıkıyor. Reklam amaçlı burada milyonlarca insanın kullandığı döndürdüğü işler var. İyi ya da kötü. Bu yüzden etkilendiğimiz birçok resim ya da reklam ve bunun gibi birçok şey oluyor bu da bizi etkiliyor zaten atıyorum güzel yanından bahsedeyim. Küçük bir karikatürü Facebook ya da diğer türlü sosyal ağlarda görsek güzel olduğuna karar verip hemen onu indiriyoruz ya da kaydediyoruz bir şekilde. Ama kötü olanlarıysa ya da bize kötü gelenleri ise sadece bakıp bizi etkiliyor ve bu da zaten bizde kalıyor. Mesela kötü bir şey olduğunda kötü bir sitede ya da herhangi bir

sayfada oraya bir daha girmeyiz ya da daha çok gireriz. Bu kişiden kişiye değişir. Ama etkilediği kesinlikle etkiliyor bizi (G 2).

Sosyal ağların görsel kültüre etkisini bilginin günlük yaşama yansımada etkili olduğunu düşünen Ayşegül “Aslında mesela internette bazen dolaşıyorum böyle kıyafetlere baktığımda mesela eğer hoşuma giden bir şey varsa o tarz şeyler almaya başlıyorum. Yani benim mesela bakış açımı değiştirebiliyor. O hoşuma gittiye mesela yani beni o şekilde etkiliyor.” (G 2) ifadesi ile sosyal ağların insanların kendilerine yönelik imajlarını etkilediğini ifade etmiştir. Aynı şekilde Murat “Bir fotoğraf görüyoruz o başta zaten konuşmuştuk. Görüyoruz bize ne aktarılmak istediklerini mesela aktarabiliyorlar ama direk mesela burada diyelim bu kalemi aktarmak istiyorsak bunu göstererek direk bize aktarıyorlar ama farklı bir yolla yani o şekilde...Mesaj iletiyor.” (G 2) sözleriyle sosyal ağ ile etrafa birçok mesaj iletildiğini ifade etmiştir.

Sosyal ağların görsel kültürü bilginin kalıcılığı yönünde etkilediğini düşünen Didem “Bence %90-%80’ini etkiliyor çünkü insanlar istemli ya da istemsiz sürekli eğlence amaçlı belki, belki sadece öyle bakıp çıkmak için girse bile sosyal ağlara kullansa bile bir şeyler akıllarına giriyor ve kalıcı olabiliyor ve bu yüzden ve çok etkiliyor bence.” (G 2) diye ifade etmiştir. Eylül ise “Evet etkiliyor kesinlikle çünkü mesela bir sosyal hesabımızda bir hesabımızda gördüğümüz görseller bile şey oluyor. Bir süre sonra herkes gördüğü için mesela yıllar sonra böyle bir şey vardı diye hatırlıyoruz kültürel bir ögesi olabiliyor bazen...Yani biz mesela dünyanın ucundaki bir şeyi görsek, bir haberi görsek bile bir süre sonra işte kültürel bir öge olarak kalabilir. Aklimızda sürekli gördüğümüz için aklimızda bile kalabilir.” (G 2) görüşü ile sosyal ağda karşılaştığımız her görüntünün insanların zihininde kalıcı bir etki bıraktığını ve etkilediğini ifade etmiştir.

Sosyal ağ kullanım ana temasına ilişkin Sosyal ağların **Öğretim sürecine etkisi** alt temasına ilişkin öğrencilerin görüşlerini ifade etmişlerdir. Sosyal ağları çalışmalarında kaynak olarak kullandıklarını belirten öğrencilerin görüşleri şöyledir:

Furkan “Sosyal ağlardan mesela o şeyde yararlandım cennet, dünya, cehennem olan çalışmamızda yaptığımız. Dünya zevkleri bahçesi...Evet orada internetten bulup getirdik çoğu şeyi zaten bakarak. Orada çok etkili oldu sosyal ağ ama kendi soyut çalışmamda” (G 2) ifadesiyle sosyal ağı kaynak olarak ders sürecinde ve çalışmalarında

kullandığını ifade etmiştir. Öğretim sürecinde sosyal ağların derse yönelik ilginin sürekliliğini sağladığını ifade eden Ayşegül “Sıkılmamız için yani daha iyi oluyor. O yüzden devam. Devam etmesine olumlu bakıyorum” (G 2) görüşünü söylemiştir.

Sosyal ağ kullanım ana temasına ilişkin Sosyal ağların **Uygulama sürecine etkisi** alt temasına ilişkin öğrenciler sosyal ağları anlatımı destekleyici görsel içerikler bulmada kullandıklarını ifade etmişlerdir. Ayşegül “Uygulamalarda görsel seçilmesi daha iyi çünkü biz mesela anlatamadıysak yani sözle anlatamadıysak karşımızdakine ama gördüğümüz şey her zaman aynı olduğu için çoğu kişi mesela eğer anlaşılır bir şey ise farklı yönlerden de bakabiliriz mutlaka ama tam olarak anlatmak istediğimizi resimlerle daha iyi anlayabilirler. Yani o yüzden sosyal ağların kullanılması bu şekilde desteklenmesi resimlerle iyi ve bu şekilde de devam ederse iyi olur diye düşünüyorum.” (G 2) ifadesi ile çalışmada sosyal ağları yardımcı bir kaynak olarak kullandığını ifade etmiştir.

Sosyal ağlar uygulama sürecinde araştırma yapma olanağı sunması, görsel içerik bulmada öğrencilerin görüşleri şöyledir:

Mehmet “İnternetle sosyal medyayla. Çünkü birçok yararlanacak şey var. İlla ister istemez böyle sıkışıyoruz. İlla başvuruyoruz sosyal medyaya...Google görselleri, onu kullandım... Çünkü internette elimin altında işte istediğim fotoğrafa ulaşabildim. Yazdım işte ana başlığı oradan ulaştım fotoğraflara ondan sonra çıktısını aldık. Hallettim... Görsel kültürü mesela bir şey araştıracağız mesela bir amblem var ya da reklam televizyonda onun böyle orada işte ne anlatmak istemiş kendimiz yorumlayıp hem de böyle onu internetten bakabiliriz. Amacına, cevabına ya da işte böyle daha ayrıntılı inceleriz.” (G 2) diye ifade etmiştir. Didem aynı şekilde görüşünü söylemiştir, “Google oluyor mu? En çok sanırım Google’dan araştırma yaptım Facebook’dan sadece haber kesitlerini alırken bir şeyleri buldum. Bazen Instagram’dan bulamadığım Google ‘den farklı sayfalar var yine onlardan bir şeyler bulmaya çalıştım ama daha çok Google’dan görsellerden yararlandım.” (G 2) diye ifade etmiştir.

Sosyal ağların sosyo-kültürel gereksinimleri karşılama konusunda öğrenciler, sosyal ağların ilgi çekici olması, katılımcılara hitap etmesi, teknoloji çağının bir parçası olması ve yaygın kullanılıyor olmasında da görsel kültür uygulamalarında kullandıklarını görüşlerinde ifade etmişlerdir. Görsel kültür çalışmalarının sosyal ağ

odaklı devam etmesi konusunda öğrencilerin görüşleri şöyledir:

Sosyal ağları görsel kültür çalışmalarında ilgi çekici olduğu için kullanan Didem “Artık insanlar günümüzde daha çok sosyal medyayı sosyal ağları kullanıyor ve bu en çok dikkat çeken, en çok odak noktası olan bir şey ve bizim de yaptığımız çalışmaları gösterebilmemiz ve ilgi odağı olmasını istememiz için yani bunun olması için sosyal ağları kullanmak zorundaydık. Artık zaten biz de araçları yaparken yine sosyal ağları kullandık.”(G 2) görüşü ile Damla'nın görüşü benzerlik göstermektedir. Damla” Sosyal ağlar son zamanlarda özellikle daha çok kullanıldığı için olabilir. Daha çok ilgi odaklı olduğu için” (G 2) diye ifade etmiştir.

Görsel kültür çalışmalarında sosyal ağ kullanımını günümüz koşullarında katılımcılara hitap ettiği için kullanıldığını düşünen öğrencilerin görüşleri şöyledir:

Furkan “Günümüzde son nokta sosyal ağ olduğu için çoğunlukla işlerimizi sosyal ağlar yoluyla yapıyoruz... Sosyal ağ üzerinden yaptığımız şeylerin...Çoğunlukla gençlerin bunun üzerinde bulunduğu bir ortam var belki de bu yüzden dikkat çekmesi açısından olabilir. Sosyal medyada her yerde olsun gördüğümüz bir afiş mesela aynı şekilde sosyal medyada da görebiliriz yani bu orayı da etkiliyor burayı da etkiler. O yüzden bence sosyal ağda da etkiliyor bir reklam olsun bir mankenin üzerindeki kıyafet olsun, bir afiş olsun etkiliyor bence. Ya şimdi o afişin ya da şeyin konusuna göre değişebilir etkileme yönleri. Çoğumuzun ilgi alanı bunun üzerinde çoğumuz bunu kullanıyoruz mesela gün içinde” (G 2) diye ifade etmiştir.

Ayşegül “Şimdi günümüzde genel de zaten sürekli hep sosyal medya kullanılıyor yani herkesin elinde mesela bir telefon mutlaka oluyor ya da evde mutlaka, mutlaka bir akıllı telefon oluyor çoğu o evde internet üzerinden çok şey yapıyoruz ve aslında gençler de biraz bu konuyla alakalı ilgili olduğu için yani sosyal medya ile bu yüzden yapmış olabilirsiniz diye düşünüyorum. Yani anlatmak istediklerimizi aslında tam olarak yani anlatıyor diyebiliriz aslında yani görseller bakımından her şey zaten yani görsel bakımından anlatınca daha açıklayıcı oluyor bazen her şeyi yazıya dökülemiyor.” (G 2) diye ifade etmiştir.

Eylül “Onun dışında gençlerin, bizim gibi yaş ortalaması olan insanların işte daha çok dikkatini çektiği, daha çok sürekli elinde telefon ile uğraştığımız için bu

konuyu aldık bence” (G 2) görüşü ile yaşlılarının ilgi alanları içinde olduğunu ifade etmiştir.

Görsel kültür uygulamalarında sosyal ağların teknoloji çağının bir parçası olmasından kaynaklı kullanıldığını düşünen öğrencilerin görüşleri ise şöyledir:

Furkan “günümüzde son nokta sosyal ağ olduğu için çoğunlukla işlerimizi sosyal ağlar yoluyla yapıyoruz.” (G 2), Eylül ise “Teknoloji çağında olmamız olabilir. Onun artısı olarak sanatın sosyal ağlarındaki etkisi olabilir. Çağımızda sosyal medyanın çok kullanılması olabilir.” (G 2) diye ifade etmiştir.

Sosyal ağ kullanım ana temasına ilişkin sosyal ağların **Görsel Okuryazarlık** alt temasına ilişkin öğrencilerin görüşleri şöyledir:

Furkan “Hatta büyük bir oranda etkiledi çünkü her gördüğüme artık gördüğüm gibi algılamayıp da ne anlatmak istediğini öğrenmeye çalışarak anlamak, üzerinde araştırma yapmak hem daha zevkli oluyor hem de doğru bilgiye ulaşmamı sağlıyor bence. Bir bakış açısı yarattı bende böyle farklı türlerde artık çok farklı bakıyorum bazı şeylere zaten diğer görüşmemizde de söylemişim artık bir yerde bir reklam, bir afiş gördüğümde acaba bunun altında ne var diye şöyle bir düşünüyor insan.” (G 2) sosyal medya görsellerini anlamaya ve sorgulamaya başladığını ifade etmiştir.

Ayşegül ise “Sosyal ağlarda dolanırken yani bir resme daha farklı bakıyorum ya da ne bileyim yani daha farklı anlamlar çıkartabiliyorum veya bir sanat eserine bakarken de mesela önceden hiç bunu kim yapmış yada bunu işte ne düşünerek ne anlamda yapmış diye hiçbir araştırma gereği duymuyordum yani gözüme güzel gözüküyorsa tamamdır düşüncesindeydim ama şimdi zevkli oluyor yani hem onun hikayesini yani anlamını öğrendikten sonra hem bir şeyler kafama girmiş oluyor hem de bunu mesela yaptığım resimlerde yansıtabiliyorum” (G 2) ifadesi ile sosyal medya görsellerine eleştirel bir yaklaşım ile yaklaştığını ifade etmiştir. Damla ise “Aslında çok fazla etkilediğini düşünüyorum çünkü bir resmi, bir fotoğrafı ya da herhangi bir diğer habere bakarken onun hakkında daha fazla düşünmeye başladım, farklı açılardan bakmaya başladım bu benim yaptığım çalışmada da daha farklı çalışmalar koymama neden oldu.” (G 2) ifadesi ile sosyal medya görsellerine bakış açısında etkili olduğunu ifade etmiştir.

Mehmet ise görsel kültür dersinin görselleri anlama, yorumlama ve bakış açısını nasıl etkilediğini şöyle ifade etmiştir:

Hayatımız görsel... Şimdi gördüğümüz herşeyin bir anlatmak istediği bir şey var. Mesela ben resim okuyorum. Ben mesela durduk yere bir saçma sapan bir şey yapıp tuvale onu mesela millet baksın diye yapmam. Bir derinlik böyle bir şey anlatması gerekir. Çevremizdeki böyle görsellerde eminim herkesin bunu yansıtmak istiyor. Nitekim de öyle yapıyorlar. Bizim böyle bunları anlamamız, yargılamamız, ne yapmamız. Eleştirmemiz, aynen bunlar gerekiyor ve bunlarda da bu görsel çalışmalarımız bizim de fikirlerimizi başlarına aynı bu şekilde bu bakış açısından yansıtmaya odaklı oluyor... Şüpheli oluyorsunuz, burada ne demek istiyor acaba normal gözükken görünen gördüğümüz şeyler daha farklı bir şey mi anlatmak istemiş ya da mesela bir fotoğraf olur orada mesela zenci bir insan beyaz bir gömlek giyer ondan sonra ama o fotoğraf normaldir başka bir şey anlatmak istiyordur mesela giyelim trafik kazalarını anlatmak istemiştir. Ama acaba insanın aklı şuraya da kayıyor bu zenci adamın işte üzerinde beyaz gömlek var acaba burada bir şey mi kastetmiş. Buna da kayıyor ve bunları filan daha net görüyorsunuz (G 2).

Furkan ise yoğun görsel bombardımanında görsel kültür dersinin bakış açısını nasıl değiştirdiğini ifade etmiştir:

Çoğu insanlar bazı şeyleri bilip bilmeden paylaştıkları oluyorlar görseli gördüğünde bir şeyi üretiyor kendi kafasında başkalarında onu gördüğünde onu üreteceğini zannediyor. Hâlbuki her, bütün insanlar farklı algılayabiliyor bazı şeyleri kendi istediğini tam olarak dışa vuramadığı için bence görsel kültür dersi burada çok önemli. Sosyal medyada da bu tarz bir şeyler izlediğimde gördüğümde düşünce tarzım bunun altında ne anlatmak istiyor diye insan düşünüyor (G 2).

Öğrenciler etraflarını saran yoğun görsel içerikleri sorgulama açısından görsel kültür dersinin etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Ayşegül ve Didem bu konudaki görüşleri şöyledir:

Ayşegül “Örneğin işte yolda, yolda bir caddeyken yani bir yolculuk yaparken tabelalar karşımıza çıkıyor yani görsel olarak bizi etkiliyor yani zaten bir yazı yazılsa oraya o kişi o yazıyı okuyasıya kadar yani zor olur daha yani insan hızlı anlıyor yani daha yazıya göre daha etkili ve yani pratik bir şey görsel yani bütün her şey de öyle yani bir dışarıya çıktığımızda her şey yani bir görsel yansıtıyor yani yazı olmasa bile görsel de ne anlatmak istediğini hemen kavrayabiliyoruz. Yani o bakımdan ben olumlu bakıyorum resmin bu şekilde kullanılmasına zaten bunlar olmasaydı yani bence ne bileyim yani meslekler daha kısıtlı olurdu o” (G 2).

Didem “Aslında insanlar çok fazla şey paylaşıyorlar bizi bu çalışmayı düşünmeyi o, o resim hakkında bir şeyler düşünmeyi teşvik ederken insanlar çok fazla şey paylaşıyorlar. Belki üzerine hiç düşünmüyorlar ya da direk görüp, evet bunu insanlar görmeli diye paylaşıyorlar bunu ama aslında kendileri önce inceleyip ne olduğunu anlayıp insanlarla paylaşımları daha doğru olur çünkü bu sefer insanlar her gördüğünü paylaşmaya başlıyor ve o zaman çok fazla bir yoğunluk oluyor gerçekten. Yoğunluk olduğunda da insanlar hangi birine bakıp hangisi hakkında belki de bu yüzden düşünmüyorlar.” (G 2).

Öğrenciler sosyal medyada gördükleri görselleri sorgulamışlar ve buna ilişkin farkındalık oluşturdukları görülmüştür. Buna yönelik öğrencilerin görüşleri şöyledir:

Damla “Mesela bir kişi bir resim paylaşmıştır dikkatimizi çeker bakarız ama bazen anlam verebiliriz, bazen veremeyiz onun gibi mesela. Bu da bizi etkiliyor. Sosyal medyada gördüklerim genelde bilinçsiz yapılıyor ama reklamlar gayet de bilinçli yapılıyor yani insanların dikkatini çekmek üzerine özellikle dikkat çekiyorlar artık bilinçaltına bir yerleşim oluyor. Öyle bir şekilde yapıyorlar. Ama sosyal medyadakiler daha farklı insanlar bilinçsiz koyuyor ama bazen onlar bile bilinçaltına yerleşiyor insanların bazı şeyleri sözler mesela en ufak fotoğrafın altına yazılan.” (G 2).

Eylül “Yani eskilerden beri bir şey var belirtilen çok ufak bir şey de olsa lavabo sembeleri önceden beri belirtilmiş ezberlenmiş bir şekildeyiz artık. Onu gördüğümüzde direk h şey oluyor kültürel öge oldu artık... Sosyal medyadaki logolar onlarda sürekli aynı şey olduğu için m görsel kültürün içine giriyor. Mesela sosyal medyadaki görseller mesela sürekli gösterilen sürekli üzerinde durulan haberler olduğunda onların görselleri görsel medya... Yani kültürel bir alan oluyor o şekilde” (G 2).

Murat “Sürekli böyle insanlara bir şeyler gösterme çapasına giriyorlar sanki ya. Mesela sürekli böyle bir şey işte sürekli böyle işte bir fotoğraf paylaşıyor ardından ona benzer bir sürü bir sürü bir sürü herkes aynı şeyi yapıyor herkes aynı şeyi devam ettiriyor. Biri bir şey çıkarıyor hemen ardından herkes yapmaya başlıyor. Bu da çok sıkıyor beni.” (G2).

Öğrenciler sosyal medyanın görsel kültürü ve insanların yaşamlarını nasıl etkilediğini görüşlerinde belirtmişlerdir.

3.10.4. Görsel kültür kazanımlarına ilişkin bulgular

Şekil 13. Görsel Kültür kazanımlara ilişkin etkileşimler

Kazanımlara ilişkin etkileşimler Şekil 13'te verilmiştir. Bu çerçevede kazanımlar bilgi boyutunda teorik, teknik ve kavramsal bilgi edinimi sağlamıştır. Teorik olarak yapılandırılan bilgilerin teknik boyutlarında özellikle sosyal ağ odaklı bilgi edinimleri dikkati çekmektedir. Kavramsal bilgi çerçevesinde ise teori ve uygulamanın birleştirilmesi ve edinilen bilgilerin disiplinlerarası yaklaşım ile günlük yaşama aktarılması boyutları öne çıkmıştır.

Öğrencilerin edindikleri beceriler bağlamındaki kazanımları incelendiğinde ise özellikle görsel kültür çalışmalarının önemli bir boyutunu teşkil eden eleştirel bakış açısına dayalı eleştirel sorgulama kazanımı dikkati çeker. Bu bağlamda görsel iletileri çok yönlü bakış açısı ile inceleme, ayırdedicilik tavrı göstererek sorgulama ve bu bağlamda edinim ve günlük yaşamla ilişkilendirmede sıradışı, özgün ve yaratıcı fikirler geliştirebilme boyutları öne çıkar. Öğrencilerin görüşleri çerçevesindeki beceri bağlamında ilişkisel analiz ve sentez boyutu ise bir görsel iletiyi algılamaya ilişkin farkındalık geliştirmek amacıyla analiz, sorgulama, yorumlama, ayrıştırma, sıralama, bütünlleştirme ve sentezleme boyutlarını derin bir bakış açısı ile ortaya koyma becerisini ifade etmektedir. Görsel kültürün değer kazanımları ise bireysel farkındalık ve sorumluluk boyutları ile öne çıkmaktadır. Bireysel farkındalık boyutunda özgüven ve

kendini ifade etme, öğrencilerde bireysel olarak değer duygusu oluşturmaktadır. Sorumluluk boyutunda ise grup çalışması ve kişilerarası etkileşimlerde paydaşlar arası katılıma ilişkin farkındalık boyutları ve bu boyutların önemi ortaya çıkmaktadır.

Tablo 35. *Görsel Kültür Kazanımlarına İlişkin Bulgu ve Yorumlar*

Görsel Kültür Kazanımları
Bilgi
<ul style="list-style-type: none">
• Yeni kavramlar öğrenme
• Teorik bilgi edinme
• Farklı teknik deneyim
• Teori ve teknik arasında bağlantı kurma
• Disiplinler arası bağlantı kurma
Beceri
<ul style="list-style-type: none">
• Eleştirel bakış açısı
• Araştırmayı öğrenme
• Anlamlandırma
• Yorum yapma becerisi
• Ayırt etmeyi öğrenme
• Yaratıcı düşünme becerisi
• Çok yönlü bakış açısı
Değer
<ul style="list-style-type: none">
• Bireysel farkındalık
• Kendini ifade etme
• Yaşam deneyimlerine yansımaya
• Sorumluluk
• Özgüven
• Grup çalışması bilinci
• Sınıf içi etkileşimi güçlendirme

Araştırmada bu tema ile “Öğrencilerin sosyal ağ odaklı görsel kültür çalışmaları ile gerçekleştirilen görsel sanatlar atölye derslerine ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır.

Görsel Kültür Kazanımları ana temasına ilişkin **Bilgi** alt temasında **Yeni kavramlar öğrenme** boyutunda öğrenciler edindikleri kazanımları şöyle açıklamışlardır.

Öğrenciler görsel kültür çalışmaları ile sanata ilişkin yeni kavramlar öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Ayşegül, “Bir resim çizerken bir anlam ifade etsin istiyorum önceden o kadar çok fazla bu kadar düşünmezdim. Yani resim yaparken de

resmime bir etkisi katkısı oldu. Yani bilgilendim. Pop art biliyordum (G 3). Murat ise öğrenilecek konuların fazla olduğunu bundan dolayı okul sonrasında da devam etmesi gerektiğini söylemiştir. Murat, “Konuşulacak çok konu var. Mesela sanat akımlarını öğrendik kaç haftamızı aldı. O yüzden okuldan sonra da yapılırsa daha iyi olur çünkü çok fazla konu var, çok fazla öğrenilecek şey var. Onlar için öğrenmemiz de daha iyi olur” (G 3) görüşünü açıklamıştır.

Görsel Kültür Kazanımları ana temasına ilişkin **Bilgi** alt temasında **Teorik bilgi edinme** boyutunda öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Mehmet “Resimleri inceledik yeni ressamlar tanıdık. Bunlar üzerine konu tartışmaları yaptık, Resimleri yorumladık nerede ne anlatmak istiyor o aklımızda daha çok yansıttı. Daha geniş bir bilgi haznemiz oldu.” (G 3) görüşü ile Eylül’ ün görüşü “Biz resim öğrencisiyiz ve böyle bir şey duymamıştık. İşte bu görsel kültür içinde yaptığımız dersler, çalışma ile mesela biz daha bilinçlendik sanatçıların eserlerini yorumlayabiliriz.” Teorik konularda edindikleri bilgileri kullanmaları açısından görüşleri benzerlik göstermektedir. Betül ise “Bizim için bilgilendirme oldu açıkçası okullarda bu kadar bilgi edinemiyoruz konularda. O yüzden bir şeyler öğrenmiş olduk. Yorum yapılmamıştı hiç konularda ve biçimsel olarak bakardık Kendi açımdan daha çok ne anlama geldiğine anlamaya çalışıyorum daha fazla. Bakış açısı kattı. Herkesin diğer okullarda da görülmesi gerektiğini de düşünüyorum bu dersin açıkçası çünkü bilgilendiriyor insanı gördüğü şeyleri nasıl anlayabileceğini öğretiyor” görüşünü söylemiştir.

Görsel kültür çalışmalarında **Farklı teknik deneyim kazandıklarını** söyleyen öğrencilerin görüşü şu şekildedir:

Betül “Bizim derslerimiz açıkçası pek bir şey göremiyoruz bir de bizim grubumuzun hocaları değiştiği için pek bir ders işleyemedik geçen sene o yüzden çok geride kalmıştık ama sizin gelmeniz ile farklı çalışmalar yaptığımız için bu iyi oldu benim açımdan” (G 3) görüşüyle görsel kültür dersinde yaptıkları uygulamalardan bahsetmiştir. Ayşegül ise görsel kültür uygulamasında kolaj ve graffiti çalışmasında kompozisyon ilkelerine dikkat ederek çalışmayı oluşturduğunu yapılan bu uygulamaların teknik öğrenme açısından öğrencilere kazanımı olduğu görülmüştür. Ayşegül “Biz bu kolajı yaparken orada da renk uyumuna baktık bir şeylerin rengini

ayırt edebiliyorum kullanılsa daha iyi olur diyorum veya bu graffiti çalışmasında da öyle bu kullanılsa daha etkili olur diyoruz ne bileyim belki tamam belki bu ilk denememdi ama belki ileride bu tür şeyler olabilir ve daha deneyimli olmuş olacağım bir şeyler öğrendim.” (G 3) ifade etmiştir. Betül ise daha önce üç boyutlu bir çalışma yapmadığını görsel kültür uygulamaları ile deneyim kazandığını ifade etmiştir. Betül “3 boyutlu olarak hiçbir şey yapmamıştım onu düşünmemiştim genel olarak hep kara kalem olarak aklımdaydı. Bu şekilde hoşuma gitmeye başladı.” (G 3) sözleriyle görüşünü söylemiştir.

Görsel kültür çalışmalarında *Teori ve teknik arasında bağlantı* kurduklarını söyleyen öğrencilerin görüşü şu şekildedir:

Eylül “Videolar çekmiştik, fotoğrafa merakım da var. Bununla ilgili konum ile ilgili daha çok dikkat çekilecek fotoğrafları nasıl çekebileceğimi öğrendim konuyla bağlantı kurdum çalışmalarda” (G 3) görüşüyle teorik ie teknik arasında bağlantı kurduğunu ifade etmiştir.

Görsel kültür çalışmalarında *Disiplinler arası bağlantı kurma* kazanımı edinen öğrencilerin görüşü şu şekildedir:

Furkan, “Matematik olsun, tarih olsun hepsinde ya bu bir görsel afiş de olmayabilir bir söz, bir durum, bir olay ilgisi içerisinde de görsel kültür kullanılabilir. Öğretmen bana bir şey anlattığında buradan ne anlamam gerektiğini düşünüyorum aynı acaba ne demek istedi? Bu bence tek afiş ya da görsellik ile ilgili değil. Her şey de olabilen bir şey.” (G 3) ifadesiyle görsel kültürü matematik, tarih gibi birçok ders ile ilişkilendirmiş ve bu ilişkilendirmede bir görsel inceleme dışında, yazı, olgu ve olayın görsel kültür imgesi olarak ele alınabileceğinden bahsetmiştir. Mehmet ise “Görsel kültür çalışmasını edebiyat dersi ile işte yakın buluyorum. Bunları bağdaştırıyorum çünkü mesela ikiside sanat ile ilgili...Başkası içinde edebiyat olmaz başka bir şey olur ya da işte herkese göre farklı yorumlanabilir bu.” (G 3) sözleriyle nasıl bir bağlantı kurduğunu açıklamıştır.

Damla ise 3BSA dersinde görsel kültür dersinde öğrendiklerini aktarmıştır. Bunu şöyle ifade etmiştir: “Şimdi 3 boyutlu dersinde biz bir proje yapıyoruz. Yurt dışına sunacağız onda Hitit Uygarlığına ait bir şey yapıyoruz mesela onu araştırırken

krala götürülen yemekler ya da çalınan müzik aletleri var figürlerin elinde onlardan bahsetti. Araştırmamız ve yorum yapmamız o çalışma hakkında daha kolaylaşıyor çünkü biz bir resim yaptığımızda yorum, onu yorumlamak zor geliyordu bize neden yaptığımızı biliyoruz ama yorumlama şeklimizi bilmiyorduk. Bu derste onu öğrendik ve bir şey olduğunda direk yorumlaya biliyoruz.... Bazen derslerde geçiyor felsefe olsun, edebiyat olsun, tarih olsun geçiyor diyorum biz bunu öğrenmiştik ve hatta bir resim açıyor hocalar bunu bu kişi yaptı diye onu biz düşünebiliyoruz. Ama diğer atölye arkadaşlarımızı bilemem şimdi de.” (G 3) ifadesiyle görsel kültür edindiği kazanımları diğer dersler arasında nasıl bağlantı kurduğunu açıklamıştır.

Görsel Kültür Kazanımları ana temasına ilişkin ***Beceri*** alt temasında ***Eleştirel Bakış Açısı*** boyutunda öğrenciler edindikleri kazanımları şöyle açıklamışlardır.

Öğrenciler görsel kültür çalışmalarının özellikle bakış açılarını etkilediğini ifade etmişlerdir. Özellikle eleştirel bakış açısı kazandırma anlamında uygulamaların etkili olduğu görülmüştür. Beceri alt temasına ilişkin eleştirel bakış açısı geliştirme boyutunda öğrenciler, görsel kültür çalışmalarının düşündürücü olduğunu vurgulamıştır. Mehmet ‘in görsel kültür dersi ile edindiği eleştirel bakış açısına ilişkin görüşü şöyledir:

Görsel kültür dersine girmeden önce siz gelmeden önce biz normal hayatımızı yaşıyorduk. Şeydik böyle şey konu edinmemiştik hayatımızda mesela voleybolcu ne yapar mesela bu işi ciddi profesyonel yapan birisi voleybolun her şeyini bilir o işi özenir ve ben voleybolcuyum der. Ama mesela biz ne yapıyoruz ne kadar biz voleybolu sevsek de oynasak da voleybol oynuyoruz deriz. Ama o iş bizim işimiz değil sadece oyuncu olarak hobi gibi bir şeydi bu. ...Bu derse başladıktan sonra daha bir dikkatli gitmeye başladık çünkü bu bizim hayatımızda bir yer aldı. Bir yere ulaştı. Ve bizim gözlerimizi ufkumuzu açtı... Her zaman dediğim gibi çevreme daha böyle bir eleştirel bakmayı gözlemledim. Mesela reklamlar artık mesela eskiden böyle bakardım ne kadar güzel bir reklam ne kadar kaliteli yapmışlar ya da ne kadar kalitesiz buna bakardım. Ama artık böyle daha bir üstten inceliyorum. O reklam da işte anlatılmak istenen mesela araba markası anlatıyor bu arabayı ne şekilde anlatmış, nelere değinmiş insana çağrıştıracak neler yapmış. Semboller, imgeler bunları seziyorum bakış açısı sağlıyor. Ben kendimi şöyle olarak görmüyorum mesela bu dersi görmeden önce işte başka birisiydim şimdi bambaşka birisine dönüştüm benim görüşlerim zaten belli hayata ben olabildiğince böyle geniş açıdan bakmak isterim mesela Charlie Chaplin’in bir sözü var. Hayat dar açıda trajedi, geniş açıda komedidir diye bir sözü var. Hayata geniş açıda bakmak gerekiyor. Belli bir yerde böyle daralıp kalmak yerine hayatı

dolu dolu yaşamak gerekiyor. Olabildiğince böyle fikirlerin hepsini değerlendirmek böyle düşünmek lazım. Bende bu tarz da ilerliyorum. Kendimi kısıtlamam asla (G 3).

Öğrenciler çevrelerinde gördükleri her bir görüntüyü sorguladıklarını ve eleştirel yaklaşıtlarını ifade etmişlerdir. Furkan ise “Her şeyi eleştiriyorsun ya bu sefer cidden eleştirisel bakış açısı derken birebir eleştirmesem bile içimden geçiyor yani böyle sorgular geçiyor bir sürü soru geçiyor aklımdan nedense sonra aklıma geliyor ondan geçiyor diyorum, güzel oluyor yani.” (G 3) görüşünü söylemiştir. Damla ise “Bunlar dışında derste de yaptığımız etkinliklerde de çok yararı oldu düşünme açımızdan gelişimimizi çok iyi etkiledi...Yani tamamen değişti benim fikirlerim size de bahsetmişim zaten her şeye böyle şey bakıyordum kötü bakıyordum. Şimdi size dersi anlattıkça diyorum bu daha mantıklı benim fikrim daha farklıydı bu daha mantıklı geliyor...Bütün bakış açıları değişti tamamen.” (G 3). Betül ise “Gördüğüm resimleri ne anlama geldiğini en azından anlamaya çalışıyorum. Sadece biçimsel bakmıyorum anladığım için daha çok eleştiriye yakın geliyor artık. Eleştiri yapabiliyorum.” (G 3) ifadesinde biçimsel inceleme yerine içerik olarak da inceleme yaptığını ifade etmiştir.

Didem “Görsel kültür, görüş açısından, düşünme açısından daha farklı bakış açıları yakalamamı sağladı. Bu aslında direk çalışmalarımı yaparken de farklı düşünmeye çalıştım daha farklı şeyler yapmaya çalıştım yapabildim mi bilmiyorum ama bu görsel kültürü yaparken de aslında uygulamalarda da çok şey kazandırdı bana bunları yapma aşamasında.” (G 3) görsel kültür etkinlikleri ile önyargılı davranışlarının azaldığını ifade eden Eren “Derste zaten birçok şey öğrendik. Bildiğimiz birçok şey üzerine tekrar oldu ya da daha farklı yönden baktık. Bu şekilde birçok düşünce değişti sanırım ve düşünce çok önemli. Ön yargı koymadım hiçbir şey koymamaya başladım. Bu daha önceden de az çok vardı ama şu an daha net var. Ön yargı koymuyorum ya da belli bir kural koymuyorum hiçbir şekilde sadece olduğu gibi bakmaya çalışıyorum ya da görebildiğim kadarını ve daha fazlasını zorluyorum kendime bu çok iyi oldu” (G 3) diye söylemiştir.

Murat “Her yerde karşılaşıyoruz. Birçok şey var onlar artık dikkatimi çekiyor. Mesela geçen bir yere baktığımda gerçekten görüyorum. Bize çarpıtılan şeyleri ya da ne şekilde anlam yüklemek istediklerini o şekilde bence iyi konu.” (G 3). Eylül “Sadece

sosyal medya değil çevremdeki bütün her şeye bakış açımı etkiledi yani resimdeki nedenini arıyorum, amacımı arıyorum mesela sadece bakıp geçmiyorum zaten bulunduğumuz alana göre bunu yapmamız gerekiyor. Bu ders sayesinde daha çok etkili oldu bence.” (G 3) görüşünü söylemiştir.

Öğrenciler *Araştırmayı Öğrenme* boyutunda edindikleri kazanımları şöyle açıklamışlardır:

Murat “Şu anda bayağı hatta evde de bazen araştırıyorum mesela imgeyi hâlen tekrar tekrar internetten açıp imge nedir işte simge nedir araştırıyorum.” (G 3). Furkan ise görsel kültür dersinin merak duygusunu oluşturduğunu ve araştırmaya yönelttiğini ifade etmiştir. “Merak duygusunu oluşturuyor insanın içinde bence görsel kültür ve bu da bir şeyler öğrenmemizi sağlıyor (G 3).

Öğrenciler *Anlamlandırma* boyutunda edindikleri kazanımları şöyle açıklamışlardır:

Murat görsel kültür uygulamalarının etrafında gördüğü görselleri anlamlandırma açısından etkili olduğunu söylemiştir. “Görsel kültür bu başta da dediğim gibi ilk gördüğümde gerçekten bu oldu ama ben hiçbir şey anlamıyordum mesela şöyle kitaba baktığımda üstündekilerden bir şey anlamıyordum öyle anlatayım sonra şimdi anlıyorum gerçekten mesela şu resimden örnek vereyim [öğrenci önünde duran bir kitabın kapağındaki görseli örnek vermiştir] mesela bir insan kafası ondan sonra içinde beyin artı şeyler çıkmış bilgisayar buna bakınca bir sürü şey anlıyorum mesela artık. Anlamlar çıkarmaya başladım” (G 3).

Öğrenciler *Yorum Yapma Becerisi* boyutunda edindikleri kazanımları şöyle açıklamışlardır:

Eylül, “Çevremdeki görselleri yorumlayabiliyorum ve görsellerin ne demek olduğunu ne anlattığını anlayabiliyorum (G 3) ifade etmiştir.

Öğrenciler *Ayrt Etmeyi Öğrenme* boyutunda edindikleri kazanımları şöyle açıklamışlardır:

Murat “Birine baktığımda eğer o kötü bir resimse ve kötü şeyler aktarıyorsa direk geçiyorum hiç bakmıyorum geçiyorum onu kaldırıyorum direk başka görsellere yöneliyorum...Ayırt etmeyi sağlıyor” (G 3).

Öğrenciler *Yaratıcı Düşünme Becerisi* boyutunda edindikleri kazanımları şöyle açıklamışlardır:

Didem “Lisede belki hiç görmeyeceğimiz şeyleri gördüğümüzü fark ettim. Mesela akımlar en başta geliyor. Akımlar bizim sanat yapıyorsak bunu en baştan beri bilmemiz gereken bir şey onun dışında yaptığımız çalışmalar bence bize daha farklı yaratıcı düşünceler daha farklı bakış alanları getirdi” (G 3).

Öğrenciler *Çok Yönlü Bakış Açısı Kazanma* boyutunda edindikleri kazanımları şöyle açıklamışlardır:

Öğrencilerden Murat görsel kültür çalışmalarını ile daha fazla düşünmeye başladığını belirtmiştir. “Daha fazla düşünmemi sağlıyor. Gerçekten işe yaradı yani. Sürekli o şekilde düşünüyorum mesela şu an da hâlâ daha çalışıyoruz biz sürekli o imge işte nasıl öne çıkarırız ya da ne bileyim nasıl anlatırız insanlara bu şekilde mi başka türlü mü anlatsak diye sürekli düşünüyorum. Onun için işe yaradı” (G 3). Benzer bir görüşte olan Didem ise “Aslında çok fazla etkilediğini düşünüyorum çünkü bir resmi, bir fotoğrafı ya da herhangi bir diğer habere bakarken onun hakkında daha fazla düşünmeye başladım, farklı açılardan bakmaya başladım bu benim yaptığım çalışmada da daha farklı çalışmalar koymama neden oldu.” (G 3) ifade etmiştir.

Görsel Kültür Kazanımları ana temasına ilişkin *Değer* alt temasında *Bireysel Farkındalık* boyutunda öğrenciler edindikleri kazanımları şöyle açıklamışlardır.

Öğrencilerden Eren görsel kültür çalışmalarını ile bireysel farkındalık oluştuğunu ifade etmiştir. Eren “Yeni bir sanat yararlı oldu bu bir şeyleri fark etmemizi daha çok sağladı kendi açımdan daha güzelleşti daha çok takip etmeye başlıyorsunuz, güzel oluyor baya eskiye göre... Bu bir şeyleri fark etmemizi daha çok sağladı mesela kendi açımdan daha güzelleşti daha çok takip etmeye başlıyorsunuz, güzel oldu eskiye göre.” (G3) ifade etmiştir.

Öğrenciler *Değer* alt temasında *Kendini İfade Etme* boyutunda edindikleri kazanımları şöyle açıklamışlardır:

Öğrencilerden Furkan diğer derslerde kendini ifade etme olanağı bulamadığını ama bu derste yapılan çalışmaları ile kendini ifade ettiğini belirtmiştir.

Bence şimdi burada biraz her ne kadar olsa da diğer dersler uyarladığımda diyelim bir matematik sınıfındayım, bir inkılap sınıfındayım biz 30 kişiyiz zaten hocanın da anlatabileceği elinden geleni yapsa bile pek oralı olmuyor ama şimdi görsel kültür dersi olduğunda işin içinde o uygulama işin içinde karşıdaki insanın düşüncesi giriyor. Karşıdaki kişiden cevap bekleniyor ve kişi bu cevabı vermek için gayet gönüllü olarak yapıyor ama hâlbuki diğer derslerde mesela matematik sınıfında hoca bana kaldırıp bir soru sorduğunda ki o kadar gönüllü olunmaz herhâlde kalkıp da ben yapayım diyeceğim bir soru olmaz. Yapsam bile ben biliyorum diyip o kadar şey yapmam ama burada samimiyeti sağlamak ve görsel kültür dersinin vermiş olduğu ayrıcalık ile kişinin kendinden bir şeyler katması gerektiği uygulamalar da çok olumlu yanı oldu bence (G 3).

Aynı düşüncede olan Eren görüşünde “Geçen akşamlarda yaptığım çalışmalarda oldu bayağı bir etkiliydi en son zaten çalışmanın sonunda onu fark ettim normalde kendi istediklerimi, düşündüklerimi anlattım.” (G3) diye ifade etmiştir.

Öğrenciler *Yaşam Deneyimlerine Yansıma* boyutunda edindikleri kazanımları şöyle açıklamışlardır:

Öğrenciler günlük hayatlarında sözel ya da görsel iletişimlerinde görsel kültür dersinin kazanımlarının etkili olduğunu ifade etmişlerdir.

Ayşegül “Günlük hayatımda baya etkisi oluyor arkadaşlarımla bir şey konuştuğumda olaylara daha objektif bir şekilde bakabiliyorum yani direk o öyle yapmış mesela ön yargı ile direk yaklaşmam önceden biraz daha ön yargılı davranıyordum. Şimdi farklı açılar ile bakmaya başladım.” (G3) ifadesiyle edindiği kazanımı günlük hayatına yansıttığını ifade etmiştir.

Didem “Sadece ders için öğreniyoruz çoğu şeyi. Matematik veya da başka bir ders. Sadece o anlık öğrenip geçiyoruz üniversite de bile lazım oluyor. Normal hayatımızda da yararlı bir şey ne bileyim bir reklam gördüğümüzde veya da bir afiş gördüğümüzde onun nasıl bir şey ile tasarlandığını düşünebiliyoruz.” (G 3) ifadesiyle diğer derslerden farklı olarak edindiği bilgi ve deneyimi günlük hayatına aktarabildiğini ifade etmiştir.

Öğrenciler *Sorumluluk* boyutunda edindikleri kazanımları şöyle açıklamışlardır:

Eren “Ödev yapan bir insan değilim. Bunun sebebi kendimce birkaç sebebim var zaten ama şunu fark ettim güzel tarafı şuydu bir şeyler yaptım ve gerçekten eski biraz daha geçmişe dayalı olduğunu fark ettim kendim açısından. Normalde biraz daha 1-2 yıl önce çok çalışıyordum. Biraz da o zamanlara dönmeye başladım ve yavaş yavaş mesela baya gayet iyiydi bunu gerçekten kendime ait güzel bir kazanım oldu çalışma odaklı ya da birkaç şey üzerine.” (G 3) görüşü ile görsel kültür dersinde sorumluluk duygusu kazandığını ifade etmiştir.

Öğrenciler *Özgüven boyutunda* edindikleri kazanımları şöyle açıklamışlardır:

Mehmet “Bence grupta en iyi çalışmayı kendi çalışmam buluyorum. Çünkü bir kere mantığı güzel. Konusu güzel ve gayet düşünerek değil de kendi içimden geldiği gibi yapıyorum. İnsan düşündü herkes ne yapsam şu güzel olur böyle tartışmalar oldu. Ben ilk başta dedim bunu yapacağım. Gayet içimden de geldi ve gayet de güzel yapılabilir bir çalışma. Sonucunda da gayet de güzel şeylerin çıkacağını umuyorum. Güzel bir şey olacak.” (G 3) görüşünü açıklamıştır.

Öğrenciler *Grup Çalışması Bilinci* oluşturma boyutunda edindikleri kazanımları şöyle açıklamışlardır:

Öğrenciler görsel kültür çalışmalarına ilişkin grup çalışması olarak başka etkinliklerde yapılabileceğini söylemişlerdir. Mehmet “Müzikçi olsaydık şarkı bestelerdik. Ondan sonra çalardık ya da işte ne bileyim büyük bir tuvale böyle hepimiz böyle bir çalışma yapıp ortak olarak birleştirip böyle büyük bir duvarda sergileyebilirdik... Kolaj çalışmasında konuya uygun görselleri aradım en uygunlarını buldum ve oraları arkadaşlarım ile beraber, hep beraber yaptık, uyguladık hâle daha aşamasındayız.” (G 3) ifadesi ile Eren’in “Graffiti yapmıştık biraz daha belki bir şeyler ekleyebilirdik ya da bunun gibi daha hep beraber yapabileceğimiz canlı bir şeyler yapabilirdik daha güzel bir şeyler çıkarılabilirdi belki bu zamana kadar biz aslında az çalışma yaptık daha güzel şeyler çıkarılabilirdi ya da daha farklı çalışmalar. Öyle. Mesela bir afiş, topluca bir afiş hazırlayabilirdik ya da bir kolaj da yapabilirdik, çok güzel bir şeyler bulabilirdik.” (G 3) ifadesinde grup çalışmasında neler yapılabileceğine ilişkin düşüncelerini ifade etmişlerdir.

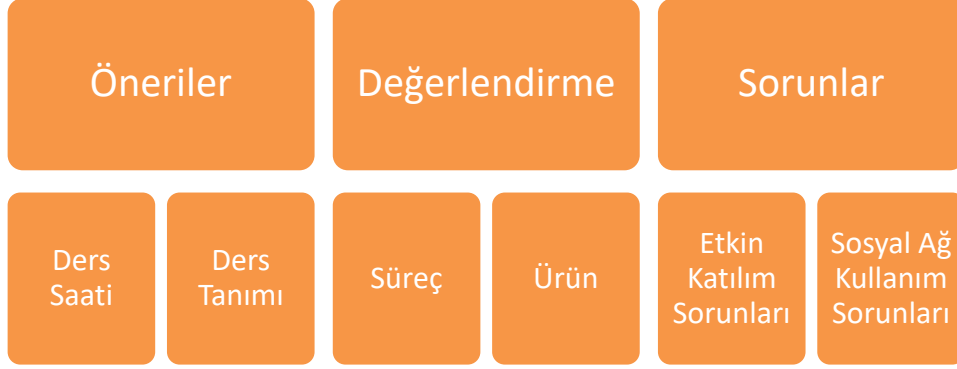
3.10.5. Görsel kültür uygulamalarına ilişkin öğrenci görüşlerine dayalı bulgular

Tablo 36. *Görsel Kültür Uygulamalarına İlişkin Öğrenci Görüşlerine Dayalı Bulgu ve Yorumlar*

Görsel Kültür Uygulamalarına İlişkin görüşler
Uygulamaya ilişkin öneri
Ders saati fazla olması
Zorunlu bir ders içeriği olarak yapılanması
Bir eğitim öğretim yılı süresince verilmesi
9. sınıftan itibaren verilmesi
Uygulamaya ilişkin değerlendirme
Uygulamanın ölçme ve değerlendirilmesi
Uygulamanın işlenişi
Uygulamanın niteliği
Uygulamanın önemi
Öğretmene ilişkin görüşler
Uygulamada karşılaşılan sorunlar
Ders saati azlığı
Etkileşime ilişkin sınırlılıklar
Etkin katılımı sağlayamama
Öğretim programında yeteri kadar yer verilmemesi
Sosyal ağda karşılaşılan sorunlar

Araştırmada bu tema ile “*Öğrencilerin sosyal ağ odaklı görsel kültür çalışmaları ile gerçekleştirilen görsel sanatlar atölye derslerine ilişkin görüşleri nelerdir?*” sorusuna cevap aranmıştır. Öğrencilerin görsel kültür uygulamalarına ilişkin görüşleri şemalaştırıldığında öne çıkan boyutlar Şekil 14’te özetlenerek vurgulanmıştır.

Görsel Kültür Uygulamaları

Şekil 14. Öğrencilerin görsel kültür uygulamalarına ilişkin görüşleri

Öğrencilerin görsel kültür uygulamalarına ilişkin genel görüşleri geleceğe dönük bir ders olarak görmeye yönelik önerilerini de içermektedir. Bu nedenle derse ilişkin ders saati, programda görsel kültürle ilişkili derslere yer verme, daha alt sınıflardan itibaren ve uzun vadeli olarak dersin geliştirilmesi boyutları öne çıkmaktadır. Uygulama sürecine ilişkin olarak ise ölçme ve değerlendirmenin boyutlarına ilişkin memnuniyet, işleyiş, nitelik, önem ve ders öğretmenine ilişkin olumlu tutumlar çerçevesinde görüşler şekillenmektedir. Sorunlar bağlamında ise yine öneriler çerçevesinde şekillenen ders saatinin azlığı, etkileşim ve etkin katılımın sağlanmasında grup çalışmasındaki sorunlar, sosyal ağ odaklı teknik sorunlar ve ders programında görsel kültür etkinliklerinin yer almaması boyutları öne çıkmaktadır.

Uygulamaya İlişkin Öneri alt temasında **Ders saati fazla olması** boyutunda, öğrencilerin ders saatini 4, 6 ve 8 saat olabileceği yönünde görüşleri şöyledir.

4 saat olarak yeterli olduğunu düşünen Mehmet “Ders saati süresi yeterli bence. Çünkü sergiye kadar yapılabilecek bir şeyler zaten çalışmalarını da yetiştirdik. Güzel gitti bence sığırdık zamanı.” (G 3) ifadesi ile Ayşegül’ün ifadesi benzerlik göstermektedir. Ayşegül “Ders saati süresi bunda ne diyebilirim? Yani mesela dört saat yani gayet uygun dört saatte zaten ancak bir şeyler yetişiyor. İki saat olsa çok az olacak bir şeyleri konuşup tartışıyoruz mesela ilk önce sonra uygulamaya geçiyoruz.

Uygulamalar yarım kalabiliyor dört saat uygun bir saat bence.” (G 3) görüşünü söylemiştir.

Öğrenciler uygulamalar açısından ders saatinin fazla olması gerektiğini düşünmüşlerdir.

Eylül “Bizim ders saatimize göre kıyaslarsak mesela iki çok az olur çünkü uygulamalar yaptık. Dört saat veya daha fazlası haftalara bölünebilirdi. O şekilde iki ve altı çok az. Üç ve altı daha çok az olur.” (G 3) görüşü ile Damla’nın “aslında şu an az değil tam ideal belki ama artısı olsa da belki sonuçta bu da avantaj olacaktır bu yüzden belki haftada az 6 saat olabilir.” (G 3). Furkan ders saatini 8 saat olarak haftada iki gün olması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca derslerin sosyal medya ile desteklenmesi konusunda şunları söylemiştir. Furkan “Haftada bir defa yapıyorduk aslında bir gün görüşüyoruz altı gün görüşmüyorduk ama bunu sosyal medya aracılığı ile destekliyordunuz tabii ama bence haftada iki ders olsaydı daha verimli olabilirdi ama yine olmadığından dolayı olduğu için çok verimli oldu bizim için.” (G 3).

Uygulamaya İlişkin Öneri alt temasında ***Zorunlu Bir Ders İçeriği Olarak Yapılanması*** Boyutunda öğrenciler güzel sanatlar liselerinde görsel kültür dersinin yer alması gerektiğini görüşlerinde nedenleri ile birlikte açıklamışlardır. Furkan’ın bu konudaki görüşü şöyledir:

Çoğu insanlar bazı şeyleri bilip bilmeden paylaştıkları oluyorlar görseli gördüğünde bir şeyi üretiyor kendi kafasında başkalarında onu gördüğünde onu üreteceğini zannediyor. Hâlbuki bütün insanlar farklı algılayabiliyor bazı şeyleri kendi istediğini tam olarak dışa vuramadığı için bence görsel kültür dersi burada çok önemli. Bence bunun eksikliğini ben şöyle gördüm. Ben mesela siz bu konuda beni bilgilendirdiniz ve bunun dersini az çok nasıl olsa aldım ve bir şeyleri fark ettim. Bunu bu dersi almayan bu ders ile hiçbir fikri olmayan kişilerle mesela bir konuda konuştuğumda bir görsel üzerinde tartıştığimde çok farklı sonuçlara giriliyor ve bana şunu diyorlar, sen ne düşünüyorsun? Ne kadar fesatsız bunun altında neden böyle bir şey buldun ama sorgulamak lazım bence bunun ne anlatmak istediğini öğrenmek lazım ve bunun için görsel kültür dersi liseliler için çok önemli olabilir (G 3).

Damla görsel kültür dersinin insanların bilinçlenmesi boyutunda yer alması gerektiğini vurgulamıştır. Damla “Bence yer alması gerekiyor çünkü bazı şeylerin bilinçsiz olarak biz bakıyoruz tuvale çorap yapıştırmışlar demiştim ya ben size, onun nedenini bilmeden yargılayıp geçiyoruz ne saçma deyip geçiyoruz aslında orada biri bir şey anlatmak istiyor ve biz bunu öğreniyoruz görsel kültür de boşu boşuna sergilere gitmiş olmuyoruz lisede, bir şeyler anlamış oluyoruz.” (G 3) diye ifade etmiştir.

Eren birçok şeyi görsel kültür dersi ile daha önce fark etmedikleri şeyleri farkettiklerini ifade etmiştir. Eren “Çok faydalı mesela bu okulda yok böyle bir ders, güzel sanatlar lisesinde yok, üniversite de var. Ama bence her güzel sanatlar lisesinde de olmalı. Kesinlikle olmalı çünkü bir şeyleri daha erken kavramaya başlıyor kişi bunlar, bunlar normalde üniversitede göreceğimiz şeylerdi ki biz daha erkenden öğrendik ki bu çok büyük bir avantaj çünkü her öğrendiğimiz şey bizi biraz daha olgunlaştırır ve bence her lisede olması gerekiyor” (G 3) görüşü ile aynı düşüncede olan Eylül “Bu ders başından beri çok şey kattı özellikle güzel sanatlarda olması çok iyi olmalı çok iyi olur mesela tuval resimleri yorumlarken bilmediğimiz çok şey vardı. Onları öğrenmiş olduk. Sadece bizim öğrenmemizle kalmamalı her bu dersle herkes öğrenmeli bence herkes.” (G 3) görüşlerini ifade etmişlerdir.

Murat ise güzel sanatlar lisesinde diğer dersler gibi görsel kültür dersinde olması gerektiğini ifade etmiştir. Mustaf “4 saat mesela 2 boyut, 3 boyut, desen dersimiz var artı birde grafikte eklendi bir de bu görsel kültür sanat eğitimi eklense çok iyi olur. Üniversiteye yönelikte çok iyi olur. Çünkü işlerimizi daha çok düşünmemize yarıyor.” (G 3). Didem ise görsel kültür dersinin ana okulundan itibaren verilmesi gerektiğini düşünmüştür. Didem “Aslında başından beri konuşuyoruz görsel kültür olmalı mı, olmamalı mı? Bizim için var evet belki sanat ile daha çok bağdaşsa da yine düşünmek kısmına geliyor ve insanların aslında bence şu an herkesin görsel kültürden bir şeyler öğrenmesi, bir şeyler alması gerekiyor ve belki bu sefer daha bilinçli insanlar olabilir belki aslında ana okulunda bile çocuklara bu şekilde şeyler gösterilebilir. Küçüklükten olması düşünmeye başlamaları daha iyi olabilir.” (G 3)

Uygulamaya İlişkin Öneri alt temasında *Bir Eğitim Öğretim Yılı Süresince Verilmesi* boyutunda ise öğrenciler görsel kültür dersinin ikinci dönemde devam etmesini istemişlerdir. Damla “Eğlenceliydi ve bence bitmemesini istiyorum ben yani. Gayet eğlendim ve şimdi lisede olması gerekiyor ve üniversite birden de devam etmesi gerekiyor bu derslerin.” (G 3), Eren ise etkinliklerin devam etmesi konusunda görüşünü söylemiştir.

Eren “İsterdim ki biraz daha bir şeyler yapsaydık güzel olurdu mesela ikinci dönem çok daha iyi ne bileyim dersin bitmesini açıkça istiyorum. Siz gittikten sonra

yine tuvale mi geçeceğim yine diye düşünüyorum. Tuval yapmak güzel ama onda da kısıtlama var. Ondan istemiyorum zaten ya gerçekten güzel zamanlardı.” (G 3).

Uygulamaya İlişkin Öneri alt temasında **9. sınıftan İtibaren Verilmesi** boyutunda ise öğrenciler ortaöğretimin tüm kademelerinde verilmesi gerektiğini düşünmüşlerdir. Murat bu düşüncesini şöyle ifade etmiştir. “11 ve 12 de olursa daha iyi olur. Şimdi mesela 9-10 çok boş geçmiş ben şöyle dönüp bakıyorum da çok boştu bizim. Şimdi 11’ de de biraz boş geçiyor, çalışırsanız dolu geçiyor sonra 12 de mecburen çalışmak zorunda kalıyorsunuz üniversite için. İki dönemin arasına olursa ders çok iyi olur. Böyle olduğunu düşünüyorum.” (G 3). Ayşegül ise “9. sınıftan itibaren olursa belki daha iyi olur. Önceden öğrenmek temel olarak iyi olur.” (G 3) ifade etmiştir.

Uygulamaya ilişkin değerlendirme alt temasına ilişkin *Uygulamanın ölçme ve değerlendirilmesi boyutunda* öğrenciler görüşlerini ifade etmişlerdir. Öğrenciler görsel kültür dersinde yaptıkları çalışmaların değerlendirilmesinde kriterleri kendileri belirlemişlerdir. Buna ilişkin görüşlerinde demokratik, adalet, eşitlik, özeleştirici gibi kavramlardan bahsetmişlerdir.

Mehmet “Bence bu güzel oldu. Çünkü öğrenciye genelde sorulmaz bu tarz şeyler mesela üstte mesela ne var Milli Eğitim derdi ki sistemin kölesi olmak olayı var ya üstteki ne derse alttaki onu yapmak zorunda bence bunu aşılması lazımdı, böyle bir şeyler olması lazım. Çünkü altın üste çıkması için ya da işte bir eşitlik olması için demokratik bir şey.” (G 3) görüşü ile Furkan’ın görüşü öğrencilere böyle bir fırsat verilmesi anlamında önemli görülmüştür. Furkan “Genelde kişiye sorsam ben kendim sorsam siz sormasanız nasıl değerlendirilse desem kendi çıkarları için düşünür. Ama ortaya bir resmi bir şey konduğunda herkes neler yazdı siz de gördünüz zaten bunlar değerlendirilirken yani herkes yaptığı şeyi söyledi. Ben bundan değerlendireyim, ne yaptığımı gördünüz bu da doğru olan bir şey zaten insanların zaten ne yaptığından zaten değerlendirmek nasıl yaptığından değerlendirmek bunu yaparken neler kattığı çok önemli benim için ve bunu bu şekilde yapmamız gayet hoş bir şeydi. Çünkü nasıl değerlendirildiğimizi bildik hiç değilse bence de çok eşit oldu, adaletliydi.” (G 3) ifade etmiştir. Didem değerlendirme kriterlerini kendilerinin belirlemesini özeleştirici olarak görmüştür. Didem “Aslında bu belki bize verilen bir fırsat olabilir sonuçta hiçbir

çalışmamızı kendimiz değerlendirmedik bugüne kadar bunun bize vermiş olduğu aslında öz eleştiri oldu. Kendi çalışmamızı değerlendirmek bence sonuçta o çalışmayı yaparken eksikimizi, yanlışımız, doğrumuzu biz biliyoruz ve ne kadar, neyi hak ettiğini bilmek iyi oldu.” (G 3) diye ifade etmiştir.

Uygulamaya ilişkin değerlendirme alt temasına ilişkin *Uygulamanın İşlenişi* boyutunda öğrenciler dersin işlenişiyle ilgili görüşlerini ifade etmişlerdir. Mehmet görsel kültür dersine önce önyargı ile yaklaştığını sonra bu düşüncesinin değiştiğini ifade etmiştir. Bunu şöyle ifade etmiştir:

Çünkü zaten bizim normal hayatımız dolu okulla derslerle böyle bir de bununla mı uğraşacağız olayı oldu. Bir de resim dersimiz en önemli ders desen dersi gitmişti bunun biraz bocalaması vardı bizde ondan sonra baya böyle gitti bu. Sonuçta böyle köklü bir açıklama olmadı. Biz bir şey zannediyoruz o şekilde biz biraz ön yargı ile yaklaştık. Daha sonraki haftalarda işte sizinle konuştuk siz bir şeyler anlattınız tabi dedik bunun konusu buymuş amacı buymuş biz bu yüzden yapıyormuşuz ve gayet de bir bilinçlendik. Eskisi gibi değiliz artık. Daha bir olgun bakıyoruz. Daha bir yargısal bakıyoruz. Daha bir ufukumuz genişledi (G 3).

Eren ise görsel kültür dersinde konular arasında nasıl bağlantı kurduğunu ve dersin işlenişine ilişkin görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Başlarda ilk olarak terimleri öğrendik hatta tarihe göre öğrendik mesela başlarda sosyal ağ olmadığı için o terimleri öğrendik. Bu daha doğrudu. Sonra günümüze göre devam etmeye başladı. Diğer ilk terimleri söktükten sonra anlamaya başladıkten sonra çünkü günümüzdeki terimler diğer geçmişteki terimlere göre biraz daha zor anlaması en azından. Bazı sosyal ağ ve diğer türlü şey, neydi o? Ne diyorduk biz ona, şey dijital sanat. Aynen, dijital sanat mesela onları eminim ki bizim grubumuzdaki birçok kişi o kadar çok dikkat etmemiştir. Ben de dahil. Ama bunun üzerine daha çok gittikten sonra bir şeyleri fark etmeye başlamıştık. Bu yüzden devam ettik. Hâla daha öyle çünkü zaten günümüze odaklı gidiyoruz. Aynen bu şekilde yani... Başlarda pek güzel gelmiyordu şey gibi düşünüyorsun ya bu da mı geldi gibi bir düşünce oluyor ama sonradan güzelleşiyor. Bunun farkı buydu zaten bir şeyler öğrenebilmektir (G 3).

Furkan ise görsel kültür dersinin işlenişinde bilgiyi nasıl yapılandırdığını ve konular arasındaki ilişkiyi nasıl kurduğunu ifade etmiştir.

Aslında ilk başta hiçbir fikrim yoktu. Görsel kültür nedir diyip sınıfa girdiğinizde böyle acaba nedir görsel kültür? Aklıma bir sürü şey geldi. Kültür ile görseli birleştirmeye

çalışıyordum ne olabilir, hiçbir şey oturmamıştı bir şeyler anlattınız hafif böyle şekillendi gibi ama anlamadım. İkinci derse geldik sonra devam ediyordu böyle bir şeyleri üst üste koyuyordunuz ama alakası olmayan şeyler birbiri ile bağlantısı yok gibi geliyordu bana. Sonra bir hafta daha geçti bir baktım hepsi yapbozu tamamladım (G 3).

Didem ise Furkan gibi görsel kültür dersinin işlenişinde bilgiyi nasıl yapılandırdığını ifade etmiştir:

Aslında her şey bizim işlediğimiz şekilde bakacak olursak aslında her şeyin düzenli gittiğini düşünüyorum başta bir şeyler oturtturarak, öğrenerek gittik daha sonradan uygulamalara geçtik. Bu açıdan ilk baş bir şeylerin temelini atmak sonra onu kavramak sonra da onu bir şeylere dökmek gibi oldu bu o yüzden iyi olduğunu düşünüyorum (G 3).

Eylül ve Betül dersin işlenişine ilişkin görüşlerini söylemiştir. Eylül, “Başta işte konular işledik işte şeyleri dersleri ne o resimleri yorumlamada işte onları öğrendik, onları anlattınız. Başta böyle konuları anlatmanız iyi oldu çünkü bilgilendik. Ondan sonra uygulamalar yapınca daha daha bilgili bir şekilde yapmaya çalıştık” (G 3) ifade etmiştir. Betül ise “İlk başlarda bilgi ile başladık ondan sonra etkinliklere geçince iyi oldu. Tümşeyleri bilgi ya da uygulamalar olarak öğrendiğimiz için bilgileri daha kalıcı oldu Böylece” (G 3) görüşünü söylemiştir.

Uygulamaya ilişkin değerlendirme alt temasına ilişkin *Uygulamanın niteliği* boyutunda öğrenciler görsel kültür dersini zevkli, eğlenceli, güzel ve farklı olarak nitelendirmişlerdir.

Görsel kültür dersini zevkli bulan öğrenciler görüşlerinde şunları ifade etmişlerdir. Mehmet “Her şey bir düşünme aşaması, yapım aşaması ve sonuç aşaması vardır. Bu olması gereken bir şey. Bence gayet zevkliydi. Zevkli oluyor çalışmalar, hayatımıza bir derslerden uzaklaştırıyor, kafamızı dağıtmamıza yardımcı oluyor, bizi başka bir şeye odaklıyor çünkü okul hayatı da aynı öğrencinin hayatını sıkıyor. Bu konu da biraz tat veriyor hayatımıza güzel bir çalışma iyi ki böyle bir çalışmaya başladık.” (G 3).

Görsel kültür dersini eğlenceli bulan öğrencilerin görüşleri ise şöyledir: Ayşegül “Eğlenceli geldi bana yaptığımız şeyler.” (G 3) ifade etmiştir.

Damla “Gayet eğlenceli başta her öğrenci bizim gibi yadırgayarak başladık ama sonradan bence gayet eğlenceli oluyor anladıktan sonra bir şeyleri farkına vardıkdan

sonra daha bir şey yapıyoruz, resim yapıyorken bile eğlenceli duruma geliyor. Sen neden yaptığını biliyorsun çünkü o resmi.” (G 3) ifade etmiştir. Betül’ün görüşü Didem ile benzerlik göstermiştir. Betül yapılan etkinlikler açısından çalışmalarını eğlenceli bulmuştur. Betül “Şu an ilk uygulamaya geçtiğimiz zaman eğlenceliydi benim için düşünme kısmı bir de şu boşa dünya zevkler bahçesinde bayağı eğlendim. Hem farklı bir çalışma o yüzden ilgimi çekti. O kolaj hazırlamaları resimleri bulmak eğlenceliydi.” (G 3). Görsel kültür dersini farklı bulan öğrencilerden Eren bu konudaki görüşünü şu şekilde açıklamıştır:

Çünkü ne bileyim bir şeyleri anlamaya çalışıyoruz eski bir döneme ait yeni şu an eski zamandan çıkartıp onu şu an ki günümüze aktarmaya çalışıyoruz. Bu daha hem daha eğlenceli hem de güzel fikirlerin ortaya atılabilmesini sağlıyor. Bu yüzden daha çok dikkatimi çekmişti. Bunu söyleyebilirim. Ya biz sanat okulunda okuyoruz lisedeyiz sonuçta 3. sınıftız ama burada kimse bize gelip şunları anlatmadı. Böyle böyle. Bir tuvale baktığınızda sizin bunları görmeniz gerekiyor, bir şey düşünmeniz gerekiyor burada böyle böyle bir şey imgelenebilir demedi. Demeyeceklerde. Sizde bunları konuşmamız zamanla bir şeyler kavramamızı sağladı mesela ben çok merak ederdim buraya gelmeden önce çok saçma sapan bir tuval gibi görünüyordu ama çok değerliydi. Buradaki şeyi anlamıyordum bunu merak etmişimdir bunu zamanla biraz çözmeye başlamıştım sizinle bunu çok daha iyi yardımcı oldunuz daha fazla anlamaya başlıyor insan ya bunu gibi başlarda örneklerle başlamıştık herkes yorumlarını attı herkesin farklıydı çünkü herkesin bakış açısı farklıydı. O çok iyi oldu sonra sokaklardayken bile çok küçük bir şeyden bir şey çıkarmaya başlıyorsun...Etkiledi buradaki şu zamana kadar işlediğimiz en büyük derslerden birinde en çok etkilenen şey şeydi dijital sanattı. Daha çok merak odaklı oldu...Genel olarak diğer derslerden çok farklı olduğunu söyledim. Bu şey gibi mesela ben resme ilk başladığımda desen demişlerdi bana desenin ne olduğunu bilmiyordum. Tabii ki de ilk başlangıç için bilmiyorduk ve desen dediklerinde ilk aklıma bir halı gelmişti. ... Bu bunun gibi bir şeydi sonra öğrendikten sonra bu rahat oldu fark ettik (G 3).

Betül ise “Etkinlik olarak farklı bir ders oluyor diğer derslere daha farklı.” (G 3) görüşünü söylemiştir.

Uygulamaya ilişkin değerlendirme alt temasına ilişkin *Uygulamanın Önemi* boyutunda öğrenciler görsel kültür dersini farkındalık oluşturmaya ve motivasyon sağlamaya açısından önemli bulmuşlardır.

Farkındalık oluşturma açısından Eren “Gayet iyiydi gerçekten bir şeyleri fark etmeye başladık yani ama bu günlüğe yazmışım bu muhabbeti bir şeyleri fark ediyorum

gerçekten siz bizim ile 9-10 kişi olarak bir şeyleri anlatıyorsunuz ve biz daha çok fark etmeye başlıyoruz. Güzel bir şey bu.” (G 3) görüşünü belirtmiştir. Furkan ise “Bence bunun eksikliğini ben şöyle gördüm. Ben mesela siz bu konuda beni bilgilendirdiniz ve bunun dersini az çok nasıl olsa aldım ve bir şeyleri fark ettim. Bunu bu dersi almayan bu ders ile hiçbir fikri olmayan kişilerle mesela bir konuda konuştuğumda bir görsel üzerinde tartıştığımda çok farklı sonuçlara giriliyor ve bana şunu diyorlar, sen ne düşünüyorsun? Ne kadar fesatsız bunun altında neden böyle bir şey buldun ama halbuki sorgulamak lazım bence bunun ne anlatmak istediğini öğrenmek lazım ve bunun için görsel kültür dersi liseliler için çok önemli olabilir.” (G 3) diye ifade etmiştir.

Görsel kültür çalışmalarının öğrencilerin motivasyonunu artırdığı görülmüştür. Sergi düzenlemesi ve graffiti çalışmasına ilişkin öğrenciler şöyle ifade etmiştir: Furkan “Aslında istediğim her şey oluyor gibi sonuçta bir sergi açacağız, bir çalışmamız olacak yani dediğiniz gibi büyük bir duralite graffiti çalışacağız.” (G 3). Betül ise “Graffiti olayını merakla bekliyorum çok ilgimi çekti o.” (G 3) diye ifade etmiştir.

Sergi düzenlenmesi öğrencileri görsel kültür etkinlikleri süresince motive ettiği görülmüştür. Öğrencilerin ilk defa üniversite ortamında sergi açmaları onları heyecanlandırmıştır. Betül “Sergide herkes göreceği yapılan çalışmaları, güzel olacak.” (G 1), Didem ise açılacak olan sergiye yönelik yeni çalışmalar tasarlamıştır. Didem’in motivasyonunu olumlu etkilediği görülmüştür. Didem “Sergi için aslında tekrar belki bir video çekebilirim bu konuda çalışarak cosplay ile ilgili. Oyun video yine görsel kültür içerisinden bakarsak çok popüleritesi olan bir şey ve benim konumda da aslında çok alakası olmasa da dikkat çekebileceği için birleştirmek istedim. Enstalasyonu yaparak da istediğim çalışmaya vurgu yapabilirim.” (G 1) düşüncesini ifade etmiştir. Mehmet ise heyecanını “Sergiyi sabırsızlık ile bekliyorum. Sergi günü çünkü güzel olacak.” sözleriyle ifade etmiştir.

Uygulamaya ilişkin değerlendirme alt temasına ilişkin Öğretmene ***ilişkin görüşler*** boyutunda öğrenciler araştırmacının öğretmenliğine ilişkin görüşlerini ifade etmişlerdir.

Öğretmenin sevilmesi boyutunda Damla “Ben sizi de sevdim, dersi de sevdim hiç bırakmak istemiyorum. İkinci dönem yok şimdi.” (G 3) diye ifade etmiştir.

Öğretmenin değer katması boyutunda ise Furkan “Bence sizin çalışmanız bize kattığı bütün değerler olarak önemli” (G 3) görüşünü belirtmiştir.

Öğretmenin özverili davranması boyutunda Furkan “Hem bence bunu yapmanız çok büyük bir fedakarlıktı çünkü neredeyse her Çarşamba geliyorduk burada 1-2 saat bize bir şeyler anlatmaya çalışıyordunuz, sorularımızı yanıtlıyordunuz ve bunu için teşekkür ederim zaten.” (G 3) diye ifade etmiştir.

Öğretmenin Yol gösterici olması konusunda Mehmet “Güzel ders, iyi hocanız, yol gösterensiniz.” (G 3) diye ifade etmiştir.

Öğretmenin zevkli ders anlatımı konusunda Mehmet “Böyle bir ders olsa bütün hocaların sizin gibi olacağı garantisini diye bir şey yok. Ama sizinle ders yapmak böyle bir ders yapmak cidden çok zevkliydi. Böyle bir şeyler aslında sizinle olsa bence gayet güzel olurdu. Çok isterdim.” (G 3) sözleriyle görüşünü açıklamıştır.

Uygulamada karşılaşılan sorunlar alt temasına ilişkin **Ders saati azlığı** boyutunda öğrenciler görsel kültür dersinde karşılaştıkları sorunları ifade etmişlerdir.

Furkan ders saatinin fazla olması gerektiğini “Eklemek istediğim tek şey ders saati biraz daha fazla olabilirdi.” (G 3) görüşüyle belirtmiştir. Aynı şekilde Didem, “derste yetmediği için öyle yapıyorduk o yüzden 4 veya 5 saat olsun dedim ki bizim süremiz kısıtlıydı” (G 3) ifade etmiştir. Eylül ise “Ders saatlerimiz fazla olsaydı daha fazla etkinlikte yapabiliirdik ama yaptığımız etkinliklerde güzeldi.” (G 3) görüşünü söylemiştir.

Uygulamada karşılaşılan sorunlar alt temasına ilişkin **Etkileşime ilişkin sınırlılıklar** boyutunda öğrenciler günlükleri tutmada sıkıntı yaşamışlardır. Buna ilişkin Mehmet şunu söylemiştir:

Günlük yazma olayına hepimiz çok böyle unutuyoruz. Ama daha sonradan yazıyoruz bunun üzerine daha düşünebiliriz ve biz şu ana kadar hep yazıyorduk bu derste bunu işledik, bunu yaptık bunun sonradan farkına vardık. Yanlış olduğunun bu dersi işledik ama şöyle şöyleymiş ya da işlemeseydik de kötü bir kazanım olurdu ya da iyi bir kazanım olurdu. Ya da şu eksikliği vardı (G 3).

Uygulamada karşılaşılan sorunlar alt temasına ilişkin **Etkin katılımı sağlayamama** boyutunda öğrenciler kendilerine ilişkin bir özeleştiri yaparak aktif

katılım gerçekleştirmediklerine ilişkin görüşlerini söylemişlerdir. Eren “Bende şu gibi kazanımları oldu, geçen akşam yaptığım çalışmalarda oldukça etkili oldu. En son zaten çalışmanın sonunda onu fark ettim normalde pek ödev yapan bir insan değilim ya da pek laf dinleyen biri değilim açıkçası söyleyeyim. Yani çok çalıştığımı söyleyemem.” (G 3) sözleriyle görüşünü söylemiştir.

Uygulamada karşılaşılan sorunlar alt temasına ilişkin *Öğretim programında yeteri kadar yer verilmemesi* boyutunda öğrenciler görsel kültür dersinin güzel sanatlar liselerinde olması gerektiğini ve öğretim programında derslerin işlenişinde sorunlar yaşadıklarını ifade etmiştir.

Eren “Estetik dersinde hiçbir şey işlemiyoruz ya da diğer birçok derste hiçbir şey işlemiyoruz resim üzerine sanat üzerine onun yerine bu gelseydi çok çok daha iyi olurdu gerçekten.” (G 3) görüşünü söylemiştir.

Uygulamada karşılaşılan sorunlar alt temasına ilişkin *Sosyal ağda karşılaşılan sorunlar* boyutunda öğrenciler sosyal ağ paylaşımlarında aktif katılımında bulunmama, önyargılı davranma ve özgüven eksikliğinden dolayı paylaşımlarını kısıtladıkları görülmüştür. Aktif katılıma ilişkin Didem “Belki daha fazla şey paylaşabilirdik birbirimizle grup içerisinde. Aslında açsaydık iyi olabilirmiş gerçekten şu an belki çalışmamız son olduğu için olabilir bir şeylerin daha çok farkına vardık. Ama belki bundan sonra devam edebiliriz.” (G 3) görüşüyle paylaşımlara ilişkin katılımını devam ettireceğine ilişkin görüşünü ifade etmiştir. Furkan ise benzer bir biçimde görüşünü ifade etmiştir. Furkan “WhatsApp da aslında az kişiydik. Çok olsaydık daha büyük sıkıntı çıkabilirdi çünkü konuşma oluyordu o sırada muhabbet ediliyordu ben tabi müsait olmadığım için bazı zamanlar bir bakıyordum bir sürü mesaj en baştan hepsini okumaya çalışıyorum, yetişmeye çalışıyorum ama WhatsApp bence en idealiydi. Bence aslında o da iyiydi, yararlıydı ama ben pek aktif olamadım galiba öyle oldu.” (G 3) görüşünü söylemiştir. Eren sosyal ağlarda aktif katılıma ilişkin görüşü ise şöyledir:

WhatsApp grubunda ben çok bir şey konuştum diyemem. O kadar çok katılmadım. Çünkü genelde çok bir şey konuşmıyordum konuşan insanlar sayılı insanlardır. Bir düşünce, fikirleri olsa herkesin ve onu tezler olarak birbirimize sunsak bu çok eğlenceli olurdu. Gerçekten paylaşım odaklı bir şey oluyordu ama öyle bir şey yoktu. Bazıları hiçbir şey yazmıyordu bile (G 3).

Özgüven eksikliği yaşayan öğrencilerin sosyal ağda paylaşımlarını yaparken çekindikleri görülmüştür. Eylül “Biraz çalışmamda ön yargılı davrandığım için az katıldım galiba.” (G 3) ifadesiyle Ayşegül’ün görüşü “Çalışmadan emin olmuyordum bazen ve çok iyi bir çalışma olduğunu düşünmediğim için paylaşımlarım az oldu ya da belki merak ettiğim şeyler vardı ya da sormak istediğim şeyler vardı ama paylaşmadım” (G 3) görüşünde öğrencilerin yaşadığı özgüven sorununun öğrencilerin paylaşımlarını etkilediği görülmüştür.

Görsel kültür etkinliklerinin yapıldığı Desen ve 2BSA dersi atölye öğretmenlerinin görsel kültür etkinlikleri ile ilgili görüş ve gözlemlerine EK 42’de yer verilmiştir.

4.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulgularına göre sonuç, tartışma ve önerilere yer verilmiştir. “Görsel sanatlar öğretiminde sosyal ağ odaklı görsel kültür uygulamaları nasıl geliştirilebilir?” sorusuna eylem araştırması yöntemiyle cevap aranmaya çalışılmıştır.

4.1. Sonuç

Araştırmada görsel sanatlar öğretimine yönelik sosyal ağ odaklı görsel kültür çalışmalarının geliştirilmesine ilişkin güzel sanatlar lisesinde on birinci sınıf öğrencileriyle 14 hafta süren görsel kültür etkinliklerini kapsayan eylem araştırması yapılmıştır. Araştırma verileri araştırmacı günlüğü, öğrenci günlüğü, video kayıtlar, yarı-yapılandırılmış görüşmeler ve öğrencilerin görsel kültüre yönelik sanatsal ürünlerini kapsamaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Araştırmada görsel kültür etkinliklerinin planlanmasında ilk etkinliğe ilişkin görsel kültür konularını ve kavramlarını seçmelerinde öğrencilere tanınan serbestlik sonucunda gerçekleşen ürün oluşturma sürecinde kendi yaşam deneyimlerinden yola çıkarak oluşturdukları ve farklı anlamlar ürettikleri, farklı bakış açıları yakaladıkları sonucuna varılmıştır.
- Görsel kültür ile ilişkili konularda öğrencilerin farklı bağlantılar yakalayarak bilgiyi yapılandırdıkları ve görsel kültür kavramını açıklayabildikleri görülmüştür.
- Öğrencilerin görsel kültür konu ve kavramlarını kendilerinin belirlemesi sonucunda genel olarak toplumsal konuları ele aldıkları görülmüştür.
- Görsel kültür konu ve kavramlarına yönelik çalışmalarda öğrenciler, teknik seçiminde serbest bırakıldığında, araştırmanı başlangıç hedeflerinde yer almayan noktalara varıldığı görülmüştür. Bu çerçevede öğrencilerin görsel kültür konularını grafik, heykel dersi ile ilişkilendirdikleri gözlemlenmiştir.
- Görsel kültür çalışmaları sırasında atölye ortamında oluşturulan tartışma ortamlarında öğrencilerin sanat tarihine, sanat eleştirisine ilişkin konularda yetersiz olduğu gözlenmiştir. Yetersiz olmalarında öğretim programındaki

yetersizlik, değişen ders içeriklerinin görsel sanatlar eğitiminde aksayan bir durum olarak ortaya çıkması görölmüştür.

- Görsel kültür çalışmalarında atölye ortamında grup çalışmalarına yer verilmesi ve kendi konularını ve fikirlerini paylaşacakları tartışma ortamlarının oluşturulması, öğrencilerin sınıf içerisindeki etkileşimlerini olumlu yönde etkilemiş ve yeni fikirler üretmede fırsatlar sunmuştur.
- Görsel kültür çalışmalarında oluşturulan beyin fırtınası, soru cevap ve tartışma ortamlarının öğrencilerin sanatsal çalışmalarına yaratıcı bakış açıları getirdiği gözlemlenmiştir.
- Öğrencilerin görsel kültür etkinliklerinde edindikleri sorgulayıcı bakış açısı sonucunda onların günlük yaşam deneyimlerinde karşılaştıkları her bir görüntü/imej ve imajı sorguladıkları gözlemlenmiştir.
- Öğrenciler görsel kültürü teknoloji ve sanat ile ilişkilendirdiklerinde olumsuz bir bakış açısı sergilemişler, dijital sanat ve görsel kültür etkinliğinde konuk öğretim elemanının deneyimlerinden bahsetmesi ve daha önce görmedikleri çağdaş sanat uygulamalarını örnek vermesi ile olumsuz bakış açılarının olumlu yönde değiştii gözlemlenmiştir.
- Öğrencilerin görsel kültür çalışmalarını tasarlariken konularına ilişkin araştırmalarda en çok sosyal ağlardan yararlandıkları gözlemlenmiştir.
- Öğrenciler görsel kültür çalışmalarında kullandıkları sosyal ağ görsellerini konularına göre kategorize ederek kullandıkları ve ele aldıkları görselleri eleştirel bir bakış açısıyla sosyal, kültürel ve ekonomik bağlarına göre ayırt edebildikleri gözlemlenmiştir.
- Görsel kültür etkinliklerinin sosyal ağ odaklı devam etmesi, içinde bulunduğumuz teknoloji çağında, öğrencilerin ilgisini çekmiş, aynı zamanda görsel kültür etkinliklerinde sosyal ağları sık kullanmaları sonucunda karşılaştıkları görsel bombardımana karşı ayırt edici bir bakış açısı kazandıkları gözlemlenmiştir.
- Öğrencilerin medya görsellerini görsel kültür incelemeleri bağlamında toplumsal sınıf, cinsiyet, yaş ve ırk gibi özelliklere göre inceleyebildikleri ve bu görseller üzerinden anlamlar ürettikleri görölmüştür.

- Görsel kültür ve sosyal ağ etkinliğinde öğrencilerin geçmiş ile günümüz arasında bağlantılar kurarak siyasi, ekonomik ve toplumsal anlamda sorgulamalar yaptıkları, eleştirel bir bakış açısıyla görselleri analiz ettikleri, kendi konu ve kavramlarına ilişkin örüntüler buldukları görülmüştür.
- Öğrenciler görsel kültür ve sosyal ağ etkinliğinde yaptıkları uygulamada sosyal ağların imge, imaj ve ikonlarını, Rönesans dönemine ait bir resmin üzerine yaptıkları kolajla, farkında olmadıkları birçok durumun farkına vardıkları görülmüştür. Bu farkındalığın, tüketim, moda, sosyal medya, siyasi olaylar, güncel haberler, gerçek ve sanal dünya ayrımı, popüler kültür gibi konulara dair olduğu ortaya çıkmıştır.
- Öğrencilerin görsel kültür ve sosyal ağ etkinliğinde oluşturulan tartışma ortamında, her bir öğrencinin kendi deneyimleri ve algıları sonucunda görselleri bulduğu ve öğrencilerin siyasi, toplumsal ve ekonomik olarak bu görselleri kategorize edebildiği sonucuna varılmıştır.
- Görsel kültür çalışmalarında kullanılan sosyal ağ hem veri toplama aracı olarak kullanılmış hem de uygulamaların yürütülmesinde etkin bir şekilde işe koşulmuştur. Öğrencilerin etkinliklerinin ilk haftalarında sosyal ağa az katıldıkları, sonraki haftalarda ise araştırmacı ve öğrenci etkileşimi sonucunda aktif olarak katıldıkları gözlemlenmiştir.
- “Sosyal ağ kullanım bilgi formu”nda öğrencilerin çoğunlukla facebook ve instagram paylaşım ağlarını ağırlıklı olarak kullandıkları saptanmıştır. Buna rağmen, uygulama sürecinde kolay kullanım, anında geri bildirim, dosya paylaşımı ve mobil internet kullanım kolaylığı gibi sebeplerle WhatsApp uygulamasını tercih ettikleri görülmüştür.
- Çalışmalarda, görsel kültür çalışmalarının değerlendirilmesinde, dersin sürekliliğinin sağlanmasında, çevrimiçi fikir alışverişinin sağlanmasında, grup içi etkileşim olanağının, tartışma ortamının sağlanmasında, ders materyallerinin paylaşılması ve kaynak oluşturabilecek görsellerin paylaşımında sosyal ağların etkili bir biçimde kullanıldığı görülmüştür.
- Görsel kültür çalışmalarının sosyal ağ odaklı devam etmesinde sosyal ağların görsel kültür ürünlerine, öğretim sürecine ve uygulama sürecine etki ettiği gözlemlenmiştir.

- Görsel kültür çalışmalarında öğrencilerin alışık oldukları teknikler dışında farklı teknik deneyimler yaşamaları, onların konularına farklı açılardan yaklaşmalarına ve yaratıcı özellikler sergilemesine olanak sağladığı görülmüştür.
- Görsel kültür çalışmalarında üç boyutlu çalışmalar gibi zaman gerektirecek konularda kullanılmasında teknik, zaman ve anlatım gibi bazı problemlerle karşılaşıldığı görülmüştür.
- Görsel kültür çalışmalarında öğrencilerin öğrenme ortamlarındaki değişimin araştırmacı-öğrenci arasındaki diyalogu olumlu yönde etkilediği gözlemlenmiştir.
- Yapılan görsel kültür etkinliklerinin temelinde eleştirel pedagojiden yararlanılması ile öğrencilerin eleştirel bir yaklaşım edindikleri, atölye ortamında kendi çalışmaları ve arkadaşlarının çalışmalarına ilişkin farklı bakış açıları edindikleri, toplum, din, ırk, cinsiyet, güç gibi konularda eleştirel sorgulamalar yaptıkları gözlemlenmiştir.
- Görsel kültür etkinlikleri içerisinde yer alan sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik ve uygulamaların birlikte yürütüldüğü (ÇASEY) bir görsel kültür eğitiminin daha kalıcı ve etkili olduğu, öğrenci ihtiyaçlarını karşıladığı görülmüştür.
- Öğrencilerin sosyal ağ odaklı görsel kültür çalışmaları sonucundaki kazanımları bilgi, beceri ve değer boyutunda olduğu ortaya çıkmıştır. Bilgi boyutunda yeni kavramlar öğrendikleri, teorik bilgi edindikleri ve farklı teknikler denedikleri ortaya çıkmıştır. Beceri boyutunda, görsel kültüre ilişkin nesne ve imgeleri anlamlandırabilmişler, araştırma yapmayı, görselleri ayırt etmeyi öğrenmişlerdir. Ayrıca, çoklu bakış açısı, eleştirel bakış açısı kazanmışlardır. Görsel kültür etkinlikleri ile öğrenciler grafik, heykel, kültür dersleri gibi görsel sanatlar programında yer alan çoğu dersin bilgileri ile bağlantı kurmuşlardır. Görsel kültür çalışmalarında grup çalışma bilincinin ve sınıf etkileşiminin olumlu yönde ortaya çıktığı görülmüştür. Öğrenciler, bu etkinliklerde kendilerini görsel olarak ifade edebilmişlerdir. Öğrencilerin yaratıcı düşünce ve yorum yapma becerisi kazandıkları gözlemlenmiştir.
- Öğrenciler sosyal ağ odaklı görsel kültür çalışmaları sonucundaki kazanımlarına ilişkin değer boyutunda, görsel kültür etkinliklerinin öğrencilere bireysel başarı

sağlama, sorumluluk üstlenme ve özgüven oluşturmada etkili olduğu görülmüştür.

- Öğrencilerin görsel kültür çalışmaları sonucunda, görsel kültür algılarının öğretim etkinliği öncesindeki görüşlerinin etkinlikler sonrasında değişmiş olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretim etkinliği öncesi genel olarak görsel kültür tanımından yola çıkan öğrencilerin, görsel kültür çalışmaları sonrasında görsel kültürü yaşam deneyimlerine dayandırarak açıklamaya çalıştıkları gözlemlenmiştir.
- Öğrenciler görsel kültür eğitiminin zorunlu bir ders olarak güzel sanatlar lisesinde yer alması gerektiğini, ayrıca lise eğitiminin her aşamasında olması gerektiğine yönelik düşüncelerini belirtmişlerdir.
- Görsel kültür çalışmalarının ve etkinliklerinin yürütülmesinde atölye ortamında fiziksel ve teknolojik olanakların önemli olduğu, ayrıca araştırmacının öğrencileri malzeme konusunda desteklemesinin çalışmaların yürütülmesinde etkili olduğu gözlemlenmiştir.

4.2. Tartışma

KEA sürecinden elde edilen bulgulara göre alanyazındaki ilgili araştırmaların bulgularının karşılaştırıldığı, farklılık ve benzerliklerin ortaya çıkarıldığı bir tartışma bölümü oluşturulmuştur. Bu bölümde, son yıllarda eylem araştırması ile desenlenen görsel kültür araştırmaları ele alınmıştır.

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara göre, görsel kültür etkinliklerinin planlanmasında ilk etkinliğe ilişkin görsel kültür konularını ve kavramlarını seçmelerinde öğrencilere tanınan serbestlik sonucunda gerçekleşen ürün oluşturma sürecinde kendi yaşam deneyimlerinden yola çıkarak oluşturdukları ve farklı anlamlar ürettikleri, farklı bakış açıları yakaladıkları sonucuna varılmıştır. Karaaslan (Bkz. 2014) doktora tezinin araştırma sonuçlarına göre ise araştırmacının görsel kültüre ilişkin planladığı etkinliklerde öğrencilerin konuya ilişkin görüş geliştirmelerini sağlayacak uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Bu etkinliklerin ilkinde öğrencilerin görsel kültür yapılandırmaları adına gerçekleştirilen sunumlar aracılığıyla kendi kavramlarını seçmeleri sağlanmış ve uygulama öğrencilerin seçtikleri kavramlara ve bu kavramlar arasındaki ilişkilere karşı farkındalık oluşturmalarıyla sonuçlanmıştır. Bu sonuç,

araştırmadan elde edilen sonuçlar ile kısmen benzerlik göstermektedir. Bu anlamda görsel kültür çalışmalarında çalışılacak olan konunun seçiminin öğrencilere bırakılmasının önem taşıdığı söylenebilir. Böylelikle öğrenciler uygulamalarda kendi yaşam deneyimlerini ve sorunlarını yansıtmışlardır.

Araştırmada öğrencilerin görsel kültür konu ve kavramlarını, kendilerinin belirlemesi sonucunda genel olarak toplumsal konuları ele aldıkları görülmüştür. Darts'ın (Bkz.2004) doktora çalışmasında ise elde ettiği bulgular arasında sanat ve görsel kültür yoluyla sosyal konuları öğrencilerin daha iyi anlamlandırdıkları ve bu sosyal konulara karşı farkındalıklarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacı, sanat ve görsel kültürün kullanımıyla öğrencilerin sosyal sorumluluklara karşı daha duyarlı bireyler olarak yetiştirilmesini sağlayacağını vurgulamıştır. Bu her iki sonuca bakıldığında görsel kültür çalışmalarının özellikle toplumsal farkındalık ve sosyal duyarlılık oluşturma bilincinin sağlanmasında etkili olduğu söylenebilir.

Araştırmada elde edilen diğer bir sonuç ise öğrencilerin görsel kültür ve sosyal ağ etkinliğinde oluşturulan tartışma ortamında, her bir öğrencinin kendi deneyimleri ve algıları sonucunda görselleri bulduğu ve öğrencilerin siyasi, toplumsal ve ekonomik olarak bu görselleri kategorize edebildiği gözlemlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin sosyal medya görsellerini görsel kültür incelemeleri bağlamında toplumsal sınıf, cinsiyet, yaş ve ırk gibi özelliklere göre inceleyebildikleri ve bu görseller üzerinden anlamlar ürettikleri görülmüştür. Bu anlamda Sengir'in (Bkz. 2014) doktora tezi araştırma sonucunda vardığı yargılarda, görsel kültürün, içinde bulunduğumuz çağın göstergelerinden olan medyanın görsel üretimleri, sosyal etkileşimin bir iletişim modeli olarak görsel dilin simgeselliğine daha fazla vurgu yapmakta ve kullanmakta olduğunu; görsel kültürün görsel teknoloji ile yüz yüze olan tüketici tarafından anlamlandırılacak ya da haz duyulacak bilgiyle, görsel olanla ilgili olduğunu; görsel kültür eğitiminin iletişim ve etkileşimin yeni grameri olarak evrensel bir alfabe ile düşünmeyi, yorumlamayı, çözümlmeyi ve yeniden üretmeyi bir işleme dönüştüren bir yapısı olduğu yargılarına ulaşmıştır. Bu anlamda araştırmalardaki sonuçlardan anlaşıldığı gibi sosyal medya ve medya görselleri üzerinde sorgulamalar yapan öğrencilerin görsel kültür eğitimi ile anlamlara ulaşmada, sosyo-kültürel ve ekonomik bağlamları keşfetmelerini sağlamada etkili olduğu görülmektedir. Alanyazına ve araştırma

kapsamında görüşme yapılan öğretmen ve öğrencilerin görüşleri düşünüldüğünde buna ilişkin ifadelerde görsel kültürün bu kazanımları taşıdığı anlaşılmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre görsel kültür etkinlikleri içerisinde yer alan sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik ve uygulamaların birlikte yürütüldüğü (ÇASEY) bir görsel kültür eğitiminin daha kalıcı ve etkili olduğu, öğrenci ihtiyaçlarını karşıladığı görülmüştür. Benzer bir biçimde Karaaslan (Bkz. 2014) çalışmasında da görsel sanatlar eğitimi bölümlerindeki sanat tarihi, sanat eleştirisi ve çağdaş sanat gibi derslerle uygulamalı dersler arasında, teori ve pratik arasındaki kopukluk olduğunu belirtmiştir ve bu sorunun görsel kültür çalışmaları yoluyla giderilebileceğine yönelik önerilerde bulunmuştur. Ancak yapılan etkinliklerde ortaya çıkan sanatsal çalışmalar, alan uzmanları tarafından değerlendirildiğinde, öğrencilerin çalışmalarında biçimsel ve estetiksel boyutun yetersiz olduğu görülmüştür. Her iki çalışma sonucuna bakıldığında üniversite ve güzel sanatlar lisesi öğretim programı içeriğinde bazı eksikliklerin olduğu ve karşılaşılan sorunların bundan dolayı olduğu söylenilebilir.

Özellikle sosyal ağ odaklı devam eden görsel kültür çalışmalarında araştırma sürecinin çevrimiçi ortamda da devam etmesi, öğrencilerin katılımlarını ve etkileşimlerini etkilemiştir. Alanyazında, sosyal ağların derslerde kullanılması üzerine birçok çalışma bulunmaktadır. Keleş ve Demirel (Bkz. 2011), derslerde Facebook kullanımının öğrenciler arasında yardımlaşma ve paylaşımı sağladığını, bazı öğrencilerin arkadaşları ile iletişimini arttırdığını belirlemiştir. Ayrıca Kayri ve Çakır (Bkz. 2010) tarafından yapılan bir başka çalışmada daha önce Facebook kullanmış olan öğrencilerin, Facebook'un bir eğitsel araç olarak kullanımını hakkında olumlu tutumlarının olduğu ve öğrencilerin Facebook üzerinde öğretmenin yönetici olarak görev aldığı bir ortamda daha paylaşımcı oldukları gözlemlenmiştir. Benzer bir biçimde Coşkunserçe (Bkz. 2014) "Uluslararası Öğrencilerin Kültürel Uyum Sürecine Yönelik Bir Çevrimiçi Oryantasyon Uygulamasının Geliştirilmesi ve Etkililiğinin İncelenmesi" başlıklı doktora tezinde araştırma kapsamında uluslararası öğrencilerin gereksinimleri bağlamında kullanmaları amaçlanan çevrimiçi sistem, sosyal ağlar odaklı bir yaklaşım ile daha etkileşimli bir biçimde ele alınabileceği; çevrimiçi sistem geliştirme süreci öğrencilerin akademik başarı ve uyumlarına yönelik olarak da öğretim programlarında yer alan derslerin, içeriklerinin ve kazanımlarının getirileri bağlamında bir takım

etkileşimli uygulamalar içerecek biçimde geliştirilebileceği; sosyal paylaşım ağlarının çevrimiçi sisteme ilişkin öğrenci görüşlerini alma amaçlı kullanımında oldukça verimli olduğu ve bu bağlamda özellikle nitel içerikli veri elde etme sürecinde sosyal ağların etkili bir biçimde işe koşulabilir ve benzer amaçlarla kullanımının etkileri üzerine çalışmalar yapılabileceğine yönelik öneri ve sonuçlara ulaşmıştır. Bu çerçevede araştırmada sosyal ağlara ilişkin ulaşılan sonuçlara bakıldığında çevrimiçi öğrenme ortamının etkin bir şekilde araştırmada işe koşulması gerektiği ve yapılan araştırmalarda olduğu gibi öğrenme ve öğretme sürecinde etkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmada yapılan görsel kültür etkinliklerinin temelinde eleştirel pedagojiden yararlanılması ile öğrencilerin eleştirel bir yaklaşım edindikleri, atölye ortamında kendi çalışmaları ve arkadaşlarının çalışmalarına ilişkin farklı bakış açıları edindikleri, toplum, din, ırk, cinsiyet, güç gibi konularda eleştirel sorgulamalar yaptıkları ve kendi yaşam deneyimlerinde karşılaştıkları sorunları ve gereksinimleri ele aldıkları gözlemlenmiştir. Ayrıca yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmelerde de öğrenciler eleştirel bakış açısı kazandıklarına ilişkin ifadelerde bulunmuşlardır. Bu anlamda alanyazına bakıldığında Balkır, 2009, 2011; Dilli, 2013; Mamur, 2014; Türkkan, 2008'deki araştırmalarda araştırmacılar, görsel kültür ve eleştirel pedagoji arasında ilişki kurmuşlardır. Mamur (Bkz. 2014) makalesinde görsel kültür ders aktivitelerinde ürünün kendisinden çok, yaratılma nedenine, anlamına ve yaratıcısının niyetine dönük sorguların yapılmasını önermiştir. Ancak önerilerin yalnızca nesne odaklı olmaması, anlamlara da odaklanması, sanat eğitiminin sanat eleştirisi disiplini için yeni açılımları olması gerektiğini ve görsel kültür çalışmaları ile günlük yaşamdaki görsel deneyimlerin, sanatsal ve kültürel bağlamda çözümlenerek değerlendirilmesi gerektiğini söylemiştir. Makalesinde görsel imgelere bağlamsal yaklaşılması ve her görüntünün içinde yaratıldığı ortamla, yaratılma nedeni ile birlikte ele alınıp değerlendirilmesinin eleştirel pedagoji anlamında önemli olduğunu ifade etmiştir. Bu bağlamda araştırma sonuçlarına ve alanyazındaki araştırmalara bakıldığında görsel kültür çalışmalarının eleştirel pedagoji çerçevesinde şekillenmesi ve yapılacak olan görsel kültür araştırmalarında sosyal konular, öğrencinin yaşantısı üzerinden diyalog ve disiplinlerarasılığın ön plana çıktığını araştırmasında ortaya çıkarmıştır. Bu üç unsur görsel kültürün eleştirel pedagojiyle olan bağını ortaya koyabilmesi açısından önem taşımaktadır.

Yapılan araştırmalara bakıldığında görsel sanatlar eğitiminde geleneksel bir sanat eğitimi anlayışı yerine günümüz görsel çağını inceleyen, görsel kültür eğitimi anlayışı benimsenmelidir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında ise görsel kültür çalışmaları ile edinilen kazanımların retmen ve ğrenci açısından tatmin edici sonuçlarına ulaşılmıştır.

4.3. neriler

Görsel sanatlar eğitiminde sosyal ağ odaklı görsel kültür uygulamalarında yapılan etkinlikler doğrultusunda uygulanacak ve yapılması planlanan araştırmalar açısından şunlar söylenebilir:

- Görsel sanatlar eğitimi veren güzel sanatlar liselerinde öğrencilerin kendilerini ifade edebilecekleri, eleştirel sorgulamalar yapabilecekleri ve kendi yaşam deneyimlerinden yola çıkabilecekleri etkinliklere görsel sanatlar eğitimi programında yer verilmelidir.
- Görsel kültür çalışmalarının kazanımları düşünüldüğünde, güzel sanatlar liselerinde yer alan dersler içerisinde görsel kültür uygulamalarına yer verilmeli, 2BSA, 3BSA, grafik derslerinde etkili bir biçimde bu uygulamaların işe koşulması gerekmektedir.
- Görsel kültür çalışmalarında iki ve üç boyutlu çalışmalara yönelik bir etkinlik yapılandırılıyorsa ön hazırlık, analiz, geliştirme, değerlendirme ve ürüne yansıtma aşamalarının daha uzun sreye yayılarak planlanması etkinlikler açısından daha etkili sonuçlar ortaya koyabilir.
- Görsel kültür çalışmalarında konu ve teknik olarak sınırlamalar yapıldığında öğrencilerin olumsuz etkilendikleri görülmüştür. Bu çerçevede öğrencilerin yapılan etkinliklerde konu ve teknik seçimde serbest bırakılmaları önerilmektedir.
- Güzel sanatlar lisesinde verilen sanat tarihi, sanat eleştirisini dersleri kuramsal olarak verilmek yerine, görsel kültür çalışmaları ile uygulamalı bir biçimde desteklenerek verilebilir.
- Görsel kültür eğitimi ile ASEY birlikte sentezlenerek bir eğitim anlayışı benimsenebilir.

- Görsel kültür çalışmaları eleştirel pedagoji, disiplinlerarası öğrenme ve yapılandırmacı eğitim anlayışı benimsenerek düzenlenebilir.
- Günümüz teknoloji çağı düşünüldüğünde görsel sanatlar eğitimi veren kurumların geleneksel bir sanat eğitimi yerine, teknoloji ve sosyal medyayı, çevrimiçi ortamları eğitim aracı olarak kullanıldığı bir eğitim anlayışı benimsenmelidir.
- Teknolojinin geliştiği, sayısız görselin yer aldığı, her yaş grubundan insanın sosyal medyayı kullandığı bir ortamda medya okuryazarlığının eğitimde bir gereklilik haline gelmiştir. Öğrencilerin eleştirel sorgulamalar yapabilecekleri, farkındalık kazanabilecekleri, kendilerini ifade edebilecekleri sanatsal ürünler tasarlayabilecekleri eğitim ortamını klasik bir sanat eğitimi ile değil, ancak çağdaş bir yaklaşım olan görsel kültür eğitimi ile gerçekleştirebilmeleri mümkündür. Bu kapsamda görsel kültür eğitimi sadece üniversite düzeyinde eğitim veren kurumlarda değil ilköğretim, ortaöğretim düzeyinde eğitim veren kurumlarda da bir ders olarak yer alması gerekmektedir. Bu bağlamda Türkiye’de yapılan çalışmalarda Türkkkan, B. (2008). *İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Bağlamında Görsel Kültür Çalışmaları: Bir Eylem Araştırması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Karaaslan Klose, E. (2014). *Görsel Sanatlar Öğretmeni Yetiştirmede Görsel Kültür Eğitimine Yönelik Bir Eylem Araştırması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sengir, S. (2014). *Kültürel Dönüşümler ve Postmodern Pedagoji Ekseninde Görsel Kültür Eğitimi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Çıldır, Z. (2015). *Müzelerde Görsel Kültür Çalışmalarının Postmodern Sanat Eğitimi Bağlamında Yapılandırılmasına İlişkin Hazırlanan Eğitim Paketinin Eğitim Evlerinde Görevli Uzmanların Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi) çalışmalarında ortaya çıkan sonuç ve öneriler çerçevesinde eğitim kademelerinin her aşamasında görsel kültür eğitiminin gerekliliği ortaya konulmaktadır. Eğitim kademesi olarak ortaöğretim düzeyinde görsel kültür eğitiminin gerekliliğini ortaya koyan bu çalışmanın, görsel kültür alanında çalışacak olan araştırmacılara fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ada, S., Çiçek, B., Kaynakyeşil, G. (2013). *Çevrimiçi sosyal ağ sitesi kullanımını etkileyen motive edici faktörler üzerine bir araştırma* (Bildiri). Akademik Bilişim 2013, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Akay, A. (2007). Toplumbilim, *Görsel Kültür Özel Sayısı*, 22, 18.
- Akınoğlu, O. (2004). Yapılandırmacı öğrenme ve coğrafya öğretimi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 10, 75.
- Antmen, A. (2010). *20. yüzyıl sanatında akımlar* (3. Baskı). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Arnheim, R. (2012). *Görsel düşünme*. İstanbul: MetisYayıncılık.
- Avcı, E. (2013). *Dijital sanat bağlamında dijital teknolojilerin güzel sanatlar eğitimine entegrasyonu: bir eylem araştırması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Aslan, H. (2009). *Medya okuryazarlığının görsel kültür ve sanat eğitimi ekseninde çözümlenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Aykut, A. (2013). Güncel sistemden estetik eğitime bir öneri: görsel kültür kuramı. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (9), 705-714.
- Balkır, N. (2009). *Visual culture in the context of turkey: perceptions of visual culture in turkish pre-service art teacher preparation* (Doctoral dissertation). University of North Texas, Texas. 9 Aralık 2014 tarihinde <http://search.proquest.com/docview/304962653> adresinden alındı.
- Barnard, M. (2010). *Sanat, tasarım ve görsel kültür* (Güliz Korkmaz, Trans). Ankara: Ütopya Yayınevi.

- Binark, M., Gencil Bek, M. (2010). Eleştirel medya okuryazarlığı kuramsal yaklaşımlar ve uygulamalar (2. Baskı), Kalkedon Yayınları, İstanbul.
- Bolin P. E., & Blandy, D. (2003). Beyond visual culture: seven statements of support for material culture studies in art education. *Studies in Art Education*, 44 (3), 246-263.
- Burnett, R. (2012). *İmgeler nasıl düşünür?* (2.Baskı). İstanbul: Metis Yayınları.
- Bülbül, H. (2010). Görsel kültür çalışmaları ile ilköğretim görsel sanatlar dersine yönelik bir etkinlik plan önerisi. *9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*, 20-22 Mayıs 2010, Fırat Üniversitesi, Elâzığ. <http://www.newwsa.com> adresinden 3 Kasım 2014 tarihinde alındı.
- Bülbül, H. (2010). Görsel kültür çalışmalarının güzel sanatlar ve spor lisesi sanat eserleri inceleme dersine etkisi. *E-Journal of New World Sciences Academy (NWSA)*, 6 (1), 1057-1071.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Chandler, D. (2014). *Semiotics for Beginners*. 18 Kasım 2014 tarihinde <http://www.aber.ac.uk/media/Documents/S4B/sem06.html> adresinden alındı.
- Coşkun, R. (2015). *Geçmişin yenileri*. Eskişehir: Vtn Yayıncılık.
- Coşkunserçe, O. (2014). *Uluslararası öğrencilerin kültürel uyum sürecine yönelik bir çevrimiçi oryantasyon uygulamasının geliştirilmesi ve etkililiğinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Creswell, J. W. (2013). Nitel araştırma yöntemleri. (Çev. M. BÜTÜN ve S. B. DEMİR). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çakır, M. (2014). *Görsel kültür ve küresel kitle kültürü*. Ankara: Ütopya Yayınevi.

- Darts, D. G. (2005). *Visual culture jam: art, pedagogy and creative resistance* (Doctoral dissertation). The University of British Columbia, Canada. 9 Aralık 2014 tarihinde <http://circle.ubc.ca/handle/2429/17300> adresinden alındı.
- Demirel, Ö (2000). *Kuramdan uygulamaya: eğitimde program geliştirme* (3. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Duncum, P. (2000). How art education contribute to the globalisation of culture. *Journal Art and Design Education*, 19 (2), 170-180.
- Duncum, P. (2001). Visual culture: development, definitions and directions for art education. *Studies in art Education A Journal of Issues and Research Art Education*, 42 (2), 101-112.
- Duncum, P. (2002). Visual culture art education: why, what and how? *Journal Art and Design Education*, 21 (1), 14-23.
- Duncum, P. (2003). The theories and practices of visual culture in art education. *Arts Education Policy Review*, 105 (2), 19-25.
- Duncum, P. (2016). Yansıtıcı araştırmacı yöntemi olarak gaze. S.D. Bedir Erişti (Ed.), *Görsel Araştırma Yöntemleri Teori, Uygulama ve Örnek* içinde (s. 19-36). Ankara: Pegem Akademi.
- Dilli, R. (2013). *Görsel kültür kuramının ilköğretim 4. sınıf görsel sanatlar dersinde uygulanması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Eker, M. ve Seylan, A. (2005). Çağdaş sanat eğitiminde sanatsal ve pedagojik postmodern montajlar. *Eurasian Journal of Educational Research*, 19, 164-178.
- Ekiz, D. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri yaklaşım, yöntem ve teknikler*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Ersoy, A. ve Avcı, E. (2016). Eylem araştırması. S.D. Bedir Erişti (Ed.), *Görsel Araştırma Yöntemleri Teori, Uygulama ve Örnek* içinde (ss. 110-146). Ankara: Pegem Akademi.
- Freedman, K. (2003). *Teaching visual culture: curriculum, aesthetics and the school life of art*. New York: National Art Education Association Teachers College Columbia University.
- Freire, P. (1997). *Pedagogy of freedom ethics, democracy and civic courage*. USA: Rowman & Littlefield Publishers.
- Geçer, E. (2013). *Medya ve popüler kültür: diziler, televizyon ve toplum*. İstanbul: Metamorfoz Yayıncılık.
- Genç, H. (2010). İnternetteki etkileşim merkezi sosyal ağlar ve e-iş 2.0 uygulamaları. *Akademik Bilişim '10- XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*. Muğla Üniversitesi.
- Giroux, H. A. (1992). *Border crossing, cultural workers and the politics of education*. New York: Routledge.
- Giroux, H. A. (2000). *Impure acts: the practical politics of cultural studies*. New York: Routledge.
- Giroux, H. A. (2007). *Eleştirel pedagoji ve neoliberalizm* (Çev. Barış Baysal). İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Groys, B. (2013). *Sanatın gücü* (Çev. F. Candil Erdoğan), İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Gude, O. (2007). Principles of possibility: considerations for a 21st century art and culture curriculum. *Art Education*, 60 (1), 6-15.
- Güler, A., Halıcıoğlu, M.B. ve Taşgın, S. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Gürgür, H. (2016). Eylem araştırması. A. Saban ve A. Ersoy (Ed.), *Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri* içinde (ss. 3-47). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Glesne, C. (2013). *Nitel araştırmaya giriş* (2. Baskı). A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu (Çev. Edt.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Huberman, A. M. ve Miles, M. B. (2015). *Nitel veri analizi*. (Çev. S. Akbaba Altun ve A. Ersoy). Ankara: Pegem Akademi.
- Johnson, A. P. (2014). *Eylem araştırması el kitabı* (Çev. Y. Uzuner ve M. Özten Anay). Ankara: Anı yayıncılık.
- Karaaslan Klose, E. (2014). *Görsel sanatlar öğretmeni yetiştirmede görsel kültür eğitime yönelik bir eylem araştırması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Karadağ, C. (2004). *Görme kültürü*. Ankara: Doruk Yayınları.
- Kayri, M. ve Çakır, Ö. (2010). An applied study on educational use of facebook as a Web 2.0 tool: The sample lesson of computer networks and communication, *International journal of computer science and information Technology*, 2 (4), 48-58.
- Keleş, E. ve Demirel, P. (2011). Bir sosyal ağ olarak facebook'un formal eğitimde kullanımı. *International Computer and Instructional Technologies Symposium*, 5.
- Kılıç, G. B. (2001). Oluşturmacı fen öğretimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1, 7-22.
- Kırıçoğlu Tekin, O. (2009). *Sanat kültür yaratıcılık, görsel sanatlar ve kültür eğitimi-öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kuru Balkır, N. (2011). *Sanat ve tasarım eğitiminde görsel kültür*. Başkent Üniversitesi 1. Sanat ve Tasarım Eğitimi Sempozyumu, 27-29 Nisan 2011, Ankara.

- Lenhart, A. ve Madden, M. (2007). Social networking websites and teens: an overview. (Rapor No: n.d). Washington, DC: Pew Internet & American Life Project.18.12.2014 tarihinde http://www.pewinternet.org/~media/Files/Reports/2007/PIP_SNS_Data_Memo_Jan_2007.pdf adresinden alındı.
- Leppert, R. (2009). *Sanatta anlamın görüntüsü imgelerin toplumsal işlevi* (Çev. İsmail Türkmen), (2. Baskı). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Mamur, N. (2012). Görsel sanatlar öğretmen adaylarının görsel kültür diyaloglarına yönelik algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12 (3), 2150.
- Mamur, N. (2014). Görsel sanatlar öğretmen eğitiminde görsel kültür öğretimi (Pensilvanya Eyalet Üniversitesi Örneği). *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi*, 3 (8), 71.
- Mamur, N. (2014). Post-modernizmin sanat eğitime yansıma biçimleri görsel kültür ve eleştirel pedagoji. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 2 (15), 60-77.
- Mc Laren, P. (2003). Critical pedagogy: a look at the major concepts, In A. Doder, & D. Torres (Ed) *The critical Pedagogy Reader*, (pp 69-96), New York: Routledge Falmer.
- McLoughlin, C. ve Lee, M. J. W. (2010). Personalised and self regulated learning in the Web 2.0 era: international exemplars of innovative pedagogy using social software. *Australasian Journal of Educational Technology*, 21 (1), 28-43.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (Çev. S. Turan). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Mirzoeff, N. (2002). *What is the visual culture?* In N. Mirzoeff (Ed.), *Visual Culture Reader?* London and New York: Routledge.
- Mirzoeff, N. (1998). *The visual culture reader*. London: Routledge.
- Mutlu, E. (2005). *Globalleşme, popüler kültür ve medya*. Ankara: Ütopya Yayınevi.

- Mitchell, W. J. T. (1995). What is visual culture? In I. Lavin (Ed.), *Meaning in The Visual Arts: Views From The Outside*. Princeton: Institute For Advanced Study.
- Mitchell, W. J. T. (2002). Showing seeing: a critique of visual culture. *Journal Of Visual Culture*, 1 (165), 165-171.
- Okur, M. R. (2013). Web 2. 0 ve sonrası. (Ed. T. V. Yüzer & M. E. Mutlu) *Yeni İletişim Teknolojileri içinde* (s. 128-149). Ankara: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Ong, W. J. (2003). “Sözlü ve yazılı kültür” sözün teknolojileşmesi (Çev. Sema Postacıoğlu Banon), İstanbul: Metis yayınları.
- Orhon, N. (2013). Görsel okuryazarlık. Uçar, T.V. (Ed.) *Görsel Kültür içinde* (s.135-155). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Özden, Y. (2003). *Öğrenme ve öğretme*. (2. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Özsoy, V. (2007). *Görsel sanatlar eğitimi* (2. Baskı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Parsa, A. F. (2007). İmgenin gücü ve görsel kültürün yükselişi. *Fotografya Dergisi*, 19, 1-10. 2 Kasım 2014 tarihinde <http://fotografya.fotografya.gen.tr/cnd/index.php?id=226,329,0,0,1,0> adresinden alındı.
- Reardon, K. J. (2012). *Personal photography, mobile media, and postmodernity: Analyzing space, time, and the visual culture of Social Networking Sites* (UMI Dissertations). University of Rhode Island, ProQuest, Publishing. 9 Aralık 2014 tarihinde <http://digitalcommons.uri.edu/dissertations/AAI1508319/> adresinden alındı.
- Rogoff, I. (1998). Studying visual culture. In N. Mizoeff (Ed.), *The visual culture reader* (pp. 24-37). New York: Routledge.
- Saybaşı, N. (2007). *Giriş toplumbilim dergisi, Görsel Kültür Özel Sayısı*, 22, 18.

- Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim, öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya* (12. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Schirato, T. & Webb, J. (2004). *Understanding the visual*. London: Sage Publication.
- Sengir, S. (2014). *Kültürel dönüşümler ve postmodern pedagoji ekseninde görsel kültür eğitimi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Shapiro, A. (2003). *Case studies in constructivist leadership and teaching*. USA: The Scarecrow Press.
- Sohn, J. (2004). *Web-enhanced art education: constructing critical interpretations of visual culture in preservice art education* (Doctoral Dissertation). The Pennsylvania State University. 4 Aralık 2014 tarihinde <http://sunzi.lib.hku.hk/ER/detail/hkul/4083126> adresinden alındı.
- Sturken, M. & Cartwright, L. (2001). *Practice of looking an introduction to visual culture*. London: New York: Oxford University Press.
- Tavin, K. M. (2003). *A critical pedagogy of visual culture as art education: Toward a performative inter/hypertextual practice* (UMI Dissertations Publishing). The Pennsylvania State University, ProQuest, UMI Dissertations Publishing.
- Tavin, K. M., & Housman, J. (2004). Art education and visual culture in the age of globalization. *Art Education*, 57 (5), 47-52.
- Tavin, K. (2009). Engaging visuality: Developing a university course on visual culture. *The International Journal of the Arts in Society*, 4 (3), 115-124.
- Taylor, P. (2000). Madonna and hypertext: Liberatory learning in art education. *Studies in Art Education*, 41 (4), 347-389.
- Therriault, G. (2009). *"A new age of art" the effects of visual culture and technology on student attitudes about art and aesthetics* (M.S. Dissertation). Southern

Connecticut State University, New Haven, Connecticut. 5 Kasım 2014 tarihinde <http://search.proquest.com/docview/304325142> adresinden alındı.

Türkkan, B. (2008). *İlköğretim görsel sanatlar dersi bağlamında görsel kültür çalışmaları: bir eylem araştırması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Türkcan, B., Yaşar, Ş. (2011). İlköğretim öğrencilerinin görsel dünyayı anlamlandırmasında görsel kültür çalışmalarının rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(3), 1549-1570.

Türkcan, B. ve Coskun, N. (2016). Görsel kültür çalışmaları. S.D. Bedir Erişti (Ed.), *Görsel Araştırma Yöntemleri Teori, Uygulama ve Örnek içinde* (s. 73-108). Ankara: Pegem Akademi.

Ünal, K. (2010). Eleştirel pedagoji. *Alternatif Eğitim e-Dergisi*, 1 (14-24).

Yıldırım, A. (1996). Disiplinlerarası öğretim kavramı ve programlar açısından doğurduğu sonuçlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 89-94.

Yıldırım, A. (2013). *Eleştirel pedagoji paulo freire ve ivan illich'in eğitim anlayışı üzerine* (3. Bakı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). İstanbul: Seçkin Yayıncılık.

EKLER

EK-1. MEB İzin Formu

Eğitim Bil. Enst

**T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ**
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

ESKİŞEHİR
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : 88074293/605.01/5923958
Konu: Araştırma Projesi

10.06.2015

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
(Genel Sekreterlik)

İlgi : a) 08/06/2015 tarih ve 5861772 sayılı olur.
b) Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü Genel Sekreterliğinin 18/05/2015 tarih ve 4047 sayılı yazısı.

İlgi (b) yazı ile istemiş olduğunuz "Araştırma Projesi" incelenmiş ve uygun görülmüş olup, ilgi (a) Olur ekte sunulmuştur.
Bilgilerinize rica ederim.

GELEN EVRAK
Geliş Tarihi: 16.06.2015
Kayıt No: 1321

Necmi ÖZEN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

EKLER :
1-İlgi (a) Olur (1 sayfa)
2-Araştırma Değerlendirme Formu (1 sayfa)

- Davutlar
- Öğrenciye
- F. B. B. B.

Adres :
Anadolu Üniversitesi
Rektörlüğü
Yunus Emre Kampüsü
PK.26470 ESKİŞEHİR

Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü
Evrak Kayıt Servisi
GİRİŞ TARİHİ: 15 Haziran 2015
KAYIT NO: 6166

Aslı ile Aynıdır
5070 Sayılı Yasa ile
elektronik olarak
imzalanmıştır.
10 Haziran 2015
Remzi ERGELİK
Memur

Büyükdere Mah. Atatürk Blv. No:247 ESKİŞEHİR
Elektronik Ağ: www.eskisehir.meb.gov.tr
e-posta: strateji26@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: L.TOKAT
Tel : (0 222) 239 72 00/213-425
Faks: (0 222) 239 39 22

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 88074293/605.01/5861772
Konu : Araştırma Projesi

08.06.2015

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: Eskişehir Anadolu Üniversitesi Genel Sekreterliği' nin 18/05/2015 tarih ve 4047 sayılı yazısı.

İlgi yazı ile; Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği doktora programı öğrencisi Ebru ÇİĞİR' ın "Görsel Sanatlar Öğretimine Yönelik Sosyal Ağ Odaklı Görsel Kültür Çalışmalarının Geliştirilmesi ve Etkinliğinin İncelenmesi" başlıklı tez çalışması Araştırma İzin Komisyonu tarafından incelenmiş ve komisyon tarafından sakınca görülmediği tespit edilmiş olup, komisyon tarafından belirtilen okullarda yukarıda adı geçen projenin gerçekleştirilmesi uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde takdirlerinize arz ederim.

Barış HANCI
Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

OLUR
.../06/2015

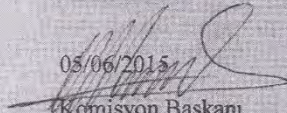
Necmi ÖZEN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

T.C
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

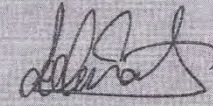
ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Ebru ÇIĞIR
Kurumu/Üniversitesi	Anadolu Üniversitesi
Araştırma Yapılacak Eğitim Kurumu ve Kademesi	.....
Araştırmanın Konusu	Görsel Sanatlar Öğretimine Yönelik Sosyal Ağ Odaklı Görsel Kültür Çalışmalarının Geliştirilmesi ve Etkililiğinin İncelenmesi
Üniversite / Kurum Onayı	Var
Araştırma/Proje/Ödev/ Tez Önerisi	Var
Veri Toplama Araçları	Araştırma Notları, Araştırmacı Günlüğü, Kişisel Bilgi Formu, Video ve Ses Kayıtları, Yarı Yapılandırılmış Görüşmeler, Doküman İncelemesi
Görüş İstenecek Birimler	-
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 2012/13 sayılı genelgesi gereğince uygulanmasında sakınca yoktur.	
Komasyon Kararı	KABUL (Oybirliği ile)
Muhalif Üyenin Adı ve Soyadı	Gereçesi : .....

KOMİSYON

05/06/2015

Komasyon Başkanı
Barış HANCI
Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

Üye
Ömer GARAN
Öğretmen

Üye
Dr. Seda ERCAN AKKAYA
Baş Öğretmen

Üye
E. Sema KUTLU
Öğretmen

EK-2. Ders İzlenesi

GÖRSEL KÜLTÜRÜ KEŞFETMEK

Görsel kültür ve görsel kültür çalışmalarını tanımlayabilme; Fiziksel görme ve sosyal yapılanmış görsel arasında ayrımı anlayabilme; İmgeleri analiz edebilme; Sanat ve tasarım alanı dahil olmak üzere tüm imgelerin tarihsel, toplumsal ve ideolojik işleyiş biçimlerini analiz edebilme; Teknolojik gelişmelerin temsilin doğasında ne gibi değişikliklere yol açtığını anlayabilme, teknolojinin oluşturduğu görsel imgeleri anlama, yorumlama; dijital sanat ile görsel kültür arasında ilişki kurabilme; Sosyal medyada yer alan görselleri anlamlandırabilme; Sosyal ağda gördükleri imgeleri analiz edebilme, Sosyal ağ da bulunan imgeleri içinde buldukları toplumsal, kültürel bağlamda değerlendirebilme; Sosyal ağların ve sosyal ağda kullanılan İmgelerin gündelik hayatımızı nasıl sarmaladığı fark edebilme; İmgelerin gündelik hayatımızı nasıl sarmaladığı fark edebilme; Tüketim toplumu, meta fetişizmi vb. kavramlar ışığında reklamlarda kullanılan görseller analiz edebilme.

Öğrenme Çıktıları ve Alt Beceriler

Bu dersin sonunda öğrenci;

1. Görsel kültür ve görsel kültür çalışmalarını tanımlayabilecektir.;

- 1.1. Resim, fotoğraf, tv, film, yeni medyadaki kullanım örnekleri ile sanat, reklam, kitle iletişim araçlarında kullanılan imgeleri anlama yollarını kavrar.
- 1.2. İmge, sembol, ikon ve görsel imgeleri yerel tarih ve küresel etkileri ile nasıl ilişkilendireceklerini analiz eder.
- 1.3. Sosyal ve kültürel sistemler içinde gömülü olan görsel imgeleri nasıl anlayacakları konusunda eleştirel bir çerçeve oluşturacakları görsel okumaları ve uygulamaları sentezler.
- 1.4. Görsel kültür öğelerini değerlendirebilme ve bu doğrultuda uygulamalar geliştirir.

2. Fiziksel görme ve sosyal yapılanmış görsel arasında ayrımı anlayabilecektir;

- 2.1. Görselleri okuma ve imgeleri çözümlemede fikir yürütür.

2.2. İmgeleri toplumsal, ekonomik ve siyasi bağlamlarda anlamlandırır.

2.3. Fikir üretme, yorum yapabilme ve eleştirel yaklaşım geliştirir.

3. İmgeleri analiz edebilecek;

3.1. Biçimsel analiz ve İkonografik analize göre imgeleri yorumlar.

3.2. Görsel kültür çalışmaları kapsamında seçtikleri konu ya da kavramı yansıtır.

3.3. Yaşadıkları çevreye karşı farkındalık oluşturur ve eleştirel yaklaşır.

4. Sanat ve tasarım alanı dahil olmak üzere tüm imgelerin tarihsel, toplumsal ve ideolojik işleyiş biçimlerini analiz edebilecek;

4.1. Çağdaş sanat uygulamalarını anlamlandırır.

4.2. Kendini ve yaşadığı çevreyi sanat yoluyla ifade eder.

4.3. Seçtikleri konu ya da kavrama ilişkin çağdaş sanat uygulamaları üretir (Kavramsal sanat, video, performans, enstalasyon v.b.).

4.4. Günlük görsel deneyimleri ile sanat uygulamaları arasında bağlantı kurar ve teori ile pratik arasında sentez yapar.

4.5. Günlük yaşantılarında karşılaştıkları her bir nesnenin sanat ürünü olarak kullanılabileceğini farkına varır.

5. Teknolojik gelişmelerin temsilin doğasında ne gibi değişikliklere yol açtığını anlayabilecek, teknolojinin oluşturduğu görsel imgeleri anlayabilecek, yorumlayabilecek;

5.1. Teknolojinin oluşturduğu görsel imgeleri anlar, yorumlar.

5.2. Teknolojik gelişmelerin temsilin doğasında ne gibi değişikliklere yol açtığını anlar.

5.3. Yeni teknolojilerin yaşam tarzlarımızı nasıl etkilediğini fark eder.

5.3. Dijital araçların güncel sanat yaratımındaki yerini anlar.

5.4. Dijital imgelerin internet ortamında paylaşılabilir ve sanat etkileşimli estetiğe dayanması sonucu oluşan görselleri anlar, yorumlar.

6. Dijital sanat ile görsel kültür arasında ilişki kurabilecek;

- 6.1. Dijital sanatın temel kavramları ile ilgili bilgi edinir,
- 6.2. Dijital imgeleri anlar, yorumlar,
- 6.3. Dijital sanat örneklerini deneyimler,
- 6.4. Dijital imgeler ile görsel kültür arasında ilişki kurar,

7. Sosyal medyada yer alan görselleri anlamlandırabilecek;

- 7.1. Medya ve görsel kültür arasındaki ilişkiyi kurar.
- 7.2. Günlük görsel deneyimlerini anlamalı hale getirir.
- 7.3. Günlük görsel deneyimlerini toplumsal ve kültürel olarak analiz eder.
- 7.4. Sanat eğitimini medya üretimleri ile birlikte düşünür, ele alır.

8. Sosyal ağda gördükleri imgeleri analiz edebilecek;

- 8.1. Sosyal ağ da bulunan imgeleri içinde buldukları toplumsal, kültürel bağlamda değerlendirir.
- 8.2. Eleştirel anlayış geliştirir.
- 8.3. Teknolojik okuryazarlık ile görsel okuryazarlık ile ilişkilendirebilir.
- 8.4. Medya okuryazarlığı, görsel kültürü tüm sanatsal potansiyelleri anlar, yorumlar, değerlendirir.

9. Sosyal ağların ve sosyal ağda kullanılan İmgelerin gündelik hayatımızı nasıl sarmaladığı fark edebilecek;

- 9.1. Öğrencilerin imgeleri karşılaştıkları bağlam içinde analiz eder.
- 9.2. Günlük görsel deneyimleri ile sanatı ilişkilendirebilir.
- 9.3. Günlük görse deneyimlerini anlar, yorumlayabilir ve eleştirel bakış açısı geliştirebilir.

10.İmgelerin gündelik hayatımızı nasıl sarmaladığı fark edebilecek;

- 10.1. İmgeleri karşılaştıkları bağlam içinde analiz eder.
- 10.2. Günlük görsel deneyimleri ile sanatı ilişkilendirebilir.

10.3. Karşılaştıkları her bir nesne ya da objenin sanat nesnesi olarak kullanabileceklerini fark eder, sorgulayabilir.

10.4. Seçtikleri konu ya da kavramı sanat ile ifade edebilme, düşüncelerini yansıtır.

11. Tüketim toplumu, meta fetişizmi vb. kavramlar ışığında reklamlarda kullanılan görseller analiz edebilecek;

11.1. Tüketim toplumu, meta fetişizmi vb. kavramlar ışığında reklamlarda kullanılan görseller analiz eder.

11.2. Günlük hayatta karşılaştıkları görselleri sorgular, irdeler ve eleştirmeyi geliştirir.

11.3. Çoklu bakış açısı geliştirir.

11.4. Seçtikleri konu ya da kavram dahilinde reklamları analiz eder.

Öğretim Yöntem ve Teknikleri

- Anlatım
- Soru-Cevap
- Gözlem
- Takım/Grup Çalışması
- Örnek Gösterme
- Tartışma
- Beyin Fırtınası

Kazanımlar

Yaratıcı

Eleştiren

Toplumsal Farkındalık

Bireysel farkındalık

Çoklubahış açısına sahip

Sorgulayan

Teori ile pratiği ilişkilendiren

HAFTA KONULAR

1. Hafta Görsel Kültüre Nedir? (Giriş, Tanım, Dersin Amacı, İşleyişi)
2. Hafta Görme ve Görsellik
3. Hafta İmgeleri Anlamak, Analiz Etmek
4. Hafta Sanat ve Görsel Kültür
5. Hafta Sanat ve Görsel Kültür
6. Hafta Teknoloji ve Görsel Kültür: Dijital İmgenin Yapısı
7. Hafta Dijital Sanat ve Görsel Kültür
8. Hafta Görsel Kültür ve Sosyal Medya
9. Hafta Görsel Kültür ve Sosyal Ağlar
10. Hafta Görsel Kültür ve Sosyal Ağlar
11. Hafta Görsel Kültür: Bir İmge de Sen Yarat (Graffiti Çalışması)
12. Hafta Sosyal Ağ-Görsel Kültür, Gündelik Hayat ve Görsel Kamu Alanları
13. Hafta Görsel Kültür ve Gelenek: Mail Art/ Posta Sanatı Biennial
14. Hafta Görsel Kültür ve Gelenek: Mail Art/Posta Sanatı Biennial

Değerlendirme

Ürün değerlendirme/Süreç Değerlendirme

EK-3. Araştırma Gönüllü Katılım Formu

ARAŞTIRMA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu araştırmaya gösterdiğiniz ilgi için öncelikle teşekkür ederim. Bu belgenin amacı sizi araştırma sürecinden haberdar etmek ve bunun için katılmanızla ilgili izin almaktır. Bu çalışma, “Görsel Sanatlar Öğretimine Yönelik Sosyal Ağ Odaklı Görsel Kültür Uygulamalarının İncelenmesi” başlıklı bir araştırma olup Güzel Sanatlar liselerinin öğretim programlarında yer alan atölye derslerinde sosyal ağ odaklı görsel kültür çalışmalarının nasıl geliştirilebileceğini ve yürütülebileceğini belirlemek amacıyla taşımaktadır. Çalışma, Ebru ÇIĞIR tarafından yürütülecektir. Araştırmanın sonuçları tarafsız bir biçimde ortaya konacak ve araştırma kapsamında öğrencilerin eleştirel bakış açılarını geliştirmeye, içinde buldukları teknoloji çağında teknoloji okuryazarlık yeterliklerini görsel okuryazarlık yeterlikleri ile ilişkilendirmeye ve görsel farkındalıklarını desteklemeye yönelik görsel kültür uygulamaları işe koşularak, sanat eğitiminde görsel kültür çalışmalarının gelişimine ışık tutulacaktır.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, *eylem araştırması kapsamında araştırmacı günlüğü, araştırmacı notları, sosyal ağ kullanım bilgi formu, yarı-yapılandırılmış görüşme, dokümanlar, ses ve video kayıtları yapılarak* sizden veriler toplanacaktır.
- İsminizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz.

Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir. Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi bölümünden 0222 335 05 80 (dahili: 3825)' e (mail/tel) yöneltebilirsiniz.

Araştırmacının Adı/Soyadı : Ebru ÇIĞIR

Adres : Anadolu Üniversitesi

Güzel Sanatlar Eğitimi

Bölümü

İş Tel : 0222 335 05 80

(Dahili: 3825)

Cep Tel : 0506 275 67 77

E-mail: ebrucigir@anadolu.edu.tr

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı:

İmza:

Tarih:

EK-4. Güzel Sanatlar Lisesi Atölye Uygulamaları ve Sosyal Ağ Kullanım Bilgi Formu

GÜZEL SANATLAR LİSESİ ATÖLYE UYGULAMALARI VE SOSYAL AĞ KULLANIM BİLGİ FORMU

EBRU ÇIĞIR, 1. DÖNEM

ATÖLYE UYGULAMALARI VE SOSYAL AĞ KULLANIM BİLGİ FORMU

- Evinizde bilgisayar ya da tabletiniz var mı? Ne sıklıkla kullanıyorsunuz?

Bilgisayar.....

Tablet.....

- Sosyal ağlardan en çok hangisini tercih ediyorsunuz? Neden?

- İnternette ne kadar süre zaman geçiriyorsunuz?

- Derste uygulanacak çalışmalar için evinizde ya da cep telefonunuzda internet paketi var mı?

Ev

Cep telefonu

- Sosyal medyada en çok hangi tür görseller dikkatinizi çekmektedir? Neden?

- Lütfen Sosyal ağları kullanım nedenlerinizi işaretleyin.

sanat

bilgi

ödev

görsel bulma

sohbet

oyun

internette gezinmek

müzik

diğer(açıklayınız)

- Cep telefonu ya da bilgisayarlarınızda hangi uygulamaları ne sıklıkla kullanıyorsunuz?

- Cep telefonu ya da bilgisayarınızda bulunan uygulamaları sanatsal çalışmalarınız için kullanıyor musunuz? Cevabınız evet ise bunlar hangi uygulamalardır yazar mısınız?

- Atölye dersinde geleneksel uygulamalar dışında ne tür sanatsal uygulamalar yapmak istersiniz?
- Atölye dersinde kendi seçtiğiniz bir konu ya da kavramı çalışma konusunda düşünceleriniz nelerdir?
- Atölye dersinde uygulamalarınız (çalışmanızı paylaşım, yorum, tartışma, fikir üretme v.b. gibi) için sınıf arkadaşlarınızla birlikte bir sosyal ağ kullanmak isterseniz bu hangi sosyal ağ olurdu, neden?
- Fotoğraf makinesi, video kamera ya da benzeri bir araca sahip misiniz? Cevabınız evet ise hangi aracı ne amaçla kullanıyorsunuz?

Bunlar dışında üzerinde durulmasını istediğiniz başka konu varsa belirtiniz.

Atölye dersi ve uygulamalarına ilişkin kişisel hedefleriniz nelerdir? (Desen, 2BSA, 3BSA)

Bunlar dışında atölye ve uygulamalara ilişkin belirtmek istediklerinizi yazabilirsiniz.

Teşekkür ederim...

EK- 5. Ödev Yönergesi Örneği

Sevgili Arkadaşlar,

Öncelikle vakit ayırdığınız ve ilgi gösterdiğiniz için teşekkür ederim. 20 Ekim 2015 tarihinde olacak dersimiz için sizden görsel kültür çalışmalarını kapsamında yaşadığınız alanda seçtiğiniz (bilboardlarda ya da reklamlardaki imgeler, yapılar, müzelerdeki objeler gibi aklınıza gelebilecek her türlü imgeyi) konu ya da kavramı ile ilgili olarak 2 ya da daha fazla fotoğraf çekmenizi ve oluşturulan sosyal ağda fotoğraflarınızı ve fikirlerinizi paylaşmanızı istiyorum. Fotoğraflarınızı çekerken sadece hazır görsellerden değil her türlü nesne ve objeyi de kurgunuz için istediğiniz gibi kullanabilirsiniz. Bu konuda serbestsiniz. Ayrıca çalışmanızı oluştururken günlüklerinize bu süreci aşağıdaki sorulara cevap verecek şekilde yazmanız sizin için kolaylık sağlayacaktır:

1. Bu çalışmayı yaparken/ kurgularken neler hissettiniz?
2. Niçin bu imgeleri kullandınız ve ne anlamlar yüklediniz?
3. Bu çalışmayı yaparken bir sonraki görsel kültür çalışmaları için neler yapmayı planlıyorsunuz?

(Günlüklerinize bu soruları cevaplarken başka düşünce ve görüşlerinizi de yazabilirsiniz)

EK-6. Görsel Kültür Çalışması Uzman Ürün Değerlendirme Formu

ADI/SOYADI	GÖRSEL KÜLTÜR ÇALIŞMASI UZMAN ÜRÜN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	EVET	KISMEN	HAYIR
	1.Görsel kültüre ilişkin konuyu derinlemesine incelemiştir.			
	2. Görüntü/imge/imaıları sosyal bağlamlara göre analiz edebilmiş ve yansıtmıştır.			
	3. Sosyal medya görüntü/imge/imaılarını sosyal bağlamlarına göre analiz edebilmiş ve yansıtmıştır.			
	4. Çalışmalarında eleştirel bakış açısı göstermiştir.			
	5. Konu/kavramına ilişkin fikirlerini görsel iletiler kullanarak yansıtabilmiştir.			
	6. Görsel kültür konusunu görsel olarak ifade edebilmiştir.			
	7. Çalışmalarında yaratıcı özellikler sergilemiştir.			
	8. Çalışmalarını kompozisyon ilkelerine göre oluşturmuştur.			
	9. Çalışmanın gerektirdiği teknik bilgi ve becerileri göstermiştir.			
	10. Çalışmalarında estetik kaygı göstermektedir.			
	11. Görsel kültür kavramının ne olduğunu anlamış ve çalışmasına yansıtmıştır.			
	12. Görsel kültür ürününün oluşturulması sürecindeki etkileşimlerde sosyal ağı kullanmıştır.			

Açıklama: Yukarıda belirtilen görsel kültür çalışması ürün değerlendirme kriterleri dışında eklemek istediğiniz görüşleriniz bulunmaktaysa belirtebilirsiniz.

EK-7. Görsel Kültürü Keşfetmek Dersine İlişkin Video ve Görsellerin Kullanılmasına Yönelik Öğrenci ve Veli İzin Formu

8 Ekim 2015 ve 18 Ocak 2016 tarihleri arasında katılımcılarını güzel sanatlar lisesi 11. sınıf öğrencilerinin oluşturduğu “GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETİMİNE YÖNELİK SOSYAL AĞ ODAKLI GÖRSEL KÜLTÜR UYGULAMALARININ İNCELENMESİ” adlı doktora tezi dahilinde ders sürecinde üretilen çalışmaların öğrencinin ifşa olmayacak bir şekilde araştırmanın gerektirdiği yerlerde kullanılmasına izin veriyorum/izin vermiyorum. (Aşağıda numaralandıran çalışmalarda kullanılmasına izin verdiğiniz görselleri işaretleyiniz. İzin vermediğiniz görselleri boş bırakınız)

Tarih

Veli İsim Soyisim

Öğrenci İsim Soyisim

Veli İmzası

Öğrenci İmzası

Tarih:

Tarih:

Resim 1 (...)

Resim 2 (...)

Resim 3 (...)

Resim 4 (...)

Resim 5 (...)

EK-8. Ürün Değerlendirme ve Sosyal Ağ Kullanım Ölçeği

Puanlama kriteri	Mükemmel	Yeterli	Kısmen yeterli	Yetersiz/tamamlanmamış
Etkinliğin Tamamlanması (15 puan)	Etkinliğin bütün bölümleri yüksek düzeyde başarıyla tamamlanmıştır. Etkinlik süresince temiz ve düzenli çalışmış ve ürünü sergilemeye hazır hale getirmiştir. (15 puan)	Etkinliğin büyük bir kısmı yeterli düzeyde başarıyla tamamlanmıştır. Etkinlik süresince temiz ve düzenli çalışmış ve ürünü sergilemeye hazır hale getirmiştir. (10 puan)	Etkinliğin bir kısmı kabul edilebilir düzeyde başarıyla tamamlanmıştır. Etkinlik süresince kabul edilebilir düzeyde temiz ve düzenli çalışmış ve kabul edilebilir düzeyde ürünü sergilemeye hazır hale getirmiştir. (5 puan)	Etkinliğin büyük çoğunluğu yarım bırakılmış veya başlanmamıştır. Etkinlik süresince yetersiz düzeyde temiz ve düzenli çalışmış ve tamamlanmamış şekilde ürünü sergilemeye hazır hale getirmemiştir. (0 puan)
Araştırma ve Ön Hazırlık (10 puan)	Etkinliğe tam katılımı sağlayacak şekilde gereken tüm araştırma ve ön hazırlıkları yapmış, görsel doküman ve bilgi sunmuştur. (15 puan)	Etkinliğe yoğun katılımı sağlayacak şekilde gereken araştırma ve hazırlıkları yapmış, görsel doküman ve bilgi sunmuştur. (10 puan)	Etkinliğe kabul edilebilir düzeyde katılımı sağlayacak kadar araştırma ve hazırlıkları yapmış, görsel doküman ve bilgi sunmuştur. (10 puan)	Etkinliğe minimum düzeyde katılımı sağlayacak kadar araştırma ve hazırlıkları yapmış, görsel doküman ve bilgi sunmuştur. (0 puan)
Konu ve Kavram (20 puan)	Görsel kültüre ilişkin konu ve kavramların tamamı hakkında bilgi sahibi olmuştur. Görsel kültür çalışmalarının ne olduğunu tamamen tanımlamış ve anlamıştır. Görüntü/İmge/İmajları sosyal bağlamlara göre üstün düzeyde analiz etmiş ve yorumlamıştır. (20 puan)	Görsel kültüre ilişkin konu ve kavramların birçoğu hakkında bilgi sahibi olmuştur. Görsel kültür çalışmalarının ne olduğunu büyük ölçüde tanımlamış ve anlamıştır. Görüntü/İmge/İmajları sosyal bağlamlara göre büyük ölçüde analiz etmiş ve yorumlamıştır. (15 puan)	Görsel kültüre ilişkin konu ve kavramların bir kısmı hakkında bilgi sahibi olmuştur. Görsel kültür çalışmalarının ne olduğunu bir dereceye kadar tanımlamış ve anlamıştır. Görüntü/İmge/İmajları sosyal bağlamlara göre bir dereceye kadar analiz etmiş ve yorumlamıştır. (10 puan)	Görsel kültüre ilişkin konu ve kavramların yeterince bilgi sahibi olmamıştır. Görsel kültür çalışmalarının ne olduğunu yeterli kadar tanımlamamış ve anlamamıştır. Görüntü/İmge/İmajları sosyal bağlamlara göre analiz edememiş ve yorumlamamıştır. (0 puan)
Teknik Yeterlilik (20 puan)	Etkinliğin gerektirdiği teknik ve yöntemlere ilişkin kavram ve becerilere yönelik üstün anlayış ve hakimiyet geliştirilmiştir. (15 puan)	Etkinliğin gerektirdiği teknik ve yöntemlere ilişkin kavram ve becerilere yönelik yüksek düzeyde anlayış ve hakimiyet geliştirilmiştir. (15 puan)	Etkinliğin gerektirdiği teknik ve yöntemlere ilişkin kavram ve becerilere yönelik kabul edilebilir düzeyde anlayış ve hakimiyet geliştirilmiştir. (10 puan)	Etkinliğin gerektirdiği teknik ve yöntemlere ilişkin kavram ve becerilere yönelik yeteri kadar anlayış ve hakimiyet geliştirilememiştir. (0 puan)
Yaratıcılık/Sanatsal İfade (20 puan)	Kendini görsel olarak ifade edebilme yetisini üstün düzeyde geliştirmiş ve yaratıcı fikirlerini görsel iletiler kullanarak çalışmalarında özgün bir biçimde yansıtmıştır. (20 puan)	Kendini görsel olarak ifade edebilme yetisini yüksek düzeyde geliştirmiş ve yaratıcı fikirlerini görsel iletiler kullanarak çalışmalarında özgün bir biçimde yansıtmıştır. (15 puan)	Kendini görsel olarak ifade edebilme yetisini kabul edilebilir düzeyde geliştirmiş ve yaratıcı fikirlerini görsel iletiler kullanarak çalışmalarında özgün bir biçimde yansıtmıştır. (10 puan)	Kendini görsel olarak ifade edebilme yetisini geliştirmemiş ve yaratıcı fikirlerini görsel iletiler kullanarak çalışmalarında özgün bir biçimde yansıtmamıştır. (0 puan)
Sosyal Ağ Kullanımı (15 puan)	Sosyal ağları amacına göre etkinliğin gerektirdiği yerlerde ileri düzeyde kullanmış, çalışmalarında sosyal ağları etkili bir şekilde işe koşturmuştur. (15 puan)	Sosyal ağları amacına göre etkinliğin gerektirdiği yerlerde ileri düzeyde kullanmış, çalışmalarında sosyal ağları işe koşturmuştur. (10 puan)	Sosyal ağları amacına göre etkinliğin gerektirdiği yerlerde kabul edilebilir düzeyde kullanmış, çalışmalarında sosyal ağları işe koşturmuştur. (5 puan)	Sosyal ağları amacına göre etkinliğin gerektirdiği yerlerde yeteri kadar kullanmamış, çalışmalarında sosyal ağları işe koşturmamıştır. (0 puan)
100	100	75	50	0

Puanlama Kriteri
<p style="text-align: center;">Sanatsal Gelişim</p> <p style="text-align: center;">Bu etkinliği, sanatsal anlayışını genişletmek için bir fırsat olarak değerlendirir. Çalışmalarının çeşitliliği, düzeyi ve sanatsal çalışma planlama yeteneği artar.</p> <p style="text-align: center;">Görsel Etki</p> <p style="text-align: center;">Görsel elemanlar kolayca okunur; görünümünün ardındaki amaç belirgindir; görsel etkiyi güçlendirir ve çalışmanın öyküsünü aktarırlar.</p>
İşbirliği Gerektiren proje ve ödevlerde: İşbirliğinin Genel Durumu
<p style="text-align: center;">Grup çalışmasına katkı</p> <p style="text-align: center;">Gösterdiği çabayla çalışmanın kapsamını genişletir; bireysel yeteneklerini etkinlik ve ödevin tamamlanması yönünde grubun yardımına sunar.</p> <p style="text-align: center;">Sorumluluk üstlenme ve Liderlik</p> <p style="text-align: center;">Gösterdiği çaba ile gruba yardımcı olur; projenin tamamlanması yönünde inisiyatifi ele alır.</p> <p style="text-align: center;">Diğer öğrencilerle etkin olarak çalışabilme</p> <p style="text-align: center;">Grup arkadaşlarını dinler ve fikirlerine değer verir; çalışma sırasında paylaşımcıdır ve işbirliğinde bulunur;; çalışmanın Tamamlanması yönünde anlaşmaya varmaya ve uyumlu davranmaya gönüllüdür.</p>

Gura, M. (2008). Visual Art Units for All Levels, Birinci Baskı, International Society for Technology in Education (ISTE), Washington, ABD. ss.53-56'da önerilen Performans Değerlendirme Ölçeğini uyarlayan Avcı. E. (2013). *Dijital Sanat Bağlamında Dijital Teknolojilerin Güzel Sanatlar Eğitimine Entegrasyonu: Bir Eylem Araştırması* doktora tezinden yararlanılmıştır.

Puanlama Kriteri	Mükemmel	Yeterli	Kısmen yeterli	Yetersiz
WhatsApp Paylaşım (25 puan)	WhatsApp grubunda ve kendi özel WhatsApp sayfasında paylaşımlar yapar, ödev ve etkinlikler için istenen bilgileri edinir, araştırır, yorumlar ve fikirlerini sunar. WhatsApp grubundaki paylaşımları ile yeni paylaşımların yapılmasına katkıda bulunur. Paylaşımlarında dersle ilgili yorum ve değerlendirmelerde bulunur. (25 puan)	WhatsApp grubunda ve kendi özel WhatsApp sayfasında paylaşımlar yapar, ödev ve etkinlikler için istenen bilgileri edinir ve sunar. WhatsApp grubundaki paylaşımları ile yeni paylaşımların yapılmasına katkıda bulunur. Paylaşımlarında dersle ilgili yorum ve değerlendirmelerde bulunur. (20 puan)	WhatsApp paylaşımları derse hazırlandığının ve çaba harcadığının zayıf bir göstergesidir. Sadece kendisinden istenilenleri yapar. Paylaşımları görev olarak görür. (10 puan)	WhatsApp paylaşımında bulunmaz ve paylaşımları anlamlı bilgi ve yorumlar içermez. (0 puan)
Bireysel İfade (25 puan)	Paylaşımlar, odaklanılan konuyla ilgili bireysel ifadenin ürünüdür. Paylaşımlarında konuya ilişkin kendi fikir ve öğrenmelerini yansıtır. Paylaşımlar ve gönderilen görsel dokümanlar tartışılan konu ve sorulan sorulara odaklanır. (25 puan)	Paylaşımlar, odaklanılan konuyla ilgili bireysel ifadenin ürünüdür. Paylaşımlarında konuya ilişkin kendi fikir ve öğrenmelerini yansıtır. Paylaşımları WhatsApp grubundaki okuyucular için önemli bilgiler içerir. (20 puan)	Paylaşımlar bireysel ifadenin zayıf göstergesidir. Okuyucular için minimum düzeyde bilgi içerir. (10 puan)	Paylaşımları bireysel ifade içermez.. Okuyucular için minimum düzeyde bilgi içerir. Odaklanılan bir konu yoktur. (0 puan)
Gereklilikler ve Zamanlama (20 puan)	Paylaşımlarında kendisinden istenen gönderim, yorum ve değerlendirmeleri istenilen bir şekilde yerine getirir. Paylaşımlarını istenilen zamanda gerçekleştirir. Katılımı zorunlu olduğu için değil, istekli olduğu için yapar. (25 puan)	Paylaşımlarında kendisinden istenen gönderim, yorum ve değerlendirmeleri istenilen bir şekilde yerine getirir. (15 puan)	Paylaşımlarında kendisinden istenen gönderim, yorum ve değerlendirmeleri bazen gerçekleştirir, zamanlamaya dikkat etmez. (10 puan)	Paylaşımlarında kendisinden istenen gönderim, yorum ve değerlendirmeleri istenilen bir şekilde yerine getirmez. (0 puan)
Farklı Sosyal Ağlardan Yararlanma ve Fikir Üretme (20 puan)	Paylaşımlarında farklı sosyal ağlardan yararlanarak WhatsApp grubunda paylaşır. Sosyal ağlarda gördüğü paylaşımları çalışmalarıyla ilişkilendirerek fikirler üretir. (15 puan)	Paylaşımlarında farklı sosyal ağlardan yararlanarak WhatsApp grubunda paylaşır. (15 puan)	Paylaşımlarında farklı sosyal ağlardan bazen yararlanır ve WhatsApp grubunda paylaşır. (10 puan)	Paylaşımlarında farklı sosyal ağlardan yararlanmaz ve WhatsApp grubunda paylaşmaz. (0 puan)
Diğer Gönderimlere Yorumlar (10 puan)	Sınıf arkadaşlarının paylaşımlarını ve yorumlarına gönderimlerde bulunur. Yorumları, diğer öğrencilerin yorumları üzerinde düşünülecek ve tartışmayı genişletecek şekilde ifade eder. Yorumlarıyla diğer öğrencileri eleştirel düşünmeye yönlendirir ve yeni tartışma konuları açar. (10 puan)	En az 2 sınıf arkadaşının paylaşımlarına yorumda bulunur. Yorumları, diğer yorumlar üzerine düşünüldüğünü gösterir ve yeni tartışmalara olanak sağlar. (5 puan)	1 arkadaşının paylaşımlarına yorumda bulunur. Diğer öğrencilerin paylaşımları üzerinde fazla düşünmez ve tartışmalara açık değildir. (10 puan)	Sınıf arkadaşlarının paylaşımlarına yorumda bulunmaz. (0 puan)
100	100	75	50	0

EK-9. Görüşme Soruları

UYGULAMALARA İLİŞİKİN GÖRÜŞME SORULARI

1. Sana göre görsel kültür nedir?
2. Dersimiz süresince işlediğimiz konulardan en çok hangisi ilgini çekti Neden?
3. Dersimiz süresince işlediğimiz konulardan hangisi ilgini çekmedi. Neden?
4. İşlediğimiz teorik konular hakkında ne düşünüyorsun? Açıklar mısın?
5. Görsel kültür çalışması olarak ilk yaptığın sanatsal çalışmanı nasıl değerlendiriyorsun? Kendi konunundan ve çalışmandan bahseder misin?
6. Yaptığın bu çalışma ile nasıl bir mesaj vermek istedin? Bu mesaj senin için neden önemli?
7. Yaptığın bu çalışmayı görsel kültür çalışması olarak nasıl değerlendiriyorsun?
8. Günümüz dünya zevkleri bahçesi görsel kültür çalışması ile ilgili düşüncelerin nelerdir? Seçtiğin görsellerle nasıl bir mesaj vermek istedin?
9. Bu çalışma sosyal medya ve sosyal ağlarda gördüğün görselleri okuman anlamında sende neler oluşturdu? Açıklar mısın?
10. 7. Hafta dersimize katılan konuk hocamızın anlattıkları konusunda ne düşünüyorsun?

11. Görsel kültür çalışmaları günlük yaşantın ve deneyimlerinde yansımı? Yansdıysa örnek verir misin?
12. Atölye uygulamalarında daha önce hem kuramsal hemde uygulamalı böyle bir ders almış mıydın?
13. Genel olarak yaptığımız görsel kültür çalışmalarını değerlendirdiğinde görsel kültür dersini nasıl değerlendiriyorsun?
14. Bunlar dışında başka eklemek istediklerin nelerdir?

SOSYAL AĞLARA İLİŞKİN GÖRÜŞME SORULARI

1. Sence sosyal medya/sosyal ağlar görsel kültürü etkilemekte midir? Açıklar mısın?
2. Görsel kültür çalışmalarımızın sosyal ağ odaklı devam etmesi konusunda ne düşünüyorsun?
3. Görsellerini seçerken ve çalışmalarını oluştururken en çok hangi sosyal ağdan yararlandın?
5. Yaptığımız çalışmalar ve işlediğimiz konular eleştirel bakış açımı etkiledi mi? Etkilediyse örnek vererek açıklar mısın?
6. Görsel Kültür dersi Sosyal ağlarda ya da sosyal medyada gördüğün görüntü/görsellere bakış açımı etkiledi mi?
7. WhatsApp ders süresince ne yönlerden etkili oldu açıklar mısın?
8. Bunlar dışında başka eklemek istediklerin nelerdir?

DERSE İLİŞKİN GÖRÜŞME SORULARI

1. Yaptığımız uygulamalardan sonra sence görsel kültür nedir?
2. Görsel kültür bir ders olarak güzel sanatlar liselerinde yer alması konusunda ne düşünüyorsun?
3. Görsel Kültür ders saati süresi konusunda ne düşünüyorsun?
4. Genel olarak bu dersi nasıl değerlendirirsin? (Ders işlenişi, uygulamalar, vb konularda)
5. Sence bu derste başka hangi konular olabilir?
6. Sence bu derste başka ne gibi uygulamalar yapılabilir?
7. Ders dışı etkinlikler ile ilgili ne düşünüyorsun? Başka neler yapılabilir?
8. Dersin WhatsApp grubundan devam etmesi ile ilgili düşüncelerin nelerdir?
9. Gorsel kültür dersini diğer dersler ile ilişkilendirdin mi?
10. Görsel kültür dersinde işlediğimiz konuları diğer derslerinde kullandın mı? Açıklarmısın?
11. Yaptığımız görsel kültür çalışmaları sana neler kazandırdı?
12. Graffiti çalışmasında oluşturduğun şablon ile ilgili düşüncelerini söyler misin? Nasıl bir mesaj vermek istedin?
13. Mail art projesiyle ilgili ne düşünüyorsun?

Bunlar dışında başka eklemek istediklerin nelerdir?

EK-10. Birinci Hafta Etkinliğinde Öğrencilerin Görsel Kültüre İlişkin Diyaloglarına İle İlgili Video Kayıt Yansımaları

Araştırmacı : Evet hep görsel kültür dedim ve bundan bahsettim sizce görsel kültür ne olabilir? Ne anlıyorsunuz görsel kültür deyince, önce söz hakkı almak isteyen arkadaşlarınız varsa konuşabilir biraz düşünelim o zaman... (sınıfta sessizlik oldu birkaç dk.) Biraz düşünün isterseniz görsel kültür ne olabilir?

Mehmet : Çevremizdeki olan olaylar hakkında haberdar olmak olabilir.

Furkan : Şimdiye kadar gördüğümüz yaşadığımız olaylar farklı zaten hepimiz farklı kültürlerde büyüdük. Belki mesala bana göre vitrinde gördüğüm bir kare görsel kültür olabilir.

Murat : Gördüğümüz resim.

Betül : Kültürle alakalı yani...

Murat : Şöyle birşey olabilir mi? Diyelim her coğrafyanın bir yapısı ve birşeyler yapıyorlarya kimi resim kimi heykeller öyle birşey mi?

Araştırmacı : Evet bunları da içeriyor.

Eren : Çok eski zamanlarda halıları işlemişler onun gibi mi?

Murat : Kültürlerarası mı?. Kültürler dedik ya...yani kültürlerimi içine alıyor desek.

Araştırmacı : Herşeyi içine alıyor. Yaşadığımız kültür içerisinde herşey görsel kültür içine giriyor. Bu çevremizde gördüğümüz tüm afişler, reklamlarda, bilboardlarda, alışveriş mağazalarında yaşadığımız alanda gördüğümüz her türlü görsel öge görsel kültür içine giriyor. Sizin deneyimlediğimiz, günlük hayatta yaşadığımız görsel deneyimler görsel kültürdür. Sınırlaması yok.

Didem : Kùltürü öğrenip gördüğümüz dışında yaptığımız gerçekleştirdiğimiz görseller video onlarda bir görsel...bir karede resim yapmak görsel kùltür yani.

Ayşegöl : Yaşadığımız, olduğumuz bulduğumuz şeylerin kùltürde yani ... aktarılması (DVD 1. 5.33-10.19).

EK-11. Birinci Haftaya İlişkin Öğrencilerin Seçtikleri Görseller ve Konulara İlişkin Araştırmacının Günlüğü

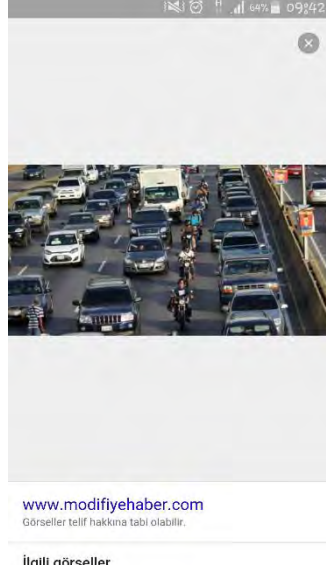
Atölye 9 kişilik bir sınıftan oluşuyor. Her bir atölye 10 kişilik gruplardan oluşuyor. Fakat grupta 9 kişi var bir öğrenci sınıf tekrarı yaptığı için atölyede 9 öğrenciden oluşuyordu. Video kamerayı açmadan önce araştırma gönüllü katılım formunu verdim ve tüm öğrenciler araştırmaya katılmak istediklerini belirten formu imzaladı. Sunumu gerçekleştirmek için video kamerayı herkesin görebileceği bir yere konumlandırımdım. Sonra dersin içeriğinden ve araştırmanın içeriğinden bahsettim. Ders sürecinde tüm öğrencilerden sosyal medyadan buldukları ilgilendikleri bir konuyu seçmelerini ve bunun üzerinde yorum yapacaklarını belirttim. 15 daklık bir sürede herkes görselini buldu. Atölyede her öğrencinin internet bağlantısı yoktu. Bu yüzden kendi telefonumu kullanmaları için verdim ve birlikte bakabileceklerini belirttim. Ders başladıktan sonra ara verildiğinde öğrencilerin sosyal medyadan ya da sosyal ağlarda seçtikleri görselleri bilgisayara ortamına taşıyarak yorumlarını ve günlüklerine not almalarını istedim. Hem not alıp hem de görsel araştırdılar (8 Ekim 2015, AG)

Öğrencilerin görsel kültür çalışmaları için sosyal medyada seçtikleri konular kendi yaşantılarından, deneyimlerinden, yaşadıkları sıkıntılardan yola çıkmaları ve bu anlamda görsel kültür çalışmalarını oluşturmaları benim için önemliydi. 9 öğrenciden bir öğrenci konuda karasız kaldığını ifade etti. Diğer öğrencilerden Ayşegül ve Eylül birlikte çalışmak istediklerini ve “Doğa/orman yangınları” konusunu seçti. Ama haftaya kadar konularını değiştirebileceklerini ifade ettiler. Bende bu konuda serbest olduklarını belirttim. Damla ve Betül “kadına şiddet” konusunu seçmek istediklerini, Didem, “hayvan hakları”, Murat ise “kalabalık-kaba” konusunu şu an için seçtiğini ama değiştirebileceğini ifade etti. Mehmet ve Furkan ise bisiklet ve motorsiklet üzerinden toplumsal kurallar konusunda çalışacaklarını belirtti. Genel olarak konu seçimlerinde toplumsal konular üzerine yoğunlaştılar. Öğrenciler ilgili görselleri araştırırken google,

Instagram ve facebook haberlerini ve görsellerini kullanarak seçtikleri konulara ilişkin deneyimlerinden bahsettiklerinde: Damla kadına şiddeti seçti çünkü kadınlar derneğine üye olduğunu ve bu konuda farkındalık oluşturmak istediğini belirtti. Furkan, okula bisikletle gidip gelmesi ve bisiklet üzerinden toplumsal kurallar, empatik davranış, anlayışsızlığı değinmek istedi. Murat, tranwaydaki kalabalık yığını seçti. Çünkü bugün okula gelirken 3 tranway değiştirme zorunda kaldığını bundan dolayı bu konuyu seçtiğini belirtti. Betül, kadına şiddet konusunda çalışmak istediğini ailesinde yaşadıklarından dolayı bu konuyu seçtiğini, Eren ise birçok konuda kararsız kaldığını belirterek arkadaşlarıyla sınıfta paylaşarak fikirlerini ifade etti. Mehmet, bisiklet üzerinden toplumsal kurallar üzerinde durdu. Didem ise hayvan hakalarını ele aldı. Özellikle sosyal medyada hayvanlarla ilgili birçok görsel gördüğünü söyleyerek fikirlerini paylaştı. Öğrenciler dersin ilk saatlerinde fikirlerini söylemekten çekindiklerini ve tedirgin olduklarını gözlemledim. Dersin sonuna hem öğrencilerin hem de benim birazda olsa tedirginliğimiz azaldı. Motivasyon olması ve yaptıkları çalışmaların önemli olduğunu vurguladıktan sonra üniversitede ya da okulda sergi açacağımızdan bahsettim. Bu onların motivasyonlarını ve ilgilerini çektiğini gözlemledim (A.G. 8 Ekim 2015).

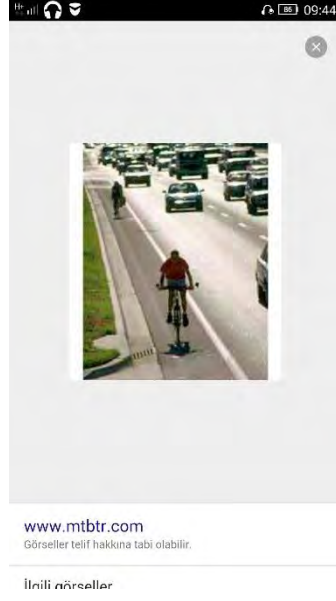
EK-12. Öğrencilerin Birinci Haftaya İlişkin Sosyal Medyadan Kendi Yaşam Deneyimlerine Göre Seçtikleri Görseller

Öğrencilerin ilk hafta sosyal medyadan seçtikleri görseller

Görsel 55. Mehmet'in sosyal medyadan seçtiği görsel

“<http://www.mottoman.com.tr/sehir-trafiginde-motosiklet-kullanimi/>”

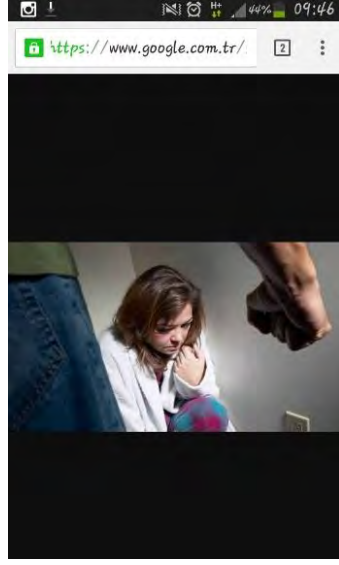
Görsel 56. *Furkan'ın sosyal medyadan seçtiği görsel*

“<http://www.farkindalikgunleri.com/2015/07/trafikte-bisiklet-kullanm.html>”

Görsel 57. *Didem'in sosyal medyadan seçtiği görsel*

“http://begonvilliev.blogspot.com.tr/2011_07_17_archive.html”

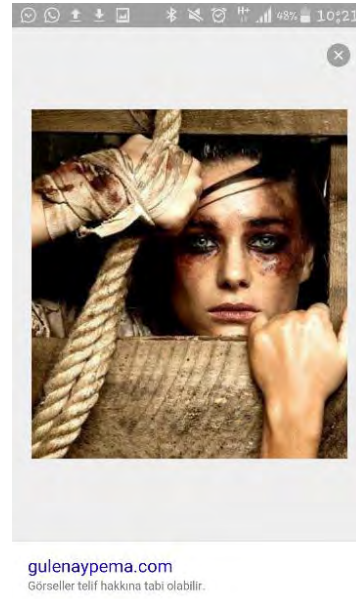
Görsel 58. *Damla'nın sosyal medyadan seçtiği görsel*
“<https://uytunelif.wordpress.com/>”

Görsel 59. *Murat'ın sosyal medyadan seçtiği görsel*

Görsel 60. *Ayşegül ve Eylül'ün sosyal medyadan seçtiği görsel*

Görsel 61. *Betül'ün sosyal medyadan seçtiği görsel*

Görsel 62. *Eren'in sosyal medyadan seçtiği görsel*

EK-13. Birinci Haftaya İlişkin Öğrencilerin Konularıyla İlgili Düşüncelerinin Video Kayıta Yansıması

- Mehmet : Motosikletler ve trafikteki önemi.
- Araştırmacı : Burada asıl vurgulamak istediğin şey ne oldu?
- Mehmet : Motorlar trafikte çıktığında trafikte görmüyorlar.
- Furkan : Bisiklet kullanan içinde aynı şey (gülme).
- Araştırmacı : Bu konuda vurgulamak istediğin şey üzerinden seçebilirsin, görseli.
- Furkan : Bende aynı şey üzerinden bisiklet kullanıyorum. Bayağı bir sıkıntı çıkıyor zaten trafikte (DVD 2, 01.55-02.33).
- Araştırmacı : Mehmet'in sosyal medyadan seçtiği görsele bakıyoruz.
- Mehmet : Burada ele aldığım konu uyulması gereken bazı kurallar var trafikte. Trafik yayalar içinde insanlar içinde cidden büyük bir hayat riski taşıyor mesela diyelim yayalar için yeşil ışık yanarken çok fazla dikkate alınmıyor bu. Bazı araçlar hızla geçebiliyor. Geçen tranwaydaydım tam durağın orada bir geçiş yolu vardı tam tranwaydan geçerken aradan geçerim diye hızlandım birden deşidirdi geçti. İnsanlar çok aceleye getiriyor. Herşeyi. Benimde demek istediğim olay motosikletleri ele aldım ben. Araçlar sırf kendi hızında yol yapmış motosikletleri önemsemiyor. Aynı Furkan'ın bisiklet olayı gibi. Herkesin kurallara uyması lazım. Daha güzel bir hayat olur.
- Furkan : Birde görmemezlikler var. Mesela geçen yine aynı olayı yaşıyorum. Trafik polisi var. Benim gittiğim yoldan trafik polisi çizginin oraya geçmiş. Daha önemli bir işi mi vardı ama yani müdahale ettiği bir şey yok. Acaba ben mi düşünüyorum bunlar doğru mu yapıyor mesela diye ama zor durumdakalan benim. Ve farkında olarak görmemezlikten geliniyor.
- Araştırmacı : Sizin eklemek istediğiniz bir şey var mı?
- Mehmet : (görselinde göstererek) mesela motosikletler tek sıra halinde gidiyor. Yan yana gidemezler. Çünkü önemsemezler. Ancak böyle düzgün gidebilirler. (DVD 1)

- Didem : Sokak hayvanlarını düşünmüştüm. Sokak hayvanlarına yapılan tepkiler, mesela internette çok fazla resimleri oluyor sosyal medyada çok fazla resimler oluyor (DVD1, 12.09-12.19).
- Araştırmacı : Kadına şiddet konusunu neden seçtin?
- Damla : Son zamanlarda çok olay olmaya başladı zaten. Artık bir ses çıkması gerekiyor. Sadece şiddet kadına değil her türlü herkese yapılan fazla birşey ve çok abartıyorlar artık bence (DVD1, 06.00-06.21).
- Murat : Benim şu an en büyük sorunum şu an bu. Tranwaylar aşırı kalabalık oluyor. Hatta aşırı aşırı. Bu sabah okula geç kaldım üç tane tranwaya binemedim. Sizde biliyorsunuzdur (gülme).
- Araştırmacı : Evet hepimiz biliyoruz tramway sırasını (gülme).
- Araştırmacı : Peki görseli yorumladığında, neden bu konu, bunu üzerinde neler yapabilirsin, şu an için seçtiğin bir konu mu sonrasında değiştirecek misin? Neyi ele alıyorsun?
- Murat : Kalabalığı ele alıyorum (DVD 1, 03.03-04.10).
- Araştırmacı : Kaldığımız yerden devam edelim sıradaki görsel Ayşegül ve Eylül'ün seçtiği görsel. Görselde ne görüyorsunuz?
- Eylül : Seçtiğimiz konu orman yangınları son dönemlerde yaşanan bir olay. Nedenleri insanların duyarsızlığı maalesef eğlenme amaçlı gittiği yerlerde cam kırıkları bırakmaları yangın oluyor. Hayvanlarda ormanın içinde olduğu için ölüyorlar. Dikkat çekmek istediğimiz konu bu.
- Ayşegül : Birde bunlar yüzünden sel baskınları, işte erozyon gibi şeyler oluyor. Birde ekolojik denge bozuluyor. Ağaçlar bize lazım oluyor ve deprem açısından ihtiyacımız var. Bunların içinde insanların daha duyarlı olması lazım. Ama ekonomik bakımdan da yani ...öyle yani bir de gelecek nesillere orman kalmayabilir. Bu yangınlar yüzünden defalarca oluyor. Az önce baktım 16 saat önce olmuş yani.
- Araştırmacı : Bu görseli seçme nedenin konuya duyarlılık anlamında mı oluşturuyorsun?
- Ayşegül : Evet doğal ortamların korunma konusu, çevre.
- Araştırmacı : Sizin eklemek istediğiniz şeyler var mı?
- Furkan : Bence çözüm olarak destek olarak orman bekçiliği arttırılmalı sık sık ormanlar gerçekten bazı yerlerde çok büyük ve çoğu insan iş arıyor. Bu kolay bir şekilde çözümlenebilir. Bonkör davranılması gerekiyor. İnsanlar bunu çözmek istese çözülmesi çok olağan.
- Araştırmacı : Genel olarak sizden anladığım hep insan ilişkileri, duyarsızlık, empati kuramama, sen kalabalıktan bahsettin Murat, senin görselinde insanların birbirine karşı saygı duymamasıydı. Kadına şiddet konusuydu.
- Murat : Hepsi genel bir konuya bağlanıyor. Duyarsızlık.
- Didem : Düşünce sisteminden kaynaklanıyor aslında. Düşünce sistemleri biraz daha gelişmiş olsa ya da bir konu üzerinden daha farklı şekilde düşünseler böyle şeyler olmazdı.
- Murat : Umursamama bu. Bir belgeselde izlemiştim. Belgesel çekiyor bir şimşek yüzünden yangın çıkıyor koca orman yanarken bunu bile belgesele çekmişler. Yapılabilecek bir şey vardır yani.

- Araştırmacı : Ekleme isteyen var mı bu görselle ilgili.
- Furkan : Genel olarak bu yangınları konu alırsak zaten büyük bir iç savaşta olabilir mesela farkında olmadan çıkarılan yangınlar var ülkeleri içten çökertmek için bunun da önlenilmesi gerekir. Sonuçta kötü yerlere varır. Sonuçta insanlar başka insanların hayatını engellemek için gidip onların yaşam alanına zarar verebiliyor. Ne demek istediğimi anlamıştırsınız. Savaşlardan bahsediyorum.
- Murat : Herkes kendini düşünüyor (DVD1, 00.00-05.30).
- Eren : Çok kararsızım sistem üzerine düşünüyorum.
- Araştırmacı : Başka bir konuda görsel seçip konuyu sonra da belirleyebilirsin.
- Eren : Ama çok kararsızım. Kafam çok karışık.
- Araştırmacı : O zaman sende düşündüklerini paylaş bizimle arkadaşlarıyla.
- Eren : Bir sürü şey var aklımda...Konu pek yok şu an elimde bir sürü konu var ama az önce aklıma geldi hayvanlar üzerinde işkence yapıldığını görmüştüm mesela köpekleri yiyorlar sosyal medya üzerinden bir zamanlar çok ünlüydü. Dünyanın her yerinde vardı. Türkiyede de var işkence bu tarz şeyler. Küçük görme. Sokakta görmüşsünüzdür kuyruğu yoktur bir köpeğin ya da kulaklarından köpek değil normal hayvanlarada yapılan birşey. Kurban bayramıda biraz öyle. Geçen kurban bayramında görmüştüm. Bu biraz can sıkıcı birşey daha doğrusu sinir bozucu. Çünkü şunu bilmiyorlar şunu düşünmüyor kimse. Karşındaki bir canlı herkesin genel olarak düşündüğu insan diğer canlılardan daha üstündür. Bence bu pek doğru birşey değil. Tabikide akıl olarak biraz daha üstün tabikide üstünlüğümüz var. Bunu herkes biliyor. Kimse hayvanların nasıl düşündüğünü bilmiyor daha fazlası var. Sonuç olarak asıl düşünülmesi gereken onunda yaşayan bir canlı olduğu yaşayan bir şey olduğu
- Didem : Biz hayvanlardan üstünüz ama onlar zaten insan sevgilisiyle nasıl köpekler genelde insanlara sevgiyle bakıyor onlar bu durumun farkındayken biz onları küçük görüyoruz.
- Eren : Bence insanlarda ego var. Tamamen ego biz daha üstünüz...(DVD 1).

EK-14. Birinci Haftaya İlişkin Öğrencilerin Konularına İlişkin Günlükleri

Betül'ün kadına şiddet konusuyla ilgili günlüğünde, “Kadına şiddeti seçtim çünkü son zamanlarda artmasıyla beraber her zaman olan bir olaydır. Kadını küçük görüyorlar. Eşitlik sağlanmaması ve kadınların şiddete mağruz kalması...” sözleriyle ifade etmiştir (ÖG, 9 Ekim 2015).

EK-15. Birinci Haftaya İlişkin Öğrencilerin Ders Değerlendirmesine Ait Video Kayıta Yansıması

Öğrenciler dersin sonunda ilk haftaya ilişkin fikirlerini paylaştıklarında ise;

- Mehmet : Bu dersin amacı bizlerde dahil olmak üzere birşeyleri aydınlatmak, bilgilendirmek, daha çok açık düşünmek, toplumdaki hataları aza indirmeye çalışmak için çözüm amacı bulmaya çalışıyoruz. Bu bence gayet güzel birşey.
- Furkan : Normalde eğer böyle birşey yapmasaydık siz bu sınıfa gelip bize bu soruları sormasaydınız ve biz durup düşünmeseydik benim fazla üzerine düşeceğim bir konu değildi. Ama şimdi fark ediyorumki birşeyler yapabilecekken neden yapmayalım ben kendi konum üzerine şu an ciddi ciddi şeyler düşünmeye başladım. Sizin burada olmanız bizim durup bazı şeyleri düşünmemize yaradı.
- Damla : Benim üzerinde durduğum bir konuydu. Bunlar için kadın dayanışması diye birşey var. Hiçbir siyasi ile alakası yok. Hiçbir konuyla alakası yok. Kadınlara özgü birşey. Ben bunların toplantılarına da gidiyorum. Oradaki düşünceleride düşününce bu konu önemli bence.
- Damla : Kısaca bilinçlenmek ve bilinçlendirmek.
- Ayşegül : İnsanların birşeylerin farkına varması yani düşünmüş oluruz.
- Betül : İnsanların çok da değişeceğini sanmıyorum açıkcası.
- Eylül : Üzerine konuştuğumuz şeyler üzerinden bilgi edinmek, araştırmak ileriki haftalarda daha iyi olacağını düşünüyorum.
- Eren : Düşünmek güzel birşey ama ...bir fark yaratacağımız sanmıyorum en azından derslerimiz boş geçmiyor.

EK-16. Araştırmacının Birinci Haftaya İlişkin Gnlg

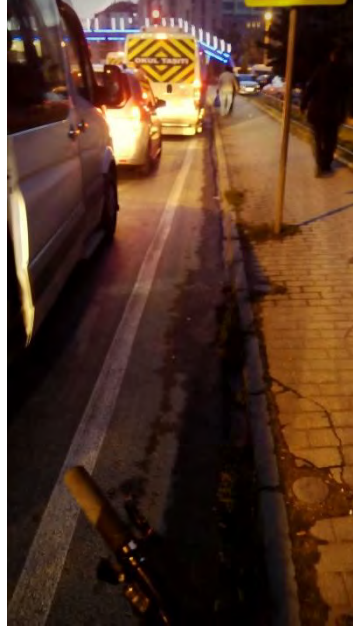
“İlk deneyimim ve yeni bir ortam olduğu için endişeliydim. Kendimi yalnız yolculuğa çıkan ve bir daha eve geri gelmeyecek bunun içinde yanına her türlü eşyayı alan biri olarak hissediyordum. Evet şimdi bir macera başlıyordu. Hatta bir resim için gerekli elemanları topluyor ve yarın ise bir resim çizmeye başlıyacaktım. Araştırma ve resim yapma sürecinin aynı olduğunu bir kez daha keşfettim...Fiziki ortamı değerlendirdiğimde ise atölye büyük olduğu için ses yankılanıyor olmasından iletişimi etkilediğini gördüm. Bundan dolayı bir sonraki derslerde yuvarlak bir düzen içinde oturma düzenini planlıyorum. Dersin sonunda öğrencilerin hem de benim birazda olsa tedirginliğimiz azaldı. Motivasyon olması ve yaptıkları çalışmaların önemli olduğunu vurguladıktan sonra üniversitede ya da okulda sergi aacağımızdan bahsettim. Sergi motivasyonlarını artırdığını gördüm (8 Ekim 2015, AG).

EK-17. İkinci Haftaya İlişkin Araştırmacı Günlüğü

Bu hafta derste görme görsellik üzerinden imge, sembol ve simge nedir? Fiziki görme ve sosyal yapılanmış görme nedir? Görsellik neden önemlidir? Konuları üzerinden örneklerle incelemelerde bulunduk. Geçen hafta istediğim ödevi öğrencilerden 6 kişi yapmıştı. 4 kişi fotoğraf çekmiş 2 kişi ise sosyal medyadan görsel bularak ödevlerini yapmışlardı. Dersin ilk saatleri olduğu için öğrenciler sessizdi. Bu sessizlik ve ödevlerini yapmayışları bir an için beni olumsuz anlamda etkiledi. Ama geçen hafta atölye hocalarıyla konuştuğumuzda öğrencilerin hevesli ve istekli olduğunu fakat ödevlerini getirmeyeceklerini söylemişti. Bunu düşünerek geçen hafta sosyal medyadan seçtikleri görsellerin çıktısını almıştım. Geçerlik komitesindeki önerilerden de yola çıkarak seçtikleri görseller üzerinden sembol, simge ve imge üzerinde konuşmalarını fikirlerini söylemelerini istedim ve seçtikleri görsellerde sembol, simge ve imge ile ilgili fikirlerini paylaşmalarını istedim.

Öğrenciler WhatsApp ve facebook kullanımı konusunda kararsız kaldılar. Bazı öğrencilerin internet erişimi yoktu. Facebook yoğun olarak kullanmadıklarını WhatsApp daha kolay olduğunu ifade ettiler. Ortak karar verdiklerinde WhatsApp tercih ettiler. Zamanla duruma göre başka bir sosyal ağ kullanabileceklerini belirttiler. Grubun ismini belirken “bakış açısı, görsel keşif, ölü tavşan ya da baş harflerinden “oluşan birer isim verdiler. Bu süreçte öğrencilerin derse karşı bakış açılarında öğrenmiş oldum. Ayrıca görsel keşif konusuna öğrenciler sıkıcı olabileceğini farklı bir isim olması gerektiğini düşünmeleri ilgimi çekti. Murat’ın ölü tavşan olarak grup ismi söylemesi derste Joseph Beuys’un performans gösterisinin onu etkilediğini ve düşündüğünü farkettim. Aralarında konuşur ve fikirlerini söylerken genel olarak atölye isimlerinde bir şarkı grubu ya da akımlarda verildiğini bundan dolayı kendi atölyelerinden yola çıkarak Atölye 93 adını ortak karar vererek oluşturdular (13 Ekim 2015, AG).

EK-18. İkinci Haftaya İlişkin Öğrencilerin WhatsApp Grubu Üzerinden Çektiği Fotoğrafa İlişkin Yorumlar ve Video Kayıta Yansımaları

Görsel 63. Furkan'ın çektiği fotoğraf

13 10 2015, 21:22- Görsel kültürü keşfetmek (Araştırmacı):
Deneyiminden yola çıkarak çektiğin fotoğrafta ne anlatmak istedin?

13 10 2015, 21:28- Furkan: Aslında her yerde bu örnekle karşılaşıyoruz. Görünüş olarak üstün ve büyük olan birtakım şeyler her zaman diğerlerine baskıcı vurdumduymaz ve adaletsiz davranıyor. Bu kadına şiddette de aynı herhangi bir konuda da burada insanların biraz daha duyarlı empati kurarak ve anlayışlı yaklaşması gerektiğini anlatmaya çalışıyorum. Bisiklet sürerken insanların duyarsız davranmasıyla ilgili. Burada da tam yol ayırımına girerken denk geldi sadece o gün içinde çektim zaten. Servisten dolayı yan yoldan ilerlerken kaldırıma çıkıp oradan devam etmem gerekiyor. Orada kırmızı ışıklar var o ondan dolayı bekliyor şu an. Yolda pat diye bir yolcu atlayabilir mesela o şekilde durması çok yanlıştı çünkü onu göstermek istedim...Yani hayatımızın her yerinde var bu bir şeylerin atlanması, her ögesinde büyük balığın küçük balığı yemesi gibi mesela. Yani tırların arabalara yatığı, arabaların motorlara, motorların bisikletlere yaptığı bir şey gibi. Mesela

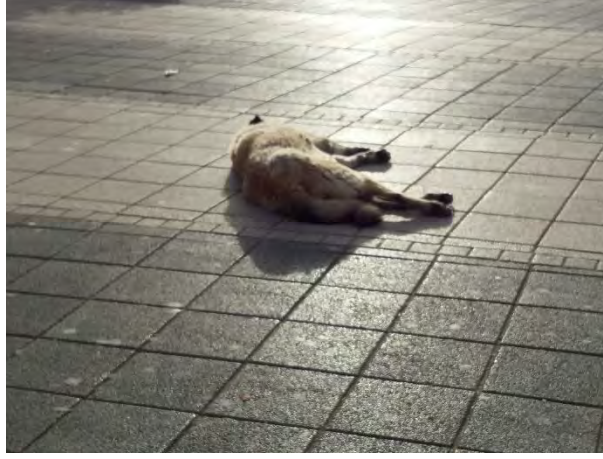
erkeklerin kadınlara yaptığı gibi. Ben burada bundan bahsetmek istedim (WhatsApp Doküm).

Görsel 64. *Ayşegül ve Eylül'ün çektiği fotoğraf*

Ayşegül çalışmaları hakkında günlüğüne şunları yansıtmıştır:

“Cam kırıkları, ambalajlar, sigara izmaritleri...Aslında herşeyi açıklıyor. Bu malzemelerden oluşan bir fotoğraf çekimi yaptık. İnsanların sorumsuzca, tutarsızca olan bu davranışları doğanın yok olmasına yol açıyor. Dünyayı bizler kirletiyoruz, yok ediyoruz. Cam kırıkları ve diğer atıkları birer imge olarak yerleştirdik” (ÖG, Ayşegül).

Görsel 65. *Didem'in çektiği fotoğraf*

Görsel 66. *Didem'in sosyal medya görseli*

Didem : Avm'nin önünde üç dört tane arka arkaya yatan köpek vardı. Bu da çarşı da tranway durağının orada. Burada aslında hayvanların barınabileceği bir yer yok. Avm önünde mesela sıralanmış şekilde görmüştüm ve ben ondan önce kent parkta resim bulduğumda o resimde tuhaf şeler vardı. Burada da aslında daha böyle şeylerde üstün olmasına rağmen böyle bir şey göremedim. Özellikle çarşı da olması, avm önünde olması daha çok gerekli. Çünkü hayvanların genelde orada olduğunu görüyorum. Burada mesela su

var yemek içme için daha çok yer olabilir (DVD 2).

Görsel 67. *Betül'ün sosyal medya görseli*

Araştırmacı : Şimdi sırayla görsellerinizi geçtiğimiz hafta ki görsellerle ilgili konuşalım. Sembol, simge ve imge üzerine bu görsel için ne dersin?

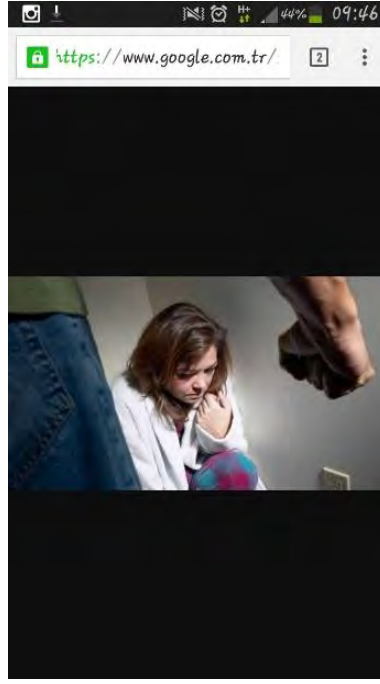
Betül : Kadın zaten başta simge olabilir imge olabilir.

Araştırmacı : Senin için o görsel ne ifade ediyor, neyi imgeliyor.

Betül : Benim için yani tepki verememek (DVD 2).

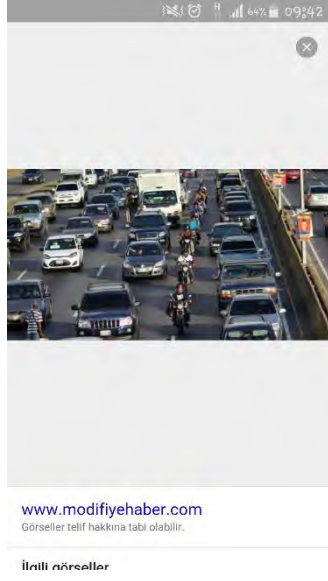
Görsel 68. *Eren'in sosyal medya görseli*

Görsel 69. *Damla'nın sosyal medya görseli*

Araştırmacı : Damla senin görselin için ne yorum yaparsın?

Damla : Kadın bir imge olabilir bence. Zaten yüzünde bir mutsuzluk ifadesi var. Erkekler güçlü ifadesi veriyor her zaman için zaten. Bu belli başlı bir şey. Normal hayatımızda da var. Kadınlar ise susarlar.

Görsel 70. Murat'ın sosyal medya görseli

Görsel 71. Mehmet'in sosyal medya görseli

Araştırmacı : Murat sen? Senin seçtiğin görseli anlatır mısın?

Murat : İfade etmek istediği şey bu. İnsanlar rahatsız.

Araştırmacı : Neden bu konuyu seçtin.

Mehmet : Kendim böyle bir şey yaşadım. Okul dışındaydım buradan önce Çarşıdaydım. Bütün dolmuşların, araçların bütün etrafı doluydu. Herkesin altında motor var çoluk çocuk hepsi saçma sapan hareketler yapıyorlar böyle trafikte arabaların arasındayken böyle o da aslında kötü bir şey. Ama tabi hepsi böyle değil.

EK-19. İkinci Haftaya İlişkin Araştırmacının Öğrencilere Sunum Sırasında Verdiği Örnekler ve Öğrenciler İle Geçen Diyalogun Video Kayıta Yansıması

Görsel 72. *Abraham Van Der Schoor, "Vanitas"*

Araştırmacı : Görsel kültür çalışmalarının temel amaçlarından birisi de bizim görseli nasıl algıladığımızdır. Mesela bir kafeye gittiğimiz de bir müzeye gittiğimizde ya da bir arkadaş ortamında dışarıda olduğumuzda aklımıza gelebilecek her türlü görsellerle karşılaşıyorsunuz ve buradaki görselleri doğru bir şekil de yorumlayabiliyor musunuz? Bunun içinde bizim imgeyi, sembol, simgeyi nasıl analiz edeceğimiz çok önemli...16. Ve 17. yüzyılda Vanitas dediğimiz bir resim türü ortaya çıkıyor. Vanitas daha çok simgeler ve semboller üzerinden anlatımlar mesajlar veriliyor. Bunların aslında hepsinin bir anlamı var. Şimdi bunları inceleyeceğiz. Sizce bu ilk resim ne anlatıyor.?

Murat : Ölüm?

Araştırmacı : Murat?

Murat : Ölüm.

Araştırmacı : Peki bunun için tek ölümü çağrıştıran ne bu görselde

- Murat : Kuru kafa.
- Araştırmacı : Kuru kafa. Aynen. O dönem de mesela en çok kullanılan kuru kafa burada bizi ölümü simgeliyor. Bütün resimlerde kullanılıyor. Peki, sağ tarafı gördüğümüz kum saati bize neyi simgeliyor olabilir?
- Mehmet : Belli bir süreyi.
- Furkan : Bence zamanın insan ve canlının üzerinden hayatı etkilediğini gösteriyor.
- Murat : Fırsatların kaçırıldığı olabilir(gülme)
- Araştırmacı : Vanitas demek boş anlamında kullanılıyor. Yani diğer karşılığı boşluk. Beyhude anlamında. Bu ne demek oluyor görsellere baktığımızda, aslında dünyanın geçici olduğu ve o dönem içinde anlatılan ve her türlü dünyevi zevklerin bunların boş olduğunu bunlar biraz daha ölüm teması üzerinde duruyorlar. Burada baktığımızda bu bize ölümü simgeliyor. Neden sizce mum yanıyor olabilir
- Furkan : Eriyip gitmekten bahsetmiştir. (Gülme)
- Araştırmacı : Sizce?
- Didem : Oradaki ateş kullanılmış yeterince bilmiyorum anlamını, saatte zaman şeklinde bide oradaki çiçekler sadece insanları değil, her şeyin unutulacağını, öleceğini simgeliyor olabilir.
- Araştırmacı : Evet gayet güzel.
- Mehmet : Cennet cehennem de olabilir. Ön tarafta çiçekler kullanılmış arkada da ateş.
- Betül : Yani baktığımızda çiçek var, zaman sonucunda hayatı uzun bir süre yaşayacağımız
- Eylül : İnsanların yalnız kaldığını.
- Araştırmacı : Sen ne düşünüyorsun?
- Ayşegül : Kum saati zaman nedense herkes ondan yola çıktı.
- Araştırmacı : Ortak şeyler çıktı. (DVD 2, 13 Ekim 2015)

Görsel 73. Jan Weenix, "Ölü Kuğu", 1716

Araştırmacı : 18. Yüzyılda yapılan bir resim. Bu da yine Vanitas resmin içine giriyor. Resime baktığımızda ölmüş hayvanları görüyoruz.

Mehmet : Asılmış mı?

Araştırmacı : Evet yukarıdan aşağıya, aşağıya doğru sallanmış.

Araştırmacı : Sizce bu resim ne anlatıyor?

Didem : Az önce ki resimde direk iskelet vardı burada iskelet yok daha sonradan yapılmış gibi ölmüş yaşıyor gibi yapanın yerinde o yerini almış.

Araştırmacı : Evet.

Mehmet : Güzel bir kadın olabilir.

Murat : Yok oluş.

Araştırmacı : Nasıl yok oluş?

Furkan : Bana göre kuğu. Güzel duran bir kadın. Çünkü olağanüstü bir şey olduğu için ...Güzel olan her şey büyük küçük fark etmiyor işte aynı ölebilir...O şekilde öyle bir şey geldi son derece gösterişli olarak.

- Eren : Yani haklı tabi. Her şekil de anlatılmış olabilir gerçi.
- Damla : Az önceki resimde insan kafatası vardı bunda ölüer ele alınmış sadece insanın değil tüm dünyadaki canlıların ölebildiğini anlatmış olabilir.
- Araştırmacı : Resme baktığımızda nedir hepimiz biçimsel olarak bakıyoruz renklerine işte ne derler hangi ögeler var ama sadece bunun arkasında yatan başka bir düşünce var sizce sadece natürmort mu bu? O dönemde yapılmış. Sadece bir natürmort mudur bu? Mesela az önce sen bir şey söyledin.
- Murat : İdam dedim.
- Araştırmacı : İdam ne? Evet, biraz daha aslında toplumsal bir şeyle alakalı.
- Furkan : Sadece tüm olarak almıyorsa o zaman kralın oluşumunun düşüncelerini de yansıtabilir. Mesela o an hükümdar olan birinin düşüncelerini yansıtır. Yani ne diyeyim onun yaptığı yargı biçimlerini sonunda bu olacak diye doğaçlama yapıp anlatıp gitmiştir. (DVD 2, 13 Ekim 2015)

EK-20. İkinci Haftaya İlişkin Öğrenci Günlükleri

Öğrencilerin ikinci haftaya ilişkin görüşlerinin günlüklerine yansımaları aşağıda tabloda verilmiştir.

Didem'in günlüğü	Furkan'ın günlüğü	Damla'nın günlüğü	Mehmet'in günlüğü
<p>Bu hafta eser inceleme ve belirli konular üzerine konuştuk. Kendi seçtiğimiz konular üzerinden yorumlar yaptık, fikirlerimizi paylaştık...Herkesin bir bakış açısı vardır. Bir konu üzerinde herkes yorumunu yaptığı zaman benim göremediğim yanları bir başkası, bir başkasının göremediği tarafları da bir başkasının doldurduğu paylaşımlar bize katkı sağlıyor. Görsel kültür etkinliklerinin faydalı olduğunu düşünüyorum. Daha önce duymadığım sanatçılar, eserleri öğrenmek bana artık bir şey kattı. Resim yorumlamayı, imge, sembol nedir öğrendim.</p>	<p>Bu hafta derse katılamamıştım ama arkadaşlarımla anlattıklarına göre görme ve görsellik konu edinilmiş. Ben de bunun üzerine internette bu konuları araştırdım...Ve artık şu kameralara alıştım sanırım☺</p>	<p>Bu hafta çektiğimiz fotoğraflar hakkında yorumlar yaptık. Gayet anlamlı şeyler ortaya çıktı. Her hafta bir şeyler öğreniyoruz. Bir resim gördüğümde geçer giderdim ama soruyorum ne anlatmaya çalışmış olabilir? Kendi kendime yorumluyorum.</p>	<p>Her hafta görsel kültür ile ilgili çalışmalarımız ilerlemekte. Bugün resimlerin yorumlanmasıyla ilgili asıl anlamlarını ve birçok şey daha öğrendik. Kesin birşeyler yok bu dersle ilgili aklımda konuyu daha yeni yeni toparlıyorum. Ama branşım ile ilgili okulumdan aldığımdan daha fazla bilgi topluyorum bu çalışmada bana kalırsa bu okullarda bir ders olarak kalmalı.</p>
<p>Araştırmacı yorumu: Öğrencilerin yeni edindiği bilgileri sınıf ortamında paylaşmaları ve tartışma ortamı oluşturulması öğrencilerin derse olan ilgilerini artırmaktadır.</p>	<p>Öğrenciler derse katılmasa bile arkadaşları ile olan iletişimde konuları merak etmesi ve bir sonraki ders için araştırma yapması derse olan ilgisini göstermektedir. Atölye ortamında kameraların olmasına alışılması araştırma açısından önemlidir.</p>	<p>Öğrencinin sorgulamaya başlaması, farkındalık edinmesi görsel kültür çalışmalarının genel amaçlarından biridir. Öğrencinin bu kazanımı edinmeye başlaması ders etkinliğinin çıktısıdır.</p>	<p>Öğrenci bilgiyi yapılandırma sürecini belirterek görsel kültür çalışmalarının okullarda yer alması konusundaki görüşünü vurgulamıştır.</p>

EK-21. Üçüncü Haftaya İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Video Kayıta Yansıması

Araştırmacı : Daha önce hiç eser analizi yaptınız mı? Didem? Bir eseri nasıl inceliyorsun?

Didem : Yani ilk önce imgeleri dikkatimi çekiyor. Sonra nasıl olduğuna bakıyorum. Yani nasıl yapılmış resim öyle inceliyorum.

Araştırmacı : Nasıl yaklaşıyorsun? Sanatçının mesela hayatını inceliyor musun?

Didem : Yok.

Araştırmacı : Ya da dönemin kültürel özelliklerine?

Didem : Yok hayır.

Araştırmacı : Betül sen?

Betül : Daha çok biçimsel.

Araştırmacı : Biçimsel olarak bakıyorsun. Mehmet?

Mehmet : Biçimsel

Araştırmacı : Furkan?

Furkan : Bence yansıttığı şeyle alakalı daha çok.

Araştırmacı : Murat, ya sen?

Murat : Aynı düşünüyorum.

Araştırmacı : Eren?

Eren : Aynı düşüncedeyim. (DVD 3, 20 Ekim 2015,01.23-2.39sn).

EK-22. Üçüncü Haftaya İlişkin Araştırmacının Derste Paylaştığı Görseller ve Buna İlişkin Öğrenci Yorumlarının Video Kayıta Yansıması

Görsel 74. William Blake, "Merhamet" 42.5 x 53,9 cm, Renkli baskı, kâğıt üzerine mürekkep ve suluboya, 1795. Tate Gallery, London, UK.

- Araştırmacı : Öncelikle sizlerin yorumlarınızı almak istiyorum. Sonrasında detaylı olarak sizlerle birlikte eseri analiz edeceğiz. Kim başlamak ister?
- Murat : Biçimsel olarak mı? İki tane uçan at var. Ölü bir insana anlatıyor. Ölü insandan bir çocuk çıkıyor. Benim gördüğüm bir şey. Kız var. Arkada da bir tane kız var. İki tane.
- Araştırmacı : Aynen. (Araştırmacı akıllı tahtadan öğrencinin analiz ettiği görseli açar.) İstersen buradan gösterelim.
- Murat : Buradan bu çıkıyormuş gibi. Sanki yerle gök birleşiyormuş gibi.
- Araştırmacı : Ön ikonografik inceleme doku, figür, renkler, biçim, çizgi gibi biçimsel özelliklerin tanımlandığı bir aşamadır. Yani sizin az önce sıraladıklarınız bu aşamaya girer. İkinci aşamada ise ikonografik tanımlamada ise hikâye, alegori gibi resimdeki öğelerin bir konuyu

anlatmasıdır. Arkadaşlar bu çalışma üzerinde yorum yaparken Shakespeare'in Makbeth tiyatro oyunu üzerinden yola çıkıyor. Şimdi o tiyatrodaki bir alıntı. Sanatçı buradan yola çıkarak bu eseri yorumlamış... Kim okumak ister? Eren?

Eren : Kim ben? Yazık. Yeni doğmuş bir bebek gibi, cennetin melek çocuğunun rüzgarında yürüyoruz. Özgürlüğüne yol alan atı üstünde.

Eren : Yeni doğmuş bir bebek gibi.

Araştırmacı : Yeni bir gün doğmuş bir bebek gibi. Shakespeare'den alınan bir bölüm. Sanatçı dizeleri tam olarak aslında sembolize ediyor değil mi? Yazık, yeni doğmuş bir bebek gibi. Şimdi burada elinde küçük bir bebek tutan birini görüyoruz. Şurda aynen. Şimdi baktığımızda sanatçı aslında burada sembolleri doğrudan göstermiş. Devamında.

Eren : Cennetin melek çocuğunun rüzgarında yürüyoruz.

Araştırmacı : Cennetin melek çocuğunu burada gösteriyor. At üstünde diyor. Sembollerle göstermiş. At üstünde, melekler ve yerde yatan kadın... Üçüncü aşamada ise ne demiştik ikonolojik yorumlama yöntem ilk olarak oraya baktığımızda ise sanatçının bu konuyu niçin ele aldığıdır, içerik önemlidir.

Görsel 75. Johan Zoffany, "Garrick and Pritchard in Macbeth"

EK-23. Üçüncü Haftaya İlişkin Öğrencileri Günlükleri

Öğrencilerin üçüncü haftaya ilişkin düşüncelerini günlüklerine şu şekilde yansıtmışlardır:

Didem'in günlüğü	Damla'nın günlüğü	Betül'ün günlüğü	Mehmet'in günlüğü
<p>İmge, imaj, sembol gibi kavramlar hakkında konuştuktan ve bilgi edindikten sonra eser üzerinde imgenin, imajın sembolün ortaya çıkan kısımlarını bulduk. Bundan önce eserlere bakar üzerinde pek fazla durmazdık. Bu çalışmadan sonra yapılan eser olsun olmasın, her türlü şeyde daha fazla düşünmemi sağladı. Düşünmek hem yeni keşiflere, uygulamalara yol açıyor hem de görsel kültür ve sanat hakkında bilgimiz artıyor.</p>	<p>Bu hafta imge analizini öğrendik. Tuhaf geldi ama eğlenceli gibi öğrendiğimiz şeyler...</p>	<p>Resim yorumları yaptık.</p> <p>Biçimsel olarak hoşuma gitti.</p> <p>Ölü bir kadın, uçan beyaz at, at üstünde bir kadın ve elinde küçük bir çocuk...</p> <p>Ahret, sonsuzluk...</p>	<p>Bugün imge analizi ve simge, sembol kavramlarını işledik. Sonrasında akıllı tahta eşliğinde ressamların yaptığı eserleri yorumladık ve ne anlatmak istediğini tartıştık. Bunun görsel kültür ile bağlantılı olacağını düşünüyorum. Ama ilk günle ilgili değildi o yüzden biraz farklılık hissettim.</p>
<p>Araştırmacı yorumu: Öğrenciye imge analizi etkinliği farklı bakış açıları kazandırmış ve bir eser nasıl incelenir ile ilgili bilgi edinmiştir.</p>	<p>Öğrenciye bu etkinliğin tuhaf gelmesi daha önce derslerde bu şekilde bir uygulama ile karşılaşmamış olmasıdır.</p>	<p>Ders sonrasında eserin hikayesinin öğrencide kalıcı olarak bir etki bıraktığı gözlemlenmiştir.</p>	<p>Öğrenci geçen üç hafta içerisinde görsel kültür konuları arasında bağlantı kurmaya, bilgiyi yapılandırmaya çalışmaktadır.</p>

EK-24. Dördüncü Haftaya İlişkin Öğrenci- Atölye Öğretmeni ve Araştırmacı Arasında Geçen Diyaloğun Video Kayıta Yansıması.

- Araştırmacı : Murat senin çalışmana bakalım. Murat sen arkadaşlarına sunumunu yapabilirsin.
- Betül : Murat'ın konusu ne?
- Murat : Kavga.
- Eren : Kalabalık?
- Araştırmacı : Betül sen konuşmak ister misin izlenimin ile ilgili. Ne diyorsunuz.
- Ayşegül : Hiçbir fikrim yok.
- Araştırmacı : Daha çok insan formunda aslında mesela.
- Ayşegül : Yani insan formuna benziyor zaten yani az önce gösterdiğinde de konusunu tam bilmiyordum ona rağmen benzettim yani.
- Betül : Kalabalıktan bir şey çıkaramadım da şu kısmı şöyle koca omuzundan kabadayı türü insana benzettim. Yani enteresan bir şekilde onu oradan çıkartmış kalabalık, kalabalık çok ilginç.
- Atölye öğretmeni : Kütlesel olarak biz çok rahat anlıyoruz. Niye anlıyoruz çünkü henüz daha sanki bitmemiş bir çalışma izlenimi var. Zaten o kaba kavramların o bitmemişlikte ve o kütlesel görüntüde ortaya çıkıyor. Henüz daha estetik bir şey yok. Henüz bir ifade yok. Henüz doku oluşmamış bunları, kavramı besleyecek. Henüz ışık-gölgenin etkisi oluşmamış biraz önce söylediğim gibi ışık-gölge ve doku çok önemli bir şeydir heykelde. Şimdi burada bir yüzeyinde sanki arka kısmı oluyor herhalde orada çözülmeyi bitmemiş ama o

çözölmeyi karanlıkta kalmış sanki bir, ikincisi heykelde çok önemli bir şey yine polisaj etkisi ya da kalıp etkisi yani o şekilde kesilip kütlese olarak konulduğunda küçük müdahaleler olduğunda bu bitmiş değildir tabi ki. Çünkü en küçük parçasından, en ince ayrıntısına kadar çözümleninin çok iyi yapılması gerekiyor. Kütlese olarak bunu görüyoruz ama henüz bitmediği içinde çok bir şey yok gibi.

Araştırmacı : Eren sen ne anlıyorsun?

Eren : Şey ben daha önceden gördüğüm için şeyi sonradan fark ettim dönünce, şey kalabalık biraz kalıba benziyor. Bir kütle var kalıba benzeyen. Arkadaki çentiklerden bir kütle var. Onlarda daha çok bir şey gibi gözüküyor bir şeyin üzerinde sonradan oluşmuş gibi hissediyorsun.

Araştırmacı : Teşekkürler. Eren sen konuyla ilgili, konusunu değıştirdi Neler düşünüyorsun, neler yapacaksın diğere arkadaşlarına biraz bahsedermisin?

Eren : Benim konum toplum üzerine anlatımı aldım. Bu konu birçok yere vardığı için daha çok yazılacak şey vardı o yüzden tercih ettim. Bunun üzerine pano hazırlamayı düşünüyorum birkaç şey de uzun anlatabilirim teorisi çoktur. İşte kadına şiddetin işte temel olayları bunun gibi birçok şey var. Bunu anlatacağım. Bu tarz şeyler geliyor aklıma bir de karikatür olabilir.

Atölye öğretmeni : Üzerine ne yapılabilecek?

Eren : Üzerine karikatür ve yazılardan oluşan bir düzenleme yapacağım.

EK-25. Dördüncü Haftaya İlişkin Didem'in Günlüğü

Bu görsel kültür etkinlik sürecinde bir video çalışmasının da olacağını bildiğim için şimdiden düşünmeye başladım. Görsel kültür çevremizdeki herşeydir. Şuana bakılacak olursak teknoloji ile de çok içiçe. Hayvan hakları ile ilgili bir video hazırlamam gerekirse bunu en çok dikkat çekecek bir yolla yapmalıyımki hem benim amacım doğrultusunda gitsin, hem de görsel kültüre uysun. Kendi kurguladığım bir senaryo olacak. Bu senaryoyu oyun, film ve dizi karakterlerini kullanarak yapacağım. Önce karakter videoda kendi özelliklerini tanıttak sonra bildiği, gördüğü ya da uyguladığı iyiliği, kötülüğü, belki de vahşeti anlatacak. Bu gerekçeleri yansıtan şeyler olacak. Bu çalışmada cosplay yardımı ile dikkat çekip, günümüze uyarlanmış bir şekilde hayvan haklarına bir adım atmak olacak. Her zaman insanların düşünmesini sağlayan istemsiz ya da istemli beynimize gelen sinyallerdir. Bunu tetikleyen en önemli şey ise verilen görüntüdeki mesajlardır. Umarım çalışmamı istediğim gibi gerçekleştirebilirim (ÖG, 27 Ekim 2015) .

EK-26. Dördüncü Haftaya İlişkin Betül ve Araştırmacı Arasında Geçen Diyalogun Video Kayıta Yansıması

Araştırmacı : Betül anlatır mısın çalışmanı?

Betül : Doğrudan boya olacak fırçalarla, darbe olarak gergin şeyler yapmak istiyorum. Gözlük kullanacağım, bantlar gözükecek, saçını neyden yapacağım henüz yani karar veremedim ne yapacağıma.

Araştırmacı : Yani kadın deforme olurken saç kısmının oluşturacağı yerde ne malzeme kullanabilir.

Betül : Üst kısmında demir gibi bir malzeme olacak ve saç kısmını oluşturacak kısım kapalı olabilir.

Araştırmacı : Onu üzerinde farklı malzemeler kullanarak başka ne yapılabilir?

Atölye öğretmeni : Bedenden yola çıkarak değil mi? Bunu için tabi şeyden faydalanabilirsin. Bu vitrin mankenleri var ya.

Atölye öğretmeni : Şimdi bak vitrin mankenlerini şu anlamda kullanın mankenleri kalıp olarak alabilirsin

Murat : O da çok büyük olmaz mı?

Atölye öğretmeni : Çok da güzel olur. Evet yani bir kesit olarak al, kesiti nasıl kullanabiliriz biz örneğin kafa kısmı olacak mı?

Betül : Evet.

EK-27. Dördüncü Haftaya İlişkin Damla'nın Çalışmasıyla İlgili Fikirlerinin Video Kayıta Yansıması

- Damla : Benimki de kadına şiddet konulu şöyle göstereyim. (Sessizlik)
- Atölye Öğretmeni : Ama kadın da şiddete tepki veriyor.
- Murat : Aynen.
- Damla : Burada.Susup kalmasındansa...
- Atölye Öğretmeni : Tepki verdiğinde sanki orada kadına şiddet gibi bir durum ortaya çıkmıyor. Ama tepki verilmesi gerekiyor zaten. Kadına şiddet atıyorum yani şimdi kalkıp kendine vuran... normalde bir sus yoksa seni döverim ya da küfür ederim ya da kötü tutumun, sen ona ses çıkarmazsan o sana daha çok çıkarır sesini. Ben ona ses çıkartacağım ki o da bana çıkartmasın, böyle düşünüyorum.
- Damla : Ama bunları aklımda başka bir şey daha var orada kullanabilirim mesela.
- Araştırmacı : Birkaç tane yapacak Didem tekrarlarını, devamlarını çalışmanın.
- Damla : Bu sulu boya zaten artı mukavvaya, şeyin üzerine yapmayı düşündüm. Neydi onların adı, kedi merdiveni ondan yapılıyor böyle neydi onun adı.
- Damla : Yukarılara böyle onlar kâğıt gibi ya yuvarlayarak bir resim çıkarmayı düşünüyorum. Yapıştırarak üzerine. Öyle yani.
- Damla : Mesela renk örneğın pembe kız rengi, mavi erkek olarak ayrılıyor.
- Atölye Öğretmeni : İşte ayrıştırılıyor. Bunların hepsi birer semboldür.
- Araştırmacı : Belirli toplumsal roller ediniliyor aslında.
- Atölye Öğretmeni : Evet.
- Atölye Öğretmeni : Oğlum istediği bir kız ile gezebilir. Kızım hadi bakalım, ayaklarından vururum ha. İstersen öyle yan gözle bak bakalım ne oluyor. Birine helal, birisine haram. Biri hak, biri bedel gibi. Özge Can mesela.

EK-28. Dördüncü Haftaya İlişkin Damla'nın Çalışmasıyla İlgili Kompozisyonu

“Ben kadına şiddet konusunu seçtim. Sokakta yürüken bile bir kadının şiddete maruz kalması mümkün veya taciz, tecavüz günümüzde çok fazla olan bir şey. Erkekler egemenlik kurmuş durumda. Ben buna dikkat çekmek istedim... Kadınların tek suçu etek giymek, şort giymek mi? Olamaz! Bunlar onların özgürlükleri aslında ters bir durum değil.Kadınlar ile erkekeleri çok ayrı tutuyorlar. En ufak bir örneği mavi neden erkek rengi ve pembe giyenlere kız gibi deniliyor? ...kadınlar yolda yürüken acaba biri bir şey diyecek mi diye korkmamalı yanlarında biber gazı taşımamalılar. Biber gazının bile cezası 3 yıldan başlıyor peki ya kadınlara yapılanlar bence dünyadaki bakış değişmeli özgürlük diye bir şey yok!!” .

EK-29. Dördüncü Haftaya İlişkin Mehmet'in Çalışmasını Tasarlama Süreciyle İlgili Fikirlerinin Video Kayıta Yansımaları

Mehmet : Şimdi ben çalışmamda bir örneğin futbol topu olabilir, bir yuvarlak daire içinde bir obje alacağım ve onu dikdörtgen, çokgen karelere küçük küçük konum ile ilgili bulduğum görselleri yapıştıracağım. Bu şekilde dikkat çekici bir şey olacak spor üzerinden. Sporu anlatacağım. Altına da bu sanki bir kupaymış gibi yani bunlar olmadan daha güzel insanlara kupaymış gibi... Altına bir plaket tarzında bir şey yaptıracağım.

Araştırmacı : Bu plaket altın, altın şeklin de mi olacak?

Mehmet : Evet altın olarak düşünüyorum.

Araştırmacı : Görselleri daha çok nereden buluyorsun?

Mehmet : İnternette Google görselleri kullanıyorum. Onun dışında gazete, dergi şeyleri kullanmayı pek sevmem. Çünkü çok az veri için çok fazla uğraş olacak, onun için internette bulmak daha güzel. İstediğim görseli oluşturuyorum. Çıktısını alacağım. Öyle yapıştıracağım (DVD 5, 1.40-3.51 sn).

EK-30. Dördüncü Haftaya İlişkin Furkan'ın Çalışmasıyla İlgili Fikirlerinin Video Kayıt Yansıması

Furkan : Benim çalışmamı gördüler değil mi? (Öğrencilerden olumsuz yanıt gelir.) Göstereyim o zaman.

Araştırmacı : Getir istersen.

Furkan : Herkes önce fikrini söylesin.

Araştırmacı : Evet, aynen. Bence o daha iyi. Arkadaşınızın çalışması sizce konu üzerinden ne anlatıyor.

Furkan : Olay benim konum değil insanların kendini büyüğü küçüğü üzerine basmadan nasıl büyüttüğü onunla alakala. Onlara yaptığı saygısızlık. Mesela kadına şiddette de aynı, erkeğin kadına güç göstermesi mesela.

Araştırmacı : Siz nasıl yorumluyorsunuz?

Eren : Bilgi çağıyla mı? Tekne gibi gözükyor hepsi üst üstte gelmiş ama aradaki ve en üsttekinin yanlarına şey gelmiş, yontulmuş ve parçalanmış (...)

Araştırmacı : Sen konuyu nasıl yorumluyorsun?

Eylül : Ortadakiler ile daha çok düşünüp koymuş ya daha iyi oturmuş onun üzerinde altında kalmış gibi.

Araştırmacı : Peki sen nasıl yani baktığında ona neler görüyorsun.

Furkan : Her şeyde güçsüz olanın altta olduğunu anlatmak istedim. Genelde benim başıma hep bunlar geldi mesela. Ben daha önceden de

başkaları tarafından ezilmiştim. Çünkü kendimi ifade edemiyordum o zamanlar. Çoğunluk genelde eziyor ve burada onu anlatmaya çalıştım. Gördüğünüz gibi soyut olarak anlattığım için benim için iki tane soyut anlamı var. Alttaki bir adam ve altta eziliyor, onu anlatmaya çalıştım. Burada başka bir problem daha oldu mesela bakış açısı problemi başka bir arkadaşım dedi mesela bunlar dedi başka bir hayat için aniden şikayetçi ama onlar başka bir hayat için şikayetçi herkesin beğenisi farklı oluyor.

Furkan : Şimdi ne diyorsunuz?

Atölye öğretmeni : Herkes yorumladı, planladı, buldu mu? Ben de oluşturduğu izlek tek başına kendi içinde bir form iken o formu kendi içinde de koran olarak tekrar yorumlamak olarak algıladım. Koranı biliyoruz mu? Duyduk mu? (Öğrencilerden olumsuz yanıt gelir) Duymadık o zaman onu da açıklayalım çok basitçe. Koran, yaşamın içerisinde doğanın içerisinde var olan bir şeydir yani birim tekrarı. Bir birimin, birimin o birimde buluşturarak bir bütün oluşturması. Örneğin bir ağacın yaprakları, örneğin bir şehrin en küçük evinden, işte en küçük sokağından mahalleyi bölgeyi şehri oluşturması gibi. Ya da işte bunu şeyde de çok iyi görürsün Frakta, kar tanesinde ya da ne bileyim işte çiçekte, çiçek yapraklarında bunlar birim tekrarı. Birim tekrarlarıyla bir bütün oluşturmak. Burada işte bir birimden yola çıkarak yeni bir birim oluşturulmuş. Ama o birim oluşturulurken de formlar kendi tek olduğundan bozulup diğerlerinde de devam ederek bozuk bir düzen oluşturulmuş. Yani nasıl oluşturabilir. Biraz önce söylediğim gibi bunu için bir koramdan faydalanabiliriz. İki eğer iki birim arasında bir sıkıştırma varsa o sıkıştırmanın ya da o arada kalanın ki burada siz ileride göreceksiniz; bir, birimin ikincisi aradaki düzeni bozmak ya da yeni bir düzen oluşturmak ön, ön bu ikisinin arasında kalan parça. Bu parçadan büyük parça merkeze doğru, uzay kavramı, sonsuzluk

kavramı buradan başlayarak merkeze doğru daralarak. Yani hem daralan alanda büyüklükler merkeze doğru buradan gelen çizgiler, bu çizgiler kesit olacak şekilde bir, ikincisi buradan böyle mesela dış bükey içe doğru basamak gibi tık tık tık giden bir kol. Burada ne oluşur o zaman.

Atölye öğretmeni : Ondan ziyade iki ya da üç boyutlu olmazsa olmaz iki kural vardır; bir doku, iki ışık-gölge.

Araştırmacı : Evet, ben bunu özellikle vurguladım.

Atölye öğretmeni : Çok sağlam bir ışık-gölge etkisi oluşur ve bunu yapman ya da iyi bir doku ortaya çıkarır.

EK-31. Dördüncü Haftada Araştırmacının WhatsApp Gönderimi ve Öğrenci Paylaşımları

Görsel 76. Grayson Perry, "Ağıt", 2012

02 11 2015, 13.22- Görsel kültürü keşfetmek: Arkadaşlar dün Ankara Cern modernde gezdiğim sergiden Grayson Perry nin çalışmalarını paylaştım . Bu çalışmalar hakkında ne düşünüyorsunuz?

02 11 2015, 13.57- Ayşegül Okul: Bi araba kazasını konu almış sağlık görevlilerinin koşuşturmaları var bir de sol en kıyıda bi köpek var her yere saçılmış eşyalar bunları görebildim

02 11 2015, 13.57- Mehmet Okul: Gerçekçiliği yansıtması için marka amblemi kullanmış ve görevli insanlarda siyahi de var ırkçılığa dikkat çekmek istemiş olabilir.

02 11 2015, 13.58- Görsel kültürü keşfetmek: Biçimsel özellikleri dışında eserin içerik olarak anlamı ne olabilir?

02 11 2015, 13.59- Görsel kültürü keşfetmek: Sizce markalar ve günümüze ait kullanılan eşyalar ile vermek istediği mesaj ne olabilir?

02 11 2015, 13.59- Mehmet Okul: Hayatın önemi ve insanların duyarlılığı.

02 11 2015, 13.59- Mehmet Okul: Soyutluğu azaltıp somut halde olması için marka kullanmış olabilir

02 11 2015, 14.00- Görsel kültürü keşfetmek: Evet başka ne olabilir?

02 11 2015, 14.01- Ayşegül Okul: Teknolojiyi ele almış.

02 11 2015, 14.01- Mehmet Okul: Orada telefon var kadın telefon yüzünden kaza yapmış galiba, eşyalar dikkatini dağıtıyor demek istemiş.

02 11 2015, 14.03- Mehmet Okul: Evet markalar hep lüks ferrari felan var telefon son model dergi felan var.

02 11 2015, 14.03- Görsel kültürü keşfetmek: Peki sizce görsel kültür imgesi midir neden?

02 11 2015, 14.06- Mehmet Okul: Bende belli başlı bir konu çağrıştırdı birşeylere dikkat çekmek istiyor ve bence görsel kültür çalışması olması için bunlar gerekliydi yani tamda bizim yaptığımız işi yapmış.

02 11 2015, 14.06- Görsel kültürü keşfetmek: Ne anlamda görsel kültür olarak düşündün resimde

02 11 2015, 14.07- Görsel kültürü keşfetmek: Ayşegül ve Mehmet siz?

02 11 2015, 14.08- Mehmet Okul: Görsel kelimesi bir yana kültür ifadesi toplumla özdeştir ve burada topluma uyarlı bir konu anlatımı yapmış

02 11 2015, 14.09- Mehmet Okul: Buradaki amaç toplumda doğru olması gereken şeylere dikkat çekmek değil midir?

02 11 2015, 14.12- Görsel kültürü keşfetmek: Görsel kültür dersinin amaçlarından biri eleştirmek, doğru çıkarımlarda bulunmak ve irdelemektir. Resime baktığımızda sence ressam neyin eleştirisini yapmış olabilir?

02 11 2015, 14.12- Ayşegül Okul: Teknoloji.

02 11 2015, 14.13- Mehmet Okul: Lükse düşmek dikkatimizi vermemiz gereken şeylerden uzaklaştırıyor demek istemiş olabilir

EK-32. Beşinci Haftaya İlişkin Araştırmacı Günlüğü

Bugün öğrencilerle üniversitede atölyede ders işledik. Hem üniversiteye geldikleri için hem de üniversitede ders işleneceği için heyecanlı olduklarını gözlemledim. Katılımcı grubun dışında iki arkadaşları daha geldi ve katılmak istediklerini söylediler. 7 öğrenci geldi ve onlara üniversiteden, derslerden, sınavlardan konuştuk. Merak ettikleri konular üzerine konuşmalar gerçekleşti. ...bu şekilde sürecin işlenmesi, ders dışı toplantı ve etkinlik ile öğrencilerin kendilerini daha iyi ifade ettiklerini ve daha istekli olduklarını gördüm. Uygulamaya yeni başlamışken bu ekstra ders ile tam zamanında bir eylem olması benim için çok önemli oldu. Genel olarak ders dışı etkinlikler öğrencilerle iletişim, onları anlama, öğretmen öğrenci ilişkisi gibi birçok şeyi olumlu etkilediğini gözlemledim. İstekleri doğrultusunda belki de dönem sonuna kadar devam edebilir. ... Ders dışı öğrencilerle buluşmamın etkili olduğunu gördüm. Dün akşam derse katılımı az olan öğrenci beni cep telefonumdan aradı ve yapacağı çalışma için sorular sordu... Ders dışı etkinliğin öğrenci üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu ve motivasyonu arttırdığını gördüm. Öğrenciler WhatsApp grubunda etkin olarak katılmaya başladılar (11-12 Kasım 2016, AG).

EK-33. Beşinci Haftaya İlişkin Öğrencilerin WhatsApp Paylaşımları

11 11 2015, 09.23- Görsel kültürü keşfetmek: Günaydın arkadaşlar bugün okul çıkışında buluşuyor muyuz?

11 11 2015, 09.24- Görsel kültürü keşfetmek: Eczacılık girişinde buluşuruz ben sizi alırım.

11 11 2015, 09.24- Eylül Okul: Tamam biz de geleceğiz 😊

11 11 2015, 09.57- Furkan: Bizde geliyoruz 🙌👍

11 11 2015, 09.57- Görsel kültürü keşfetmek: Tamam 😊

11 11 2015, 10.47- Mehmet Okul: Gelicekler arasında bende varım...

11 11 2015, 10.48- Mehmet Okul: 😊

11 11 2015, 10.48- Görsel kültürü keşfetmek: Hem atölyeleri gezeriz hemde akımlar üzerine konuşuruz.

(...)

11 11 2015, 19.09- Görsel kültürü keşfetmek: Bugün derse katılan herkese teşekkür ederim bir sonraki hafta dersimiz tekrar olacak.

11 11 2015, 19.11- Eylül Okul: 0123456789 hocam bu da Cemre'nin numarası.

EK-34. Beşinci Haftaya İlişkin Mehmet'in Günlüğü

Mehmetin ders dışı etkinliği ile ilgili düşüncelerini günlüğü şu şekilde yansıtmıştır;

Bugün çalışmamın tam taslağını hazırladım. Detayları belirledim. Geçen hafta çarşamba günü fikir alışverişi yapmak için gittiğimiz cafede bulunamamıştım. Ama bu çarşamba üniversiteye gitmeyi kararlaştırdık. Hem sergi açacağımız mekânı görmüş oluruz belkide...Üniversiteye gitmeden önce biraz çelişki yaşamıştım ama bunu aştım ve üniversite hakkında Ebru hocayla konuştuktan sonra kafamda bazı şeyler daha çok netleşti. Yeni bilgilere her açıdan sahip oldum, üniversiteye gezi yapmış oldum. Pansiyondan çıkıp böylesine bilgi içeren bir çalışma çok rahatlatıcı doğrusu. Okulun basıklığı bir yana dışarılarda da okuldaki gibi ders değilde tecrübe kazanmak gibi oluyor. Öğrendiklerimiz insanın her zaman ufkunu açıyor (ÖG, 9-11 Kasım 2015).

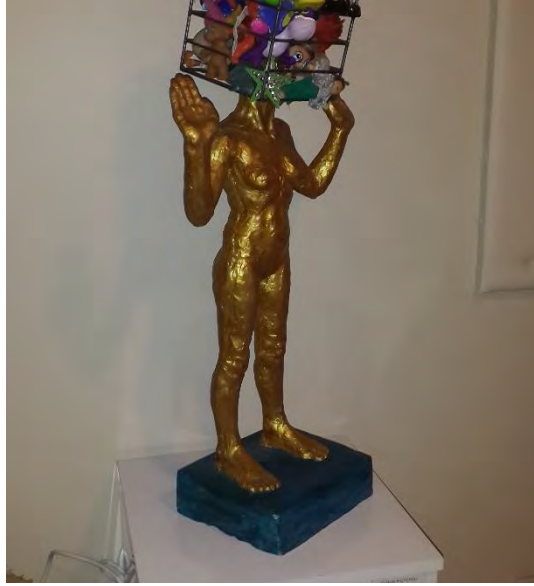
EK-35. Altıncı Haftaya İlişkin Araştırmacının WhatsApp Paylaşımı

19 11 2015, 13.53- Görsel kültürü keşfetmek: Merhaba arkadaşlar 6 haftadır görsel kültür dersimizi sürdürüyoruz. Sizlerden derse ilişkin bazı konular hakkında fikirlerinizi yazmanızı istiyorum.

1. Size göre görsel kültür nedir?
2. İşlediğimiz derslerde en çok hangi konu ilginizi çekti neden?
3. İşlediğimiz derslerden hangi konu ilginizi çekmedi neden?
4. Bu derste başka hangi konular ve uygulamalar olsun istersiniz?
5. En son islediğimiz derste ne öğrendiniz?

Teşekkürler vakit ayırdığınız için ...

EK-36. Altıncı Haftaya İlişkin ‘Modern Kölelik’ Çalışmasıyla İlgili WhatsApp Paylaşımları

Görsel 77. Gökçe Hiçyılmaz, “Modern Kölelik”, Eskişehir.

21 11 2015, 18.27- Görsel kültürü keşfetmek: Ne düşünüyorsunuz çalışmayla ilgili?

21 11 2015, 18.29- Eylül Okul: Oyuncakların kölelikle nasıl bağdaştırdığımı anlamadım.

21 11 2015, 18.29 - Ayşegül Okul: Aynen

21 11 2015, 18.32- Görsel kültürü keşfetmek: Fikir yürütelim çalışmanın ismi modern kölelik niye oyuncakları eklemiş olabilir günümüzde çocuklar değil sadece oyuncak alan yetişkinlerde alıyor değil mi ayrıca hepimiz tüketiyoruz oyuncaklarla ya da bunun gibi birçok şeyle vakit geçiriyoruz.

21 11 2015, 18.35- Görsel kültürü keşfetmek: Siz nasıl yorumluyorsunuz?

21 11 2015, 18.51 - Furkan: Sonuçta kölelik sadece çizgi filmlerde değil günümüz film dizi ve programlarda da uygulanıyor. Modern kölelikte bu olsa gerek!

21 11 2015, 18.53 - Görsel kültürü keşfetmek: Biraz daha açar mısın sence modern kölelik nedir günümüzde?

21 11 2015, 18.57 - Furkan: Günümüz dizilerini ele alalım. Genelde hepimiz şahit olmuşuzdur lüksü ele alırlar. İnsanları bu rahat ve pahalı

yaşama iterler. Pahalı bir araba, şık bir elbise. Villalar, triplexler. İnsanlara bunlara sahip olunduğunda mutluluğa ulaşacaklarını yansıtırlar. Burada da bizim ele aldığımız görsel kültür devreye giriyor ki bu da bence çok önemli.

21 11 2015, 19.08 - Görsel kültürü keşfetmek: Eren , Ayşegül ve Eylül siz ne diyorsunuz

21 11 2015, 19.09 - Görsel kültürü keşfetmek: Betül ☺

21 11 2015, 19.11 - Betül Okul: Furkan tüm düşündüklerimi yazmış bende o şekilde düşünüyorum

21 11 2015, 19.12 - Görsel kültürü keşfetmek: Sizde örnek verecek olsanız

21 11 2015, 19.14 - Betül Okul: Bilemedim şuan

21 11 2015, 19.14 - Eylül Okul: Bencede çevremizdeki çoğu şey modern köleliğin simgesidir.

21 11 2015, 19.14 - Görsel kültürü keşfetmek: Mesela, bu simgeler ne olabilir?

21 11 2015, 19.16 - Görsel kültürü keşfetmek: Ya da siz modern kölelik olarak adlandırdığımız şeyler neler hangi görsel imajlar bunlar örnek verir misiniz?

21 11 2015, 19.21 - Eylül Okul: Mesala eskiden köle satın alınan insanlara olarak bilinirdi istediği iş yaptırılan.Yani başka insanların kölesi olurdu. Günümüzde insanlar başka bir insanın kölesi değil kredi kartın, cep telefonun ve tabletin kölesi gibi...

21 11 2015, 19.28 - Görsel kültürü keşfetmek: Teknoloji çağındayız ve kullanmama durumu çok zor.

21 11 2015, 19.37 - Eylül Okul: Modernleşme olabilir

21 11 2015, 19.38 - Eylül Okul: Teknolojiyle modern bir yaşam haline geldi hayatlarımızı.

21 11 2015, 19.38 - Görsel kültürü keşfetmek: Evet

21 11 2015, 19.39 - Görsel kültürü keşfetmek: Teknoloji modernleşmeyi getirdi ama aynı zamanda kültürü de şekillendirdi.

21 11 2015, 19.41 - Görsel kültürü keşfetmek: Çevrenizde gördüğünüz her görseli analiz ediyor musunuz ya da kullandığımız sosyal ağlarda sayısız imaj, görsel var

21 11 2015, 19.43 - Furkan: Artık herşeyin altında bir (fesatlık) aramıyor değilim

21 11 2015, 19.47 - Görsel kültürü keşfetmek: Toplumumuzu, yaşantımızı etkileyen görüntüler toplumsal düzeni sağlayan ya da bozan yine görüntüler teknolojinin yani tv, bilgisayar, cep telefonu internet gibi birçok teknoloji içinde yaşadığımız kültürü oluşturuyor, tekrar

biçimlendiriyor ya da bozuyor. İste bu noktada görsel kültürümüzü bugün ortaya çıkaran gelişmeleri anlamak sorgulamak için edineceğimiz bakış açısına ihtiyaç var.

21 11 2015, 20.00 - Görsel kültürü keşfetmek: Eren sen ne düşünüyorsun konuştuklarımız hakkında?

21 11 2015, 20.03 - Eren: Furkan'a katılıyorum

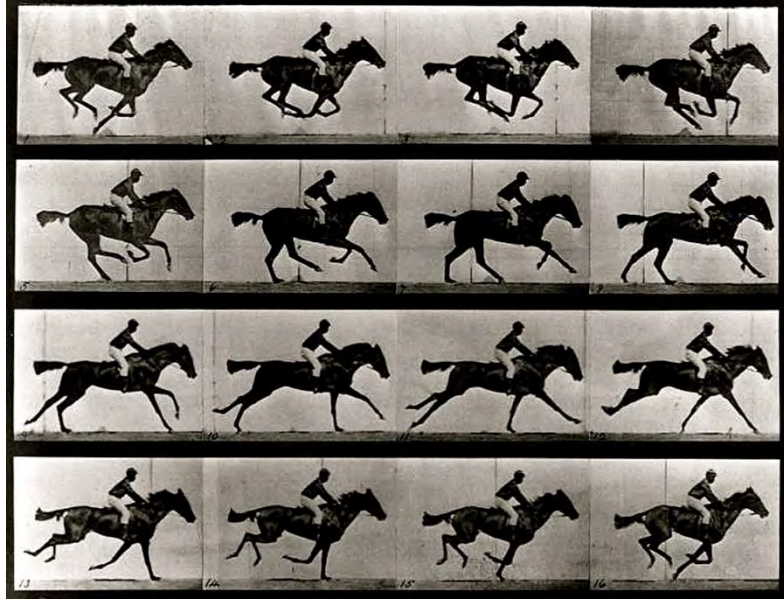
21 11 2015, 20.04 - Görsel kültürü keşfetmek: Sana göre modern kölelik ney?

21 11 2015, 20.18 - Eren: Modern sistemde topluma aktarılan bir çok şey var en ufaktan bir ürün satılırken bile kişiye ne düşündürülürse alabilir düşüncesiyle bir reklam yapılır. Bunun üzerine kişi farkına varmadan televizyonundan reklamını izler. Bu çok basit bir sosyal mühendisliktir bunun üstlerini düşünürsek topluma istenilen düşünce verilebilir, bazı şeyler saklanabilir, kısacası toplumu yönetici istediği gibi yönetebilir.

21 11 2015, 20.22 - Eren: Sanatçılar da bu sistemi fark edebilecek kişiler.

EK-37. Yedinci Haftaya İlişkin Konuk Öğretim Elemanının Ders Sunumu ve Paylaştığı Görseller

Konuk öğretim elemanı: Şimdi bu sunuma geçmeden önce geçen hafta konuştuğunuzdan teknoloji ile ilgili biraz böyle olumsuz bir algınızın olduğunu gördüm. Şey diyen arkadaşlar vardı sanırım sendin tam hatırlamıyorum ama ipad ile çocuklar ellerinde dolaşiyor ama doğru düzgün oyun bile oynamıyorlar. İşte büyük sanatçılarda çok dijital ortamlara sıcak bakmıyorlar çünkü sanatı olumsuz etkiliyor, el emeğini öldürüyor, kolaylaştırıyor, hazır alıştırıyor gibi görüşleriniz vardı değil mi? Yani bende aynı şeylere katılıyorum ama yer yerde katılmıyorum. Bugün ben size katılmadığım yerlerden bahsedeceğim (DVD 7, 23 Kasım 2016).

Görsel 78. Eadweard Muybridge fotoğraf çalışması

Konuk öğretim elemanı: : Teknolojiyi biz hep fotoğrafla bağdaştırıyoruz değil mi? Hareketli görüntünün geldiği son noktalardan birisi, üç boyutlu, karakterler tamamen bilgisayar ile yapılmış, canlandırılmış çok da etkileyici, konusuna bakın hiç değinmedim sadece efektlerine, görselliği ön planda. Hareketli görüntü, şimdi bu hareketli görüntünün temeline

gidelim, nereden gelmiş. Resmi tanıyan var mı? Fütürizm Akımını duyan var mı? Fütürizm diye bir akım var arkadaşlar. Makineyi över, gelecekçiliği över. Artık zamanlarından yıllar sonra bile siz kafanızda canlandırın. Bakın atın bacaklarında hareketi görebiliyorsunuz. Eadweard Muybridge hareketli görüntünün önde gelen isimlerinden. Neden? Şu yüzden saniyede 24 kare üst üstte konularak animasyonlar, film kareleri oluşuyor. Bakın bunları üst üstte koyup hareket ettirdiğiniz de at koşuyor görünecek. Eadweard Muybridge şunu şöyle yapıyor, 20-25 tane fotoğraf makinasını yan yana koyuyor ve hepsinin zamanını ayarlıyor at koşarken hepsi arka arkaya çekiyor. Her biri ayrı fotoğraf makinesinden, birleştirdiğinizde at koşuyor. Biraz daha geri gidelim. Eadweard Muybridge' den önce sanat kitaplarında anlatılan hep de bu örnek verilir. Atların böyle koştuğu düşünülüyordu. Burada hareket var mı? Yine var değil mi? Bu bütün gösterdiğim resimlerde hareket var aslında. Ama burada nasıl bir hareket var atlar uçuyor. Böyle bir görüntü var mı doğada, yok, ama hız denilen şey gözümüzün bizim onu görmemizi engelliyor ve bu şekilde sanatçı hayal ederek çiziyor. Teknoloji değişiyor. Değil mi? Mesela biz teknolojiye olumsuz derken şöyle diyoruz, bu günkü anlatım, bir yaşındaki çocuk eline telefonu alıyor, telefon ile oynuyor başka bir şeye bakmıyor her yerde oynuyor. O çocuk o ipad ile birlikte dünyaya geldi aslında. Biz şöyle düşünelim elektrik çok normal bir şey değil mi bizim için hiç yeni bir şey gibi düşünmüyoruz, çıkartın hayatınızdan elektriği bakın ne oluyor. Ne oluyor? Şimdi o çocuk ipad in ya da bilgisayarın olduğu bir ortamda doğduğu için öncesini bilmiyor onun için gayet normal. Burada bizim dikkat edeceğimiz ne biliyor musunuz? İpad ile oynaması normal, telefon ile oynaması normal, ne oynuyor, siz sanatçı adayları olarak, ben öğretmen yetiştiren bir sanat eğitimci olarak, belki aranızda sanat eğitimci olmayı seçecek olanlarda var, sanatçı olarak ne aktardığımız, eğitimci olarak ne öğrettiğiniz bence çok önemli. Yani her türlü şeyi kullanabilirsiniz ama ne aktardığımız önemli. Şu resmin yapıldığı

dönemden bahsettik en son teknoloji bu olacaktı değil mi? Yağlı boya olacaktı. Ötesini tahmin edemediğimiz için bize gayet normal gelecekti. Yani görsel kültür bence teknoloji ile de biraz şekilleniyor aslında toplumu nasıl şekillendiriyor sorusu önemliydi. Hatta bir arkadaşınız şey demişti yanılmıyorsam, birbirini şekillendiriyor, evet birbirini şekillendiriyor. Farklı coğrafyalarda, farklı zamanlarda, farklı insanların çalışmaları bunlar ama bir yerde kesişiyor, hareket fikrinde. Sadece teknolojik olarak kullandıkları yöntemler farklılaşıyor. Ben bu sunumda biraz böyle kendi deneyimlerimden, kendi şaşkınlıklarımın, yaşadıklarımın bahsedeceğim. Dijital Sanat, geçen hafta biraz bahsetmişsiniz, ne sizce dijital sanat iyisiyle, kötüsüyle ne oluştu kafanızda? Sevdiniz mi, sevmediniz mi? Yararlanır mısınız çalışmalarınızda, yararlanmaz mısınız? Topluma etkisi var mı, yok mu? Türk Sanatına katkısı var mı, yok mu? Dünyada neler oluyor hiç baktınız mı geçen haftadan beri? (sessizlik) Bakmadık da bir cevaptır.

Furkan : Dijital Sanat birey ile kişilerin, bir bilgisayar ve teknoloji ile hayatlarının tasarlanması gibi ya da simülasyon mekânda.

Konuk öğretim elemanı: : Evet o mantıkta olabilirler ama olmayanı da var. Biraz daha değişik şeyler göstermeye çalışacağım. Hiç dijital sanatı Google'a yazıp ne çıkacak diye baktınız mı? Ben ara sıra bakıyorum. Farklı zamanlarda dijital sanat diye giriyorum, bakıyorum Google a, şunlar ne sizce. (sessizlik) Ne bunlar? Dijital boyama çoğu değil mi? Fantezi karakterler, konsept karakterler şimdi kurşun kalemle yapılmış her şeye biz eser diyor muyuz, çalışma diyor muyuz? Kurşun kalemle yapılmış her şeye, demiyoruz değil mi? Ben demiyorum açıkçası, e dijital ortamda yapılmış her şey de dijital sanat kapsamına girmiyor, buradakilerin birçoğu girmiyor. Evet burada bir emek var çalışılmış ama dijital sanatın bazı dinamiklerini bu örnekler içinde barındırmıyor. Ne bu dinamikler, yavaş yavaş görelim. Şurada bir soru sordum. Sanatın dijitali olur mu? Sizce olur mu?

Eren : Olmaz.

Konuk öğretim : Olmaz mı, neden?
elemanı:

Eren : Çünkü yine çiziyorsunuz, günümüze gelen çizimi, tekniği, portreyi yapabilecek bir program yok yani bildiğimiz.

Murat : Açık açık olur yani malzemeler olur bilgisayar açıp atarsanız oradan da programa yani öyle.

Konuk öğretim : Anladım, yani program mıdır işi yapan?
elemanı:

Eren : Yok elimizle de çizeriz ama program biraz daha basitleştirir.

Konuk öğretim : Çizip mi atarız bilgisayara mesela.
elemanı:

Eren : Evet veya onu atarız renklendiririz.

Konuk öğretim : Anladım, yani elde çizdiğimiz bir şey var onu bilgisayar ortamına
elemanı: taşırız çeşitli programlar aracılığı ile düzenler ve sonuca ulaştırırız. Evet bir ayağı bu ama hepsi bu değil. Sanatın dijitali olur mu? ...Dijital aslında kavram olarak şudur, Türkçe olarak karşılığı bu dijital sanat deyince İngilizce Digital Art diye bir sanat tanımı var bunda bir anlaşalım. Türkçeye ben bunu tamamen dijital sanat olarak geçirdim. Çünkü digital Türkçe sözlükte tam olarak karşılığı dijital olarak var. Ama TDK ya açıp bakarsanız sayısal diye görünüyor. Ben sayısal sanat teriminden çok fazla haz etmiyorum. Çünkü sadece sayıya indiriyor. Ne demek bu bilgisayardaki 0 ve 1 komutlarından oluşur değil mi? Bir olumlu, sıfır olumsuzdur. Hep bu iki konumdan oluşur. Biz bunun iç yüzünü bilmeyiz ama bir düğmeye bastığınızda ya 1 diye kabul etmişizdir ya da 0 deyip reddetmişizdir. Sayısal bu demek. Ama ben sayısal sanat yerine dijital sanat anlamında kullanmayı yeğliyorum çünkü çokda sınırlamıyorum, içerisine çok daha fazla şeyin katıldığını düşünüyorum. Yani dijital aslında dijital teknolojilerin kullanıldığı her şey diyebiliriz. Teknoloji ne dersek... Ne teknoloji? Bana örnek verin yani kullandığınız teknolojik araçlar neler?

Atölye öğretmeni : Telefon.

Konuk öğretim : Telefon, fotoğraf makinası,
elemanı:

Atölye öğretmeni : Sinema, kamera.

Konuk öğretim : Kamera aynen.
elemanı:

Furkan : Grafik tableti

Konuk öğretim : Grafik tableti aynen. O zaman ben şöyle bir şey diyeyim mi? Çay
elemanı: kaşığı.

Furkan : O da olur

Konuk öğretim : Kesinlikle olur. Çay kaşığı, düşünsenize çay kaşığı olmasa ben
elemanı: çayımı ne ile karıştıracağım çünkü teknolojik.

EK-38. Yedinci Haftaya İlişkin Konuk Öğretim Elemanının Dijital Sanat ve Teknoloji İle İlgili Deneyimleri

Konuk öğretim elemanı: : Aynen öyle aslında biraz onu özetlemeye çalışmışım orada. Bakın yani taş devrinde de kullanılan teknoloji var, fotoğraf teknolojisi var, yağlıboya teknolojisi var günümüze geldiğimiz de bilgi teknolojisi diyoruz artık bunlara değil mi? Siz hep dijital teknolojilerden örnekler verdiniz ama teknoloji aslında daha çok, daha geniş bir kapsam. Dijital sanat dediğimiz işte o geniş kapsamın içinde daraltıyorsunuz aynı bu saydıklarımız fotoğraf makinasını kullanabilirsiniz, kamerayı kullanabilirsiniz, tarayıcı, yazıcı, grafik tablet, bilgisayar, programlar ne bileyim daha aklınıza gelmeyen, benim de haberdar olmadığımız üretilmiş ne çeşit dijital teknoloji varsa. Döneyim yine, benim biraz yine deneyimlerimden yola çıkarak, ben bununla nerede karşılaştım.

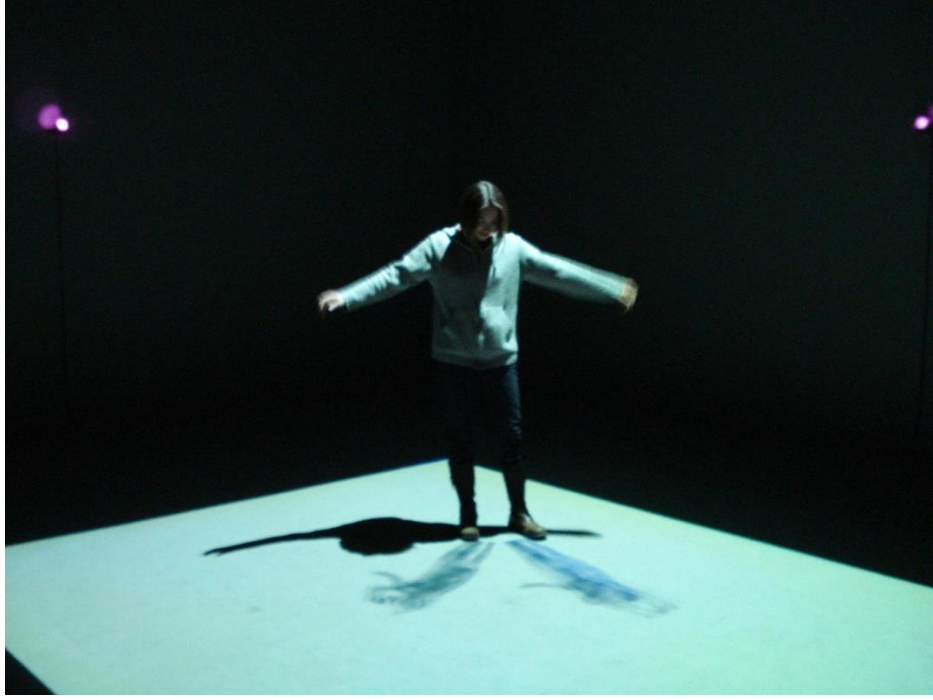
Görsel 79. Öğretim Elemanının atölyede öğrencilerle paylaştığı görsel

Konuk öğretim elemanı: : İlk gittiğim yer Finlandiya, Helsinki şehri. Finlandiya kuzey ülkesi. Soğuğuyla ünlüdür ama çokda sıcaktır, insanları da ülkenin kendisi de. Kiasma'da Çağdaş Sanatlar Müzesi'ne gittim. Yıl 2008. Arkada bir tane müze görevlisi sürekli beni uyarırdı. Fotoğraf çekme, yaklaşma, sarı çizgiyi aştın. Herhalde bunları

yaşamışsınızdır değil mi? Contemporary' de de bu tür şeyler var.

Erkek öğrenci : Çok olmadı.

Konuk öğretim elemanı : Çok olmadı. Çok kalabalık. Kesinlikle. Şimdi şöyle bir iş, geziyorum müzeyi Çağdaş Sanatlar Müzesi o kadar farklı şeyler var ki ...Ben bunu görmedim bunu bir okuyayım bu nasıl bir şey derken derken, işte siyah perdeli odalarda videolar oluyor. Siz şimdi daha aşinasınız değil mi? Bir tane müze görevlisi peşime takıldı müze boyunca, ben şey diye bekliyorum ne zaman azarlayacak acaba. Çünkü öyle alışmışım ya. Ya azarlarsa acaba ne derim. İngilizce var ama hiçde denemedim konuşabilir miyim acaba nasıl savunurum kendimi ne olur basmadım derim diye böyle, açtım perdeyi yerde şöyle bir kare, ışık, yerde sadece bir kare var. Peşimde de şu görevli var, şimdi girdim sergi şeyi de var ya ben şimdi doktora yapıyorum hoca da oldum ben niye anlamıyorum, ben bu işi niye anlamıyorum, nasıl anlamıyorum. Yukarıda da bir tane ışık yansıtan düzenek var. Ayna, ışık ve yerde bir tane beyaz kare. Şimdi dolanıyorum, etrafında dolanıyorum bir şey yok. Şöyle elimi uzatıyorum adam görmeden ama tamam mı şöyle kenardan parmağımı, bakmıyorsa kolumu uzatıyorum yine bir şey yok. Aklıma da şey geliyor bu siyah kare boyanmıştı sanat tarihinin bir yerlerinde biliyor musunuz? Tuval üzerine sadece siyah boyayıp asan bir sanatçıda olmuştu. Acaba öyle bir şey mi diyorum. Sadece yerdeki bir beyaz ışıktan kare ışıktan ibarettir o. Merak içindeyim ama hiçte bir şey yapamıyorum. Sonra müze görevlisi arkadaşlar şurada şöyle gülüyor ya dedi ki bana girsene onun içerisine.

Görsel 80. Öğretim elemanının atölyede öğrencilerle paylaştığı görsel, *Kiasma -2008*

Konuk öğretim elemanı gezdiği müzede sanatçı ve eser arasındaki etkileşimine ilişkin deneyimini paylaşmıştır.

Konuk öğretim elemanı: Karenin içerisine girince ne oldu biliyor musunuz? Adımımı atar atmaz küçük insanlar çıkıp ayaklarımın etrafında çıkıp oynamaya başladı. Işıktan insanlar. Evet, bu benim kendi çektiğim video, bu da ben. Evet, ben bu işten şöyle bir şey çıkardım kendimce, insanlara el uzatırsanız çok soğuk bile gözükseler onlarda size el uzatır. Etkileşim ve iletişim doğar. Eğer ki ben bu işe cesaretimi toplayıp adım atmasaydım ben bu işi anlamlandıramayacaktım. Sonra merak ettim bu nedir, ne değildir diye, işte bunun fotoğrafını çekebilirsiniz. Hanna Haaslata'nın 2002 yılında yaptığı bir iş, işmiş aslında. Merak edenler bunun fotoğrafını çekebilirler. Bu adreslerden izleyebilir videoyu, ama sadece başka insanların deneyimlerini izleyebilirsiniz. Siz deneyimlemiyorsunuz çünkü bu site spesifik denen bir iş yani o yere özgü, o zamana özgü. Biz anca onun videolarını izleyebiliriz.

Görsel 81. Öğretim elemanının atölyede öğrencilerle paylaştığı görsel, Telegarden .

Konuk öğretim elemanı değişen sanat eseri ve sanatçı kavramına ilişkin örnekler vermiştir.

Konuk : Bu çalışmayı sanat eseri yapan şeyi söyleyeyim. Dünyanın her yerinden farklı insanlara açılmış bu, bilgisayardan erişebiliyorlar ortama ben diyorum ki şu koordinata kırmızı bir çiçek ek, giriyorum. Birisi diyor ki 44-43 koordinatına sarı bir tane çiçek ek. Birisi demiş ki bu çiçekleri dikmiş ama sulanmamış, sula. O yüzden 95-2004 yılları arasında dünyanın her yerinden farklı farklı insanlar çiftçi olabilir, profesör olabilir. Sanatla hiç işi olmayacak insanları düşündüğünüz de herkes olabilir. Hepsi bir şey ek demiş, bir konum eklemiş ve bu sanat eseri oluşmuş. Bunu eser kılan fikir aslında. Çünkü o programlamayı geliştiren onlar, o kolu buraya koymayı akıl eden de onlar. Şimdi sanatçı nasıl değişiyor birazcık aklınızda oluştu mu? Komutu giren de sanatçısı oluyor. Aynı zamanda da izliyor ekrandan çiçek açtı mı açmadı mı? Arada bakıyorum. Ne oldu, hem mühendis ve öğrencileri sanatçı oldu, hem o komutu giren herkes sanatçı oldu, hem de bizim alışık olduğumuzun çok çok dışında bir eser ortaya çıkmış oldu değil mi?

Görsel 82. NERDWORKING, “Under An Alias”, 2012

<http://nerdworking.org/images/main/under-an-alias.jpg>

Konuk öğretim elemanı : NerdWorking bu bir grup Under an Alias diye 2002 yılında yurt dışında bu bir, ne diyelim bu ne? Ne sizce bu? Fotoğraf mı çekmişler. Bir algı oyunu mu yapmışlar ne bu?

Furkan : Graffiti değil mi?

Murat : Resim mi bu?

Konuk öğretim elemanı : Yansıtma. Türkçe’ye projeksiyon ile haritalandırma olarak geçirenlerde var. Duvar resmi olarak nitelendirenlerde var. Burası nasıl bir alan biliyor musunuz? Şu bisikletin büyüklüğünü düşünün sonra şu alanı düşünün bunun üzerine projeksiyon ile görüntü yansıtıyorlar, ses de var, görüntü de hareketli, tek bir görüntü değil. Anlattığı şey de insanlığın tarihini anlatıyor. İlk dokunun oluşumundan bugüne kadar getiriyor. Ama tabi ki soyut şekilde anlatıyor. Biraz...

Murat : İnsanlar da mı yansıma?

Konuk : Yok yok değil insanlar gerçek onlar izleyici. Şunlar. Bunlar

öğretim
elemanı

izleyici. Şimdi sıkıldınız mı? Birazcık örnek de verelim. Bu grup Türk adı yabancı ama birazdan bahsedeceğiz. 18 dakikalık görüntü ama korkmayın hepsini izletmeyeceğim. Hazırlık aşaması, biraz gösteriyor. 20'den fazla Türk sanatçısı Almanya'ya geliyor bir festival için çağırılıp gidiyorlar, konuk olarak gidiyorlar. Biraz ilerleteyim. İzleyiciler gelmiş o ilk saatlerdeki. Gece olduğundan bu görüntüler karanlık o yüzden izleyiciler zamanla artıyor. 18 dakikalık gerçekten çok etkileyici hem müzik hem görüntü olarak etkileyici bir çalışma. NerdWorking grubunun adını bence bir yere yazın çünkü ileride çok duyacaksınız. O konuşmada işi yapanlar şunu anlattı. Dört tane devasa projeksiyon ile çalışıyorlar bizimki gibi projeksiyonlar değil, devasa. Son ana kadar yapının projesi ellerine geçemiyor, milimetresini bile bilmek zorundalar ki, oradaki bir sütunun üzerine bilgisayar programı tam olarak getirsin. Bu yüzden mimar ile çalışmak zorundalar, bu yüzden inşaat mühendisi ile çalışmak zorundalar, bu yüzden düzeneği oraya yansıtmak için animasyoncu var, grafik tasarımcı var, hareketli grafik tasarımcı var, ses teknisyenleri var, ne bileyim elektrik teknisyenleri var daha ayrıntıları otursun diye, ses sanatçıları yani müzisyenler var üzerine müziği bindirebilsin diye. Binanın penceresinin üzerine pencere bindiriyor, sütunsa üzerine sütun bindiriyor. O kadar zor bir iş ki son dakikaya kadar uğraştıklarını anlatıyor Erdem Dilbaz, NerdWorking kurucusu ve 20 ye yakın kişiyle çalışıyorlar. Hep şunu biliriz değil mi? Leonardo da Vinci'nin Mona Lisa adlı tablosu yılı, dönemi. Şimdi bu kimin işi? Kim bunun sanatçısı? 20 kişi. Artık sanatçı deyince böyle tuvalin başına geçmiş ya da ne bileyim heykel sehпасının başına geçmiş ya da bilgisayar başına geçmiş grafik tasarım gibi kendi başına uğraşan birinden bahsetmiyoruz. Disiplinler arası çalışabilen, çoklu çalışmaya açık, zamanı esnek kullanabilen, bakın sanatçı tanımı da değişiyor artık görüyor musunuz? Böyle iş görmüş müydünüz daha önce? Türkiye'den çıkacağını düşünür

müydünüz? Çıkıyor. Ama bu insanlar bir şeylerden önce haberdar oluyor sonra üzerine çalışıyorlar. Siz gözünüzü kaparsanız, haberdar olmazsanız, takip etmezseniz, neyin neresinden tutup ilerleyeceğinizi de bilemezsiniz dolayısıyla. Zaten facebook da NerdWorking yazın direkt çıkar, çalışmalarını oradan izleyebilirsiniz, çokda faaller. İçinde buradan Animasyondan mezun Anadolu animasyon mezunu birçok da insan var. Şu an Türkiye de yeni medya dendiğinde de bu insanların adını çok sık duyuyorsunuz. Evet, geldik sanatçı kısmını birazcık şekillendirdik nasıl değiştiğini, şekillendirdik mi?

Görsel 83. Eva- Franco Mattes, “Plug In”, Basel, 2010

Konuk : Ben artık sanatçıya katılımcı diyorum. İngilizce de user diye bir öğretim elemanı kelime var, kullanıcı mesela, art user deniliyor. Şimdi kimler oyun oynuyor.

Murat : Counter oynuyorum. (Gülme)

Konuk : Counter oynadınız mı? Ben de çok oynadım. Sizce nasıl bir işi

öğretim elemanı olmuş olabilir.

Nasıl bir iş olmuş olabilir. Bir de bakın bu işin sergilendiği alan yatak vardı. Bu, bu ne yapıyor sizce şimdi? Sanat, sanatı izleyen değil mi? Sanat eserini izleyen ama aynı zamanda şekillendiriyor. Yani aynı zamanda sanatçısı da oluyor.

Görsel 84. *Eva- Franco Mattes, "Özgürlük".*

Konuk öğretim elemanı : Şimdi Eva- Franco Mattes İtalyan bir çift. Çalışmanın adı Freedom; özgürlük. 2010' da yapılıyor performans. Çalışma neymiş size ben onu göstereyim. Oynayanlar için çok tanıdık olacak. Şu an Eva- Franco Mattes bilgisayarın başında izliyor biz onun videosunu izliyoruz. Diyor ki lütfen beni bir dur demeye kalmıyor ölüyor mesela. Biraz daha ilerletelim diyor ki ben anlatayım bir yandan lütfen beni vurma, bu bir sanat eseri, ben bir sanatçiyim burada sanat yapıyorum lütfen beni vurma diyor. Şimdi çok ilginç bir şey geliyor oyuncuların bir kısmı etrafını sarıyor diyor ki dur öldürme sanatmış bu dur, bir dur, diyor. Beni ilgilendirmez senin sanatın diyor mesela bir kısmı gerçekten koruyucu gibi davranıyor bir kısmı hiç orali olmuyor oyununa devam ediyor. Şimdi sanat eseri ne oldu? Nerde? Nerede? Bu sanat ne nerde oluyor? Kim yapıyor? Diyor ki ben bir performans sanatçısıyım beni vurma, oğlum dur vurma performans yapıyormuş diyor mesela. Bu sözleri söyleyenler de bu işin sanatçısı olarak o

anda o oyunun oynandığı anda bilgisayarda internet ortamında iş, iş oluyor. Biz sonra videosunu izliyoruz. Sizce olur mu bu sanat eseri?

Konuk öğretim : Peki bu sanat mı sence?
elemanı

Mehmet : Ya oyun oynamak sanat demiyim de.

Konuk öğretim : Oyun sanat mıdır? Sanat oyun mudur? Bunu diyen var.
elemanı

Mehmet : Ya bakış açısı.

Konuk öğretim : Niye sanat değil?
elemanı

Mehmet : Bilmiyorum artık böyle vakit öldüren şeyler.

Konuk öğretim : Sence vakit mi öldürüyor? Yoksa şunu mu anlatıyor, oradaki
elemanı performansta ne diyor, lütfen beni vurma ama birileri geliyor öldürüyor. Dur dur. Birileri geliyor vuruyor birileri geliyor korumaya çalışıyor. Gerçek hayatta da lütfen beni vurma, savaş alanının ortasındayım, lütfen beni vurma diyen çok insan var değil mi? Ne oluyor onlara? Özgürlük götürülüyor. Çalışmanın adı ne?

Mehmet : Özgürlük.

Konuk öğretim : Şimdi ne oldu? Sanat eseri oldu mu, olmadı mı? Ben sadece fikir
elemanı üretiliyorum.

Mehmet : Düşününce zaten sanatın en kötü düşünce, duygu yaratan bu
olaylar hangi yılda olursa olsun her şey, duygu yaratan her şey sanat diyebiliriz.

Konuk öğretim : Diyebiliyor muyuz? Artık diyebiliyor muyuz? Yani az önce
elemanı bahsettiğim şey şuydu. Mehmet'ti değil mi?

EK-39. Yedinci Haftaya İlişkin Öğrenciler Teknoloji ve Sanat İle İlgili Fikirlerinin Video Kayıta Yansıması

- Betül : Daha çok olumsuzluklar üzerinde durulmuştu geçen hafta ama şimdi.
- Konuk : Siz ne yapmıştınız ben öyle hatırlıyorum. Hâla mı olumsuz öğretim görebilirsiniz? elemanı
- Damla : Benim de olumsuz düşündüğüm yerleri var ama diğer yönlerden bakılınca sanatla bağdaşiyor. Eskiden yağlı boyayı daha farklı yapıyorlarmış boya çeşitleri ilerliyoruz yavaş yavaş ama...
- Konuk : O da bir teknolojik ilerlemedir. öğretim elemanı
- Damla : Yani ama çok daha yavaş ilerlemeye başladı teknolojiden dolayı. Bence.
- Konuk : Yağlı boya. öğretim elemanı
- Damla : Yağlı boya değil genel olarak. Başka boyalarda kullanılabilir bence.
- Konuk : Acaba tuvalden bir şeyleri çıkarmak ile mi ilgili olabilir? Yani boya ile öğretim sadece tuvalde çalışabiliyorsun şu an. elemanı
- Konuk : Şimdi Graffiti var mesela demişti birisi demişti arkadaş demişti. Boya öğretim teknolojisi gelişti spreyci boya oldu, duvara geçildi graffiti oldu. Onu elemanı demek istiyorsun değil mi? Daha yavaş ilerliyoruz.
- Damla : Daha yavaş.
- Konuk : Peki olumsuz düşündüğün kısımları ne? öğretim elemanı
- Eylül : Olumsuz bulduğum işte teknoloji ilerledikçe insanlar teknolojiye yöneliyor ve bu tarz yönlerini de görmemeye başlıyorlar. Müziğe her

zaman bir ilgi var ve devam ediyor bu ilgi ama resme çok fazla yok. Resme çok fazla yönlenmiyor insanlar.

Konuk : Peki sizce insanları yönlendirmek için ne yapmalıyız? Teknolojiye öğretim yöneliyor derken oyuna mı yöneliyor da müzeye gitmiyor. Onu mu elemanı demek istiyorsun?

Damla : Yok hayır mesela şey var sosyal medya çok fazla geziyorlar ne bileyim o tarz. Evet. Ama çok fazla vakit harcanıyor ve insanlar sürükle onunla uğraşılıyor ona bağlanıyor, o olmadan bir şey yapamıyorlar.

Konuk : Bir şey soracağım sana sadece dersin başında bir şey demiştim öğretim teknoloji evet ama ne anlattığınız önemli demiştim ya ben o insanları elemanı sanal müzeye yönlendirebilir miyim? Telefonlara bir aktivasyon yapıp gözlerine geçirip müzede gezdirebilir miyim?

Damla : Yani

Mehmet : Evet.

Konuk : O zaman iş kimde bitiyor? İnsanda. Siz çok önemli bireylersiniz öğretim bileceksiniz ki insanlara bunları anlatacaksınız işlerinizi. Demin dediğin elemanı aslında çok önemli bir şeydi yani o kaybolmuş ruha teknolojiye bağlanmış bir ruha madem teknolojiye bağlanmış böyle bir gerçek de var değil mi olumsuz yönleri var.

Damla : Bence sanatı aslında biliyorlar. Önemli olan yani bize sadece anlatmak istenilen sanatın. Endişeler var geleceğe dair bir şey olabilir. Birçok deneyimlememiz gereken konular var mesela onlarla bilgi sahibi olduk mesela oyunları oynuyorum ama hiçbir zaman sanat olarak görmemiştim. Mesela oyun oynadığımızda çok değişik karakterler var. Farklı tipler var bunlar da çok kolay yapılan şeyler değil o yüzden illa karakterin bir başlatıcısı olması gerekmiyor ben böyle şekilde düşünüyorum.

Eylül : Çoğunlukla olumsuz yönlerini tartıştık çünkü olumlu yönleri olarak böyle eserler olduğunu bilmiyorduk.

Ayşegül : Yani teknolojinin sanat üzerinde etkisi çok olduğunu gördüm. Ben ne bileyim yani genelde bende kullanıyorum sürekli teknolojiyi ama yani...

EK-40. Yedinci Haftaya İlişkin Öğrencilerin WhatsApp Paylaşımları

23 11 2015, 19.37- Görsel kültürü keşfetmek: İyi akşamlar arkadaşlar bugünkü dersle ilgili görüşlerinizi paylaşır mısınız?

23 11 2015, 19.39 - Eylül Okul: Bugün ders güzel geçti farklı şeyler öğrenmek güzeldi

23 11 2015, 19.39 - Furkan: Aslında teknoloji ve sanat hakkında görmediğim şeyleri görmek ilgi çekiciydi.

23 11 2015, 19.39 - Görsel kültürü keşfetmek: Dijital sanatla ilgili ne düşünüyorsunuz en çok hangi örnekler dikkatinizi çekti?

23 11 2015, 19.40 - Furkan: Projeksiyonla yansıtılan bayağı sağlamdı.

23 11 2015, 19.40 - Eylül Okul: Aynen beni etkiledi.

23 11 2015, 19.41 - Görsel kültürü keşfetmek: Sanatın dijitali olur mu peki?

23 11 2015, 19:41 - Eylül Okul: Oluyormuş 😊

23 11 2015, 19.42 - Furkan: Sanat ve teknoloji bayağı iç içeymiş

23 11 2015, 19.46 - Eylül Okul: Özgünlüğü engellemiyor.Tabi çok farklı tasarımlar fikirler gördük.

23 11 2015, 19.48 - Görsel kültürü keşfetmek: Oyun ve sanat konusunda ne düşünüyorsunuz?

23 11 2015, 19.49 - Eylül Okul: Senin eserin oluyor ama çok farklı. Yani bir yerde görseydim anlatılmadan önce bu ne yaa diye kalırdım ne alaka derdim

23 11 2015, 19.56 - Görsel kültürü keşfetmek: Sanal müzeler hakkında ne düşünüyorsunuz?

23 11 2015, 19.58 - Eylül Okul: Çok güzel gidemediğimiz müzeye eserin ayrıntısına kadar görebiliyoruz.

24 11 2015, 17.46 - Didem: Sunum baya etkileyiciydi teknolojinin olumsuz yönleri elbet var ama ben dijital olarak yapılan çalışmaları çok beğeniyorum . Önyargılı

olmamak gerekir sanat açısından. Belki bir başka zaman teknoloji dışında yeni aletler çıkar sanat onunla icra edilir başta bunada önyargılı oluruz belki olumsuz yönleri olur ama sanat oluyor mu oluyor buna bakmak lazım. Sanat da her şeye açık olmak gerekir ve her türlü elimizde kullanabileceğimiz şey varken bu biraz bencillik gibi ister kolayca kaçınılsın yine de anlatılmak istenen önemli. Belki çizimde yansıtamadığımız şeyleri dijital olarak yansıtacağız? Örneğin 3 boyutlu çalışmayı kâğıda çizerek yapamayız ama bu dijital de mümkün.

24 11 2015, 17.47- Görsel kültürü keşfetmek: Oyun ve sanat konusunda ne düşünüyorsun?

24 11 2015, 17.50- Didem: Oyun zaten benim ilgi alanımı bayağı bir kapsıyor . Oyunlarda çizimler grafikler hep önem verdiğim bir nokta olsa da tam olarak sanat olarak görmezdim bu konuda gözüm açıldı artık oyunlara da saygım sonsuz 🤖🤖

EK-41. Öğrencilerin Görsel Kültüre İlişkin Değerlendirme Kriterleri

Öğrencilerin Görsel Kültüre İlişkin Değerlendirme Kriterleri								
Furkan	Ayşegül	Damla	Didem	Murat	Betül	Eren	Mehmet	Eylül
Derse Katılım Derse Duyulan İlg Zamanında Bitirme Sorumluluk Alma	Bakış Açısı Fikir Üretme Temizlik Düzenli Olma	Kompozisyon İlkeleri Düşüncelerin İfade Edilmesi Ürün Değerlendirme Öğrencinin Düşünce Yapısı	Savunulan Düşünce Zamanında Ürün Teslimi Özen Gösterme Ders Sürecinde Tartışma ve Fikir Sunma İlgi Grup Çalışmalarında Fikir Üretme	Fikir Yapısı Derse Katılım Sınıf İçi İletişim	Savunulan Düşünce ve Verilen Mesajın Yansıtılması Derse Katılım Ders İçi Davranış İstek Günlüklere Yazılanlar Ders Sürecinde Yapılan Yorumlar	Ürün Değerlendirmesi Düzen Gruba Uyum ve Davranışlar Derse Katılım Günlük Tutma Fikir Sunma	Derse İlgi Düşünce Tarzı Etkin Katılma Günlük Tutma Konuyu Kavrama Öğrenim ve Çıkarımlar Zamanında Bitirme Grup Çalışmasında Uyum İstek Sorumluluk Etkinliklerde Fikir Sunma ve Yorum Yapma	Kriterlerin belirlendiği gün öğrenci derse katılmamıştır.

EK-42. Desen ve 2BSA dersi atölye öğretmenlerinin görsel kültür etkinlikleri ile ilgili görüş ve gözlemleri

Desen dersi atölye öğretmenin görsel kültür etkinlikleri ile ilgili görüş ve gözlemleri:

Görsel kültür bence yaşama dahil ettiğimiz günlük yaşamımızda çevremizde edindiğimiz genel deneyimler diyebiliriz. Bu ders olarak tabi ki yer almalı sanat tarihi ve kültür dersleri çok ağır değil, ağırlıklı değil. Böyle bir dersin olmasında da fayda var... ders olarak konulacaksa kesinlikle daha en az 3 saatlik hatta 4 saatlik ders olabilir çünkü anlatımın yanında uygulamalarda var. Onlarında olması desteklemesi lazım zaten, olmalı. 4 hafta boyunca gözlemlerimi söyleyecek olursam ilk etap da tabi ki tepkiyle yaklaştılar ama ondan sonra zevk almaya başladılar bu konular da farklı edinimleri olduğu için bitirken zaten mutlulardı. Öyle bir iletişimimizde oldu çünkü sordum nasıl gidiyor diye. Ufak ufak tabi ki idrak ettiler ama onlar için güzel bir deneyim oldu bence. Bir bilgi aldıklarını da hissediyorlar zaten. Uygulama yaptıklarını söylediler bir de işte sürekli orada sanat tarihi dersi için sizinle görüşüklerini özellikle ondan çok zevk almışlar. Bu okulda yaptıkları uygulamalardan da çok zevk almışlar. Sonunda özellikle sergi olması onları cezbetmiş. Hani derste sıkılmadıklarını biliyorum sıkılmadıklarını söylediler çok detaylarını şu an hatırlamıyorum ama sıkılmadıklarını söylediler, keyifli geçtiğini özellikle sanat tarihi ile ilgili konulardan büyük keyif almışlar... Bu ders seviye olarak 11'lere daha iyi. 12'ler çünkü üniversite hazırlık filan onlarda biraz daha bir gevşeklik olabilir. 10. sınıfta daha yeni idrak ediyorlar. Sanat tarihi daha görmemiş oluyorlar hatta on bir en iyisi bence (22 Ocak 2016).

2BSA dersi atölye öğretmenin görsel kültür etkinlikleri ile ilgili görüş ve gözlemleri:

Görsel kültür bir kültürün gördükleridir. Çok çocuksu bir ifade olacak ama en saf haliyle böyle tabi bunu medyatikleştirmesi başka başka işte duvar resimleri, grafik, animasyon belki de teknolojiye yansımaları belki bunun bir devamı. Bizim mesela kendimize ait bir görsel kültürümüz var mı? Ne kadar var? Yani onu düşünmek lazım... Görsel kültürü ne kadar etkiliyor. Kültür görselliğini ne kadar etkiliyor? Yönü ne kadar yönlendiriyor?... Uygulama süresince yapılabileceklerin hepsi yapıldı. En önemlisi de öğrencilerin farkındalıkları yükseldi. Şöyle yükseldi, belki öğrenciler bunu görüyordu hatta yaşıyordu hatta bazılarını uyguluyordu fakat ne yaptığının, nasıl yapacağını ve niye

yapacağının çok farkında değildi. Görsel kültür ile ilgili bu tür bir çalışma öğrencinin farkındalığını geliştirdi. Uygulama konusunda da aslında bununla ilgili yapılabilecek her alanda hani teknolojik alanda yapılabilecek başka alanlarda yapılabilecek birçok şey de yapıldı. Deneyimlenmiş oldu yani birçok şey alanı da deneyimlemiş oldu öğrenci. O anlamda da bence çok doyurucuydu. Görsel kültür konusu içerisinde görsel kültürü etkileyen bir şey olarak reklamın işte mal satımının, kapitalizmin görsel kültürü nasıl kullandığı bunun içinde çok şey var mesela reklam çok önemli bir durum. Mesela görsel kültür de moda çok önemli bir durum. Sokak da yürüyen insanlarda aslında görsel bir imaj yaratıyorlar ve bu imajın peşinden bütün tüketiciler bir şekilde koşuyorlar ve çok etkin ve etkili bir şekilde ihtiyacınız olmayan bir şeyi size satıyorlar. Yoktan bir ihtiyaç çıkartıyorlar ve yani bu da aslında görsel kültürün aslında ne kadar güçlü olduğunu ortaya çıkartıyor. Bu sadece ekonomik bazlı yapılan, moda anlamında yapılan, pazarlama anlamında yapılan işlerde değil. Sosyal hayatı ya da sosyal gündemi etkileyecek yönde de yapılan birçok çalışmalar var. Belki bunlar bu işin çok üst sınırı yani bizim öğrencilerimizi ne kadar çalışılabilir biliyorum ama böyle eklentilerde yapılabilir. Farkındalık açısından hani içinde bulunduğu toplumun nasıl etkilendiğini bunun kadar güçlü bir şey olduğunu göstermesi açısından birkaç ders belki bilinçlendirme, farkındalık dersi uygulanabilir. Aynı bizim yaptığımız gibi yani bizim işlediğimiz gibi daha farklı versiyonlar eklenerek ders halinde verilebilir hani herhangi bir büyük ders mesela grafik dersinin bir kısmında olabilir ya da resim dersinin bir kısmında olabilir ya da bütün derslere ufak ufak dağıtılabılır. Aslında bu bir şekilde bütün okullarda kullanılabilir, yapılabilir. Yani 2 boyutluya aslında çok uzak değildi. Belki de olması gereken ders 2 boyutluydu.... Güzel sanatlar liselerinde sanat tarihi dersleri yani ana temel dersler maalesef 12. sınıflara kadar işlenmiyor. Sanat eseri inceleme, sanat tarihi gibi dersler olmadığı için çocuk da önce bir teorik bilgi oluşması gerekiyor, bir anlatım, bir kurgu oluşması gerekiyor bu kurgunun üzerine iş yapması isteniyor. Şimdi önce kurguyu yapıp sonra işi beklediğimiz zaman 4 saat ancak yetiyor. Yani daha fazlası zaten standart 4 saat atölye derslerimiz yani hepsini kullanmış olduk. Derse hazırlıklı geliyor olman, iyi takip etmiş olman parçalamaman süreci, sürekli gelmen, materyal hazırlaman derse o senin için çok büyük bir avantaj oldu. Bizim öğrenciler çok disiplinli değiller...disiplinden de ziyade artık nasıl anlatsam jenerasyon biraz rahat jenerasyon bu jenerasyona şey jenerasyon diyorlarmış, zevk jenerasyonu diyorlarmış. Her şey hazır, her şey rahat hiçbir zorluk yok. Çalışmak ve üretmek için çok farklı güdüleri olması gerekiyor, çok çok keyif almaları gerekiyor.

Çalışmalar ile ilgili, bence çok güzel oldu. Ben öğrencimi keşfetme konusunda yeni şeyler görmüş oldum. Neden keşfetmek konusunda? Konular bakış açıları, materyaller değişince aslında çok da farklı düşünebilecek, çok da üretken olabilecek, çok farklı öğrencilerim olabileceğini keşfettim. Bu ders çocukların kendilerine ait tasarımlarını daha açık bir ders olduğu için, güdülemenin daha az olduğu bir ders olduğu için benim öğrencileri tanımam

tabi onların farklı yönlerini görmem de çok büyük faydası olan bir ders oldu. Çalışmaları işte o anlamda mesela kompozisyon yeteneğinin çok güçlü olduğunu gördüğüm öğrencim oldu. Eren'in aslında çok konuşmasa da dahi çok konuda okuduğu ve bilgi sahibi olduğunu gördüm. Ondan sonra çok katılımcı olduğun düşündüğüm öğrencilerin toplu çalışmalarda aslında çok geriye kendisini ittiğini gördüm. Bu çocukları farklı yönden görmeme sebep olan son derece güzel olan bir çalışma oldu aslında, yani.

Görsel kültürü anlamaları ve algılamaları için gerekli olan çalışmalar aslında yapıldı. Daha bunun üzerine bir şey katmak gerekirse, zenginleştirmek gerekirse ne yapılabilir diye düşündüğüm zaman görsel kültürün aslında toplumun ne kadar yönlendirdiğini görmeleri lazım. Şimdi bunlar yönlendirmeyi çalışmak için yapılan çalışmaları gördüler hatta yönlendirmeye çalıştılar onun için videolar hazırladılar, yazılar hazırladılar, sloganlar hazırladılar ama bunların sonuçlarını yani dönütlerini toplum açısından ne olduğunu görmeleri lazım ama onun için ne yapmak gerekiyor... Görsel kültürün çok güçlü bir şey olduğunu öğrenciler çok iyi anladılar da.

Aslında görsel kültürü işte sosyal medya çok güzel kullanıyor ve kapitalist toplumlarda üretim-tüketim zinciri bunu çok güzel kullanıyor. Şimdi çocuklar aslında medya okur-yazarlığı diye bir ders görüyorlar artık. Görsel kültür ile ilişkili, çok ilişkili zaten. Hani şimdi bunun uygulamasını yaptırmak sosyal deneyini yaptırmak çok zor olurdu diye düşünüyorum...Aslında bütün çocuklara öğretilmeli eğitim, eğitim alan bütün öğrencilere öğretilmeli çünkü sosyal davranışları hareketleri sosyal efendime söyleyeyim büyük hareketleri, küçük hareketleri de değil büyük hareketleri bazı simülasyonlarla halka yanılarak ondan sonra şey yapılabilir. Küçük bir eylem başka bir şey büyük başka bir simülasyonla, yanılısamayla topluma çok farklı aktarılabilir. Dolayısıyla bir şekilde kandırılmış olur toplum. Hele sosyal kişiliğini, kimliğini de biliyorsa toplum bunlar kullanılıyorsa daha da büyük yanılısamalara neden olabilir. O yüzden de hani toplu kandırılmaya maruz kalmamak için bence görsel hani kültür eğitimi bütün öğrencilere verilmeli.

Öğrencilerin kazanımları şu yönde oldu. Uygulamaları bakımından çok büyük kazanımları oldu. Farklılık bakımından çok büyük kazanımları oldu. Bir de üretkenlikleri bakımından kazanımları oldu. Kendisinin tasarlayıp kendisinin düşünüp bir şey üretmesi bizim okulumuzdaki öğrencilerimiz için çok önemli. Bizim zaten temel amacımız yani özgün düşünebilen, yaratıcı olan, düşündüğünden ürünler çıkartabilen sanatsal kimlikler oluşturmak. Bu açıdan çok önemliydi, çeşitliliği de çok önemliydi. Ben diğer gruplardan çok farklı kimliklerde 10 tane öğrencim olduğunu düşünüyorum. Şu anda çok farklı akılda düşüncede çünkü basit bir eğitim değil bu. Ben artık bu, bu grubun bu 10 kişilik grubun diğer 10 kişilik gruptan yani 11. sınıfların diğer 10. Kişilik 2 grubundan çok daha farklı olacağını düşünüyorum.... Çok önemli bence. O yüzden diyorum ya bence bu farkındalık

eğitim hayatında insanlara verilebilmeli ve manipüle edilmek iřte spekulasyonlara maruz kalmak, kandırılmak, gerçek ile yalın arasındaki farkı anlamak. Tüketim canavarı olmamak çok basitten çok genele yayılabilecek faydaları olabileceğini dūřunuyorum.

Genel bir gözlemim ise şoye:

Genelin isteksizliğini çok güzel kırıp bütün olaya öğrencileri çok güzel dahil ettin ve çocuklar bir şeyleri uygularken ve yaparken çok da mutlulardı. Çünkü en güzel şey belki de en önemli şey bu yaştaki bir öğrencinin kendilerini ifade edebileceği bir ders işlemek ve bu imkn bu öğrencilere verildiği için hem çeşitliliği hem katılımı hem de dersin dinamiği gittikçe yükseldi ve daha güzel hla geldi. Tabi bunda senin çok büyük bir şeyin ver emeğin var. Kesintisiz olarak uğraşman birebir ğrenci ile ilgilenmen, özel materyal hazırlayıp getirmen yani her aşamasını çok iyi takip etmen o anlamda yani şunu söyleyebilirim çok mükemmel bir öğretmenlik yaptın diyebilirim.

Sosyal medyanın kullanılması konusunda ise: WhatsApp da sürekli iletişim kurdunuz. Aslında hep şeyler yerine oturdu. Bunun kullanılmadığını dūřunursek bu ders bu kadar keyifli olmazdı bir, ikincisi amaca yönelik çünkü günümüzde görsel medya, görsel kültür dediğimiz řey tamamen internet üzerinden gidiyor. Bir kedi fotoğrafı yayınlıyorsunuz daha basit bir řey dūřnn binlerce kiři tarafından izleniyor ve binlerce kiři tarafından yorumlanıyor ve binlerce kişiyi yönlendiriyor, bilgilendiriyor, alakadar ediyor bir řey oluşturuyor bir imaj, bir fikir btnlyđ. Bir şeyler oluşturuyor yani. O bir şeyleri oluşturma durumu aslında çok gcsz değil çok gly bir şeyler oluşturuyor. Dolayısı ile bence onu yapmış olmanız çok iyi oldu... nemli yani bugün görsel kültürün en önemli ayaklarından bir tanesi internet bunun kullanılması esasında gerekli hani onun hatta 1. Sıraya bunu almak gerekiyor diye dūřunuyorum. Öđrencilerin de hepsinin elinde telefonlarında her yerlerinde internet var. Bu da bir farkındalık olabilir. Bu bence çok gly bir řey oldu.

Değerlendirme kriterleri açısından ise: Bizim verdiğimiz ile onların kriterleri arasında çok bir fark olmadığını gördüm. O anlamda çocukların kendilerine ve bize karşı dürüst davrandığını gördüm. Hani bizden “Bana 100 verin!” diye not isteyenlerin yanında, “Hocam, benim notum (kğıdım) 70’lik veya 80’lik diyen çocuklar da oldu. O da çok mutlu edici bir şeydi yani not konusunda birbirimize karşı kırınlığımız olmadan dürüst somut ve gerçekçi bir şekilde birbirimizi değerlendirmiş olduk.

Önerim ise şoyledir: Ekleme istediğim çok önemli bir şey var. Senin gibi doktora yapan özellikle sahada birebir çalışarak öğreterek, göstererek, öğrenerek, uygulayarak doktora tezleri hazırlayan insanlara çok ihtiyaç var Türkiye de çünkü bizim eğitim sistemimiz içerisinde bizim sorunlarımız, bizim mantığımız, bizim yapılandırılmamız başka bir lkedekinden çok farklı olabilir ve bunu ancak bu konuda iyi araştırma yapan, istatistik yapan araştırmacılar görebilir. Hani Almanya da hazırlanmış bir tez Türkiye de

uygulanmamalı, Japonya'daki bir fabrikaya uygulanan kalite kontrol ve yükseltme testi ya da uygulaması Türk eğitimine uygulanmamalı. Bizim kendi bilim adamlarımızın araştırmacılarımızın gözlemlerine dayalı bizim gerçeklerimiz ile alakalı gerçek olan çözümler ve sorunlar ve rakamlar ve yaşamlar ve uygulamalar üzerine olmalı yani sen bu anlamda çok değerlisin benim için özellikle de benim dersimde bu deneyimi bende seninle yaşadığım için çok mutluyum... Biz de ne var yani bu çok önemli saha üzerinde yapılan çalışmalar her zaman masa üzerinde yapılan çalışmalardan önemlidir ve biz kendi sahamıza hâkim olmak durumundayız. Ben 20 yıllık öğretmenim eğitim hayatımda belki de bu uygulanan birçok şey oldu... Kredili sistemi gördüm, işte kalite kontrol, kaliteyi yükseltme vesaire gibi birçok şeyler uygulandı. Bunların hiç birisi bize ait şeyler değildi, bize ait problemlerden üretilmiş çözümler değildi ve bizim kriterlerimize uymuyordu. Bizim mimarimize uymuyordu, eğitim sistemimize uymuyordu. Ekonomik alt yapısı yoktu, mental alt yapısı yoktu bunların getirip böyle yap-boz gibi tepeden koydular ve koca bir nesli mahvettiler. Atıyorum kredili sistemin uygulandığı nesil kayıp nesil. Şimdi her zaman yeni bir şeyler çıkıyor ama altı dolu hazırlıkları yapılmış doğru şeyler ile gitmek lazım bu da ancak senin gibi insanların bu tür araştırmaları bu tür çalışmalarını yapması ile olabilir.

Sergi açısından ise: Sergiden sonra çok mutlu olacaklarımı düşünüyorum. Biraz belki heyecan yapabilirler ama bu çok güzel bir şey ama bu tür deneyimler bizim öğrencilerimiz için önemli hani müzik öğrencisi için sahne deneyimi olsun, resim öğrencisi de sergileme gibi bir deneyimi olması lazım. Bakalım nasıl tepkiler alacaklar ben de onu merak ediyorum... bu da çok güzel bir deneyim aslında biz her sene sergi açıyoruz her ya da sınıflarına bir şeylerini asıyoruz ama bu çok farklı bir konuydu çok farklı çok değişik bir dersti. Çok farklı bir yerde sergileyecekler çalışmalarını o anlamda hem çok yapıcı olduğunu düşünüyorum bunun büyük bir kazanım olduğunu düşünüyorum öğrenciler için. Onlarda bunun farkındalar zaten. Bakalım haydi bakalım hayırlısı davetiyeleri dağıtalım yani güzel olacak iyi olacak (20 Ocak 2016)

EK-43. Eylem Araştırması Sürecinin İnfografik Gösterim

